

A MAGYAR BÉKESZÓDÉS

1848

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Magyar Békeszerződés és a becikkelyező törvény szövege és magyarázata.

Négyszinű térképmelléklettel, betűsoros tárgymutatóval,
a magyar és az osztrák békeszerződés rendelkezéseinek
összehasonlító táblázatával.

II. (szövegében teljes, jegyzeteiben rövidített) kiadás
a szomszédos államokhoz csatolt területek részére.

Jegyzetekkel ellátták:

DR. ALKÉR KÁLMÁN

a m. kir. igazságügyminisztériumba berendelt kir. törvényszékl bíró,

DR. AMBRÓZY GYULA

kabinetirodai osztálytanácsos,

DR. DANILOVICS PÁL

m. kir. külügyminiszteri osztálytanácsos,

DR. LUKÁCS SIMON

m. kir. külügyminiszteri titkár,

DR. NYULÁSZI JÁNOS

ügyvéd,

DR. PAP DEZSŐ

m. kir. kereskedelemügyl helyettes államtitkár és

SIPOS ÁRPÁD

m. kir. vezérkarl ezredes.

Az „Ordo“ Törvény- és Rendelettar
kiadása.

BUDAPEST

1921.

Főbizomáryos KATZ G., V., Dorottya-u. 12.

A

Magyar Békeszerződés és a becikkelyező törvény szövege és magyarázata.

Négyszínű térképmelléklettel, betűsoros tárgymutatóval,
a magyar és az osztrák békeszerződés rendelkezéseinek
összehasonlító táblázatával.

II. (szövegében teljes, jegyzeteiben rövidített) kiadás
a szomszédos államokhoz csatolt területek részére.

Jegyzetekkel ellátták:

DR. ALKÉR KÁLMÁN

a m. kir. igazságügyminisztériumba berendelt kir. törvényszéki bíró,

DR. AMBRÓZY GYULA

kabinetirodai osztálytanácsos,

DR. DANILOVICS PÁL

m. kir. külügyminiszteri osztálytanácsos,

DR. LUKÁCS SIMON

m. kir. külügyminiszteri titkár,

DR. NYULÁSZI JÁNOS

ügyvéd,

DR. PAP DEZSŐ

m. kir. kereskedelemügyl. helyettes államtitkár és

SIPOS ÁRPÁD

m. kir. vezérkari ezredes.

Az „Ordo“ Törvény- és Rendelettar kiadása.

BUDAPEST

1921.

Főbizományos KATZ G., V., Dorottya-u. 12.

619.957

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
V98-1964
LELTÁRI SZÁM 67.

TARTALOMMUTATÓ.

	Lap
Tartalommutató	III
A magyar becikkelyező törvény 1—3. §-a	VII
A békeszerződés.	
Bevezető rész	1
I. rész. A Nemzetek Szövetségének Egyes- ségokmánya. (1—26. cikk.)	5
II. rész. Magyarország határai. (27—35. cikk.) .	20
III. rész. Európára vonatkozó politikai ren- delkezések.	29
I. cím. Olaszország. (36—40. cikk.)	30
II. cím. Szerb-Horvát-Szlovén Állam (41—44. cikk.)	32
III. cím. Románia. (45—47. cikk.)	33
IV. cím. Cseh-Szlovák Állam. (48—52. cikk.) . . .	34
V. cím. Fiume. (53. cikk.)	36
VI. cím. A kisebbségek védelme. (54—60. cikk.) .	36
VII. cím. Az állampolgárságról szóló rendelkezések. (61—66. cikk.)	39
VIII. cím. Egyes európai államokra vonatkozó politikai rendelkezések:	40
1. Belgium. (67. cikk.)	40
2. Luxemburg. (68. cikk.)	41
3. Schleswig. (69. cikk.)	41
4. Törökország és Bulgária. (70. cikk.)	41
5. Ausztria. (71. cikk.)	41
6. Oroszország és az Orosz Államok. (72. cikk.)	42
IX. cím. Általános rendelkezések. (73—78. cikk.) .	43
IV. rész. Magyarország érdekei Európán kívül. (79. cikk.)	45
I. cím. Marokkó. (80—85. cikk.)	46
II. cím. Egyiptom. (86—93. cikk.)	48
III. cím. Sziám. (94—96. cikk.)	50
IV. cím. Kína. (97—101. cikk.)	51
V. rész. Katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések.	53
I. cím. Katonai rendelkezések.	53

I. fejezet.	Általános rendelkezések. (102—103. cikk.)	54
II. fejezet.	A magyar hadsereg létszáma és tagozása. (104—108. cikk.)	54
III. fejezet.	Hadkiegészítés és katonai kiképzés. (109—110. cikk.)	55
IV. fejezet.	Katonai iskolák, tanintézetek, társulatok és egyesületek. (111—112. cikk.)	56
V. fejezet.	Fegyverzet, lőszer és hadianyag. (113—119. cikk.)	56
	Táblázatok	58
II. cím.	Hadihajózási rendelkezések. (120—127. cikk.)	60
III. cím.	A katonai és haditengerészeti léghajózásra vonatkozó rendelkezések. (128—132. cikk.)	63
IV. cím.	Szövetségi Ellenőrző Bizottságok. (133—139. cikk.)	64
V. cím.	Általános rendelkezések. (140—143. cikk.)	67
VI. rész.	Hadifoglyok és sirhelyek.	68
I. cím.	Hadifoglyok. (144—154. cikk.)	68
II. cím.	Sirhelyek. (155—156. cikk.)	73
VII. rész.	Büntető rendelkezések. (157—160. cikk.)	74
VIII. rész.	Jóvátétel.	75
I. cím.	Általános rendelkezések. (161—174. cikk.)	76
II. cím.	Különös rendelkezések. (175—179. cikk.)	103
IX. rész.	Pénzügyi rendelkezések. (180—199. cikk.)	106
X. rész.	Gazdasági rendelkezések.	137
I. cím.	Kereskedelmi vonatkozások.	137
I. fejezet.	Vámszabályok, vámdíjak és vámkorlátozások. (200—208. cikk.)	138
II. fejezet.	A hajózás szabályozása. (209. cikk.)	147
III. fejezet.	Tisztességtelen verseny. (210. cikk.)	147
IV. fejezet.	Bánásmód a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgáraival. (211—214. cikk.)	149
V. fejezet.	Általános rendelkezések. (215—216. cikk.)	153

	Lap
II. cim. Nemzetközi szerződések. (217—230. cikk.)	154
III. cim. Tartozások. (231. cikk.)	164
IV. cim. Javak, jogok és érdekek. (232—233. cikk.)	177
V. cim. Szerződések, elévülések, ítéletek. (234—238. cikk.)	194
VI. cim. Vegyes Döntőbiróság. (239—240. cikk.) .	207
VII. cim. Ipari tulajdon. (241—245. cikk.)	211
VIII. cim. Az átcsatolt területekre vonatkozó különleges rendelkezések. (246—259. cikk.) . .	218
XI. rész. Légi közlekedés. (260—267. cikk.) . .	228
XII. rész. Kikötők, víziutak és vasutak.	230
I. cim. Általános rendelkezések. (268—273. cikk.)	230
II. cim. Hajózás.	234
I. fejezet. A hajózás szabadsága. (274. cikk.)	234
II. fejezet. A Dunára vonatkozó rendelkezések.	235
1. Közös szabályok a nemzetközieknek nyilvánított vízhálózatokra. (275—284. cikk.)	235
2. A Dunára vonatkozó különös szabályok. (285—291. cikk.)	240
III. fejezet. Vízügyi rendelkezések. (292—293. cikk.)	243
III. cim. Vasutak.	244
I. fejezet. Az átmenet szabadsága Magyarország részére az Adriai tengerhez. (294. cikk.)	245
II. fejezet. A nemzetközi szállításra vonatkozó rendelkezések. (295—299. cikk.)	245
III. fejezet. Gördülő anyag. (300. cikk.) . .	243
IV. fejezet. Vasuti vonalak átengedése. (301. cikk.)	248
V. fejezet. Egyes vasuti vonalakra vonatkozó rendelkezések. (302—307. cikk.)	249
VI. fejezet. Átmeneti rendelkezések. (308. cikk.)	253
VII. fejezet. Távirók és távbeszélők. (309—310. cikk.)	253
IV. cim. Vitás kérdések eldöntése és az állandó érvényű rendelkezések felülvizsgálása. (311—313. cikk.)	255
V. cim. Különös rendelkezés. (314. cikk.)	256

	Lap
XIII. rész. Munka	257
I. cím. A munka szervezése	261
I. fejezet. Szervezet. (315—327. cikk.)	261
II. fejezet. Eljárás. (328—348. cikk.)	265
III. fejezet. Általános szabályok. (349—351. cikk.)	272
IV. fejezet. Átmeneti rendelkezések. (352—354. cikk.)	273
II. cím. Általános elvek. (355. cikk.)	275
XIV. rész. Vegyes rendelkezések. (356—364. cikk.)	276
Zárórendelkezések	282
A törvény 4. §-a	284
A törvény 5. §-a	284
Jegyzőkönyv	284
A törvény 6. §-a	285
Nyilatkozat	285
A törvény 7. §-a	286
A törvény 8. §-a	287
Pótlás a jegyzetekhez	288
A magyar és az osztrák békeszerződés rendelkezéseinek összehasonlítása	298
Betűsoros mutató	303
Jegyzetek a békeszerződés 54—66. cikkeihez	326
Értelemzavaró hibák és sajtóhibák	328
Térképmelléklet.	

A békeszerződés bevezető részét, a II. részt, a III. rész I—V. és VIII—IX. címét, a IV. részt, a X. rész II. címét, a XIV. rész és a záró rendelkezéseket dr. Danilovics Pál, az I. részt, a III. rész VI. és VII. címét, a VI., VII. és XII. részt dr. Ambrózy Gyula, az V. részt Sipos Árpád, a VIII. és IX. részt dr. Nyulászi János, a X. rész I. címét dr. Lukács Simon, a X. rész III—VIII. címét és a XI. részt dr. Alkér Kálmán, a XIII. részt pedig dr. Pap Dezső látták el magyarázó jegyzetekkel; a jegyzetekhez való pótlás dr. Danilovics Pál és dr. Lukács Simon munkája; végül a magyar és az osztrák békeszerződés rendelkezéseinek összehasonlító táblázatát dr. Danilovics Pál, a betűsoros tárgymutatót pedig dr. Szent-István Béla m. kir. igazságügyminiszteri titkár állították össze.

A becikkelyező törvény szövege *dőlt betűkkel*, a békeszerződés szövege garmond betűkkel, a magyarázó jegyzetek pedig petit betűkkel vannak szedve.

1. §. *)

Tekintettel a kényszerhelyzetre, mely Magyarországra nézve a világháboru szerencsétlen kimenetele folytán előállott és amely annak idején a m. kir. kormánynak a békeszerződés aláírására vonatkozó elhatározásánál is döntő sullyal birt: az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kinávat, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés a hozzátartozó térképpel és a békeszerződés egyes rendelkezéseinek függelékeivel, valamint a békeszerződés kiegészítéséül ugyancsak 1920. évi június hó 4. napján kelt jegyzőkönyvvel és nyilatkozattal együtt a magyar állam törvényei közé iktattatik.

(A törvényjavaslat indokolásából:)

„A törvényjavaslat 1. §-a — kifejezetten utalva a kényszerhelyzetre, amely Magyarországra nézve a világháboru szerencsétlen kimenetele folytán előállott s amely annakidején a m. kir. kormánynak a békeszerződés aláírására vonatkozó elhatározásánál is döntő sullyal birt — a békeszerződést a hozzátartozó térképpel és a békeszerződés egyes rendelkezéseinek függelékeivel, valamint a békeszerződést kiegészítő jegyzőkönyvvel és nyilatkozattal együtt a nemzetközi egyezmények törvénybeiktatásánál szokásos módon a magyar állam törvényei közé iktatja.“

A békeszerződés francia eredeti szövegét és hivatalos magyar fordítását a 3. §., a békeszerződés I. és XIII. részének angol eredeti szövegét a 4. §., a békeszerződést kiegészítő jegyzőkönyv és nyilatkozat francia eredeti szövegét és hivatalos magyar fordítását az 5. és 6. §. tartalmazza, a békeszerződéshez tartozó térképpel pedig a 7. §. foglal kozik.

*) A békeszerződést becikkelyező törvény a békeszerződés életbelépése után fog kihirdettetni; l. erre nézve a 8. §-hoz tartozó jegyzetet a 286. lapon.

2. §.

Az 1. §. szerint törvénybe iktatott okmányokban foglalt kikötéseket a minisztérium hajtja végre, de amennyiben az e végből szükséges rendelkezések a törvényhozás tárgyaira vonatkoznak, a nemzetgyűlés előzetes hozzájárulását kell kieszközölnie.

(A törvényjavaslat indokolásából:)

„A törvényjavaslat 2. §-a a békeokmányokban foglalt kikötéseknek végrehajtására a minisztériumot hatalmazza fel, de természetesen azzal az alkotmányos korlátozással, hogy amennyiben a végrehajtás során a törvényhozás tárgyaira vonatkozó rendelkezések válnak szükségessé, a rendelkezéseket előzetesen törvénybe kell iktatni.“

3. §.

A békeszerződésnek és függelékeinek, amelyeknek helyes értelmezéséhez az 1920. május 6-án kelt kísérőlevél és válaszirat is hozzájárulnak, francia eredeti szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

A francia eredeti szöveg közlését mellőzzük.

(A törvényjavaslat indokolásából:)

„A 3—6. §-ok a békeszerződésnek és függelékeinek, valamint a békeszerződést kiegészítő jegyzőkönyvnek és nyilatkozatnak francia eredeti szövegét és hivatalos magyar fordítását, ezenfelül a békeszerződés I. és XIII. részének s e részek függelékeinek angol eredeti szövegét tartalmazzák,

A békeszerződés és függelékei, valamint a kiegészítő jegyzőkönyv és nyilatkozat ugyanis francia, angol és olasz nyelven állították ki, azonban eltérés esetében — a békeszerződés záró rendelkezéseinek első bekezdése, valamint a jegyzőkönyv és nyilatkozat utolsó bekezdése értelmében — a francia szöveg az irányadó, kivéve mégis a békeszerződés I. részét (A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya) és XIII. részét (Munka), amelyekre nézve a francia és az angol szövegek ereje azonos. Ennélfogva a békeszerződést és függelékeit, valamint a jegyzőkönyvet és nyilatkozatot a hivatalos magyar fordításon kívül francia eredeti szövegben, a békeszerződés I. és XIII. részét és e részek függelékeit pedig ezenkívül angol eredeti szövegben is törvénybe kell iktatni.“

A 3. §. szövegében előforduló mellékmondat: „amelyeknek helyes értelmezéséhez az 1920. évi május hó 6-án kelt kísérőlevél és válaszirat is hozzájárulnak“ a külügyi bizottság javaslatára vétetett fel a törvénybe.

A békeszerződés 54—66. cikkeihez tartozó jegyzetek — technikai okokból — nem az illető cikkek után, hanem a 288. és a 326 s következő lapokon találhatóak.

A becikkelyező törvény 4—8. §-ait l. a 284 s következő lapokon.

Hivatalos magyar fordítás:

BÉKESZERZŐDÉS.

Az Északamerikai Egyesült-Államok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán,
amely Hatalmakat a jelen Szerződés Szövetséges és Társult Főhatalmaknak nevez,

Belgium, Kína, Kuba, Görögország, Nikaragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Állam, Sziám és Cseh-Szlovákország,

amelyek a fentebb megnevezett Főhatalmakkal együtt a Szövetséges és Társult Hatalmakat alkotják,

egyrésről;

és Magyarország

másrésről;

tekintettel arra, hogy Békeszerződés köthetése céljából Ausztria-Magyarország volt császári és királyi Kormányának kérelmére a Szövetséges és Társult Főhatalmak 1918. évi november hó 3.-án Ausztria-Magyarországnak fegyverszünetet engedélyeztek és ezt Magyarországra vonatkozólag az 1918. évi november hó 13.-án kötött katonai egyezményvel kiegészítették,

tekintettel arra, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak szintén óhajtják, hogy szilárd, igazságos és tartós béke lépjen annak a háborúnak helyébe, amely háboruba, közvetlenül vagy közvetve, Ausztria-Magyarország ellen, többen közülök egymás után sodródtak bele, s amely háboru Ausztria-Magyarország volt császári és királyi Kormányának 1914. évi július hó 28.-án Szerbiához intézett hadüzenetével és az Ausztria-Magyarországgal szövetséges Németországnak ellenségeskedéseivel kezdődött,

tekintettel arra, hogy a volt Osztrák-Magyar Monarchia ma már nem áll fenn és helyébe Magyarországon magyar nemzeti Kormány lépett;

evégből a Magas Szerződő Felek meghatalmazottaikká kijelölték, még pedig

Az Északamerikai Egyesült-Államok elnöke:

Hugh Campbell Wallace urat, az Északamerikai Egyesült-Államok rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Párisban;

Ő Felsége Nagy-Britannia és Írország Egyesült Királyság, valamint a Tengerentuli Brit Területek királya, India császára:

Right Honourable Edward-George Villiers, Earl of Derby urat, K. G., P. C., K. C. V. O., C. B., Ő brit Felsége rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Párisban;

Es

a Kanadai Dominionum részéről:

Honourable Sir George Halsey Perley urat, K. C. M. G., Kanada főbiztosát az Egyesült Királyságban;

az Ausztráliai Commonwealth részéről:

Right Honourable Andrew Fisher urat, Ausztrália főbiztosát az Egyesült Királyságban;

az Újzélandi Dominionum részéről:

Honourable Sir Thomas Mackenzie urat, K. C. M. G., Újzéland főbiztosát az Egyesült Királyságban;

a Délafrikai Unió részéről:

Reginald Andrew Blankenberg urat, O. B. E., a Délafrikai Unió főbiztosának ügykörében eljáró megbizottat az Egyesült Királyságban;

India részéről:

Right Honourable Edward George Villiers, Earl of Derby urat, K. G., P. C., K. C. V. O., C. B., Ő brit Felsége rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Párisban;

a Francia Köztársaság elnöke:

Alexandre Millerand miniszterelnök és külügyminiszter urat;

Frédéric François-Marsal pénzügyminiszter urat;

Auguste Paul-Louis Isaac, kereskedelem- és pénzügyi miniszter urat;

Jules Cambon urat, Franciaország nagykövetét;

Georges Maurice Paléologue urat, Franciaország nagykövetét, a külügyminisztérium főtitkárát;

Ő Felsége Olaszország királya:

Lelio Bonin Longare gróf urat, a Királyság szenátorát, Ő Felsége Olaszország királynak rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Párisban;

Mario Grassi ellentengernagy urat;

Ő Felsége Japán császára:

K. Matsui urat, Ő Felsége Japán császáranak rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Párisban;

Ő Felsége a Belgák királya:

Jules Van den Heuvel rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, államminiszter urat;

Holin Jacquemyns urat, az Institut du droit international privé tagját, a belga bizottság főtítkárát;

a Kinai Köztársaság elnöke:

Vikyuin Wellington Koo urat;

Sao-Ke Alfred Sze urat;

a Kubai Köztársaság elnöke:

Rafael Martinez Ortiz doktor urat, a Kubai Köztársaság rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Párisban;

Ő Felsége a Hellének királya:

Athos Romanos urat, Ő Felsége a Hellének királyának rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Párisban;

a Nikaraguai Köztársaság elnöke:

Carlos A. Villanueva urat, a Nikaraguai Köztársaság ügyvivőjét Párisban;

a Panamai Köztársaság elnöke:

Raoul A. Amador urat, a Panamai Köztársaság ügyvivőjét Párisban;

a Lengyel Köztársaság elnöke:

Eustache Sapieha herceg urat, a Lengyel Köztársaság rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Londonban;

Erasme Piltz urat, a Lengyel Köztársaság rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Prágában;

a Portugál Köztársaság elnöke:

Affonso Augusto da Costa doktor urat, a minisztertanácsnak volt elnökét;

Joao Chagas urat, a Portugál Köztársaság rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Párisban;

Ő Felsége Románia királya:

Jon Cantacuzino doktor, államminiszter urat;

Nicolae Titulescu volt miniszter államtitkár urat;

Ő Felsége a Szerbek, Horvátok és Szlovénok királya:

Nicolas P. Pachitsch urat, a minisztertanács volt elnökét;

Ante Trumbic külügyminiszter urat;

Ivan Zolger jogi doktor urat;

Ő Felsége Sziám királya:

Charoon herceg ur Ő Fenségét, Ő Felsége Sziám királyának rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Párisban;

a Cseh-Szlovák Köztársaság elnöke:

Edouard Benes külügyminiszter urat;

Stephen Osusky urat, a Cseh-Szlovák Köztársaság rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Londonban;

Magyarország:

Benárd Ágoston munkaügyi és népjóléti miniszter urat;

tordai Drasche-Lázár Alfréd rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter urat;

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kicserélése után a következő rendelkezésekben állapodtak meg:

A jelen Szerződés életbelépésével a hadiállapot megszűnik.

Ettől az időtől kezdve s a jelen Szerződés rendelkezéseinek fenntartásával, a Szövetséges és Társult Hatalmak Magyarországgal hivatalos érintkezésbe lépnek.

1. Az 1920. január hó 15-iki békefeltételek bevezetésében Magyarország «Magyar Köztársaság», a magyar kormány pedig «köztársasági kormány» megjelöléssel szerepelt; a magyar békeküldöttség észrevételei alapján azután a kifejezések «Magyarország» és «magyar nemzeti kormány» kifejezésekre helyesbítettek.

2. Az 1918. évi november hó 3-iki fegyverszüneti szerződést (az úgynevezett Diaz-léle egyezményt) a szövetséges és társult hatalmak részéről az olasz hadsereg főparancsnokság képviselői, élükön Badoglio tábornokkal, Ausztria-Magyarország részéről pedig az osztrák-magyar hadsereg főparancsnokság képviselői, élükön Weber tábornokkal, irták alá Páduában. E fegyverszüneti szerződés alapján annak aláírásától számított huszonnégy órával, vagyis, 1918. évi november hó 4-én, délután 3 órakor az ellenségeskedés az összes osztrák-magyar frontokon szárazföldön, tengeren és levegőben megszűnt. Pár nappal később, 1918. évi november hó 13-án a most említett fegyverszüneti szerződésnek Magyarországgal szemben való alkalmazásának szabályozása végett a szövetséges és társult hatalmak között és Magyarország között katonai egyezmény létesült, amelyet a jelzett napon Belgrádban egyrésztől Michits vajda és Henrys tábornok, másrésztől pedig Linder Béla irtak alá. E katonai egyezmény alapján, amely a fegyverszüneti szerződésnél sokkal súlyosabb feltételeket tartalmazott, vette kezdetét hazánk nagyrészének megszállása. A fegyverszüneti szerződésnek és az azt, kiegészítő katonai egyezménynek teljes szövegét l. a Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság kiadásában megjelent «Documents concernant l'exécution de l'armistice en Hongrie» című műben.

3. A Magyarországot érintő nevezetesebb hadüzenetek a világháború alatt :

1914. július 28. Ausztria-Magyarország Szerbiának;
 1914. augusztus 6. Ausztria-Magyarország Oroszországnak;
 1914. augusztus 7. Montenegro Ausztria-Magyarországnak;
 1914. augusztus 12. Nagybritannia Ausztria-Magyarországnak;
 1914. augusztus 12. Franciaország Ausztria-Magyarországnak;

Hivatalos magyar fordítás.

1914. augusztus 28. Ausztria-Magyarország Belgiumnak;

1915. május 23. Olaszország Ausztria-Magyarországnak;

1916. augusztus 27. Románia Ausztria-Magyarországnak;

1917. július 22. Sziám Ausztria-Magyarországnak;

1917. augusztus 14. Kína Ausztria-Magyarországnak;

1917. december 8. Amerikai Egyesült-Államok Ausztria-Magyarországnak.

4. A hadiállapot a szövetséges és társult hatalmak között és Magyarország között a békeszerződés életbelépésével ér véget; hogy a békeszerződés mikor lép életbe, erre vonatkozólag a 364. cikk után következő befejező rész bekezdései részletes szabályokat tartalmaznak. A békeszerződés életbelépésének napját a minisztérium rendelettel közzé fogja tenni. L. a békeszerződést becikkelyező törvény 8. §-át s annak jegyzetét.

I. RÉSZ.

A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya.

A Szövetség eredeti tagjai (1. cikk). A tagok területi épségének biztosítása (10. cikk). Tagfelvétel és kilépés (1. cikk). A Szövetség szervei (2—7. cikk). Állandó Nemzetközi Biróság tervezete (14. cikk). Vitás kérdések eldöntése választott bíróság előtt (12—13. cikk); a Tanács előtt (12. és 15. cikk). Vitás kérdések nemtag államok között (17. cikk). Fegyverkezés csökkentése (1., 8. és 9. cikk). Együttes fellépés háború esetében (11. és 16. cikk). Gyámság fejletlenebb népek felett (22. cikk). Nemzetközi szerződések (18., 21. és 23. cikk); időnkinti felülvizsgálatuk (19. cikk); megszűnésük (20. cikk). Nemzetközi hivatalok (24. cikk). Egyességokmány módosítása (26. cikk).

A Magas Szerződő Felek,

avégből, hogy a nemzetek együttműködését előmozdítsák és a nemzetközi békét s biztonságot megvalósítsák, még pedig:

azzal, hogy egyes esetekben kötelezettséget vállalnak a háború elkerülésére,

azzal, hogy nyílt, igazságos és becsületes nemzetközi összeköttetéseket tartanak fenn,

azzal, hogy a nemzetközi jog szabályait ezentul a Kormányok kölcsönös magatartásának valóságos zsinórmértékeül határozottan elismerik, és

azzal, hogy a szervezett népeknek egymásközti érintkezésében az igazság uralmát és mindennemű szerződéses kötelezettségnek lelkiismeretes tiszteletbentartását biztosítják,

megállapították a Nemzetek Szövetségének alább következő Egyességokmányát.

1. cikk.

A Nemzetek Szövetségének eredeti tagjai azok az aláíró tagok, amelyeket a jelen Egyességokmány Függeléke megnevez, valamint az ugyanott megjelölt más Államok közül is azok, amelyek a jelen Egyességokmányhoz fenn tartás nélkül csatlakoznak. Ez a csatlakozás nyilatkozattal valósul meg, amelyet az Egyességokmány életbelépésétől számított két hónapon belül kell a Titkársághoz benyújtani. Erről a nyilatkozatról értesíteni kell a Szövetség valamennyi többi tagját.

Bármely Állam, Dominium vagy Gyarmat, amelynek önrendelkezési joga van, s amelyet a Függelék nem nevez meg, a Szövetség tagjává válhatik, ha a Közgyűlés kétharmad része ehhez hozzájárul, feltéve, hogy az illető Állam, Dominium vagy Gyarmat hathatós biztosítékot nyújt abbéli őszinte szándékáról, hogy nemzetközi kötelezettségeit teljesíteni fogja és hogy elfogadja azokat a szabályokat, amelyeket szárazföldi, tengeri, ugyszintén légi hadiereje és hadi felszerelésére nézve a Szövetség jónak lát megállapítani.

A Szövetség bármely tagja két évi előzetes felmondás után kiléphet a Szövetségből, feltéve, hogy a kilépés időpontjáig teljesítette valamennyi nemzetközi kötelezettségét, ideértve a jelen Egyességokmányból folyó kötelezettségeket is.

Az Egyességokmány bevezetése szerint a Nemzetek Szövetségének a célja az igazság érvényesítése, a jogrend uralmának s a világbékének biztosítása demokratikus közösségi szervezettel. Az 1. cikkből azonban kitűnik, hogy a Nemzetek Szövetsége nem az összes nemzeteknek egyenjogú és szabad csatlakozásán felépülő közössége. Nevezetesen a szabad csatlakozás kiváltsága az 1. cikk szerint csupán az Egyességokmány Függelékében felsorolt 13 semleges államot illeti meg s az 1. cikk különbséget tesz a Nemzetek Szövetségének eredeti és utólag felvett tagjai közt. Eredeti tagok az Egyességokmányt aláíró győztes államok és a Függelékben felsorolt semleges államok közül azok, amelyek az Egyességokmányhoz csatlakoznak, míg a többi államok, ideértve az összes legyőzött államokat, csak külön felvétel esetében léphetnek be a Nemzetek Szövetségébe, amihez a közgyűlésnek (1. 3. cikk) kétharmad szótöbbséggel hozott határozata szükséges s a felvétel feltételei közt szerepel az illető állam fegyverkezésének korlátozására vonatkozóan a Nemzetek Szövetsége által kidolgozandó szabályok elfogadása. Az eredeti tagok ezzel szemben teljes hatalmi súlyukkal lépnek be a Nemzetek Szövetségébe.

2. cikk.

A Szövetség a jelen Egyességokmányban körülírt

tevékenységét Közgyűlés és Tanács útján gyakorolja, amelyek mellett az állandó Titkárság működik.

A Szövetség tevékenységét a 2. cikk értelmében a Közgyűlés és a Tanács útján gyakorolja. A Közgyűlés, amelyben a Szövetség minden egyes tagjának van szavazata (3. cikk utolsó bek.), a demokratikus, a nemzetek egyenjoguságán nyugvó szerv, míg a Tanácsban, — amelyben a szövetséges és társult főhatalmokon kívül a Szövetségnek egyelőre csak négy más tagja lesz képviselve (4. cikk 1. bek.), — előreláthatóan a nagyhatalmak fognak dominálni, mert ha ezek egymás közt megegyeznek, csupán a tanácsban képviselt néhány államra kell politikai nyomást kifejteniök, hogy egyhangu határozat jöjjön létre.

Kétségtelen, hogy az egyenjogúsági elv csak a szabályozó, az elhatározó szervnél kívánna feltétlen érvényesülést, míg a végrehajtó szervnek egyszerűsített összetételűnek és kisebb létszámúnak kellene lennie. Azonban a Közgyűlés és a Tanács között nem ez a viszony, a Tanács nem egyszerűen végrehajtó szerv, mert az Egyességokmány a Közgyűlésnek és a Tanácsnak a hatáskörét szószerint egészen azonosan állapítja meg olykép, hogy mindegyikük minden ügyel foglalkozhatik, amely a Szövetség működésének körébe esik, vagy a világbékét érinti (3. cikk 3. bek. és 4. cikk 4. bek.) és csupán kivételesen határolja el egyes adott vonatkozásokban a Közgyűlés és a Tanács hatáskörét (6. cikk 2. bek., 15. cikk utolsóelőtti bek.; egyenesen a Tanács hatáskörébe utal bizonyos ügyeket a 7. cikk 2. bek., a 8. cikk 2., 4. és 5. bek., 10. cikk, 13. cikk utolsó bek., 14. cikk 1. mondata, 16. cikk 2. és 4. bek., 17. cikk, a 22. cikk 3. utolsó bek., 24. cikk, míg a Közgyűlésébe a 19. cikk.). A hatáskörök kongruens megállapítása nyilvánvalóan azt a célzatos juttatja kifejezésre, hogy a Szövetség működése a nagyhatalmak domináló befolyása alatt álló Tanácsban összpontosuljon s hogy a Közgyűlés inkább formális működést tejtsen ki.

3. cikk.

A Közgyűlés a Szövetség tagjainak képviselőiből áll.

A Közgyűlés meghatározott időközökben és ha a körülmények megkívánják, más időpontokban is vagy a Szövetség székhelyén vagy más kijelölt helyen ül össze.

A Közgyűlés a maga ülésin minden ügyel foglalkozhatik, amely a Szövetség működésének körébe esik, vagy a világbékét érinti.

A Közgyűlés ülésin a Szövetség minden egyes tagjának csak egy szavazata és legfeljebb három képviselője lehet.

L. a 2. cikkénél levő jegyzetet.

4. cikk.

A Tanács a Szövetséges és Társult Főhatalmak képviselőiből, továbbá a Szövetség más négy tagjának képviselőiből áll. A Szövetségnek ezt a négy tagját a Közgyűlés saját tetszése szerint időről-időre jelöli ki. Addig, amíg a Közgyűlés részéről először megjelölendő négy

szövetségi tag a maga képviselőit ki nem nevezi, Belgium, Brazília, Spanyolország és Görögország képviselői lesznek a Tanács tagjai.

A Közgyűlés többségének hozzájárulásával a Tanács a Szövetségnek más tagjait is kijelölheti avégből, hogy ezentul az ő képviselőik is állandó tagjai legyenek a Tanácsnak; ugyanily hozzájárulással a Tanács felemelheti azoknak a szövetségi tagoknak számát is, amelyeknek a Közgyűlés a Tanácsban képviseleti jogot ad.

A Tanács oly időpontokban, amint azt a körülmények megkívánják, de évenként legalább egyszer vagy a Szövetség székhelyén vagy más kijelölt helyen ül össze.

A Tanács a maga ülésein minden üggyel foglalkozhatik, amely a Szövetség működésének körébe esik, vagy a világbékét érinti.

A Szövetségnek a Tanácsban nem képviselt minden tagját meg kell hívni, hogy képviselőt küldjön ki tagsági joggal a Tanácsnak olyan üléseire, amelyeken a Szövetség illető tagjának érdekeit különösen érintő ügyeket tárgyalnak.

A Tanács ülésein a Szövetség minden egyes tagjának, amelynek a Tanácsban képviselője van, csak egy szavazata és legfeljebb egy képviselője lehet.

L. a 2. cikknél levő jegyzetet.

5. cikk.

Ha csak a jelen Egyességokmány vagy a jelen Szerződés rendelkezései kifejezetten másként nem intézkednek, a Közgyűlésnek vagy a Tanácsnak bármely ülésén a határozatokat az ülésen képviselt szövetségi tagok egyhangu hozzájárulásával kell hozni.

Minden eljárási kérdésben, amely a Közgyűlés vagy a Tanács ülésein felmerül, ideértve az egyes ügyek megvizsgálására szolgáló bizottságok kiküldetését is, a Közgyűlés vagy a Tanács határoz, még pedig az ülésen képviselt szövetségi tagok szótöbbségével.

A közgyűlésnek első ülését és a Tanácsnak első ülését az Északamerikai Egyesült-Államok elnöke fogja összehívni.

Az Egyességokmány értelmében nem szükséges egyhangu hozzájárulás a Közgyűlés határozatához a 26. cikk 1. bekezdése esetében, s az egyhangu határozattal egy tekintet alá esik a 15. cikk utolsó bekezdése értelmében létrejött határozat. Egyes esetekben a békeszerződés is megelégszik a szótöbbséggel, l. pl. a 60. cikket.

6. cikk.

Az állandó Titkárságot a Szövetség székhelyén kell felállítani. A Titkárság a főtítkárból, továbbá megfelelő számú titkárból és egyéb személyzetből áll.

Az első főtitkárt a Függetlenség nevezi meg; a jövőben a főtitkárt a Tanács fogja a Közgyűlés többségének hozzájárulásával kinevezni.

A titkárokat és a titkárság egyéb személyzetét a főtitkár nevezi ki a Tanács hozzájárulásával.

A főtitkár ilyen minőségben részt vesz mind a Közgyűlésnek, mind a Tanácsnak valamennyi ülésén.

A Titkárság költségeit a Szövetség tagjai viselik, abban az arányban, amelyben az Egyetemes Postaegyesület Nemzetközi Irodájának költségeihez járulnak hozzá.

A főtitkár csak ilyen minőségben, vagyis csupán titkári feladatkör ellátása végett vesz részt a Közgyűlés és a Tanács ülésein, de ott szavazati joga természetesen nincs.

Az Egyetemes Postaegyesület Nemzetközi Irodája költségeinek viselésére nézve I. a legutóbbi alakjában 1906. évi május hó 26-án Rómában kelt egyetemes postaszerveződés (1908: XLV. t.-c.) 22. cikkének 1. pontját, 27. cikkét és 24. cikkének 4. pontját.

7. cikk.

A Szövetség székhelye Genf.

A Tanács bármikor elhatározhatja, hogy a Szövetség székhelyét máshová helyezi át.

Minden tisztség, amelyet a Szövetségnél vagy azzal kapcsolatban el kell látni, ideértve a Titkárságot is, egyaránt betölthető férfival vagy nővel.

A Szövetség tagjainak képviselői és a Szövetség hivatalnokai a Szövetség ügyeinek ellátása alatt a diplomáciai személyek kiváltságaiban és mentességeiben részesülnek.

A Szövetségnél vagy hivatalnokainak, avagy az üléseken résztvevő képviselőknek használatában álló épületek és egyéb ingatlanok sérthetetlenek.

E cikk szerint a Szövetség tagjainak képviselői és a Szövetség hivatalnokai a Szövetség ügyeinek ellátása alatt a diplomáciai személyek kiváltságaiban és mentességeiben részesülnek, vagyis a képviselőket e megbízatásuk tartama alatt és a hivatalnokokat e szolgálatuk idejére megilleti a területenkívüliség. Külön kiemeli még a 2. bekezdés a Szövetségnél, vagy hivatalnokainak, avagy az üléseken résztvevő képviselőknek használatában álló épületek és egyéb ingatlanok sérthetetlenségét, ami az illető ingatlanok tekintetében a fekvésük államának birói hatósága alól való mentességet is magában foglalja.

8. cikk.

A Szövetség tagjai elismerik, hogy a béke fenntartása megköveteli a nemzetek fegyverkezésének csökkentését addig a legalacsonyabb fokig, amely az Állam biztonságával és nemzetközi kötelezettségeiknek közös eljárás útján megvalósítandó kikényszerítésével még összeegyeztethető.

A Tanács a kérdéses csökkentésnek terveit minden Állam földrajzi fekvésének és különös körülményeinek

figyelembe vételével elkészíti avégből, hogy a különféle Kormányok ezeket a terveket megvizsgálhassák és megfelelően intézkedhessenek.

Az említett terveket legalább tízévenkint újabb vizsgálatnak és, ha szükséges, módosításnak kell alávetni.

Ha ezeket a terveket a különféle Kormányok elfogadták, az ekként megállapított fegyverkezési korlátozást a Tanács hozzájárulása nélkül nem szabad tullepni.

A Szövetség tagjai egyetértenek arra nézve, hogy löszernek és hadianyagnak magánvállalatok részéről való gyártása súlyos ellenvetésekre ad okot. A Tanácsnak lesz kötelessége, hogy javaslatokat tegyen az ily gyártásból származó káros következmények elhárítására, kellő figyelembe véve azoknak a szövetségi tagoknak szükségleteit is, amelyek a saját biztonságukra szükséges löszernek és hadianyagnak gyártására maguk nem képesek.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat, hogy kölcsönösen nyílt és kimerítő felvilágosítást adnak egymásnak fegyverkezésük mértékéről, szárazföldi, tengeri és légi véderőprogramjukról és hadi célokra alkalmas iparágaik helyzetéről.

A Tanács a fegyverkezés korlátozására kidolgozott terveket csupán megvizsgálás és elhatározás (en vue de l'examen et de la décision) végett küldi meg a kormányoknak s ezeket az ily tervek csak akkor kötik, ha a maguk részéről ők is elfogadják. A Nemzetek Szövetségének Tanácsa tehát csupán tervez, de a döntés joga mindig magánál az illető kormánynál van. Szembeötlő tehát az a különbség, amely ily módon az eredeti tagok (köztük a győztes államok) és ama tagok (köztük a legyőzött államok) között nyilvánul meg, amelyeknél egyenesen a belépés feltétele a haderejükre és fegyverkezésükre vonatkozóan a Nemzetek Szövetsége által kidolgozott szabályzat elfogadása (l. 1. cikk.)

9. cikk.

Allandó bizottságot kell alakítani avégből, hogy az a Tanácsnak az 1. és a 8. cikk rendelkezéseinek végrehajtására és általában a szárazföldi, tengeri és légi haderő kérdéseire nézve véleményt adjon.

A 9. cikk a fegyverkezés korlátozását azzal kívánja előmozdítani, hogy az arra vonatkozó kérdésekre egy külön véleményező szakbizottságot állít fel.

10. cikk.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat arra, hogy a Szövetség valamennyi tagjának területi épségét és jelenlegi politikai függetlenségét tiszteletben tartják és minden külső támadással szemben megóvják. Ha ily támadás vagy fenyegetés esete, avagy ily támadás veszélye bekövetkezik, a Tanács megfontolás alá veszi, miként kellene a fent megállapított kötelezettséget teljesíteni.

11. cikk.

Ezennel kimondatik, hogy minden háboru vagy háboruval való fenyegetés, akár közvetlenül érinti a Szövetség bármelyik tagját, akár nem, a Szövetséget a maga egészében érdeklő ügy és a Szövetségnek ilyenkor kötelessége, hogy a nemzetek békéjének fenntartására alkalmasnak és hathatósan mutatózó minden intézkedést megtegyen. Ha ilyen eset állana be, a főttkár a Szövetség bármelyik tagjának kérelmére haladéktalanul egybehívja a Tanácsot.

Kimondatik az is, hogy a Szövetség minden egyes tagjának jogában áll a Közgyűlés vagy a Tanács figyelmét barátságos módon felhívni a nemzetközi viszonyokat érintő minden oly körülményre, amely azzal fenyeget, hogy megzavarja a békét vagy a nemzetek között a jó egyetértést, amelytől a béke függ.

12. cikk.

A Szövetség összes tagjai megállapodnak abban, hogy a közöttük esetleg felmerülő vitás kérdéseket, amelyek szakadáshoz vezethetnek, vagy választott bíróság, vagy a Tanács vizsgálata alá bocsátják. Megegyeznek továbbá abban, hogy semmi esetben sem kezdenek háborút előbb, mint három hónappal a bíróság ítélete vagy a Tanács jelentése után.

Az e cikkben megjelölt összes esetekben a választott bírák megfelelő határidőn belül ítéletet kötelesek hozni, a Tanács pedig jelentését hat hónapon belül terjeszti elő attól a naptól számítva, amelyen a vitás eset eléje került.

Az előzetes választott bírói döntés vagy tanácsi vizsgálat kötelezővé tétele jelentős haladást jelent a háboruk lehető kiküszöbölésének szolgálatában. Az azonban, hogy mely esetben fordulnak a felek választott bírósághoz, a 13. cikk értelmében a felek nézetétől függ s így ha erre nézve közöttük nincs megegyezés, csupán a Tanács vizsgálata alá kell bocsátaniok a felmerült vitás kérdést.

Az olyan szövetségi tag ellen, amely a döntést háboru útján keresi, anélkül, hogy az ügyet akár választott bírói döntés, akár tanácsi vizsgálat alá bocsátaná, a Szövetség valamennyi többi tagja részéről a 16. cikkben körülírt együttes fellépésnek van helye.

13. cikk.

A Szövetség tagjai megállapodnak abban, hogy, ha közöttük oly vitás eset merül fel, amely nézetük szerint választott bírósági döntésnek vethető alá és amely diplomáciai uton kielégítő módon nem intézhető el, az ügyet a maga egészében választott bíróság elé terjesztik.

A választott bírósági döntésre alkalmas vitás esetek közé tartozóknak mondatnak ki általában: valamely szer-

zódás értelmezése, a nemzetközi jog bármely kérdése, bármely ténynek megállapítása, amely ha bebizonyul, valamely nemzetközi kötelezettség megszegését jelentené, vagy a jóvátétel terjedelme és módja, amely ilyen megszegés esetében teljesítendő volna.

Ilyen vitás esetekben döntő választott bíróság az a bíróság lesz, amelyben a felek a vitás esetre nézve megállapodtak, vagy amelyet valamely közöttük létrejött egyezmény kijelölt.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat, hogy hiven végrehajtják a hozott ítéletet és nem indítanak háborút a Szövetség olyan tagja ellen, amely az ítéletnek aláveti magát. Abban az esetben, ha az ítéletet nem hajtják végre, a Tanács az ítélet érvényesítésére megfelelő intézkedéseket indítványoz.

E cikk szerint a felek csupán azokat a vitás ügyeket kötelesek választott bíróság elé terjeszteni, amely nézetük szerint választott bírósági döntésnek vehető alá, ennél fogva ha erre nézve közöttük nincs egyetértés, vagyis ha az ügy választott bírói eljárásra csak az egyik fél nézete szerint is nem alkalmas, a felek a vitás ügyet csupán a Tanács elé kötelesek terjeszteni vizsgálat végett, amihez azután elegendő, ha a felek egyike a vitás eset fennforgását bejelenti a főtitkárnak. (15. cikk 1. bek.)

Mint hogy az Allandó Nemzetközi Bíróság felállítására vonatkozó tervezetet a Tanács még csak ezután fogja elkészíteni (14. cikk), a feleknek erre nézve is meg kell állapodniok, hogy ki, illetve mely bíróság lesz a döntő választott bíróság, ha csak ezt valamely közöttük előzetesen létrejött egyezmény, esetleg előzetesen kötött általános választott bírósági egyezmény már meg nem határozta.

14. cikk.

A Tanács Allandó Nemzetközi Bíróság felállítására vonatkozó tervezetet fog készíteni és azt elfogadás végett a Szövetség tagjai elé terjeszti. Ennek a Bíróságnak hatásköre ki fog terjedni a felek részéről elébe terjesztett minden nemzetközi jellegű vitás esetre. A Bíróság azonfelül véleményt fog nyilvánítani minden olyan vitás esetben és kérdésben, amelyet a Tanács vagy a Közgyűlés hozzá utal.

E cikk szerint tehát a szervezendő Allandó Választott Bíróság nemcsak bírói funkciót fog végezni, hanem a Közgyűlés és a Tanács jogi szakértője is lesz.

15. cikk.

Ha a Szövetség tagjai között olyan vitás eset merül fel, amely szakadásra vezethetne és amely a 13. cikk értelmében nem esik választott bírósági eljárás alá, a Szö-

vetség tagjai megegyeznek abban, hogy az ügyet a Tanács elé terjesztik. Az ügynek a Tanács elé terjesztéséhez elegendő, ha a felek egyike a vitás eset fennforgását bejelenti a főtitkárnak, aki minden szükséges lépést megtesz a tüzetes nyomozás és megvizsgálás érdekében.

A felek ebből a célból az ügy állását az ügyre tartozó minden bizonyítékkal és okirattal együtt a legrövidebb idő alatt a főtitkárral közlik és a Tanács azonnal elrendelheti mindezeknek nyilvánosságra hozatalát.

A Tanács a vitás kérdés elintézésére törekszik. Ha törekvései eredményesek, a vonatkozó tényállást a szükséges magyarázatokkal és az elintézés módjával együtt nyilvánosságra hozza oly mértékben, amint azt célravezetőnek tartja.

Ha a vitás esetet nem lehetett elrendezni, akkor a Tanács egyhangú vagy többségi határozat alapján meghozza és nyilvánosságra hozza jelentését, amelyben közli a vitás eset tényállását és azokat az indítványokat, amelyekét az eset megoldására nézve méltányosaknak és megfelelőeknek talál.

A Szövetségnek a Tanácsban képviselt bármely tagja hasonló módon nyilvánosságra hozhatja a vitás eset tényállását és ebből vont következtetéseit.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat, hogy, ha a Tanács jelentését — a vitában álló felek képviselőinek szavazatát nem számítva — a tagok egyhangulag elfogadták, egyik olyan fél ellen sem viselnek háborút, amely a jelentésben ajánlott megoldást elfogadja.

Ha a Tanácsnak nem sikerül minden tagját — a vitában álló felek képviselőinek kivételével — jelentésének egyhangú elfogadására bírni, a Szövetség tagjai fenntartják maguknak azt a jogot, hogy akképen cselekedjenek, amint azt a jog és igazság érdekében szükségesnek látják.

Ha az egyik fél azt állítja és a Tanács megállapítja, hogy a nemzetközi jog szerint a vitás eset ennek a félnek hazai igazságszolgáltatása alá tartozik, a Tanács ezt jelentésében kimondja anélkül, hogy bármiféle megoldást ajánlana.

A Tanács a jelen cikkben megnevezett minden ügyben a vitás esetet a Közgyűlés elé terjesztheti. A felek bármelyikének kívánságára is a vitás esetet a Közgyűlés elé kell terjeszteni. Ezt a kívánságot tizennégy napon belül kell tudatni attól a naptól számítva, amelyen a vitás kérdés a Tanács elé kerül.

A Közgyűlés elé terjesztett minden esetben, a jelen cikknek és a 12. cikknek azok a rendelkezései, amelyek a Tanács eljárására és hatáskörére vonatkoznak, a Közgyűlés eljárására és hatáskörére is alkalmazást nyernek.

A Közgyűlés olyan jelentésének, amelyet a Tanácsban képviselt szövetségi tagok jóváhagyásával és a Szövetség többi tagjai többségének hozzájárulásával — minden esetben a vitában álló felek kivételével — hoztak, ugyanaz a hatálya van, mint az olyan jelentésnek, amelyet a Tanács összes tagjai — kivéve a felek képviselőit — egyhangulag elfogadnak.

Nem szabályozza e cikk a vizsgálatnál követendő eljárás módozatait és nem biztosítja a kontradiktórius eljárást sem. E tekintetben a hágai első két békeértekezleten létrejött s a nemzetközi viszályok békés elintézéséről szóló I. egyezmény (1913: XLIII. tc.) körültekintőbben járt el, amennyiben a nemzetközi vizsgálóbizottságokról szóló III. címében az eljárásra is felállított bizonyos alapvető szabályokat.

A Tanács jelentése, ha az nem egyhangu határozat eredménye, (s a közgyűlése, ha az nem a 15. cikk utolsó bekezdésében előirt módon jött létre), semmiféle vonatkozásban sem köt senkit sem; ha azonban a jelentés (az érdekelt felek képviselőitől eltekintve), egyhangulag fogadtatott el, (illetőleg a Közgyűlésé a 15. cikk utolsó bekezdésében körülirt szótöbbséggel jött létre), ennek annyi szankciója mégis van, hogy a Szövetség tagjai egyik olyan fél ellen sem viselhetnek háborút, amely a jelentésben ajánlott megoldást elfogadja. Nincs azonban az egyhangulag elfogadott jelentésnek sem az a hatálya, hogy az annak ellenére eljáró féllel szemben a 16. cikkben körülirt együttes fellépés lenne kötelező.

16. cikk.

Ha a Szövetség valamelyik tagja a 12., 13. és 15. cikkeken foglalt megállapodások ellenére a döntést háboru útján keresi, ezt a tagot ipso facto olyannak kell tekinteni, mintha háborus cselekményt követett volna el a Szövetség valamennyi többi tagja ellen. Ez utóbbiak kötelezik magukat, hogy az ilyen Allammal minden kereskedelmi és pénzügyi összeköttetést haladéktalanul megszakítsanak, saját állampolgáraik és a szerződésszegő Allam polgárai között minden érintkezést betiltanak és minden pénzügyi, kereskedelmi vagy személyes összeköttetést megszüntetnek a szerződésszegő és minden más Allam polgárai között, tekintet nélkül arra, hogy a másik Allam a Szövetség tagja-e vagy sem.

Ilyen esetekben a Tanács köteles a különféle érdekelt Kormányoknak ajánlatot tenni aziránt, hogy a Szövetség tagjai egyenkint minő szárazföldi, tengeri és légi haderővel járuljanak hozzá azokhoz a fegyveres erőkhöz, amelyek a szövetségi megállapodások betartását biztosítani hivatva lesznek.

A Szövetség tagjai megegyeznek továbbá abban is, hogy az e cikk alapján megvalósítandó pénzügyi és gazdasági intézkedésekben egymást kölcsönösen támogatni fog-

ják, hogy az ezzel járó veszteségek és hátrányok a legkisebb mértékre csökkenjenek; épp így kölcsönösen támogatni fogják egymást a védekezésben minden olyan külön intézkedés ellen, amelyet a szerződésszegő Állam valamelyikükkel szemben alkalmaz; valamint megfelelő intézkedéseket fognak tenni arra nézve, hogy az ő területükön átvonulhassanak bármely szövetségi tagnak oly haderői, amelyek a szövetségi megállapodások betartásának biztosításában közreműködnek.

Minden tag, amely a Szövetségből folyó bármely kötelezettséget megsért, a Szövetségből kizárható. A kizárás a Tanácsban képviselt valamennyi többi szövetségi tagnak szavazata alapján történik.

A választott bírói eljárást, illetőleg a tanácsi vizsgálatot mellőző szövetségi taggal szemben az együttes fellépés gazdasági (1. bek.) vagy fegyveres (2. bek.) eszközökkel történik. Az együttes fegyveres fellépést a Tanács szervezi, úgy, hogy az egyes tagok által e célra kiállítandó fegyveres erőről a kormányoknak ajánlatot tesz.

17. cikk.

Ha két olyan Állam között, amelyek közül csak az egyik vagy egyik sem tagja a Szövetségnek, vitás eset merül fel, a Szövetség kötelékébe nem tartozó Államot vagy Államokat fel kell szólítani, hogy a vitás kérdés megoldása céljából a Szövetség tagjaira nézve megállapított kötelezettségeknek vessék alá magukat és pedig oly feltételek mellett, amilyeneket a Tanács igazságosaknak tart. Ha ennek a felszólításnak eleget tesznek, akkor a 12—16. cikkek rendelkezései irányadók azokkal a változtatásokkal, amelyeket a Tanács szükségeseknek tart.

Ennek a felszólításnak elküldése után a Tanács azonnal vizsgálatot indít a vitás eset körülményeire nézve és azt az intézkedést indítványozza, amelyet az adott esetben a legjobbnak és a leghatásosabbnak tart.

Ha a felszólított Állam a vitás eset elintézésénél a Szövetség tagjaira rótt kötelezettségek elvállalását visszautasítja és a Szövetség valamelyik tagja ellen háborút indít, az ilyen Állammal szemben a 16. cikk rendelkezései nyerne alkalmazást.

Ha a felszólítás ellenére mindkét fél vonakodik a Szövetség tagjaira rótt kötelezettségeket a vitás eset elintézésénél elfogadni, a Tanács minden olyan intézkedést és indítványt megtehet, amely az ellenségeskedések megelőzésére és a vita megoldására alkalmas.

A 17. cikk a vagylagos választott bírói eljárás vagy tanácsi vizsgálat alá bocsátást kiterjeszti az olyan államokra is, amelyek nem tagjai a Nemzetek Szövetségének. A különbség csupán az, hogy a nem tag állam előbb erre felszólítást kap, de e felszólításnak való engedelmeskedés a 16. cikkben körülírt együttes fellépés szankciója alatt áll.

18. cikk.

Minden nemzetközi szerződést vagy megállapodást, amelyet a Szövetség bármely tagja ezentul létesít, haladéktalanul be kell iktatni a Titkárságnál és a Titkárságnak azt, mihelyt lehetséges, közzé kell tennie. A Titkárságnál való beiktatás előtt semmiféle ilyen nemzetközi szerződésnek vagy megállapodásnak nincs kötelező ereje.

A 18. cikk éle a titkos szerződések ellen irányul. A beiktatás nem érvényességi, hanem csak hatályossági feltétel lesz a jövőben oly nemzetközi szerződéseknel, amelyekben csak egyik szerződő fél gyanánt is a Nemzetek Szövetségének egyik tagja szerepel.

*19. cikk.

A Közgyűlés időnkint felhívhatja a Szövetség tagjait az alkalmazhatatlanná vált szerződéseknek és olyan nemzetközi állapotoknak újabb megvizsgálására, amelyeknek fennmaradása a világbékét veszélyeztethetné.

20. cikk.

A Szövetség tagjai egyenkint megegyeznek abban, hogy a jelen Egyességokmány elfogadásával közöttük megszűnik minden olyan kötelezettség és megegyezés, amely az Egyességokmány rendelkezéseivel össze nem egyeztethető; ünnepélyesen kötelezik magukat, hogy ezentul a jelen Egyességokmány rendelkezéseivel összeférhetetlen kötelezettségeket nem vállalnak.

Ha a Szövetség valamely tagja a Szövetségbe lépése előtt a jelen Egyességokmánnyal összeférhetetlen kötelezettséget vállalt volna, kötelessége, hogy haladéktalanul megtegye a lépéseket az ily kötelezettségek felbontása iránt.

21. cikk.

A béke fenntartását biztosító nemzetközi megegyezések, mint a választott bírósági szerződések és bizonyos területekre vonatkozó megállapodások, amilyen a Monroe-elmélet, érvényességét a jelen Egyességokmány rendelkezései semmiben sem érintik.

A Monroe elmélet (az elnevezés onnan származik, hogy ez az elmélet James Monroe-nak, az Egyesült-Allamok akkori elnökének 1823. dec. 2-iki üzenetében jutott kifejezésre) felvétele az Egyesült-Allamoknak tett engedmény. A Monroe elmélet lényege, hogy az amerikai terület szabad és független s nem lehet további gyarmatosítás tárgya, továbbá, hogy valamely európai hatalomnak amerikai ügybe való beavatkozását az Egyesült-Allamok barátságatlan ténynek fogják tekinteni, vagyis: Amerika az amerikaiaké, amit azonban az Egyesült-Allamok hatalmuknak fejlődésével szerettek úgy tekinteni, mintha ez a tétel az Egyesült-Allamok fennbbségét biztosítaná egész Amerika tekintetében.

A gyakorlat lesz hivatva eldönteni, hogy a Monroe elméletet hogy kísérlék meg majd összeegyeztetni a Nemzetek Szövetségének ama hatáskörével, amely (l. pl. 16. cikk) az államok egymásközi, esetleg helyi jelentőségű ügyeibe való együttes beavatkozást jelent.

22. cikk.

Oly gyarmatokra és területekre nézve, amelyek az elmúlt háboru következtében megszűntek az őket azelőtt kormányzó Államok fennhatósága alá tartozni, s amelyeken oly népek laknak, amelyek a mai világ különösen nehéz viszonyai között még nem tudják önmagukat kormányozni, alapelvül mondatik ki, hogy ezeknek a népeknek jóléte és fejlődése a civilizáció szent hivatása, amelynek biztosítékait fel kell venni a jelen Egyességokmányba.

Ez alapelv gyakorlati megvalósításának legalkalmasabb módja az, hogy e népek felett való gyámságra megbízást azok a fejlettebb nemzetek nyernek, amelyek segédeszközeiknél, tapasztalataiknál vagy földrajzi helyzetüknél fogva leginkább képesek és hajlandók ennek a felelősségnek vállalására; ezek a nemzetek a gyámságot, mint a Szövetség megbízottai, ennek nevében gyakorolnák.

A megbízás jellegének az illető nép fejlődési foka, a terület földrajzi fekvése, gazdasági viszonyai és más egyéb körülményei szerint kell különböznie.

Bizonyos közületek, amelyek azelőtt a Török Birodalomhoz tartoztak, a fejlettségnek oly fokát érték el, hogy független nemzetként ideiglenesen elismerhetők, azzal a feltétellel, hogy közigazgatásuk valamely Megbízott Hatalom tanácsadó és támogató vezetése alá helyeztessék addig az időpontig, amikor már önmaguk is tudják sorsukat intézni. A Megbízott Hatalom választásánál elsősorban ezeknek a közületeknek kívánságait kell tekintetbe venni.

Más népek, különösen a középafrikaiak, olyan fejlődési fokon állanak, hogy a Megbízott Hatalmat kell felelőssé tenni a területnek olyan közigazgatásáért, amely a lelkiismeret és vallásszabadságot a közrend és a jó erkölcs követelte korlátozásokkal biztosítja, továbbá biztosítja bizonyos visszaéléseknek, mint a rabszolga-, fegyver- és szeszereskedelemnek megtiltását, valamint erődök, hadi- vagy tengerészeti támpontok létesítésének és a bennszülöttek katonai kiképzésének megakadályozását, kivéve, ha ez a kiképzés rendőri és területvédelmi célokat szolgál; a Megbízott Hatalomnak a Szövetség más tagjai részére is biztosítania kell a kereskedelem és áruforgalom azonos lehetőségét.

Végül vannak oly területek, mint Délnyugat-Afrika és a Csendes-Oceán déli részének bizonyos szigetei, amelyek csekély népsűrűségüknél, kis terjedelmüknél, a civilizáció

központjaitól való távollétüknél, a Megbízott Hatalom területével földrajzi összefüggésüknél vagy más körülményeknél fogva, legkedvezőbben a Megbízott Hatalom törvényei szerint és területének alkotó részeként igazgathatók, fenntartva a bennszülött lakosság érdekében fentebb felsorolt biztosítékokat.

A megbízás minden esetében a Megbízott Hatalomnak a Tanácshoz évenként jelentést kell tennie a reá bízott területről.

Ha a Megbízott Hatalom jogkörének, ellenőrzésének vagy közigazgatásának terjedelmére vonatkozólag a Szövetség tagjai előzetesen nem állapodtak meg, erre nézve minden egyes esetben a Tanács kifejezetten határoz.

Allandó Bizottságot kell alakítani avégből, hogy az a Megbízott Hatalmak évi jelentéseit átvegye, megvizsgálja és a Tanácsnak a megbízások végrehajtására vonatkozó minden kérdésben véleményt adjon.

A nemzetközi jogban eddig a nemzetközi cselekvőképesség törvényes korlátozása ismeretlen volt. Ha valamely nép az állami lét teljességére még nem volt eléggé fejlett, az rendszerint a jogképességnek részleges korlátozását jelentő u. n. félszuverenítésben jutott kifejezésre. A cselekvőképesség korlátozása csak szerződéses alapon fordult elő az u. n. protektorátus esetében, (ennek klasszikus példája volt Japán protektorátusa Korea felett 1905—1910.).

23. cikk.

A Szövetség tagjai a már fennálló vagy a jövőben kötendő nemzetközi egyezmények határozataival egybehangzóan és azok fenntartása mellett:

a) arra törekszenek, hogy férfiak, asszonyok és gyermekek részére méltányos és emberies munkafeltételeket biztosítsanak és tartsanak fenn, úgy saját országaikban, mint minden olyan országban, amelyre kereskedelmi vagy ipari összeköttetésük kiterjed, és ebből a célból szükséges nemzetközi szervezeteket létesítsenek és tartsanak fenn;

b) kötelezik magukat, hogy az igazgatásuk alá bocsátott területek bennszülött lakosságával szemben igazságos bánásmódról gondoskodni fognak;

c) megbízzák a Szövetséget a leány- és gyermekkereskedelemre, valamint az ópiummal és más ártalmas szerrel való kereskedésre vonatkozó egyezmények végrehajtásának legfőbb ellenőrzésével;

d) megbízzák a Szövetséget a fegyver- és lőszerkereskedelem legfőbb ellenőrzésével oly országok tekintetében, amelyekben ez az ellenőrzés közérdekből szükséges;

e) megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy a közlekedés és az átmenő forgalom szabadságát, valamint az egyenlő elbánást a Szövetség valamennyi tagjának keres-

kedelme számára biztosítsák. Ebben a vonatkozásban az 1914—1918. évi háború következtében elpusztított vidékek különös szükségleteit figyelembe kell venni;

f) arra törekszenek, hogy nemzetközi rendszabályokat fogantossanak a betegségek elhárítására és legyőzésére.

24. cikk.

Minden nemzetközi hivatal, amelyet előbb kötött általános egyezmények alapján szerveztek, a felek beleegyezésével a Szövetség igazgatása alá kerül. Minden ilyféle nemzetközi hivatal és nemzetközi érdekű ügyek rendezésére hivatott bizottság, amely ezentúl keletkezik, a Szövetség igazgatása alatt fog állani.

Általános egyezményekkel szabályozott oly nemzetközi ügyekre nézve, amelyek nemzetközi bizottságok vagy hivatalok ellenőrzése alatt nem állanak, a Szövetség Titkársága, ha a Tanács beleegyezését megadja és ha a felek kívánják, az ügyre vonatkozó minden adatot összegyűjt és közöl, valamint minden szükséges vagy célszerű segítséget megad.

A Tanács elrendelheti, hogy a Szövetség igazgatása alatt működő bármely hivatal vagy bizottság költségeit a Titkárság viselje.

Eddig szervezett nemzetközi hivatalok pl. a távirdaigazgatások Bernben székelő nemzetközi irodája, a világpostaegylet berni irodája, a nemzetközi súly- és mértékiroda Párisban, az ipari tulajdon védelmére szervezett iroda s az irói és művészi tulajdon védelmére felállított s az előbbi irodával egyesített iroda Bernben, a nemzetközi földtani egyesület nemzetközi irodája Potsdamban, a rabszolgakereskedés leküzdésére szervezett irodák (Zanzibárban és Brüsszelben), a vámtarifák közzétételére felállított iroda Brüsszelben, a nemzetközi forgalom irodája Bernben, a párisi nemzetközi egészségügyi hivatal, a római nemzetközi mezőgazdasági intézet, a nemzetközi szikratávíróiroda Bernben.

25. cikk.

A Szövetség tagjai megegyeznek arra nézve, hogy a Vörös Kereszt Egylet elismert önkéntes nemzeti szervezeteinek létesítését és együttműködését elősegíteni és támogatni fogják, minthogy ezeknek célja az egészségi állapotok javítása, a betegségek megelőzése és a szenvedéseknek enyhítése az egész világon.

A genfi vörös-kereszt egyezményeket l. az 1911. X. törvénycikkben.

26. cikk.

A jelen Egyességokmányra vonatkozó módosítások akkor lépnek életbe, ha a Szövetségnek azok a tagjai, amelyeknek képviselői a Tanácsot alkotják, és a Szövet-

ség azon tagjainak többsége, amelyeknek képviselői a Közgyűlést alkotják, ezeket a módosításokat megerősítették.

Semmiféle módosítás sem kötelező a Szövetségnek olyan tagjára nézve, amely kijelenti, hogy a módosításhoz nem járul hozzá; ebben az esetben azonban megszűnik a Szövetség tagja lenni.

Függelék.

I. A Nemzetek Szövetségének eredeti tagjai:

Északamerikai Egyesült- Államok	Haiti
Belgium	Hedzsasz
Bolivia	Hondurasz
Brazília	Olaszország
Brit Birodalom	Japán
Kanada	Libéria
Ausztrália	Nikaragua
Délfrika	Panama
Ujzéland	Peru
India	Lengyelország
Kína	Portugália
Kuba	Románia
Equador	Szerb-Horvát-Szlovén-Állam
Franciaország	Sziám
Görögország	Cseh-Szlovákország
Guatemala	Uruguay

Az Egyességokmányhoz való csatlakozásra meghívott

Allamok:	
Argentínai Köztársaság	Perzsia
Csile	Szalvador
Kolumbia	Spanyolország
Dánország	Svédország
Németalföld	Svájc
Norvégország	Venezuela
Paraguay	

II. A Nemzetek Szövetségének első főtthkára:

Honourable Sir James Eric Drummond, K. C. M. G.,
C. B.

II. Rész.

Magyarország határai.

Határmegállapítás (27—28. cikk). Határrendező bizottságok (29—35. cikk).

27. cikk.

Magyarország határai következőképen állapittatnak meg (lásd a csatolt térképet):

1. Ausztriával:

Antonienhoftól (Köpcsénytől keletre) nyugatra körülbelül egy km. távolságnyira választandó ponttól, amely hármas határpontja Magyarországnak, Ausztriának és Cseh-Szlovákországnak, dél felé a Mosonszentjánostól dél-nyugatra körülbelül 8 km.-re fekvő 115. magassági pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely teljesen magyar területen hagyja az oroszvár-csornai vasutvonalat, és Horvátjárfalutól és Pusztasomorjától nyugatra, Köpcsénytől, Németjárfalutól, Miklóshalmától és Mosontarcsától keletre halad;

innen nyugat felé a Fertő-tó déli partján Fertőboz és Hidegség közt választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Pomogytól délre halad, Magyarországnak hagyja az egész Főcsatornát és a helyi érdekű vasutvonalat, amely Mexikó állomásról északnyugat felé vezet, metszi a Fertő-tavat és a szigettől, amelyen a 117. magassági pont van, délre halad;

innen dél felé a 265. magassági pontig (Kamenje) körülbelül 2 km.-re Fülestől délkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Nagyczenktől és Fülestől keletre, Németperesztegtől és Kövesdtől nyugatra halad;

innen délnyugat felé a 883. magassági pontig (Irott kő) körülbelül 9 km.-re Kőszegtől délnyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Locsmándtól, Ólmodtól és Rendektől délkeletre, Kőszegtől és az e helységből Salamonfára vezető uttól északnyugatra halad;

innen dél felé a 234. magassági pontig, körülbelül 7 km.-re Pinkaminszenttől észak-északkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Rohoncztól és Nagynardától keletre, Bucsutól és Dozmattól nyugatra, azután pedig a 273., 260. és 241. magassági pontokon át halad;

innen általában délnyugati irányban a 353. magassági pontig, körülbelül 6 km.-re Szentgotthárdtól észak-északkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Nagysároslak és Pinkaminszent között, Karácsfa, Németbükös és Zsámánd községtől délre, azután pedig a 323. magassági ponton (Hochkogel) át halad;

innen délnyugat felé, a Rába és a Mura medencéinek vizválasztó vonalán Tókától keletre, körülbelül 2 km. távolságnyira megállapítandó pontig, amely hármas határpontja Ausztriának, Magyarországnak és a Szerb-Horvát-Szlovén Államnak:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Rábakeresztur, Németlak és Nagyfalva községektől keletre, a radkersburg-szentgotthárdi uttól nyugatra és a 353. magassági ponton (Janke hegy) át halad.

2. A Szerb-Horvát-Szlovén Állammal:

A fentebb meghatározott ponttól kelet felé a 313. magassági pontig, körülbelül 10 km.-re Szentgotthárdtól délre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely általában véve az északra fekvő Rába s a délre fekvő Mura medencéjét elválasztó vonalat követi;

innen dél felé a 295. magassági pontig (körülbelül 16 km.-re Muraszombattól északkeletre):

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Nagydolány, Órihodos és vasutállomása, Kapornak, Domonkosfa és Kisszerdahely helységektől keletre, Kotormánytól és Szomoróczytól nyugatra és a 319. és 291. magassági pontokon át halad;

innen délkelet felé a 209. magassági pontig, körülbelül 3 km.-re Nemesnéptől nyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely általában véve az északra fekvő nemesnépi s a délre fekvő kebelei medencét elválasztó vonalat követi;

innen dél-délkelet felé, a Lendva folyón a 265. magassági ponttól délre választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Kebeleszentmárton, Zsitkócz, Göntérháza, Lendvahidvég, Csentevölgy és Pincze helységektől keletre, Lendvajakabfától, Bódeházától, Gáborjánházától, Dédestől és Lendvaujfalutól nyugatra halad;

innen délkelet felé:

a Lendva folyása lefelé;

azután a Mura folyása lefelé;

azután a volt magyar-horvát határral való találkozáspontjáig, a gyékényes—kapronczai vasuti hidtől körülbelül 1500 m.-re felfelé:

a Dráva folyása lefelé;

innen délkelet felé, Miholjacdolnajtól keletre körülbelül 9 km. távolságnyira választandó pontig:

Magyarország és Horvát-Szlavonországok volt közigazgatási határa, azzal a kiigazítással, hogy a gyékényes—barcsi vasutvonal a gólai állomással együtt teljesen magyar területre essék;

innen kelet felé a 93. magassági pontig, körülbelül 3 km.-re Baranyavártól délnyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Torjancz, Lőcs és Benge helységektől északra, Kásádtól és Bere-mendtől, ez utóbbinak vasutállomásától és Ilcskától délre halad;

innen északkelet felé, a Duna folyásán a 169. magassági ponttól (Kiskőszeg) északra körülbelül 8 km. távolságnyira a helyszínén választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Baranyavártól, Főherceglaktól (a Szerb-Horvát-Szlovén Allamnak juttatva a Baranyavártól északra közvetlenül elágazó s ezt a két helységet összekötő vasutvonalat) és Dályoktól nyugatra, Ivándárdától, Sároktól, Udvartól és Izabellaföldtől (s ennek vasutjától) keletre halad;

innen kelet-északkelet felé, a Kigyós-patak folyásának pontjáig, Bácsmadaras állomástól körülbelül 3 km.-re kelet-délkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Herczegszántó és Béreg helységek között halad, azután általában a Kigyós-patak folyását követi, azonban Regőczétől északra fordul;

innen kelet-északkelet felé, a Tisza holt ágán, Horgos állomástól kelet-északkeletre körülbelül 5 és fél km. távolságnyira választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Kunbajától délre halad, a szabadka—bácsalmási vasutvonalat Csikéria állomástól körülbelül 1.500 m.-re keletre, a szabadka—kiskunhalasi vasutvonalat Kelebia állomástól körülbelül 3 km.-re délre átvágja, Horgostól és vasutállomásától északra, Röszeszentmihálytelektől pedig délre halad;

innen délkelet felé a Tiszáig:

a holtág középvonala;

innen felfelé körülbelül 5 km. távolságnyira, a helyszínén választandó pontig:

a Tisza folyása;

innen általában kelet felé, Kiszombor állomástól dél-nyugatra körülbelül 4 km. távolságnyira, körülbelül kelet-délkeletre a 84. magassági ponttól és dél-délnyugatra a 83. magassági ponttól a helyszínén választandó pontig, amely hármas határpontja Romániának, Magyarországnak és a Szerb-Horvát-Szlovén Allamnak:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Gyála és Öszentiván helységek, továbbá Óbéd és Kübekháza közt halad.

3. Romániával:

A fentebb meghatározott ponttól kelet-északkelet felé a Marcs folyón, a makó—szegedi vasutvonal hidjától körülbelül 3.500 m.-re felfelé választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal;

innen délkelet, azután északkelet felé a nagylaki állomástól délre körülbelül 1 km. távolságnyira választandó pontig:

a Maros folyó folyása felfelé;
innen északkeletfelé, Csanád és Arad vármegyék közigazgatási határának kiszögeléséig, Németperegőtől észak-északnyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Nagylak és a vasutállomás között halad;

innen kelet-északkelet felé, Battonya és Tornya helységek között a helyszínén választandó pontig:

az említett megyehatár, amely Németperegőtől és Kis-peregőtől északra halad:

innen a 123. magassági pontig (Magosligettől körülbelül 1.200 m.-re keletre), amely hármas határpontja Magyarországnak, Romániának és Cseh-Szlovákország ruthén területének:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Nagyvarjastól, Kisvarjastól és Nagyiratostól nyugatra, Dombagyháztól, Kevermestől és Elektől keletre, Ottlakától, Nagypéltől, Gyulavarsándtól, Anttól és Illyétől nyugatra, Gyulától, Gyulaváritól és Kőtegyántól keletre halad, átvágja a nagyszalonta—gyulai vasutvonalat Nagyszalontától körülbelül 12 km.-re a két elágazás között, amelyet ez a vasutvonal keresztezése alkot a szeghalom—erdőgyaraki vasutvonallal; azután Méhkeréktől keletre, Nagyszalontától és Marcziházától nyugatra, Gesztől keletre, Atyástól Oláh-Szent-Miklóstól és Rojttól nyugatra, Ugrától és Harsánytól keletre, Körösszegtől és Köröstarjántól nyugatra, Szakáltól és Berek-Böszörménytől keletre, Borstól nyugatra, Ártándtól keletre, Nagyszántótól nyugatra, Nagykerékitől keletre, Pelbárthidától és Bihardiószegtől nyugatra, Kismarjától keletre, Csokalytól nyugatra, Nagylétától és Almosdtól keletre, Érselindtól nyugatra, Bagamértől keletre, Erkenéztől és Érmihályfalvától nyugatra, Szent-György-Abránytól és Penészlektől keletre, Szaniszlótól, Berecsomaköztől, Fénytől, Csanálostól, Börvélytől és Domahidától nyugatra, Vállajtól keletre, Csenger-Bagostól és Óvárától nyugatra, Csenger-Ujfalutól keletre, Darától nyugatra, Csengertől és Komlód-Tótfalutól keletre, Petétől nyugatra, Nagyécztől keletre, Száraz-Berektől nyugatra, Méhtelektől, Garbolcztól és Nagyhódostól keletre, Fertősalmástól nyugatra, Kishódostól keletre, Nagypaládtól nyugatra, Kispaládtól és Magosligettől keletre halad.

4. Cseh-Szlovákiával:

A fentebb meghatározott 123. magassági ponttól északnyugat felé a Batár folyásán Magosligettől keletre körülbelül 1 km. távolságnyira választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal;

innen a Batár folyása lefelé;

innen a Badaló alatt, e község közelében választandó pontig:

a Tisza folyása lefelé;

innen észak-északnyugat felé, Daróczytól északkeletre a helyszínén választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely a Cseh-Szlovák Állam ruthén területén hagyja Badaló, Csoma, Macsola, Asztély és Déda helységeket s magyar területen Beregsurány és Darócz helységeket;

innen északnyugat felé, a Fekete Viz és a Csaronda összefolyásáig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely a 179. magassági ponton áthalad és ruthén területen hagyja Mezőkaszony, Lónyai-tanya, Degenfeld-tanya, Hetyén, Horváthi-tanya és Komjáthy-tanya helységeket, s magyar területen Kerek-Gorond-tanya, Berki-tanya és Barabás helységeket;

innen Szabolcs és Bereg vármegyék közigazgatási határától felfelé a helyszínén választandó pontig:

a Csaronda folyása lefelé;

innen nyugat felé addig a pontig, ahol a jobb partról jövő említett megyehatár metszi a Tisza folyását:

a helyszínén megállapítandó vonal;

innen lefelé, Tárkánytól kelet-délkeletre a helyszínén választandó pontig:

a Tisza folyása;

innen általában nyugat felé, a Ronyva folyásának pontjáig, amely a Sátoraljaujhely város és az állomás közt levő hidtől körülbelül 3.700 m.-re fekszik északra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Cseh-Szlovákországnak hagyja Tárkány, Perbenyik, Örös, Kiskövesd, Bodrogszerdahely, Bodrogszög és Borsi helységeket s Magyarországnak Dámócz, Lácza, Rozvány, Páczin, Karos és Felsőberezcki helységeket, áthalad a Bodrogon és átvágja a Sátoraljaujhelytől délkeletre fekvő vasútháromszöget s oly módon halad e várostól keletre, hogy az egész kassai vasútvonalat a cseh-szlovák területen hagyja;

innen felfelé a 125. magassági pont mellett fekvő pontig, Alsómihályitól délre körülbelül 1.500 m.-re:

a Ronyva folyása;

innen északnyugat felé a Hernád folyásának pontjáig, amely Abaujnéadasdtól délnyugatra, a jobb parton fekvő 167. magassági ponttal szemben van:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely általában a keletre fekvő Ronyva és a nyugatra fekvő Bozsya medencéinek vízválasztó vonalát követi, azonban Pusztalutól körülbelül 2 km.-re keletre halad, a 896. magas-

sági pontnál délnyugat felé fordul, a 424. magassági pontnál a kassa-sátoraljai országutat átvágja és Abaujváradtól délre halad;

innen lefelé Abaujvártól délnyugatra körülbelül 1.500 m. távolságnyira a helyszínén választandó pontig:

a Hernád folyása;

innen nyugat felé a 330. magassági pontig, körülbelül 1.500 m.-re Perénytől dél-délnyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Cseh-Szlovákországnak hagyja Miglécznémeti és Perény helységeket, Magyarországnak pedig Tornyosnémetit;

innen nyugat felé a 291. magassági pontig, körülbelül 3.500 m.-re Jánoktól délkeletre:

az északra fekvő Bodva és a délre fekvő Rakacza medencéinek vízvázasztó-vonalala, amely egészen magyar területen hagyja a gerincen átvonuló utat Buzitától délkeletre:

innen nyugat-északnyugat felé a 431. magassági pontig, körülbelül 3 km.-re Tornától délnyugatra:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Cseh-Szlovákországnak hagyja Jánok, Tornahorváti és Bodvavendégi helységeket, Magyarországnak pedig Tornaszentjakab és Hidvégárdó helységeket;

innen délnyugat felé a 365. magassági pontig, körülbelül 12 km.-re Pelsőctől dél-délkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely a 601., 381. (a rozsnjó-edelényi uton), 557. és 502. magassági pontokon át halad;

innen dél-délnyugat felé a 305. magassági pontig, körülbelül 7 km.-re Putnoktól északnyugatra:

a vízvázasztó-vonal nyugatra a Sajó, keletre pedig a Szulia és a Keleméri medencéi közt;

innen dél-délnyugat felé a 278. magassági pontig, a Sajó és a Rima összefolyásától délre:

a helyszínén oly módon meghatározandó vonal, hogy a bánrévei pályaudvar Magyarországnak maradjon, de amely lehetővé teszi, hogy szükség esetében a pelsőczyi és losonczyi két vasuti vonal közt cseh-szlovák területen összekötő vonal legyen építhető;

innen délnyugat felé a 485. magassági pontig, körülbelül 10 km.-re Salgótarjától kelet-északkeletre:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely általában az északra eső Rima és a délre eső Hargony és Torna medencéinek vízvázasztó-vonalát-követi;

innen nyugat-északnyugat felé a 727. magassági pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely Magyarországnak hagyja Zagyvaróna és Salgó helységeket és bányákat és Somosujfalu állomástól délre halad;

innen északnyugat felé a 391. magassági pontig, körülbelül 7 km.-re Litkétől keletre:

az a vonal, amely általában a Dobroda medencéjét északkeleten határoló gerincet követi s a 446. magassági ponton át halad;

innen észak-nyugat felé, az Ipoly folyásán, Tarnócztól északkeletre, körülbelül 1.500 m. távolságnyra választandó pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, amely a 312. magassági ponton és Tarnócz és Kalonda között át halad;

innen délnyugat felé az Ipoly kanyarulatában, Tesmagtól délre körülbelül 1 km. távolságnyra választandó pontig:

az Ipoly folyása lefelé;

innen nyugat felé az Ipoly folyásán, Tésától nyugatra körülbelül 1 km. távolságnyra választandó pontig:

a helyszínén oly módon megállapítandó vonal, hogy az Ipolyság állomástól délre haladjon s egészen cseh-szlovák területen hagyja az ipolyság-csatai vasuti vonalat, valamint a korponai elágazást is, de egészen Magyarországnak hagyja Bernece és Tésa helységeket;

innen dél felé a Dunába való torkolásig:

az Ipoly folyása lefelé;

innen a folyón felfelé Antonienhoftól (Köpcsénytől keletre) keletre körülbelül 2 km. távolságnyra meghatározandó pontig:

a Duna hajózási fővonala;

innen nyugat felé Antonienhoftól (Köpcsénytől keletre), nyugatra körülbelül 1 km. távolságnyra a helyszínén választandó pontig, amely hármas határpontja Ausztriának, Magyarországnak és Cseh-Szlovákiának:

a helyszínén megállapítandó vonal.

A 27. cikkben megállapított határokon kívül eső területekre vonatkozó összes jogairól és igényéről Magyarország a 36., 42., 45., 49., 53., 71., 75. és 79. cikkekben kifejezetten is lemond.

28. cikk.

A jelen Szerződésben leírt határoknak megállapított részei a jelen Szerződéshez mellékelt 1:1,000,000 léptékű térképen meg vannak jelölve. Abban az esetben, ha a szöveg és térkép közt eltérés mutatkozik, a szöveg lesz az irányadó.

Lásd a békeszerződést becikkelyező törvény 7. §-át.

29. cikk.

A megjelölt határokat a helyszínén határrendező bizottságok fogják kitűzni, amely bizottságok összeállítá-

sát a jelen Szerződés vagy a Szövetséges és Társult Főhatalmak és az érdekelt Állam vagy Államok között kötendő szerződés határozza meg.

A bizottságok hatásköre teljes mértékben kiterjed nemcsak a «helyszínén megállapítandó vonal» néven megjelölt határvonalrészletek megállapítására, hanem, ha valamelyik érdekelt Állam kéri s a bizottság azt helyénvalónak találja, a közigazgatási határok útján megjelölt határvonalrészletek felülvizsgálására is (kivéve az 1914. évi augusztus havában fennállott nemzetközi határokat, amelyekre nézve a bizottságok szerepe csupán a határcölöpök vagy a határkövek felülvizsgálására fog szorítkozni). A bizottságok mindkét esetben arra fognak törekedni, hogy szigorúan kövessék a Szerződésekben foglalt meghatározásokat, a lehetőség szerint figyelembe véve a közigazgatási határokat és a helyi gazdasági érdekeket.

A bizottságok határozataikat szótöbbséggel hozzák és ezek az érdekelt felekre nézve kötelezők.

A határrendező bizottságok költségeit a két érdekelt Állam egyenlő részben viseli.

A határrendező bizottságok megalakításáról a 43., 46., 50. és 71. cikkek szólnak. A határrendező bizottságokat a szövetséges és társult hatalmak 1920. évi május hó 6-án kelt kísérelvele szerint, nagy terjedelmű hatáskör fogja megilletni.

30. cikk.

Ami a vízfolyással megállapított határokat illeti, a jelen Szerződésben használt »folyás« (cours) vagy »hajózható meder« (chenal) kifejezések a nem hajózható folyóknál a vízfolyásnak vagy a vízfolyás főágának középvonalát, a hajózható folyóknál pedig a hajózható főmedernek középvonalát jelenti. De a jelen Szerződésben megjelölt határrendező bizottságoknak jogában áll részletesen megállapítani, vajjon a határvonal mindenkor alkalmazkodni fog-e a fent meghatározott folyásnak vagy hajózható medernek esetleges változásaihoz, avagy a határvonalat a jelen Szerződés életbelépésének időpontjában tényleg meglévő folyásnak vagy hajózható medernek akkori helyzete fogja-e egyszersmindenkorra meghatározni.

Magyarország határainak megállapításánál a hajózható meder (chenal) kifejezés sehol sem fordul elő s így ennek a kifejezésnek magyarzata a megelőzően kötött békeszerződésekből nyilván tévedésből került a magyar békeszerződésbe.

31. cikk.

A különböző érdekelt Államok kötelezik magukat, hogy a bizottságok rendelkezésére bocsátják a munká-

hoz szükséges összes okmányokat, nevezetelen a jelenlegi vagy volt határok megjelölésére vonatkozó jegyzőkönyvek hiteles másolatát, az összes meglevő nagyméretű térképet, a geodéziai adatokat, a megtörtént, de nyilvánosságra nem hozott helyrajzi felvételeket, a határfolyók árterületére vonatkozó felvilágosító adatokat.

Ezenfelül arra is kötelezik magukat, hogy utasítani fogják a helyi hatóságokat, hogy a bizottságok rendelkezésére bocsássanak minden okmányt, nevezetesen tervrajzokat, katasztereket és telekkönyveket, továbbá, hogy a bizottságoknak kívánatra a tulajdonjogi viszonyokra, a gazdasági forgalom irányaira vonatkozó adatokat és minden egyéb szükséges felvilágosítást megadjanak.

32. cikk.

A különböző érdekelt Államok kötelezik magukat, hogy a határrendező bizottságoknak akár közvetlenül, akár a helyi hatóságok útján segítségükre lesznek a feladatuk teljesítéséhez szükséges szállítási eszközök, elszállások, munkaerők és anyagszerek (határcölöpök, határkövek) tekintetében.

33. cikk.

A különböző érdekelt Államok kötelezik magukat, hogy a bizottság által elhelyezett háromszögelési és egyéb jelek, határcölöpök és határkövek megóvásáról gondoskodnak.

34. cikk.

A határköveket egymástól láttávolságnyira kell elhelyezni, számokkal ellátni, s felállítási helyüket és számukat kartográfiai okmányban megörökíteni.

35. cikk.

A határrendezésre vonatkozó végleges jegyzőkönyveket, a mellékelt térképeket és okmányokat három eredeti példányban kell kiállítani, amelyek közül kettőt át kell adni a határállamok Kormányainak, a harmadikat pedig a Francia Köztársaság Kormányának, amely ebből hiteles másolatokat fog eljuttatni a jelen Szerződést aláíró Hatalmakhoz.

III. RÉSZ.

Politikai rendelkezések.

Magyarország függetlensége (73. cikk). Államok függetlenségének elismerése (41., 48. cikkek, 72. cikk 1. p.). Hozzájárulás egyes európai államokra vonatkozó szerződésekhez (53. cikk 2. bek., 67—70. cikkek, 72. cikk 2. p., 74. cikk, 75. cikk 2. bek.). Lemondás területekről (36., 42.,

45., 49. cikkek, 53., 71. és 75. cikkek 1. bek.). Határrendező bizottságok (43., 46., 50. cikkek és 71. cikk 2. bek.). Allampolgársági kérdések (53. cikk 2. bek., 56., 57. cikkek, 75. cikk 2. bek.). Új állampolgárság szerzése (61., 62., 65. cikkek, 71. cikk 3. bek.). Opciójog (63—66. cikkek, 71. cikk 3. bek.). Magyar kisebbségek védelme (44. és 47. cikkek 1. bek.). Kisebbségek védelme Magyarországon (54—59. cikkek); a Nemzetek Szövetségének erre vonatkozó ellenőrzése (60. cikk). Pénzügyi terhek átvállalása (44. és 47. cikkek 2. bek., 52. cikk 1. bek.). Diplomáciai épület (37. cikk). Katonai művek emelésének tilalma (51. cikk). Olasz vasúti kocsik (38. cikk). Átszatolt területek közigazgatási iratai (77. cikk). Politikai büncselekmények (40. cikk 2. bek., 76. cikk). Háború alatt hozott ítéletek (40. cikk). Elmulasztott határidők (39. cikk). Oroszországi maximalista kormánnyal kötött szerződések (92. cikk 1. p.). Területek átszatolása folytán felmerülhetõ egyéb kérdések (44. és 47. cikkek 3. bek., 52. cikk 2. bek. és 78. cikk).

I. CIM:

Olaszország.

36. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond Olaszország javára mindazokról a jogokról és igényekről, amelyekre számot tarthatna a volt Osztrák-Magyar Monarchia azon területei tekintetében, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak és Ausztria között 1919. évi szeptember hó 10-én kötött békeszerződés 36. cikkének első bekezdése Olaszországhoz tartozóknak ismer el.

Az osztrák békeszerződés 36. cikkének első bekezdése így szól:

«Ausztria a maga részéről lemond Olaszország javára a volt Osztrák-Magyar Monarchiának mindazokra a területeire vonatkozó összes jogairól és igényeiről, amely területek Ausztriának a II. rész (Ausztria határai) 27. cikkének 2. pontjában megállapított határain kívül, még pedig a most említett határok, a volt osztrák-magyar-olasz határ, az Adriai tenger és Olaszországnak később meghatározandó keleti határa között fekszenek.»

Az osztrák békeszerződés 27. cikkének hivatkozott 2. pontja pedig Ausztria határait Olaszországgal szemben a következőképen állapítja meg:

«A 2645. magassági ponttól (Gruben J.) kelet felé a 2915. magassági pontig (Klopaier Spitze):

a helyszínen megállapítandó vonal, amely a Reschentől Nanders telé vezető uton az 1483. magassági ponton át halad;

innen, kelet felé, a Dreiherrnspitze csucsáig (3505 magassági pont):

az északra fekvő Inn és a délre fekvő Etsch medencéinek vizválasztó vonala;

innen, általában dél-délkelet felé a 2545. magassági pontig (Marchkinhele);

a keletre fekvő Dráva és a nyugatra fekvő Etsch medencéinek vizválasztó vonala;

innen, délkelet felé, a 2483. magassági pontig (Helmspitze):

a helyszínen megállapítandó vonal, amely a Dráván Winnbach és Arnbach helységek között áthalad;

innen kelet-délkelet felé, a 2050. magassági pontig (Osternig), körülbelül 9 kilométerre Tarvistól északnyugatra:

a vizválasztó vonal egyfelől az északra fekvő Dráva medencéje és másfelől folytatólag a Sextenbach, a Piave és a Tagliamento medencéi között;

innen, kelet-délkelet felé, az 1492. magassági pontig (körülbelül 2 kilométerre Thörltől nyugatra);

az északra fekvő Gail folyó és a délre fekvő Gailitz folyó vizválasztó vonala;

innen, kelet felé, az 1509. magassági pontig (Petsch):

a helyszínén megállapítandó vonal, amely a Gailitz folyót Thörl városától és állomásától délre metszi és az 1270. magassági ponton (Cabinberg) át halad.

37. cikk.

Olaszország a római »Palazzo Venezia« birtokba vétele fejében semmiféle fizetést sem tartozik teljesíteni.

A római »Palazzo Venezia«, amelyet Olaszország a háboru alatt birtokba vett, a volt osztrák-magyar monarchia nagykövetségi palotája volt.

38. cikk.

Magyarország háromhavi határidőn belül visszaadja Olaszországnak az olasz vasutak tulajdonába tartozó mindazokat a vasuti kocsikat, amelyek a háboru kezdete előtt Ausztriába kerültek s jelenleg Magyarországon vannak.

Olaszország Ausztria-Magyarországnak 1915. évi május hó 23-án üzent háborut s így a világháboru kitörése után Olaszország és Ausztria között még hónapokig fennállott a vasuti forgalom. A cikk felvételének valószínű oka az, hogy az olasz hadüzenet idejében nagyobb számú vasuti kocsik rekedt Ausztriában. Az eddigi megállapítások szerint Magyarországon e cikk rendelkezései alá eső vasuti kocsi nincs.

39. cikk.

A X. rész (Gazdasági rendelkezések) 252. cikkével elmentésben, azokra a személyekre, akiknek állandó lakóhelye a volt Osztrák-Magyar Monarchiának az osztrák békeszerződés 36. cikkének 1. bekezdése értelmében Olaszországhoz csatolt területein volt és akik a háboru alatt a volt Osztrák-Magyar Monarchia területein kívül tartózkodtak, vagy pedig elfogva, internálva, vagy eltávolítva voltak, a jelen Szerződés X. részének (Gazdasági rendelkezések) 235. és 236. cikkeiben megállapított rendelkezések teljes mértékben kiterjednek.

A 235. és a 236. cikkeiben az elévülési, kizáró és perindítási határidők tekintetében megállapított rendelkezések az ellenségek közötti viszonylatokra vonatkoznak, míg az átcsatolt területeken a 235. és a 236.

cikkeknek idevágó rendelkezései csak a 252. cikkben foglalt módosítással nyerne alkalmazást. Ez általános szabály alól kivételt tartalmaz a fenti 39. cikk, amennyiben az itt felsorolt személyekre, habár átszatolt területeken volt állandó lakóhelyük, a 235. és a 236. cikkekben megállapított rendelkezéseket teljes mértékben kiterjeszti.

Az osztrák békeszerződés 36. cikke első bekezdésének szövegét 1. a 36. cikknél.

40. cikk.

Azok az ítéletek, amelyeket polgári és kereskedelmi ügyekben 1914. évi augusztus hó 4-ike óta az osztrák békeszerződés 36. cikkének 1. bekezdése értelmében Olaszországhoz csatolt területek bíróságai az említett területek lakói és a volt Magyar Királyság állampolgárai között felmerült ügyekben hoztak, csak az illető területek megfelelő új törvényszéke által megadott «exequatur» esetében hajthatók végre.

Mindazok az ítéletek, amelyeket 1914. évi augusztus hó 4-ike óta a volt Osztrák-Magyar Monarchia törvénykezési hatóságai politikai büntettek vagy vétségek miatt olasz állampolgárokkal vagy olyan személyekkel szemben hoztak, akik az olasz állampolgárságot az osztrák békeszerződés értelmében megszerzik, semmissek.

Feltűnő, hogy a cikk első és második bekezdésében megállapított határidő nem az olasz hadüzenet napjával, hanem a világháború kitörésével veszi kezdetét.

Az osztrák békeszerződés 36. cikke első bekezdésének szövegét 1. a 36. cikknél.

Az első bekezdésre vonatkozólag v. ö. a 237. cikk, a második bekezdésre vonatkozólag pedig a 76. és a 213. cikkek rendelkezéseivel.

II. CIM.

Szerb-Horvát-Szlovén Állam.

41. cikk.

Magyarország, amint azt a Szövetséges és Társult Hatalmak már megtették, elismeri a Szerb-Horvát-Szlovén Állam teljes függetlenségét.

▲ Cseh-Szlovák Államra vonatkozólag hasonló kijelentést tartalmaz a 48. cikk.

42. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond a Szerb-Horvát-Szlovén Állam javára a volt Osztrák-Magyar Monarchiának mindazokra a területeire vonatkozó összes jogairól és igényeiről, amely területek Magyarországnak a II. rész (Magyarország határai) 27. cikkében megállapított

határain kívül esnek és amelyeket a jelen Szerződés vagy a jelen ügyek rendezését célzó bármely más szerződés a Szerb-Horvát-Szlovén Államhoz tartozóknak ismer el.

L. a 27. cikknél levő jegyzetet.

43. cikk.

A II. rész (Magyarország határai) 27. cikkének 2. pontjában megjelölt határvonalnak a helyszínén való megállapítására, a jelen Szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottságot kell alakítani, a melynek tagjai közül ötöt a Szövetséges és Társult Főhatalmak, egyet a Szerb-Horvát-Szlovén Állam, egyet pedig Magyarország neveznek ki.

L. a 29. cikknél levő jegyzetet.

44. cikk.

A Szerb-Horvát-Szlovén Állam Magyarországgal szemben elismeri és megerősíti azt a kötelezettségét, hogy hozzájárult a Szövetséges és Társult Főhatalmakkal kötött szerződésbe oly rendelkezéseknek felvételéhez, amelyeket ezek a Hatalmak szükségeseknek ítéltek abból a célból, hogy a Szerb-Horvát-Szlovén Államban a népesség többségétől eltérő fajú, nyelvű és vallású lakók érdekei, valamint a forgalom szabadsága és a más Nemzetek kereskedelmének méltányos szabályozása védelemben részesüljenek.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természete, amelyeket a Szerb-Horvát-Szlovén Államnak a szuverénitása alá helyezett területekkel kapcsolatban kell elvállalnia, a jelen Szerződés IX. részének (Pénzügyi rendelkezések) 186. cikke értelmében fog megállapítani.

Mindazokat a kérdéseket, amelyeket a jelen Szerződés nem szabályoz és amelyek az említett területek átengedése folytán felmerülhetnek, későbbi egyezmények fogják rendezni.

A 44. cikknek és a 47. cikknek első bekezdése a magyar békeküldöttség észrevételei alapján vétetett fel a békeszerződésbe. L. erre vonatkozólag a kisebbségek védelméről szóló cím 54. cikkénél levő jegyzetet.

A 44. cikk második és harmadik bekezdéséhez hasonló rendelkezéseket tartalmaz Romániára vonatkozólag a 47. cikk és a Cseh-Szlovák Államra vonatkozólag az 52. cikk.

III. CIM.

Románia.

45. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond Románia javára a volt Osztrák-Magyar Monarchiának mindazokra

a területeire vonatkozó összes jogairól és igényeiről, a mely területek Magyarországnak a II. rész (Magyarország határai) 27. cikkében megállapított határain kívül esnek és amelyeket a jelen Szerződés, vagy a jelen ügyek rendezését célzó bármely más szerződés Romániához tartozónak ismer el.

L. a 27. cikkénél levő jegyzetet.

46. cikk.

A II. rész (Magyarország határai) 27. cikkének 3. pontjában megjelölt határvonalnak a helyszínén való megállapítására a jelen Szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai közül ötöt a Szövetséges és Társult Főhatalmak, egyet Románia, egyet pedig Magyarország neveznek ki.

L. a 29. cikkénél levő jegyzetet.

47. cikk.

Románia Magyarországgal szemben elismeri és megerősíti azt a kötelezettségét, hogy hozzájárult a Szövetséges és Társult Főhatalmakkal kötött szerződésbe oly rendelkezéseknek felvételéhez, amelyeket ezek a Hatalmak szükségeseknek ítéltek abból a célból, hogy Romániában a népesség többségétől eltérő fajú, nyelvű és vallásu lakók érdekei, valamint a forgalom szabadsága és más Nemzetek kereskedelmének méltányos szabályozása védelemben részesüljenek.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természete, amelyeket Romániának a szuverénitása alá helyezett területekkel kapcsolatban kell elvállalnia, a jelen szerződés IX. részének (Pénzügyi rendelkezések) 186. cikke értelmében fog megállapítani.

Mindazokat a kérdéseket, amelyeket a jelen Szerződés nem szabályoz és amelyek az említett területek átengedése folytán felmerülhetnek, későbbi egyezmények fogják rendezni.

L. a 44 cikkénél levő jegyzetet.

IV. CIM.

Cseh-Szlovák Állam.

48. cikk.

Magyarország, amint azt a Szövetséges és Társult Hatalmak már megtették, elismeri a Cseh-Szlovák Állam teljes függetlenségét, amely Állam magában foglalja a ruthéneknek a Kárpátoktól délre fekvő autonóm területét.

A teljes függetlenséget elismerő hasonló kijelentést tartalmaz a Szerb-Horvát-Szlovén Államra vonatkozólag a 41. cikk.

A ruthén területekre nézve az önrendelkezési jogot kifejezetten biztosítja a szövetséges és társult hatalmak 1920. évi május hó 6-án kelt kísérlőlevele.

49. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond a Cseh-Szlovák Allam javára a volt Osztrák-Magyar Monarchiának mindazokra a területeire vonatkozó összes jogairól és igényeiről, amely területek Magyarországnak a II. rész (Magyarország határai) 27. cikkében megállapított határain kívül esnek és amelyeket a jelen Szerződés vagy a jelen ügyek rendezését célzó bármely más szerződés a Cseh-Szlovák Államhoz tartozóknak ismer el.

L. a 27. cikknel levő jegyzetet.

50. cikk.

A II. rész (Magyarország határai) 27. cikkének 4. pontjában megjelölt határvonalnak a helyszínén való megállapítására a jelen Szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai közül ötöt a Szövetséges és Társult Főhatalmak, egyet a Cseh-Szlovák Állam, egyet pedig Magyarország neveznek ki.

L. a 29. cikknel levő jegyzetet.

51. cikk.

A Cseh-Szlovák Állam kötelezi magát, hogy semmiféle katonai művet nem emel területének Pozsonytól délre, a Duna jobb partján fekvő részén.

52. cikk.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természetete, amelyeket a Cseh-Szlovák Államnak a szuverénitása alá helyezett területekkel kapcsolatban kell elvállalnia, a jelen Szerződés IX. részének (Pénzügyi rendelkezések) 186. cikke értelmében fog megállapíttatni.

Mindazokat a kérdéseket, amelyeket a jelen Szerződés nem szabályoz és amelyek az említett területek átengedése folytán felmerülhetnek, későbbi egyezmények fogják rendezni.

Hasonló rendelkezéseket tartalmaz a Szerb-Horvát-Szlovén Államra vonatkozólag a 44. cikk és Romániára vonatkozólag a 47. cikk.

A 44. és a 47. cikkek első bekezdésében a Szerb-Horvát-Szlovén Állam és Románia Magyarországgal szemben kifejezetten kötelezettséget vállalnak a területeiken lakó kisebbségek védelme tekintetében; a szövetséges és társult hatalmak válaszájegyzéke kifejti az okot, miért nem vétették fel a békeszerződésbe hasonló rendelkezés a Cseh-Szlovák Állammal szemben is. L. erre nézve az 54. cikknel levő jegyzetet s l. ugyanott a nemzetgyűlés közjogi bizottságának erre vonatkozó kijelentését.

V. CIM.

Fiume.

53. cikk.

Magyarország lemond Fiuméra és a körülötte fekvő azokra a területekre vonatkozó minden jogáról és igényéről, amely területek a volt Magyar Királysághoz tartoztak, s amelyek később meghatározandó határok között fekűsznek.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri mindazokat a rendelkezéseket, amelyeket a jelen ügyek rendezését célzó szerződések ezekre a területekre vonatkozólag, különösen pedig a lakosok állampolgársága tekintetében megfognak állapodni.

Fiumének és a körülötte fekvő területeknek hovatartozandósága tekintetében a szövetséges és társult hatalmak végleges döntést még nem hoztak; ezért kellett Fiumével a békeszerződésben külön címben foglalkozni.

VI. CIM.

A kisebbségek védelme.

54. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy a jelen címben foglalt rendelkezéseket alaptörvényekül ismeri el; hogy semminemű törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés ezekkel a rendelkezésekkel nem lesz ellentétben és hogy ezekkel szemben semmiféle törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés nem lesz hatályos.

55. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosának születési, nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélküli, az élet és szabadság teljes védelmét biztosítja.

Magyarország minden lakosát megilleti az a jog, hogy bármely hitet, vallást vagy hitvallást nyilvánosan vagy otthonában szabadon gyakoroljon, amennyiben ezeknek gyakorlata a közrenddel és a jó erkölcsökkel nem ellenkezik.

E cikk rendelkezései nem jelentenek tartalmilag új tételt a magyar alkotmányban mert a vallásszabadságot az 1895: XLIII. tc. 1. §-a eddig is ugyanily mérvben biztosította.

E cikk nem érinti az u. n. felekezeti vagy felekezetalakítási szabadság kérdését, amelyre nézve tehát marad a bevett és elismert felekezetek eddigi rendszere.

56. cikk.

Magyarország magyar állampolgároknak ismeri el jogérvényesen és mindennemű alakításág nélkül mindazokat a személyeket, akiknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében magyar területen van illetőségük (pertinenza) és nem állampolgárai más Államnak.

57. cikk.

A magyar területen való születés pusztá tényével jogérvényesen megszerzi a magyar állampolgárságot minden személy, akit születésénél fogva valamely más állampolgárság nem illet meg.

58. cikk.

Minden magyar állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezi.

Vallási híbeli vagy felekezeti különbség a polgári és politikai jogok élvezete, így nevezetesen: nyilvános állások, hivatalok és méltóságok elnyerése vagy a különféle foglalkozások és iparok gyakorlása tekintetében egyetlen magyar állampolgárra sem lehet hátrányos.

Egyetlen magyar állampolgár sem korlátozható bármely nyelv szabad használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a vallás, a sajtó útján történő vagy bármilyen természetű közzététel terén, vagy a nyilvános gyűléseken.

A magyar Kormánynak a hivatalos nyelv megállapítására vonatkozó intézkedését nem érintve, a nemmagyar nyelvű magyar állampolgárok nyelvüknek a bíróságok előtt akár szóban, akár írásban való használata tekintetében megfelelő könnyítésekben fognak részesülni.

Azok a magyar állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és ténylegesen ugyanazt a bánásmódot és ugyanazokat a biztosítékokat élvezik, mint a többi magyar állampolgárok. Nevezetesen: joguk van saját költségükön jótékonyági, vallási vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy azokban saját nyelvüket szabadon használják és vallásukat szabadon gyakorolják.

59. cikk.

Olyan városokban és kerületekben, ahol nemmagyar nyelvű magyar állampolgárok jelentékeny arányban laknak, a Magyar Kormány a közoktatásügy terén megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni avégből, hogy ily magyar

állampolgárok gyermekeit az elemi iskolákban saját nyelvükön tanítsák. Ez a rendelkezés nem akadályozza a magyar Kormányt abban, hogy a magyar nyelv oktatását az említett iskolákban is kötelezővé tegye.

Azokban a városokban és kerületekben, ahol jelentékeny arányban élnek oly magyar állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezeknek a kisebbségeknek méltányos részt kell biztosítani mindazoknak az összegeknek élvezetéből és felhasználásából, amelyek a közvagyon terhére állami, községi vagy más költségvetésekben nevelési, vallási vagy jótékonyági célokra fordítanak.

60. cikk.

Magyarország hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a jelen cím előző cikkeinek rendelkezései oly személyeket érintenek, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezek a rendelkezések nemzetközi érdekű kötelezettségek és a Nemzetek Szövetségének védelme alatt fognak állani. Ezek a rendelkezések a Nemzetek Szövetségének Tanácsa többségének hozzájárulása nélkül nem változtathatók meg. A Tanácsban képviselt Szövetséges és Társult Hatalmak kölcsönösen kötelezik magukat arra, hogy nem tagadják meg hozzájárulásukat az említett cikkeknél egyetlen oly módosításától sem, amelyet a Nemzetek Szövetsége Tanácsának többsége megfelelő formában elfogadott.

Magyarország hozzájárul ahhoz, hogy a Nemzetek Szövetségének Tanácsa minden egyes tagjának meg legyen az a joga, hogy a Tanács figyelmét e kötelezettségek valamelyikének bárminemű megsértésére vagy megsértésének veszélyére felhívja és hogy a Tanács oly módon járhatson el és oly utasításokat adhasson, amelyek az adott esetben alkalmasaknak és hathatósaknak mutatkoznak.

Magyarország azonkívül hozzájárul ahhoz, hogy abban az esetben, ha ezekre a cikkekre vonatkozó jogi vagy ténykérdésekről a Magyar Kormány és oly Szövetséges és Társult Hatalom vagy bármely más oly Hatalom között merülne fel véleménykülönbség, amely Hatalom a Nemzetek Szövetsége Tanácsának tagja, ez a véleménykülönbség a Nemzetek Szövetségéről szóló Egyességokmány 14. cikke értelmében nemzetközi jellegű vitának tekintendő. A Magyar Kormány hozzájárul ahhoz, hogy minden ilyen vitás kérdés, ha a másik fél kéri, a Nemzetközi Állandó Biróság (Cour permanente de Justice) elé terjesztessék. Az Állandó Biróság döntése ellen fellebbezésnek nincs helye s a határozat ugyanolyan erejű és érvényű, mint az Egyességokmány 13. cikke értelmében hozott határozatok.

VII. CIM.

Az állampolgárságról szóló rendelkezések.

61. cikk.

Mindazok a személyek, akiknek illetősége («pertinenz») oly területen van, amely azelőtt a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeihez tartozott, a magyar állampolgárság kizárásával jogérvényesen annak az Államnak az állampolgárságát szerzik meg, amely az említett területen az állami főhatalmat gyakorolja.

62. cikk.

Nem érintve a 61. cikk rendelkezését, azok a személyek, akik a jelen Szerződés értelmében a Szerb-Horvát-Szlovén vagy a Cseh-Szlovák Államhoz csatolt valamely területen 1910. évi január hó 1.-je után szereztek illetőséget, csak oly feltétellel szerzik meg a szerb-horvát-szlovén vagy a cseh-szlovák állampolgárságot, ha a Szerb-Horvát-Szlovén, illetőleg a Cseh-Szlovák Államtól engedélyt nyernek.

Ha az előbbi bekezdésben említett engedélyt nem kérték, vagy azt tőlük megtagadták, az érdekeltek jogérvényesen annak az Államnak állampolgárságát szerzik meg, amely az állami főhatalmat azon a területen gyakorolja, ahol az illetőknek azelőtt volt illetőségük.

63. cikk.

Azoknak a 18 évesnél idősebb személyeknek, akik magyar állampolgárságukat elvesztik és a 61. cikk értelmében jogérvényesen új állampolgárságot szereznek, jogukban áll a jelen Szerződés életbelépésétől számított egy évi időtartamon belül annak az Államnak állampolgárságát igényelni (opció), amelyben illetőségük volt, mielőtt illetőségüket az átszatolt területen megszerezték.

A férj opciója maga után vonja a feleségét és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekét.

Azok a személyek, akik a fentemlített opció-jogot gyakorolták, az ezt követő tizenkét hónapon belül kötelesek abba az Államba áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optálták.

Jogukban áll azonban megtartani azokat az ingatlanokat, amelyeket annak a másik Államnak területén birtokolnak, amelyben opciójukat megelőzően laktak.

Magukkal vihetik bármi néven nevezendő ingó vagyont. Emiatt sem kilépési, sem belépési díjakkal vagy illetékekkel nem terhelhetők.

64. cikk.

Azok a személyek, akiknek a volt Osztrák-Magyar Monarchiához tartozó valamely területen van illetőségük és ott a lakosság többségétől fajra vagy nyelvre nézve különböznek, a jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónapi időtartamon belül Ausztria, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlóven Állam vagy a Cseh-Szlovák Állam javára optálhatnak, aszerint, amint a lakosság többsége ott ugyanazt a nyelvet beszéli és ugyanahhoz a fajhoz tartozik, mint ők. A 63. cikknek az opciójog gyakorlására vonatkozó rendelkezései a jelen cikkben megállapított jog gyakorlására is alkalmazást nyernek.

65. cikk.

A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat, hogy semmi akadályt sem gördítenek a jelen Szerződésben, vagy a Szövetséges és Társult Hatalmak és Németország, Ausztria vagy Oroszország között, vagy maguk a nevezett Szövetséges és Társult Hatalmak között kötött szerződésekben megállapított oly opciójog gyakorlása elé, amely az érdekelteknek minden más, számukra elérhető állampolgárság megszerzését megengedi.

66. cikk.

A jelen cím rendelkezéseinek alkalmazása tekintetében a férjes asszonyok férjük, a 18 évesnél fiatalabb gyermekek szüleik állapotát mindenben követik.

VIII. CIM.

Egyes európai államokra vonatkozó politikai rendelkezések.

1. Belgium.

67. cikk.

Elismerve azt, hogy azok az 1839. évi április hó 19.-én kelt Szerződések, amelyek a háboru előtt Belgium jogi helyzetét meghatározták, a jelenlegi viszonyoknak többé már nem felelnek meg, Magyarország a maga részéről beleegezük ezeknek a Szerződéseknek hatályon kívül helyezésébe, s már most kötelezi magát, hogy elismeri és megtartja mindazokat az egyezményeket, bármilyenek is legyenek azok, amelyeket a Szövetséges és Társult Főhatalmak vagy közülök egyesek Belgium vagy Németalföld Kormányával az említett 1839. évi szerződések helyébe esetleg kötni fognak. Magyarország már most kötelezi magát,

hogy amennyiben ezekhez az egyezményekhez vagy egyes rendelkezéseikhez alakszerű hozzájárulását fogják kívánni, ezt megadja.

A Londonban 1839. évi április hó 19-én 1. a nagyhatalmak és Németalföld, 2. a nagyhatalmak és Belgium és 3. Németalföld és Belgium között kötött szerződések Belgium állandó semlegességét ismét kimondták azzal, hogy Belgium állandó semlegességét és területének sérthetetlenességét a nagyhatalmak (Ausztria, Anglia, Franciaország, Poroszország és Oroszország) garantálják.

2. Luxemburg.

68. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a maga részéről Luxemburg Nagyhercegség semlegességének megszüntetéséhez hozzájárul és már előre elfogadja a Szövetséges és Társult Hatalmaknak a Nagyhercegségre vonatkozó összes nemzetközi megállapodásait.

Luxemburg semlegességét a nagyhatalmak (Ausztria, Anglia, Franciaország, Olaszország, Poroszország és Oroszország), Belgium és Németalföld között Londonban 1867. évi május hó 11-én kötött szerződés mondta ki.

3. Schleswig.

69. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a maga részéről elismeri a Szövetséges és Társult Hatalmaknak mindazokra a területekre vonatkozólag Németországgal kötött megállapodásait, amely területeknek átengedésére az 1864. évi október hó 30.-án kelt szerződés kötelezte Dániát.

Dánia a Bécsben 1864. évi október hó 30-án kelt szerződés 3. cikke szerint Poroszország és Ausztria javára Schleswig, Holstein és Lauenburg hercegségekre vonatkozó minden jogáról mondott le.

4. Törökország és Bulgária.

70. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a maga részéről elismeri és elfogadja mindazokat a megállapodásokat, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak Törökországgal és Bulgáriával azokra a jogokra, érdekekre és kiváltságokra vonatkozólag kötni fognak vagy már megkötöttek, amelyeket Magyarország vagy magyar állampolgárok Törökországban vagy Bulgáriában igényelhetnének, s amelyekre nézve a jelen Szerződés rendelkezést nem tartalmaz.

Törökországgal szemben említésre méltó, hogy Törökország a világháború elején az ugynevezett kapitulációkon alapuló összes előjogokat és kiváltságokat egyoldalúan megszüntette s Ausztria-Magyarország azok megszüntetését bizonyos fenntartásokkal elismerte.

5. Ausztria.

71. cikk.

Magyarország Ausztria javára lemond a volt Magyar

Királyságnak azokra a területeire vonatkozó minden jogáról és igényéről, amely területek Magyarországnak a II. rész (Magyarország határai) 27. cikkének 1. pontjában megállapított határain kívül esnek.

A fentebb megjelölt határvonalnak a helyszínén való megállapítására a jelen Szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai közül ötöt a Szövetséges és Társult Főhatalmak, egyet Magyarország és egyet Ausztria neveznek ki.

A jelen cikkben érintett területek lakosainak állampolgársága a 61. és a 63–66. cikkek rendelkezéseinek megfelelően nyer szabályozást.

L. a 27. és a 29. cikkeknel levő jegyzetet.

6. Oroszország és az Orosz-Államok.

72. cikk.

1. Magyarország elismeri mindazoknak a területeknek függetlenségét, amelyek 1914. évi augusztus hó 1.-én a volt Orosz Birodalom részei voltak, s kötelezi magát, hogy ezt a függetlenséget tiszteletben tartja, mint olyat, amely állandó, s amelyről nem lehet lemondani.

A jelen Szerződés IX. részének (Pénzügyi rendelkezések) 193. cikkébe és X. részének (Gazdasági rendelkezések) 227. cikkébe felvett rendelkezéseknek megfelelően, Magyarország a maga részéről végérvényesen elismeri a breszt-litovszki szerződéseknek, valamint mindazoknak a többi szerződéseknek, megegyezéseknek vagy egyezményeknek semmissé nyilvánítását, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Kormány az oroszországi maximalista Kormánnyal kötött.

A Szövetséges és Társult Hatalmak kifejezetten fentartják Oroszországnak jogát arra nézve, hogy Magyarországtól a jelen Szerződés elvein alapuló minden térítést és jóvátételt megkapjon.

2. Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri mindazoknak a szerződéseknek vagy megállapodásoknak teljes érvényességét, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak azokkal az Államokkal fognak esetleg megkötni, amelyek az 1914. évi augusztus hó 1.-én fennállott volt Orosz Birodalom egész területén vagy területeinek egyes részein már eddig alakultak, vagy ezután alakulni fognak, továbbá kötelezi magát, hogy elismeri ezeknek az Államoknak határait úgy, amint azokat meg fogják állapítani.

A volt Orosz Birodalom területeinek egyes részein különböző nemzeti államok (Lengyelország, Finnország, Ukrajna, stb.) alakultak, vagy vannak alakulófélben.

Az új lengyel állam megalakulásának napjául 1916. évi november 4-ike tekinthető; miután ugyanis I. Ferenc József és II. Vilmos meg-

állapodtak abban, hogy az osztrák-magyar és a német hadseregek által elfoglalt területeken Lengyelországot feltámasztják, Lublin és Varsó fő-kormányzóságok katonai kormányzói a lakossághoz intézett proklamációban e napon hirdették ki a lengyel állam megalakítását.

A világháború folyamán többek között Ukrania és Finnország is kinyilatkoztatta függetlenségét; e függetlenségi nyilatkozat elismerése után Ausztria-Magyarország Ukániával 1918. évi február hó 9-én Breszt-Litovszkban, Finnországgal pedig 1918. évi május hó 29-én Bécsben békét is kötött.

Ami Oroszországot illeti, ezzel a hatalommal Ausztria-Magyarország 1918. évi március hó 3. napján Breszt-Litovszkban kötött békét.

Mindezeket a békeszerződéseket s a velők kapcsolatos egyezményeket a jelen békeszerződés semmiséknek nyilvánítja.

L. a 193. és a 227. cikket is.

IX. CIM.

Általános rendelkezések.

73. cikk.

Magyarország nem mondhat le függetlenségéről, csak a Nemzetek Szövetsége Tanácsának beleegyezésével. Következésképen Magyarország kötelezi magát, hogy az említett Tanács beleegyezésének esetét kivéve, tartózkodni fog minden oly természetű cselekedettől, amely közvetlenül vagy közvetve és bármely módon, főként addig, amíg a Nemzetek Szövetségébe tagul fel nem veszik, valamely más Hatalom ügyeiben való részvétel útján, függetlenségét veszélyeztethetné.

E cikk rendelkezései összhangban állanak a Nemzetek Szövetsége Egységokmányával; l. különösen a békeszerződés 10. és 11. cikkét.

A Nemzetek Szövetségébe való tagfelvétel feltételei az 1. cikk második bekezdésében vannak megállapítva.

74. cikk.

Magyarország már most kijelenti, hogy elismeri, és elfogadja Ausztria, Bulgária, Görögország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Allam és a Cseh-Szlovák Allam határait úgy, amint ezeket a határokat a Szövetséges és Társult Főhatalmak megállapítják.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri mindazoknak a békeszerződéseknek és pótegyezményeknek teljes érvényességét, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak kötöttek vagy kötni fognak azokkal a Hatalmakkal, amely Hatalmak a volt Osztrák-Magyar Monarchia oldalán küzdöttek; kötelezi magát, hogy elfogadja azokat a rendelkezéseket, amelyek a volt Német Birodalomra, Ausztriára, a Bolgár Királyságra és az Ottomán Birodalomra vonatkozólag megállapítottak, vagy meg fognak állapítani, s hogy elismeri az új Államokat a számukra ilymódon megállapított határok között.

A világháboruban a volt Osztrák-Magyar Monarchia oldalán küzdött hatalmakkal kötött békeszerződések:

Németbirodalom: Versailles, 1919. június 28; életbe lépett: 1920. január 10.

Ausztria: Saint-Germain, 1919. szeptember 10; életbelépett: 1920. július 16.

Bulgária: Neuilly, 1919. november 27; életbelépett 1920. augusztus 9.

Törökország: Sévres, 1920. augusztus 11; a törökök a békeszerződést eddig még nem erősítették meg.

75. cikk.

Magyarország a maga részéről a Szövetséges és Társult Főhatalmak javára lemond azokra a területekre vonatkozó minden jogáról és igényéről, amely területek azelőtt a volt Osztrák-Magyar Monarchiához tartoztak, s amelyek Magyarországnak a II. rész (Magyarország határai) 27. cikkében megállapított új határain kívül esvén, ezidőszerint semmiféle más megállapodásnak nem tárgyai.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri azokat a rendelkezéseket, amelyeket a Szövetséges és Társult Főhatalmak ezekre a területekre nézve, különösen a lakosság állampolgársága tekintetében meg fognak állapítani.

Lásd a 27. cikknél levő jegyzetet.

76. cikk.

A volt Osztrák-Magyar Monarchia területeinek egyik lakosát sem lehet zavarni vagy zaklatni sem amiatt a politikai maagtartása miatt, amelyet az illető 1914. évi július hó 28. napjától kezdve az említett területek állami fennhatóságának végleges elismeréséig tanusított, sem pedig állampolgársági viszonyainak a jelen Szerződés alapján való rendezése miatt.

Az állampolgárságról a 61—66. cikkek szólnak; l. még a 215. cikket. A 76. cikk szempontjából különösen az opció jogának a gyakorlása (63. és 64. cikkek) jön figyelembe.

77. cikk.

Magyarország az átengedett területek polgári, katonai, pénzügyi, igazságügyi vagy egyéb közigazgatására vonatkozó mindennemű levéltárakat, lajstromokat, tervrajzokat, okiratokat és okmányokat az érdekelt Szövetséges vagy Társult Kormányoknak haladéktalanul át fogja adni. Ha ezek közül az okmányok, levéltárak, lajstromok, okiratok vagy tervrajzok közül egyeseket a helyszínéről elvittek volna, Magyarország köteles azokat az érdekelt Szövetséges vagy Társult Kormányok megkeresésére visszaszolgáltatni.

Ha az 1. bekezdésben említett s katonai jelleggel nem bíró levéltárak, lajstromok, tervrajzok, okiratok vagy okmányok egyszersmind a magyar közigazgatási ágakat is

érdeklik és így következésképen azokat nem lehetne átadni anélkül, hogy ebből az utóbbiakra hátrány ne származzék, Magyarország kötelezi magát, hogy azokból, a viszonyosság feltétele mellett, az érdekelt Szövetséges és Társult Kormányok részére adatokat fog szolgáltatni.

Az átcsatolt területek történetével közvetlen összefüggésben álló s ezekről a területekről 1868. évi január hó 1. óta (Olaszország tekintetében a királyság kikiáltásának időpontjától vagyis 1861 óta) elszállított hivatalos iratok, okmányok és történeti feljegyzések visszaszolgáltatásáról a 177. cikk rendelkezik.

78. cikk.

Magyarország és minden egyes Állam, amelyhez a volt Magyar Királyságnak valamely területét átcsatolták, vagy amely a volt Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolásából keletkezett, a lakosság érdekeinek szabályozásáról, különösen polgári jogaikra, kereskedelmükre és hivatásuk gyakorlására vonatkozólag egymással kötendő külön-külön egyezmények útján fognak gondoskodni.

Az egyezmények körüli esetleges nehézségek eloszlátására nézve a 363. cikket.

IV. RÉSZ.

Magyarország érdekei Európán kívül.

Lemondás területekről (79. cikk 1. bek.); nemzetközi szerződésekben biztosított jogokról (80. cikk 1. bek., 87. és 91. cikkek 2. bek., 94., 97., 98. és 100. cikkek); kapitulációkról (81. és 86. cikkek). Protektorátus elismerése (81. és 86. cikkek). Nemzetközi szerződések megszűnése (80. és 87. cikkek 1. bek., 94. cikk). Hozzájárulás kötendő nemzetközi szerződésekhez (79. cikk 2. bek.). Suez-csatorna (91. cikk). Allambank, államadóssági bizottság (84. és 90. cikkek). Diplomáciai épületek (95. cikk 1. bek., 99. cikk 2. bek.). Ingókra és ingatlanokra vonatkozó jogok (83. és 92. cikkek, 95. és 99. cikkek 1. bek.). Koronabirtokok és uralkodó család magánjvai (83. és 92. cikkek 2. bek.). Magyar állampolgárok jogállása (82., 88. és 89. cikkek). Magánjogok (83. cikk 3. és 4. bek., 92. cikk 3. bek., 95. cikk 2. bek., 96. és 101. cikkek). Áruk behozatala (85. és 93. cikkek).

79. cikk.

A jelen Szerződés által megállapított határain kívül, Magyarország a maga részéről lemond az Európán kívül területekre vonatkozó mindazokról a jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek a volt Osztrák-Magyar Monarchiát vagy szövetségeseit esetleg illették, továbbá lemond mindazokról a jogokról, igényekről, és kiváltságokról, amelyek őt bármely címen a Szövetséges és Társult Hatalmakkal szemben esetleg megillették.

Magyarország már most kötelezi magát, hogy elismeri és elfogadja mindazokat a rendszabályokat, amelyeket a Szövetséges és Társult Főhatalmak, szükség esetében más

Hatalmakkal egyetértve, a fenti rendelkezésből folyó következmények meghatározása végett már megállapítottak, vagy ezután meg fognak állapítani.

A békeszerződés IV. részének rendelkezései mindenben megegyeznek az osztrák békeszerződés IV. részének rendelkezéseivel.

I. CIM.

Marokkó.

80. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond mindazokról a jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek őt az 1906. évi április hó 7.-én kelt algecirasi Főokmány, valamint az 1909. évi február hó 9.-én és az 1911. évi november hó 4.-én kelt francia-német megegyezések alapján megilletik. Mindazokat a szerződéseket, megegyezéseket, megállapodásokat vagy egyezményeket, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormánya a Serif Birodalommal kötött, az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdve hatályon kívül helyezetteknek kell tekinteni.

Magyarország semmi esetre sem érvényesíthet ezeknek az okmányoknak alapján jogokat, s kötelezi magát, hogy azokba a tárgyalásokba, amelyeket Franciaország és a többi Hatalmak Marokkóra vonatkozólag esetleg tartani fognak, semmiféle módon sem fog beleavatkozni.

A marokkói reformok tárgyában Algecirasban tartott nemzetközi értekezletnek ugyanott 1906. évi április hó 7.-én aláírt főokmányát az 1907. IV. t.-c. iktatta a magyar törvények közé.

Az 1909. évi február hó 9-iki francia-német megegyezés újabb vitákra adván okot, Franciaország és a Németbirodalom 1911. évi november hó 4.-én a marokkói kérdésben ismét két megegyezést kötöttek s ezekben a Németbirodalom elismerte a francia protekturatust Marokkó felett.

1914. augusztus 12 a francia hadüzenet napja.

81. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormányától elismert marokkói francia protektorátus létesítéséből folyó összes következményeket elfogadja, s a maga részéről lemond Marokkóban a kapitulációs jogokról.

Ez a lemondás az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdődő hatállyal lép életbe.

Megfelelő hasonló rendelkezést tartalmaz Egyiptomra vonatkozólag a 86. cikk.

Az ugynevezett kapitulációs szerződések alapján a keresztény államok konzulai a nem keresztény államokban évszázadok óta messzemenő jogokat és kiváltságokat (így különösen államuk polgárai felett bizonyos bírói és rendőri hatalom gyakorlása) élveznek s az említett államokban a keresztény államok polgárainak jogállása is sok tekintetben kivételes, (így főleg a mentesség a helyi bíróságok hatósága alól).

1914. augusztus 12 a francia hadüzenet napja.

82. cikk.

A Serif Kormány teljes cselekvési szabadsággal szabályozza Marokkóban a magyar állampolgárok jogállását és letelepedésük feltételeit.

A magyar védeneket, a magyar alkuszokat (censaux) és földmivelő szövetkezeti tagokat (associés agricoles) úgy kell tekinteni, mint akik ebbeli minőségükre alapítható kiváltságaikat az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdve többé nem élvezik, s így ettől kezdve reájuk nézve is a közönséges jog szabályai irányadók.

Az első bekezdéshez hasonló rendelkezést tartalmaz Egyiptomra vonatkozólag a 89. cikk.

L. a 81. cikknél levő jegyzetet is.

83. cikk.

A volt Osztrák-Magyar Monarchiának a Serif Birodalomban ingóságokra és ingatlanokra vonatkozólag fennállott minden joga jogérvényesen s minden térítés nélkül a Maghzenre száll át.

Ebből a szempontból a volt Osztrák-Magyar Monarchia javait és birtokait úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az összes koronabirtokokat és Ausztria-Magyarország volt uralkodó-családjának magánjait is.

Magyar állampolgárokat a Serif Birodalomban ingóságokra és ingatlanokra vonatkozólag megillető minden jogot a jelen Szerződés X. része (Gazdasági rendelkezések) III. és IV. címének megfelelően kell elbírálni.

A bányajogok, amelyeket a marokkói bányaszabályzat alapján felállított Döntőbiróság magyar állampolgárok javára ítélne meg, ugyanoly elbánás alá fognak esni, mint a magyar állampolgároknak Marokkóban levő javai.

E cikk első három bekezdéséhez hasonló rendelkezéseket tartalmaz Egyiptomra vonatkozólag a 92. cikk.

Feltűnő, hogy sem ennek a cikknek, sem az Egyiptomra vonatkozó 92. cikknek első bekezdése nem tesz kivételt a diplomáciai vagy konzuli lakások, vagy hivatali helységek céljaira szolgáló épületekre, valamint az ezekben levő felszerelésekre és a butorzatra, holott a 95. cikk első bekezdése a Sziámban levő, a 99. cikk második bekezdése pedig a Kinában levő hasonló épületeket és felszereléseket a jogátruházás alól kifejezetten kiveszi.

A második bekezdésre vonatkozólag megjegyzendő, hogy az eddigi megállapítások szerint Marokkóban sem koronabirtokok, sem a Habsburg-családnak magánjvai nincsenek.

84. cikk.

A Magyar Kormány biztosítja azoknak a részvényeknek, amelyek Magyarországnak a Marokkói Allambank tőkéjének részesedését képviselik, a Francia Kormánytól kijelölendő személyre való átruházását. Ez a személy a

részvényeknek az Allambank által megállapított értékét a jogosultaknak meg fogja téríteni.

Ez az átruházás érintetlenül hagyja mindazoknak az adósságoknak visszafizetésére vonatkozó kötelezettséget, amelyeket magyar állampolgárok a Marokkói Allambankkal szemben esetleg magukra vállaltak.

A marokkói állambankra vonatkozólag I. az 1907:IV. törvénycikkbe iktatott algecirasi főokmány III. fejezetét.

85. cikk.

A marokkói áruk Magyarországra való behozatalukkor ugyanolyan elbánásban fognak részesülni, mint a francia áruk.

Marokkó Franciaország szuverénitása alatt állván, a marokkói áruk a francia árukkal azonos tekintet alá esnek.

II. CIM.

Egyiptom.

86. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy elismeri Nagybritanniának Egyiptomra vonatkozólag 1914. évi december hó 18.-án kihirdetett protektorátusát és a maga részéről lemond Egyiptomban a kapitulációs jogokról.

Ez a lemondás az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdődő hatállyal lép életbe.

Megfelelő hasonló rendelkezést tartalmaz Marokkóra vonatkozólag a 81. cikk. L. az ott levő jegyzetet.

1914. augusztus 12. Nagybritannia hadüzenetének napja.

87. cikk.

Mindazokat a szerződéseket, megegyezéseket, megállapodásokat vagy egyezményeket, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormánya Egyiptommal kötött, az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdve hatályon kívül helyezetteknek kell tekinteni.

Magyarország semmi esetre sem érvényesíthet ezeknek az okmányoknak alapján jogokat és kötelezi magát, hogy azokba a tárgyalásokba, amelyeket Nagybritannia és a többi Hatalmak Egyiptomra vonatkozólag esetleg tartani fognak, semmiféle módon sem fog beleavatkozni.

Az Egyiptommal 1890. évi augusztus hó 16.-án kötött kereskedelmi szerződést I. az 1890:XLI. törvénycikkben.

A kapitulációs szerződésekre vonatkozólag I. a 81. cikknél levő jegyzetet.

1914. augusztus 12. Nagybritannia hadüzenetének napja.

88. cikk.

Addig, amíg Egyiptomban oly bírósági szervezeti törvény lép életbe, amely teljes hatáskörrel felruházott bi-

róságokat állit fel, a Szultán Ő Fensége rendeletei alapján gondoskodás fog történni aziránt, hogy a magyar állampolgárok és vagyonuk fölött a biráskodást a brit konzuli bíróságok gyakorolják.

Egyiptomban a keresztény államok polgárai felett részben konzuli bíróságok. részben nemzetközi vegyes törvényszékek biráskodtak; ez utóbbiaknak székhelye első fokon Alexandria, Kairó és Mansurah, felső fokon pedig Alexandria volt. A nemzetközi vegyes törvényszékeknél működött magyar, osztrák és német bírának a világháború kitörése után távozniok kellett.

89. cikk.

Az Egyiptomi Kormány teljes cselekvési szabadsággal szabályozza Egyiptomban a magyar állampolgárok jogállását és letelepedésük feltételeit.

Hasonló rendelkezési tartalmaz Marokkóra nézve a 82. cikk első bekezdése.

90. cikk.

Magyarország a maga részéről hozzájárul a Kedive Ő Fenségétől az egyiptomi Allamadósági Bizottságra vonatkozólag 1904. évi november hó 28.-án kibocsátott rendeletnek hatályon kívül helyezéséhez vagy oly értelemben való módosításához, amint azt az Egyiptomi Kormány jónak látja.

Az egyiptomi Allamadósági Bizottság 1876-ban létesítettett. L. az Egyiptom pénzügyi rendezése ügyében Londonban 1885. március hó 18-án kötött s az 1886:XXXIII. törvénycikkbe iktatott nemzetközi egyezményt is.

91. cikk.

Magyarország a maga részéről beleegyezik abba, hogy az a hatáskör, amelyet a szuez-csatornai szabad hajózás tárgyában 1888. évi október hó 29.-én Konstantinápolyban kötött egyezmény Ő császári Felségére a Szultánra ruházott. a brit király Ő Felsége Kormányára szálljon át.

Magyarország lemond az egyiptomi egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári Tanácsban való minden részvételtől, s a maga részéről beleegyezik abba, hogy ennek a Tanácsnak hatásköre az egyiptomi hatóságokra szálljon át.

A Szuez-csatorna-egyezményt l. az 1889:XX. törvénycikkben.

Az egyiptomi egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanácsra vonatkozólag l. a pestis és kolera ellen való védekezés tárgyában Párisban 1903. évi december 3-án kötött s az 1909:XXI. törvénycikkbe iktatott nemzetközi egyezmény 162. s köv. cikkeit, valamint a 162. cikkhez tartozó függelékeket.

92. cikk.

A volt Osztrák-Magyar Monarchiának Egyiptomban levő minden javai és birtokai jogérvényesen s minden titítás nélkül az Egyiptomi Kormányra szállnak át.

Ebből a szempontból a volt Osztrák-Magyar Monarchia javait és birtokait úgy kell értelmezni, hogy azok az összes koronabirtokokat és Ausztria-Magyarország volt uralkodócsaládjának magánjavait is magukban foglalják.

Magyar állampolgárokat Egyiptomban ingóságokra és ingatlanokra vonatkozólag megillető minden jogot a jelen szerződés X. része (Gazdasági rendelkezések) III. és IV. címének megfelelően kell elbírálni.

L. a 83. cikknél levő jegyzetet.

93. cikk.

Az egyiptomi áruk Magyarországra való behozatalukor ugyanolyan elbánásban fognak részesülni, mint a brit áruk.

Egyiptom Nagybritánia szuverénitása alatt állván, az egyiptomi áruk a brit árukkal azonos tekintet alá esnek.

III. CIM.

Sziám.

94. cikk.

Magyarország a maga részéről elismeri, hogy a volt Osztrák-Magyar Monarchiának Sziámmal kötött minden szerződése, egyezménye (vagy megegyezése, továbbá az ezekből származható jogok, igények vagy kiváltságok, valamint a Sziámban gyakorolt konzuli biráskodás joga az 1917. évi július hó 22. napjától kezdődő hatállyal megszűntek.

A volt Osztrák-Magyar Monarchiának Sziámmal kötött egyezményei közül nálunk törvénybe van iktatva az 1869. évi május hó 17-én kötött kereskedelmi és hajózási szerződés (1871: XXVIII. t.-c.) és az 1885. évi január hó 17-én kötött egyezmény a szeszes folyadékokkal való kereskedés tárgyában (1886: X. t.-c.)

1917. július 22. a sziámi hadüzenet napja.

95. cikk.

Magyarország a maga részéről Sziámra ruházza a volt Osztrák-Magyar Monarchiának Sziámban levő javaira és birtokaira vonatkozó jogait, kivéve mégis azokat az épületeket, amelyek diplomáciai vagy konzuli lakások vagy hivatali helyiségek céljaira szolgálnak, a bennük levő felszereléssel és butorzattal együtt. Ezeket a javakat és birtokokat a sziámi Kormány jogérvényesen s minden térités nélkül szerzi meg.

A magyar állampolgároknak Sziámban levő magánjavait, magánbirtokait és magánjogait a jelen Szerződés X. része (Gazdasági rendelkezések) rendelkezéseinek megfelelően kell elbírálni.

L. a 83. cikknél levő jegyzet második bekezdését.

96. cikk.

Magyarország a maga és állampolgárai részéről lemond minden kártérítési igényről, amely magyar javaknak Sziámban történt felszámolásából, vagy magyar állampolgárnak Sziámban való internálásából kifolyólag a sziámi Kormánnyal szemben támasztható. Ez a rendelkezés azonban nem érinti azoknak a feleknek jogait, akik e vagyonszámolások eredményeként elért összegek tekintetében érdekelve vannak; ezeket a jogokat a jelen Szerződés X. részének (Gazdasági rendelkezések) rendelkezései szabályozzák.

Lényegileg hasonló rendelkezést tartalmaz Kinára vonatkozólag a 101. cikk.

IV. CIM.

Kina.

97. cikk.

Magyarország a maga részéről Kina javára lemond mindazokról a kiváltságokról és előnyökről, amelyek őt az 1901. évi szeptember hó 7.-én Pekingben aláírt zárójegyzőkönyvnek, valamint függelékeknek, jegyzékeknek és kiegészítő okmányoknak rendelkezései alapján megilletik. Az 1917. évi augusztus hó 14. napjától kezdődő időre vonatkozólag ugyancsak lemond Kina javára az említett jegyzőkönyv alapján támasztható minden kártérítési igényről.

Az 1901. szeptember hó 7.-én Pekingben aláírt zárójegyzőkönyv az 1900. évi boxerláadás és az azt követő fegyveres beavatkozás után egyrészt az európai nagyhatalmak, továbbá Belgium, Spanyolország, az Egyesült-Államok, Japán és Németalföld és másrészt Kina között kötött békeszerződés. A zárójegyzőkönyvnek és mellékleteinek szövegét l. a Platon-féle nemzetközi egyezmény-gyűjteményben az új folyam XIX. kötetének 441. lapján.

1917. augusztus 14 a kínai hadüzenet napja.

98. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve mindegyik Magas Szerződő Fél a maga részéről alkalmazni fogja

1. az új kínai vámtarifákra vonatkozó 1902. évi augusztus hó 29.-én kelt megállapodást;
2. a Whang-Poo-ra vonatkozó 1905. évi szeptember hó 27.-én kelt megállapodást és az 1912. évi április hó 4.-én kelt ideiglenes pótmegállapodást.

Mindazonáltal Kina nem köteles Magyarországnak megadni azokat az előnyöket vagy kiváltságokat, amelyeket ezekben a megállapodásokban a volt Osztrák-Magyar Monarchia javára biztosított.

A Whang-Poo folyó szabályozására vonatkozólag l. a 97. cikkben említett zárójegyzőkönyv 17. számú függelékét is.

99. cikk.

Magyarország a maga részéről Kinára ruházza mindazokra az épületekre, rakodópartokra és kikötőhidakra, laktanyákra, erődökre, fegyverekre és lőszerre, mindenemű hajókra, drótnélküli táviróberendezésekre és egyéb közvagyonra vonatkozó jogait, amelyek a volt Osztrák-Magyar Monarchiáé voltak, s amelyek a tien-tsini osztrák-magyar telepen vagy a kínai terület más részein vannak vagy találhatóak.

Magától értetődik azonban, hogy azokra az épületekre, amelyek diplomáciai vagy konzuli lakások vagy hivatali helyiségek céljaira szolgálnak, valamint az ezekben levő felszerelésekre és butorzatra a fentemlített jogátruházás nem vonatkozik; egyébként a Kínai Kormány a volt Osztrák-Magyar Monarchiának a pekingi ugynevezett követségi negyedben levő köz- vagy magánvagyonára nézve semmiféle intézkedést sem fog tenni ama Hatalmak diplomáciai Képviselőinek beleegyezése nélkül, amely Hatalmak a jelen Szerződés életbelépésekor az 1901. évi szeptember hó 7.-én kelt zárójegyzőkönyvre vonatkozólag még szerződő feleknek tekinthetők.

L. a 83. cikknél levő jegyzet második bekezdését és a 97. cikknél levő jegyzetet.

100. cikk.

Magyarország a maga részéről hozzájárul a Kínai Kormánytól elismert azoknak a megegyezéseknek hatályon kívül helyezéséhez, amelyek alapján a tien-tsini osztrák-magyar telep ezidőszert fennáll.

Kína, amely az említett területek fölött ismét visszanyeri teljes felségjogainak gyakorlását, kijelenti azt a szándékát, hogy ezeket a területeket a nemzetközi letelepedés és kereskedelem számára megnyitja. Kijelenti egyzsersmind, hogy azoknak a megegyezéseknek hatályon kívül helyezése, amelyek alapján az említett telep ezidőszert fennáll, nem érintheti a Szövetséges és Társult Hatalmak azon állampolgárainak birtokjogait, akiknek ezen a telepen telkeik (lots) vannak.

Tien-Tsin Kína egyik legnépesebb városa s kikötője. A tien-tsini osztrák-magyar telep („settlement”) Kína szuverénitálásának fenntartásával osztrák-magyar közgazgatás alatt állott.

101. cikk.

Magyarország lemond minden kártérítési igényről, amely magyar állampolgároknak Kinában történt internálásából, vagy azoknak hazaszállításából kifolyólag a Kínai Kormánnyal vagy bármely Szövetséges vagy Társult Kormánnyal szemben támasztható. A maga részéről ugyancsak

lemond minden kártérítési igényről, amely osztrák-magyar hajóknak Kinában történt lefoglalásából, magyar vagyonnak, jogoknak és érdekeknek ugyanottani felszámolásából, zárlat alá helyezéséből, az azokra vonatkozó rendelkezésekből vagy lefoglalásukból az 1917. évi augusztus hó 14. napjától kezdődő időre vonatkozólag támasztható. Ez a rendelkezés azonban nem érinti azoknak a feleknek jogait, akik a vagyonszámolások eredményeként elért összegek tekintetében érdekelve vannak; ezeket a jogokat a jelen Szerződés X. részének (Gazdasági rendelkezések) rendelkezései szabályozzák.

Lényegileg hasonló rendelkezést tartalmaz Sziámra vonatkozólag a 96. cikk.

1917. augusztus 14 a kínai hadüzenet napja.

V. RÉSZ.

Katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések.

Avégből, hogy az összes Nemzetek fegyverkezésének általános korlátozása előkészíthető legyen, Magyarország kötelezi magát az alább meghatározott katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések szigoru megtartására.

A szerződés alábbi határozványainak megállapításánál a szövetséges és társult főhatalmak azon akarata jut kifejezésre, hogy Magyarország a jövőben csakis oly hadsereggel rendelkezhessek, mely egyedül az ország belterületén a rend fenntartására és a határrendőrszolgálatra legyen alkalmazható.

A hadsereg létszámának megállapításánál, a kiegészítő rendszer meghatározásánál, a hadseregnek fegyverzetel, lőszerrel és egyéb hadianyaggal való ellátásánál a szerződés határozványai oly rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek a szövetséges és társult hatalmak lenti akaratának felelnek meg.

I. CIM.

Katonai rendelkezések.

A hadsereg létszámának csökkentése s az általános védkötelezettségen alapulo kiegészítő rendszer megszüntetése (102—103. cikkek). Az összlétszám megállapítása, az engedélyezett fegyverzet és lőszer kiméréte, a csendőrség, pénzügyőrség, erdőőrök, községi és városi rendőrök létszámának szabályozása, a megállapított létszámon felüli katonai alakulatok felosztatásának kötelezettsége (104—108. cikkek). A tisztek, altisztek és legénység szolgálati ideje és a beálló fogyatékok mikénti pótlása (109—110. cikkek). Katonai iskolák és tanintézetek, valamint társulatok és egyesületek (111—112. cikkek). Az engedélyezett kiméretű fegyverzet, lőszeren és hadianyagon felüli készletek kiszolgáltatása, a hadianyagnak a jövőben való előállítás, az eddig hadianyagot gyártó üzemeknek kereskedelmi célokra való átalakítása (113—117. cikkek). Tiltó rendelkezések a hadianyagnak külföldről való behozatalára és ilyeneknek oda való kiszállítására, lángvetők, fojtó- és mérgező gázok, valamint páncélos járművek és tankok használatára és beszerzésére (118—119. cikkek). A gyaloghadosztály, a lovas-hadosztály és a vegyes dandár engedélyezett szervezete, tagozódása és létszámviszonyai, valamint a megengedett fegyverzet és lőszer kiméréte (I—V. Táblázat).

I. FEJEZET.

Általános rendelkezések.

102. cikk.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon belül Magyarország katonai erőit az alább megszabott mértékig le kell szerelni.

A leszerelés mértékét a 104. cikk és az ehhez csatolt IV. és V. táblázat állapítja meg.

103. cikk.

Az általános hadkötelezettséget Magyarországon meg kell szüntetni. A magyar hadsereget a jövőben csak önkéntes belépés alapján lehet felállítani és kiegészíteni.

II. FEJEZET.

A magyar hadsereg létszáma és tagozása.

104. cikk.

A magyar hadsereg katonai erőinek összessége nem haladhatja meg a 35.000 főt, beleértve a tiszteket és a pótkeretek csapatait is.

A magyar hadsereg egyes alakulatait Magyarország az alábbi korlátozások mellett tetszése szerint határozhatja meg:

1. a felállított egységek létszámát csak a jelen címhez csatolt IV. Táblázatban megadott legnagyobb és legkisebb számokon belül szabad megállapítani;

2. a tisztek arányszáma, ideértve a törzsek és különleges szolgálatok személyzetét is, a ténylegesen szolgálók összlétszámának húszadrészét, az altiszteké pedig ennek tizenötödrészét ne haladja meg;

3. a géppuskák, ágyúk és tarackok száma ne haladja meg azt a mennyiséget, amelyet a jelen címhez csatolt V. Táblázat a ténylegesen szolgálók összlétszámában minden ezer főre megállapít.

A magyar hadsereget kizárólag a rendnek Magyarország területén való fenntartására és határrendőrszolgálatra szabad alkalmazni.

105. cikk.

A Magyarország által felállítható törzsek és összes alakulatok legnagyobb létszámát a jelen címhez csatolt Táblázatok tüntetik fel. Ezeket a számokat nem kell pontosan betartani, de túllépni nem szabad.

Csapatvezetésre vagy a háború előkészítésére vonatkozó minden más szervezet tilos.

106. cikk.

Mozgósítást elrendelő vagy mozgósításra vonatkozó minden intézkedés tilos.

Az alakulatokhoz, igazgatási szervekhez és törzsekhez kiegészítő keretek semmi esetre sem tartozhatnak.

Állatok vagy egyéb katonai szállító eszközök igénybevételének előkészítését célzó mindennemű intézkedés tilos.

107. cikk.

A csendőrök, pénzügyőrök, erdőőrök, községi és városi rendőrök vagy egyéb hasonló közegek száma nem haladhatja meg azoknak számát, akik 1913-ban hasonló szolgálatot teljesítettek és akik most Magyarországnak a jelen Szerződésben megállapított határain belül szolgálnak. Mindazonáltal a Szövetséges és Társult Főhatalmak felemelhetik ezt a számot abban az esetben, ha azt a 137. cikkben említett Ellenőrző Bizottság helyszíni szemle alapján elégtelennek itélné.

Ezeknek a közegeknek számát a jövőben csak az őket alkalmazó községek vagy városok népességének szaporodása arányában szabad emelni.

Ezeket az alkalmazottakat és közegeket, valamint a vasuti személyzetet, bármilyen katonai gyakorlaton való részvétel céljából összevonni nem szabad.

108. cikk.

Tilos minden olyan csapatalakulat, amely a jelen címhez csatolt Táblázatokban említve nincs. Az engedélyezett 35.000 főnyi létszámon felül netalán fennálló alakulatokat a 102. cikkben meghatározott határidőn belül fel kell oszlatni.

III. FEJEZET.

Hadkiegészítés és katonai kiképzés.

109. cikk.

Minden tisztnek hivatásos tisztnek kell lennie. Azoknak a jelenleg szolgáló tiszteknek, akik a hadseregben megmaradnak, kötelezniök kell magukat arra, hogy legalább 40 éves korukig szolgálnak. Azok a jelenleg szolgáló tiszték, akik az új hadseregben szolgálatot nem vállalnak, minden katonai szolgálati kötelezettség alól mentesek; ezeknek semminemű elméleti vagy gyakorlati katonai továbbképzésben résztvenniök nem szabad.

Az újonnan kinevezett tiszteknek kötelezniök kell magukat arra, hogy legalább husz egymást követő éven át tényleges szolgálatot teljesítsenek.

A szolgálatból szolgálati kötelezettségük lejárta előtt bármilyen okból kilépő tiszték száma a 104. cikkben meghatározott tiszti összlétszámnak huszadrészét egy évben nem haladhatja meg. Ha ezt az arányt erőhatalom következtében túllépték, a keretekben előállott hiányt nem szabad új kinevezésekkel pótolni.

110. cikk.

Az altisztek és legénységi egyének szolgálati kötelezettségének teljes tartama legalább hatévi szolgálatot magában foglaló tizenkét egymást követő évnél nem lehet kevesebb.

A szolgálatból egészségi, fegyelmi vagy bármi más okból a szolgálati kötelezettség lejárta előtt elbocsátott legénység száma a 104. cikkben meghatározott összlétszámnak huszadrészét egy évben nem haladhatja meg. Ha ezt az arányt erőhatalom következtében tullepték, az ebből eredő hiányt uj felvételekkel pótolni nem szabad.

IV. FEJEZET.

Katonai iskolák, tanintézetek, társulatok és egyesületek.

111. cikk.

A katonai iskolák tanfolyamainak látogatására bocsátott növendékek száma szigoruan arányban álljon a tisztikarban beállott üresedésekkel. A növendékeket és a kezeleket a 104. cikkben megszabott létszámba bele kell számítani.

Ennek folytán a fenti szükségletet meghaladó iskolákat meg kell szüntetni.

112. cikk.

A 111. cikkben nem említett tanintézetek, valamint a sport- és egyéb egyesületek katonai kérdésekkel nem foglalkozhatnak.

V. FEJEZET.

Fegyverzet, lőszer és hadianyag.

113. cikk.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónap elteltével a magyar hadsereg fegyverzete nem haladhatja meg a jelen címhez csatolt V. Táblázatban 1000 főre megállapított mennyiséget.

A létszámhoz viszonyított fölöslegek kizárólag a netalán szükségessé válható pótlások céljára szolgálhatnak.

114. cikk.

A magyar hadsereg rendelkezésére álló lőszerkészlet nem haladhatja meg a jelen címhez csatolt V. Táblázatban megállapított mennyiséget.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon belül a Magyar Kormány a jelenleg meglevő fegyver- és lőszerfölösleget a Szövetséges és Társult Főhatalmak által közlendő helyeken letétbe fogja helyezni.

Más lőszerkészletet, lőszerraktárt vagy lőszertartalékot létesíteni nem szabad.

115. cikk.

Fegyvert, lőszeret és bármilyen hadianyagot csak egy gyárban szabad előállítani. Ennek a gyárnak az Állam igazgatása alatt és tulajdonában kell állania, s termelését szigorúan arra a mértékre kell korlátozni, amely a 104., 107., 113. és 114. cikkekben meghatározott létszámok és fegyverzet számára szükséges. Mindazonáltal a Szövetséges és Társult Főhatalmak felhatalmazást adhatnak arra, hogy a részükről megfelelőnek talált határidő alatt a fentebb jelzett gyártásokat a 137. cikkben említett Ellenőrző Bizottságtól kijelölt egy vagy több más gyárban is végeztessék.

Vadászfegyvért oly fenntartással szabad előállítani, hogy Magyarországon gyártott golyós vadászfegyvernek ne legyen olyan kalibere, mint bármelyik európai hadseregben használt hadifegyvernek.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon belül fegyver, lőszer és minden más hadianyag előállítására, kikészítésére, beraktározására vagy tanulmányozására szolgáló minden más telepet meg kell szüntetni, vagy tisztán kereskedelmi célra kell átalakítani.

Ugyanezen az időn belül minden fegyvertárat, azoknak kivételével, amelyek a megengedett lőszerkészletek raktárául szolgálnak, hasonlóképen meg kell szüntetni és személyzetüket el kell bocsátani.

116. cikk.

A gyártelepeknek és fegyvertáraknak a megengedett termelés szükségleteit meghaladó gépberendezését a 137. cikkben meghatározott Szövetségekői Katonai Ellenőrző Bizottság rendelkezéseinek megfelelően használaton kívül kell helyezni vagy tisztán kereskedelmi célra kell átalakítani.

117. cikk.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon belül Magyarországon található és a megengedett mennyiséget meghaladó minden fegyvert, lőszeret és hadianyagot, ideértve a repülő-elhárítás mindennemű eszközét, tekintet nélkül származására, ki kell szolgálatni a Szövetséges és Társult Főhatalmaknak.

Az átadást a magyar államterületnek az említett Hatalmak által meghatározandó pontjain kell foganatosítani; ezek a Hatalmak döntenek ennek az anyagnak hova fordításáról is.

118. cikk.

Mindennemű fegyvernek, lőszernek és hadianyagnak behozatala Magyarországra kifejezetten tilos. Hasonlóké-

pen tilos bárminő fegyvernek, lőszernek és hadianyagnak külföld részére való gyártása és kivitele.

119. cikk.

Mint hogy lángvetőket, fojtó, mérgező vagy hasonló gázokat, valamint ezekkel rokon folyadékokat, anyagokat és eljárásokat használni nem szabad, azoknak előállítása Magyarországon és behozatala Magyarországra szigorúan tilos.

Ugyanez áll azokra az anyagokra is, amelyek az említett termékek vagy eljárások előállítására, megóvására vagy felhasználására vannak rendelve.

Hasonlóképpen tilos páncélos járműveket, tankokat vagy hadicélokra felhasználható más hasonló gépeket Magyarországon gyártani és Magyarországra behozni.

I. Táblázat.

A gyaloghadosztály szervezete és a legnagyobb létszáma.

Egységek	A legnagyobb létszám egységenként	
	Tisztek	Legénység
A gyaloghadosztály törzse . . .	25	70
A hadosztálygyalogság törzse . .	5	50
A hadosztálytüzérség törzse . .	4	30
3 gyalogezred (egyenként 65 tisztből és 2.000 emberből álló létszámmal) ¹⁾	195	6.000
1 lovasszásad	6	160
1 aknavető zászlóalj (3 zászad) .	14	500
1 utászzászlóalj ²⁾	14	500
1 táborig tüzérezred ³⁾	80	1.200
1 kerékpáros zászlóalj (3 zászad)	18	450
1 összekötő különítmény ⁴⁾ . . .	11	330
Hadosztályegészségügyi intézet .	28	550
Lőszeroszlopok és vonatok . . .	14	940
A gyaloghadosztály összlétszáma	414	10.780

¹⁾ Mindegyik ezred 3 gyalogzászlóaljból, mindegyik zászlóalj 3 gyalog- és 1 géppuskásszászadból áll.

²⁾ Mindegyik zászlóalj 1 törzsből, 2 utászszázadból, 1 hidászszakaszból s 1 fényoszórószakaszból áll.

³⁾ Mindegyik ezred áll 1 törzsből, 3 táborig vagy hegyi tüzércsoportból, összesen 8, egyenként 4 táborig vagy hegyi ágyuból vagy tarackból álló üteggel.

4) Ez a különítmény 1 távbeszélő- és táviró-osztagból 1 lehallgató-szakaszból és 1 postagalamb-szakaszból áll.

II. Táblázat.

A lovashadosztály szervezete és legnagyobb létszáma.

Egységek	Az egységek legnagyobb száma egy hadosztályban	A legnagyobb létszám egységenként	
		Tisztek	Legénység
A lovashadosztály törzse	1	15	50
A lovasezred ¹⁾	6	30	720
A tábori tüzérosztály (3 üteg)	1	30	430
Az autó-géppuskás- és autó-ágyusosztag ²⁾	1	4	80
Különböző szolgálatok	1	30	500
A hat ezredből álló lovashadosztály összlétszáma		259	5.380

¹⁾ Minden ezred 4 századból áll.

²⁾ Mindegyik osztag áll 9, egyenkint 1 ágyuval, 1 géppuskával és 1 pótgéppuskával ellátott páncélkocsiból, 4 összekötőkocsiból, 2 kis élelmészési kocsiból, 7 teherautóból (ezekből egy műhelyautó) és 4 motorkerékpárból.

Jegyzet. A nagy lovas csapattesteknek különböző számú ezredeik lehetnek és a fenti létszámok határain belül önálló dandárokból is állhatnak.

III. Táblázat.

A vegyes dandár szervezete és legnagyobb létszáma.

Egységek	A legnagyobb létszám egységenként		
	Tisztek	Legénység	
Dandártörzs	10	50	
2 gyalogezred ¹⁾	130	4.000	
1 kerékpáros zászlóalj 3 századdal	18	450	
1 lovasszászad	5	100	
1 három ütegből álló tábori vagy hegyi tüzérosztály	20	400	
1 aknavető-szászad	5	150	
Különböző szolgálatok	10	200	
A vegyes dandár összlétszáma		198	5.350

¹⁾ Mindegyik ezred 3 gyalogzászlóaljból, mindegyik zászlóalj 3 gyalog- és 1 géppuskászászadból áll.

IV. Táblázat.

Az egységek legkisebb létszáma, tekintet nélkül a hadsereg szervezetére.

(Hadosztályok, vegyes dandárok stb.)

Egységek	Legnagyobb létszám (pro memoria)		Legkisebb létszám	
	Tisztek	Legénység	Tisztek	Legénység
Gyaloghadosztály	414	10.780	300	8.000
Lovashadosztály	259	5.380	180	3.650
Vegyes dandár	198	5.350	140	4.250
Gyalogezred	65	2.000	52	1.600
Gyalogzászlóalj	16	650	12	500
Gyalog- vagy géppuskás-század	3	160	2	120
Kerékpárosztág	18	450	12	300
Lovasezred	30	720	20	450
Lovasszázad	6	160	3	100
Tüzérezred	80	1.200	60	1.000
Tábori tüzerüteg	4	150	2	120
Aknavető század	3	150	2	100
Utászászlóalj	14	500	8	300
Hegyi tüzerüteg	5	320	3	200

V. Táblázat.

A fegyverzet és lőszer engedélyezett legnagyobb mennyisége.

Anyag	100 főre eső mennyiség	Egy fegyverre (puskák, ágyuk stb.) eső lőszer mennyiség
Puska vagy karabély ¹⁾	1.150	500 lövés
Nehéz vagy könnyű géppuska	15	10.000 lövés
Könnyű aknavető	2	{ 1.000 lövés
Középnagyságú aknavető		
Tábori vagy hegyi ágyu, vagy tarack	3	1.000 lövés

¹⁾ Önműködő puskát vagy karabélyt könnyű géppuskának kell tekinteni.

Jegyzet. Nehéz, vagyis 105 milliméternél nagyobb kaliberű löveg használata nincs megengedve.

II. CIM.

Hadihajózási rendelkezések.

Az osztrák-magyar haditengerészet hajóparkjának, fegyverzetének és egyéb anyagának kiszolgáltatása s a dunai katonai vízi járművek számának megállapítása (120., 125. és 126. cikkek). A segédcirkálók leszerelése és mikénti felhasználása (121. és 126. cikkek). A jelenleg építés alatt álló hadihajók lebontása és a lebontott hajók anyagának mikénti felhasználása (122., 123. és 126. cikkek). Tengeralattjáró hajók építésének és megszerzésének tilalma (124. cikk). A budapesti nagyáramu drótnélküli táviróállomás igénybevételének és újabb ilyen állomások telepítésének szabályozása (127. cikk).

120. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésének időpontjával az összes osztrák-magyar hadihajók — beleértve a tengeralattjárókat is — a Szövetséges és Társult Főhatalmak részére végérvényesen kiszolgáltottnak jelentetnek ki.

A dunai flottillákhoz tartozó minden monitort, torpedóhajót és felfegyverzett vízi járóművet ki kell szolgáltatni a Szövetséges és Társult Főhatalmaknak.

Magyarországnak mindamellett jogában áll, hogy a dunai folyamrendőri szolgálat céljaira a jelen Szerződés 138. cikkében meghatározott Bizottságtól kiválasztandó három felderítő naszádot tartson. A Szövetséges és Társult Főhatalmak felemelhetik ezt a számot abban az esetben, ha azt az említett Bizottság helyszíni szemle alapján elégtelennek itélné.

121. cikk.

Az alább felsorolt osztrák-magyar segédcirkálókat és segédjáróműveket le kell szerezni és kereskedelmi hajók gyanánt kell kezelni:

Bosnia	Africa
Gablonz	Tirol
Carolina	Argentina
Lussin	Pluto
Teodo	President Wilson (ezelőtt Kaiser
Nixe	Franz Joseph)
Gigant	Trieste
Dalmat	Baron Bruck
Persia	Elisabeth
Prinz Hohenlohe	Metcovich
Gastein	Baron Call
Hélouan	Gaea
Graf Wurmbbrand	Cyclop
Pelikan	Vesta
Herkules	Nymphe
Pola	Buffel
Naiade	

122. cikk.

A Magyarországhoz tartozó, vagy megelőzően az Osztrák-Magyar Monarchiához tartozott kikötőkben jelenleg építés alatt álló hadihajókat — ideértve a tengeralattjárókat is — le kell bontani.

Ezeknek a hajóknak lebontási munkálatait a jelen Szerződés életbelépése után, mihelyt lehetséges lesz, azonnal meg kell kezdeni.

Mindazonáltal a porto-ræ-i hajógyárban építés alatt állóknak jelzett aknarakó hajók fenntarthatók, ha a Hadihajózási Szövetségközi Ellenőrző Bizottság és a Jóvátételi Bizottság gazdasági szempontból úgy találnák, hogy azoknak kereskedelmi célokra való felhasználása kívánatos. Ebben az esetben az említett hajókat át kell adni a Jóvátételi Bizottságnak, amely értéküket meghatározza és amennyiben helye van, jóvátétel címén, egészben vagy részben, Magyarország vagy Ausztria javára írja.

123. cikk.

Bárminemü — vizen vagy tenger alatt járó — osztrák-magyar hadihajó lebontásából származó összes tárgyakat, gépeket és mindennemü anyagokat kizárólag csakis ipari vagy kereskedelmi célra szabad felhasználni.

Azokat a külföldnek eladni vagy átengedni nem szabad.

124. cikk.

Tengeralattjáró hajót Magyarországon építeni vagy megszerezni még kereskedelmi célra sem szabad.

125. cikk.

Minden fegyver, lőszer és hadihajózási anyag, ideértve az aknákat és torpedókat is, amely az 1918. évi november hó 3.-án kelt fegyverszüneti szerződés aláírásakor Ausztria-Magyarország tulajdonában volt, a Szövetséges és Társult Főhatalmak részére végérvényesen kiszolgáltatottnak mondatik ki.

126. cikk.

Magyarország a megelőző cikkekben említett tárgyak kiszolgáltatásáért (120. és 125. cikkek), leszereléséért (121. cikk), lebontásáért (122. cikk), nemkülönben kezelési (121. cikk) vagy felhasználási (123. cikk) módjáért csak annyiban felelős, amennyiben a saját területén levő tárgyakról van szó.

127. cikk.

A jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon át a budapesti magyar nagyáramu drótnélküli táviróállomást a Szövetséges és Társult Főhatalmak hozzájárulása nélkül, a Magyarországot, vagy a háború folyamán Ausztria-Magyarországgal szövetségben állott bármely más Allamot érintő hadihajózási, katonai vagy politikai természetű közlések továbbítására felhasználni nem szabad. Ez az állomás kereskedelmi táviratokat továbbíthat, de csak az említett Hatalmak ellenőrzése mellett, amelyek a használandó hullámhosszat meg fogják állapítani.

Ugyanezen határidőn belül Magyarország nagyáramu drótnélküli táviróállomásokat sem saját területén, sem pedig Ausztria, Németország, Bulgária vagy Törökország területén nem építhet.

III. CIM.

A katonai és haditengerészeti léghajózásra vonatkozó rendelkezések.

Magyarország haderejének a repülőszolgálatról való eltiltása (128. cikk). A katonai léghajózási személyzet leszerelésére vonatkozó intézkedés (129. cikk). A szövetséges és társult hatalmak katonai légi járóműveinek Magyarországon való közlekedésének szabályozása (130. cikk). A repülőanyaggyártására, kivitelére és behozatalára vonatkozó korlátozó intézkedések (131. cikk). Az összes katonai léghajózási anyag kiszolgáltatásának elrendelése (132. cikk).

128. cikk.

Magyarország haderejének katonai vagy hadihajózási repülőszolgálatára nem lehet.

Kormányozható léghajót megtartania nem szabad.

129. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számítandó két hónapi határidőn belül a Magyarország szárazföldi és tengeri haderejének állományába jelenleg tartozó léghajózási személyzetet le kell szerelni.

130. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak csapatainak Magyarország területéről való teljes kivonulásáig a Szövetséges és Társult Hatalmak légi járóműveinek Magyarországon szabad közlekedési, átkelési és leszállási joguk van.

131. cikk.

A jelen Szerződés életbelépését követő hat hónapon át Magyarország egész területén tilos a légi járóművek, légi járóműrészek, légi járómű-motorok és légi járómű-motorrészek gyártása, behozatala és kivitele.

132. cikk.

A jelen Szerződés életbelépése után Magyarország saját költségén az összes katonai és haditengerészeti léghajózási anyagot a Szövetséges és Társult Főhatalmaknak kiszolgáltatni köteles.

Az átadásnak az említett Hatalmak Kormányaitól megjelölendő helyeken kell történnie és három hónap alatt be kell fejeződnie.

Ezek közé az anyagok közé kell érteni különösen a hadviselés céljait szolgáló vagy szolgált, avagy arra rendelt anyagokat, úgymint:

Teljes repülőgépeket és vízi repülőgépeket, ideértve a gyártás, javítás és szerelés alatt állókat is.

A repülésre kész állapotban levő, valamint a gyártás, javítás és szerelés alatt álló kormányozható léghajókat.

A hidrogéngyártásra szolgáló készülékeket.

A kormányozható léghajók csarnokait, s e légi járóművek céljára szolgáló mindennemű befogadó helyet.

A kormányozható léghajókat kiszolgáltatásukig Magyarország költségén hidrogénnal töltve kell tartani; a hidrogén előállítására szolgáló készülékek, valamint a kormányozható léghajók befogadó helyei az említett Hatalmak belátásához képest a kormányozható léghajók kiszolgáltatásáig Magyarországnak meghagyhatók.

A légi járómű-motorokat.

A cellákat.

A fegyverzetet (ágyut, gépágyut, géppuskát, bombavetőt, torpedóirányító-csővet, szinkronizációs készüléket, célzó-készüléket).

A lőszert (töltényt, ágyulövedéket, töltött bombát, bombatestet, robbanóanyag-készletet s azok előállítására szolgáló anyagokat).

A hajózási műszereket.

A léghajózásban használatos dróttalan táviró-, fényképező és mozgófényképfelvevő készülékeket.

A megelőző kategóriák bármelyikéhez tartozó alkatrészeket.

A fent felsorolt anyagot az említett Kormányok külön felhatalmazása nélkül egyik helyről a másikra vinni nem szabad.

IV. CIM.

Szövetségekői Ellenőrző Bizottságok.

A katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések végrehajtásának mikénti ellenőrzése s az ellenőrzésre kirendelt szövetségekői bizottságok (133. és 137—139. cikkek). A bizottságok hatásköre; irányelvek működésük számára (133., 137—139. cikkek). A bizottságok székhelye és működésük színtere (134. cikk). A magyar kormánynak a bizottságokkal szemben fennálló kötelezettségei, a bizottságok eltartási és működési költségeinek mikénti fedezése (135—139. cikkek).

133. cikk.

A jelen Szerződésben foglalt összes olyan katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezéseket, amelyeknek végrehajtására bizonyos határidő van megszabva, Magyarország a Szövetséges és Társult Főhatalmak által erre a célra külön kinevezett Szövetségekői Bizottságok ellenőrzése alatt köteles végrehajtani.

Az említett Bizottságok a Magyar Kormánynál a Szövetséges és Társult Főhatalmakat a katonai, hadihajózási

és léghajózási rendelkezések végrehajtására vonatkozó minden ügyben képviselik. Ezek fogják a magyar hatóságokkal tudatni mindazokat a határozatokat, amelyeknek meghozatalát a Szövetséges és Társult Főhatalmak maguknak fenntartották, vagy amelyeket az említett rendelkezéseknek végrehajtása szükségessé tehet.

134. cikk.

A Szövetségeközi Ellenőrző Bizottságok hivatalaikat Budapesten állíthatják fel, s jogukban áll, hogy valahányszor csak célszerűnek tartják, a magyar államterület bármely pontjára kiszállhassanak, oda albizottságokat küldhessenek, vagy az oda utazással egy vagy több tagjukat megbizhassák.

135. cikk.

A Magyar Kormány köteles a Szövetségeközi Ellenőrző Bizottságoknak mindazokat a felvilágosításokat és okiratokat rendelkezésre bocsátani, amelyeket ezek feladatuk betöltéséhez szükségeseknek ítélnek, köteles továbbá ezeket személyzettel és anyagi eszközökkel oly mértékben ellátni, amilyen mértékben erre a fentemlített Bizottságoknak a katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések teljes végrehajtásának biztosítása céljából szükségük lehet.

A Magyar Kormány minden Szövetségeközi Ellenőrző Bizottság mellé szakértő meghatalmazottat köteles kijelölni, akinek feladata, hogy a Bizottságtól átvegye a Magyar Kormányhoz intézett esetleges közléseket és hogy a Bizottság részére az összes kívánt felvilágosításokat és okiratokat átszolgáltassa vagy beszerezze.

136. cikk.

Az Ellenőrző Bizottságok eltartását és költségeit, valamint a működésük által okozott kiadásokat Magyarország viseli.

137. cikk.

A Katonai Szövetségeközi Ellenőrző Bizottság feladata különösen az, hogy a Magyar Kormánytól a lőszerkészletek és raktárak elhelyezésére, valamint a fegyver-, lőszer- és hadianyagműhelyek vagy gyárak elhelyezésére és működésére vonatkozó közléseket átvegye.

Ez a Bizottság veszi át a kiszolgáltattott fegyvert, lőszer, hadianyagot, a hadiipar céljait szolgáló szerszámo-

kat, meghatározza az átadás helyét, felügyel a jelen Szerződés által megszabott lerombolásokra, használaton kívül való helyezésekre vagy újtalakításokra.

138. cikk.

A Hadihajózási Szövetségközi Ellenőrző Bizottság feladata különösen az, hogy kiszálljon a hajógyárakba és ellenőrizze az illető hajógyárban építés alatt levő hajók lebontását. Átvegye a kiszolgáltatót fegyvert, lőszert és hadihajózási anyagot és ellenőrizze a megszabott lerombolásokat és lebontásokat.

A Magyar Kormány köteles a Hadihajózási Szövetségközi Ellenőrző Bizottságnak mindazokat a felvilágosítókat és okiratokat rendelkezésére bocsátani, amelyeket az a hadihajózási vonatkozó rendelkezések teljes végrehajtásának biztosítására szükségesnek ítél, jelesül a hadihajók tervrajzát, fegyverzetük összetételét, az ágyuknak, lőszernek, torpedóknak, aknáknak, robbanóanyagoknak, drótnélküli távirókészülékeknek és általában mindannak, ami a hadihajózási anyagra vonatkozik, jellegzetes adatait és mintáit, valamint különben az összes idevágó törvényhozási, közigazgatási vagy szolgálati szabályzati okmányokat.

139. cikk.

A Léghajózási Szövetségközi Ellenőrző Bizottság feladata különösen az, hogy a jelenleg a Magyar Kormány birtokában levő léghajózási anyagot összeírja, a repülőgépműhelyeket, léghajóműhelyeket és légi járóműmotorműhelyeket, valamint a légi járóművek céljaira felhasználható fegyver-, lőszer- és robbanóanyaggyárakat megszemlélje, a magyar államterületen levő összes repülőtelepeket, léghajócsarnokokat, leszállóhelyeket, telepeket és raktárokat bejárja és amennyiben ennek helye van, az anyag elszállítását és átvételét intézze.

A Magyar Kormány köteles a Léghajózási Szövetségközi Ellenőrző Bizottságnak mindazokat a felvilágosítókat, törvényhozási, közigazgatási és egyéb okiratokat rendelkezésére bocsátani, amelyeket a Bizottság a léghajózási rendelkezések teljes végrehajtásának biztosítására szükségesnek ítél, jelesül köteles rendelkezésére bocsátani számszerű kimutatást az összes magyar repülőkötelek szolgálatában álló személyzetről, valamint a meglévő, gyártás alatt álló vagy megrendelt anyagokról és teljes lajstromot a léghajózás számára dolgozó összes üzemekről, azok elhelyezéséről, valamint az összes légijármű-csarnokokról és leszállóhelyekről.

V. CIM.

Általános rendelkezések.

A magyar törvényeknek megfelelő megváltoztatására és a végrehajtásra vonatkozó közigazgatási intézkedések megtételének kötelezettsége (140. cikk). Az 1918. évi fegyverszüneti szerződés egyes rendelkezéseinek hatályban való megtartása (141. cikk). Magyarországnak eltiltása attól, hogy katonai küldöttségeket külföldre küldhessen és hogy a magyar hadsereg tagjai idegen államok hadseregében szolgálatot vállalhassanak, vagy ott mint oktatók működhessenek (142. cikk). Magyarország kötelezettsége, hogy magát a Nemzetek Szövetsége vizsgálatának aláveti (143. cikk).

140. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számítandó háromhónapi határidőn belül a Magyar Kormánynak az idevágó magyar törvényeket a jelen Szerződésnek ezzel a részével összhangban meg kell változtatnia, s így kell fenn tartania.

Ugyanezen a határidőn belül a Magyar Kormánynak a jelen rész végrehajtására vonatkozó összes közigazgatási és más intézkedéseket meg kell tennie.

141. cikk.

Az 1918. évi november hó 3.-án kötött fegyverszüneti szerződés következő rendelkezései, ugymint: az I. fejezet (Katonai rendelkezések) 2. és 3. cikke, a csatolt jegyzőkönyv I. fejezetének (Katonai rendelkezések) 2., 3. és 6. cikke, amennyiben a fenti rendelkezésekkel nem ellenkeznek, hatályukban megmaradnak.

Az 1918. évi november hó 3-iki fegyverszüneti szerződés teljes szövegét l. a Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság kiadásában megjelent «Documents concernant l'exécution de l'armistice en Hongrie» című műben.

142. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve semmiféle idegen országba katonai, hadihajózási vagy léghajózási küldöttségnek megbízást nem ad, oda ilyeneket nem küld, s elutazni nem enged; kötelezi magát ezenfelül, hogy megteszi az alkalmas intézkedéseket annak megakadályozására, hogy magyar állampolgárok államuk területét abból a célból hagyják el, hogy bármely idegen Hatalom hadseregébe, hajóhadába vagy légi szolgálatába lépjenek, vagy a kiképzés előmozdítása céljából oda beosztassanak, vagy általában valamely idegen országban katonai, hadihajózási vagy léghajózási oktatásban közreműködjenek.

A Szövetséges és Társult Hatalmak a maguk részéről megállapodnak abban, hogy a jelen Szerződés életbe-

lépésétől kezdve hadseregükbe, hajóhadukba vagy légi haderejükbe magyar állampolgárt be nem soroznak, oda katonai kiképzés előmozdítása céljából be nem osztanak és általában magyar állampolgárt katonai, hadihajózási vagy léghajózási oktatóként nem alkalmaznak.

Ez a rendelkezés mindazonáltal nem érinti Franciaországnak azt a jogát, hogy az idegen légiót a francia törvények és katonai szabályzatok értelmében egésszítse ki.

143. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy mindaddig, amíg a jelen Szerződés hatályban van, aláveti magát minden olyan vizsgálatnak, amelyet a Nemzetek Szövetségének Tanácsa szótöbbséggel szükségesnek ítél.

VI. RÉSZ.

Hadifoglyok és sirhelyek.

Hadifoglyok ellátási költségei (154. cikk); hazaszállításuk (144. és 145. cikkek); átvételük (146. és 150. cikkek); visszatartásuk (149—151. cikkek). A hazaszállítás költségei (147. cikk). Értéktárgyak visszaszolgáltatása (153. cikk). Felvilágosítás adása hadifoglyokról (151. és 152. cikkek). Hadifoglyok büntetendő cselekményei (148. és 149. cikkek). — Sirhelyek (155. és 156. cikkek).

I. CIM.

Hadifoglyok.

144. cikk.

A magyar hadifoglyok és polgári internáltak hazaszállítása a jelen Szerződés életbelépése után a lehető legrovidebb időn belül kezdetét veszi és a legnagyobb gyorsasággal fog végbemenni.

E cikk a magyar hadifoglyok és polgári internáltak hazaszállítását kívánja biztosítani; a 151. cikk értelmében azonban a szövetséges és társult kormányok fenntartják maguknak a jogot, hogy a hatalmukban levő magyar hadifoglyok és állampolgárok hazaszállítását függővé tegyék attól, hogy a magyar kormány az említett hatalmaknak akarattuk ellenére netalán még visszatartott hadifoglyairól és más állampolgáraitól felvilágosítást adjon és őket azonnal szabadon bocsájtja. E feltételnek azonban gyakorlati jelentősége nincs, minthogy akarattuk ellenére visszatartott hadifoglyok nálunk már nincsenek.

A magyar békeküldöttség annak megjegyzése mellett, hogy egyes hatalmak a részükről fogvatartott hadifoglyokat már hazaszállították, azt is kérte, hogy azok a szövetséges hatalmak, amelyek a hadifoglyokat visszatartották, kövessék ezt a példát (vagyis még a békeszerződés ratifikálása előtt bocsássák haza a magyar hadifoglyokat.) Erre nézve a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke a következőket

jegyezte meg: «E tekintetben a határozathozatal minden egyes Szövetséges Hatalmat önállóan illeti meg s e határozathozatalnál figyelembe vétetnek majd egyrészt az illető Hatalom sajátos viszonyai, másrészt pedig az az óhaj, hogy minden felesleges szenvedés elkerülhető legyen. Azok a Hatalmak, amelyek úgy határoznak, hogy a magyar hadifoglyok idő előtt hazaszállíttassanak, a hazaszállítás részleteinek megállapítása végett érintkezésbe fognak lépni a Magyar Küldöttséggel. Nem mutatkozik szükségesnek evéghől a Békefeltételek 144. cikkét akként módosítani, amint azt a Magyar Küldöttség kívánja. A Magyar Küldöttség részéről felajánlott módosításnak nem lenne meg a várt eredménye, mert ha a Békeszerződés rendelkezéseinek végrehajtását a Békeszerződés aláírása után nem is lehetne megakadályozni, mégis azoknak alkalmazását csak a Szerződés életbelépése után lehet kívánni.»

A Szibériában, Turkesztánban stb. levő hadifoglyok tekintetében a válaszjegyzék a következő kijelentéseket tartalmazta: «Ezek a foglyok a Szerződést aláíró Hatalmak fennhatósága alatt álló területeken kívül tartózkodnak. Hazaszállításuk kérdése tehát nem szabályozható a jelen Szerződésbe felvett rendelkezéssel... A Legfelső Tanács mindazonáltal foglalkozott ezzel a kérdéssel, amely nemcsak Magyarországot, hanem a volt Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolásából keletkezett Szövetséges Hatalmakat is egyaránt érdekli. Oly megoldást, amely a szóbanforgó szövetséges állampolgárokra nézve teljesen kielégítő volna, mindeztideig nem tudtak találni. A Hatalmak mindazonáltal keresni fogják az eszközt, hogy a lehetőség határai között a magyar hadifoglyokat is részesítsék azoknak az intézkedéseknek előnyeiben, amelyek a volt Osztrák-Magyar Monarchiának Szibériában levő állampolgárai érdekében foganatosíthatók lesznek; erre nézve a magyar kiiküldötteket meg fogják hallgatni.»

A hadifoglyok hazaszállításának módosítási tekintetében a 145—150. cikkek rendelkeznek.

145. cikk.

A magyar hadifoglyoknak és polgári internáltaknak a 144. cikkben meghatározott feltételek mellett leendő hazaszállításáról az egyrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak és másrészt a Magyar Kormány képviselőiből alakuló Bizottság gondoskodik.

Minden egyes Szövetséges és Társult Hatalomra nézve egy-egy Albizottság állapítja meg a hadifoglyok hazaszállításának részleteit; ezek az Albizottságok csupán az illető érdekelt Hatalom és a Magyar Kormány képviselőiből alakulnak.

146. cikk.

A magyar hatóságok kötelesek arról gondoskodni, hogy a nekik átadott hadifoglyok és polgári internáltak az átadás után haladéktalanul otthonukba küldessenek.

Azok a hadifoglyok és polgári internáltak, akiknek a háboru előtti lakóhelye a Szövetséges és Társult Hatalmak csapataitól megszállott területen van, a Szövetséges és Társult Hatalmak megszálló csapatai katonai hatóságainak engedélyével és ezek ellenőrzése mellett, lakóhelyükre szintén visszaküldendők.

A 146. cikk első bekezdése, amely az átadott hadifoglyok és polgári internáltak haladéktalan hazaszállítását teszi a magyar kormány kötelességévé, a helyes értelmezés szerint nem zárja ki az átadott ilyen egyéneknek bizonyos megfelelő ideig tartó feltartóztatását közbiztonsági és közegészségügyi okokból, például a személyazonosság megállapítása céljából vagy járványos fertőzés veszélye esetében határozat alá vétel végett. A haladéktalan hazaszállítás kikötése csupán azt jelentheti, hogy alapos közbiztonsági vagy közegészségügyi okokon kívül, senkit se lehessen a határon visszatartani vagy más helyre mint otthonába szállítani.

147. cikk.

A hazaszállítással kapcsolatban az elindulás időpontjától kezdődőleg felmerülő összes költségeket a Magyar Kormány tartozik viselni; a Magyar Kormány köteles továbbá a 145. cikkben megjelölt Bizottság részéről szükségesnek ítélt szállítóeszközöket, nemkülönbén a műszaki személyzetet rendelkezésre bocsátani.

A 147. cikk első mondata értelmében a magyar kormányt nemcsak az elindulás időpontjától kezdve felmerülő összes költségek terhelik, hanem a magyar kormány köteles a Bizottság (145. cikk) részéről szükségesnek ítélt szállítóeszközöket és műszaki személyzetet is rendelkezésre bocsátani. A magyar békeküldöttség azt kérte, hogy a költségeket ne kelljen azonnal megfizetni és hogy a szállításhoz szükséges eszközöket ne kelljen rendelkezésre bocsátani. A szövetséges és társult hatalmak válaszcímre erre a következőket jelentette ki: „Olyan kérelmek ezek, amelyek egyes Szövetséges Hatalmakra nézve teljesíthetetlenek lennének látszólag, mert egyes Hatalmak úgy vélik, hogy a hazaszállítási költségnek a vasúttársaságok részére való megtérítése egy már teljesített szolgáltatásért járó térítés, amelyet ugyanakkor kell megadni, amikor a szolgáltatás megtörtént, és mert egyes Hatalmak azt tartják, hogy vasúti felszerelésük állapota nem engedné meg, hogy a felszerelés egy részét a hadifoglyoknak Magyarorszáig való szállítása végett a forgalomból kikapcsolják. Mindazonáltal minden egyes Szövetséges és Társult Hatalommal vonatkozásban fennálló különös eseteket a hazaszállítás módozatainak szabályozásával megbízott vegyes Albizottság meg fogja vizsgálni. A magyar megbízottak ebben az Albizottságban az őket terhelő költségek megtérítésének időpontjáról és módjáról, nemkülönbén az általuk nyújtani szándékolt biztosítékokra nézve szabatos előterjesztéseket tehetnek. Ezenkívül módjukban lesz a szállítási eszközöket illetőleg oly járműveket használathoz venni, amelyeket a háborútól nem szenvedett semleges országok rendelkezésükre bocsáthatnak. Mindez külön megállapodás kérdése, amelyet Magyarország minden egyes érdekelt országgal létesíthet.”

148. cikk.

Azokat a hadifoglyokat és polgári internáltakat, akik a fegyelem ellen elkövetett cselekmény miatt büntetendők volnának, vagy akik emiatt büntetés alatt állanak, arra való tekintet nélkül, hogy büntetésük idejét kitöltötték-e vagy az ellenük indított eljárás befejezést nyert-e vagy sem, haza kell szállítani.

Ez a rendelkezés nem nyer alkalmazást azokra a ha-

difoglyokra és polgári internáltakra nézve, akik az 1920. évi január hó 1.-je után elkövetett cselekmények miatt volnának büntetendők.

Hazaszállításukig valamennyi hadifogolyra és polgári internáltra nézve a fennálló szabályok maradnak irányadók, kiváltképen a munka és fegyelem tekintetében.

L. a 149. cikk jegyzetét.

149. cikk.

Azok a hadifoglyok és polgári internáltak, akik nem a fegyelem ellen elkövetett, hanem más cselekmények miatt volnának büntetendők vagy állanak büntetés alatt, továbbra is fogvatartathatók.

Az első hágai békeértekezleten létrejött II. egyezményhez és a második hágai békeértekezleten létrejött IV. egyezményhez csatolt és a szárazföldi háború törvényeiről és szokásairól szóló szabályzat (1913:XLIII. t.c.) 8-ik cikke értelmében a hadifoglyok a felettük hatalmat gyakorló állam hadseregében hatályban lévő törvényeknek, szabályzatoknak és rendeleteknek vannak alávetve. Fegyelemsértő cselekmények miatt velük szemben a szükséges megtorló rendszabályok alkalmazhatók.

Eszerint a hadifoglyokra a felettük hatalmat gyakorló államok úgy büntetendő cselekmények miatt, mint a fegyelem ellen elkövetett cselekmények miatt katonai büntetőtörvényeik értelmében büntetéseket alkalmazhattak, illetve őket bűnvádi eljárás alá vonhatták.

A 148. és 149. cikkek a hazabocsátás szempontjából különbséget tesznek a fegyelem ellen elkövetett cselekmények és más cselekmények között olyan értelemben, hogy azokat, akik más cselekmények miatt volnának büntetendők, vagy állnak büntetés alatt, büntetésük kitöltése előtt nem kell hazabocsátani, míg a fegyelem ellen elkövetett cselekmények miatt büntetés alá eső egyének közül csak azokat nem kell a büntetés kitöltése előtt hazabocsátani, akik e cselekményt 1920. január 1. után követték el.

150. cikk.

A Magyar Kormány kötelezi magát arra, hogy az összes hazaszállítandó egyéneket megkülönböztetés nélkül területére befogadja.

Azokra a magyar hadifoglyokra vagy állampolgárookra nézve, akik hazaszállításukat nem óhajtják, a hazaszállítást mellőzni lehet; a Szövetséges és Társult Kormányok azonban fenntartják maguknak a jogot, hogy ezeket az egyéneket hazájukba vagy valamely semleges országba szállíthassák, avagy megengedjék nekik, hogy területeiken lakhassanak.

A Magyar Kormány kötelezi magát arra, hogy ezekkel az egyénekekkel és hozzátartozóikkal szemben semmiféle kivételes intézkedést nem alkalmaz, őket a fenti okból semminemű megtorlással vagy zaklatással nem sújtja.

E cikk szerint a magyar állam köteles befogadni minden hazaszállított hadifoglyot, ami természetes is, mert egy állam sem utasíthatja vissza saját állampolgárát.

A szövetséges és társult hatalmak azonban nem kötelesek az olyan magyar hadifoglyot vagy internáltat hazaszállítani, aki ezt nem óhajtja; az ilyen magyar állampolgárnak az említett hatalmak megengedhetik, hogy területükön lakhasson, vagy őt valamely semleges államba is szállíthatják, de joguk van őt Magyarországra is hazaküldeni.

151. cikk.

A Szövetséges és Társult Kormányok fenntartják maguknak a jogot, hogy a hatalmukban levő magyar hadifoglyok és állampolgárok hazaszállítását attól tegyék függővé, hogy a Magyar Kormány a Szövetséges és Társult Hatalmaknak azokról a hadifoglyairól és más állampolgáiraikról, akik Magyarországon akarataik ellenére még visszatartatnának, felvilágosítást ad és őket azonnal szabadon bocsátja.

L. a 144. cikk jegyzetét.

152. cikk.

A Magyar Kormány kötelezi magát:

1. hogy az eltűntek felkutatására alakult bizottságoknak szabad bejárást biztosít, azok részére az összes szükséges szállítási eszközöket rendelkezésére bocsátja, a fogolytáborokba, fogházakba, kórházakba és minden egyéb helyiségekbe ezeket a bizottságokat beengedi, valamint mindazokat a köz- és magánokiratokat, amelyek kutatásaiknál felvilágosítást nyújthatnak, rendelkezésükre bocsátja;

2. hogy megbünteti azokat az osztrák hivatalnokokat és magánosokat, akik a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak jelenlétét netalán titokban tartanák, vagy jelenlétét, miután arról tudomást szereztek, nem jelentenék be.

E cikkben a magyar kormány az eltűntek felkutatásának lehetővé tételére vállal kötelezettséget.

A második pontban az «osztrák hivatalnokok és magánosok» kifejezésnél az osztrák jelző nyilván tévedésből maradt a szövegben, e cikk szövegének az osztrák békeszerződésből történt átvétele folytán; helyesen itt «magyar» hivatalnokokat és magánosokat kell érteni.

A 152. cikk nem biztosít viszonyosságot Magyarországról részére; a magyar békeküldöttség vonatkozó kívánsága tekintetében a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke a következő kijelentést tette: «A Szövetséges és Társult Hatalmak úgy vélik, hogy Magyarországot nem hatalmazhatják fel arra, hogy a területükön eltűntek kutatása céljára Bizottságokat létesíthessen, azonban diplomáciai úton rendelkezésére fogják bocsátani mindazokat a felvilágosításokat, amelyeket Magyarország erre nézve tőlük kérni fog.»

153. cikk.

A Magyar Kormány kötelezi magát, hogy azokat a tárgyakat, értékeket és okiratokat, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak valamelyik állampolgárának tulajdonában állottak és amelyeket a magyar hatóságok nem talán visszatartottak, a jelen Szerződés életbelépése után haladéktalanul visszaszolgáltatja.

154. cikk.

A Magas Szerződő Felek kijelentik, hogy lemondanak mindazoknak a költségeknek kölcsönös megtérítéséről, amelyek a hadifoglyoknak saját területükön történt ellátásával kapcsolatban felmerültek.

II. CIM.

Sírhelyek.

155. cikk.

A Szövetséges és Társult Kormányok és a Magyar Kormány gondoskodnak arról, hogy a területeiken eltemetett katonák és tengerészek sírhelyei tiszteletben és jókarban tartassanak.

Kötelezik magukat, hogy minden olyan bizottságot, amelyet valamelyik Kormány az eltemetettek személyazonosságának megállapításával, azoknak lajstromozásával, illő síremlékek karbantartásával vagy felállításával bízott meg, elismernek és az ilyen bizottságot feladata kivitelében támogatják.

Megegyeznek azonkívül arra nézve is, hogy a belföldi törvényekben foglalt rendelkezéseknek és a közegészség követelményeinek korlátai között, kölcsönösen minden eszközzel megkönnyítik katonáik és tengerészeik földi maradványainak hazaszállítására irányuló kérelmek teljesítését.

156. cikk.

A különböző hadviselt Államok fogságban elhunyt hadifoglyainak, polgári internáltjainak és egyéb állampolgárainak sírhelyei a jelen Szerződés 155. cikkének rendelkezései értelmében megfelelően jókarban tartandók.

Ezenkívül egyrészt a Szövetséges és Társult Kormányok, másrészt a Magyar Kormány kötelezik magukat arra, hogy kölcsönösen egymás rendelkezésére bocsátják:

1. az elhaltak teljes névjegyzékét a személyazonosságuk megállapításához szükséges összes adatokkal együtt;

2. a személyazonosság megállapítása nélkül eltemetett összes halottak számára és sirhelyeik hollétére vonatkozó minden felvilágosítást.

VII. RÉSZ.

Büntető rendelkezések.

A háboru törvényei ellen vétett személyek kiadása (157. és 160. cikkek). Adatszolgáltatás (158. és 160. cikkek). A bűnösök felelőssége vonása (157., 158. és 160. cikkek).

157. cikk.

A Magyar Kormány elismeri a Szövetséges és Társult Hatalmaknak azt a jogát, hogy katonai bíróságaiak elé állíthassák mindazokat a személyeket, akiket a háboru törvényeivel és szokásaival ellenkező cselekmények elkövetésével vádolnak. A bűnösöknek talált személyekre a törvényekben előirt büntetések nyernek alkalmazást. Ezt a rendelkezést Magyarországnak vagy szövetségeseinek bíróságai előtt netalán folyamatba tett eljárásra vagy felelősségrevonásra való tekintet nélkül alkalmazni fogják.

A Magyar Kormány köteles a Szövetséges és Társult Hatalmaknak vagy közülük annak, amely őt eziránt megkeresi, kiszolgáltatni a háboru törvényeivel és szokásaival ellenkező cselekmények elkövetésével vádolt minden személyt. akár névszerint nevezik meg őket, akár pedig azt a rangfokozatot, tisztséget vagy hatáskört jelölik meg, amelyben a magyar hatóságok az illető személyeket alkalmazták.

A «büntető rendelkezések» a háboru alatt elkövetett és a háboru törvényeivel és szokásaival ellenkező cselekmények megtorlásáról szólnak.

A háboru törvényeit és szokásait az 1899. évi I. hágai békeértekezleten létrejött II. egyezményhez, illetve az 1907. évi II. hágai békeértekezleten létrejött IV. egyezményhez csatolt Szabályzat (lásd 1913: XLIII. t. c.) tartalmazza.

A békeszerződéshez csatolt Jegyzőkönyv 1. pontja értelmében a szerződés életbelépését követő hó folyamán fogják a magyar kormánnyal közölni azoknak a személyeknek névsorát, akiket a 157. cikk második bekezdéséhez képest ki kell szolgáltatni.

158. cikk.

Azokat, akik a Szövetséges és Társult Hatalmak közül csupán egynek állampolgárai ellen követtek el büntetendő cselekményt, ennek a Hatalomnak katonai bíróságai elé fogják állítani.

Azokat, akik több Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárai ellen követtek el büntetendő cselekményt, az érdekelt Hatalmak katonai bíróságainak tagjaiból alakított katonai bíróságok elé fogják állítani.

Minden esetben meg lesz a vádlottnak joga arra, hogy védőjét maga jelölje ki.

159. cikk.

A Magyar Kormány kötelezi magát, hogy ki fogja szolgáltatni mindazokat az okmányokat és adatokat, bármily természetűek is legyenek azok, amelyeknek előterjesztése a vádbeli cselekmények teljes kiderítése, a bűnösök kinyomozása és a felelősség fokának pontos megállapítása céljából szükségesnek fog mutatkozni.

160. cikk.

A 157—159. cikkek rendelkezései alkalmazást nyernek azoknak az Államoknak Kormányaira nézve is, amely Államokhoz a volt Osztrák-Magyar Monarchiához tartozó területeket csatoltak, azokra a személyekre vonatkozólag, akiket a háboru törvényeivel és szokásaival ellenkező cselekmények elkövetésével vádolnak, s akik az említett Államok területein tartózkodnak vagy ezeknek az Államoknak rendelkezése alatt állanak.

Ha az illető személyek az említett Államok valamelyikének állampolgárságát már megszerezték, ennek az Államnak Kormányára kötelezi magát, hogy felelősségre vonásuk és megbüntetésük biztosítása végett az érdekelt Hatalom megkeresésére és azzal egyetértőleg, minden szükséges intézkedést meg fog tenni.

E cikk kiterjeszti a 157—159. cikkek rendelkezéseit, tehát a jogsegély és kiadatás kötelezettségét azokra az államokra is, amelyekhez az osztrák-magyar monarchiához tartozó területeket csatoltak, de azzal a különbséggel, hogy ha valamely vádlott időközben az ily állam állampolgárságát megszerezte, az az állam már nem lesz kötelezve az illető kiadására, hanem csupán arra, hogy a sértett fél államának kívánságára és ezzel egyetértésben az illető személy üldözése és megbüntetésére intézkedjen. Tehát Magyarország szíjában szemben saját polgáraitra vonatkozóan is a kiadás kötelezettsége állapítatik meg, míg az osztrák-magyar monarchia területéből részesedő államoknak új polgárait sem kell kiadniuk.

VIII. RÉSZ.

Jóvátétel.

A béketárgyalások alapját képező Wilson-féle 14 pontban még nem volt szó hadikárpótlásról, azonban Lansing 1918. november 5-én a németekhez intézett jegyzékében már úgy értelmezte ezeket a pontokat, hogy a megszállott területeket nem csupán kiüríteni tartoznak a központi hatalmak, hanem azokat helyre is kell állítaniuk. Ez alatt pedig szerinte az értendő, hogy Németország az ántant polgári lakosságának okozott összes károkért, melyet a szárazföldön, vízben vagy levegőben keresztül vitt támadásaival okozott, kárpótlással tartozik.

A jóvátétel (réparations) elnevezést nyert kártérítési kötelezettség azonban még ennél is szélesebb kört ölel fel. Mert míg a 161. cikk az alapelvet megállapítja, a 162. cikk pedig hangsúlyozza azt, hogy a polgári lakosságban és polgári javakban szenvedett károk térítendőek meg,

addig, nyilván a szöveg csiszolása alkalmával ugyanebben a cikkben hozzá lett toldva az a megjegyzés, hogy felelősek vagyunk: «általában az idecsatolt I. Függelékben meghatározott károkért.» Az I. Függ. pedig, mely a kártérítési címeket sorolja fel, a polgári személyeknek okozott közvetlen személyi és dologi károkon kívül felsorol oly károkat is, melyek a hadifoglyoknak okozottak rossz bánásmód által, s azonkívül a szövetséges és társult hatalmak «kormányai» okozott azokat a károkat, melyek katonai személyeknek fizetett nyugdíjak, segélyek stb. fizetése által okozottak.

I. CIM.

Általános rendelkezések.

A kártérítés alapelve (161. és 162. cikkek). A kártérítési címek (I. Függ.). A kár megállapítására hivatott jóvátételi bizottság s külön osztály hatásköre és szervezete (163. és 170. cikkek; II. Függ.). A kiegyenlítés törlesztési tervének elkészítése (163. cikk). Magyarország teljesítőképességének figyelembevétele (164. és 170. cikkek). Részfizetések (165. cikk). Természeti kárpótlás (166. és 168. cikkek; III—V. Függ.). A teljesített fizetések szétosztása (167. cikk). A lejáratú idő (169. cikk). Magyarország kötelezettsége a megfelelő jogalkotásra (171. cikk). A Magyarország javára irandó összegek részletezése (173. cikk). Tengeralatti kábelek átengedése (174. cikk és VI. Függ.).

A magyar küldöttségnek e címet érdeklő fejtegetéseire a szövetséges és társult hatalmak 1920. évi május 6-iki jegyzékükben a következő választ adták:

«A Szövetséges és Társult Kormányok a legnagyobb figyelemmel tanulmányozták a magyar Küldöttség részéről átnyújtott észrevételeket.

A magyar emlékiratban kifejtett minden egyes megjegyzést vizsgálat tárgyává tették akkor, amikor a VIII. rész rendelkezéseit kidolgozták. Különösen pedig nem tévesztették szem elől a Szövetséges és Társult Hatalmak azokat a politikai és katonai eseményeket, amelyek a november 3-iki fegyverszünet óta Magyarországon bekövetkeztek. De véleményük szerint ezek az események még nincsenek kellőképen tisztázva és így ma még nehéz megállapítani, hogy ezek milyen hatást gyakorolhatnak Magyarországra tovább fejlődésére. A feltétlenül szükséges vizsgálatok még alig kezüdték el, a Szövetséges és Társult Hatalmak tehát nem tudják közvetlenül a Szerződésben megállapítani: 1. Magyarország fizetőképességét úgy, ahogy azt ezek az események befolyásolják; 2. azokat a visszaszolgáltatásokat, amelyeket Magyarország javára később teljesíteni kellene. A szükséges vizsgálatok foganatosítására egyrésztől a budapesti Szövetségközi Bizottság nyert megbízást, amelynek feladata jelenleg annak megállapítása, miképen szállották meg Magyarországot a rumán csapatok; másrésztől megbízást nyert a Jóvátételi Bizottság, amely a Szerződés 165. cikke értelmében megállapítja annak a méltányos összegnek nagyságát, amelyet Magyarország 1920-ban és az 1921. évi első négy hónapjában fizetni fog.» A Szerződés végrehajtása során (VIII. részhez tartozó II. Függelék 12. §. b) pont) a Jóvátételi Bizottság «oly értelmű utasításokat fog kapni, amelyek szerint köteles lesz különös figyelembe venni: 1. a jelen Szerződésben megállapított határok között levő magyar terület tényleges közgazdasági és pénzügyi helyzetét; és — 2. erőforrásainak és fizetőképességének a jelen Szerződés rendelkezéseiből folyó csökkenését.» «A Bizottság belátása szerint a 163. cikkhez képest a határidőket kitölthetja és a megállapított fizetési feltételeket megváltoztathatja.» (164. cikk).

A Jóvátételi Bizottság tehát tekintetbe veheti különösen, hogy mennyiben érintették Magyarország erőforrásait a november 3-iki fegyverszünetet követő politikai és katonai események és ezen az alapon állapíthatja meg azokat az összegeket, amelyeket Magyarországnak fizetnie kell.

A Jóvátételi Bizottság Magyarország teljesítőképességének «időről-időre» való megvizsgálása után fogja eldönteni, hogy a 163. és 165. cikkek és a IV. Függelék végrehajtásaképen valamely pénzben vagy természetben teljesítendő fizetés, valamint a Szerződésben kifejezetten megjelölt átengedések, átruházások és visszaszolgáltatások, mint amilyen a nyersanyagoknak és hajóknak kiszolgáltatása, tényleg nem teljesíthetők-e 1926. évi május hó 1-je előtt, amint ezt a magyar Küldöttség állítja. Epen ugy ez a Bizottság fogja megítélni, hogy az V. Függelékben az épületek, vas és vasöntvények szolgáltatására vonatkozó «igénylések teljes kielégítése», «Magyarország ipari szükségleteit mértéken felül megterhelné-e» és ebben az esetben a Bizottságnak joga van azokra «haladékok engedélyezni vagy azokat teljesen törölni.» (V. Függelék).

A Szövetséges és Társult Kormányok nem kívánják Magyarországot súlyosabb kötelezettségekkel megterhelni, mint amelyeket teljesíteni tud; nem is szándékoztak most megállapítani annak az összegnek nagyságát, amelyet Magyarország fizetni tartozik és ezért adtak a Jóvátételi Bizottságnak igen tág hatáskört ez összeg nagyságának megállapítására. De véleményük szerint jelenleg nem állapíthatják meg Magyarországnak képzetlenségét arra, hogy bizonyos szolgáltatásokat és fizetéseket mostantól 1926-ig teljesítsen, és fenn kell tartaniok annak lehetőségét, hogy Magyarország gazdasági életének későbbi kedvező fejlődése esetében ebből részt kapjanak...

Azokat a károkat, amelyeket Magyarország a román megszállás folytán szenvedett, jelenleg a budapesti Szövetségi Bizottság vizsgálja, amely a magyar Küldöttség erre a megszállásra vonatkozó minden felvilágosítást megfelelő módon közölhet. Ez a Bizottság a megállapított tényeket közölni fogja a Jóvátételi Bizottsággal, amely azokat nemcsak Magyarország fizetőképességének megállapításánál fogja felhasználni, hanem a 181. cikk rendelkezéseinek alkalmazásánál, vonatkozással azokra a hadműveletekre is, amelyek a november 3-iki fegyverszünet után történtek.»

161. cikk.

A Szövetséges és Társult Kormányok kijelentik és Magyarország elismeri, hogy Magyarország és szövetségesei, mint e veszteségek és károk okozói, felelősek mindazokért a veszteségekért és károkért, amelyeket a Szövetséges és Társult Kormányok, valamint polgáraik az Ausztria-Magyarország és szövetségesei támadása folytán rájuk kényszerített háború következményeképen elszenvedtek.

Az itt hangoztatott alapelv kifejezésre jut a szerződés bevezető soraiiban is.

Kiegészíti e cikk rendelkezését a 180. cikk, mely megállapítja, hogy az állam minden vagyona és jövedelme rangsorbeli előnyben szavatol a jóvátételi követelések kifizetéséért, míg a kötelezettség nem teljesítésére megállapított szabályokat a II. Függ. 17. és 18. §-ai tartalmazzák.

Mert ehelyütt is szemelőtt kell tartani, hogy a károkat a magyar állam nem közvetlenül az egyes károsult polgároknak fizeti, hanem az ellenséges államhatalomnak. A magyar állammal szemben az ántánt polgároknak közvetlen aktorátusuk nincs. Káraik fejében a magyar állam vagyonát közvetlenül nem igényelhetik, s az ellen közvetlenül végrehajtást nem kérhetnek a jelen cikk alapján. Ugyanez a kérdés a 232., 234. és 237. cikkekben némileg másként van szabályozva.

162. cikk.

A Szövetséges és Társult Kormányok elismerik, hogy

Magyarország jövedelemforrásai, tekintettel e jövedelemforrásoknak a jelen Szerződés egyéb rendelkezéseiből folyó állandó jellegű csökkenésére, nem elegendők arra, hogy e veszteségek és károk teljes jóvátételét biztosítsák.

A Szövetséges és Társult Kormányok mégis megkövetelik és Magyarország kötelezi magát, hogy az alább megszabott módozatok szerint jóvátérsi mindazokat a károkat, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak polgári lakosságában és javaiban szárazföldi, tengeri és légi támadása okozott az alatt az idő alatt, amíg a Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyike háborut viselt Magyarországgal, valamint általában az idecsatolt I. Függelékben meghatározott károkat.

A békeszerződés megszerkesztésénél egy-egy gondolat többféle formában tér vissza. A cikk 1. bekezdésében foglalt az a szabály, hogy a kártérítési követelés mérséklése Magyarország teljesítőképességének figyelembevételével keresztülvendő, visszatér a II. Függ. 9., 10. §-ában s ugyan-ezen függék 12. §-ában, melynek különösen b) pontja foglalkozik a kérdés részleteivel.

Míg a 161. cikk a jóvátendő károk kritériumát abban látja, hogy azok az ántántra kényszerített háboru következményei, addig ezen cikk 2. bekezdése csakis azokról a károkról beszél, melyeket az idő alatt szenvedett, míg az ántánt államaok háborut viseltek. A kártérítési kötelezettségnek a háboru tartamához való füzése épen ezért fontossá teszi annak megállapítását, hogy meddig tartott a háboru. Erre a kérdésre megadja a feleletet a szerződés bevezetése, mely megállapítja, hogy annak életbelépésével a hadiállapot megszűnik, ezenkívül a 238. cikk, mely ezen rész egyéb címeinek alkalmazása szempontjából állapítja meg a «háboru alatt», kifejezés értelmét, míg a 252. cikk az átesatolt területekre vonatkoztatva állapítja meg bizonyos tekintetben e fogalom tárgyi körét.

163. cikk.

Azoknak a károknak összegét, amelyeknek jóvátételére Magyarország köteles, szövetségközi bizottság állapítja meg, amelynek «Jóvátételi Bizottság» lesz a neve s amelynek szervezetét és hatáskörét a jelen Szerződés, nevezetesen az e címhez tartozó II—V. Függelékek határozzák meg. Ez a Bizottság, a jelen Szerződésből folyó eltérésektől eltekintve, azonos a Németországgal kötött Szerződés 233. cikkében meghatározott bizottsággal; a Bizottság a jelen Szerződés alkalmazásából eredő különleges kérdések számára külön Osztályt alakít; ennek az Osztálynak csupán tanácsadó hatásköre lesz, kivéve azokat az eseteket, amelyekben a Jóvátételi Bizottság ruház reá megfelelő hatáskört.

A Jóvátételi Bizottság a követeléseket felülvizsgálja és méltányos módon alkalmat nyújt a Magyar Kormánynak arra, hogy meghallgassák.

A Bizottság egyuttal fizetési tervezetet készít, amely

ság, bajos lesz megállapítani a különleges kérdések számára szánt különosztály célját. (V. ö. a II. Függ. 3. §-át.)

A második bekezdés kiegészítője a II. Függ. 9., 10., 12. §.

Az osztrák jóvátételi bizottság hatáskörében máris jelentékeny eltulodások észlelhetők, mert az ezidőszerint nem annyira a károk felszámolásával foglalkozik, mint inkább azzal, hogy miként lehetne Ausztria gazdasági ujjaszületését lehetővé tenni.

164. cikk.

A Jóvátételi Bizottság 1921. évi május hó 1.-től kezdve időnkint köteles megvizsgálni Magyarország jövedelmi forrásait és teljesítőképességét és miután méltányos módon alkalmat nyújtott Magyarország képviselőinek meghallgatására, ez alapon a 163. cikkhez képest belátása szerint a határidőket kitolhatja s a megállapított fizetési feltételeket megváltoztathatja; nem engedheti el azonban a tartozásnak semmilyen részét sem a Bizottságban képviselt Kormányoknak erre vonatkozó külön meghatalmazása nélkül.

Lásd a 170. cikket, mely a magyar kormány felvilágosításadási és a 171. cikket, mely annak jogszabályalkotási kötelességét szabályozza. Míg a II. Függ. 12. §. b) pontja megállapítja azt, hogy a teherviselési képesség kérdésében mit kell vizsgálnia.

A jóvátételi bizottság változtatás esetén köteles határozatait megokolni. (II. Függ. 12. §. f) pont).

165. cikk.

Magyarország 1920-ban és az 1921. év első négy hónapjában oly részletekben és olyan módon (aranyban, árukban, hajókban, értékpapirokban vagy más módon), amint azt a Jóvátételi Bizottság megállapítja, a fentemlített követelésekre méltányos részfizetést teljesít, amelynek nagyságát a Jóvátételi Bizottság állapítja meg; ezt az összeget elsősorban a megszálló hadseregnél az 1918. évi november hó 3.-i fegyverszünet után felmerült s a 181. cikkben tárgyalt költségeknek fizetésére kell fordítani; annyi élelmiszer és nyersanyag, amennyi a Szövetséges és Társult Főhatalmak Kormányainak megítélése szerint szükséges ahhoz, hogy Magyarország képes legyen jóvátételi kötelezettségének teljesítésére, szintén fizethető a nevezett Kormányok jóváhagyásával az említett összegből. A fennmaradó összeg Magyarország jóvátételi tartozásából levonandó. Magyarország azonfelül letétbe helyezi a II. Függelék 12. §-a c) pontjának intézkedése értelmében az ott említett kötelezőjegyeket.

A felhasználás mikéntjét szabályozza a 181. cikk.

megállapítja, hogy Magyarország 1921. évi május hó 1-től kezdődő harminc éven át mely határidőkben és milyen módozatokkal tartozik a jóvátételi tartozásnak azt a részét törleszteni, amelyet reá ki fognak vetni, miután a Bizottság már megállapította volt azt, hogy Németország képes-e az ellene és szövetségesei ellen támasztott és a Bizottság által felülvizsgált követelések teljes összegének fennmaradó részét megfizetni. Abban az esetben pedig, ha Magyarország ezalatt az idő alatt tartozásának törlesztésével hátralékban maradna, minden kiegyenlítettlen részösszeg fizetése a Bizottság tetszése szerint későbbi évekre elhalasztható vagy olyan módon kezelhető, aminőt a Szövetséges és Társult Kormányok a jelen Szerződés jelen részében megszabott eljárásnak megfelelően meg fognak állapítani.

A cikk azonos a német szerződés 233. cikkével. A német delegáció attól félt, hogy a jóvátételi bizottság Németország kormányzását fogja magához ragadni. Erre az ántánt következőleg válaszolt: «A szerződés által a jóvátételi bizottságnak adott rendelkezések arra utalják azt, hogy jogkörét akként gyakorolja, hogy Németország jóvátételi kötelezettségeinek minél teljesebb és minél gyorsabb keresztülvitele biztosított. Ezért hivatva lesz számolni annak szükségszerűségével, hogy annak a Németországnak társadalmi, gazdasági és pénzügyi szervezete fentartassék, mely őszintén törekszik a maga teljes tetteirejé az általa okozott veszteségek és károk jóvátételének szolgálatába állítani... A bizottság nem az elnyomatás eszköze, sem nem csellfogás Németország felségjogaiba való beavatkozásra. Csapatok nem állanak rendelkezésére s nincs semmitéle végrehajtó hatalma Németország területén, nem avatkozhatik az oktatásügy, vagy bármely más német intézmény vezetésébe és ellenőrzésébe. Feladata megállapítani, mit kell fizetni, meggyőződni arról, hogy Németország fizethet-e és az általa képviselt hatalmának bejelenteni, ha kötelezettségeit nem teljesitené. Ha Németország a fizetendő pénzt a maga módján előteremti, a bizottság nem parancsolhatja meg, hogy azt valami más uton teremtsé elő. Ha Németország természetbeni fizetéseket ajánl fel, úgy a bizottság jogosítva van ezeket elfogadni. De a szerződésben külön felsorolt esetektől eltekintve, a bizottság ily fizetési módot nem kívánhat.»

Ezek a Németország szempontjából elhangzott értelmezési szabályok irányadók a magyar szerződés értelmezésénél is.

A végrehajtási jog szempontjából egybevetendő a II. Füg. 14., 17., 18. §.; a természetbeni kirovás mikéntjére pedig a IV. Füg.

Az első bekezdés szerint a jóvátételi bizottság azonos a német jóvátételi bizottsággal. Ez az azonos szó azonban (la même) csak annyit jelent, hogy ugyanolyan szervezetű és hatáskörű, mert a tagjai nem azonosak. Míg ugyanis a német szerződés által megállapított jóvátételi bizottságba a csehek és lengyelek nem küldenek ki senkit sem, addig a magyar jóvátételi bizottságban ezek az államok is képviselve vannak s míg a német szerződés szerint ott az SHS állam képviselője állandóan résztvesz, addig itt csak minden ötödik évben kerül rá a sor. (II. Füg. 3. §. utolsó bekezdés.)

A jóvátételi bizottság azonban nyilván személyileg is azonos lesz azzal a jóvátételi bizottsággal, melyet az osztrák szerződés ir elő, s tulajdonkép mindkettő ismét alosztálya lesz a főjóvátételi bizottságnak.

Ha külön lesz a német és külön az osztrák-magyar jóvátételi bizott-

166. cikk.

Magyarország beleegyezik abba is, hogy gazdasági erőforrásai közvetlenül felhasználtassanak jóvátételre, úgy, amint ezt a kereskedelmi hajózásra, a természetbeni újjáépítésre és a nyersanyagokra vonatkozólag a III. IV. és V. Függetlékek részletezik; természetesen azt az értéket, amelyet az átruházott javak és ezeknek a javaknak a Függetlékek szerint megvalósult felhasználása, az ott meghatározott megállapítás szerint képviselnek, Magyarország javára kell írni és azt az előző cikkeken megszabott tartozásból le kell vonni.

Midőn e cikk megállapítja azt, hogy Magyarország erőforrásai a jóvátétel céljaira közvetlenül (directement) használhatók fel, ezzel nem állapítja meg azt a jogot, hogy pl. a szénbányát közvetlenül kiaknázza, az állatokat ugyanígy elhajtja, hanem csakis a III., IV., V. Függetlékek által körvonalozott módon lehet eljárni, vagyis a magyar állam ezeket a közvetlen erőforrásokat maga veszi igénybe, sajátítja ki azokat s bocsátja rendelkezésre az ántántnak, s csak ha Magyarország nem tesz a reárártott kötelezettségeknek eleget, lehet szó a II. Függetl. 17. §-a értelmében a közvetlen igénybevétel iránti javaslatokról.

167. cikk.

A folytatólagos fizetéseket, ideértve az előző cikkeken tárgyallakat is, amelyeket Magyarország a jóvátételi követelések kielégítésére teljesít, a Szövetséges és Társult Kormányok egymás közt a méltányosság és mindegyikük jogai alapján előre megállapított arány szerint osztják fel.

A felosztásnál a 173. cikkben és a III., IV. és V. Függetlékben megállapított jóváírások értéke oly módon számít, mint az ugyanabban az évben teljesített fizetéseké.

168. cikk.

A fentebb megállapított fizetéseken felül Magyarország a Jóvátételi Bizottság részéről megállapított eljárás szerint visszaszolgáltatja mindazt a készpénzt, valamint visszaszolgáltatja mindazokat az állatokat, különféle tárgyakat és értékpapirokat, amelyeket elvett, lefoglalt vagy zár alá vett, amennyiben az azonosság megállapítása akár Magyarországnak, akár szövetségeseinek területén, akár azokon a területeken, amelyek a jelen Szerződés teljes végrehajtásáig Magyarországnak vagy szövetségeseinek birtokában maradnak, lehetséges lesz.

169. cikk.

A Magyar Kormány kötelezi magát, hogy a 168. cikkben megszabott visszaszolgáltatásokat és a 163., 164., 165. és 166. cikkeken megszabott fizetéseket és szolgáltatásokat azonnal teljesíti.

170. cikk.

A Magyar Kormány elismeri a 163. cikkben meghatározott Bizottságot abban az alakjában, amint azt a Szövetséges és Társult Kormányok a II. Függelék értelmében megszervezik; visszavonhatatlanul elismeri, hogy a Bizottságot a jelen Szerződésben reáruházott jogositványok élvezete és hatáskörök gyakorlása megilleti.

A Magyar Kormány meg fog adni a Bizottságnak minden olyan felvilágosítást, amelyre annak Magyarország és állampolgárai pénzügyi helyzetét, pénzügyi műveleteit, javait, termelőképességét, készleteit, nyersanyagtermelését és ipari termelését illetőleg szüksége van, továbbá felvilágosítást ad az 1914—1920. évi háborúnak azokra a hadműveleteire vonatkozólag, amelyeknek ismeretét a Bizottság szükségesnek fogja tartani.

A Magyar Kormány a Bizottság tagjainak és igazolt meghatalmazottjainak mindazokat a jogokat és mentességeket megadja, amelyeket barátságos Államok szabályszerűen meghatalmazott diplomáciai képviselői Magyarországon élveznek.

Magyarország beleegyezik továbbá abba, hogy a Bizottságnak és esetleg alkalmazott személyzetének fizetését és költségeit ő fizeti.

Ez a cikk szabályozza a felvilágosításadási kötelezettséget, mely az ántántal szemben nem terheli az egyes magyar állampolgárokat, hanem csakis a magyar kormányt s a magyar állampolgárokkal szemben csakis a magyar államhatalom léphet fel.

171. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy mindazokat a törvényeket, szabályzatokat és rendeleteket, amelyek a jelen rendelkezések teljes végrehajtásának biztosítására szükségesek, megalkotja, hatályban tartja és kihirdeti.

Magyarország jogszabályalkotási kötelezettsége kiterjed esetleg arra is, hogy a szükséges jogszabályokat büntetőjogi szankciókkal lássa el. Magyarország azonban eddigi adóügyi törvényhozásával már elébe vágott e rendelkezésnek s tán többet is tett, mint amennyit ezen cikk alapján az ántánt követelt volna.

A cikknek a szuverénitás szempontjából adható félremagyarázását a németeknek az ántánt által adott válasz következőleg iparkodik kizárni: «A cikk nem ad a bizottságnak jogot, hogy Németországnak belső törvényhozását diktálja, sőt a II. Függ. 12. §. b) pontja sem ad jogot arra, hogy az adók kiírását vagy behajtását elrendelje s a költségvetés mikénti fellektetéséről rendelkezék. A bizottság arra fog szorítkozni, hogy a költségvetést két határozat szempontjából vizsgálat tárgyává tegye, ezeket a szempontokat a 12. §. b) pontja állapítja meg.»

172. cikk.

A jelen Szerződés jelen részének rendelkezései nem érintik a jelen Szerződés X. része (Gazdasági rendelkezések) III. és IV. címének rendelkezéseit.

Annak megállapítása, hogy a X. résznek a tartozásokra, ugyszintén a magánjavakra vonatkozó szabályait ez a cikk nem érinti, főleg abban a tekintetben bír fontossággal, hogy az ezen címek szerint előálló igények elbírálása a 239. cikkben szabályozott vegyes döntőbiróság hatáskörébe tartoznak. (Lásd ezenkívül a VIII. rész címéhez irt jegyzetet).

173. cikk.

Magyarország javára irandók jóvátételi kötelezettségek címén a következő tételek:

a) a jelen Szerződés X. részének (Gazdasági rendelkezések) III. és IV. cime alapján Magyarország javára megállapított végleges fizetési egyenleg;

b) mindazok az összegek, amelyek Magyarországot a IX. részben (Pénzügyi rendelkezések) és a XII. részben (Kikölk, viziutak és vasutak) megszabott jogátruházások folytán megilletik;

c) mindazok az összegek, amelyeknek Magyarország javára való írását a Jóvátételi Bizottság elrendeli, vagyontárgyaknak, jogoknak, engedélyeknek (koncesszióknak) és egyéb érdekeknek a jelen szerződésben megszabott bármely más átruházása alapján.

Semmi esetre sem írhatók azonban Magyarország javára a 168. cikk értelmében foganatosított visszaszolgáltatások.

Az a) pont értelmében a magánszemélyek javára az ántánt-államokban mutatkozó mindennemű érték a jóvátételi kötelezettség fedezetét képezi. V. ö. 180. és 184. cikkeket.

174. cikk.

A magyar tengeralatti kábel átengedését, amelyet a jelen Szerződésben külön rendelkezés nem tárgyal, az ide mellékelt VI. Függelék szabályozza.

I. Függelék.

A kártérítési címek magyarázata tekintetében lásd jelen rész bevezetését.

Nem ide tartoznak, hanem külön vannak szabályozva a háborus korlátozó intézkedések által okozott károk (232. cikk) a netaláni bírói s egyéb hasonló hatósági intézkedések által okozott károk (237. cikk.)

A magánszemélyeknek magánszemély által történt megkárosítása szintén a X. rész III. és IV. cime alapján bírálendő el.

Magyarországtól, a fenti 162. cikknek megfelelően, az alábbi csoportokba tartozó károk teljes összegére nézve követelhető kártérítés:

1. oly károk, amelyeket polgári egyének személyében vagy életében és az említett polgári egyének tartásra jogosult hátramaradottainak bármilyennemű háborus cselekménnyel bárhol is okoztak, ideértve a bombázásokat és más szárazföldi, tengeri vagy légi támadásokat, ugyyszintén ezeknek, nemkülönbén mindkét hadviselőcsoport összes hadműveleteinek mindennemű közvetlen következményeit;

2. oly károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségesi polgári személyeknek és tartásra jogosult hátramaradottaiknak kegyetlenkedéssel, erőszakoskodással vagy rossz bánásmóddal (ideértve az élet vagy az egészség ellen letartóztatás, elszállítás, internálás vagy kiűrités, tengeren való elhagyás avagy kényszermunka útján elkövetett támadásokat) bárhol okoztak;

3. oly károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségesi saját vagy megszállott, vagy harcban elfoglalt területen polgári személyeknek és tartásra jogosult hátramaradottaiknak az egészség, a munkaképesség vagy a becsület ellen irányuló cselekményekkel okoztak;

4. hadifoglyoknak bármilyennemű rossz bánásmóddal okozott károk;

5. mint a Szövetséges és Társult Hatalmaknak okozott károk jönnek tekintetbe az összes nyugdíjak és hasonló természetű ellátások a háboru katonai (szárazföldi, tengeri vagy légi haderőkhöz tartozó) áldozatai, megcsonkítottak, sebesültek, betegek vagy rokkantak, valamint oly személyek számára, akiket ezek az áldozatok eltartottak; a Szövetséges és Társult Kormányokkal szemben fennálló ezt a tartozást mindegyik fentnevezett Kormány részére az említett nyugdíjak és ellátások tökéletesített értékében és pedig a jelen Szerződés életbelépésének időpontjára és a Franciaországban 1919. évi május hó 1.-én érvényben volt dijszabások alapján kell kiszámítani;

6. annak a segélynek költségei, amelyben a Szövetséges és Társult Hatalmak Kormányai a hadifoglyokat, azok családjait és azokat a személyeket részesítették, akiket a hadifoglyok eltartottak;

7. a Szövetséges és Társult Hatalmak Kormányai részéről a mozgósítottak és a hadseregben szolgálók családtagjainak és a velük szemben tartásra jogosult egyéb személyeknek kiutalt segélyek; annak az összegnek nagyságát, amely őket az ellenségeskedések tartamának minden egyes évére nézve megilleti, a nevezett Kormányok mindegyike számára az illető évben Franciaországban a hasonló természetű fizetésekre alkalmazott középdijszabás szerint kell kiszámítani;

8. polgári személyeknek okozott károk, amelyek Magyarország vagy szövetségei részéről reájuk rótt abból a kötelezettségből eredtek, hogy megfelelő díjazás nélkül dolgozni voltak kötelesek;

9. olyan károk, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak valamelyikének, avagy azok állampolgárainak bárhol levő bárminemű vagyoniában (kivéve a hadsereg és a haditengerészet műveit és anyagait) okoztak annak következtében, hogy a vagyontárgyakat Magyarország vagy szövetségei szárazon, tengeren vagy a levegőben elkövetett cselekménnyel elvitték, lefoglalták, megrongálták vagy megsemmisítették; vagy oly károk, amelyek az ellenségeskedések vagy bárminő hadművelet közvetlen következményeiként állottak elő;

10. olyan károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségei kivetések, pénzbüntetések vagy hasonló kényszer szolgáltatások alakjában okoztak a polgári lakosságnak.

II. Függelék.

A II. Füg. a jóvátételi bizottság szervezetét és hatáskörét szabályozza. A Füg. beosztása a következő: név (1. §.), tagok (2., 3., 4. §.), iroda (5. §.), elnök (6. §.), alkalmazottak és bizottságok (7. §.), tanácskozás titkossága (8. §.), Magyarország meghallgattatása (9., 10. §.), jogszabályoktól függetlenség és jogalkotás (11. §.), hatáskör és Magyarország tartozásának lerovására vonatkozó részletes szabályok (12. §.), szavazás (13. §.), határozatok végrehajtása (14., 17., 18. §.), megbízotti hatáskör (15. §.), kamatfizetés (16. §.), lerovás értékének megszabása (19. §.), harmadik személyek jogai (20. §.), a bizottság tagjainak felelőssége (21. §.), a Füg. szabályainak megváltoztatása (22. §.), a bizottság hatáskörének megszűnése (23. §.).

1. §.

A 163. cikkben meghatározott bizottság a «Jóvátételi Bizottság» címet viseli, s az alább következő rendelkezésekben «Bizottság» néven szerepel.

2. §.

A Bizottság tagjait az Északamerikai Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Japán, Belgium, Görögország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Állam és Cseh-Szlovákország nevezik ki. Az Északamerikai Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Japán és Belgium külön-külön egy-egy kiküldöttet neveznek ki. A többi öt Hatalom pedig egy közös kiküldöttet nevez ki az alábbi 3. szakasz harmadik bekezdésében körülírt módozatok szerint. Minden egyes kiküldött kinevezésével egyidejűleg egy kiküldött-helyettest is kell kinevezni, aki a kiküldöttet betegség

vagy kényszertávollét esetében helyettesíti, de akit egyéb alkalmakkor csak a tárgyalásokon való jelenlétel joga közreműködés nélkül illet meg.

Több mint öt a fentnevezett kiküldöttek közül semmi esetre sem vehet részt a Bizottság tárgyalásain és a szavazásban. Az Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország és Olaszország kiküldötteit mindig megilleti ez a jog. Belgium kiküldöttét megilleti minden olyan esetben, amely alább felsorolva nincs. Japán kiküldöttét megilleti ez a jog oly esetben, amikor tengeri károokra vonatkozó kérdések kerülnek tárgyalás alá. A fentemlített öt Hatalom közös kiküldöttének pedig akkor van részvételi joga, ha oly kérdések kerülnek tárgyalás alá, amelyek Ausztriára, Magyarországra vagy Bulgáriára vonatkoznak.

A Bizottságban képviselt minden egyes Kormányának joga van az attól való visszalépésre, ha ezt tizenkét hónappal előbb a Bizottságnak bejelenti és az első bejelentést annak keltétől számított hatodik hó folyamán megerősíti.

A bizottságnak az Északamerikai Egyesült-Államok feltétlenül tagja, de miután a szerződést nem ratifikálták s az most már teljesen kétséges, kérdés, hogy miként fog a bizottság átalakulni. Érdekes, hogy a 22. §. szerint a jelen Függelék a bizottságban képviselt államok egyhangú határozatával megváltoztatható. De miután a szavazástól tartózkodás a tárgyalás alatt álló javaslat ellen irányuló szavazatnak tekintendő, elképzelhető egy oly felfogás, hogy nem lehet megengedni a szabályzat átalakítását.

3. §.

A Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyikének, amelyik érdekelve lehet, jogában van kiküldöttet kinevezni, de ez csak akkor lehet jelen és a tárgyalásban mint ülnök csak akkor vehet részt, amikor az illető Hatalom követeléseit és érdekeit veszik vizsgálat vagy vita alá; ennek a kiküldöttnek szavazati joga nincs.

A Bizottság kebelében a 163. cikk végrehajtásaként felállítandó Osztályban a következő Hatalmak képviselői foglalnak helyet: Északamerikai Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Görögország, Lengyelország, Románia, Szerb-Horvát-Szlovén Állam és Cseh-Szlovákország, anélkül azonban, hogy ez az összeállítás bármikép is prejudikálna annak, hogy valamely követelés elfogadható-e. Ha az Osztályban szavazásra kerül a sor, az Északamerikai Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország és Olaszország képviselőinek két-két szavazatuk van.

A fentemlitett többi öt Hatalom képviselői egy közös kiküldöttet neveznek ki, aki a jelen Függelék 2. szakaszában körülírt módozatok szerint foglal helyet a Jóvátételi Bizottságban. Ez a kiküldött, akinek kinevezése egy évre szól, váltakozva a fentemlitett öt Hatalom mindegyikének állampolgárai közül kerül ki.

4. §.

Valamely kiküldött, kiküldött-helyettes vagy ülnök halála, lemondása vagy visszahívása esetében utódját minél előbb ki kell nevezni.

5. §.

A Bizottság főirodája Párisban lesz, s ugyanott tartja a jelen Szerződés életbelépése után a legrövidebb idő alatt első ülését; azután pedig oly helyen és időben ül össze, amint azt legalkalmasabbnak itéli, vagy amint az szükségesnek mutatkozik feladata leggyorsabb teljesítése szempontjából.

6. §.

A Bizottság első ülésén a fentemlitett kiküldöttek közül elnököt és alelnököt választ, akik egy évig maradnak hivatalukban és újra megválaszthatók; ha az elnöki vagy az alelnöki állás az egyévi hivatali idő alatt megüresedik, a Bizottság az illető év hátralevő részére haladéktalanul új választást foganatosít.

7. §.

A Bizottságnak jogában áll mindennemű tisztviselőt, meghatalmazottat és alkalmazottat, akire működése közben szüksége lehet, kinevezni, ezek javadalmazását megállapítani, Osztályokat vagy Albizottságokat alakítani, amelyeknek tagjai nem kell, hogy szükségképen a Bizottság tagjai legyenek és jogában áll feladatának megoldásához szükséges mindennemű végrehajtási intézkedést megtenni, ugyszintén jogosítványait és hatáskörét tisztviselőire, meghatalmazottjaira, Osztályaira és Albizottságaira átruházni.

8. §.

A Bizottság valamennyi tanácskozása titkos, kivéve, ha maga a Bizottság egyes esetekben különleges okokból másként határoz.

9. §.

A Bizottság a részéről időről-időre meghatározandó időpontban és a Magyar Kormány kérelmére köteles min-

den olyan fejtegetést és bizonyítást meghallgatni, amelyet Magyarország a saját fizetőképességét illető bármely kérdésben előterjeszt.

Magyarország kívánhatja meghallgattatását nem csupán a fizetőképesség kérdésében, hanem a 163. cikk második bekezdése s jelen Füg. 10. §-a értelmében a kártérítés mérvére nézve is.

10. §.

A Bizottság megvizsgálja a követeléseket és méltányos módon alkalmat nyújt a Magyar Kormánynak arra, hogy meghallgassák, anélkül azonban, hogy ez utóbbinak módja lenne bármiképen részt venni a Bizottság döntésében. Ugyanezt a jogot fogja biztosítani a Bizottság Magyarországnak szövetségesei részére is, ha úgy találja, hogy ezeknek érdekei forognak szóban.

11. §.

A Bizottság semmiféle törvényhozáshoz, semmiféle törvénykönyvhöz, a vizsgálatra vagy az ügyvitelre vonatkozó semmiféle különleges szabályhoz sincs kötve; a Bizottságot csak az igazságosság, a méltányosság és a jóhiszeműség fogja vezérelni. Döntéseiben egységes jogelvek és jogszabályok szerint kell eljárnia minden olyan esetben, amelyre ilyen jogelvek és jogszabályok alkalmazhatók. A Bizottság állapítja meg a követelésekre vonatkozó bizonyítási szabályokat. Alkalmazhat bármely jogszerű számítási módszert.

A szakaszt kiegészíti a 12. §-ban biztosított értelmezési jog.

A bizottság döntésének az alapját bizonyos közelebbről meg nem határozott jus aequum fogja képezni. A jog itt nem előzetesen megalkotott jogszabályok formájában, hanem az egyes esetek elbirálása kapcsán fog kiépülni s ha a békeszerződés ezen rendelkezései valóra válnak, egy sajátos új jogrendszer fog kialakulni, mely egy teljesen a méltányosság alapján kiépített kártérítési jog gyanánt fog jelentkezni. E kártérítési jognak egyik alapfeltétele az adós teljesítőképességének fenmaradása. (162. cikkhez tartozó jegyzet).

12. §.

A Bizottság élvezi mindazt a hatáskört, s gyakorolja mindazokat a jogokat, amelyeket részére a jelen Szerződés megállapít.

A Bizottságot a jóvátételi kérdésekben a jelen részben foglaltak szerint általában a legmesszebbmenő ellenőrző és végrehajtó hatalom, valamint a jelen rész rendelkezéseinek értelmezési joga megilleti. A jelen Szerződésben foglalt rendelkezések fenntartásával a Bizottságot a 2. és 3. szakaszban felsorolt összes Szövetséges és Tár-

sult Kormányok avégből szervezik, hogy ez mindegyiküknek az őt megillető részben, kizárólagos képviselője legyen a Magyarország részéről e Szerződés jelen részének alapján teljesítendő mindennemű fizetések átvétele, eladása, megőrzése és felosztása körül. E tekintetben a Bizottság részére a következő feltételek és rendelkezések irányadók:

a) Az összes megállapított követelések teljes összegének mindazon részletei fejében, amelyeket aranyban vagy hajóanyagban, értékpapirban és árukban avagy bármely más módon ki nem fizetne, Magyarország tartozik fedezetet adni egyenértékű összeg erejéig kötelezőjegy, adóslévlé vagy más címlet alakjában annak biztosítékául, hogy az illető részadósságot elismeri; a közelebbi módozatokat a Bizottság állapítja meg.

b) Magyarország fizetőképességének visszatérő időszakonként fogantósítandó becslése alkalmával a Bizottság megvizsgálja Magyarország pénzügyi rendszerét abból a szempontból, hogy: 1. Magyarország összes bevételei, ideértve minden belső kölcsön kamatfizetésére és törlesztésére rendelt jövedelmeket is, elsősorban a jóvátételi összegek fizetésére fordíttassanak, és 2. bizonyosságot szerezhessen arra nézve, vajjon Magyarország adórendszere aránylag általában legalább is olyan terhes-e, mint a Bizottságban képviselt bármelyik Hatalomé.

A Jóvátételi Bizottság oly értelmű utasításokat fog kapni, amelyek szerint köteles lesz különös figyelembe venni: 1. a jelen Szerződésben megállapított határok között levő magyar terület tényleges közgazdasági és pénzügyi helyzetét; és 2. erőforrásainak és fizetőképességének a jelen Szerződés rendelkezéseiből folyó csökkenését. Mindaddig, míg Magyarország helyzete nem változik, a Bizottság köteles lesz az említett körülményeket figyelembe venni Magyarország tartozásai végösszegének megállapításánál, valamint azoknál a fizetéseknél, amelyekkel ez az ország tartozását törleszteni köteles, ugyancsak a kamatfizetési haladékok engedélyezésénél, amelyeket netalán igénybe kell vennie.

c) Magyarország a Bizottság részére, amint azt a 165. cikk megszabja, tartozásának biztosítása és elismerése fejében, bemutatóra és aranyra szóló kötelezőjegyeket bocsát ki, amelyek a magyar Kormány vagy ennek alárendelt akármely hatóság részéről kivetett vagy kivetendő mindennemű adó vagy illeték alól mentességet élveznek; ezeket a kötelezőjegyeket a Bizottság részéről alkalmasnak talált időpontokban és három részletben, amelyeknek

nagyságát egyenkint szintén a Bizottság állapítja meg, kell átadni, amikor is az aranykoronát a jelen Szerződés IX. része (Pénzügyi rendelkezések) 197. cikkének értelmében kell fizetni. És pedig:

1. Bemutatóra szóló kötelezőjegyek első, kamatmentes kibocsátása legkésőbb 1921. évi május hó 1. napján esedékes lejáráttal; különösen ezeknek a kötelezőjegyeknek törlesztésére fognak fordítatni azok a fizetések, amelyeknek teljesítésére Magyarország magát a 165. cikk értelmében kötelezte; ezekből azonban le kell vonni a megszálló csapatok fentartási költségeinek megtérítésére és a Magyarországnak élelmiszerral és nyersanyaggal való ellátása költségeinek kifizetésére fordított összegeket; azok a kötelezőjegyek, amelyek 1921. évi május hó 1.-ig be nem váltatnának, az alább (12. §. c) 2. pont) megjelöltekhez hasonló jellegű új kötelezőjegyekkel cserélendők ki.

2. Bemutatóra szóló kötelezőjegyek második kibocsátása $2\frac{1}{2}\%$ -os (két és félszázalékos) kamatozással az 1921. és 1926. közötti években; ezután pedig 5% -os (ötszázalékos) kamatozással és a kibocsátás egész összegének további 1% -ával (egy százalékkal), mint törlesztési részlettel az 1926. évtől kezdve.

3. Írásbeli kötelező nyilatkozat újabb fizetésül szolgáló címletek, és pedig 5% -kal (öt százalékkal) kamatozó bemutatóra szóló kötelezőjegyek kibocsátása iránt, maga a kibocsátás csak akkor történvén még, amikor a Bizottság meggyőződést szerzett arról, hogy Magyarország a kamás és a törlesztési alapok szolgáltatására irányuló kötelezettségének megfelelni képes, amikor is a tőke és a kamatok fizetésének időpontjait és módozatait a Bizottság fogja megállapítani.

A kamatok esedékességi napjait, a törlesztési alapok felhasználásának módját, a kibocsátásra, a kötelezőjegyek kibocsátásának kezelésére és szabályozására vonatkozó minden hasonló kérdést a Bizottság dönt el időről-időre.

Elismerés és biztosítás címén új kibocsátások követelhetők a Bizottság részéről később időről-időre megállapított feltételek mellett.

Abban az esetben, ha a Bizottság elkészült annak az összegnek végleges, tehát már nem csupán ideiglenes megállapításával, amely összeg a Szövetséges és Társult Hatalmak követeléseinek fedezésére szolgáló közös teherből Magyarországra esik, úgy a Bizottság tartozik haladéktalanul megsemmisíteni mindazokat a kötelezőjegyeket, amelyeket netalán ezen az összegben felül bocsátottak ki.

d) Ha a Magyarország részéről jóvátételi tartozásának biztosításául vagy elismeréseként kibocsátott kötelezőjegyek, kötelező nyilatkozatok vagy egyéb címletek véglegesen, tehát nem csupán biztosítékképen azoktól a Kormányoktól, amelyeknek javára Magyarország jóvátételi adósságának összegét eredetileg megállapították, különböző más személyekre ruháztatnak át, ennek a tartozásnak az a része, amely a végleg átruházott kötelezőjegy névértékének megfelel, az illető Kormányokkal szemben megszűntnek tekintendő és Magyarországnak ezeken a kötelezőjegyeken alapuló kötelezettsége csupán, az ezeknek tartalmában kifejezett kötelezettségre szorítkozik.

e) A háboru alatti elfoglalt és elpusztított területeken fekvő ingatlan javak helyreállítására és újjáépítésére szükséges költségeket, ideértve azoknak ingó felszereléssel, gépekkel és minden tartozékkal újból való ellátását is, az illető helyreállítási és újjáépítési munkálatok foganatosításának időpontjában mutatkozó érték szerint kell számitani.

f) A Bizottság minden olyan határozatát, amellyel Magyarország bármely megállapított tartozásának teljes vagy részleges elengedését mondja ki, vonatkozzék az akár tőke-, akár pedig kamattartozásra, meg kell okolni.

A bizottságnak biztosított végrehajtóhatalom mérvére nézve vesd össze a 163. cikknél közölt s a németeknek adott válasz tartalmát, valamint a jelen függelék 17., 18. §-ait.

Az értelmezési jog biztosítása a 11. §-ban rejlő értelmezési jog folyamánya.

A b) pont szempontjából lásd a 164., 170., 171. cikket.

A b) pont 2. bekezdését vesd össze a 162. cikkel.

Az f) pontot kiegészíti a 164. cikk azon rendelkezése, hogy az érdekeltektől hatalomnak hozzá kell járulnia.

13. §.

A szavazás tekintetében a Bizottságra az alábbi szabályok irányadók:

Ha a Bizottság határozatot hoz, azoknak a kiküldötteknek, vagy távollétükben kiküldöthelyetteseiknek szavazatait, akiknek szavazati joguk van, fel kell jegyezni. A szavazástól tartózkodás a tárgyalás alatt álló javaslat ellen irányuló szavazatnak tekintendő. Az ülnököknek szavazati joguk nincs.

Olyan kérdések, amelyeknek eldöntéséhez egyhangú szavazás szükséges, a következők:

a) a Szövetséges és Társult Hatalmak szuverénitását

érintő, avagy Magyarország tartozásának vagy kötelezettségének egészben vagy részben való elengedésére vonatkozó kérdések;

b) a Magyar Kormány részéről kibocsátandó kötelezőjegyek és egyéb adóssági cimletek összegére és feltételeire, valamint azok eladásának, átruházásának vagy felosztásának időpontjára és módozataira vonatkozó kérdések;

c) az 1921. évi május hó 1.-től kezdődőleg az 1926. év végéig bezárólag esedékes fizetések egészének vagy egy részének az 1930. éven túl terjedő elhalasztása;

d) az 1926. év után esedékes fizetések egészének vagy egy részének elhalasztása három évet meghaladó időtartamra;

e) valamely meghatározott esetben a kár megbecsülésénél alkalmazandó módszer kérdései, ha ez a módszer valamely hasonló esetben előzőleg már elfogadott módszertől eltér;

f) a jelen Szerződés jelen része rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozó kérdések.

Minden egyéb kérdésben szótöbbséggel történik a döntés.

Ha a kiküldöttek között véleményeltérés támadna arra nézve, hogy valamely meghatározott kérdés a szavazatok egyhangúságát igénylő kérdések közé tartozik-e vagy sem, s ha ez a véleménykülönbség Kormányainkkal való érintkezés útján sem volna kiegyenlíthető, a Szövetséges és Társult Kormányok kötelezik magukat arra, hogy a vitát haladéktalanul oly pártatlan személyiség döntése alá bocsátják, akinek megválasztására nézve meg fognak egyezni, s kötelezik magukat, hogy annak határozatát elfogadják.

Az elnök szavazása tekintetében vesd össze a 362. cikket.

14. §.

A Bizottságnak a reáruházott hatáskörön belül hozott határozatai azonnal végrehajthatók és minden további alakszerűség nélkül rögtön alkalmazhatók.

Szankciót lásd a 17. és 18. §-okban s vesd össze a 163. cikk magyarázatát.

15. §.

A Bizottság a részéről megállapítandó alakban, minden érdekelt Hatalomnak küldeni fog:

1. elismervényt arról, hogy az illető Hatalom számlája javára a fentemlített kibocsátású kötelezőjegyek vannak rendelkezése alatt, amely elismervény az illetékes Hatalom kívánságára legfeljebb öt cimletre (coupure) is osztható;

2. időről-időre elismervényeket arról, hogy a megnevezett Hatalom számlája javára egyéb oly javak vannak rendelkezése alatt, amelyeket Magyarország a saját jóvátételi tartozásának törlesztése fejében szolgáltatott.

Ezek a fentemlített elismervények névre szólnak és a Bizottságnál történt bejelentés után hátrattal átruházhatók.

Ha eladásra vagy átruházásra szánt kötelezőjegyeket bocsátanak ki, avagy ha a Bizottság javakat szolgáltat ki, megfelelő összegű elismervényt be kell vonni.

16. §.

Az 1921. évi május hó 1. napjától kezdve a Magyar Kormányt kamatfizetési kötelezettség terheli a Bizottság részéről meghatározandó összegű tartozása után, ebből az utóbbiból* azonban a készpénzben, más megfelelő értékben, avagy a Bizottság javára kibocsátott kötelezőjegyekben, valamint a 173. cikk alapján teljesített fizetéseket le kell számítani.

A kamatláb 5%, hacsak a Bizottság valamely későbbi időpontban azt nem találná, hogy a viszonyok indokolták teszik ennek a kamatlábnak megváltoztatását.

Ha a Bizottság 1921. évi május hó 1. napjára megállapítja Magyarország tartozásának teljes végösszegét, joga van felszámítani az 1918. évi november hó 11. napjától, vagy a Bizottság részéről szabadon megállapított bármely későbbi időponttól 1921. évi május hó 1. napjáig járó kamatokat azok után az összegek után, amelyek anyagi károk jóvátétele címén fizetendőek.

17. §.

Ha Magyarország a jelen Szerződésnek ebben a részében reárott bármelyik kötelezettségének teljesítését elmulasztaná, a Bizottság a nem teljesítést minden egyes érdekelt Hatalommal azonnal közli s egyidejűleg a mulasztással szemben legalkalmasabbnak látszó intézkedésekre nézve javaslatot tesz.

18. §.

Azok az intézkedések, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak részéről Magyarország szándékos kötelezettség mulasztása esetében igénybevehetőek és amelyekre nézve Magyarország kötelezi magát, hogy azokat nem tekinti ellenséges cselekményeknek, gazdasági és pénzügyi tiltó és megtorló intézkedések, valamint általában más olyan

kényszerrendszabályok lehetnek, amelyeket az illető Kormányok az adott körülmények között szükségeseknek tartanak.

19. §.

Oly fizetéseket, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak megállapított kértéritési igényeire aranyban, vagy ennek valamely egyenértékében kell teljesíteni, a Bizottság bármikor ingó és ingatlan javak, áruk, vállalatok, magyar vagy nemmagyar területre szóló jogok és engedélyek, hajók, adóssági címletek, részvények vagy bármely más természetű értékpapírok, továbbá Magyarország vagy más Államok pénzürméi alakjában is elfogadhat; mindezeknek arany-értékét igazságos és méltányos kulcs szerint maga a Bizottság állapítja meg.

20. §.

Ha a Bizottság meghatározott javak vagy jogok átengedése alakjában teljesítendő fizetéseket állapít meg, avagy ilyeneket elfogad, tartozik mindenkor a Szövetséges és Társult, valamint a semleges Hatalmaknak és mindezek állampolgárainak idevonatkozó törvényszerű jogaira és érdekeire figyelemmel lenni.

21. §.

A Bizottság egyetlen tagja sem felelős hivatalos működési körében elkövetett cselekedeteiért és mulasztásaiért, nacsak nem saját kiküldő Kormányával szemben. A Szövetséges és Társult Kormányok közül egyik sem vállal valamely másik Kormányért felelősséget.

22. §.

A jelen Füg. a jelen Szerződés rendelkezéseinek érintetlenül hagyásával, a Bizottságban képviselt Kormányok egyhangu határozatával megváltoztatható.

23. §.

Ha Magyarország és szövetségesei mindazokat az összegeket megfizették, amelyekkel a jelen Szerződés vagy a Bizottság határozatai értelmében tartoznak és ha az összes átvett összegeket vagy azok egyenértékeit szétosztották az érdekelt Hatalmak között, a Bizottság feloszlik.

III. Füg. a.

A III. Füg. a hajókban való kárpótlás kérdését szabályozza. Alap-
elv, hogy tonnát tonnáért kell adni. Az ántánt elutasította azt a német javaslatot, hogy az összes hajók maradjanak egységes testületben s azok

legyenek kötelesek az ántánt javára fuvarozásokat eszközölni.

A kártérítésnek ezt az alapelvét az 1. §. állapítja meg. Ugyane szakasz 2. bekezdése a 2. és 3. §-szal együtt megállapítja, hogy minden magyar tengeri hajó feltétlenül átadandó az ántántnak. Míg a 4. §. az átadással kapcsolatos tulajdonjogi okmányok átadásának kérdését szabályozza.

Szolgáltatásra kötelezve természetesen tulajdonkép a magyar állam van (lásd az I. cím bevezetéséhez irt magyarázatot) s a magyar állam csupán kisajátíthatja a honpolgárai tulajdonát képező s esetleg visszaszerezheti a 6. §. szerint a semlegessé vált hajókat. Az államot tulajdonképen itt kisajátítási jog és kötelezettség illeti s a hajótulajdonosokat köteles lesz megfelelő módon kárpótolni. (Nemteljesítés esetén a II. Függ. 17—18. §-ai szerinti eljárásnak van helye). Komplikálódik a kérdés ezidőszent azáltal, hogy a hajóstársulatok legtöbbje részvényérdekeltségét átadta francia, angol és olasz érdekeltségeknek, ugy, hogy tekintettel a II. Függ. 20. §-ára, továbbá a 234. cikk e) pontjának rendelkezésére ezek a hajók aligha lesznek kisajátíthatók, s még tovább komplikálja az a körülmény, hogy a magyar államnak bizonyos kamat s egyéb garanciás tartozásai vannak a társulatokkal szemben.

1. §.

Magyarország elismeri, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmaknak joguk van arra, hogy a hadiesemények folytán elpusztult vagy megrongált minden kereskedelmi és halászhajójukért ugyanannyi és ugyanolyan hajót — tonnát tonnáért (bruttósulyban) és hajóosztályt hajóosztályért — kapjanak kárpótlásul.

Ennek ellenére és bár a most meglevő magyar hajók tonnatartalma lényegesen kevesebb, mint az a tonnatartalom, amelyet a Szövetséges és Társult Hatalmak Ausztria-Magyarország és szövetségeseinek támadása folytán elvesztettek, a fent elismert jog végrehajtása a magyar hajókra nézve a következő módozatokkal fog megtörténni:

A Magyar Kormány saját nevében és az összes többi érdekeltre kiterjedő joghatállyal átruházza a Szövetséges és Társult Kormányokra mindazoknak a kereskedelmi és halászhajóknak tulajdonját, amelyek a volt Magyar Királyság állampolgáraié.

2. §.

A Magyar Kormány köteles a jelen Szerződés életbelépésétől számított két hónapon belül az 1. szakaszban megjelölt hajókat a Jóvátételi Bizottságnak átadni.

3. §.

Az 1. szakaszban megjelölt hajók alatt értendők mindazok a hajók a) amelyek osztrák-magyar kereskedelmi lobogóval jártak vagy annak kitűzésére jogositva voltak és a volt Magyar Királyság valamely kikötőjében voltak be-

lajstromozva; vagy b) amelyek oly személy, társaság vagy egyesület tulajdonában állanak, aki, vagy amely a volt Magyar Királyság kötelékébe tartozik, vagy amelyek olyan társaságai avagy egyesületi, amely bár egy másik — nem Szövetséges vagy Társult — Országhoz tartozik, de a volt Magyar Királyság állampolgárainak ellenőrzése vagy igazgatása alatt áll vagy c) amelyek jelenleg építés alatt állnak 1. a volt Magyar Királyság területén, 2. más — nem Szövetséges vagy Társult — Országban ugyan, de a volt Magyar Királyság valamely állampolgára, társasága vagy egyesülete részére. *

4. §.

A fentiekhez képest átadott hajók tulajdonosi jogcímének megszerzése végett, a Magyar Kormány köteles:

a) minden egyes hajóra nézve a Jóvátételi Bizottság kívánsága szerint adásvételi vagy a tulajdoni jogcím tartalmazó más okiratot a Jóvátételi Bizottságnak átadni, amely okirit tanusítja az illető hajó szabad tulajdonának minden zálogjogtól, elsőbbségi jogtól vagy egyéb tehertől mentes átszállását a Bizottságra;

b) köteles mindazokat az intézkedéseket megtenni, amelyeket a Jóvátételi Bizottság szükségeseknek tart avégből, hogy ezeknek a hajóknak átadása a Bizottság részére biztosítva legyen.

Midőn a jóvátételi bizottságnak át kell szolgáltatni az adásvételi, vagy tulajdoni jogcím tartalmazó más okiratot, az alatt nyilván egy a fél, illetőleg hajótulajdonos által szabályszerűen kiállított ity okiratot kell értenünk. Nem világos, hogy egy egyszerű kisajátítási határozat megfelel-e a kellékeknek.

5. §.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől számított két hónapon belül a Jóvátételi Bizottság részéről megállapítandó eljárás szerint minden folyami hajót és egyéb folyamhajózási járművet (engins mobiles), amely 1914. évi július hó 28.-a óta bármilyen jogcímen az ő birtokába vagy valamely állampolgárának birtokába jutott és amelynek azonossága megállapítható, a Szövetséges és Társult Hatalmaknak természetben és átlagos jókarban visszaadja.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy annak a veszteségnek kiegyenlítésére, amelyet a Szövetséges és Társult Hatalmak a háboru tartama alatt akármely okból folyamhajózási tonnatartalomban szenvedtek és amely a fent rendelt visszaszolgáltatások útján fedezetet nem nyer, folyami

jároműállományának egy részét e veszteség értékének erejéig, legfeljebb azonban egész folyami hajóparkjának az 1918. évi november hó 3.-i állomány szerint számított 20 százalékát a Jóvátételi Bizottságnak átengedi.

Ennek az átengedésnek módozatait a jelen Szerződés XII. részének (Kikötők, víziutak és vasutak) 284. cikkében rendszeresített döntőbírák szabályozzák, akiknek feladata lesz a folyamhajózási tonnatartalom felosztására vonatkozó azoknak a nehézségeknek elhárítása, amelyek bizonyos folyamrendszerek új nemzetközi szabályozásából, avagy ezeket a folyamrendszereket érintő területi változásokból származnak

A folyami járművek tekintetében a szolgáltatási kötelezettség az 1911. július 28-ika óta szerzett hajókra és az 1918. november 3-iki állomány 20%-ára terjed ki. Vitatható, hogy a 20%-ba beszámítandók-e az 1914. július 28-ika óta szerzett hajók?

6. §.

Magyarország kötelezi magát mindazoknak az intézkedéseknek a megtételére, amelyeket a Jóvátételi Bizottság abból a célból kíván, hogy megszerezze mindazoknak a hajóknak teljes tulajdonjogát, amelyek a Szövetséges és Társult Kormányok beleegyezése nélkül a háboru alatt semleges zászló alá kerültek, vagy amelyeknek semleges zászló alá juttatása folyamatban van.

7. §.

Magyarország lemond a Szövetséges és Társult Hatalmakkal, valamint ezek állampolgáraival szemben az összes magyar hajók lefoglalásából és használatából, nemkülönben az azokban beállott veszteségekből és károsodásokból eredő mindennemű visszakövetelési igényéről.

8. §.

Magyarország lemond minden igényről azokra a hajóira vagy hajórakományaira nézve, amelyek tengeri hadi művelettel vagy ennek következményeiként elsülyedtek, amelyeket azonban később kiemelték és amelyeknél a Szövetséges és Társult Kormányok valamelyike vagy ennek állampolgára tulajdonosi, bérlői, biztosítói vagy bármely más minőségben érdekelve van és pedig tekintet nélkül a volt Osztrák-Magyar Monarchia vagy szövetségesei valamely zsákmánybíróóságának esetleges marasztaló ítéletére.

E §. a 7. §-szal szemben a zsákmányjogról való lemondást tartalmazza s azonkívül megállapítja, hogy Magyarország semmiféle hajóra, vagy hajórakományra nem tarthat igényt, amely tengeren elsülyedt, de amelyet kiemelték. A hajókról való lemondás tulajdonkép nem szükséges, mert az benne van már a Függ. 1. §-ban. A hajórakományból folyólag

lehetnének igények, ha azok kiemeltetnének, de ezek a zsákmányjog elvei szerint szintén elvonhatók. A 361. cikk jelen §. rendelkezéseit kiegészíti s némileg megváltoztatja.

IV. Függelék.

A IV. Függ. a természetbeni jóvátétel kérdését szabályozza. Az 1. §. megállapítja az elvet, a 2. §. a természetbeni igényekről szóló kimutatások tartalmát, melyeknek értékét a 3. §. szerint a jóvátételi bizottság fogja megállapítani s a 4. §. szerint ugyanaz a bizottság fogja megállapítani, hogy Magyarország mennyit köteles ezekből szolgáltatni. Ugyancsak a bizottság lesz hivatva az 5. §. szerint gondoskodni arról, hogy a szolgáltatott anyagokért és munkálatokért a megfelelő összeg Magyarország javára irassék. A 6. §. jogot ad arra, hogy Magyarországtól az ántánt-hatalmak előleg címén bizonyos állatállományt követelhessenek.

Ennél a Függeléknél is alapelv az, hogy felelősséggel tulajdonkép az állam tartozik s polgáraitól ez lesz kénytelen a szolgáltatandó anyagokat megfelelő törvényhozási és rendeleti intézkedések mellett bekövetelni, esetleg kisajátítani.

Ezen szolgáltatások iránti kötelezettség megállapításánál szintén figyelembe jön Magyarország teljesítőképessége, azonban csupán azokról a szükségletekről beszél a 4. §., melyek a társadalmi és gazdasági élet fenntartására szükségesek s az állami életről nem tesz említést.

1. §.

A Szövetséges és Társult Hatalmak kívánsága értelmében Magyarország kötelezi magát arra, hogy a jelen részben megállapított kötelezettségeinek részleges teljesítése végett és az alább körülírt rendelkezések szerint gazdasági erőforrásait közvetlenül a Szövetséges és Társult Hatalmak ellenséges elfoglalás alá jutott területrészeinek valóságos helyreállítására fordítja, még pedig abban a mértékben, amint azt ezek a Hatalmak meg fogják állapítani.

2. §.

A Szövetséges és Társult Hatalmak Kormányai a Jóvátételi Bizottságnak kimutatásokat fognak átadni, amelyekbe felveendőik:

a) azok az állatok, gépek, vasuti anyagok, felszerelések, esztergapadok és a kereskedelmi forgalomban szereplő összes hasonló árucikkek, amelyeket Magyarország lefoglalt, felhasznált vagy elpusztított, avagy amelyek közvetlenül a hadműveletek következtében semmisültek meg és amelyekre nézve, minthogy azok halaszthatatlanul sürgős szükségletek kielégítésére kellenek, a nevezett Kormányok azt kívánják, hogy azokat Magyarország a jelen Szerződés életbelépésének idején területén található ugyanolyan állatokkal vagy árucikkekkel pótolja;

b) az ujjáépítéshez szükséges anyagok, ugymint: kő, téglá, tűzálló téglá, fedőcserép, épületfa, ablaküveg, acél, mész, cement, gépek, fűtőkészülékek, butorok és a kereskedelmi forgalomban szereplő mindazok az árucikkek, amelyekre vonatkozólag a nevezett Kormányok azt kívánják, hogy azokat az elpusztított területek ujjáépítése céljából Magyarország nekik termelje, gyártsa és szállítsa.

3. §.

'Az előző 2. szakasz a) pontjában említett árucikkekre vonatkozó kimutatásokat a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónap alatt kell átadni.

Ezekbe a jegyzékekbe fel kell venni az illető árucikkekre vonatkozó s a kereskedelmi szerződésekben használatos kifejezéseknek megfelelő összes részleteket, ideértve a faj megjelölését, a szállítási határidőt (amely azonban nem lehet hosszabb négy évnél) és az átadás helyét, ellenben nem kell feltüntetni sem az árt, sem a becserítéket, mert ezeket az alábbiak szerint a Bizottság fogja megállapítani.

4. §.

A Bizottság a kimutatások beérkezése után azonnal megvizsgálja, hogy az azokban foglalt anyagok és állatok milyen mértékben követelhetők Magyarországtól.

A Bizottság határozatának meghozatalánál annyiban lesz tekintettel Magyarország belső szükségleteire, amennyiben ez társadalmi és gazdasági életének fenntartására szükséges; ugyancsak tekintetbe veszi azt az árt és időt, amelyen és ami alatt hasonló árucikkek a Szövetséges és Társult Országokban kaphatók, s ezeket az adatokat összehasonlítja a magyar árucikkekre vonatkozó hasonló adatokkal; végül figyelembe veszi a Szövetséges és Társult Kormányoknak azt az általános érdekét, hogy Magyarország ipari élete ne szenvedjen oly rázkódtatást, amelynek következtében egyéb jóvátételi kötelezettségeire vonatkozó teljesítőképessége kérdésessé válnék.

Mindazonáltal olyan gépeket, vasuti anyagokat, felszereléseket, esztergapadokat és a kereskedelmi forgalomban szereplő összes hasonló árucikkeket, amelyek ezidőszert ipari üzemekben használatban vannak, Magyarországtól csak abban az esetben fognak követelni, ha ezekből az árucikkekből semmiféle készlet sem áll rendelkezésre és vétel utján sem szerzhető be; másrésztől pedig az ilyfajta követelések nem léphetik túl az illető árucikk-

ből valamely magyar iparüzemben vagy vállalatban található mennyiség 30 százalékát.

A Bizottság alkalmat fog nyújtani a Magyar Kormány képviselőinek, hogy bizonyos megszabott határidőn belül meghallgathassák őket arra nézve, mily mértékben van a Kormánynak módjában az említett anyagokat, állatokat és tárgyakat szállítani.

A Bizottság határozatát azután a lehető legsürgősebben közli a Magyar Kormánnyal és a különböző érdekelt Szövetséges és Társult Kormányokkal.

A Magyar Kormány kötelezi magát a kérdéses kimutatásban megjelölt anyagok, tárgyak és állatok szállítására; viszont az érdekelt Szövetséges és Társult Kormányok és pedig mindegyik a maga részéről, kötelezik magukat ezeknek a szállitmányoknak elfogadására, feltéve, hogy azok a megadott részletes leírásnak megfelelnek és a Bizottság véleménye szerint nem alkalmatlanok az újjáépítésnél való felhasználásra.

5. §.

A Bizottság megállapítja a fentiek értelmében szállított anyagok, tárgyak és állatok értékét, az illető szállitmányokat átvevő Szövetséges és Társult Kormányok pedig beleegyeznek abba, hogy azok értéke terhükre irassék és elismerik, hogy a megfelelő összeg mint Magyarország részéről teljesített fizetés, számolandó el s a jelen Szerződés 167. cikke értelmében osztandó fel.

Mindezekben az esetekben, amelyekben a fenti feltételek szerint a valóságos helyreállításra vonatkozólag megállapított jogokat igénybe veszik, a Bizottság köteles meggyőződni arról, vajjon a Magyarország javára irt összeg a teljesített munka, vagy a szállított anyag teljes értékének megfelel-e és hogy vajjon az érdekelt Hatalom jóvátételi követelését, amelyet az ilykép részben jóvátett kára címén támasztott, a kérdéses szállítással megvalósult törlesztés arányában csökkentették-e.

6. §.

Az olyan országok közvetlen szükségleteinek fedezésére, amelyeknek marhaállományát elhajtották, elfogyasztották vagy kipusztították, joguk van a Szövetséges és Társult Hatalmaknak közvetlenül a jelen Szerződés életbeléptetése után a Bizottsághoz kimutatást nyújtani be arról a marhaállományról, amelynek szállítását a Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül, a fenti 2.

szakaszban megállapított állatállományra teljesített gyors előleg címén kéri.

A Jóvátételi Bizottság dönti el, hogy mennyi állat szállítandó a fentemlített három havi határidő alatt, s Magyarország kötelezi magát, hogy ezeket a szállítmányokat a Bizottság határozatainak megfelelő módozatok szerint teljesíti.

A Bizottság az érdekelt Hatalmak közt fel fogja osztani a szállított állatokat, tekintetbe vévén minden egyes Hatalom közvetlen szükségletét és azokat a jóvátételi teljesítéseket, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyike ezekre a szükségleteire az egyrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak, másrészt Ausztria és Bulgária közt kötött szerződések alapján már megkapott.

A szállított állatoknak rendes egészségi állapotban és jókarban kell lenniök.

A szállított állatok értékét, hacsak azok azonossága valamely elhajtott vagy elkobzott példánnyal meg nem állapítható, a jelen Függlék 5. szakaszának rendelkezései szerint Magyarország jóvátételi számlája javára kell írni.

V. Függlék.

1. §.

Magyarország részleges jóvátétel címén a Szövetséges és Társult Kormányok mindegyikének opciót biztosít az alább felsorolt anyagoknak a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt év tartama alatt évenként való szállítására és pedig oly mennyiség erejéig, amely olyan arányban áll az illető árucikkeknek a háboru előtt Ausztria-Magyarországból az illető országba évenként bevitt mennyiségéhez, amint ahogy a jelen Szerződés megállapította határok közötti Magyarország erőforrásai viszonylanak a volt Osztrák-Magyar Monarchiának háboru előtti erőforrásaihoz. Ezek az anyagok:

épületfa és fatermékek;
vas és vasöntvények.

Opciót biztosít továbbá Magyarország részleges jóvátétel címén a Szövetséges és Társult Hatalmaknak a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt éven át a pécsi szénbányákból származó vontatószén szállítására évenként olyan mennyiségben, amelyet a Jóvátételi Bizottság időszakonként meghatároz; a Jóvátételi Bizottság a szállított szén az ő részéről megállapítandó módozatok mellett a Szerb-Horvát-Szlovén Állam javára fogja fordítani.

2. §.

A megelőző szakaszban említett termékek ára ugyanaz lesz, amelyet azokért a magyar állampolgárok fizetnek; a csomagolás és a magyar határig való szállítás költségeit pedig a hasonló termékek szállításáért magyar állampolgárok részére engedélyezett legkedvezőbb feltételek szerint kell számítani.

3. §.

A jelen Függelékben szabályozott opciók gyakorlása a Jóváéiteli Bizottság közvetítésével történik. A Bizottságnak jogában áll, hogy a fenti rendelkezések végrehajtása céljából a lebonyolítást, a szállítmányok minőségét és mennyiségét, a szállítás és fizetés határidejét és módját illető minden kérdésben döntsön. Az igényléseket a szükséges részletezésekkel ellátva az 1920. évi július hó 1. napjától kezdve teljesítendő szállításokra nézve százhusz nappal előbb, azokra a szállításokra nézve pedig, amelyek a Szerződés életbelépése és az 1920. évi július hó 1. napja közti időben válnak esedékkessé, harminc nappal előbb kell Magyarországgal közölni. Ha a bizottság úgy találja, hogy az igénylések teljes kielégítése Magyarország ipari szükségleteit mértéken felül megterhelné, joga van azokra haladékat engedélyezni vagy azokat teljesen törölni és ily módon egyttal az igénylések elsőbbségi sorrendjét is megállapítani.

VI. Függelék.

Magyarország a maga és állampolgárai nevében ezenel lemond Olaszország javára mindazokra a kábelekre vagy kábelrészekre vonatkozó mindennemű jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek olasz területeket, ideértve a jelen Szerződés értelmében esetleg Olaszországnak odaitéendő területeket is, kötnek össze.

Hasonló módon lemond Magyarország a maga és állampolgárai nevében a Szövetséges és Társult Főhatalmak javára mindazokról a mindennemű jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek a jelen Szerződés rendelkezései folytán Magyarország részéről a különféle Szövetséges és Társult Hatalmaknak átengedett területeket összekötő kábelekre vagy kábelrészekre vonatkoznak.

Az érdekelt Államok kötelesek gondoskodni az említett kábelek szárazföldi állomásáról (atterrissage) és üzem-bentartásáról.

Ami a trieszt-korfui kábelvonalat illeti, az Olasz Kor-

mány a tulajdonos társasággal szemben ugyanazokat a jogokat fogja gyakorolni, mint azelőtt az Osztrák-Magyar Kormány.

A jelen Függelék első két bekezdésében említett kábelek és kábelrészek értéke, az előállítási költségek alapulvételével és megfelelő értékcsökkenési százalék levonásával számítva, Magyarország jóvátételi számlája javára irandó.

A kábelek átengedése tekintetében lényeges különbség van azok közt a területek közt, melyek Olaszországnak jutnak, pl. Triest, s azok közt, melyek az SHS államnak jutnak, pl. a dalmát tengerpart. Ott a kábelekről Olaszország rendelkezik, itt a kérdéses kábeleket nem feltétlenül az SHS állam kapja, hanem azok fölött a főhatalmak rendelkeznek.

II. CIM.

Különös rendelkezések.

Visszaszolgáltatási kötelezettség az elfoglalt területekről (175. cikk), az elszakadó területről a háború kezdete óta (176. cikk), illetve 1868. január 1. óta (177. cikk), végül az Olaszországból (177. és 179. cikkek) elvitt tárgyak tekintetében. Közös gyűjtemények (177. cikk 2. és 3. bek.). Visszaszolgáltatási kötelezettség Magyarországra javára (178. cikk).

A szövetséges és társult hatalmaknak válasza a magyar küldöttségnek e címmel kapcsolatos megjegyzéseire:

«A magyar Küldöttség követelési jogot érvényesít az Osztrák Köztársasággal szemben olyan művészeti, régészeti, tudományos vagy történeti jelentőségű tárgyakra és okiratokra, amelyek a volt osztrák-magyar közös intézményekhez és a Korona gyűjteményeihez tartoznak. A Szövetséges és Társult Hatalmak úgy vélik, hogy az érdekelt Államoknak, ideértve Ausztriát is, barátságos megegyezése útján lehetővé fog válni a méltányos felosztás. Ugy határoztak tehát, hogy a 177. cikkhez olyan új rendelkezéseket csatolnak, amelyek megfelelnek a saint-germaini Szerződés 156. cikkének és amelyek Magyarországnak megengedik, hogy Ausztriával szemben ugyanolyan jogokat érvényesítsen, mint amilyen jogokat az osztrák területből részesedő Államok javára elismertek. Abban az esetben, ha ez egyezmények körül nehézségek merülnének fel, a Szerződés 363. cikke értelmében a Nemzetek Szövetsége, abban az esetben pedig, ha Magyarország még nem volna tagja a Nemzetek Szövetségének, a Szövetséges és Társult Főhatalmak döntenek.

Ennek a pótlásnak elfogadásával a Szövetséges és Társult Hatalmak Magyarország javára megtették a legtöbbet, amit csak tehettek.

De nem járulhatnak hozzá a magyar Küldöttségnek a 175. és 176. cikkekre vonatkozó kívánságaihoz; e kívánságok arra irányulnak, hogy olyan rendelkezéseket módosítsanak, amelyek a kérdésnek gondos tanulmányozása után jutottak a saint-germaini Szerződésbe, és amely cikkek szempontjából Magyarország helyzete teljesen azonos Ausztria helyzetével. A Szövetséges és Társult Hatalmak nem járulhatnak hozzá a magyar Küldöttségnek ahhoz a kívánságához, hogy az érdekelt Hatalmak legyenek kötelesek bizonyítani, hogy a kiürített területekről elszállított tárgyak jelenleg magyar területen vannak.

Még kevésbé fogadhatják el a magyar Küldöttségnek oly irányu javaslatát, amely szerint a Szövetséges és Társult Hatalmak mondjanak le a 232. cikk értelmében őket megillető azokról a jogokról, hogy a területeiken visszatartott magyar javak fölött rendelkezzenek. Az érdekelt Szövetséges és Társult Állam ezekkel a javakkal törvényei értelmében fog ren-

delkezni következésképen azokat felszámoltathatja vagy visszaadhatja tulajdonosuknak. A magyar állam tulajdonában álló és az emlékiratban említett javak ugyanilyen bánásmód alá esnek...

A 178. és 179. cikkeknek a határidőkre vonatkozó rendelkezései, az Ausztriával kötött Szerződés alkalmából hosszas tanulmányozás tárgyai voltak, ezeket ismétli a Magyarországgal kötendő szerződés és jelenleg nem lehetséges ennek a két szerződésnek közös rendelkezéseire visszatérni.

A magyar Küldöttség részéről kiemelt különbség a saint-germaini szerződés 193. cikkének és a 177. cikknek szövege között a kérdésnek pontos megvizsgálása után nyert megállapítást. Az 1867. december havi alaptörvények azok, amelyek a háboru előtti Magyarországot megalakították.

Ez időpont óta Bécs megszűnt az egész Monarchia központja lenni és utódjaként Budapest lett azzá Magyarország számára. A magyar hatóságok rajta voltak, hogy ezt a várost az egységes Allam igazi fővárosává tegyék és ott központi intézményeket létesítsenek. Következésképen elvitték a jelen Békeszerződés értelmében átcsatolt területekről az összes műtárgyakat és műemlékeket és azokat Budapesten összegyűjtötték. Olyan rendelkezés, amely az elvitt tárgyra vonatkozólag Magyarországra kirovott visszaszolgáltatást az utolsó tíz évre korlátozná, kockáztatná e rendelkezés valóságos érvényesülését, mert a legfontosabb műtárgyak és műemlékek átvitele az 1867. évet követő években történtek.

L. még a 77. cikk rendelkezéseit is.

175. cikk.

A 168. cikkben foglalt rendelkezések alkalmazásaként Magyarország kötelezi magát arra, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyikének visszaszolgáltatja mindazokat a hivatalos iratokat, okmányokat, régiségeket és műtárgyakat, ugyszintén mindazt a tudományos és könyvészeti anyagot, amelyeket az elfoglalt területekről szállítottak el, tekintet nélkül arra, hogy ezek a tárgyak az Allamnak vagy tartományoknak, községeknek, kórházaknak, egyházaknak, avagy egyéb köz- vagy magánintézményeknek tulajdonában állanak.

176. cikk.

Magyarország ugyancsak visszaszolgáltatja a 175. cikkben megjelölt természetű azokat a tárgyakat is, amelyeket 1914. évi június hó 1. napja óta az átengedett területekről vittek el, kivéve a magánosoktól vétel útján szerzetteket.

A Jóvátételi Bizottság megfelelő esetben alkalmazni fogja ezeket a tárgyra a jelen békeszerződés IX. részének (Pénzügyi rendelkezések) 191. cikkében foglalt rendelkezéseket.

177. cikk.

Magyarország visszaszolgáltatja az érdekelt Szövetséges vagy Társult Kormányok mindegyikének, az őt meg-

illető részben, a közintézményeinek birtokában levő mindazokat a hivatalos iratokat, okmányokat és történeti feljegyzéseket, amelyek közvetlen összefüggésben állanak az átengedett területek történetével és amelyeket ezekről a területekről 1868. évi január hó 1. napja óta szállítottak el. Ez az utóbbi határidő Olaszország tekintetében a Királyság kikiáltásának időpontjától (1861) kezdődik.

Ami azokat a művészeti, régészeti, tudományos vagy történeti jelentőségű tárgyakat vagy okiratokat illeti, amelyek előbb az Osztrák-Magyar Monarchia Kormányának vagy a Koronának gyűjteményeihez tartoztak, ezek tekintetében, amennyiben azokra vonatkozólag a jelen Szerződés egyéb rendelkezései intézkedést nem tartalmaznak, Magyarország kötelezi magát, hogy:

a) az érdekelt Államokkal, amennyiben ezek őt erre felhívják, barátságos megállapodást fog kötni, amelynek értelmében a fenti gyűjteményeknek mindazokat a részeit, és mindazokat a fent megjelölt tárgyakat vagy okiratokat, amelyek az említett Államok szellemi tulajdonát alkotják, viszonzóság alapján a származási hely országának vissza lehessen adni;

b) husz évig ezekből a gyűjteményekből semmit sem fog elidegeníteni, sem szétszteni, sem pedig az egyes tárgyak felett másként rendelkezni, kivéve ha erre nézve a határidő eltelte előtt külön megállapodás jönne létre; biztosítani fogja a gyűjtemények biztonságát és jókarbantartását és azokat, valamint a reájuk vonatkozó leltárakat, jegyzékeket és igazgatási okmányokat a Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyikének állampolgárai közé tartozó tudományos kutatóknak rendelkezésére fogja bocsátani.

Viszont Magyarországnak is joga lesz a nevezett Államokat, különösen pedig Ausztriát felhívni arra, hogy vele az előbbiekhöz hasonló módokat mellett a szükséges megállapodásokat megkössék abból a célból, hogy Magyarországra visszahozzák a fent említett gyűjteményeket, okiratokat és tárgyakat, amelyekre a fenti b) pont biztosítékai alkalmazást fognak nyerni.

178. cikk.

A volt Osztrák-Magyar Monarchiából keletkezett új Államok és azok az Államok, amelyek a nevezett Monarchia területéből részesedtek, a maguk részéről kötelezik magukat arra, hogy a Magyar Kormányának visszaszolgáltattják azokat a hivatalos iratokat, okmányokat és feljegyzéseket, amelyek husz évnél nem régiebbek és amelyek közvetlen

vonatkozásban állanak a magyar terület történetével vagy közigazgatásával s esetleg az átcsatolt területen vannak. Isten vannak.

179. cikk.

Magyarország elismeri, hogy Olaszországgal szemben továbbra is köteles mindazoknak a kötelezettségeknek teljesítésére, amelyek az Olaszország és Ausztria-Magyarország között kötött következő szerződések, ugymint: az 1859. évi november hó 10.-én kötött zürichi szerződés XV. cikke, az 1866. évi október hó 3.-án kötött bécsi szerződés XVIII. cikke és az 1868. évi július hó 14.-én kötött florenzi egyezmény állapítanak meg, még pedig abban a mértékben, amennyiben az említett cikkeket még nem hajtották teljesen végre és amennyiben az ott tárgyalt okmányok és tárgyak Magyarországnak vagy szövetségeseinek területén vannak.

A Szardiniával 1859. évi november hó 10.-én Zürichben kötött békeszerződés XV. cikkében Ausztria kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy mindazokat a közigazgatási és polgári igazságszolgáltatási iratokat, amelyek az említett békeszerződés értelmében átcsatolt területre — Lombardiára — vonatkoznak, Szardiniának visszaszolgáltatja s hogy a magasabb fokú közigazgatási hatóságok kívánságára minden oly iratot és adatot közölni fog, amely Lombardiát és Velencét egyaránt érdeklő ügyekre vonatkozik.

Az Olaszországgal 1866. évi október hó 3.-án Bécsben kötött békeszerződés XVIII. cikkében Ausztria a békeszerződés értelmében átcsatolt területre — a volt Velencei Köztársaságra — vonatkozólag az előbbi bekezdésben említettekhez hasonló kötelezettségeken kívül arra is kötelezte magát, hogy a volt Velencei Köztársaság politikai és történelmi okiratait is visszaszolgáltatja s egyuttal az átcsatolt területet különösen érdeklő művészeti és tudományos jellegű tárgyakról jegyzéket közöl; azokról a történelmi és politikai okiratokról, amelyek a másik szerződő fél területeit is érdeklik ugyan, de amelyeket az illető levéltárakból a tudomány érdekében nem lehet elvinni, hiteles másolatot kell készíteni.

Az Ausztria-Magyarország és Olaszország között 1868. évi július hó 14.-én Flórencben kötött egyezmény s kiegészítő jegyzőkönyve az 1866. évi október hó 3.-án kötött bécsi békeszerződés XVIII. cikkének végrehajtásaként az ott említett okiratok és műtárgyak visszaszolgáltatását szabályozza, felsorolja a kiszolgáltatandó iratokat és műtárgyakat s a kiszolgáltatással kapcsolatos egyéb kérdésekkel foglalkozik.

IX. RÉSZ.

Pénzügyi rendelkezések.

Törvényes elsőbbség s zálogjog a jóvátételi követelések biztosítására (180. cikk). Megszállás költségei (181. cikk). A fegyverszüneti szerződés folytán kiszolgáltatott anyagok sorsa (182. cikk). A különböző ántánt-követelések közötti sorrend (183. cikk). A törvényes elsőbbség stb. kizárása az ántánt birtokában levő magyar javak tekintetében (184. cikk). Ugyanaz az ántánt polgárokra vonatkozó zálogjogok tekintetében (185. cikk). A háború előtti állami tartozások megosztása (186. és Függ.). Onkormányzati testületek által felvett kölcsönök megosztása (187. cikk). A háborús állami

tarto zások megosztása (188. cikk). A bankjegyek megosztása s az Osztrák-Magyar Bank felszámolása (189. cikk és Függ.). Váltópénz (190. cikk). Államjavak szétosztása kapcsolatban az önkormányzati testületek s a bosznia-hercegovinai közjavak megosztásával (191. cikk). Az állam külföldi érdekeltségeinek átadása (192. és 193. cikkek). A magánosok külföldi érdekeltségeinek kisajátítása (194. cikk). A magyar állam szövetségeinek lemondása (195. cikk). Lemondás jóvátételi igényekről (196. cikk). Az elszámolás valutája (197. cikk). Létesítendő későbbi megegyezések (198. cikk). Nyugdíjasok (199. cikk).

A IX. rész nem egymaga tartalmaz pénzügyi rendelkezéseket. A VIII. rész is tele van ily intézkedésekkel, (163. és 174. cikk II. Függ. 14. §. stb.), szintugy a gazdasági intézkedéseket tartalmazó X. rész (különösen a clearinget megállapító III. cimbeli Függelék, a magánjavak likvidálását szabályozó IV. cim).

Teljesen szabályozatlanul hagyja a jelen rész s az egész szerződés azt a kérdést, hogy mi lesz azokkal az állami szerződésekkel, melyek nem esnek a szó szorosabb értelmében vett tartozások, a kölcsön togalma alá. (Lásd e részben a 186. cikkhez fűzött magyarázatot).

A szövetséges és társult hatalmak a magyar küldöttségnek e részre vonatkozó megjegyzéseire a következő választ adták:

«A Szövetséges és Társult Hatalmak arra törekszenek, hogy a béke Magyarországgal amellet, hogy a jóvátétel békéje, méltányos is legyen. A pénzügyi rendelkezések bizonyos alapelveket valósítanak meg, amelyekről a Szövetséges és Társult Hatalmak nem térhetnek el, ilyen az az elv is, hogy lehetetlen a magyar területben részesedő Államokra róni a volt magyar Kormány hadiadósságának terhét, — olyan adósságét, amely avéghől létesült, hogy igazságtalan támadó háborút viseljenek a Szövetséges és Társult Hatalmak ellen, amelyeknek sorában helyet foglalnak azok az államok is, amelyek Magyarország területéből részt kaptak.

Mégis oly mértékben, amint azt az alapelvek megengedték, a Szövetséges és Társult Hatalmak igyekeztek enyhíteni azokat a pénzügyi rendelkezéseket, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolása tett szükségesekké. Minden ilyen kérdést, amely a Szerződés végrehajtása során, így az adósságok megbecsülése, a közjavak értékének megállapítása, az Osztrák-Magyar Bank felszámolása körül felmerülhet, a Szerződésben megszabott határok között és föltételek mellett a Jóvátételi Bizottság fogja szabályozni, amely a Magyarországgal kötött Szerződés végrehajtásánál különös kérdésekre külön osztályt alakít.

180. cikk.

A Jóvátételi Bizottság részéről engedélyezhető kivételek fenntartásával Magyarország minden vagyona és jövedelme rangsorbeli elsőbbséggel szavatol a jóvátételi követelések megfizetéseért és azokért az egyéb terhekért, amelyek a jelen Szerződésből vagy az azt kiegészítő szerződésekből és egyezményekből, vagy pedig azokból a megállapodásokból származnak, amelyeket Magyarország a Szövetséges és Társult Hatalmakkal az 1918. évi november hó 3.-án aláirt fegyverszünet ideje alatt kötött.

Az 1921. május hó 1. napjáig a Magyar Kormány a Jóvátételi Bizottságban képviselt Szövetséges és Társult Hatalmak előzetes engedélye nélkül maga aranyat ki nem

vihet, s aranyra nézve nem rendelkezhetik és egyuttal aranykiviteli és rendelkezési tilalmat köteles megállapítani.

A 180. cikknek megfelelő osztrák 197. cikkel kapcsolatban az osztrák delegáció azt vitatta, hogy Német-Ausztriára nézve állapíttassék meg, hogy nem jogutódja a régi Ausztriának, hanem teljesen új állam. A delegáció ebből a tartozások viselésére nézve akart fontos következtetéseket levonni. Az ántánt azonban az osztrák érvelést nem fogadta el.

Az osztrák küldöttségnek adott ántánt-válasz szerint ez a cikk csupán az államjavakra s jövedelmekre vonatkozik. Az egyes állampolgárok viszonyait a következő címek szabályozzák, különösen pedig a tartozásokra vonatkozó 231. cikk és a javak, jogok és érdekek sorsát rendező 232. cikk.

A jelen cikk különben csak ismétli s továbbképzí a 161. és 162. cikkek által megszabott jóvátételi kötelezettséget. Fedezetté, s törvényes zálogtárggyá teszi az állam minden javát s jövedelmét, úgy, hogy azok egyéb tartozások kiegyenlítésére csak a jóvátételi kötelezettség teljesítése után használhatók fel. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk a kötelezettség s illetőleg elzálogosítás mértékének megítélésénél a 231. cikkhez tartozó Függelék 11. §-át, mely az ántánt-államokkal elszámoló hivataloknál a magánfelek követeléseit gyanánt mutató egyenleget köti le mint fedezetet, s a 233. cikk Függelékének 4. §-át, mely az ántánt-államokban levő magyar javakra nézve mondja ki ugyanezt, ha bizonyos korlátoltabb méretekben is.

Az első bekezdés megengedi a jóvátételi bizottságnak, hogy a magyar államnak bizonyos célokra, különösen nyersanyag s élelmiszerbeszerzés céljaira (v. ö. 183. cikk 3. bek.) kölcsönök felvételét engedélyezze, mely kölcsönök tekintetében a rangsorozati elsőbbség nem érvényesülne.

Az első bekezdés a jóvátételi tartozásokon kívül említ egyéb szerződéses kötelezettségeket is. Ilyenek pl. a 231. cikk b), 232. cikk e), f), 235. cikk c), 232. cikk j), k) pontjaiban megállapított kötelezettségek.

181. cikk.

A jelen cikk ötödik bekezdésének fenntartásával Magyarországot terheli az 1918. évi november hó 3.-i fegyverszüneti szerződés aláírásától kezdve a Szövetséges és Társult Hatalmak mindazon hadseregei fenntartásának minden költsége, amely hadseregek Magyarországnak a jelen Szerződésben megszabott határain belül fekvő területet tartottak megszállva. A hadseregek fenntartásában benne foglaltatik az emberek és állatok élelmezése, az elszállásolás és elhelyezés, a zsoldok és járulékaik, a fizetések és munkabérek, az alvóhelyek, a fűtés, a világítás, a ruházat, egyéb felszerelés, a lószerszám, a fegyverzet és járóművek, a légi szolgálat, a betegek és sebesültek ápolása, az állatorvosi szolgálat és loápolás, a különféle szállítási szolgálat (vasuton, tengeren, folyón, teherautókkal), a közlekedés és a hírszolgálat, valamint általában minden igazgatási és műszaki szolgálat, amely a csapatok kiképzéséhez, állományuk fenntartásához és katonai teljesítőképeségük megőrzéséhez szükséges.

A Magyar Kormány a fenti csoportokba tartozó minden kiadást, amennyiben azokat a Szövetséges és Társult Kormányoknak megszállt területen végzett vásárlásai vagy rekvirálásai idéztek elő, koronában, vagy az ennek helyébe lépő bármely más törvényes magyar pénznemben köteles a Szövetséges és Társult Kormányoknak megtéríteni.

Mindazokban az esetekben, amikor valamely Szövetséges Kormány a jelzett vásárlásokat vagy rekvirálásokat megszállott területen a koronától különböző pénznemben egyenlített ki, ezeket a kiadásokat Magyarországon érvényes bármely pénznemben kell megtéríteni, még pedig vagy a megtérítés napján általában elismert váltóárfolyam, vagy megállapodásos árfolyam szerint.

Minden más ilyen jellegű kiadást a hitelező országnak pénznemében kell megtéríteni.

A fenti rendelkezések az 1918. évi november hó 3. napja után foganatosított hadműveletekre oly mértékben nyernek alkalmazást, amint azt a Jóvátételi Bizottság szükségesnek itéli; ez a Bizottság korlátlan jogosultsággal határoz az ezekkel a hadműveletekkel kapcsolatos összes kérdésekben, különösen pedig:

a) meghatározza a résztvett hadseregek költségeinek nagyságát és részletezését, azt, hogy ezeknek a költségeknek mely része terheli Magyarországot, azt, hogy ez a rész milyen módozatok szerint, minő pénznemben fizetendő, továbbá meghatározza ezekkel a fizetésekkel kapcsolatban az esetleges zálogjogbiztosítási vagy elsőbbségi rendelkezéseket;

b) határoz mindennemű javaknak és értékeknek a hadműveletek alatt történt rekvirálása tárgyában, megállapítja, hogy tekinthető-e ezeknek a javaknak vagy értékeknek valamely és minő része hadizsákmánynak, megállapítja ezeknek a javaknak vagy értékeknek becsértékét, megszabja a visszaszolgáltatás mértékét, a vissza nem szolgáltatott javak értékét az illető Hatalom jóvátételi követeléseinek terhére írja, meghatározza, hogy az érdekelt Hatalom terhére írt ilyen összegek fizetése készpénzben vagy a jóvátételi számlán való jóváírás útján történjék-e és megállapítja a fizetés vagy jóváírás határnapjait.

A cikk természetszerű folyamánya a 165. cikk rendelkezéseinek.

Az utolsó 3. bek. az osztrák békeszerződésben hiányzik. A b) pont főleg a román hadikárookra vonatkozik.

A vörös hadsereg által történt rekvirálások s egyéb, a polgári személyeknek okozott hadikárok nem esnek e cikk rendelkezése alá.

182. cikk.

Magyarország megerősíti az 1918. évi november hó

3.-i fegyverszüneti szerződés és a későbbi kiegészítő szerződések értelmében a Szövetséges és Társult Hatalmaknak kiszolgáltatót és kiszolgáltatót anyagok átadását és elismeri a Szövetséges és Társult Hatalmak jogait ezekre az anyagokra nézve.

A Szövetséges és Társult Hatalmakat megillető jóvátételi követelések összegének csökkentéseül Magyarország javára kell irni a fent megjelölt anyagnak a Jóvátételi Bizottság részéről megállapított azt az értékét, amely a Jóvátételi Bizottság megítélése szerint Magyarország javára irandó azon az alapon, hogy a kérdéses anyag nem volt katonai jellegű.

Azok a javak azonban, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak vagy állampolgáraik tulajdonában állottak és amelyeket a fegyverszüneti szerződések értelmében természetben szolgáltatott ki vagy vissza, nem irhatók Magyarország jóvátételi számlája javára.

I 183. cikk.

A 180. cikkben kimondott elsőbbségi jog a jelen cikk utolsó szakaszában foglalt kivételtől eltekintve, a következők sorrendben érvényesítettik:

a) a megszálló hadseregnek a 181. cikkben meghatározott költségei, amennyiben a fegyverszünet ideje alatt merültek fel;

b) minden megszálló hadseregnek a 181. cikkben meghatározott költségei, amennyiben a jelen Szerződés életbelépése után merültek fel;

c) a jóvátételi költségek, akár a jelen Szerződésen, akár kiegészítő szerződéseken vagy egyezményeken alapulnak;

d) a fegyverszüneti szerződésen, a jelen Szerződésen, a kiegészítő szerződéseken vagy egyezményeken alapuló és Magyarországot terhelő bármely más költségek.

Azok a fizetési kötelezettségek, amelyek Magyarországot élelmiszerekkel és nyersanyagokkal történt ellátása fejében terhelik, valamint minden olyan fizetési kötelezettség, amelynek megfizetését a Szövetséges és Társult Főhatalmak szükségesnek tartják oly célból, hogy Magyarország jóvátételi kötelezettségeinek megfelelhessen, mindezeket a felsorolt tartozásokat megelőző elsőbbséget élveznek oly mértékben és módzatok mellett, amint azt a nevezett Hatalmak Kormányai megállapították vagy meg fogják állapítani.

Azoknak a hadseregeknek költségeire vonatkozó fizetési kötelezettségek, amelyek 1918. évi november hó 3.-a után

foganatosítottak hadiműveleteket, oly mértékben és módokat mellett élveznek elsőbbséget, amint azt a Jóvátételi Bizottság a 181. cikk rendelkezései értelmében meg fogja állapítani.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékéből:

«A Szövetséges és Társult Hatalmak nem járulhatnak hozzá semmiféle módosításhoz az olyan szövegnek, amely a többi Szerződéseken is előfordul. De a legtágabban fogják értelmezni a «nyersanyagokkal való ellátás» kifejezést, akként, hogy «olyan mértékben, amint a Szövetséges és Társult Főhatalmak Kormányai szükségesnek tartják oly célból, hogy Magyarország jóvátételi kötelezettségének megfelelhessen, ideírhatók legyenek bizonyos ipari termékek, amelyeket a magyar Küldöttség felsorol.»

184. cikk.

Az előző cikkek rendelkezései nem érintik egyik Szövetséges és Társult Hatalomnak sem azt a jogát, hogy a jelen Szerződés életbelépése idejében saját fennhatósága alatt levő ellenséges aktívák és vagyontárgyak fölött rendelkezessen.

A cikk igazi értelmét nehéz megállapítani. Első tekintetre hajlandó az ember annak pozitív irányu jelentőséget tulajdonítani, s e cikket aszerint értelmezni, hogy az ántánt-hatalmaknak a területükön levő ellenséges javak fölött feltétlen rendelkezési jogot biztosít. Pedig a cikk nem ezt mondja. Hiszen a rendelkezési jogot korlátozza a magánjavak tekintetében a likvidacionális jog (232. és 254. cikk). Hanem jelenti azt, hogy különösen a 180. cikk szerinti törvényes elsőbbség nem terheli az egyes ántánt-államok területén levő magyar állami javakat. Az ántánt-válaszjegyzéke szerint: «Ez a cikk nem ad semmilyen új jogot a Szövetséges és Társult Kormányoknak, hanem megállapítja, hogy az előző cikkekben megszabott terhek nem érintik az említett Kormányok fennhatósága alá tartozó területen levő magyar követeléseket és magyar tulajdont.»

185. cikk.

Az előző cikkek rendelkezései semmi vonatkozásban sem érinthetik azokat a zálogokat és jelzálogokat, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak vagy állampolgáraik javára a volt Magyar Kormány, vagy a volt Magyar Királyság állampolgárai tulajdonában álló javakra és jövedelmekre az Ausztria-Magyarország és az érdekelt egyes Hatalmak között fennállott háborús állapot megelőző időpontban szabályszerűen engedélyeztek, kivéve, ha a jelen Szerződés vagy a kiegészítő szerződések és egyezmények rendelkezései az említett zálogokra és jelzálogokra kifejezetten korlátozást vagy módosításokat állapítanak meg.

A cikk egy fölöttebb felesleges rendelkezést tartalmaz, midőn az állampolgárok javai fölött biztosított jelzálogot védi, miután az állampolgárok magánvagyonára a 180. cikk jegyzete szerint nem esik ezen rész rendel-

kezései alá. A jelen cikk tipikus esete az, ha pl. valamely állami tulajdont képező ingatlanra egy cseh-szlovák intézet javára van jelzálogjog bekebelezve.

186. cikk.

A békeszerződés a magyar állam háboru előtti adósságainak megsztását azon elv alapján viszi keresztül, hogy a fedezett adósságok a lekötött javak értékének arányában, a nem fedezett adósságok pedig az államok teherbirási képességének megfelelően osztandók meg.

A 188. cikk a hadiadósságok tekintetében már a territorialitás elvét alkalmazza, de kombinálja a honpolgárság elvével, miután minden állam köteles a területén lévő hadikölcsönöket felülbélyegezni, azonban Magyarország másért, mint a saját polgárainak és a nem Magyarországból alakult államok polgárainak birtokában lévő hadiadósságokért nem szavatol. A bankjegyekben rejlő tartozás tekintetében irányadó ismét a territorialitás elve. Minden utódállam átveszi a területén lévő osztrák-magyar bankjegyeket.

A 186. cikk éles határvonalat von egyrészlről azok között a tartozások között, melyek biztosítására valamely javak le vannak kötve s illetőleg amelyek ily javak megvásárlásával kapcsolatban állottak elő, másrészlről pedig azok között az adósságok között, melyeknek ilyen fedezetük nincs.

E kettéválasztás szempontjából a kölcsönök következésképp csoportosíthatók:

Fedezett tartozások:

A Zágráb-Károlyvárosi Vasutat terhelő adósság	10.7 millió
a Vaskapu-szabályozási aranykölcsön	42.6 "
a Gács-országi Vasutat terhelő három kibocsátásu elsőbbségi kötvény	20.8 "
a Tisza-vidéki vasut megváltása folytán elvállalt adósság	12.7 "
a Lánchíd jog megváltása	0.5 "
a Budapest-Pécsi Vasut 4 százalékos elsőbbségi kölcsöne	16.5 "
az Osztrák-Magyar Államvasut Társaság magyar vonalainak értéke fejében tartozó	362.6 "
az Arad-Temesvári vasut megváltási ára	10.2 "

Az összes járadékkölcsönök 5249 millió összértékben a nem fedezett tartozások közé esnek, ha csak az 1897:XXX. t.-c. alapján kibocsátott államvasuti beruházási kölcsönt nem sorozzuk a fedezett tartozások közé. A többi állami tartozások is mind a nem fedezett tartozások közé sorolandók, kivéve az Osztrák-Magyar Bankot illető 60 millió korona tartalékból Magyarországra eső hányadot: . . . . . 12.6 millió
De ide tartoznak a 1870. évi sorsjegy-kölcsön . . . . . 16.7 "
a Tisza-Szegedi kölcsön . . . . . 47. - "
a földtehermentesítési adósság . . . . . 354. - "
a szőlő dézsma váltáság . . . . . 0.1 "

Szó sines róla, vitatható egyik-másik kölcsönre nézve, hogy a 186. cikk 4. bekezdése folytán nem esik-e az a fedezett tartozások közé. Különösen fontos lehet ez a kérdés a regále-kártalanítási kötvények (89 millió) tekintetében, miután az azok ellenértéke gyanánt megszerzett italmérsi jogosultság az illető elszakadó területen marad.

A magyar államnak a felsorolt tartozásokon kívül vannak az egyes tárcákat terhelő adósságai is, melyek összesen 196.5 milliót tesznek ki s amelyekből a legnagyobb összeg a kereskedelemügyi minisztérium terhére esik, miután ez egymagában 104 millió. Ehhez járulnak azok a tartozások, melyek az államot abból folyólag terhelik, hogy bizonyos

középületeket (különösen kaszányákat) az állam hosszabb időre bérbé-
vett, vagy pedig azok alapítási költségeinek fejében bizonyos annuitások
fedezésére kötelezte magát. E tartozások tekintetében nem világos, hogy
a békeszerződés azokat miként bírálja el, nevezetesen, hogy azokat a
186. cikk 2. pontja szerint elbírálendő nem fedezett tartozások közé so-
rolja-e. A 186. cikk 4. bekezdése a fedezett tartozások tekintetében világó-
san megmondja, hogy a fizetési kötelezettségek, melyeket a kormány va-
lamely vagyontárgynak megvásárlásával kapcsolatban vállalt, a 186. cikk
alá esnek. Megtörtént azonban, hogy a kormány ezen fizetési kötelezett-
ségeket nem a tárgyak megvásárlásával kapcsolatban vállalta. Valószínű
azonban, hogy a jóvátételi bizottság ezeket a tartozásokat szintén a 186.
cikk alá fogja vonni. A 186. cikk 2. pontja, mely a nem biztosított tar-
tozások tekintetében a címletesítést kívánja meg, szintén kétségeket hagy
fenn. Hajlandóság van ugyanis arra, hogy e tartozások sorába csakis
azokat sorozzuk, amelyekről értékpapírkötvények lettek kiállítva. Ez a
felfogás azonban nem helyes, mert a 186. cikk utolsóelőtti bekezdése
már azt a fordulatot használja, hogy oly kötelezettségekről van szó, me-
lyeket a magyar kormány járadékkötvények, kötelező jegyek, kötelezvé-
nyek, értékpapírok és bankjegyek alakjában vállalt el. A kérdéses be-
kezdésben használt «kifejezetten megjelölt» szók nem illenek bele abba
az értelmezésbe, amelyet a 186. cikknek imént adtunk.

Az ántánti-hatalmakkal a 186. cikkre vonatkozó válasza követke-
zőleg szól:

«A Szövetséges és Társult Kormányok az 1914. évi július hó 28-ika
előtt vállalt címletszerű magyar államadósságot két nagy csoportra oszt-
ják fel: biztosított és nem biztosított adósságra. Azok a szabályok, amelyek
szerint a Jóvátételi Bizottság a magyar területtől részesedő Államok kö-
zött, ideértve az Osztrák Közlársaságot is, a felosztást végzi, különbözők
aszerint, hogy egyik vagy másik csoportról van szó.

A biztosított adósság kérdésében a Szövetséges és Társult Hatalmak
ugy határoztak, hogy azok a közjavak, amelyek az átcsatolt területeken
vannak, a részesedő Államokra szállanak át azokkal a terhekkel és zá-
logjogokkal együtt, amelyek azokon 1914. évi július hó 28-ikán fenn-
állottak; mindegyik Államnak tehát akkora részt kell átvállalnia, amek-
kora a Jóvátételi Bizottság véleménye szerint megfelel a biztosított adó-
ság ama részesének, amely a Szerződés rendelkezései szerint a nevezett
Államra átruházott vasutakra és egyéb javakra nehezült. A Hatalmak
megengedték, hogy a vasutak és hasonló természetű javak vételéből folyó-
lag járó évi részleteket, még ha azok nincsenek is címletekben megállá-
pítva, teljes joggal ugy lehet tekinteni, mint vasutakat vagy javakat ter-
helő biztosított adósságokat. A Szövetséges és Társult Kormányok az
ekként megállapított szabályoktól semmiféle eltéréshez sem járulhatnak
hozzá; még kevésbé fogadhatják el a magyar Küldöttségnek azokat a
javaslatait, amelyek a magyar államadósság felosztására nézve új irány-
elvet igyekeznek elismertetni.

Ami a nem biztosított címletszerű magyar államadósságot illeti, ugy,
amint az 1914. évi július hó 28-ikán fennállott, a Szövetséges és Tár-
sult Kormányok szándéka az, hogy ennek az adósságnak felosztásá-
nál lehetőleg számoljanak az illető területek jelenlegi pénzügyi teher-
bíró képességével és ugy vélik, hogy a 186. cikk a mostani szövegezésben
kellő pontossággal fejezi ki szándékukat. E cikk alapján világos, hogy
a Jóvátételi Bizottság feladata lesz kiválasztani azokat a háboru előtti
jövedelmeket, amelyek a legalkalmasabbak arra, hogy az adósság mel-
tányos felosztására alapul szolgáljanak, számításba véve a viszonyok je-
lenlegi változásait. De a Hatalmak ugy vélik, hogy tekintettel arra a
különös közjogi kapcsolatra, amely Horvát-Szlavonországot Magyar-
országához kötötte, célszerű lehet a Jóvátételi Bizottságnak jogot adni

arra, hogy amily mértékben szükségesnek itéli, tekintetbe vegye a Magyarország és Horvát-Szlávonországok között fennállott pénzügyi egyezményeket. Elhatározták tehát, hogy a 186. cikk 2. pontjának 1. bekezdéséhez a következő mondatot fűzik: «Mindazonáltal amennyiben az 1914. évi július hó 28. napja előtt a nem biztosított címletszerű magyar államadósságra vonatkozólag pénzügyi egyezmények állottak fenn, a Jóvá-tételi Bizottság ennek az adósságnak a fentebb említett Államok között való felosztásánál ezeket az egyezményeket tekintetbe veheti.»

A magyar államadósság címleteinek szelvényeiből és törlesztési részleteiből folyó megterheletésre vonatkozó egyik megjegyzésre válaszul, a szövetséges és társult hatalmak sulyt helyeznek arra, hogy minden kétség kizárásával világosan megállapítsák, hogy a 231. cikk 4. pontja csupán azt célozza, hogy ezt a szakaszt a Szerződés IX. részével összhangba hozza. Ennek a résznek (a 186. cikkhez tartozó Függelék) rendelkezései szerint az az Állam, amely magyar területeiből részt kapott, «és amely állam a volt magyar Kormány valamely adóssági címletéért a teljességet magára vállalja, felelős lesz e címletnek a jelen Szerződés életbelépése óta esedékes és esetleg még ki nem fizetett szelvényeiért és törlesztési részleteiért is.» Magyarország, mint egyébként Auszria is, köteles a maga számlájára elvállalni az adósság akkora részének megfelelő összeget, amekkora az ő része az adósságban a Szerződés egyéb rendelkezései értelmében; tehát tartozik a maga számlájára elvállalni mindazokat a szelvényeket és évi törlesztési részleteket, amelyek a jelen Szerződés életbelépéséig esedékesekké váltak és még nincsenek kifizetve.

A magyar Küldöttség részéről felvetett azokat a kérdéseket, amelyeknek tárgya a nem címletszerű adósság, és Magyarországnak az osztrák adósságban való részesedése, a saint-germani Szerződés szabályozta. A Szövetséges és Társult Kormányok semmi okot sem látnak arra, hogy már eldöntött kérdésekre visszatérjenek.

A Jóvá-tételi Bizottság fogja megállapítani azoknak a címleteknek a tartalmát, amelyeket ennek a Bizottságnak mindazok a magyar területben részesedő Államok átszolgáltattak, amelyek a 186. cikkhez tartozó Függelékben megszabott módokatok szerint az osztrák adósságnak egy részét magukra vállalják. A Szövetséges és Társult Kormányok egyetértenek abban, hogy ennek a Bizottságnak engedik át annak megvizsgálását, vajjon ezek a címletek az 1867. előtti osztrák címletek tartalmát tartás-e meg, vagy pedig az 1868-ban kibocsátott osztrák egységesített kölcsön tartalmát? Úgy határoztak tehát, hogy a 186. cikkhez tartozó Függelék utolsó bekezdésének elejét a következőképen szövegezik: «Ezeknek a címleteknek tartalmát a Jóvá-tételi Bizottság fogja megállapítani. E tartalom lehetőleg azonos legyen azoknak a régi osztrák címleteknek tartalmával, amelyeknek helyettesítésére hivatva lesznek oly célból, hogy átadassanak...»

1. Mindazok az Államok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak és mindazok az Államok, amelyek az említett Monarchia felbontásából keletkeztek, ideértve Magyarországot is, amennyiben a jelen Szerződés területeket juttatott nekik, kötelesek a volt Magyar Kormánynak az 1914. évi július hó 28. napján fennállott oly adósságából, amelynek biztosítására vasutak, vagy más javak különösen le vannak kötve, részt vállalni. Mindegyik Állam akkora részt vállal át aminő a Jóvá-tételi Bizottság megítélése szerint megfelel a biztosított adósság zálogául szolgáló vasutak és

egyéb javak azon részének, amelyet a jelen Szerződésnek vagy a kiegészítő szerződéseknek és egyezményeknek rendelkezései az illető Államnak juttatnak.

A Jóvátételi Bizottság a méltányosság elvei szerint megállapítja annak a kötelezettségnek nagyságát, amely minden egyes Államot, kivéve Magyarországot, a biztosított adósságokból terhelni fog. Az ekként megállapított értéket le kell vonni abból az összegből, amit az illető Állam Magyarországnak tartoznék fizetni a volt vagy a jelenlegi Magyar Kormány rendelkezése alá tartozó azon javakért és vagyontárgyakért, amelyeket a hozzácsatolt területtel együtt megkap. Minden Állam a biztosított adósságnak csak azért a részeért felelős, amelyet a jelen cikk rendelkezései értelmében átvállalt és a biztosított adósság valamely utódló Állam részéről átvállalt részének címlettulajdonosai semmiféle más Állam ellen igényt nem támaszthatnak.

Azok a javak, amelyek a jelen cikkben megjelölt valamely adósság külön biztosítására voltak lekötve, lekötve maradnak az új adósságok biztosítására is. Abban az esetben azonban, ha az ilyen javak a jelen Szerződés rendelkezései következtében több Állam területére oszlanak szét, az egyik Állam területén fekvő vagyონrész azért az adósságrészért szavatol, amelyet az illető Állam vállalt át, de nem szavatol az adósság többi részeért.

Ennek a cikknek alkalmazása szempontjából biztosított adósságnak tekintendők azok a fizetési kötelezettségek is, amelyek a volt Magyar Kormány vasuti vonalak és hasorló természetű más vagyontárgyak megvásárlásával kapcsolatban vállalt. Ilyen fizetési kötelezettségekből származó terhek szétosztását a Jóvátételi Bizottság ugyanugy állapítja meg, mint a biztosított adósságokét.

Azok az adósságok, amelyek a jelen cikk rendelkezései értelmében valamelyik Államra hárulnak, az adósságvállaló Állam pénznemére fognak szólni, ha az eredeti adósság osztrák-magyar papírpénzre szólt. Erre az átszámításra az az árfolyam lesz irányadó, amelyen az adósságvállaló Állam legelőször cserélt be osztrák-magyar papírkoronákat saját pénznemére. Az osztrák-magyar papírkoronának az új címletek pénznemére való átszámításánál alapul szolgáló árfolyamot a Jóvátételi Bizottság jóváhagyása elé kell terjeszteni, s a Bizottság, ha indokoltnak látja, követelheti, hogy az átszámítást fogantató Állam az átszámítás feltételeit módosítsa. A Bizottság csak abban az esetben fog ilyen módosítást kívánni, ha véleménye sze-

rint a régi címletek pénznemének helyébe lépő pénznem vagy pénznemek értéke a külföldi váltó-árfolyamok alapul vételével az átszámítás időpontjában s a külföldi váltó-árfolyamok alapján, az eredeti pénznem értékénél jelenképpen kevesebb.

Ha az eredeti magyar adósság egy vagy több külföldi pénznemre szólt, az új adósság is ugyanezre a pénznemre vagy ugyanezekre a pénznemekre fog szólni.

Ha az eredeti magyar adósság osztrák-magyar aranypénzre szólt, az új adósság font sterlingre és Északamerikai Egyesült-Államok arany dollárjára fog egyenértékben szólni a három pénznemnek az 1914. évi január hó 1-én érvényben volt törvényes rendelkezések értelmében számitott súlyát és finomságát véve alapul.

Ha a régi címletek kifejezetten vagy hallgatólagosan jogot adtak a fizetés pénznemének meghatározott külföldi váltó-árfolyam szerint való választására, vagy bármely más átszámítási kedvezményre, ugyanezeket a kedvezményeket az új címleteknek is biztosítaniok kell.

A biztosított tartozások tekintetében a háboru kezdete fontos. A háboru alatt történt szerződésekben eredő tartozások a 188. cikk alá esnek.

A biztosított kölcsönök a fedezetül átvett értékek aránya szerint lesznek megosztva. Így az osztrák-magyar államvasut vonalainak beváltásából keletkezett 362 millió kölcsön a román, az S. H. S., a magyar, a cseh-szlovák és az osztrák állam között lesz megosztva a minden egyes állam által átvett javak értéke arányában. Amennyiben a fedezetül lekötött javak értéke magasabb, mint amennyi a kölcsön, úgy a többlet a 191. cikk 5. bekezdése értelmében lesz megosztandó. Következik ez a jelen cikk 2. bekezdéséből is, mely az adósság értékét levonandónak mondja ki az átvett javakért fizetni köteles összegből.

Miután minden állam a biztosított adósságnak csak átvett részéért felelős, ha valakinek oly államcímele van, melyet több állam által átvett értéktárgy fedez, úgy eredeti címele helyébe több különféle címetet fog kapni, mely címletek esetleg különböző valutákra is szólnak.

Miután minden egyes állam azon kulcs szerint köteles elszámolni az átvállalt adósságot, mint ahogyan becsérélte az osztrák-magyar papirkoronákat saját pénznemére, a legkülönbözőbb értékviszonyok állhatnak elő. Cseh-Szlovákia a régi osztrák-magyar koronában teljesítendő fizetéseket saját államterületére nézve 1:1 arányban teljesítendőnek monddta ki, Románia az 1:2, Jugoszlávia az 1:4 arányt alkalmazta.

2. Mindazok az Államok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területéből valamely részt csatoltak és mindazok az Államok, amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Magyarországot is, kötelesek résztvállalni a külön nem biztosított, de címletszerű magyar államadósságból az 1914. évi július hó 28.-án fennállott állapot szerint; e rész kiszámításánál alapul szolgál azoknak a jövedelemágaknak egyrészt a jelen Szerződés-

nek megfelelően átcsatolt területeken, másrészt az egész volt magyar területen, az 1911., 1912. és 1913. pénzügyi évek középeredménye szerint vett aránya, amely jövedelemágak a Jóvátételi Bizottság nézete szerint legalkalmasabbak arra, hogy belőlük az illető területek pénzügyi teljesítőképessége igazságosan megállapíttassék. Ennél a számításnál Bosznia és Hercegovina jövedelmeit nem kell figyelembe venni. Mindazonáltal, amennyiben az 1914.-ik évi július hó 28.-ik napja előtt a nem biztosított címletszerű magyar államadósságra vonatkozólag pénzügyi egyezmények állottak fenn, a Jóvátételi Bizottság ennek az adósságnak a fentebb említett Államok között való felosztásánál ezeket az egyezményeket tekintetbe veheti.

A címletszerű adósságra vonatkozólag ebben a cikkben megállapított fizetési kötelezettség teljesítését a jelen cikkhez tartozó Függlék rendelkezései szabályozzák.

Kizárólag a Magyar Kormányt fogják terhelni a volt Magyar Kormánynek 1914. évi július hó 28.-a előtt vállalt oly kötelezettségei, amelyeket nem a jelen Szerződésben kifejezetten megjelölt járadékkötvények, kötelezőjegyek, kötelezvények, értékpapírok és bankjegyek alakjában vállalt el.

A jelen cikkben és Függlékében foglalt rendelkezések egyike sem nyer alkalmazást a volt Magyar Kormány oly kötelezvényeire, amelyeket az Osztrák-Magyar Banknál az e Bank által kibocsátott bankjegyek fedezetére letétbe helyeztek.

A 186. cikk 2. pontja és a Függlék a nem fedezett adósságokat szabályozza. Itt is csak az 1914. évi július hó 28. előtt kelt tartozásokról lehet szó. A tartozások megosztása a pénzügyi teljesítőképesség mérvének megfelelően történik s habár az ántánt a szerződési szöveg megváltoztatásába nem ment bele, az indokolásban kifejezésre juttatta azt, hogy figyelemmel lesz az ország jelenlegi helyzetére is.

A 2. pont első bekezdésében említett pénzügyi egyezmények alatt a Horvát-Szlavonországgal fennállott egyezményt kell értenünk.

Azt, hogy mely adósságok tekintendők címletesített adósságoknak s mely adósságok esnek e fogalom körén kívül, azért bir fontossággal, mert az utóbbiak teljesen a magyar állam terhét képezik. A címletszerűség kritériumáról a cikk elején már szólottunk, azért ehelyütt csak arra utalunk, hogy teljesen tisztázatlanul maradt a bírói letéteknek a kérdése, a megyei törvényhatóságok pénzkezelése folytán a magyar államnak az egyes törvényhatósági alapokkal, különösen pedig a gyámhatóságokkal szemben fennálló tartozása, a kölcsönöktől eltérő természetű bérleti garanciális kötelezettségek sorsa. Lehetetlenség ezeket a tartozásokat, mint ugynevezett nem címletesített adósságokat egyszerűen a magyar állam terhére írni.

Függlék.

A 186. cikk értelmében felosztandó adósság a külön

nem biztosított cimletszerű volt magyar államadósság az 1914. évi július hó 28.-án fennállott állapot szerint.

Azok az Államok, amelyek külön nem biztosított volt magyar államadósságért felelősek, a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül kötelesek ennek az adósságnak saját területükön levő minden cimletét külön erre a célra szolgáló s államonkint egymástól eltérő bélyeggel ellátni, hacsak ez a lebélyegzés már előbb meg nem történt. Az ekként lebélyegzett cimletek számaikat jegyzékbe kell foglalni és ezeket a számokat a lebélyegzésre vonatkozó egyéb iratokkal együtt a Jóvátételi Bizottsághoz kell átküldeni.

Azoknak a cimleteknek birtokosai, amelyek a jelen Függetlenség értelmében azok lebélyegzésére kötelezett Állam területén vannak, a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve e cimletek alapján az említett Államnak hitelezőivé válnak és semmiféle más Állam ellen igényt nem támaszthatnak.

Ha a lebélyegzés alapján megállapítást nyer, hogy a külön nem biztosított volt magyar államadói cimletek valamelyikéből bármelyik Állam területén kisebb mennyiség van, mint amennyit a Jóvátételi Bizottság abból a kibocsátásból származó cimletekből az illető Államnak terhére rótt, ez az Állam a különbségnek megfelelő összegben új cimleteket köteles a Jóvátételi Bizottság rendelkezésére bocsátani. A Jóvátételi Bizottság fogja megállapítani, hogy a kérdéses új cimleteket milyen alakban és milyen összegre szóló szelvényekkel kell kiállítani. Ez új cimletek kamatozás és törlesztés tekintetében ugyanolyan jogokat fognak biztosítani, mint azok a régi cimletek, amelyeknek helyébe léptek. Minden egyéb kötelezettségüket a Jóvátételi Bizottság hozzájárulásával kell megállapítani.

Ha az eredeti cimlet osztrák-magyar papírpénzre szólt, a helyébe lépő új cimletet a kibocsátó Állam pénznemében kell kiállítani. Ennek az átszámításnak az az árfolyam fog alapul szolgálni, amelyben a kibocsátó állam legelőször cserélte be az osztrák-magyar papírkoronát saját pénznemére. Az osztrák-magyar papírkorona átszámítási árfolyama az új cimleteken szereplő pénznemre a Jóvátételi Bizottság jóváhagyásától függ és a Bizottság ha jónak látja, követelheti, hogy az átszámítást foganatosító Állam az átszámítás feltételeit módosítsa. A Bizottság csak abban az esetben fog ilyen módosítást kívánni, ha véleménye szerint a régi cimletek pénznemének helyébe lépő pénznem vagy pénznemek értéke a külföldi váltó-

árfolyamok alapulvételével az átszámítás időpontjában s a külföldi váltóárfolyamok alapján, az eredeti pénznem értékénél jelentékenyen kevesebb.

Ha az eredeti címlet egy vagy több külföldi pénznemre szólt, az új címlet is ugyanerre a pénznemre vagy ugyanezekre a pénznemekre fog szólni. Ha az eredeti címlet osztrák-magyar aranypénzre szólt, az új címlet font sterlingre és az Északamerikai Egyesült-Államok aranydollarjára fog egyenértékben szólni, a három pénznemnek az 1914. évi január hó 1.-én érvényben volt törvényes rendelkezések értelmében számított súlyát és finomságát véve alapul.

Ha a régi címletek kifejezetten vagy hallgatólagosan jogot adtak a fizetés pénznemének meghatározott külföldi váltóárfolyam szerint való választására vagy bármely más átszámítási kedvezményre, ugyanezeket a kedvezményeket az új címleteknek is biztosítaniok kell.

Ha a lebélyegzés alapján megállapítást nyer, hogy a külön nem biztosított volt magyar államadóssági címletek valamelyikéből bármelyik Állam területén nagyobb mennyiségű van, mint amennyit a Jóvávételi Bizottság abból a kibocsátásból származó címletekből az illető Államok terhére rótt, ennek az Államnak a Bizottságtól a jelen Függelék rendelkezései értelmében fogatosított minden egyes új címletkibocsátásból megfelelően arányos részt kell kapnia.

A nem biztosított volt magyar államadósságból származó oly címleteknek birtokosai, amely címletek azokon az Államokon kívül vannak, amely Államokhoz a volt Osztrák-Magyar Monarchia területéből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Magyarországot is, Kormányai útján a Jóvávételi Bizottsághoz juttatják a birtokukban levő címleteket. Ez a Bizottság a beszolgáltatott címletek ellenében részükre igazolványokat ad ki, amelyek a beszolgáltatott címletek kicserélése céljából jelen Függelék rendelkezései értelmében fogatosított minden egyes új címletkibocsátásból megfelelően arányos részre adnak nekik jogot.

Azok az Államok vagy címletbirtokosok, amelyeknek és akiknek a jelen Függelék rendelkezései értelmében fogatosított egyes új címletkibocsátásból részesedési joguk van, minden egyes kibocsátás címleteinek egész összegéből abban az arányban részesednek, mint amennyő egyrészt a régi kibocsátás címleteinek birtokukban volt

összege, másrészt a Jóvátételi Bizottsághoz a jelen Füg-gelék végrehajtásaként kibocsátásra beszolgáltatott régi ki-bocsátás egész összege között fennállott.

A Jóvátételi Bizottság, ha alkalmasnak véli, a jelen Füg-gelék végrehajtásaként kibocsátott új cimletek birto-kosaival megállapodásokat létesíthet arra nézve, hogy az adós Államok mindegyike egységes kölcsöncimleteket bo-csásson ki. Ezek az egységes kölcsöncimletek a jelen Füg-gelék végrehajtásaként kibocsátott új cimletek helyébe fog-nak lépni, a Bizottság és a cimletbirtokosok közös egyet-értésével megállapítandó feltételek szerint.

Mindegyik Állam, amely a volt Magyar Kormány va-lamely adóssági cimleteért a felelősséget magára vállalja, felelős lesz ennek a cimletnek a jelen Szerződés életbe-lépése óta esedékes és esetleg még ki nem fizetett szel-vényeiért és törlesztési részleteiért is.

A 186. cikk értelmében felosztandó adósság a külön nem biztosított és fent tárgyalt volt magyar államadós-ságon kívül magában foglalja az osztrák adósságnak azt a részét is, amelyért a volt Magyar Királyság Kormánya az 1907. évi december hó 30.-án kelt osztrák-magyar tör-vénnyel (B. T. L. 278. sz.) jóváhagyott pótegyezmény ér-telmében felelős volt és amely rész a Magyar Szent Ko-rona Országaihoz tartozó területeknek Ausztria-Magyar-ország általános államadósságához való hozzájárulásaként szerepelt.

Mindegyik Állam, amely a jelen Szerződés értelmé-ben ebből az előbbi bekezdésben említett osztrák adósság-ságból részt vállal, az átvállalt résznek megfelelő összegű új cimleteket köteles a Jóvátételi Bizottsághoz juttatni.

Ezeknek a cimleteknek tartalmát a Jóvátételi Bizott-ság fogja megállapítani. Ez a tartalom lehetőleg azonos legyen a régi osztrák cimletek tartalmával, amely utóbbiak-nak helyettesítésére lesznek hivatva oly célból, hogy át-adassanak azoknak az Államoknak vagy az osztrák cim-letek oly birtokosainak, amelyeknek és akiknek joguk lesz az Ausztriával kötött Békeszerződés 203. cikkéhez tartozó Füg-gelék értelmében kibocsátott egyes új cimletkibocsá-tások megfelelő részére.

A második bekezdés a lebélyegzésre a szerződés életbelépésétől szá-mítva, 3 hónapot ad. Ez a terminus nyilván nagyon rövid, különösen azon forgalmi akadályok folytán, melyek az egyes utóállamok közötti érint-kezés tekintetében fennállanak. Mindenesetre igen jelentékeny zavarokat idézhet elő az is, hogy az egyes államok területükről értékpapirokat nem engednek kivinni.

A harmadik bekezdés mellékmondata: «amelyek a jelen Füg-gelék értelmében azok lebélyegzésére kötelezett állam területén vannak» nem

a «birtokosai», hanem a «címletek» szóra vonatkozik, mert nem a birtokosok, hanem a címletek holléte a fontos.

A negyedik bekezdés értelmében a jóvátételi bizottság fogja megállapítani, hogy milyen értékre szóljanak azok a papírok, melyeket valamely állam azért köteles kiállítani, mert kevesebb a területén található címlet, mint amennyit át kell vennie. E kérdés körül érdekes komplikációk állhatnak elő a kölcsönök eltérő valutájánál s különböző kamatozásánál fogva. Ugy, hogy mikor az ántánt meg akarja állapítani azt, hogy mily összeg esik az illető állam terhére, nem helyezheti egyszerűen levonásba a polgárainál talált kötvények névleges tőke értékét, hanem arányosítani fog kelleni azok különböző valutáris és kamatozási értékét is.

Érdekes kontroverzia merült fel máris a tekintetben, hogy a különbözőetről szóló kötvények milyen értékről szóljanak. A cseh állampolgároknak jelentékeny követeléseik vannak Béccsel szemben. A cseh pénzügyminiszter kijelentette, hogy nem fog belecgeyezni abba, hogy a bécsi adósok ezen tartozások fejében ne cseh-szlovák koronát fizessenek, mint azt a békeszerződés 251. cikke írja elő, hanem háboru előtti államkötvényeket. Ehhez a megállapodáshoz az osztrák pénzügyminisztérium azért nem akar hozzájárulni, mert ennek folytán ály mennyiségű osztrák államkötvény ment volna ki Ausztria területéről, hogy a polgárai birtokában lévő kötvények összege nyilván kevesebb lett volna, mint amennyit az osztrák államnak át kell vennie. Ugy, hogy az osztrák állam terhére oly különbözet mutatkoznék, melyről neki kötvényt kell kiállítania a Jóvátételi Bizottság részére. Es e kötvény tekintetében az ántánt képviselői nem nyújtottak kellő megnyugvást az osztrák államnak az iránt, hogy a mostani osztrák koronákra szólhasson, sőt a cseh-szlovák állam képviselői arany értékét vitatták. Így tehát az osztrák államnak lényegesen többet kellett volna fizetnie, mint akkor, ha a kötvények saját polgárainak birtokában s illetőleg saját területén maradnak, mert azokat osztrák koronában elégitheti ki.

Nem lehet szó nélkül hagyni a Függelék utolsóelőtti bekezdésének azt a rendelkezését, mely a blokkadóságra vonatkozik s amelynek értelmében «osztrák-magyar törvény szerinti szabályozásról van szó.»

187. cikk.

1. Ha a jelen Szerződésben megállapított új határok többfelé osztanak valamely közigazgatási kerületet, amely valamely saját nevében szabályszerűen létrejött közkölcsönért felelős volt, az említett kerület minden egyes új töredéke ebből az adósságból részt vállal, amelynek nagyságát a Jóvátételi Bizottság fogja a jelen Szerződés 186. cikkében az államadóságok felosztására nézve megállapított elvek szerint meghatározni. A Jóvátételi Bizottság a végrehajtás módozatait is szabályozni fogja.

2. Bosznia-Hercegovina tartományi adósságát úgy kell tekinteni, mint valamely közigazgatási kerület adósságát és nem mint a volt Osztrák-Magyar Monarchia államadósságát.

A helyhatósági kölcsönök tekintetében az ántánt válaszfegyvéke szerint szintén döntő az a szempont, hogy valamely kölcsön fedezett, vagy nem fedezett kölcsön-e. Előbbi esetben a fedezetül lekötött tárgy értéke, utóbbi esetben a teherviselési képesség az irányadó.

188. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számított két hónapon belül mindazok az Államok, amelyekhez a jelen Szerződés értelmében a volt Osztrák-Magyar Monarchia területéből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Magyarországot is, kötelesek külön erre a célra szolgáló s államonként egymástól eltérő bélyeggel ellátni azokat a különböző címleteket, amelyeket a volt Magyar Kormány 1918. évi október hó 31.-ike előtt törvényesen felvett hadiadóssága ellenértékéül bocsátott ki és amelyek területükön vannak, hacsak ez a lebélyegzés már előbb meg nem történt.

Az ilyen módon lebélyegzett értékpapirokat igazolványokkal kell becserélni és be kell vonni; számaikat jegyzékbe kell foglalni és az értékpapirokat a becserélésre vonatkozó minden irattal a Jóvátételi Bizottsághoz kell átküldeni.

Valamely Államnak az a ténye, hogy a jelen cikk rendelkezései értelmében címleteket lebélyegzett és igazolványokkal cserélt ki, nem vonja maga után az illető Államra azt a kötelezettséget, hogy ez alapon bárminemű terhet átvállaljon vagy elismerjen, hacsak ez az Állam önmaga kifejezetten nem füzte ezt a hatást a lebélyegzés és a becserélés tényéhez.

A fentemlített Államokat, kivéve Magyarországot, a volt Magyar Kormány hadiadósságaiból kifolyólag semminemű kötelezettség nem terheli, bárhol is vannak ezek a hadiadóssági címletek, de viszont ezeknek az Államoknak sem Kormányai, sem állampolgárai más Államokkal szemben, ideértve Magyarországot, a tulajdonukban vagy állampolgáraik tulajdonában álló hadiadóssági címletek alapján semmiféle esetben sem támaszthatnak igényt.

Kizárólag a Magyar Kormányt fogja terhelni a volt Magyar Kormány hadiadósságának az a része, amely a jelen Szerződés aláírása előtt más Államok polgárainak vagy Kormányainak tulajdonában volt, mint amely Államokhoz a jelen Szerződés értelmében a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak és a fentemlített más Államok semmiféle mértékben sem lesznek felelősek a hadiadósságnak ezért a részéért.

Ennek a cikknek rendelkezései nem nyernek alkalmazást a volt Magyar Kormányhoz azokra a kötelezvényekre, amelyeket ez a Kormány az Osztrák-Magyar Banknál az e Bank részéről kibocsátott bankjegyek fedezetére letétbe helyezett.

Kizárólag a Magyar Kormány lesz felelős a volt Magyar Kormányoknak a háboru alatt vállalt azokért a kötelezettségeiért, amelyek nem a jelen Szerződésben kifejezetten felsorolt járadékkötvényeken, kötelezőjegyeken, kötelezvényeken, értékpapirokon és bankjegyeken alapulnak.

A 188. cikk a hadiadósságok tekintetében is különbséget tesz a címletesített és nem címletesített tartozások között. Az utóbbiak tekintetében kizárólag a magyar kormány felelős. A címletesített tartozások tekintetében sajátosan kombinálja a cikk a territorialitás és honpolgárság elvét. Az első bekezdés szerint minden állam lebélyegzi a területén lévő értékpapirokat. Ez a territorialitás elve. A 4. bekezdés pedig már azt a tételt állítja fel, hogy az utódállamoknak állampolgáraik Magyarország ellen a hadiadóssági címletek alapján igényt nem támaszthatnak.

A cikk eredeti szövegében hiányzott a 3. bekezdés, amely kijelenti, hogy valamely államnak az a ténye, mikép a hadikölcsönt elismervényei ellenében bevonja, nem praedjudikál annak a kérdésnek, hogy az illető állam tényleg átvállalja-e a hadikölcsönt.

A cikk által keresztülvitt szabályozás következtében Magyarország ezidőszent felül saját állampolgárainak saját területén lévő hadikölcsönöiért, s azonkívül a nem utódállamok területén lévő hadikölcsönökért. Előállhat természetesen az a kérdés is, hogy felel-e Magyarország az osztrák állam területén elhelyezett hadikölcsönökért, miután Ausztria is kap Magyarországból egy részt. Előáll továbbá az a kérdés is, hogy a semleges államok kormányait befolyásolhatja-e ez a szerződés és azok elöl elzárhatja-e a kormányt, hogy hadi követeléseiket az összes utódállamok ellen érvényesíthessék. Az elszakadó államterületeken lévő magyar állampolgárok hadikölcsönöinek sorsa tisztázatlan. Szintugy tisztázatlan a magyar területen lévő és az elszakadó terület állampolgárainak tulajdonát képező hadikölcsönök sorsa. Minden valószínűség szerint ugy az egyik, mint a másik kategória tekintetében az illetékes államhatalmak a kölcsön el nem ismerés álláspontjára fognak helyezkedni. Teljesen megoldatlan ezenkívül az 1918. év végén történt felfordulás alkalmával a Csonka-Magyarország területére az elszakadó területekről elszállított hadikölcsönök sorsa. Nincs tisztázva az a kérdés sem, hogy mi lesz azokkal a hadikölcsönökkel, melyek más államterület polgárainál vannak elzalogosítva s így más állam polgárai a kötvény tulajdonosa, s más államé a hitelező.

Az elszakadó területek kormányai polgárai hadikölcsönöi tekintetében nem hajlandók az átvállalásba beleegyezni, csupán Cseh-Szlovákia és Lengyelország intézkedett ugy, hogy az általuk kibocsátandó új kölcsönök jegyzése alkalmával felerészben elfogadják fizetésül a régi magyar s osztrák hadikölcsön-címleteket is. A cseh-németek azonban igen intenzív agitációt folytatnak az irányban, hogy a cseh állam az eredeti feltételeknél kedvezőbb feltételeket nyújtson.

A háborus adósságok 1918. október hó végén a következőleg oszlottak meg:

- a) hadikölcsönök 15.225 millió;
- b) pénztárjegyek 3217 millió;
- c) belföldi pénztételektől felvett függő kölcsönök 2277 millió;
- d) az osztrák-magyar jegybanktól felvett kölcsön 10.168 millió;
- e) külföldi pénztételektől felvett kölcsönök az 1919. év végén mutatkozó érmeparitás alapján számítva 1773 millió.

A külföldi kölcsönökből 1700 milliót Németországban, a többit Hollandiában, Svéd- és Dán országokban vették föl.

A háborus tartozásokkal egy szempont alá esnek azok a tartozások is, melyek az 1918. évi októberi összeomlás után keletkeztek, habár jelentékeny részük az elszakadó területek kiadásainak fedezésére lett felhasználva.

189. cikk.

A 189. cikk a hozzátartozó függelékekkel együtt a bankjegyek és az Osztrák-Magyar Bank sorsát szabályozza.

A bankjegyek tekintetében a territorialitás elvét viszi keresztül. Minden egyes állam elvileg átveszi a területén lévő bankjegyeket, azokat kicseréli saját pénzére s ennek fejében az osztrák és a magyar kormányok által a bankjegyek fedezetül letétbe helyezett kötelezvények megfelelő része meg lesz semmisítve. Ezzel a konstrukcióval teszi lehetővé a cikk a bankjegyekben kifejezésre jutó adósságoknak az utódállamok által történő átvételét. Az Osztrák-Magyar Bank likvidálásának elvei tekintetében láthatólag abból az álláspontból indul ki a békeszerződés, hogy az Osztrák-Magyar Bankot állami banknak tekintik. A bank részvényeseiről egyáltalán nem beszél s nem érinti azokat a kérdéseket sem, melyek abból állanak elő, hogy az Osztrák-Magyar Bank a jegybanki teendőkön kívül más banküzleteket, nevezetesen jelzálogüzletet is folytat. A felszámolás elvének megállapításánál egyáltalán nincs tekintettel a békeszerződés a magánjogi jogviszonyokra, ami különösen kifejezésre jut abban a tekintetben, hogy a jegybank által a külföldön vállalt tartozásokat nem szabályozza. Ez máris ellentéteket vetett felszínre. Az Osztrák-Magyar Bank ugyanis Hollandiában bizonyos kötelezettségeket vállalt, s a kötelezettségek lebonyolítása céljából az illető holland érdekeltséggel megállapodásokat kívánt létesíteni. A megállapodás ellen a felszámolók nem tettek kifogást. A jóvátételi bizottság bécsi kirendeltsége azonban azon az állásponton volt, hogy a felszámolásban levő Osztrák-Magyar Bank semmiféle tehát holland tartozását sem rendezheti. (Spitzmüllernek, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójának 1920. december 18-án tett jelentése).

Ugy a bankjegyek, mint a felszámolás tekintetében a békeszerződés határozmányainak keresztülvihetetlensége s különösen a határidő be nem tarthatása, Spitzmüller szerint annyira nyilvánvaló, hogy alaposan feltehető, mikép a jóvátételi bizottság hozzá fog járulni oly értelmezési szabályok alkotásához, melyek a 189. cikk hiányait pótolják s a szembező igazságtalanságokat orvosolják.

1. Azok az Államok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Ausztriát és Magyarországot, kötelesek az Ausztriával kötött Békeszerződés életbelépésétől számított két hónapon belül külön erre a célra szolgáló s államonkint eltérő bélyeggel ellátni az Osztrák-Magyar Banknak saját területeiken levő bankjegyeit, hacsak ez a felülbélyegzés már előbb meg nem történt.

1. A felülbélyegzés keresztülvitelét a cseh-szlovák köztársaság kezdte meg. 1919. február 25-én rendelte el. Ez alkalommal a bankjegyek egy részét visszatartották s azokért 1%-al kamatozó, át nem ruházható államkötvényeket szolgáltatott ki az állam. A kötvények névértékben lesznek a vagyonadó fizetésére felhasználhatók. A lebélyegzés 1919. március 9-én befejeztetett. Felülbélyegzetetett összesen 7188 millió korona.

A felülbélyegzést igen nagy méretekben hamisították. Az Osztrák-Magyar Banknak ezekkel a hamisított felülbélyegzésű bankjegyekkel szemben az volt az álláspontja, hogy akkor, ha a prágai központ megállapította hivatalos formában a felülbélyegzés érvénytelenségét, úgy 60 fillér illeték ellenében lebélyegzetlen új bankjegyet szolgáltatott ki a hamis felülbélyegzésű helyett.

Az első felülbélyegzés alkalmával az 1 és 2 koronások elmaradtak, azonban 1919. szeptember 23-án 10% levonásával ezeket új bankjegyekkel cserélték ki. A felülbélyegzett bankjegyek fokozatosan új bankjegyekre lettek átcsereelve úgy, hogy ezidőszerint a lebélyegzett bankjegyek már nem forgalomképesek.

A cseh-szlovák állam egyuttal 167. számú rendeletében és 187. számú törvényében megállapította, hogy a régi osztrák és magyar korona tartozások fejében ugyanannyi cseh-szlovák korona fizetendő. Az 1919. évi április hó 1-én közzétett 167. számú cseh-szlovák rendelet azonban megtiltotta, hogy oly számlákra, melyek a monarchia területén honos nem cseh-szlovák alattvalókat illetnek, a tartozás cseh-szlovák koronában fizetessék.

II. Az SHS állam 1919. január 8-án rendelt el egy bankjegyösszeírást, «statisztikai célból». Ez alkalommal bemutatott mintegy 5 milliárdot. 1919. november 26. és december 15. között fogatosították a tulajdonképeni felülbélyegzést, mely alkalommal legalább is 1 milliárddal kevesebb bankjegyet mutattak be, mint az előző alkalommal. Ez az 1 milliárd tulajdonképen román területre vándorolt, másrésze pedig Magyarországra került. Az Osztrák-Magyar Bank álláspontja a statisztikai felülbélyegzéssel ellátott bankjegyek tekintetében különben az, hogy azt nem létezőnek tekinteni nem lehet s az ily bankjegyek már nosztrifikáltaknak veendőek. Rövidesen ezután kicserélték a korona bankjegyet dinárbankjegyre, melyeknek az egyik oldalán a koronaérték, másik oldalán a dinárérték van feltüntetve 1:4 arányban.

III. Lengyelország 1919. március 26-án rendelte el a felülbélyegzést s megállapította a lengyel márkának a koronához való relációját 100:70 arányban. A tényleges felülbélyegzés azonban csak 1920. április havában lett keresztülvéve s ez alkalommal a bankjegyeket is átcsereálték. Az eredmény ismeretlen. Független van még mindig a tescheni terület sorsa, itt a népszavazási bizottság intézi el a kérdést.

IV. A románoknak jutó területek közül 1919. június 7-én Bukovinában rendelték el az osztrák-magyar bankjegyek felülbélyegzését, s rövid idővel utána Erdélyben. Az erdélyi felülbélyegzés ismételtlen meghosszabbítást nyert. Az utolsó meghosszabbítás 1919. augusztus 28-ig tartott. Erdélyben a 25 és 200 koronás bankjegyeket is felülbélyegzte a Román állam. A felülbélyegzésre benyújtott bankjegyek 4 és félmilliárdra rúgnak. 1920. szeptemberében a felülbélyegzett bankjegyeket kicserélték lei bankjegyekre 2:1 arányban, azonban az ellenszolgáltatásul adandó lei bankjegyek egy részét — 60%-ot — az állam egyelőre visszatartotta azzal az indokolással, hogy nincs elegendő bankjegye a kicserélésre.

V. Olaszország 1919. március 31-én rendelte el a koronák lirára való kicserélését 4:10 arányban. Később ezt az arányt 6:10-re emelte. A felülbélyegzés eredménye ismeretlen.

VI. Ausztria 1919. február 15-én és március 25-én bocsátotta ki a felülbélyegzési rendeleteket. Minden levonás és kényszerkölcson nélkül lett a felülbélyegzés keresztülvéve. Eredménye mindössze 48 milliárd volt.

VII. Magyarországon az 1700/1920. M. E. számú rendelet szabályozza a felülbélyegzést. Az 1920. év márciusában keresztülvitt felülbélyegzés alkalmával az állam visszatartotta a felülbélyegzés végett benyújtott bankjegyek felét mint kényszerkölcson. A szovjet uralom alkalmával fogatosított kékpénz be-

cserélések a békeszerződés szempontjából nyilván jelentőséggel nem bírnak. A felülbélyegzés eredménye 11 milliárd volt.

2. Azok az Államok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Ausztriát és Magyarországot, kötelesek az Ausztriával kötött Békeszerződés életbelépésétől számított tizenkét hónapon belül a fent meghatározott módon felülbélyegzett bankjegyeket saját pénzjegyeikre vagy valamely új pénznemre általuk meghatározható módokat szerint becserélni.

A beváltási módokat és arányra nézve lásd az 1. pont jegyzetét.

3. Azoknak az Államoknak Kormányai, amelyek az Osztrák-Magyar Bank pénzjegyeinek becserélését felülbélyegzés, saját pénzjegyeiknek vagy valamely új pénznemnek kibocsátása után már keresztülvitték és ennek a műveletnek folyamán a bankjegyeknek összességét vagy egy részét felülbélyegzés nélkül a forgalomból kivonták, kötelesek az ekként forgalomból kivont bankjegyeket vagy felülbélyegezni, vagy a Jóvátételi Bizottság rendelkezésére bocsátani.

4. Azok a Kormányok, amelyek a bankjegyeket a jelen cikk rendelkezései értelmében saját pénzjegyeikre vagy valamely új pénznemre becserélték, kötelesek az Ausztriával kötött Békeszerződés életbelépésétől számított tizen-négy hónapon belül az Osztrák-Magyar Bank minden bankjegyét, amelyet a becserélés folyamán bevontak, akár felül vannak bélyegezve, akár nem, a Jóvátételi Bizottsághoz beszolgáltatni.

5. A Jóvátételi Bizottság a hozzá a jelen cikk rendelkezései értelmében beszolgáltatott minden bankjegyre nézve az idetartozó Függelék rendelkezései szerint jár el.

6. Az Osztrák-Magyar Bank felszámolásának műveletei az Ausztriával kötött Békeszerződés aláírását követő napon kezdődnek.

A felszámolás előhangja volt a cseh-szlovák állam titkozása az ellen, hogy az Osztrák-Magyar Bank osztalékot fizessen, s általában az elszakadó államterületek kormányainak azok az intézkedései, melyekkel egyrészt megszüntették az Osztrák-Magyar Bank privilégiumait, másrészt lefoglalták a bank üzlethelyiségeit. Az 1919. évi október hó 31-én tartott közgyűlés elé terjesztett jelentés következőleg ismerteti ezeket a tényeket:

Az SHS állam 1918. november első felében lefoglalta a területén működő fiókokat s az ott talált 123 milliót a banknak mindeddig nem szolgáltatotta ki. Cseh-Szlovákia első időben nem akadályozta a bankot tevékenységében. 1919. március 6-án azonban a cseh pénzügyminiszter a bank zsrirószámkát és jegyeit saját kezelésbe vette át, a berendezéseket lefoglalta s a liziviseelői kart arra kötelezte, hogy a cseh állam részére végezze a jegybanki teendőket. A lombard, zsriró és pénztárjegy-üzletet az ál-

lami bankhivata. saját számlára vette át. Az egyenlegek a banknak egy külön számlán felülbélyegzetlen bankjegyekben el lettek számolva, megállapították, hogy az állam átveszi a banknak összes jogait és kötelezettségeit, a bank azonban felelős a kölcsönügyletből eredő veszteségekért.

Lengyelországban 1919. április 23-án foglalták le a bank összes vagyonát s egy állami kölcsönpénztár vette át a bank zsró és pénztár-szolgálatát.

Romániában a fiókokat lényegesen nem korlátozták, de kötelezővé tették a bankjegyszolgáltatással kapcsolatos kötelezettségek teljesítését a román állam részére.

Ausztriában és Magyarországon a jegybank teendőit továbbra is az Osztrák-Magyar Bank látja el.

Olasz területen a jegybanknak csak ingatlanai s berendezési tárgyai maradtak, mert az ottani fiókok az olasz megszállás alkalmával elvonultak.

Az Osztrák-Magyar Bank alapszabályainak 107. §-a értelmében jogosítva van a bank- és jelzálogüzletet szabadalmának megszűnte után tovább folytatni. Ennek a rendelkezésnek alapját az képezi, hogy a bank az 1892. évben aranykészletének átszámításánál egy 28 millió nyereségre tett szert s ezt a nyereséget átadta az államnak a privilégium meghosszabbítása fejében. Az intézet teljes felszámolása természetesen ezekre az üzletágakra is kiterjedne, azonban úgy látszik, hogy a jóvátételi bizottság hajlandó lesz az alapszabályok által biztosított jogot a banknak megadni.

7. A felszámolást a Jóvátételi Bizottság részéről erre a célra kinevezett biztosok végzik. A felszámolás folyamán a biztosoknak a Bank alapszabályait és általában a Bank üzletvezetésére vonatkozó szabályzatokat kell szem előtt tartaniok, amennyiben a jelen cikk rendelkezéseivel nem ellenkeznek. Ha a felszámolásra irányadó jogszabályok értelmezése iránt kétségek támadnak, akár a jelen cikkekben és Függelékben, akár a Bank alapszabályaiban foglalt rendelkezésekről van is szó, a vitás esetben vagy a Jóvátételi Bizottság vagy a Bizottság részéről kinevezett döntőbíró határoz. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

8. A Bank részéről az 1918. évi október 27.-e után kibocsátott bankjegyek kizárólagos biztosítékaul a volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok részéről kibocsátott és a nevezett bankjegyek fedezetéül a banknál lététbe helyezett kötelezvények fognak szolgálni. Ellenben a Bank cselekvő vagyonának egyéb részeire a kérdéses bankjegyek birtokosainak semminemű joguk sem lesz.

Midőn a békeszerződés különbséget tett az 1918. október 27. előtti és utáni bankjegyek között, nyilván abból indul ki, hogy más elbánásban kell részesíteni azt, ki a banknak a Monarchia szétbomlása után vált hitelezőjévé, mint aki már régebben volt az. Számításon kívül hagyja azonban a szerződés a zsrószámla-hitelezőket. Ezeknek a követeléseit szintén keletkezhettek a jelzett határidő előtt. Nem veszi számba azt sem, hogy a bankjegyek esetleg régi zsró tartozások kiegyenlítéseül adatnak ki 1918. október 27. után.

A legnagyobb zavarra fog adni okot az, hogy tulajdonkép nem is igen lehet megállapítani azt, mely bankjegyek lettek a kérdéses időpont után kibocsátva. A második sorozatu 20, a 25, 200, s 10.000 koronás bankjegyeknél ez még lehetséges, de nem lehetséges a többinél, mert régiebb sorozatok valamely vidéki fióknál talán csak jóval később kerültek kiadásra, mint pl. Bécsben. Az Osztrák-Magyar Bank vezetősége ismételt jelentéseiben ezt a megállapodást lehetetlennek minősíti.

Az első mondatnak az a tétele, hogy a bankjegyek biztosítékaul csak a letett osztrák és magyar kötvények fognak szolgálni, nincs egészen összhangban a következő pontok rendelkezéseivel. Nem kétséges ugyanis, hogy a felülbélyegzés alkalmával az utódállamok által becsereált bankjegyeknek megfelelő kötvényeket az ezen bankjegyekre megfelelő összegre nézve hatályon kívül helyezik. Ez a rendelkezés nyilván kell, hogy kiterjedjen azokra a bankjegyekre nézve is, amelyeket az utódállamok felülbélyegzés által nosztrifikáltak.

Az új bankjegyeknek egy igen jelentékeny része kikerült a semleges külföldre, még pedig főleg a cseh-szlovák államból. A semleges külföldön levő bankjegyek ellenértékét a bank csakis ezen nála letétben lévő kötvények erejéig lesz köteles szolgáltatni. De mit fog szolgáltatni Ausztria és Magyarország? Mindkettő a maga mostani koronáját a réggel egyenértékűnek minősítette, tehát nem követelhet az illető mást, mint osztrák, vagy magyar új koronát, de hogy melyiket a kettő közül és minő arányban, az megint nem világos.

9. A Bank részéről az 1918. évi október hó 27.-ig bezárólag kibocsátott bankjegyek birtokosainak, amennyiben ezek a bankjegyek a jelen cikk rendelkezései értelmében a felszámolásnál való figyelembe vétel követelményeinek egyáltalán megfelelnek, egyenlő joguk lesz a Bank minden cselekvő vagyonára. A volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok részéről kibocsátott és a különféle bankjegykibocsátások fedezetéül a Banknál letétbe helyezett kötelezvényeket nem lehet a Bank cselekvő vagyonához tartozóknak tekinteni.

A különböző rendelkezések közötti összhang hiánya különösen ennél a pontnál szembeötlő.

Az első mondat megállapítja azt, hogy a bankjegybirtokosoknak joguk lesz a bank minden cselekvő vagyonára. Ez ellenkezik a 10. pont azon rendelkezésével, mely szerint meg kell semmisíteni az osztrák és a magyar bankjegyek fedezetéül letett kötvényeknek azt a részét, mely megfelel az utódállamok által nosztrifikált bankjegyek összegének. A 9. pont második mondata ugyan nyilván ezért mondja, hogy ezek a kötelezvények nem tekinthetők a bank aktívái közé tartozóknak, de lehetetlen, hogy ugyanakkor, mikor ezek a kötvények az aktívumból kikapcsolatnak, az említett bankjegyek alapján igény legyen támasztható a bank egyéb cselekvő vagyonára. Az egyes bankjegytulajdonos igényére nézve már ki lett elégítve. Ő megkapta saját államának bankjegyét az 1. és 2. pont értelmében. Neki tehát már nincs igénye. Akként lehetne talán értelmezni ezt a pontot, hogy minden egyes utódállam az általa beváltott bankjegyek fejében igényt tarthat a bank egyéb aktíváinak, nevezetesen az aranykincsnek egy részére. Nyilvánvaló azonban, hogy ezt a rendelkezést a békeszerződésnek itt kifejezetten meg kellett volna mondanania, ha csakugyan azt akarta érvényre juttatni.

10. A volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok részéről az 1918. évi október hó 27.-ig bezáró-

lag kibocsátott bankjegyek fedezetéül a Banknál letétbe helyezett kötelezvényeknek meg kell semmisíteni azt a részét, amely megfelel azoknak a bankjegyeknek, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia 1914. évi július hó 28.-án fennállott területein az ezen területek átcsatolásában részes vagy az említett Monarchia feldarabolásából keletkezett Államok, ideértve Ausztriát és Magyarországot is, becseréltek.

11. Azok a kötelezvények, amelyeket a volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok az 1918. évi október hó 27.-ig bezárólag kibocsátott bankjegyek fedezetéül letétbe helyeztek és amelyek a jelen cikk 10. pontjának alkalmazása következtében megsemmisítésre nem kerültek, ezentul is megfelelő összeg erejéig biztosítékául fognak szolgálni az ugyanezen kibocsátások olyan bankjegyeinek, amelyek az 1919. évi június 15.-én a volt Osztrák-Magyar Monarchia területein kívül voltak. Ilyen bankjegyeknek kell tekinteni valamennyi más bankjegy kizárásával: 1. azokat a bankjegyeket, amelyeket az utódló Államok saját területeiknek a volt Monarchia határain kívül eső részén gyűjtöttek össze és a jelen cikk 4. pontja értelmében szolgáltatnak be a Jóvátelet Bizottsághoz; 2. az összes többi Államokban összegyűjtött bankjegyeket, amelyeket az ide tartozó Függetlenség rendelkezéseinek megfelelő módon a Bank felszámolásával megbízott biztosoknál mutattak be.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területén kívül levő bankjegyek a 11. pont szerint tulajdonkép két fedezettel állanak szemben. Egyik fedezetük az osztrák és magyar kormányok által kiállított kötvények. Másik fedezetük a bank összkapitáljának aránylagos része. Teljesen szabályozatlan kérdés azonban, hogy a kötelezvények alapján mit és hogyan tartozik fizetni az osztrák és a magyar állam s méginkább, hogy a kötelezettség teljesítése tekintetében ők minő egymásközötti viszonyban állanak.

A legnagyobb baj, hogy az 1919. június 15-iki terminus szintén nem szolgált megfelelő alapot annak megállapítására, hogy mennyi bankjegy volt a külföldön forgalomban.

Megemlítjük ehelyütt, hogy Svájc a nála lévő bankjegyek összegyűjtését már keresztyülvitte. Körülbelül 60 millió van itt. Hollandia is intézkedett az osztrák-magyar bankjegyek egybegyűjtése iránt. Mennyi az eredmény, nem tudjuk. Szerbiában vagy 500 milliót gyűjtöttek egybe. Az olasz s lengyel eredmény ismeretlen.

12. Az 1918. évi október hó 27.-ig bezárólag kibocsátott összes többi bankjegyek birtokosainak semminemű joguk nincs a volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok részéről a bankjegyek fedezetéül letétbe helyezett kötelezvényekre, sem általában a Bank cselekvő vagyonára. Azok a kötelezvények, amelyeket a 10. és 11. pontok rendelkezéseihez képest sem meg nem semmisítettek, sem nem érvényesítettek, érvényüket veszítik.

Ez a pont nyilván a be nem mutatott s felül nem bélyegzett, illetőleg hamis felülbélyegzéssel ellátott bankjegyekre vonatkozik. Valószínű azonban, hogy a jóvátételi bizottság módot fog adni arra, hogy úgy az egyik, mint a másik kategóriába tartozó bankjegyek tulajdonosai méltányos igényeiket megfelelő módon érvényesíthessék.

13. Kizárólag Ausztriának és Magyarországnak Kormányai lesznek, mindegyik az őt illető rész erejéig és minden más Állam kizárásával, felelősek az érvényüket nem vesztett mindazokért a kötelezvényekért, amelyeket a volt vagy a jelenlegi Osztrák és Magyar Kormányok a bankjegykibocsátások fedezetéül a Banknál letétbe helyeztek.

14. Az Osztrák-Magyar Bank bankjegyeinek birtokosai semmiféle igényt sem támaszthatnak sem Ausztria és Magyarország (Kormányával, sem pedig bármely más Állam Kormányával szemben olyan károk címén, amelyek őket az Osztrák-Magyar Bank felszámolása folytán esetleg érték.

15. Abban az esetben, ha a jelen Szerződés aláírásának kelte miatt gyakorlati nehézségek merülnének fel, a Jóvátételi Bizottságnak a jelen cikkben megállapított határidőket joga lesz megváltoztatni.

Függelék.

1. §.

Az érdekelt Államok ugyanakkor, amikor a 189. cikk értelmében az Osztrák-Magyar Banknak a forgalomból kivont minden bankjegyét a Jóvátételi Bizottságnak átszolgáltatják, ugyancsak be fogják szolgáltatni a Bizottsághoz mindazokat az okiratokat is, amelyek a részükről végrehajtott becserélés természetére és összegére felvilágosítást nyújtanak.

2. §.

A Jóvátételi Bizottság, miután megvizsgálta ezeket az okiratokat, az említett Kormányoknak igazolványokat fog kiszolgáltatni amelyekből világosan ki fog tűnni mindazoknak a bankjegyeknek teljes összege, amelyeket becseréltek:

- a) a volt Osztrák-Magyar Monarchiának az 1914. évi július hó 28.-án fennállott határain belül;
- b) bármely más helyen.

Ezeknek az igazolványoknak alapján birtokosaik a Bank felszámoló biztosainál érvényesíthetik azokat a jogokat, amelyekre az ekként becserélt bankjegyek a Bank cselekvő vagyonának felosztásánál alapot nyújtanak.

3. §.

Mihelyt a Bank felszámolása véget ér, a Jóvátételi Bizottság a forgalomból kivont bankjegyeket megsemmisíti.

4. §.

Az 1918. évi október hó 27.-éig bezárólag kibocsátott bankjegyek is csak akkor adnak jogot a Bank cselekvő vagyonára, ha annak az országnak Kormánya, amelynek területén voltak, bemutatja azokat.

190. cikk.

Mindazokat az Allamokat, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Magyarországot, teljes cselekvési szabadság illeti meg a volt Osztrák-Magyar Monarchiának az ő területeiken levő váltópénzére nézve.

Ezek az Allamok sem a maguk nevében, sem állampolgáraik képviselőjében semmiféle igényt sem támaszthatnak más Allamokkal szemben a birtokukban levő váltópénz alapján.

191. cikk.

Azok az Allamok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből valamely részt csatoltak, vagy amelyek az említett Monarchia feldarabolásából keletkeztek, megszerzik a volt vagy a jelenlegi Magyar Kormánynak saját területeiken fekvő összes javait és birtokait.

A jelen cikk értelmében a volt vagy a jelenlegi Magyar Kormány javait és birtokait úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják a volt Magyar Királyság javait és ennek a Királyságnak részesedését az Osztrák-Magyar Monarchia közös javaiban, valamint az összes Korona-birtokokat és Ausztria-Magyarország volt uralkodócsaládjának összes magánjavait is.

A fentemlített Allamok mindazonáltal semminemű követeléssel sem léphetnek fel Magyarország volt vagy jelenlegi Kormányának olyan javai és birtokai tekintetében, amelyek az ő területeiken kívül esnek.

A Jóvátételi Bizottság megállapítja, Magyarország kivételével, a különféle Allamok részéről megszerzett javak és birtokok értékét avégből, hogy ezt az értéket a megszerző Allam jóvátételi számlájának terhére, viszont Magyarország jóvátételi számlájának javára írja. Az ilyen

módon megszerzett közvagyon értékéből a Jóvátételi Bizottság levon megfelelő összeget azoknak a kiadásoknak fejében, amelyeket tartományok, községek, vagy más önkormányzati helyi hatóságok közvetlenül fordítottak pénzben, telekben vagy anyagban a kérdéses közvagyonra.

Ha valamely Állam a jelen cikk értelmében szerez közvagyonot, úgy a 186. cikkben a biztosított adósságra nézve foglalt rendelkezések fenntartásával a jóvátételi számlán Magyarország javára és a megszerző Állam terhére irt összegből le kell vonni a volt Magyar Kormány külön nem biztosított adósságának azt a részét, amelyet a 186. cikk értelmében a megszerző Állam terhére róttak, s amely a Jóvátételi Bizottság véleménye szerint megfelel az így megszerzett javakra és birtokokra fordított beruházásoknak. A Jóvátételi Bizottság a levonandó értéket méltányosoknak ítél elvek szerint állapítja meg.

A volt vagy a jelenlegi Magyar Kormány javai és birtokai közé kell számítani a Bosznia-Hercegovinában levő bármely jellegű ingatlan vagyonnak egy részét is, amelyért az 1909. évi február hó 26.-án kelt egyezmény 5. cikke értelmében a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormányának 2.500.000 török fontot fizetett az Ottomán Kormányának. Ez a vagyonrész arányos lesz a volt Magyar Királyságnak az említett fizetésben való részesedésével és értékét a Jóvátételi Bizottság becslésének megfelelően Magyarország jóvátételi számlájának javára kell írni.

A fenti rendelkezésektől eltérőleg kivételképen fizetés nélkül szállnak át:

1. a volt Osztrák-Magyar Monarchia tartományainak, községeinek és más helyi önkormányzati intézményeinek javai és birtokai, valamint Bosznia-Hercegovinában azok a javak és birtokok, amelyek nem voltak az Osztrák-Magyar Monarchiáé;

2. a volt Osztrák-Magyar Monarchia tulajdonában álló iskolák és kórházak.

Azonfelül az első bekezdésben jelzett azok az Államok, amelyekhez területrészeket csatoltak, a Jóvátételi Bizottság felhatalmazása alapján fizetés nélkül megszerezhetik a területükön fekvő mindazokat az ingatlanokat és egyéb javakat, amelyek azelőtt a Cseh vagy a Horvát-Szlavon-Dalmát Királysághoz, vagy Bosznia-Hercegovinához, vagy a Raguzai vagy a Velencei Köztársaságokhoz, vagy a Trienti vagy a Brixeni Hercegségekhez tartoztak és amelyeknek értéket főleg a hozzájuk fűződő történelmi emlékek adják meg.

Az államjavarak megosztásának alapelve az, hogy az államjavarak annak az államnak jutnak, amelynek területén vannak s minden egyes állam Magyarország kivételével, ezeknek a javaknak az értékét megfizeti az ántánt részére.

192. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond mindazokról a képviseleti vagy részvételi jogokról, amelyek őt vagy állampolgárait szerződések, egyezmények vagy megállapodások alapján a Szövetséges és Társult Allamok bármelyikében, Németországban, Ausztriában, Bulgáriában vagy Törökországban, vagy ezeknek az Allamoknak birtokain vagy az ezektől az Allamoktól függő területeken, valamint a volt Oroszbirodalomban működő bizottságoknak, állami intézményeknek, állami bankoknak, vagy bármilyen más nemzetközi jellegű pénzügyi és gazdasági szervezeteknek igazgatásában és ellenőrzésében megillették.

193. cikk.

1. Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri az Ausztriával kötött Békeszerződés 210. cikkének rendelkezéséhez képest annak az aranymennységnek kiszolgáltatását, amely az ottomán államadóssági szolgálat igazgatótanácsának (Conseil d'administration de la dette publique Ottomane) nevében a Török Kormány első bankjegykibocsátásának fedezetéül az Osztrák-Magyar Banknál volt letétben.

2. Magyarország a maga részéről a jelen Szerződés X. része (Gazdasági rendelkezések), 227. cikkének épségben tartásával lemond a bukaresti és a bresztlitovszki békeszerződéseknek, valamint az ezeket kiegészítő szerződéseknek bárminemű rendelkezéseiben az ő javára biztosított kedvezményekről.

Magyarország kötelezi magát, hogy mindazokat a fizetési eszközöket, készpénzt, értékeket, forgatható értékpapirokat vagy termékeket, amelyeket a fenti szerződések alapján kapott, a körülmények szerint vagy Romániának vagy a Szövetséges és Társult Főhatalmaknak át fogja szolgáltatni.

3. A Szövetséges és Társult Főhatalmak a részükről később megállapítandó módozatok szerint fogják a jelen cikk rendelkezései értelmében fizetendő készpénzösszegeknek és az átszolgáltatandó bárminemű fizetési eszközöknek, értékeknek és termékeknek felhasználását megállapítani.

4. Magyarország elismeri annak az aranymenniségnek kiszolgáltatását, amelyet egyrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak és másrészt Németország között az 1919.

évi június 28.-án Versailles-ban kötött Békeszerződés 259. cikkének 5. bekezdése rendelt el és azt a követelésátruházást, amelyet ugyanennek a Békeszerződésnek 261. cikke állapított meg.

194. cikk.

Fenntartván Magyarországnak a jelen Szerződés más rendelkezéseiben megállapított lemondását az őt vagy állampolgárait megillető jogokról, a Jóvátételi Bizottság a jelen Szerződés életbelépésétől számított egy éven belül kívánhatja, hogy Magyarország szerezzé meg állampolgárainak minden jogát vagy érdekét bármely közhasznú vállalatban vagy bármely koncesszióban, amely Oroszországra, Törökországra, Németországra, Ausztriára, vagy Bulgáriára, vagy ezeknek az Államoknak birtokaira, vagy ezektől az Államoktól függő területekre, vagy olyan területre vonatkoznak, amely előbb Magyarországhoz vagy szövetségeseihez tartozott, s amelyet a Szövetséges és Társult Hatalmakkal kötött valamelyik szerződés értelmében Magyarország vagy szövetségesei más Államnak engednek át, vagy amelyet ily szerződés értelmében valamely megbízott Hatalom fog igazgatni. Viszont Magyarország az ekként megszerzett jogoknak és érdekeknek, valamint a volt vagy a jelenlegi Magyar Kormányt esetleg eredetileg megillető hasonló jogoknak és érdekeknek összességét a Bizottság kérelmének keltétől számított hat hónapon belül köteles a Jóvátételi Bizottságra átruházni.

Magyarország viseli a kisajátított jogokért saját állampolgárainak járó kárpótlás terheit és a Jóvátételi Bizottság Magyarország jóvátételi számlája javára írja az átruházott jogoknak és érdekeknek a Bizottság részéről megállapított értékét. Magyarország a jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónapon belül közli a Jóvátételi Bizottsággal a kérdésben forgó valamennyi jognak és érdeknek jegyzékét, tekintet nélkül arra, hogy már megszerzett jogról, várományos vagy még nem gyakorolt jogosultságról van-e szó és kifejezetten lemond a maga és állampolgárai nevében a Szövetséges és Társult Hatalmak javára a kérdéses természetű mindazokról a jogokról és érdekekről, amelyek a fentemlített jegyzékbe esetleg nincsenek felvéve.

A 192—194. cikkek két kérdést szabályoznak. Egyrészt az államhatalmat mondatják le külföldi érdekeltségéről és nemzetközi jellegű gazdasági szervezetekben való részesedéséről, másrészt a magánosoknak ebbe a körbe eső érdekeltségeit sajátítják ki. Az előbbi rendelkezés célja nyilván a magyar állam hatalmi körének csökkentése. Az utóbbi fel-

adata pedig a magyar állam jóvátételi kötelezettsége részére további fedezeti alapok szerzése. A 194. cikk rendelkezése csak akkor fog életbe lépni, ha a jóvátételi bizottság a magyar állampolgároknak az ántánt és egykori szövetségei területén fennálló érdekeltségeinek igénybevételét elhatározta. Valószínű, hogy erre az elhatározásra nem kerül sor, miután a cikket kiegészítő likvidációs rendelkezések, melyek a 232. cikkben foglaltatnak, eredeti szigorúságukból vesztek és a 250. cikk a Monarchia területén fekvő érdekeltségek tekintetében a likvidációs jogot hatályon kívül helyezte.

A 194. cikk második bekezdése Magyarország feladatává teszi, hogy a szerződés életbeléptétől számított hat hónapon belül közölje állampolgári érdekeltségének jegyzékét. Abban az esetben, ha valamely érdekeltség ebben a jegyzékben nincs felvéve, a jogosultság az ántánt javára elvész. De az első bekezdés nem mondja meg szabatosan, hogy mi értendő a kisajátítás alá eső közhasznú vállalat vagy koncesszió fogalma alatt. Értendők-e ez alatt pl. a városok közlekedési vállalatai, a helyi érdekű vasutak, pénzüzetek, a Hangya, az OKH. s az Altruista Bank érdekkörébe eső vagyontárgyak? E kérdés a német békeszerződés végrehajtásával kapcsolatban sem lett mindezideig tisztázva. Ha a magyar állam a szóbanförgő jegyzéket elkészíti, még az nem jelenti az érdekeltségek igénybevételét, mert a jóvátételi bizottságnak meg további hat hónapja van arra, hogy nyilatkozzék vajjon igényt tart-e az érdekeltségekre.

195. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy semmiképen sem fogja megakadályozni, hogy a Német, az Osztrák, a Bulgár vagy a Török Kormányok megszerezhessék német, osztrák, bulgár vagy török állampolgárok bárminemű jogait vagy érdekeit bármely olyan magyar közhasznú vállalatban és koncesszióban, amelyek átadását egyrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak és másrészt a Német, az Osztrák, a Bulgár vagy a Török Kormányok közt kötött békeszerződések, kiegészítő szerződések vagy egyezmények alapján a Jóvátételi Bizottság a maga részére követelheti.

196. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmakra átruhazza a volt vagy a jelenlegi Magyar Kormány jóvátételre irányuló minden követelését vagy jogát Németországgal, Ausztriával, Bulgáriával vagy Törökországgal szemben, különösen pedig átruhazza mindazokat a jóvátételi követeléseket vagy jogokat, amelyek az 1914. évi július hó 28. napjától a jelen Szerződés életbelépéséig vállalt kötelezettségek teljesítéséből származtak vagy származnak.

Ezeknek a jóvátételi követeléseknek vagy jogoknak értékét a Jóvátételi Bizottság állapítja meg és azt Magyarország jóvátételi számlája javára írja.

197. cikk.

Hacsak a jelen Szerződés vagy a kiegészítő szerződések és egyezmények eltérő szabályt nem állapítanak meg, a jelen Szerződésben alapuló és osztrák-magyar aranykoronában kifejezett készpénzfizetési kötelezettséget a hitelező választása szerint kell teljesíteni és pedig: Londonban fizetendő font sterlingben, az Északamerikai Egyesült-Államoknak New-Yorkban fizetendő aranydollárjában, Párisban fizetendő aranyfrankban, vagy Rómában fizetendő aranylirában.

A jelen cikk alkalmazása szempontjából megegyezés áll fenn arra nézve, hogy a fent felsorolt arany pénznemek mindegyikének súlyára és finomságára nézve az 1914. január 1.-én érvényben volt törvényes szabályok irányadók.

198. cikk.

Mindazokat a pénzügyi szabályozásokat, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolása és az államadósságoknak, valamint a pénzrendszernek az előző cikkekben foglalt rendelkezéseknek megfelelő ujjaszervezése tesz szükségessé, az érdekelt Kormányok egyezményesen fogják olyképen megállapítani, hogy minden érdekelt fél a legjobb és a legméltányosabb elbánásban részesülhessen. Ez a pénzügyi szabályozás vonatkozni fog többek közt a bankokra, a birtosító-társaságokra, a takarékpénztárakra, a póslatakarékpénztárakra, a jelzálogintézetekre, a földhitelintézetekre és más hasonló intézményekre, amelyek a volt Osztrák-Magyar Monarchia területein folytatják működésüket. Ha az érdekelt Kormányok nem tudnának a kérdéses pénzügyi feladatokra nézve megegyezést létesíteni, vagy ha valamelyik Kormány nezeze szerint az ő állampolgárai nem részesülnek méltányos elbánásban, a Jóvátételi Bizottság valamelyik érdekelt Kormány kérelmére egy vagy több döntőbírófő nevez ki, akinek vagy akiknek határozata végérvényes.

Ez a cikk az, melyhez nemcsak az osztrák s a magyar körök, hanem elsősorban maga az ántánt válasza is azt a reményt fűzik, hogy segítségével lehet lesz az állam s közgazdasági élet széttöredezésével kapcsolatban a valuta szétbomlása által okozott károkat némileg orvosolni, különösen pedig azon igazságtalanságokat megszüntetni, melyek pl. a pénzügyi fiókok működésének önhatalmi korlátozása, az elszakadó területek polgárainak az anyaállammal szemben fennálló követeléseinek valutája (231. c), d) pont és 254. cikk) tekintetében előállhatnak.

A jóvátételi bizottság a választott bírák kirendelésének jogát az ántánt válasza értelmében átruházhatja az alosztályára is (174. cikk II. Füg. 7. §.).

Az alkalmazandó jogelvek tekintetében v. ö. u. a. Füg. 11. §-át.

199. cikk.

A volt Magyar Királyságnak oly polgári vagy katonai nyugdíjasai, akik a jelen Szerződés értelmében Magyarországtól különböző Állam polgárainak ismertetnek el, vagy ily Állam polgáraivá lettek, nyugdíjuk címén a Magyar Kormány ellen semmiféle igényt sem támaszthatnak.

A cikk nem szabályozza az önkormányzati testületek nyugdíjasainak sorsát. Föltehető, hogy az állampolgárság változása ezeknél nem befolyásolja a nyugdíjigényt. Ha valaki pl. mint városi alkalmazott nyugdíjra tarthat igényt, ezt megkaphatja nyilván akkor is, ha más állam polgárává lett, mint amely állam kötelékébe tartozik az illető város.

A cikk szabálya alkalmazandó nemcsak a nyugdíjra, hanem mindennemű a szolgálati szerződéssel kapcsolatos igényre. (Tisztviselői jelleg, fizetés, természetbeni járandóságok, temetkezési segély, végkielégítés stb.).

Az elszakadó területek tisztviselőire nézve az ántánt nem akarta kimondani az utódállamok átvételi kötelezettségét.

X. RÉSZ.

Gazdasági rendelkezések.

I. CIM.

Kereskedelmi vonatkozások.

Legnagyobb kedvezményes elbánás a behozatali vámok, tilalmak és korlátozások (200. cikk), a vámigazgatás és vámeljárás (201. cikk), a kiviteli vámok, tilalmak és korlátozások (202. cikk) tekintetében. A legnagyobb kedvezményes elbánás biztosítása a jövőre nézve (203. cikk). Kedvezményes vámok fenntartása a volt osztrák és magyar kikötőkön át irányuló behozatali forgalomban (204. cikk). Egyrészt Ausztria és a Cseh-Szlovák Állam, másrészt Magyarország által kölcsönösen egymásnak nyújtott kedvezmények kivétele a legnagyobb kedvezményes elbánás alól (205. cikk). Az 1914. július 28-án érvényben állott vámok lekötése (206. cikk). Kölcsönös árucsereforgalom egyrészt a Cseh-Szlovák Állam és Longyckország, másrészt Magyarország között (207. cikk). Kölcsönös árucsereforgalom Ausztria és Magyarország között (208. cikk).

A hajózás szabályozása (209. cikk).

Tisztességtelen verseny (210. cikk).

A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai számára a legnagyobb kedvezményes, illetve paritásos elbánás biztosítása (211. cikk), részükre jogvédelem biztosítása (212. cikk). Kettős állampolgárság elkerülése (213. cikk). Konzulküldési jog (214. cikk).

Időbeli érvényességre vonatkozó határozmányok (215. cikk).

Magyarország nemzetközi kereskedelmi tevékenysége (216. cikk).

I. FEJEZET.

Vám szabályok, vámdíjak és vámkorlátozások.

Magyarország vámügyének törvényes alapját ezidőszerint az autonóm vámtarifáról szóló 1907: LIII. t.-c. képezi.

Mint szerződéses vámtételek, az Osztrák-Magyar Monarchia által az alábbi államokkal kötött kereskedelmi szerződésekből foglalt vámmérséklések és lekötések jönnek tekintetbe:

1. Belgium (1908: XXII. t.-c.).
2. Németbirodalom (1908: XX. t.-c.).
3. Olaszország (1908: XXIII. t.-c.).
4. Oroszország (1908: XXI. t.-c.).
5. Románia (1910: V. t.-c.).
6. Svájc (1906: VII. t.-c.).
7. Szerbia (1911: II. t.-c.).

Azonkívül tarifalekötést tartalmaz a pezsgőborra nézve a Franciaországgal kötött kereskedelmi szerződés (1884: VI. t.-c.).

A volt Osztrák-Magyar Monarchia által a szövetséges és társult hatalmakkal kötött kereskedelmi szerződések nem lépnek újból hatályba. (l. a 217. cikket, továbbá 80., 87. és 94. cikkeket).

Ily szerződésai a volt Osztrák-Magyar Monarchiának a fenti tarifaszerződéseken kívül még a következő szövetséges és társult hatalmakkal voltak:

1. Egyiptom (1890: XLI. t.-c.).
2. Északamerikai Egyesült-Államok (megkötve 1829: VIII. 27.).
3. Görögország (1887: XXXVII. t.-c.).
4. Japán (1913: XIX. t.-c.).
5. Kína (1871: XXXV. t.-c.).
6. Marokkó (megkötve 1830: III. 19.).
7. Montenegró (1912: IX. t.-c.).
8. Nagybritannia (1876: XLIX. t.-c.).
9. Portugália (megkötve 1912: VII. 8.).
10. Sziám (1871: XXVIII.).

A békeszerződés kereskedelempolitikai tekintetben a szövetséges és társult hatalmak javára meghatározott időtartamra az egyoldalú legnagyobb kedvezményt biztosítja.

200. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy bármelyik Szövetséges és Társult Államnak magyar területre bárhonnán bevitt áruit, nyersterményeit vagy ipari gyártmányait nem fogja más, vagy magasabb vámokkal vagy illetékekkel sújítani — ideértve a belső adókat is, — mint aminők az említett Államok bármelyikének vagy akármely más külföldi országnak ugyanolyan áruit, nyersterményeit vagy ipari gyártmányait terhelik.

Magyarország bármelyik Szövetséges és Társult Állam áruinak, nyersterményeinek vagy ipari gyártmányainak magyar területre bárhonnán történő bevitelére nézve nem fog oly tilalmat vagy korlátozást fenntartani vagy létesíteni, amely egyaránt ki ne terjedne az említett Államok bármelyikének, vagy akármely más külföldi ország ugyan-

olyan áruinak, nyersterményeinek vagy ipari gyártmányainak bevitelére is.

L. a 203. cikknél levő jegyzetet.

201. cikk.

Magyarország továbbá kötelezi magát, hogy bármelyik Szövetséges és Társult Allam kereskedelmének rovására az említett Allamok akármelyikével vagy bármely más külföldi országgal szemben a bevitel szabályozása tekintetében nem fog megkülönböztetést tenni, még közvetett módon, így például a vámigazgatási és elvámolási eljárás, a vizsgálati vagy vegyvizsgálati módszerek, a vámfizetésre vonatkozó rendelkezések, a tarifaszereű osztályozás és a vámtarifa értelmezése, vagy végül az egyedárusági szabályok alkalmazása útján sem.

L. a 203. cikknél evő jegyzetet.

202. cikk.

A kivített illetőleg Magyarország kötelezi magát, hogy a magyar területről bármelyik Szövetséges és Társult Allamnak területére kivitt árukat, nyersterményeket vagy ipari gyártmányokat nem fogja más, vagy magasabb vámmal vagy illetékekkel sújtani, — ideértve a belső adókat is, — mint aminők az említett Allamok bármelyikébe vagy akármely más külföldi országba kivitt ugyanolyan árukat terhelik.

Magyarország bármelyik Szövetséges és Társult Allamba magyar területről küldött mindenféle áruk kivitelére nézve nem fog oly tilalmat vagy korlátozást fenntartani vagy létesíteni, amely egyaránt ki ne terjedne az említett Allamok bármelyikébe vagy akármely más országba küldött ugyanolyan áruknak, nyerstermékeknek vagy ipari gyártmányoknak kivitelére is.

L. a 203. cikknél levő jegyzetet.

203. cikk.

Az áruk bevitelére, kivitelére vagy átvitelére vonatkozó minden kedvezmény, mentesség vagy kiváltság, amit Magyarország bármelyik Szövetséges és Társult Allamnak vagy akármelyik más külföldi országnak nyújtana, egyuttal és feltétlenül kiterjed minden további kérelem vagy ellenszolgáltatás nélkül valamennyi Szövetséges és Társult Allamra is.

A 200—203. cikkek arra kötelezik Magyarországot, hogy a behozatal, a kivitel és átvitel, a vámok, illetékek, belső adók, valamint a tilalmak és forgalmi korlátozások tekintetében valamennyi szövetséges és társult hatalomnak a legnagyobb kedvezmény szerinti elbánást nyújtsa.

Bár e határozmányok szerint elvileg a vámpolitika terén az autonóm intézkedés lehetősége fennmarad, mégis e cikkek azáltal, hogy a legnagyobb kedvezmény nyújtására való kötelezettséget egyoldalulag Magyarország terhére állapítják meg, Magyarország kereskedelempolitikai akcióképességét a külállamokkal szemben érvényességük tartamára teljesen megbénítják.

A modern kereskedelempolitikában a kereskedelmi szerződések alapját ugyanis a legnagyobb kedvezmény nyújtása képezvén, Magyarországnak a szövetséges és társult hatalmakkal ily szerződések kötésére irányuló törekvéseinél a legerősebb fegyver ki van véve a kezéből.

A 200. cikk 1. bekezdése a legnagyobb kedvezményes elbánást írja elő a szövetséges és társult hatalmak áruinak számára a Magyarországra irányuló forgalomban a vámok tekintetében. Súlyosbítja ezen határozmányt még a 206. cikk rendelkezése is, amely az 1914. július 28-án alkalmazásban állott legkedvezőbb vámok lekötését tartalmazza hat, illetve árucikkekre harminchat havi időtartamra. E határozmány mellett azonban fennmarad a magyar kormánynak azon joga, hogy általában behozatali tilalmakat rendelhessen el.

A 200. cikk 2. bekezdése tilalmak és korlátozások telalítására vonatkozik. Ertelemszerűleg azonban e határozmány nem érinti a magyar kormánynak az 1907: LIII. t.-c. VII. cikkében biztosított azon jogát, hogy bizonyos áruknak forgalmát közérdekből, különösen pedig egészségügyi és biztonsági szempontokból korlátozhassa.

A 201. cikkben foglalt különbözőzeti elbánás a nemzetközi jog szempontjából elképzelhető. E cikk tehát ilyen különbözőzeti elbánás ellen kíván a szövetséges és társult hatalmak számára biztosítékot felállítani.

A 202. cikk a 200. cikknek megfelelő határozmányokat tartalmazza a Magyarországból a szövetséges és társult hatalmak területére irányuló kiviteli forgalomra nézve.

A 203. cikk a jövőre nézve biztosítja a szövetséges és társult hatalmak számára a legnagyobb kedvezményt és pedig minden ellenszolgáltatás nélkül. Ezáltal a békeszerződés Magyarország akciózabadságát a volt szövetséges és semleges államokkal való kereskedelempolitikai tárgyalások terén is megbénítja, mert minden oly kedvezményt, amelyet Magyarország ezen államoknak bizonyos viszonyszolgáltatások ellenében engedélyezne, a szövetséges és társult hatalmak minden ellenérték nélkül igénybe vehetnének.

A békeszerződés ezen cikkeiben foglalt határozmányok általában nem érintik Magyarországnak arra való jogát, hogy Magyarország kiviteli tilalmakat, vámokat, illetve illetékeket állapíthasson meg. E tekintetben csakis a 207. és 208. cikkek tartalmaznak kivételt.

A legnagyobb kedvezmény egyoldalú nyújtására való kötelezettség időbeli tartamára vonatkozólag a békeszerződési tervezet 5 évi időtartamot állapít meg. Eszrevételeiben a magyar békeküldöttség hangsúlyozta az ezen egyoldalú kötelezettségből Magyarországra háramló terhek ekvivalenshietlenn voltát és kérte a viszonyosságnak e téren való engedélyezését. Válaszjegyzékükben azonban a szövetséges és társult hatalmak kitéjtik, hogy nem kötelezhetik magukat arra, hogy azon évek folyamán, amelyekben összes törekvéseiknek éppen oda kell irányulniok, hogy helyreépíthessék a Magyarország részéről nekik okozott károkat, Magyarország részére a legnagyobb kedvezményt élvező nemzetet megillető vagy egyéb megfelelő bánásmódot biztosítsák. A magyar békeküldöttség által hangoztatott okoknál fogva azonban már az eredeti szerződési terve-

zetbe is oly határozmányt vettek fel, hogy három évnél hosszabb időszakra nem terjesztik ki a 200—203. cikkek alkalmazását, amelyeknek kedvezményét a követő kétéves időszakra elvben csak a viszonyosságnak megfelelő bánásmód engedélyezése ellenében fogják követelni, kivéve mindamellet, ha a Nemzetek Szövetsége indítatva érezné magát eltérő határozat hozatalára. A 200—203. cikkek időbeli tartamának korlátozását illetően I. még a 215. cikknél foglaltakat is.

Kivételt állapít meg a legnagyobb kedvezmény nyújtására való kötelezettség alól a 205. cikk.

204. cikk.

A jelen Szerződés XII. részének (Kikötők, viziutak és vasutak) 270. cikkében foglalt rendelkezésekkel szemben, azokon a kikötőkön átmenő áruk, amelyek a háboru előtt a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeihez tartoztak, a jelen Szerződés életbelépésétől számított három éven belül Magyarországra való bevitelüknél arányos vámmérsékléseket fognak élvezni azoknak a vámoknak megfelelően, amelyek az 1906. évi osztrák-magyar vámtarifa alapján az említett kikötőkön át bevitt ugyanolyan árukra alkalmazást nyertek.

A 270. cikk értelmében Magyarország lemond arról, hogy megkülönböztetést tegyen a területére való bevitelben vagy a területéről való kivitelben a vámok, illetékek és tilalmak tekintetében azon az alapon, hogy az árukat közvetlenül valamely magyar kikötőn vagy közvetve valamely külföldi kikötőn át hozták-e be, vagy vitték-e ki.

Ezen általános határozmány alól rendszeresít kivételt a volt osztrák és magyar kikötők forgalmának emelése, illetve lehető fenntartása érdekében a 204. cikk, amennyiben kötelezi Magyarországot, hogy a békeszerződés életbelépésétől számított három éven belül a volt osztrák vagy magyar kikötőn átmenő árukra arányos vámmérsékléseket alkalmazzon az 1906. évi vámtarifában foglalt kedvezményes vámoknak megfelelően, azaz nem köti le ugyan számszerűen az 1906. évi vámokat, hanem a Magyarország által autonóm uton megállapítható vámtételeknek az 1906. évi állapotnak megfelelő százalékos rövidítését írja elő.

Az 1906. évi autonóm vámtarifa értelmében a tengeren való behozatalnál a közvetlen behozatal emelése céljából kedvezményes vámokat élveztek a gyarmatárúk (kakóbab és kakaóhéj, nyers kávé és tea a vámtarifa 1., 2/a és 3. tételei értelmében), valamint a külön meg nem nevezett növények és növényrészek, szárítva vagy elkészítve (62/b tarifatétel).

A fenti kötelezettség kimondásának Magyarországi szempontjából — bár bizonyos anyagi áldozatot jelent — nagyobb jelentősége nincs.

205. cikk.

A 200—203. cikkekben foglalt rendelkezéseket nem érintve, a Szövetséges és Társult Hatalmak kijelentik, hogy nem hivatkoznak ezekre a rendelkezésekre avégből, hogy önmaguknak előnyököt biztosítsanak azokból a különös megállapodásokból, amelyeket a Magyar Kormány Ausztria

vagy a Cseh-Szlovák Állam Kormányával netalán kötne oly célból, hogy ezekből az országokból eredő és onnan származó bizonyos nyerstermények vagy ipari készítmények érdekében, amelyeket a kérdéses megállapodások felsorolnak, különös vámelbánást biztosítsanak, feltéve, hogy ennek a megállapodásnak érvényessége a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt évnél hosszabb időre nem terjed.

A 200—203. cikkek az egyoldalú legnagyobb kedvezmény alkalmazását írják elő a szövetséges és társult hatalmak javára. Ezen határozmányok alól rendszeresít kivételt a 205. cikk, amennyiben ennek értelmében a szövetséges és társult hatalmak lemondanak azon kedvezmények igénybevételéről, amelyet egyrészt Magyarország, másrészt Ausztria vagy a Cseh-Szlovák Állam biztosítanak megállapodásszerűen egymásnak.

A kivétel azonban nem általános, hanem csakis a szerződő államokból eredő vagy onnan származó és a megállapodásban felsorolt nyerstermények vagy ipari készítmények érdekében biztosított vámelbánásra vonatkozik és ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a megállapodás érvénye az 5 évi időtartamot meg nem haladhatja.

Ezen határozmánynál — amely szószerint megegyezik a st.-germaini békeszerződés 222. cikkével — a magyar békeküldöttség észrevételeiben reámutatott arra, hogy ezen kivételnek Ausztria javára való engedélyezésénél a szövetséges és társult hatalmakat nyilvánvalóan két szempont vezérelte: egyrészt az, hogy Ausztria számára, melynek gazdasági erőforrása legelső sorban fejlett ipara és Bécsben összpontosított kereskedelme, a gazdasági érvényesülésnek legalább az a köre, amelyet az Osztrák-Magyar Monarchia gazdasági egysége idején szinte korlátlanul birtokolt: t. i. a magyar fogyasztási terület, lehetőleg könnyített versenyfeltételek mellett biztosítsák; másrészt pedig, hogy ugyanezen Ausztria ipara, kereskedelme és városi lakossága számára némi biztosíték adassék azoknak a nyersanyag- és élelmészeti forrásoknak lehetőleg kedvezményes használatát tekintetében, amelyekből az Magyarország gabonája, állatai, gyapjája stb. révén, Csehország szene, fája, félgvártmányai stb. révén táplálkozott. Ez a határozmány tehát az Ausztria gazdasági jövőjéről gondoskodni óhajtó jóakarat kifejezése.

Reámutatott azonban a magyar békeküldöttség továbbá arra is, hogy ez az osztrák gazdasági érdekekhez szabott határozmány semmiképp sem alkalmas arra, hogy változatlanul átvéssék a Magyarországnak szánt békeszerződésbe, mert Magyarország egy egységes élő, gazdasági szervezet volt, amelynek egyes tagjai gazdasági tekintetben a legszorosabban egymásra vannak utalva. Ennélfogva a magyar békeküldöttség oly értelmű módosító javaslatot terjesztett be, amely egyrészt legalább átmenetileg módot adott volna az országnak megmaradó része és az elszakított országrészek közötti árucserre szabad folytatására, másrészt abban az irányban, hogy Magyarország mind a négy területéből gyarapodó állammal közelebbi és speciális jellegű gazdasági megállapodásokat köthessen.

Az utóbbi javaslatra vonatkozólag a szövetséges és társult hatalmak válaszejgyezükben kijelentik, hogy ha abban a mértékben, amint azt Magyarország kívánja, nem is mondhatnak le arról az elvről, amely Magyarországnak megtilt minden köztük való megkülönböztetést, e rendszer alkalmazása nem gátolja meg Magyarországot abban, hogy a termelése feltételeinek és ellátási szükségleteinek megfelelő árucserre-rendszert léptessen szabadon életbe. (Ily árucserre-rendszert a gazdasági politikában újabban alkalmazott úgynevezett kompenzációs vagy kontingens szerződések által lehet életbeléptetni.)

Ami az első kívánságot illeti, úgy a szövetséges és társult hatalmak nézete szerint e rendszer, hogy t. i. Magyarország és a tőle elszakított területek között több évre terjedő időtartamra szabad csereforgalom létesíttessék, az átsatolt területek és a magyar területekből részesedő államok területének egyéb részei között gazdasági határok felállítását jelentené. A szövetséges és társult hatalmak tehát kijelentik, hogy nem vehetnek tekintetbe oly javaslatot, amelynek következménye az lenne, hogy gazdasági szempontból érvénytelenítene a területek felszabadulását és meggátolná e területeknek az azokat megszerző államokkal való összeolvadását.

Nézetük szerint nem valószínű továbbá, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia átsatolt területei egymásközt gazdasági téren versenyezni fognak, hanem inkább az a valószínű, hogy meg fogják kísérelni régi piacaikat újra megtalálni és így régi kereskedelmi összeköttetéseiket felújítani. Ha a megszokott árucseré helyreáll, akkor nézetük szerint nem fenyegeti semmiféle veszedelem Magyarországnak sem termelését, sem kereskedelmét.

Kívánatosnak tartják azonban a szövetséges és társult hatalmak, hogy külön egyezmények jöjjenek létre a kettős monarchiához tartozott területek között annak a célnak elérése végett, hogy azok segítségével Magyarországnak és az átsatolt területeknek szükségletei a kölcsönös támogatás útján kielégítést nyerjenek; és abban az esetben, ha ilyen egyezmények hiányában és olyan gazdasági küzdelmek esetében, amelyeknek bekövetkezésére mindamellett semmi okot nem látnak fennforogni, Magyarország a békés állapotta össze nem egyeztethető gazdasági korlátokkal találá magát szemben, a szövetséges és társult hatalmak gondoskodni fognak arról, hogy a Nemzetek Szövetségének közvetítésével a szükséges eszmecserét megindítsák.

A magyar békeküldöttségnek ezen cikknél hangoztatott kívánságainak és a szövetséges és társult hatalmak fentiekben ismertetett álláspontjának eredménye a 207. cikk 6. pontja, amelyet a békeszerződés tervezete eredőileg nem tartalmazott. V. ö. a 208. cikknél levő jegyzetet is.

206. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számított első hat hónapban a Szövetséges és Társult Hatalmak beviteli cikkeire Magyarországon megállapított vámdíjtételek nem lehetnek magasabbak azoknál a legkedvezőbb díjtételeknél, amelyek 1914. évi július hó 28.-án a volt Osztrák-Magyar Monarchiában a bevitelre alkalmazást nyertek.

Ez a rendelkezés az első hat hónap lejárta után további harminc hónapig csak a friss és szárított gyümölcs, friss főzelék, faolaj, tojás, sertés és hentesárúk és élő szárnyas bevételére nézve marad érvényben, még pedig akként, amint ezeket az árukat a fentemlített időpontban (1914. évi július hó 28.-án) a Szövetséges és Társult Hatalmakkal kötött szerződésekben meghatározott szerződéses vámtarifák alapján kezelték.

E cikk a békeszerződés életbelépésétől számított hat havi időtartamra leköti az 1914. évi július hó 28.-án a volt osztrák-magyar monarchiában alkalmazásban állott legkedvezőbb vámtételeket a szövetséges és társult

hatalmoknak Magyarországra irányuló beviteli forgalmára nézve. Az említett időtartamra tehát e cikk nemcsak megszünteti teljesen Magyarország önrendelkezési jogát a vámügy terén, úgy, hogy az 1906. évi autonóm vámtarifa tételei sem módosíthatók, hanem a fenti időpontban érvényes összes szerződéses vámtételek kötelező alkalmazását is előírja. Mindazon kezezményes vámtételek tehát, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Monarchia egyes külállamokkal kötött kereskedelmi szerződésiben annak idején engedélyezett, ezen hat havi időtartam alatt a szövetséges és társult hatalmak áruforgalma javára továbbra is alkalmazásban kell, hogy maradjanak.

E hat havi időtartam letelte után Magyarország rendelkezési joga a vámtételek megállapítása terén helyreáll. Kivételt képeznek mindazonáltal egyes felsorolt árucikkek vámjai, amelyek még további harminc hónapra, összesen tehát három évre, az 1914. július hó 28-án érvényben állott (tehát nemcsak autonóm, hanem szerződéses) magasságban lekötte maradnak. E cikkek vámjainak lekötése főleg Olaszország és Szerbia érdekében áll.

E rendelkezés természetesen nem érinti Magyarországnak azon jogát, hogy az 1907. LIII. t.-c. XVII. cikke értelmében a vámoknak aranyban való fizetését követelhesse, illetve, hogy a mindenkori aránygiónak megfelelő telpénzt szedhessen.

207. cikk.

1. Lengyelország, a Cseh-Szlovák Állam és Magyarország külön megállapodásokat fognak egymással kötni a szénnek, ideértve a barnaszénnek, ugyszintén élelmiszereknek és nyersanyagoknak kölcsönös szállítására vonatkozólag.

2. Ezeknek a megállapodásoknak megkötéséig, de semmi esetre sem a jelen Szerződés életbelépését követő öt éven túl, a Cseh-Szlovák Állam és Lengyelország kötelezik magukat, hogy semmiféle kiviteli vámnak, sem bármily természetű korlátozásnak nem vetik alá a Magyarországra irányított oly mennyiségű szén vagy barnaszén kivitelét, amelyet az érdekelt Államok megegyezésének hiányában, a Jóvátételi Bizottság állapít meg. Ennek a mennyiségnek meghatározása végett a Jóvátételi Bizottság figyelembe veszi az összes körülményeket, ideértve annak a szénnek, valamint barnaszénnek mennyiségét is, amelyet a háboru előtt egyrésről Magyarország mostani területe, másrésről Szilézia és a volt Osztrák Birodalomnak olyan területei között cseréltek ki, amelyeket a békeszerződések értelmében a Cseh-Szlovák Államhoz és Lengyelországhoz csatoltak, valamint ezekben az országokban a kivitelre most rendelkezésre álló mennyiségeket is. A viszonyosságnak megfelelően Magyarország köteles lesz a Cseh-Szlovák Állam és Lengyelország részére az 1. szakaszban említett barnaszénnek, élelmiszereket és nyersanyagokat oly mennyiségben szállítani, amint azt a Jóvátételi Bizottság meghatározza.

3. A Cseh-Szlovák Állam és Lengyelország kötelezik magukat továbbá arra, hogy az említett időtartam alatt minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítása végett, hogy a Magyarországon lakó vevők a szenet, — ideértve a barnaszenet is — éppen olyan előnyös feltételek mellett szerezhessék meg, mint amelyek a hasonló körülmények között ugyanilyen terményekre irányadók a Cseh-Szlovák Államban vagy Lengyelországban lakó vevők részére saját országukban vagy bármely más országban.

4. A 2. és 3. szakaszok rendelkezései, amelyek megtiltják a kiviteli vámokat vagy korlátozásokat és meghatározzák az eladás feltételeit, alkalmazást fognak nyerni a Magyarország részéről Lengyelország vagy a Cseh-Szlovák Állam számára szállított barnaszénre is.

5. A fenti rendelkezések valamelyikének végrehajtása vagy értelmezése körül felmerülő nézeteltérés esetében a Jóvátételi Bizottság dönt.

6. Avégből, hogy Lengyelországnak, Romániának, a Szerb-Horvát-Szlovén Államnak, Cseh-Szlovákországnak, Magyarországnak és Ausztriának kölcsönös támogatása lehetővé váljék oly termékek tekintetében, amelyek eddig ez Államok területei közt csereforgalom tárgyai voltak s amelyek e területek termelésére vagy kereskedelmére nézve nélkülözhetetlenek, ezeknek az Államoknak egyike vagy másika a jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónapon belül tárgyalásokat fog kezdeményezni oly célból, hogy az említett többi Államok egyikével vagy másikkal a jelen Szerződés rendelkezéseinek, nevezetesen a 200—205. cikkeknek megfelelő külön egyezményeket kössön.

E határidő leteltével az az Állam, amely ilyen egyezmény kötését kezdeményezte, de azt megkötni nem tudta, a Jóvátételi Bizottsághoz fordulhat és ettől az egyezmény megkötésének siettetését kérheti.

L. a 208. cikknél lévő jegyzetet.

208. cikk.

1. Magyarország és Ausztria külön megállapodásokat fognak egymással kötni az élelmiszerek, nyersanyagok és ipari gyártmányok kölcsönös szállítása tárgyában.

2. Ezeknek a megállapodásoknak megkötéséig, de semmi esetre sem a jelen Szerződés életbelépését követő öt éven túl, Magyarország kötelezi magát, hogy a Magyarországon termelt mindenféle élelmiszereknek Ausztriába való kivitelét semmiféle kiviteli vámnak, sem bármily természetű korlátozásnak nem veti alá oly mennyiség ere-

jéig, amelyet az érdekelt Allamok megegyezésének hiányában a Jóvátételi Bizottság állapít meg. Ennek a mennyiségnek meghatározása végett a Jóvátételi Bizottság figyelembe veszi az összes körülményeket, különösen az érdekelt két ország termelését és a fogyasztás szükségleteit. A viszonyosságnak megfelelően Ausztria köteles lesz Magyarország részére az I. szakaszban említett nyersanyagokat és ipari gyártmányokat oly mennyiségben szállítani, amint azt a Jóvátételi Bizottság meghatározza.

3. Magyarország kötelezi magát továbbá arra, hogy az említett időtartam alatt minden szükséges intézkedést megtesz annak biztosítása végett, hogy az Ausztriában lakó vevők mindezeket a termékeket épen olyan előnyös feltételek mellett szerezhessék meg, mint amelyek hasonló körülmények között ugyanolyan termékekre irányadók Magyarországon lakó vevők részére, saját országukban vagy bármely más országban.

4. A fenti rendelkezések valamelyikének végrehajtása vagy értelmezése körül felmerülő nézeteltérés esetében a Jóvátételi Bizottság dönt.

A 205. cikkben foglalt határozmány további kiépítésében a 207. és 208. cikkek arra vannak hivatva, hogy egyes oly termékek szállítását, amelyeknek kicserélése Magyarország, Ausztria és a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeiből részesedő államok között különösen szükségesnek látszik, biztosítsák.

Az ezen célból kötendő megállapodásokra vonatkozó általános kötelezettséget mindkét cikk első pontja tartalmazza.

A békeszerződés azonban arra az esetre is tartalmaz rendelkezéseket, ha ily megállapodások az egyes országok között nem jönnek létre. Ennélfogva a legfontosabb cikkek, ugymint szén, ipari nyersanyagok és élelmiszerek szállítására nézve a fenti cikkek 2—5. pontjai kötelező rendelkezéseket tartalmaznak. Egyrészt kötelezik a Cseh-Szlovák Allamot és Lengyelországot Magyarország számára szénnek és barna-szénnek, ennek viszonzásul pedig Magyarországot barna-szénnek, élelmiszernek és nyersanyagoknak a szállítására; másrészt kötelezik Magyarországot Ausztria javára élelmiszereknek, és viszonzásul Ausztriát nyersanyagoknak és ipari gyártmányoknak a szállítására. A szállítás feltételeire vonatkozólag a békeszerződés a szállítási kötelezettség időtartamát legfeljebb öt évben alapítja meg és megtiltja a szállítási kötelezettség alá eső áruknak kiviteli vámmal való megterhelését. Egyébként azonban a szállítandó áruk mennyisége és a szállítási feltételek megállapítására vonatkozólag e cikkek értelmében — az érdekelt államok megegyezésének hiányában — a jóvátételi bizottság szinte korlátlan hatáskör felett rendelkezik.

E határozmányok tekintetében a szövetséges és társult hatalmak válaszcímjegyzékükben kijelentik, hogy azokat éppen azokból a szempontokból állapították meg, amelyekre a háború előtti csereforgalom fenntartására vonatkozólag a magyar küldöttség észrevételeiben hivatkozott volt, de kijelentik, hogy a csereforgalom természetesen mindegyik ország képességének megfelelően korlátozást fog nyerni és az esetben, ha a jóvátételi bizottság beavatkozására lenne szükség, ez a legnagyobb mértékben figyelembe fogja venni a két ország élelmezési és kereskedelmi szükségleteit.

A magyar békeküldöttség ugyanis a 207. és 208. cikkeivel kapcsolatban észrevételeiben reámutatott arra, hogy Magyarország a békeszerződés területconkitó határozmányai által nemcsak széntermelése igen tekintélyes mennyiségétől fosztatik meg, hanem számos más nyersanyagától is, mint pld. a vasérc, a fa, a kénkovand, továbbá oly elsőrendű szükségleti cikkek beszerzési lehetőségeitől is mint a só és a petróleum. Ennélfogva azzal a kívánsággal lépett fel, hogy az utóbbi két cikk szállítására vonatkozólag az azok termelési forrásait megnyerő államok épp oly módon köteleztessenek, miként a Cseh-Szlovák Allam és Lengyelország a szénnel a szállítására, a többi elsőrendű fontosságú nyersanyag beszerzési lehetősége pedig egy a Magyarország és a tőle elszakítandó részek között létesítendő speciális forgalmi lehetőség által megkönnyíttessék.

Bár a szövetséges és társult hatalmak Magyarországnak erre vonatkozó kívánságait nem teljesítették, válaszjegyzékük értelmében mégis hajlandók lévén előmozdítani azokat az eszmeceeréket, amelyeket Magyarország nyersanyag szükségleteinek beszerzése tekintetében az előbb említett államokkal folytatni akarna, a békeszerződés 207. cikkébe a 6. pontot mint új határozmányt felvették, természetesen nem kötelezven az utódállamokat egyoldalulag Magyarország javára való szállításokra, hanem csak a tárgyalási kötelezettséget állapítván meg a kölcsönösség alapján.

V. ö. a 205. cikknél lévő jegyzetet is.

II. FEJEZET.

A hajózás szabályozása.

209. cikk.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy elismerik mindazon Szerződő Felek hajóinak lobogóját, amelyeknek tengerpartjuk nincs, ha ezek a hajók az illető Szerződő Fél területén fekvő és erre a célra kijelölt helyen lajstromozva vannak; ez a hely ezeknek a hajóknak lajstromozási kikötője gyanánt szerepel.

E cikk ujitást tartalmaz a nemzetközi jog terén, amennyiben ismeri kizárólag szárazföldi államoknak a jogát is tengeri kereskedelmi hajóraj tartására. Mivel azonban a nemzetközi jog értelmében a hajók nemzetiségét az általuk viselt lobogo határozza meg, a hajók lobogóviselési jogát pedig annak a kikötőnek állami hovátartozandósága állapítja meg, amelyben az illető hajó lajstromozva van, a lajstromozásnak továbbá valamelyik kikötőben kell megtörténnie, lehetővé kellett tenni, hogy lajstromozási kikötő gyanánt ne csak kikötő, hanem bármely az illető állam területén fekvő szárazföldi hely is szerepelhessen.

III. FEJEZET.

Tisztességtelen verseny.

210. cikk.

1. Magyarország kötelezi magát, hogy minden szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedést megtesz

avégből, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyikétől származó nyersterményeket és ipari gyártmányokat a kereskedelmi forgalomban a tisztességtelen verseny minden módja ellen megvédje.

Magyarország kötelezettséget vállal arra, hogy lefoglalással vagy bármely más megtorló intézkedéssel meggátolja és megtiltja mindazoknak a termékeknek vagy áruknak a behozatalát és kivitelét, valamint belföldi gyártását, forgalmát, eladását és árubabocsátását, amelyeken vagy amelyeknek közvetlen borítékán vagy külső csomagolásán olyan jegyek, nevek, feliratok vagy bármiféle jelek vannak, amelyek közvetlenül vagy közvetve e termékek vagy áruk eredetének, nemének, természetének vagy különös minőségének hamis megjelölését foglalják magukban.

2. Magyarország a viszonzosság feltétele mellett kötelezettséget vállal arra, hogy alkalmazkodik valamely Szövetséges és Társult Országban érvényes és az illetékes hatóság útján vele szabályszerűen közölt azokhoz a törvényekhez, ugyanzintén ezeknek a törvényeknek megfelelően keletkezett közigazgatási és bírói határozatokhoz, amely törvények és határozatok meghatározzák vagy szabályozzák a tájmegjelölés jogát abban az országban termelt borokra vagy szeszes italokra nézve, amelyhez az illető táj tartozik, vagy azokat a feltételeket, amelyek mellett a tájmegjelölés feltüntetésére jogosult; az említett törvényekkel vagy határozatokkal ellenkező tájmegjelöléseket viselő termékek vagy áruk behozatalát, kivitelét, ugyanzintén gyártását, forgalmát, eladását vagy árubabocsátását, Magyarország meg fogja tiltani és a jelen cikk 1. szakaszában foglalt intézkedésekkel meg fogja gátolni.

A 210. cikk 1. pontja kötelezi Magyarországot, hogy a szövetséges és társult hatalmak áruinak számára a tisztességtelen verseny minden taja ellen kellő védelmet biztosítson.

A tisztességtelen verseny ügye a maga feljjes egészében Magyarországon törvényhozásilag még nincsen szabályozva. Az Ausztriával 1907-ben kötött kiegyezés (1908: XII. t.-c.) alapján vállalt kötelezettség, valamint az ipari tulajdonjogra vonatkozó nemzetközi egyezmények becikkelyezése (1908: LII. t.-c. és 1913: VIII. t.-c.) folytán készült ugyan egy törvényjavaslat, amely általában a tisztességtelen verseny minden lehető nyilvánulása ellen kíván oltalmat biztosítani, e javaslat azonban törvényerőre nem emelkedett. A tisztességtelen verseny egyes alakjai ellen védelmet nyújt mindazonáltal az ipartörvény (1884: XVII. t.-c.) és egyes speciális törvények, mint pl. a csomagokban árukt cikkek mennyiségartalmának helyes megjelöléséről szóló 1893: XXXIV. t.-c., az ország címerének használatáról szóló 1883: XVIII. t.-c. és más hasonló törvények, valamint a büntetőtörvénykönyv (1878: V. t.-c.) egyes rendelkezései.

E körülményre hívta fel a magyar békeküldöttség észrevételeiben a szövetséges és társult hatalmak figyelmét, amidőn reámutatott arra a nagy sérelemre, hogy a tisztességtelen verseny elleni oltalom nyújtására

Magyarország egyoldalulag köteleztetik anélkül, hogy számára e téren a kölcsönösség biztosíthatnék. A nemzetköz gazdasági ethika szempontjából ez annál sajnálatosabb, mert ezáltal Magyarország teljesen védtelenné válik egyes szomszédaival szemben és ezek így ellenszolgáltatás nélkül elnyervén Magyarországon érdekeik védelmét, nem érzik majd indíttatva magukat arra, hogy Magyarország részére viszonzóságot biztosítsanak.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben kijelentik, hogy annak, hogy a viszonzóságot a 210. cikk 1. pontja nem mondja ki, az az oka, hogy a szövetséges és társult hatalmak törvényhozásai e téren bizonyos különbségeket tüntetnek fel és hogy kevésbé szükségesnek látszott az említett különbségek kiegyenlítése, mint Magyarország megfelelő kötelezettségeinek pontos megállapítása. Kijelentik egyébként, hogy foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy nemzetközi értekezletet hívjanak egybe, amelynek feladata lenne a kereskedelmi és ipari védjegyek, valamint a származási jelzések tárgyában minden tekintetben kielégítő megoldást találni.

Ellentétben a 210. cikk 1. pontjával ezen cikknek a borok és szeszesitalok tájmegjelölésének jogára vonatkozó 2. pontja Magyarország számára a kölcsönösséget biztosítja. E pontnál félreértések elkerülése végett észrevételeiben a magyar békeküldöttség javasolta annak világos kimondását, hogy azok a megjelölések, amelyek eredetileg tájmegjelölést jelentettek, de az általános nyelvszokás és kereskedelmi usance szerint már csak minőségi jelzéseként, fajmegjelöléseként használatosak (pl. cognac, champagne, chartreuse, pilseni sör), nem tekintetnek a származás iránt megítévesztő célzatu áruneveknek. A magyar békeküldöttség nézete szerint ez a kiegészítés teljes összhangban lenne az 1891. évi április hó 14-én Madridban az áruk hamis származási jelzésének megakadályozása iránt létrejött — Magyarországon eddig be nem cikkelyezett — megállapodás 4. cikkével és azzal az általánosan elfogadott magyarázattal, melyet ez a cikk úgy a különböző nemzetek törvényalkotásaiban, mint pedig a tudományos irodalomban nyert.

Ezen javaslatra vonatkozólag azonban a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben kijelentik, hogy a 2. pontnak teljesen világos a jelentése és épen annak megakadályozására irányul, hogy valamely tájmegjelölés, amelyet a termelő országban akár törvények, akár közigazgatási vagy bírósági határozatok mint ilyet elismernek, Magyarországon figyelmen kívül hagyassék azzal a kifogással, hogy e megjelölés az illető termelő országon kívüli országokban általános megjelölés jellegével bír.

E pont határozmányai azonban csakis borra és szeszesitalokra vonatkoznak. Ennélfogva egyéb szokásos tájmegjelölések használata (pl. kölni víz, prágai sodar) továbbra is szabad marad.

A viszonzóság engedélyezése e határozmány tekintetében Magyarország számára különösen a tokaji bor védelme szempontjából bir nagy jelentőséggel.

A tisztességtelen versenyre vonatkozó határozmányok érvényessége időbeli kozlátózás alá nem esik. V. ö. e tekintetben a 215. cikknél lévő jegyzetet is.

IV. FEJEZET.

Pánásmód a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgáraival.

211. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy:

a) a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárait

nem zárja el szakma, hivatás, kereskedelem és ipar gyakorlásától semmiféle olyan tiltó rendszabállyal, amely egyformán alkalmazást nem nyerne minden külföldi állampolgárra kivétel nélkül;

b) a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgáiraival szemben nem állapít meg az a) pontban körülírt jogokat érintő semmiféle olyan rendelkezéseket vagy korlátozásokat, amelyek közvetlenül vagy közvetve az idézett pont szabályait sértene, vagy amelyek a legtöbb kedvezményt élvező külföldi állampolgárokra alkalmazott szabályoktól eltérők vagy azoknál kedvezőtlenebbek volnának;

c) a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgáira, javaikra, jogaikra vagy érdekeikre, ideértve azokat a társaságokat és egyesületeket is, amelyekben érdekelt vannak, nem vet ki semmiféle más; vagy magasabb terhet és illetéket vagy egyenes vagy közvetett adót, mint aminők saját állampolgárait vagy javaikat, jogaikat vagy érdekeiket terhelik, vagy terhelnék;

d) nem veti alá egyik Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárait sem olyan korlátozásnak, amely ezeknek a Hatalmaknak állampolgáiraival szemben 1914. évi július hó 1. napján nem volt alkalmazható, kivéve, ha ugyanez a korlátozás egyaránt vonatkozik saját állampolgáira is.

A 211. cikk a) és b) pontjai arra kötelezik Magyarországot, hogy a szövetséges és társult hatalmak állampolgárait szakma, hivatás, kereskedelem és ipar gyakorlása tekintetében a legnagyobb kedvezményes elbánásban részesítse.

E cikk c) pontja továbbá a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai, azok javai, jogai, érdekei, valamint társaságai és egyesületei számára a magyar állampolgárokkal való egyenlő elbánást biztosítja a közterhek tekintetében, míg a d) pont 1914. évi július hó 1-én érvényben nem állott újabb korlátozásoknak az életbeléptetését tilalmazza, hacsak ezen új korlátozások nem vonatkoznak egyúttal a magyar állampolgárokra is.

E határozmányok abban az irányban jelentenek súlyos megterhelést Magyarország számára, hogy egyoldalú kötelezettséget rónak rá. Bár az újabb kor kereskedelmi szerződéseinek határozmányai a fenti elveknek megfelelnek, mindazonáltal a viszonyosság biztosításának hiánya igen messzemenő következményekkel jár a magyar állampolgárokra, főleg pedig vállalatokra. Mert míg a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai és vállalatai számára a teljesen szabad és súlyosabb terheknek alá nem vethető működés Magyarország területén biztosítva van, addig a magyar állampolgárok és vállalatok a szövetséges és társult hatalmak országaiban különböző elbánásban részesülhetnek, ami működésük teljes megbénítására is vezethet.

Súlyosbitja a helyzetet még az a körülmény is, hogy a 215. cikk 3. bekezdése a Nemzetek Szövetségének Tanácsát felhatalmazza, hogy e cikk eredetileg öt évre tervezett érvényességének időtartamát még további öt évre meghosszabbíthassa.

Már pedig ez a tíz évi időtartam oly hosszú, hogy az alatt a külföldi vállalatok Magyarországon lábukat erősen megvethetik, a magyar vállalatok ellenben a külföldön szinte teljes bizonyossággal tönkremennek.

Ezen terhek felismerése vezette a magyar békeküldöttségét, amidőn észrevételeiben e cikk határozmányaira vonatkozólag a viszonzosság engedélyezését kérte, ha nem is valamennyi szövetséges és társult hatalom, legalább mégis azok részéről, amelyek Magyarország területéből gyarapodtak.

Válaszjegyzékükben azonban a szövetséges és társult hatalmak kijelentik, hogy a viszonzosság tekintetében nem vállalhatnak egyetemleges kötelezettséget, egyrésztől az ide vonatkozó törvényeikben mutatkozó eltérések miatt, másrésztől pedig azért, mert a háboru előtt különböző letelepedési egyezményeket kötöttek. Ami továbbá az átsatolt területeken élő magyar állampolgárok védelmét illeti, ezt nemcsak az állampolgárságról szóló fejezetben már előírt biztosítékok, hanem ezenkívül a Szerződés 44., 47., 52. és 363. cikkeiben említett külön egyezmények is biztosíthatják. (L. a felsorolt cikkeket és az azokhoz tartozó jegyzeteket).

Az egyes lapközleményekből ismeretessé vált fentieknek megfelelő szerződések azonban oly határozmányt, amely a magyar békeküldöttség által hangoztatott aggályokat elhárítaná, nem tartalmaznak.

A szövetséges és társult hatalmak érvelése tehát semminemű biztosítékot nem nyújt Magyarországnak számára.

Észrevételeiben a magyar békeküldöttség hangsúlyozta még azt is, hogy szerződéses uton sem lesz képes saját állampolgárainak az érdekeit a szövetséges és társult hatalmak országaiban megvédeni, mert egyoldalulag minden kötelezettség megadására kötelezve lévén, nincs módjában a kért engedmény fejében megfelelő ellenszolgáltatást nyújtani. Erre vonatkozólag a szövetséges és társult hatalmak utalnak a 224. cikk rendelkezésére, amelynek értelmében mindegyik szövetséges és társult hatalomnak jogában áll újból életbeléptetni azokat a szerződéseket és meg egyezéseket, amelyeket a 211. cikkben érintett kérdések szabályozása tekintetében akár a Kettős Monarchiával, akár a Magyar Állammal kötött, vagy azokra vonatkozólag új megegyezéseket létesíteni.

Természetes azonban, hogy ily új egyezmények létesítését a Magyarországra rótt egyoldalú kötelezettség módfelett megnehezíti.

212. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai személyük, javaik, jogaik és érdekeik tekintetében magyar területen állandó védelemben részesülnek és szabadon fordulhatnak a bíróságokhoz.

Megfelel a tényleges állapotnak.

213. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri állampolgárainak olyan új honosságát, amelyet azok a Szövetséges és Társult Hatalmak törvényei szerint és e Hatalmak illetékes hatóságainak határozatai alapján akár honosítással, akár valamely szerződés rendelkezése folytán megszereztek, vagy megszerezhetnek és hogy az új honosság

megszerzésének okából ilyen állampolgárait minden tekintetben feloldja eredeti hazájukkal szemben fennálló mindenféle kötelezettségeik alól.

E cikknek, amely a magyar állampolgárság megszűnése tekintetében a szövetséges és társult hatalmak törvényeit és az említett hatalmak illetékes hatóságainak a határozatait teszi irányadóvá, igen messzemenő jelentősége van, dacára annak, hogy a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben kijelentik, hogy e kikötésnek nincs más célja, csak az, hogy megakadályozza az összeütközéseket és kétségeket, amelyek tapasztalás szerinti a «kettős állampolgárságból» eredhetnek.

Ily rendelkezésnek a felvétele azonban az említett cél elérése szempontjából felesleges, mert az állampolgárságot szabályozó magyar törvény (1879: L. t.-c.) a magyar állam kötelékéből való elbocsátást mindenki számára biztosítja, aki az állammal szemben fennálló és törvényeken alapuló kötelezettségeinek eleget tett.

Ilyképen tehát e rendelkezés lehetővé teszi azt, hogy valaki azon szándékkal szerezzék meg valamely szövetséges és társult hatalom állampolgárságát, hogy Magyarországgal szemben fennálló kötelezettségei alól mentesüljön még akkor is, ha lakhelyét magyar területen továbbra is megtartja.

214. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak Magyarország városaiba és kikötőibe főkonzulokat, konzulokat, alkonzulokat és konzuli ügynököket nevezhetnek ki. Magyarország kötelezi magát, hogy ezeknek a főkonzuloknak, konzuloknak, alkonzuloknak és konzuli ügynököknek kijelölését, akiknek nevét vele közölni fogják, elismeri és a rendes szabályok és szokások szerint megengedi feladataik teljesítését.

A nemzetközi jog értelmében minden államnak jogában állott, hogy egyes városokat, országrészeket az összes államok konzuljai elől megkülönböztetés nélkül elzárhasson, valamint hogy egyes neki személyileg nem tetsző egyénekkal szemben az elismertetést (exequaturát) megtagadhassa. illetve visszavonhassa. A 214. cikk rendelkezései Magyarországtól e jogot megvonják, úgy, hogy bármely szövetséges és társult hatalom Magyarország bármely kikötőjébe és városába bárkit konzul gyanánt kiküldhet, anélkül, hogy Magyarországnak módjában lenne ezt megakadályozni. A magyar békeküldöttség ennél fogva Magyarország részére a viszonság megadását és az eddigi joggyakorlat fenntartását kérte. E kivánásra a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben kijelentik, hogy nem hajlandók megadni Magyarországnak a viszonságot konzuloknak városaikban és kikötőikben való letelepedése tekintetében. Kijelentik egyébként, hogy semmi sem áll útjában annak, hogy az egyes szövetséges és társult hatalmak és Magyarország között a háboru előtt fennállott konzuli egyezmények a 224. cikk alkalmazásával újból életbe lépjenek, vagy hogy magyar konzuloknak területeikre való bocsátása tárgyában Magyarország és a Hatalmak között új egyezmények jönnek létre.

Ily új egyezmények létrejöttét azonban igen megnehezíti Magyarország a jelen cikkben foglalt egyoldalú és időtartalmilag nem korlátozott kötelezettsége. Utóbbi tekintetben v. ö. a 215. cikknél lévő jegyzetet.

V. FEJEZET.

Általános rendelkezések.

215. cikk.

A fenti I. fejezetben Magyarországra rótt kötelezettségek érvényessége a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt év múlva megszűnik, hacsak a szövegből más nem következik, vagy a Nemzetek Szövetségének Tanácsa ennek a határidőnek eltelte előtt legalább tizenkét hónappal akként nem határoz, hogy ezek a kötelezettségek változtatással vagy anélkül további időre is érvényben maradjanak.

De megegyezés áll fenn arra nézve, hogy a Nemzetek Szövetségének Tanácsa ellenkező határozata nélkül a 200., 201., 202. vagy 203. cikkekben Magyarországra rótt kötelezettségekre a jelen Szerződés életbelépésétől számított háromévi határidő eltelte után nem hivatkozhatik az a Szövetséges és Társult Hatalom, amely nem részesitené Magyarországot a viszonyosságnak megfelelő elbánásban.

A 211. cikk változtatással vagy anélkül ennek az ötévi határidőnek eltelte után is érvényben marad arra az időre, amelyet a Nemzetek Szövetségének Tanácsa szótöbbséggel fog meghatározni, de ez az idő öt évet nem haladhat meg.

Az I. fejezet (200—208. cikkek) tartalmazza a vámszabályok, vámdíjak és vámkorlátozások tekintetében Magyarországra rótt kötelezettségeket. Ezen terhek érvényben tartására vonatkozólag a 215. cikk első bekezdése általában öt évi — a Nemzetek Szövetségének Tanácsa által meghosszabbítható — időtartamot állapít meg.

Ezen általános határozomány alól azonban a jelen cikk második bekezdése kivonja a 200—203. cikkekben foglalt rendelkezéseket. Ezen bekezdés határozománya értelmében a Magyarország által a szövetséges és társult hatalmak javára az egyoldalú legnagyobb kedvezmény nyújtására vonatkozó kötelezettség a békeszerződés életbelépésétől számított három év múlva megszűnik és Magyarország további két éven át a legnagyobb kedvezményt csakis azon szövetséges és társult hatalmaknak köteles rendelkezésre bocsátani, amelyek neki e téren a viszonyosságnak megfelelő elbánást biztosítják. Mindazonáltal a Nemzetek Szövetségének Tanácsa számára e bekezdés is biztosítja a három évi időtartam meghosszabbításának a jogát.

A 215. cikk harmadik bekezdése a szövetséges és társult hatalmak állampolgáira vonatkozó legnagyobb kedvezményes, illetve paritásos elbánásra nézve a 211. cikkben foglalt kötelezettség időtartamát — az eredeti öt évi időtartamnak a Nemzetek Szövetsége Tanácsa által való meghosszabbítását feltételezve — legfeljebb 10 évi időtartamban állapítja meg.

A 210. cikknek a tisztességtelen versenyre, valamint a 214. cikknek a konzulküldési jogra vonatkozó határozmányai időbeli korlátozás alá nem esnek.

216. cikk.

Ha a Magyar Kormány nemzetközi kereskedelmi tevékenységet folytatna, ebben a tekintetben nem illetik meg őt az állami felségjogból eredő jogok, kiváltságok és mentességek és nem is tekinthető olyanoknak, mintha ilyenekkel rendelkeznek.

E cikk értelmében Magyarország a nemzetközi kereskedelem terén állami hatalmi eszközökkel nem élhet. E határozmány, amely egyébként a versaillesi szerződés 281. és a st.-germaini szerződés 233. cikkével azonos, azon lehetőséggel számol, hogy a központi hatalmak az államszociális intézményeknek kiépítésével kapcsolatban mint gazdasági nagyvállalatok a külföldön is szerepelhetnének.

II. CIM.

Nemzetközi szerződések.

Kollektív egyezmények újbóli alkalmazása (217—221. és 230. cikkek). Kétoldalú egyezmények újbóli alkalmazásának közlése (224. cikk). Csatlakozás kollektív egyezményekhez (222., 223. és 230. cikkek). Csatlakozás kötetű egyezményekhez (218. cikk ut. bek. és 219. cikk). Nemzetközi egyezmények érvénytelenítése (225. és 227. cikkek). Nemzetközi egyezményeken alapuló kiváltságok érvénytelenítése (228. cikk). Nemzetközi egyezményeken alapuló jogok és előnyök biztosítása a szövetséges és társult hatalmak javára (222. cikk 2. bek., 226. és 229. cikkek).

217. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve s az abban foglalt rendelkezések fenntartásával, a volt Osztrák-Magyar Monarchia által kötött gazdasági vagy szakszerű jelleggel bíró többoldalú szerződések, egyezmények és megegyezések közül Magyarország és az illető Szerződő Félként szereplő Szövetséges és Társult Hatalmak között csupán az itt és a következő cikkekben felsoroltak nyernek alkalmazást:

1. a tengeralatti kábelek védelme tárgyában 1884. évi március hó 14.-én, 1886. évi december hó 1.-én és 1887. évi március hó 23.-án kötött egyezmények és az 1887. évi július hó 7.-én kelt zárójegyzőkönyv;

2. a nemzetközi automobilforgalom tárgyában 1909. évi október hó 11.-én kötött egyezmény;

3. a vámvizsgálat alá eső teherkocsik ólomzár alá helyezése tárgyában 1886. évi május hó 15.-én kötött megegyezés és az 1907. évi május hó 18.-án kelt jegyzőkönyv;

4. a vasutak műszaki egysége tárgyában 1886. évi május hó 15.-én kötött megegyezés;

5. a vámtarifák közzététele és a vámtarifák közzététele céljából nemzetközi Unió létesítése tárgyában 1890. évi július hó 5.-én kötött egyezmény;

6. a török vámtarifa emelése tárgyában 1907. évi április hó 25.-én kötött egyezmény;

7. a Szund tengerszorosban és a Belt tengerszorosokban szedett hajózási illetékek megváltása tárgyában 1857. évi március hó 14.-én kötött egyezmény;

8. az elbai hajózási illetékek megváltása tárgyában 1861. évi június hó 22.-én kötött egyezmény;

9. a scheldei hajózási illetékek megváltása tárgyában 1863. évi július hó 16.-án kötött egyezmény;

10. a Szuezi csatorna szabad használatát biztosító végleges szabályozás tárgyában 1888. évi október hó 29.-én kötött egyezmény;

11. a hajóösszeütközésekre, továbbá a tengeri segítségnyújtásra és mentésre nézve bizonyos szabályok egységesítése tárgyában 1910. évi szeptember hó 23.-án kötött egyezmény;

12. a kórházhajóknak kikötői illetékek és díjak alól való mentesítése tárgyában 1904. évi december hó 21.-én kötött egyezmény;

13. a nők éjjeli munkájának eltiltása tárgyában 1906. évi szeptember hó 26.-án kötött egyezmény;

14. a leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. évi május hó 18.-án és 1910. évi május hó 4.-én kötött egyezmények;

15. a fajtalan közlemények forgalmának elnyomása tárgyában 1910. évi május hó 4.-én kötött egyezmény;

16. az 1903. évi december hó 3.-án kötött egészségügyi egyezmény, valamint az 1892. évi január hó 30.-án az 1893. évi április hó 15.-én, az 1894. évi április hó 3.-án és az 1897. évi március hó 19.-én aláírt előző egyezmények;

17. a méterrendszer egységesítése és tökéletesítése tárgyában 1875. évi május hó 20.-án kötött egyezmény;

18. az erősen ható gyógyszerek készítésének egységesítése tárgyában 1906. évi november hó 29.-én kötött egyezmény;

19. az egységes hangvilla megállapítása tárgyában 1885. évi november hó 16.-án és 19.-én kötött egyezmény;

20. a Rómában Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet létesítése tárgyában 1905. évi június hó 7.-én kötött egyezmény;

21. a filokszéra elleni védőrendszabályok tárgyában 1881. évi november hó 3.-án és 1889. évi április hó 15.-én kötött egyezmények;

22. a mezőgazdaságra hasznos madarak védelme tárgyában 1902. évi március hó 19.-én kötött egyezmény;

23. a kiskoruak gyámsága tárgyában 1902. évi június hó 12.-én kötött egyezmény.

A szövetséges és társult hatalmak 1920. évi május hó 6-án kelt válaszigyzékükben a magyar küldöttség észrevételeinek igazat adva megállapítják, hogy a volt Osztrák-Magyar Monarchia által kötött gazdasági vagy szakszerű jelleggel bíró többoldalú szerződések, egyezmények és megegyezések kifejezés épp ugy vonatkozik a magyar állam részéről külön kötött, mint az osztrák állammal együttesen kötött egyezményekre.

A cikkben felsorolt egyezmények közül magyar törvényekbe vannak iktatva :

az 1. pont alatt említett egyezmények (1888: X. és XI. t.-c.);
 a 10. pont alatt említett egyezmény (1889: XX. t.-c.); erre vonatkozólag l. a 91. cikket is;

a 11. pont alatt említett egyezmény (1913: I. t.-c.);

a 12. pont alatt említett egyezmény (1913: XLVIII. t.-c.);

a 13. pont alatt említett egyezmény (1908: LIII. t.-c.);

a 14. pont alatt említett egyezmények (1912: XLIX. és LXI. t.-c.);

a 15. pont alatt említett egyezmény (1912: L. t.-c.);

a 16. pont alatt említett egyezmények (1903: XXI., 1894: VIII., IX., 1898: XXXI. és 1900: XXIII. t.-c.);

a 17. pont alatt említett egyezmény (1876: II. t.-c.);

a 20. pont alatt említett egyezmény (1908: XVIII. t.-c.);

a 21. pont alatt említett egyezmények (1882: XV. és 1889: XLI. t.-c.);

a 22. pont alatt említett egyezmény (1906: I. t.-c.); és

a 23. pont alatt említett egyezmény (1911: XXIII. t.-c.); ez utóbbi egyezménnyel kapcsolatban említésreméltó, hogy az 1911: XXI. és XXII., valamint az 1912: LII. törvénycikkekbe iktatott többi hágai magánjogi egyezményekről a cikk nem emlékezik meg, amiért is ezek ezentúl a békeszerződést megerősítő államokkal szemben nem nyernek alkalmazást.

A cikk első bekezdésében használt az a kifejezés, hogy a cikkben felsorolt egyezmények »gazdasági vagy szakszerű jelleggel» bírnak, nem szabatos, mert az egyezmények címének áttekintéséből is kiténik, hogy a cikkben más jellegű egyezményekről is van szó.

A 4. pont alatt említett egyezményre nézve l. a 300. cikk 1. pontját is.

A török vámtarifa emelésére vonatkozó s a 6. pont alatt telemlített egyezményre nézve a szövetséges és társult hatalmaknak 1920. május 6-iki válaszigyzéke azt a kijelentést tartalmazza, hogy ennek az egyezménynek újbóli életbeléptetése részben a Németországgal, Ausztriával és Bulgáriával már előbb kötött szerződéseknek, részben annak a kötelezettségnek következménye, amelyet Magyarország a 74. cikk szerint magára vállalt.

Megjegyzendő végül, hogy a magyar küldöttség a 217. cikkben felsorolt egyezmények némelyikére nézve észrevételeket tett, de ezeket az észrevételeket a szövetséges és társult hatalmak nem fogadták el.

218. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve a Magas Szerződő Felek a maguk részéről újból alkalmazni fogják az alább felsorolt egyezményeket és megállapodásokat, Magyarország pedig kötelezi magát, hogy a jelen cikkben foglalt különös rendelkezéseket megtartja.

Postaegyezmények:

az egyetemes posta-egyesületre vonatkozólag Bécsben 1891. évi július hó 4.-én kötött egyezmények és megállapodások;

a posta-egyesületre vonatkozólag Washingtonban 1897. évi június hó 15.-én kötött egyezmények és megállapodások;

a posta-egyesületre vonatkozólag Rómában 1906. évi május hó 26.-án kötött egyezmények és megállapodások.

Távíróegyezmények:

a Szentpétervárott, 1875. évi július hó 10/22.-én kötött nemzetközi távíróegyezmények;

a nemzetközi távírókonferencia által Lisszabonban 1908. évi június hó 11.-én megállapított szabályzatok és díjszabások.

Magyarország kötelezi magát, hogy az egyetemes posta-egyesülethez és a nemzetközi távíró együlethez tartozó vagy azokhoz csatlakozó új Államokkal oly különös megállapodások kötéséhez, aminőket a szóban forgó egyezmények és megállapodások kilátásba helyeznek, hozzájárulását nem fogja megtagadni.

A felsorolt postaszerződések (l. az 1892: XI., 1901: XXVII. és 1908. évi XLV. törvénycikkeket) bevezető része általában akként van szövegezve, hogy belőlük az a következtetés vonható, hogy a későbbi szerződések a korábbi szerződések helyébe lépnek s így kérdéses, vajjon nem lett volna-e elegendő e helyütt csak az időrendben legutolsó postaszerződésre hivatkozni. Megjegyzendő, hogy a felemlített postaszerződések előtt is kötettek már hasonló tárgyú szerződések, amelyek nálunk az 1875: VIII., 1879: XIV. és 1886: XII. törvénycikkbe vannak iktatva.

A cikk nem emlékezik meg a postai megbízások teljesítésére vonatkozó szolgálatnak szabályozása iránt Lisszabonban 1885. március 21-én kötött és az 1886: XIII. törvénycikkbe iktatott egyezményről, pedig ennek rendelkezései, amennyiben az egyetemes postaszerződéssel nem ellenkeznek, a világháború előtt hatályban lenni látszanak.

A szentpétervári távíróegyezmény az 1875: LVI. törvénycikkbe van iktatva.

219. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve a Magas Szerződő Felek a maguk részéről újból alkalmazni fogják az 1912. évi július hó 5.-én kötött nemzetközi szikratáviró egyezményt, Magyarország pedig kötelezi magát, hogy meg fogja tartani azokat az ideiglenes szabályokat, amelyeket vele a Szövetséges és Társult Hatalmak közölni fognak.

Ha a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt éven belül az 1912. évi július hó 5.-én kelt egyezmény helyett a nemzetközi szikratáviróforgalom szabályozására új egyezményt kötnének, ez az új egyezmény kötelező lesz Magyarországra még abban az esetben is, ha Magyarország vonakodnék az egyezmény kidolgozásában résztvenni, vagy azt aláírni.

Ez az új egyezmény egyszersmind a hatályba léptetett ideiglenes szabályok helyébe fog lépni.

A szikratáviró-egyezménnyel kapcsolatban, amelyet nálunk az 1914. évi XVI. t.-c. iktatott törvénybe, a szövetséges és társult hatalmak válaszigyézéke a következőket tartalmazza:

«A 219. cikk megadja Magyarországnak a lehetőséget arra nézve, hogy a tervezett új szikratáviróegyezmény kidolgozásában résztvegyen s így Magyarországnak módjában lesz, hogy véleményét meghallgassák. A Szövetséges és Társult Hatalmak nem hajlandók a Nemzetek Szövetségének döntése alá bocsátani Magyarország esetleges észrevételeit a részükről esetleg kidolgozandó egyezmény rendelkezéseire vonatkozólag és nem tekintik tulságosan terhes kötelezettségnek azt, hogy oly tárgy tekintetében, amely az európai nemzetek kereskedelmének békés lebonyolítását és a nemzetközi hírszolgálatot érinti, Magyarországnak majd csatlakoznia kell a többi részes Hatalom egyhangu megállapodásához.»

220. cikk.

Az ipari tulajdon védelme tárgyában Párisban 1883. évi március hó 20.-án kötött és Washingtonban 1911. évi június hó 2.-án módosított nemzetközi egyezmény és a gyári és kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozása tárgyában 1891. évi április hó 14.-én kötött megállapodás a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve alkalmazást nyernek annyiban, amennyiben azokat a jelen Szerződésből folyó kivételek és korlátozások nem érintik és nem módosítják.

Az itt felsorolt egyezményeket l. az 1913: VIII. törvénycikkben.

A magyar küldöttség észrevételeire tekintettel a szövetséges és társult hatalmak válaszigyézéke magától értetődőnek jelenti ki, hogy az itt említett Unióegyezmények alatt a Washingtonban 1911-ben elfogadott szöveget kell érteni az ahhoz függesztett magyarázó jegyzőkönyvvel együtt.

L. még a 241—245. és 257. cikkeket is.

221. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve a magas Szerződő Felek a maguk részéről alkalmazni fogják a polgári eljárás tárgyában Hágában 1905. évi július hó 17.-én kötött egyezményt. Mindazonáltal ez a rendelkezés nem vonatkozik és nem fog vonatkozni Franciaországra, Portugáliára és Romániára.

A hágai polgári eljárási egyezményt l. az 1909: XIV. törvénycikkben.

222. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a megszabott alak-szerűségek mellett s a jelen Szerződés életbelépésétől számított tizenkét hónap eltelte előtt csatlakozni fog az irodalmi és művészeti művek védelme tárgyában Bernben 1886. évi szeptember hó 9.-én kötött, Berlinben 1908. évi november hó 13.-án módosított és a Bernben 1914. évi március hó 20.-án aláírt pótjegyzőkönyvvel kiegészített nemzetközi egyezményhez.

Magyarország kötelezi magát, hogy a fentjelzett egyezményhez való csatlakozásnak időpontjáig a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak irodalmi és művészeti műveit az említett nemzetközi egyezmény elveinek megfelelő tényleges rendelkezésekkel elismeri és megvédi.

Egyébként függetlenül a fentemlített csatlakozástól, Magyarország kötelezi magát arra is, hogy minden egyes Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárainak minden irodalmi és művészeti művét továbbra is legalább oly elismerésben és oly védelemben részesíti, amely az 1914. feltételeknek megfelel.

Magyarországnak az irodalmi és művészeti művek védelmére alakult berni nemzetközi Unióba való belépésről már néhány évvel ezelőtt törvénytervezet készült, amelynek tárgyalása és benyújtása azonban a közbejött események folytán elmaradt.

A magyar küldöttség észrevételeire tekintettel a szövetséges és társult hatalmak válaszigjegyzéke magától értetődőnek jelenti ki, hogy az itt említett Unió-egyezmények alatt a Berlinben 1908-ban elfogadott szöveget kell érteni az egyezményekhez függesztett magyarító jegyzőkönyvekkel és nyilatkozatokkal együtt.

L. még a 241—245. és 257. cikkeket is.

223. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy csatlakozni fog a következő egyezményekhez:

1. a fehér foszfor használatának a gyufagyártásban való eltiltására vonatkozólag 1906. évi szeptember hó 26.-án kötött egyezményhez;

2. a kereskedelmi statisztikák egységesítésére vonatkozólag 1913. évi december hó 31.-én kötött egyezményhez.

V. ö. a fehér vagy sárga foszforral való gyujtógyártás eltiltásáról szóló 1911. V. t.-c. rendelkezéseivel.

224. cikk.

A jelen Szerződés általános elveinek vagy különös rendelkezéseinek szelleméből kiindulva, minden egyes Szövetséges és Társult Hatalom hivatalosan közölni fogja Magyarországgal a volt Osztrák-Magyar Monarchiával kötött mindazokat a kétoldalu egyezményeket, amelyeknek megtartását kívánni fogja.

A jelen cikkben említett hivatalos közlés vagy közvetlenül vagy valamely más Hatalom közvetítésével fog történni. A közlés vételét Magyarország írásban fogja elismerni; az újból való életbelépés időpontja a hivatalos közléssel veszi kezdetét.

A Szövetséges és Társult Hatalmak egymásközt kötelezik magukat arra, hogy Magyarországgal szemben csak oly egyezményeket fognak alkalmazni, amelyek a jelen Szerződés rendelkezéseinek megfelelnek.

A hivatalos közlés esetleg meg fogja jelölni ezeknek az egyezményeknek rendelkezései közül azokat, amelyek a jelen Szerződés rendelkezéseinek nem felelnek meg, s így újból nem alkalmazhatók.

Véleményeltérés esetében a Nemzetek Szövetsége lesz hivatva dönteni.

A hivatalos közlésre a Szövetséges és Társult Hatalmak a jelen Szerződés életbelépésétől számított hathónapi határidő áll rendelkezésre.

Csak azok a kétoldalu egyezmények lépnek életbe a Szövetséges és Társult Hatalmak és Magyarország között, amelyek ily közlés tárgyai voltak.

A fentemlített szabályok a jelen szerződést aláíró bármely Szövetséges és Társult Hatalom és Magyarország között fennálló minden kétoldalu egyezményre alkalmazást nyernek, még abban az esetben is, ha az illető Szövetséges és Társult Hatalom nem volt hadiállapotban Magyarországgal.

E cikk rendelkezései a volt Osztrák-Magyar Monarchia és az egyes szövetséges és társult hatalmak között kötött kétoldalu egyezmények újbóli életbeléptetésének kérdését az érdekelt szövetséges és társult hatalom egyoldalu döntésére bizza s Magyarországnak csupán a hivatalos közlés vétele után lesz joga véleményeltérés esetében a Nemzetek Szövetségéhez fordulni.

A békeküldöttség a cikk egyoldalu s ránk nézve sérelmes rendelkezései ellen felszólalt, de a szövetséges és társult hatalmak e felszólalásnak a következő indokolással nem adtak helyt:

«Abból, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak egymás között kötelezettséget vállaltak arra nézve, hogy Magyarországgal szemben csak azokat az egyezményeket fogják alkalmazni, amelyek a jelen Szerződés rendelkezéseivel összhangban állanak és amennyiben erre nézve véleményeltérés lenne közöttük, a Nemzetek Szövetsége lesz hivatva dönteni, Magyarország komoly biztosítékokat nyer a méltányosság és a szabályszerű alkalmazás tekintetében. A magyar Küldöttség részéről javasolt szöveg ismét vita tárgyává tenné azoknak a kétoldalu nemzetközi egyezményeknek nagy részét, amelyeknek újbóli alkalmazása szükséges ahhoz, hogy Magyarország és a Szövetséges és Társult Hatalmak között a normális érintkezés helyreálljon.»

A válaszigyzéknek a 217. cikkre vonatkozó részéből (l. a 217. cikk jegyzetét), de a dolog természetéből és a jelen cikk utolsó bekezdésének szövegéből (ahol bármely szövetséges és társult hatalom és Magyarország között fennálló kétoldalu egyezményekről van szó) is következik, hogy a 224. cikk szempontjából a volt Osztrák-Magyar Monarchiával kötött kétoldalu egyezmények alatt érteni kell a magyar állammal külön kötött egyezményeket is.

A 224. cikknek azalól a rendelkezése alól, hogy minden egyes szövetséges és társult hatalom a hatodik bekezdésben megszabott határidő alatt közölheti az életbeléptetni kívánt egyezményeket, a békeszerződés több más cikkében kivételt állapít meg; így a 87. cikk az Egyiptommal, a 94. cikk a Sziámmal, a 227. cikk az Oroszországgal és Romániával kötött összes egyezményeket — függetlenül a 224. cikk rendelkezéseitől — megszünteti.

225. cikk.

Magyarország kijelenti és elismeri, hogy mindazok a szerződések, egyezmények vagy megegyezések, amelyeket ő, vagy a volt Osztrák-Magyar Monarchia Németországgal, Ausztriával, Bulgáriával vagy Törökországgal 1914. évi augusztus hó 1. napja óta a jelen Szerződés életbeléptéséig kötött. érvénytelenek.

Ez a cikk a volt szövetségeseinkkel a világháború alatt kötött minden egyezményt érvénytelenít.

226. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmaknak, valamint az említett Hatalmak tisztviselőinek és állampolgárainak javára biztosítani fogja mindazoknak a jogoknak és előnyöknek, bárminők is legyenek azok, élvezetét, amelyeket ő, vagy a volt Osztrák-Magyar Monarchia Németországnak, Ausztriának, Bulgáriának vagy Törökországnak, avagy ez Államok tisztviselőinek és állampolgárainak javára az 1914. évi augusztus hó 1. napjáig kötött szerződések, egyezmények vagy megegyezések alapján biztosíthatott és pedig mindaddig, amíg ezek a szerződések, egyezmények vagy megegyezések hatályban maradnak.

A Szövetséges és Társult Hatalmak fenntartják maguknak a jogot arra nézve, hogy ezeknek a jogoknak és előnyöknek élvezetét elfogadják-e, vagy sem.

E cikk felvételének célja a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke szerint az volt, hogy az ő tudtokon kívül s az ő hátrányukra kötött esetleges egyezményeken alapuló mindenféle kedvezőtlen bánásmód ellen biztosítsák magukat.

227. cikk.

Magyarország kijelenti, és elismeri, hogy mindazok a szerződések, egyezmények vagy megegyezések, amelyeket ő, vagy a volt Osztrák-Magyar Monarchia 1914. évi július 28.-a előtt, vagy ez időpont után a jelen Szerződés életbelépéséig Oroszországgal vagy bármely Allammal vagy Kormányal, amelynek területe azelőtt Oroszországhoz tartozott, avagy Romániával megkötött, érvénytelenek.

Ez a cikk, amely kivétel a 224. cikk rendelkezései alól, Oroszországgal, illetve a volt Oroszbirodalomhoz tartozott területen alakult állammal vagy kormányal, továbbá Romániával kötött összes egyezményeket semmissé nyilvánítja.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke szerint Románia önként lemondott a 224. cikkben biztosított jogáról mind az 1918. évi július hó 28-ikát megelőző időben Magyarországgal kötött egyezmények, mind pedig a későbbi egyezmények életbeléptetésére vonatkozólag.

L. a 73. és a 193. cikkeket is.

228. cikk.

Abban az esetben, ha valamely Szövetséges és Társult Hatalom, Oroszország, vagy valamely oly Allam vagy Kormány, amelynek területe azelőtt Oroszországhoz tartozott, 1914. évi július hó 28.-a óta katonai megszállás következtében, avagy bármely más módon vagy okból kénytelen lett volna Magyarországnak, a volt Osztrák-Magyar Monarchiának vagy magyar állampolgárnak valamely közhatósági intézkedés folytán bárminemű engedélyt, kiváltságot vagy kedvezményt nyújtani vagy nyújtatni, a jelen Szerződés ezeket az engedélyeket, kiváltságokat és kedvezményeket jogérvényesen megsemmisíti.

Azok a terhek vagy kártérítési igények, amelyek ebből a megsemmisítésből kifolyólag esetleg támadhatnának, sem a Szövetséges és Társult Hatalmakkal, sem azokkal a Hatalmakkal, Allamokkal, Kormányokkal vagy közhatóságokkal szemben, amelyeket a jelen cikk kötelezettségeik alól felold, nem érvényesíthetők.

A világháború alatt a központi hatalmak Oroszország jelentékeny részét megszállva tartották; e cikk rendelkezései kártérítés kötelezettsége nélkül megsemmisíti a katonai megszállás következtében, avagy bármely

más okból közhatósági intézkedés folytán Magyarországnak, a volt monarchiának vagy a magyar állampolgároknak nyújtott minden engedélyt, kiváltságot és kedvezményt.

229. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a maga részéről, a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve a Szövetséges és Társult Hatalmakat, valamint ezeknek állampolgárait jogérvényesen részesíteni fogja mindazoknak a jogoknak és előnyöknek, bárminők is legyenek azok, élvezetében, amelyeket ő, vagy a volt Osztrák-Magyar Monarchia az 1914. évi július hó 28.-a óta a jelen Szerződés életbelépéséig a nem hadviselő Államoknak vagy ez Államok állampolgárainak javára szerződések, egyezmények vagy megegyezések alapján biztosított és pedig mindaddig, amíg ezek a szerződések, egyezmények vagy megegyezések Magyarországgal szemben hatályban maradnak.

E cikk a világháború alatt a semleges államok részére szerződésileg biztosított jogokat és előnyöket a legnagyobb kedvezményi elv alkalmazásával a szövetséges és társult hatalmakra kiterjeszti.

230. cikk.

A Magas Szerződő Felek közül azok, amelyek még nem irták alá, vagy amelyek már aláírták, de még nem erősítették meg az 1912. évi január 23.-án Hágában megkötött ópium-egyezményt, megegyeznek abban, hogy ezt az egyezményt életbeléptetik és hogy evégből a lehetőséghez képest mielőbb, de legkésőbb a jelen Szerződés életbelépését követő tizenkét hónapon belül a szükséges törvényhozási intézkedéseket megteszik.

Egyébként a Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy közülök azokra nézve, amelyek az említett egyezményt még nem erősítették meg, a jelen Szerződés megerősítése a jelzett egyezmény megerősítésével, valamint a Hágában 1914. évben az említett egyezmény életbeléptetése céljából megtartott harmadik ópium-konferencia határozatainak megfelelően felvett külön jegyzőkönyv aláírásával minden tekintetben egyenlő értékű.

A Francia Köztársaság Kormánya a jelen Szerződés megerősítő okiratainak letételéről szóló jegyzőkönyvnek egy hitelesített másolatát Németalföld Kormányának meg fogja küldeni és Németalföld Kormányát fel fogja kérni, hogy ezt az okmányt az 1912. évi január hó 23.-án kötött egyezmény megerősítő okiratainak letétele és az 1914. évi pótjegyzőkönyv aláírása gyanánt fogadja el és őrizze meg.

E cikk az 1912. évi hágai ópiumegyezményre vonatkozólag azt a különös rendelkezést tartalmazza, hogy mindazok a szerződő felek, amelyek az ópium-egyezményt még nem erősítették meg, a békeszerződés megerősítésével úgy tekintetnek, mint, amelyek egyuttal az ópium-egyezményt is megerősítették.

III. CIM.

Tartozások.

Az ide tartozó tartozások fajai (231. cikk 1—4. pont). A szerződő hatalmak felelőssége az ilyen tartozásokért (231. cikk b) pont, Függelék 4. és 14 §.). A tartozások teljesítésénél kötelező pénznem és átszámítási árfolyam (231. cikk d) pont). A tartozások után fizetendő kamat (Függelék 22. §.). A Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok felállítása (231. cikk e) pont, Függelék 1. §.). Eljárás ezen Hivatalok előtt (Függelék 5., 6., 7., 8. és 13. §.). Eljárás a Vegyes Döntőbiróság előtt (Függelék 16. és 18. §.). Eljárási költségek (Függelék 10. és 20. §.). A határozatok végrehajtása (Függelék 17. és 24. §.). Az illetékesség hiányában elutasított fél eljárása (Függelék 23. és 25. §.). Jelen cím rendelkezéseinek életbelépése (231. cikk e) pont).

231. cikk.

A pénztartozásoknak azok a fajai, amelyeket a Magas Szerződő Felek mindegyike részéről az e) alatti pontban megállapított bejelentéstől számított három hónapon belül felállítandó Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok közvetítésével kell rendezni, a következők:

A jelen cím rendelkezéseit csakis a 231. cikk 1—4. pontjában felsorolt pénztartozásokra lehet alkalmazni.

Ha tehát valamely tartozás nem vonható ezen pontok alá, azok teljesítése tekintetében az általános magánjogi szabályok irányadók. A most tárgyalt pontokban említett pénztartozások teljesítésénél főleg az alkalmazandó pénznem, az átszámítási árfolyam, a kamat és a behajtás módja tekintetében kell az általános jogi szabályoktól eltérő rendelkezéseket követni.

Kivételt képeznek azonban a tüzkárbiztosítási szerződéseken alapuló pénztartozások, amelyek teljesítése tekintetében akkor is más szabályok irányadók, ha egyébként azok a jelen cikk 1—4. pontjának valamelyike alá lennének sorolhatók. (Utalunk az V. cím függeléke 8. §-a előtt levő jegyzetünkre).

1. a háboru előtt lejárt azok a tartozások, amelyekkel a Szerződő Hatalmak valamelyikének saját területén lakó állampolgára valamelyik ellenfélként szereplő Hatalom saját területén lakó állampolgárának tartozik;

Az ezen pont alá eső tartozások első kelléke az, hogy a tartozás a háboru előtt járjon le. (Háboru előtt lejárnak azt a tartozást kell tekinteni, amely még a tartozás tekintetében érdekelt felek államai közötti háborus állapot beállta előtt esedékessé vált. A másik kellék az, hogy egyfelől az adós, másfelől a hitelező két ellenfélként szereplő államnak saját

területén lakó állampolgára legyen. Például a magyar honos adós Magyarországon, a francia honos hitelező pedig Franciaországban lakik. Amennyiben akár az adós, akár a hitelező nem lakik a saját államában, a tartozást nem lehet a jelen cím alá vonni. Az adós tehát ugyanis menekülhet esetleg a jelen cím rendelkezései alól, hogy a saját államából elköltözik. Ez az egyik oka annak, hogy újabban sok vállalatunk elhelyezi a székhelyét Magyarországból. A most tárgyalt általános szabály alól azonban egy kivétel van. Az érdekelt szövetséges és társult hatalmak megegyezése esetén ugyanis a jelen cím rendelkezéseit alkalmazni kell akkor is, ha a tartozásnál érdekelt szövetséges és társult hatalombeli állampolgár nem ugyan a saját államában, de az ilyen megegyezést létesítő más szövetséges és társult hatalom területén lakik (231. cikk f) pont).

2. valamelyik Szerződő Hatalomnak saját területén lakó állampolgára javára a háboru folyamán lejárt azok a tartozások, amelyek valamely ellenfélként szereplő Hatalomnak saját területén lakó állampolgárával kötött olyan ügyletből vagy szerződésből erednek, amelynek teljesítését a háborus állapot folytán egészben vagy részben felfüggesztették;

Az idetartozó pénztartozásoknak a következő kellékekkel kell rendelkezniök: a) az adós és a hitelező személyét illetőleg az 1. pontnál előadottak irányadók; b) a tartozásnak a háboru alatt kell lejárnia; c) a tartozásnak ügyletből vagy szerződésből kell erednie; d) a tartozás a háborus állapot miatt nem volt teljesíthető.

Ad b) A háboru kezdőpontjának meghatározását már az 1. pontnál adtuk. A háboru befejezése napjának megállapítása tekintetében a 364. cikk után következő záró rendelkezések 4—7. bekezdésének rendelkezései irányadók. A két időpont közé eső időt kell a háboru idejének tekinteni és az ezen idő alatt lejáró tartozások veendőek a békeszerződés értelmében háboru alatt lejártaknak (1. erre vonatkozólag a 238. cikket is). A gyakorlatban ez azonban előreláthatólag némi módosulást fog szenvedni. Erre lehet a többek között következőt az 1920. augusztus 3-iki osztrák-francia egyezmény 13. cikkéből (Wiener Zeitung 90. szám), amely szerint a kereskedelmi összeköttetéseknek ezen államok közötti újrafelvételének időpontja — 1919. április 2. — után keletkezett tartozásokra a békeszerződés rendelkezéseit akkor sem lehet alkalmazni, ha azok az osztrák békeszerződés hatálybalépése előtt jártak le.

Ad c) A szerződésen kívüli kötelmekből eredő tartozások tehát nem számíthatók ide.

Ad d) Vítás lehet az, hogy milyen tartozásokat lehet olyanoknak tekinteni, amelyeknek teljesítését a háboru ténye megakadályozta. Ausztria és egyes szövetséges és társult főhatalmak között létrejött egyezményekből arra kell következtetnünk, hogy ezek a hatalmak valamennyi a háboru alatt lejáró tartozás tekintetében fennforogni látják ezt a feltételt.

3. a háboru előtt vagy a háboru alatt lejárt és valamelyik Szerződő Hatalom állampolgárának járó kamatok olyan értékpapírok után, amelyeket valamely ellenfélként szereplő Hatalom bocsátott ki, vagy vett át, feltéve, hogy ezeknek a kamatoknak a Hatalom állampolgárai vagy a semlegesek részére való fizetését a háboru alatt nem függesztették fel;

4. a háboru előtt vagy a háboru alatt esedékessé vált és valamelyik Szerződő Hatalom állampolgárának járó tőkeösszegek olyan értékpapírok után, amelyeket valamely ellenfélként szereplő Hatalom bocsátott ki, feltéve, hogy az ily tőkeösszegnek e Hatalom állampolgárai vagy a semlegesek részére való kifizetését a háboru alatt nem függesztették fel.

Amennyiben valamely hatalom a 3. és 4. pontban felsorolt tartozásoknak a saját állampolgárai vagy a semlegesek részére való teljesítését felfüggesztette, a tartozásokat továbbra is az eredetileg megállapított pénznemben fizetheti.

Ezzel a joggal esetleg Magyarország is élhet, mert amint tudjuk, az államadóssági kötvények törlesztési részleteit és kamatait az ugynevezett tanácsköziárság idején és azután még 1920. január 1-ig egyáltalán nem fizette, a kincstári utalványok egyes fajai utáni kamatfizetési kötelezettségének pedig még ma sem tesz eleget.

Azokban az esetekben, amelyekben Magyarország a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormánya részéről kibocsátott vagy átvett értékpapírok után kamatokat vagy tőkeösszegeket köteles fizetni, a részéről más javára irandó vagy fizetendő összeg csak azoknak a tartozásoknak megfelelő kamatösszeg vagy tőkeösszeg lesz, amelyek a jelen Szerződés IX. része (Pénzügyi rendelkezések) és a Jóváételi Bizottság részéről megállapított elvek szerint Magyarországot terhelik.

Ezen bekezdés értelmére vonatkozólag különösen a 186. cikk nyújt felvilágosítást.

A IV. cimben és annak Függelékében körülírt ellenséges javak, jogok és érdekek felszámolásának eredményét a Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok az alábbi d) alatti pontban megállapított pénznemben és árfolyam szerint fogják elszámolni és azokról a fentemlített cimben és Függelékében megállapított feltételek szerint fognak rendelkezni.

A jelen cikkben megjelölt műveleteket az alább következő alapelvek szerint és a jelen cimhez tartozó Függelék rendelkezéseinek megfelelően kell végrehajtani:

a) A Magas Szerződő Felek mindegyike a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve megtiltja a tartozásoknak minden olyan kiegyenlítését, olyan fizetések elfogadását, valamint az érdekelt feleknek az ilyen tartozások rendezését célzó minden olyan érintkezését, amely nem a fentjelzett Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok útján történik.

Ez a rendelkezés a gyakorlatban módosulást fog szenvedni. Ausztria és az ántánt-főhatalmak között kötött egyezmények értelmében ugyanis a Felülvizsgáló Hivatalok csak akkor fognak majd a tartozások kiegyenlítése érdekében közbelépni, ha ezirányban a felek között közvetlenül nem

jön létre egyezség. Egyezség létrejövele esetén csak ezt kell majd tudomásulvétel céljából a Felülvizsgáló Hivatalnak bemutatni. Előreláthatólag így lesz ez nálunk is. A tilalom megszegésének következményeire vonatkozólag lásd a függelék 3. §-át.

b) A Magas Szerződő Felek mindegyike a maga részéről felelős lesz állampolgárai tartozásainak említett kiegyenlítéseért, kivéve, ha az adós a háboru előtt csődben volt, fizetéképtelen lett, vagy fizetéseinek beszüntetését bejelentette, vagy ha a tartozás olyan társaságot kötelezett, amelynek ügyeit a háboru alatt a háborus kivételes jogszabályok alapján felszámolták.

Az állam felelőssége az állampolgárok tartozásaiért teljesen új elv a nemzetközi jogban; különben a magyar adósok a szövetséges és társult hatalmak területén lefoglalt vagyonuk erejéig szintén felelősek egymás tartozásaiért. Az állam felelőssége a tartozás behajthatatlansága esetén sem áll be, ha az adós már a háboru kezdete előtt csődben volt, vagy pedig olyan vállalat az adós, amelyet a háborus jogszabályok alapján felszámoltak. Az adós fizetéképtelensége, vagy fizetéseinek beszüntetése, továbbá a függelék 4. §-ának utolsó bekezdésében használt jogi kifejezések a magyar jog szempontjából egyértelműek a nem kereskedő ellen nyitott esőd fogalmával. Ugyancsak az állam felelősségét tárgyalják még a függelék 4. és 14. §-ai anélkül, hogy valami újat mondanának.

«Az államnak és polgárainak egyetemleges felelőssége — így szól a szövetséges és társult hatalmak válaszejegyzéke — bizonyos körülmények között a háborus helyzet által teremtett szükségesség.

Már a háboru folyama alatt a szövetséges és társult hatalmak úgy vélték, hogy bizonyos esetekben szükséges az állampolgáraik részéről külföldön elhelyezett cimleteknek saját számlájukra való átvállalása, hogy ily módon külföldi tartozásaikért helyt álljanak, és nemzeti kölcsöncimleteket helyeztek el állampolgáraiknál, akik ily módon magánvagyonukkal részt vállaltak az állami tartozásokból.

A Szövetséges és Társult Hatalmak a 231. cikk b) pont viszonyosan értendő rendelkezései értelmében, elismerik a fizetéképtelenné váló adóssokkal való egyetemleges felelősségüket.»

c) Azokat az összegeket, amelyekkel valamelyik Szerződő Hatalom állampolgárának ellenfélként szereplő Hatalom állampolgára tartozik, az adós országa Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalának terhére kell írni és a hitelező részére saját országa Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatala útján kell kifizetni.

Amint az a pontnál már említettük, a Felülvizsgáló Hivatalok feállításán esetén is előreláthatólag mód nyílik majd arra, hogy az adós és hitelező közvetlenül egymás között rendezzék a tartozásokat. A Felülvizsgáló Hivatalok eljárására nézve lásd a függelék 5—9. §-ait.

d) A tartozásokat annak a Szövetséges és Társult Hatalomnak (ideértve a Szövetséges Hatalmak gyarmatait és protektorátusait, a Brit Dominiumokat és Indiát) pénz-nemében kell kifizetni vagy jóváírni, amelyik érdekelve van. Ha a tartozást más pénz-nemben kellene kiegyenlíteni, akkor azt az érdekelt Szövetséges és Társult Hata-

lom (gyarmat, protektorátus, Brit Dominium vagy India) pénznemében kell kifizetni vagy jóváírni. Az átszámítás a háboru előtti árfolyam szerint történik.

Ennek a rendelkezésnek alkalmazásánál a háboru előtti átszámítási árfolyamot egyenlőnek kell venni azzal az átlagos távirati átutalási árfolyammal, amely az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalomnál — a közte és Ausztria-Magyarország között az ellenségeskedések megkezdését közvetlenül megelőző hónap folyamán — érvényben volt.

Ha valamelyik szerződésben annak a pénznemnek, amelyben a tartozás ki van fejezve, az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalom pénznemére való átszámítására nézve meghatározott árfolyam van kikötve, az átszámítási árfolyamra vonatkozó fenti rendelkezés nem nyer alkalmazást.

A Lengyelországra és a Cseh-Szlovák Allamra, mint új Hatalmakra, a tartozások kifizetésénél és jóváírásánál irányadó pénznemet és átszámítási árfolyamot a VIII. részben megjelölt Jóváítéleti Bizottság állapítja meg, hacsak az érdekelt Allamok a függő kérdésekre nézve előzetesen meg nem egyeznek.

A jelen pont rendelkezéseivel szemben a szerződő felek olyan kifejezett megállapodása sem használ, hogy a teljesítésnek koronában kell történnie. Ilyen esetben is alkalmazni kell azt a szabályt, hogy a koronát annak a szövetséges és társult hatalomnak pénznemére kell átszámítani, amelynek a tartozások teljesítésénél érdekelt valamelyik fél állampolgára. A szerződési szabadságot a jelen pont csakis abban a tekintetben engedi meg, hogy a felek az eredeti pénznemről erre a pénznemre történő átszámításnál alkalmazandó árfolyamot megállapíthatják, így pl. kimondhatják, hogy az átszámításnál a tartozás lejártakor jegyzett árfolyam irányadó.

A tartozások tekintetében alkalmazandó pénznem és árfolyam tekintetében egyébként háromféle szabályt kell megkülönböztetni, u. m.:

1. általános szabály az, hogy annak a szövetséges és társult hatalomnak pénznemében kell a tartozást teljesíteni, amelynek állampolgára a tartozás tekintetében érdekelt valamelyik fél; az eredetileg megállapított pénznemről erre a pénznemre történő átszámítás pedig azon árfolyamon történik, amely a háboru kitörését megelőző hónapban érvényben volt;

2. külön szabály van Cseh-Szlovákiára és Lengyelországra vonatkozólag, ezek tekintetében az alkalmazandó pénznemet és átszámítási árfolyamot utólag fogják majd szabályozni (jelen pont utolsó bekezdése);

3. végül külön rendelkezés van azon tartozások tekintetében, amelyeknél az ugynevezett «volt Magyar Királyság» állampolgárai vannak érdekelve, amennyiben nem a 2. pont esete forog fenn. Ezen tartozásokat abban az államban törvényes fizetési eszközül elfogadott pénznemben kell teljesíteni, amelynek állampolgára lett a korábbi magyar állampolgár, átszámítási árfolyamul pedig a genfi tőzsdén 1918. november 1-ét megelőző két hónapban jegyzett árfolyamok átlaga szolgál. Lásd erre vonatkozólag még a 246. és 254. cikket.

e) A jelen cikk és a hozzátartozó Függelék rendelkezési csak abban az esetben nyernek alkalmazást egyrészt

Magyarország, másrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyike, azok gyarmatai és protektorátusai, vagy valamely Brit Dominium vagy India között, ha a jelen Szerződés megerősítő okiratának az érdekelt Hatalom részéről foganatosított letételétől vagy a jelen Szerződésnek a kérdéses Dominium vagy India részére szóló megerősítésétől számított egy hónapon belül Magyarország erre vonatkozólag a kérdéses Szövetséges és Társult Hatalom, Brit Dominium, vagy India kormányától az eset körülményeihez képest megfelelő bejelentést kap.

Amennyiben tehát a jelen pontban említett bejelentés nem történik meg, a jelen cím rendelkezései Magyarország és a bejelentést elmulasztó állam között nem fog alkalmazást nyerni. Ellenben nem szükséges külön bejelentés az előbbi ponthoz fűzött magyarázat 3. pontjában említett rendelkezés alkalmazásához.

Egyébként az a körülmény, hogy a jelen cím nem fog végrehajtani, még nem jelenti azt, hogy a magyar állampolgárok sorából kikerülő hitelezők a szövetséges és társult állambeli adósaiktól kézhez is vehetik majd a követeléseiket, mert a 232. cikk b) pontja értelmében a szóban forgó bejelentés elmulasztása esetén is joguk van a szövetséges és társult hatalmaknak arra, hogy ezeket a követeléseket lefoglalják. Ily esetben a magyar honos hitelezők tartozásainak elszámolásánál a most tárgyalt bejelentés elmulasztása esetén is alkalmazást fognak nyerni a jelen címnek az alkalmazandó pénznemre, átszámítási árfolyamra és kamatra vonatkozó rendelkezései. (Lásd a következő cím függelékének 14. §-át).

Ausztriával szemben Nagybritánia és Franciaország már éltek a jelen pontban megállapított bejelentési joggal.

f) Azok a Szövetséges és Társult Hatalmak, amelyek a jelen cikket és annak Függelékét elfogadták, meg egyezhetnek egymás között arra nézve, hogy azokat egymásnak a területükön letelepedett állampolgáira kölcsönösen alkalmazzák annyiban, amennyiben az említett állampolgárok és a magyar állampolgárok között fennálló jogviszonyokról van szó. Ebben az esetben a jelen rendelkezés alkalmazásával teljesítendő fizetésekre nézve az érdekelt Szövetséges és Társult Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok egymás között megfelelő szabályokat fognak megállapítani.

Lásd erre a pontra vonatkozólag a jelen cikk 1. pontjánál előadottakat.

Függelék.

1. §.

A Magas Szerződő Felek mindegyike a 231. cikk e) pontjában említett bejelentéstől számított három hónapon belül az ellenséges tartozások kifizetése és behajtása céljára «Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalt» állít fel.

Helyi Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok is léte-

síthetők a Magas Szerződő Felek területeinek egyes részeire nézve. Ilyen helyi Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok saját területükön ugyanugy járnak el, mint a központi Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok; azonban az ellenséges országok Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalával csak a Központi Hivatal útján érintkezhetnek.

2. §.

A jelen Függelékben «ellenséges tartozások» alatt a 231. cikk első bekezdésében megjelölt pénztartozásokat kell érteni; «ellenséges adósok» azok a személyek, akik ezekkel az összegekkel tartoznak; «ellenséges hitelezők» pedig azok, akiket ezek az összegek megilletnek; «Hitelező Hivatal» alatt a hitelező országában működő Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalt, «Adós Hivatal» alatt pedig az adós országában működő Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalt kell érteni.

3. §.

A Magas Szerződő Felek a 231. cikk a) pontjában meghatározott tilalom megszegését azokkal a büntetésekkel fogják sújtani, amelyeket jelenlegi törvényeik az ellenséggel folytatott kereskedelemre nézve megállapítanak. Azok a Szerződő Felek, amelyek az ellenséggel való kereskedést nem tiltották el, törvényt fognak hozni a fentebb említett tilalom megszegésének szigorú büntetéséről. Hasonlóképen meg fognak tiltani a Magas Szerződő Felek területükön az ellenséges tartozások kifizetésére vonatkozó minden olyan bírói eljárást, amely a jelen Függelékben tárgyalt esettől eltérne.

4. §.

A Kormányoknak a 231. cikk b) pontjában megállapított szavatossága olyankor nyer alkalmazást, amikor a tartozást bármely okból nem lehet behajtani, kivéve, ha a tartozás az adós országának törvényei szerint a hadüzenet időpontjában elévült, vagy az adós ekkor már csődben volt, fizetése képtelen lett, vagy fizetéseinek beszüntetését bejelentette, vagy ha a tartozás olyan társaságot terhelt, amelynek ügyeit a háború alatt a háborús kivételes jogszabályok értelmében felszámolták. Ezekben az esetekben a jelen Függelékben körülírt eljárás nyer alkalmazást a szétosztásra kerülő összeg kifizetésénél.

Ezek a kifejezések: «csődben volt», «fizetésképtelen lett», azoknak a törvényhozásoknak kifejezéseire utalnak, amelyek ezeket a jogi állapotokat ismerik. Ez a kifejezés: «fizetésének beszüntetését bejelentette», ugyanazt jelenti, mint az angol jogban.

Utalunk a 231. cikk b) pontjánál előadottakra.

5. §.

A hitelezők a Hitelező Hivatalnál, ennek a Hivatalnak felállításától számítandó hat hónapon belül követeléseiket bejelentik és a Hivatal részéről kívánt okmányokat és adatokat beterjesztik.

A Magas Szerződő Felek minden alkalmas eszközt fel fognak használni arra, hogy az ellenséges hitelezők és adósok összejárásait kiderítsék és megbüntessék. A Hivatalok mindazokat a bizonyítékokat és adatokat közölni fogják egymással, amelyek ilyen összejárások kiderítését és megtorlását előmozdítják.

A Magas Szerződő Felek az érdekelt felek költségére és a Hivatalok útján a lehetőség szerint megkönnyítik a postai és távirati érintkezést oly adósok és hitelezők közt, akik a tartozás összegére nézve megegyezést kívánnak létesíteni.

A Hitelező Hivatal közli az Adós Hivatallal a nála bejelentett tartozásokat. Az Adós Hivatal viszont, mihelyt módjában áll, értesíti a Hitelező Hivatalt arról, hogy melyek azok a tartozások, amelyeket elismertek és melyek azok, amelyeket nem ismertek el. Az utóbbi esetben az Adós Hivatal közli a tartozás el nem ismerésének okait is.

Kereskedelmi papirosokon alapuló követelések behajtása tekintetében utalunk az V. cím függeléke 6. és 7. §-ára.

6. §.

Ha valamely tartozást egészben vagy részben elismertek, az Adós Hivatal az elismert összeget azonnal a Hitelező Hivatal javára írja és erről a Hitelező Hivatalt egyidejűleg értesíti.

7. §.

Ha az Adós Hivatal a hozzá intézett értesítés vételétől számított három hónapon belül (vagy a Hitelező Hivatal hozzájárulásával a megállapított hosszabb időn be-

lül), a tartozás el nem ismerését a Hitelező Hivatal tudomására nem hozza, a tartozást teljes összegében elismertnek kell tekinteni és az összeget azonnal a Hitelező Hivatal javára kell irni.

8. §.

Ha a tartozást egészben vagy részben el nem ismerték, a két érdekelt Hivatal az ügyet együttesen megvizsgálja és a felek között egyezséget igyekszik létrehozni.

9. §.

A Hitelező Hivatal a saját országának Kormánya részéről rendelkezésére bocsátott alapokból és e kormány által megállapított feltételeket szem előtt tartva, így nevezetesen a kockázat, költségek vagy megbizási jutalék címén szükségeseknek mutatkozó összegek visszatartásával, az egyes hitelezőknek a javukra irt összegeket kifizeti.

A hitelezőnek mindig a saját állama fizeti ki a követelését és pedig mindjárt a tartozás elismerése után. Kérdés az, vajjon a magyar állam, amelynek a függelék 11. §-a értelmében csupán javára írják, de **tényleg nem fizetik ki az idegen honos adósoktól elismert összegeket, az idegen valutában javára irt összegeket szintén ebben a valutában fogja-e kifizetni a magyar honos hitelezőknek.** Nézetünk szerint a jelen §., amelynek értelmében a hitelező részére való kifizetés feltételeit a hitelező állama állapíthatja meg, módot nyújt arra is, hogy a hitelező részére való fizetés ne az idegen valutában, hanem a szerződő felektől eredetileg megállapított valutában történjék. A kifizetendő összegekből kockázat címén is lehet tetszés szerinti összeget visszatartani, ily módon az állam a behajthatatlannak mutatkozó tartozásokért való felelősséget magáról átháríthatja állampolgáira.

10. §.

Aki olyan ellenséges tartozás kifizetését igényelte, amelyet egészben vagy részben nem ismertek el, bírság fejében a tartozás el nem ismert részének 5%-os kamatát fizeti a Hivatalnak. Hasonlóképen az, aki jogtalanul megtagadta valamely tőle követelt tartozás egész összegének vagy valamely részének elismerését, bírság fejében 5%-os kamatot fizet az után az összeg után, amelyre nézve a megtagadást nem ismerték el jogosultnak.

Ezek a kamatok a 7. §-ban említett időtartam lejártának kezdetétől addig a napig fizetendőek, amelyen az igényt jogosulatlannak ismerik el, vagy a tartozást kifizetik.

Mindegyik Hivatal intézkedik a maga részéről a fentemlített bírságok behajtása iránt és felelős, ha a behajtást nem lehet foganatosítani.

A birságokat az ellenfélként szereplő Hivatal javára kell irni, amely azokat, mint a jelen rendelkezések végrehajtásának költségeihez való hozzájárulásokat kezeli.

A hitelező tehát a tartozás el nem ismerése esetén akkor is fizet birságot, ha utóbb a követelése valónak bizonyul, szó lehet azonban arról, hogy a 20. §. harmadik bekezdése értelmében ilyen esetben kártalanítás címén megítélik neki az adóssal szemben a birság fejében fizetett összeget is.

Per esetén ezen birságon kívül még a bíróság által meghatározandó összegű óvadékot és illeték címén a vitás összeg 5%-át is kell esetleg fizetni. Lásd erre vonatkozólag a 20. §-t.

11. §.

A Hivatalok egymással háromhavonként leszámolnak és a különbözetet az adós Allam egy hónapon belül készpénzben köteles kifizetni.

Az egy vagy több Szövetséges és Társult Hatalom terhére esetleg mutakozó különbözeteket azonban a Szövetséges és Társult Hatalmaknak vagy azok polgárainak a háboruból kifolyólag járó összegek teljes kifizetéséig vissza kell tartani.

Az ellenséges állampolgárok tartozásai címén befolyó összegeken felül az ellenséges javak felszámolásából befolyó jövedelem (231. cikk 1. pont) és esetleg a szövetséges és társult hatalmak polgárait a háborus intézkedéseinkből kifolyólag megillető kártérítési összegek is (232. cikk c) pont) a Felülvizsgáló Hivatalok útján fognak elszámoltatni.

Az egész elszámolás clearingszerű rendszer útján történik.

Magyarországnak annyi könyvet kell majd vezetnie, ahány szövetséges és társult hatalom vele szemben a jelen cím rendelkezéseit alkalmazni kívánja. Minden könyvnek «tartozik» és «követel» rovata lesz és a bevezetés a könyvvitel általános szabályai értelmében fog történni.

A különbözet (saldo) kiegyenlítésére a jelen §-ban megállapított határidő jelentékeny meghosszabbítására kilátásunk van, mert Anglia és Franciaország Ausztriával szemben is meghosszabbították ezeket a határidőket.

12. §.

A Hivatalok közötti tárgyalások megkönnyítése céljából mindegyik Hivatal a másik Hivatal székhelyén képviselőt tart.

13. §.

Indokolt kivételektől eltekintve, az ügyek tárgyalását, amennyire csak lehetséges, az Adós Hivatal helyiségeiben kell lefolytatni.

14. §.

A 231. cikk b) pontja értelmében a Magas Szerződő Felek felelősek adós állampolgáraik ellenséges tartozásainak kifizetéseért.

Ennélfogva az Adós Hivatal a Hitelező Hivatal javára ir minden elismert tartozást még abban az esetben is, ha azoknak behajtása az egyes adósoktól lehetetlennek mutatkozik. Mindazonáltal az érdekelt Kormányok kötelesek az elismert követelések behajtásához szükséges minden felhatalmazást Hivataluknak megadni.

Utalunk a 231. cikk 1. pontja utáni jegyzetre.

15. §.

Mindegyik Kormány viseli a területén működő Hivatal költségeit, ideértve a személyzet fizetését is.

16. §.

Abban az esetben, ha két Hivatal nem tud megegyezésre jutni arra nézve, hogy valamely tartozás fennáll-e vagy sem, ugyszintén ha az ellenséges adós és az ellenséges hitelező vagy a Hivatalok között merül fel vitás eset, a vitás kérdést (ha a felek erre nézve megegyeznek és a feltételek tekintetében is megállapodásra jutnak) vagy választott bíróság elé vagy pedig az alábbi VI. cimben említett Vegyes Döntőbíróság elé kell terjeszteni.

Mindazonáltal a Hitelező Hivatal kérelmére a vitás esetet az adós lakóhelye szerinti rendes bíróság ítélkezése alá lehet bocsátani.

A jelen §. szövegéből is láthatni, hogy a Hivataloknak nemcsak közvetítő szerepük lesz, hanem a felektől függetlenül is hozhatnak fel a tartozásokkal szemben kifogásokat.

Amennyiben perre kerül a sor, ítélkezésre hivatott:

1. a VI. cimben szabályozott Vegyes Döntőbíróság;
2. vagy pedig az adós lakhelye szerint illetékes rendes bíróság a Hitelező Hivatal (nem a hitelező!) választása szerint;
3. amennyiben azonban a felek (nem a Hivatalok!) ezirányban megegyeznek, az ügyet esetenként alakuló választott bíróság elé kell terjeszteni.

Ha a jelen cim rendelkezései nem nyernek majd alkalmazást, a jelen cim alá eső tartozásokra vonatkozó vitás ügyekben minden esetben a rendes bíróságok lesznek hivatva eljárni.

17. §.

A Vegyes Döntőbíróság és a rendes vagy a választott bíróság részéről megítélt összegek a Hivatalok útján oly módon hajtathatnak be, mintha azoknak jogosságát az Adós Hivatal ismerte volna el.

18. §.

Mindegyik érdekelt Kormány megbizottat jelöl ki, aki országának Hivatala nevében a vitás eseteknek a Vegyes

Döntőbiróság elé terjesztéséről gondoskodik. Ez a megbízott általános felügyeletet gyakorol a saját országának állampolgárai részéről alkalmazott ügyvivők és ügyvédek fölött.

A Biróság az iratok alapján ítél. Meghallgathatja azonban a személyesen megjelenő feleket is vagy a két Kormány részéről elismert ügyvivőket, illetőleg a fentemlített megbízottat, amennyiben a felek ezekkel képviseltetik magukat. Ennek a megbízottnak joga van a féllel együttesen fellépni, s joga van ahhoz is, hogy a fél által elejtett ügyet felvegye és folytassa.

Ennek a §-nak rendelkezései némileg ellentétben vannak a 240. cikk függelékének rendelkezéseivel, mert azok szerint a Vegyes Döntőbiróság maga állapítja meg eljárási szabályait.

Vitás lehet az, hogy az érdekelt hatalmak részéről kijelölt megbízottakat a jelen §-ban megállapított hatáskör megilleti-e akkor is, ha nem a Vegyes Döntőbiróság, hanem a rendes bíróság jár majd el a Hitelező Hivatal megkeresése alapján. Nézetünk szerint ez a körülmény ebben a tekintetben változást nem okozhat.

19. §.

Az érdekelt Hivatalok a birtokukban levő összes adatokat és okmányokat a Vegyes Döntőbiróság elé kötelesek terjeszteni avégből, hogy a Biróság az elébe terjesztett ügyekben gyors döntést hozhasson.

20. §.

Ha a felek egyike a két Hivatal egybehangzó határozata ellen fellebbezéssel él, óvadékot kell letétbe helyeznie; az óvadékot csak abban az esetben kell visszatéríteni és pedig csakis az elért siker arányában, ha az első határozatot a fellebbező javára módosították; ebben az esetben az ellenfelet az okozott károk és költségek ugyanolyan arányban való viselésében marasztalják el. A Biróság óvadék helyett kezességet is elfogadhat.

A Biróság elé vitt minden ügyben illeték címén a vitás összeg 5%-a fizetendő. Az illetéket, hacsak a Biróság másképen nem határoz, a vesztes fél fizeti. Ezt az illetékösszeget a fentemlített óvadékhoz hozzá kell adni. Az illeték az esetleges kezességtől független.

A Biróság a felek egyikének a perköltségek magasságát meg nem haladó kártalanítási összeget ítélhet meg.

A jelen szakasz értelmében fizetendő minden összeget a nyertes fél Hivatalának javára kell irni és külön el kell számolni.

Övadékot csak abban az esetben kell letétbe helyezni, ha a felek valamelyike a két hivatal egybehangzó határozata ellen fellebbezéssel él; minden más esetben csupán illetéket kell leróni.

21. §.

Az ügyek gyors lebonyolítása érdekében a Hivatalok és a Vegyes Döntőbiróságok személyzetének kijelölésénél gondot kell fordítani az ellenfélként szereplő érdekelt ország nyelvének ismeretére.

A Hivatalok egymásközt szabadon levelezhetnek és az iratokat saját nyelvükön küldhetik meg egymásnak.

22. §.

Feltéve, hogy az érdekelt Kormányok egymás között másként nem állapodtak meg, a tartozások a következő módozatok szerint kamatoznak:

Osztalék, kamat vagy más időszakonként visszatérő és valamely tőke kamatjaként fizetendő összegek után nem jár kamat.

A kamatláb évi 5%, kivéve, ha a hitelezőnek szerződés, törvény vagy helyi szokás alapján ettől eltérő kamatláb járna. Ebben az esetben ez az eltérő kamatláb az irányadó.

A kamatok az ellenségeskedések megkezdésének napjától vagy ha a fizetendő tartozás a háboru ideje alatt járt le, a lejárt napjától járnak addig a napig, amelyen a tartozás összegét a Hitelező Hivatal javára írják.

A kamat címén járó összegeket úgy kell tekinteni, mint a Hivatalok részéről elismert tartozásokat és azokat azonos módozatok szerint kell a Hitelező Hivatal javára írni.

A kamatláb magassága tekintetében irányadó tehát elsősorban a felek megegyezése, azután a törvény és helyi szokás, ilyenek nem léteben pedig a jelen §-nak rendelkezése.

Ezzel ellentétben a jelen §. negyedik bekezdését a kamatfizetés időtartama tekintetében akkor is alkalmazni kell, ha ebben a tekintetben a felek másként állapodtak volna meg, vagy a törvény, vagy szokás másként rendelkeznék.

23. §.

Ha a Hivataloknak vagy a Vegyes Döntőbiróságnak határozata szerint valamely követelés nem tartozik a 231. cikkben megjelölt követelések közé, a hitelezőnek szabadságában áll követelését a rendes bíróság útján vagy bármely más jogi úton érvényesíteni.

A Hivatalhoz intézett igénybejelentés felfüggeszti az elévülést.

A 20. §-ból, valamint a jelen §-ból arra lehet következtetni, hogy a Hivataloknak az illetékesség hiányát megállapító határozata ellen a Vegyes Döntőbirósághoz fellebbezésnek van helye.

Lásd még ezen §-szal kapcsolatban a 25. §-t is.

24. §.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy a Vegyes Döntőbiróság határozatait végérvényesnek tekintik és állampolgáraikra nézve kötelezőkké teszik.

25. §.

Ha valamely Hitelező Hivatal vonakodnék az Adós Hivatalnál valamely követelést bejelenteni vagy a jelen Függelékben meghatározott bármely intézkedést valamely nála szabályszerűen bejelentett követelésnek egészben vagy részben való érvényesítése céljából megtenni, úgy a Hitelező Hivatal köteles a hitelező részére olyan bizonyítványt kiállítani, amely a követelés összegét megjelöli és ilyenkor az illető hitelezőnek szabadságában áll követelését a rendes bíróság útján vagy bármely más jogi uton érvényesíteni.

Lásd még a 23. §-t is.

IV. CIM.

Javak, jogok és érdekek.

A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak Magyarország területén levő vagyona (232. cikk I. a) pont, 233. cikk, Függelék 6. és 8. §.). Kártérítés és jóvátétel az ezen javakban okozott károkért (232. cikk I. e), f) és g) pont, Függelék 7. §.). A magyar állampolgárok vagyonának lefoglalása és felszámolása (232. cikk I. b) és c) pont, Függelék 4., 10. és 15. §.). Kártérítés ezért (232. cikk I. i) és j) pont). Az ellenséges javak kezelése és az abból befolyó jövedelem (232. cikk I. h) 1—2. pont, Függelék 12. és 13. §.). A háborus kivételes intézkedések (231. cikk I. d), II. és III. pont, Függelék 1., 2., 3. és 9. §.). A tőkevagyonra kivetett adók és illetékek (232. cikk k) pont).

A jelen cím szempontjából «javak, jogok és érdekek» (biens, droits et intérêts, alatt nemcsak az ingó és ingatlan vagyont, hanem bármilyen vagyoni értékű jogot és követelést is érteni kell. Kivétel csak az ipari, irodalmi és művészeti tulajdon tekintetében van, amelyre vonatkozólag, amennyiben a függelék 15. §-ának esete nem forog fenn, a VII. cím rendelkezik.

232. cikk.

1. Az ellenséges országokban levő magánjavak jogok és érdekek kérdése a jelen címben foglalt elvek és a csatolt Függelék rendelkezései szerint nyer megoldást.

a) A csatolt Függelék 3. szakaszában közelebbről meghatározott háborus kivételes intézkedések és elidegenítést rendelő intézkedések közül azokat, amelyeket a volt Magyar Királyság területén a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak javaira, jogaira, és érdekeire vonatkozóan hoztak, ideértve azokat a társaságokat és társulatokat is, amelyekben ezek az állampolgárok érdekelve voltak, azonnal meg kell szüntetni, vagy fel kell függeszteni, feltéve, hogy a felszámolás meg nem nyert befejezést; a szóbanforgó javakat, jogokat és érdekeket a jogosultak részére vissza kell adni.

A jelen pont különbséget tesz a szövetséges és társult hatalmak polgárainak olyan vagyona között, amelynek felszámolása még nincs befejezve és amely tekintetében ez már megtörtént. Az előbbieket haladéktalanul vissza kell adni a volt tulajdonosaiknak. Az utóbbiakat, amennyiben az f) pont vagy a II. pont esete nem forog fenn, nem kapják ugyan vissza a tulajdonosok, azonban őket az e pont értelmében ilyen esetben is kártalanítani kell. Az utóbbi eset különben nálunk nem fordult elő.

Figyelembe kell venni, hogy e pont szempontjából, a jogi személyek honosság tekintetében az általános szabályoktól eltérőleg, nem a székhelyük irányadó, hanem az a körülmény, hogy a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai érdekelve vannak-e náluk.

b) A jelen Szerződésben esetleg foglalt ellentétes rendelkezések sérelme nélkül a Szövetséges és Társult Hatalmak fenntartják maguknak azt a jogot, hogy visszatartsák és felszámolják a területeiken, gyarmataikban, birtokaikon és a protektorátusuk alatt álló országokban — ideértve a jelen Szerződés értelmében nekik átengedett vagy a nevezett Hatalmak ellenőrzése alatt álló területeket is — levő és a jelen Szerződés életbelépésének időpontjában a volt Magyar Királyság állampolgárainak vagy az ellenőrzésük alatt álló társaságoknak tulajdonában álló javakat, jogokat és érdekeket.

A felszámolás az érdekelt Szövetséges és Társult Állam törvényeinek megfelelően történik és a tulajdonos az érdekelt Állam beleegyezése nélkül e javak, jogok és érdekek tekintetében nem rendelkezhetik, sem azokat semmiképen meg nem terhelheti.

A jelen pontban foglaltak szempontjából nem tekintenek magyar állampolgároknak azok a személyek, akik a jelen Szerződés életbelépésének időpontjától számított hat hónapon belül igazolják, hogy a jelen Szerződés rendelkezéseinek megfelelően valamelyik Szövetséges és

Társult Hatalom állampolgárságát jogérvényesen megszerzték; ide kell érteni azokat is, akik ezt az állampolgárságot a 62. cikk értelmében az illetékes hatóságok beleegyezésével, előző időből származó illetőség (pertinenza) alapján szerzték meg.

Ez a pont egyike a békeszerződés legsúlyosabb rendelkezéseinek. Alapja a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke szerint az állam és polgárainak egyetemleges felelőssége a háborus károkért. Feltűnő, hogy a jelen pont csupán a magánvagyonnak lefoglalását engedi meg, ellenben nem intézkedik az ellenséges államokban levő magyar államvagyonról, amely ezek szerint az egyéb cikkekben megállapított eset kivételével nem foglalható le. Egyébként a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben azaz biztatnak, hogy a méltányosság és az igazságosság elveit ebben a tekintetben szem előtt fogják tartani. A válaszjegyzékben különben csak a ruházat, a személyes szükséglet céljaira szolgáló tárgyak, a családi emléktárgyak, végül a külügyi képviselőt személyzetének tulajdonát képező ingóságok lefoglalás alóli mentesítésére van határozott ígéret. Tudjuk azonban, hogy egyes méltányos esetekben már eddig is más vagyontárgyakat is feloldottak a zár alól. A Nagybritánia és Franciaország részéről Ausztriával kötött egyezményekből arra is lehet következtetni, hogy a magyar adósok tartozásaiik kiegyenlítésére is felhasználhatják majd az ellenséges külföldön levő vagyontárgyaikat, sőt a kiegyenlítés a magyar állampolgárok sorából kikerülő más személyeknek az ellenséges külföldön levő vagyonával is megtörténhetik.

Csakis az a vagyon foglalható le, amely a békeszerződés hatálybalépésének idején a szövetséges és társult hatalmak, valamint gyarmataik és védnökségeik területén van; amennyiben tehát követelés lefoglalásáról van szó, az lesz irányadó, hogy a háboru befejezése előtt keletkezett-e az, és hogy valamely szövetséges és társult hatalom olyan állampolgárával szemben áll-e fenn, aki a saját államában lakik.

Ugy tudjuk, hogy a békeszerződésnek szóban forgó rendelkezése is némi megszorítást fog szenvedni, mert előreláthatólag nem fogják lefoglalni azt a magyar vagyont, amely a kereskedelmi forgalom megindulása után jut a szövetséges és társult hatalmak területére, még ha ez az időpont a békeszerződés hatálybalépésének idejét meg is fogja előzni.

Semmiesetre sem foglalható le a magyar állampolgároknak a Magyarországától elszakadó területeken levő vagyona (250. cikk).

Nem foglalható le továbbá azoknak a volt magyar állampolgároknak vagyona, akik a 61. és 62. cikk alapján új állampolgárságot szerznek. Ellenben magyar állampolgároknak vétetnek ebből a szempontból, és ez okból a szövetséges és társult hatalmak területén levő vagyonuk le is foglalható, azon volt magyar állampolgárok, akik a békeszerződés 63. és 64. cikke értelmében csak opció útján fognak új állampolgárságot szerezni.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke e ponttal kapcsolatban többek között a következő kijelentéseket tartalmazza:

«Ami a 232. cikk b) pontjában kifejezésre jutó elvet illeti, szó sem lehet arról, hogy az a nemzetközi jog szellemével ellenkezőben volna; az csak alkalmazása az állam és polgárai fentebb említett (l. a 231. cikk b) pontját) egyetemleges felelősségének. Magyarország jelenlegi erőforrásai nyilvánvalóan elégtelenek arra, hogy megfelelően ily irányu pénzbeli kötelezettségeinek. A magyar állampolgárok különböző külföldi tőkékben és aktíváiban azonban adva van egy oly faja az aktíváknak, amelyek azonnal rendelkezésre állanak abból a célból, hogy eleget lehessen tenni ezeknek a kötelezettségeknek. Kell, hogy Magyarország erre tekintettel legyen.

Egyébként a Szövetséges és Társult Hatalmak tudni fogják, hogy a 232. cikk b) pontja által rájuk ruházott joggal a méltányosság és emberiség követelményeivel összhangzásban miként éljenek. A ruhákat, személyes használatra szánt tárgyakat és családi emlékeket, amennyiben csekély értékűek, nem szándékoznak felszámolni.

Hasonlóképen alkalmazkodni fognak a diplomáciai személyeknek általában megadni szokott mentességből eredő szabályokhoz, az ellenféleként szereplő állam konzuláival és egyéb hivatalos képviselőivel kapcsolatban felmerülő minden egyes esetet pedig jóindulattal fognak megvizsgálni.

c) A b) pontban említett jog gyakorlásából eredő árat vagy kártérítéseket annak az országnak törvényhozá-sában meghatározott becslési és felszámolási módozatok szerint kell megállapítani, amelyben a javakat visszatartották vagy felszámolták.

A jelen címhez tartozó függelék 14. §-ának második bekezdését azonban az ott megállapított fenntartás mellett, ilyenkor is alkalmazni kell. A jelen ponttól való eltérésnek eseteit az i) pont tartalmazza.

d) A Szövetséges és Társult Hatalmak vagy azok állampolgárai között egyrészlől és a volt Magyar Királyság állampolgárai között másrészlől, valamint egyrészlől Magyarország, másrészlől a Szövetséges és Társult Hatalmak és azok állampolgárai között fennálló viszonyban a jelen Szerződésben megállapított megszorítások mellett véglegeseknek és mindenkire nézve kötelezőeknek kell tekinteni minden háborus kivételes intézkedést vagy elidegenítést rendelő intézkedést vagy ez intézkedések értelmében végrehajtott vagy végrehajtandó cselekményeket úgy, amint azok a csatolt Függelék 1. és 3. szakaszaiban közelebbről meg vannak határozva.

A háborus kivételes intézkedések hatályát tehát a következő bekezdésben megállapított kivételekkel érvényeseknek kell tekinteni. Ez azonban csak látszólag olyan viszonos rendelkezés, amelyet egyformán kell alkalmazni Magyarországra és a szövetséges és társult hatalmakra vonatkozólag. Ezen pont viszonos természetét megszünteti ugyanis a következő e) pont, amely a Magyarország részéről foganatosított ilyen rendszabályok alapján kártérítési jogot ad a szövetséges és társult hatalmak polgárainak, a magyar állampolgároknak ellenben nem biztosít hasonló jogot a szövetséges és társult hatalmakkal szemben.

A magyar állam rendelkezései közül nem érvényesek: 1. azok, amelyek 1918. évi november hó 3. után foganatosítottak; 2. azok, amelyeket a magyar állam, vagy a volt Osztrák-Magyar Monarchia megszállott vagy elfoglalt területen hajtott végre. Lásd erről bővebben a jelen cikk II. részénél és a függelék 1. és 3. §-ánál levő jegyzetet.

e) A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak joguk van kártérítésre mindazokért a károkért vagy hátrányokért, amelyek a csatolt Függelék 1. és 3. szakaszaiban meghatározott háborus kivételes intézkedések és elidegenítést rendelő intézkedések alkalmazása folytán ja-

vaikat, jogaikat vagy érdekeiket érték, ideértve a volt Magyar Királyság területén levő társaságokat vagy társulatokat is, amelyekben ők érdekelve voltak. Az említett állampolgárok részéről ebben a tárgyban beadott felszólalásokat a VI. cimben meghatározott Vegyes Döntőbiróság vagy az e Biróság által kijelölendő döntőbíró vizsgálja meg és állapítja meg a kártérítés összegét; a kártérítések Magyarországot terhelik és a volt Magyar Királyság állampolgárai vagy a volt Magyar Királyság állampolgárainak ellenőrzése alatt álló társaságok olyan javainak terhére, amelyek a felszólaló Államának területén vannak vagy a felszólaló Államának ellenőrzése alatt állanak, előre akként fedezhetők, amint az a b) pontban meg van határozva. Ezek a javak az ellenséges kötelezettségek záloga gyanánt a csatolt Függelék 4. szakaszában meghatározott feltételek betartása mellett lefoglalhatók. Ezeket a kártérítéseket a Szövetséges és Társult Hatalom is kifizetheti és az összeget Magyarország terhére irhatja.

Magyarország nemcsak a saját kivételes háborus intézkedéseiért felel, hanem a közös hatóságok ilyen intézkedéseiért is.

Egyébként tekintettel az ellenséges vagyon tekintetében foganatosított kivételes intézkedések csekély számára, — mindössze néhány vállalat gondnoki kezeléséről van szó — ez a kötelezettség anyagilag nem jelent sokat Magyarországra nézve. Másnemű károk megtérítéséről a 237. cikk b) pontja és a 237. cikk második bekezdése rendelkezik.

f) Ha valamelyik Szövetséges és Társult Hatalomnak olyan állampolgára, aki tulajdonosa olyan jószágnak, jognak vagy érdeknek, amely a volt Magyar Királyság területén elidegenítést rendelő intézkedés alá esett, úgy kívánja, az e) pontban említett felszólalásnak, amennyiben a kérdéses jószág természetben még megvan, az illető jószág visszaadásával kell helyt adni.

Ebben az esetben Magyarországnak meg kell tennie minden szükséges intézkedést abból a célból, hogy a tulajdonától megfosztott tulajdonos ismét jószágának birtokába kerüljön, még pedig mindennemű olyan teherből vagy szolgalmától mentesen, amellyel a tulajdont a felszámolás után esetleg megterhelték volna és Magyarországnak kártalanítania kell a visszaadás folytán károsult minden harmadik személyt.

Ha a jelen pontban körülírt visszahelyezés nem volna lehetséges, az érdekelt Hatalmak vagy a III. cimhez csatolt Függelékben említett Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok közvetítésével külön megállapodások jöhetnek létre annak biztosítása végett, hogy az illető Szövetséges és Társult Hatalom állampolgára az e) pontban érintett kárért

olyan előnyök vagy ellenértékek nyújtásával kártalanítottaság, amelyeket a tőle megvont javak, jogok vagy érdekek fejében hajlandó elfogadni.

A jelen cikknek megfelelően foganatosított visszahelyezéseknél az e) pontban foglaltak alkalmazásával megállapítandó becsáratat vagy kártalanítási összegeket csökkenteni kell a visszaadott jószág jelenlegi értékével, azonban figyelembe kell venni a használatból való megfosztás fejében vagy a megrongálásért járó kártalanítást.

Ennek a pontnak is csupán elméleti jelentősége van Magyarországra nézve, mert nálunk az ellenséges vagy on felszámolását nem rendelték el. Arra nézve, hogy melyik hatalmakat illeti meg a jelen pontban megállapított jog, a következő g) pont nyújt felvilágosítást.

g) Az f) pontban említett jog olyan Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgári kötelékébe tartozó tulajdonosokat illeti meg, amely Hatalmak területén az ellenséges javak, jogok vagy érdekek általános felszámolását elrendelő törvényhozási rendelkezések a fegyverszünet aláírása előtt nem voltak alkalmazásban.

h) Kivéve azt az esetet, ha az f) pont alkalmazásával természetben való visszahelyezés történt, a bárhol levő ellenséges javaknak, jogoknak és érdekeknek akár a háborus kivételes törvényhozás alapján, akár a jelen cikk alkalmazásával történt felszámolásból származó tiszta iövedelemre, valamint általában az összes ellenséges készpénzkövetelésekre nézve, ide nem véve olyan javak felszámolásának jövedelmét vagy olyan készpénzköveteléseket, amelyek a Szövetséges és Társult Országokban a b) pont utolsó bekezdésében megjelölt személyeket illetnek, a következőképen kell eljárni:

1. Ami a III. címet és ennek Függelékét elfogadó Hatalmakat illeti, az említett jövedelmeket és követeléseket az említett cím és Függelék alapján létesített Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatal közvetítésével annak a Hatalomnak javára kell irni, amelynek a tulajdonos állampolgára; minden, Magyarország javára mutatózó aktív egyenleg a jelen Szerződés VIII. részének (Jóvátétel) 173. cikkében körülírt elbánásban fog részesülni.

2. Ami a III. címet és ennek Függelékét el nem fogadó Hatalmakat illeti, a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak Magyarország által lefoglalt javainak, jogainak és érdekeinek jövedelmét, valamint készpénzköveteléseit az arra jogosultaknak vagy e jogosultak Kormányának részére azonnal ki kell fizetni. Minden egyes Szövetséges és Társult Hatalom saját törvényei és

rendeletei szerint rendelkezhetik a részéről lefoglalt oly javak, jogok és érdekek jövedelme, valamint oly készpénzkövetelések felett, amelyek a volt Magyar Királyság állampolgárának vagy a felügyeletük alatt álló társaságoknak tulajdonában voltak, úgy, amint azt a b) pont kimondja és ezeket a jövedelmeket a jelen cikkben vagy a csatolt Függelék 4. szakaszában meghatározott felszólalások és követelések fedezésére fordíthatja. Minden jószág, jog vagy érdek, vagy a jószág felszámolásából eredő jövedelem, továbbá minden olyan készpénzkövetelés, amelyről a fentiek értelmében rendelkezés nem történik, az illető Szövetséges és Társult Hatalom részéről visszatartható és ebben az esetben annak készpénzértéke a jelen Szerződés VIII. részének (Jóvátétel) 173. cikkében meghatározott elbírás alá esik.

Látjuk tehát, hogy a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai vagyonának kezeléséből befolyt jövedelmet Magyarország feltétlenül kiadni köteles; ezzel szemben a magyar vagyon kezeléséből vagy felszámolásából befolyó összegek kiadása vagy jóvátételi célokra fordítása tekintetében mindig az a szövetséges és társult hatalom dönt, amelyiknek birtokában van ez az összeg. Az ilyen összegek felhasználása tekintetében még a függelék 4. §-a is rendelkezik.

Az 1. és 2. pont alatti kétféle rendelkezésre azért van szükség, mert olyan esetben, ha valamelyik hatalom a III. cím rendelkezéseit nem fogadja el, a követelések jóváírása nem történhetik meg.

A készpénzkövetelések magyarázatára nézve lásd a jelen cím függelékének 11. §-át is.

A szövetséges és társult hatalmak állampolgárainak Magyarországon lefoglalt vagyonra jövedelmének elszámolására nézve lásd a jelen cím függelékének 11. és 12. §-át.

i) A 250. cikk rendelkezéseinek fenntartásával oly felszámolások esetében, amelyeket akár a jelen Szerződést Szövetséges és Társult Hatalmakként aláíró új Allamokban, akár a Magyarország részéről fizetendő jóvátételekben nem részesülő Allamokban foganatosítottak, az ezeknek az Allamoknak részéről foganatosított felszámolások jövedelmét közvellenül a tulajdonosoknak kell kifizetni, úgy azonban, hogy a Jóvátételi Bizottságnak a jelen Szerződésben meghatározott jogai, különösen pedig a VIII. rész (Jóvátétel) 165. cikkében és a IX. rész (Pénzügyi rendelkezések) 194. cikkében megállapított jogok érintetlenül maradjanak. Ha a tulajdonos a jelen rész VI. címében említett Vegyes Döntőbiróság vagy az e Biróság részéről kijelölt döntőbíró előtt igazolja, hogy az eladás feltételei vagy az illető Állam Kormányának rendes törvényhozáson kívül tett intézkedései az arra nézve igazságtalanul hátrányosak voltak, a Biróság vagy a döntőbíró az arra

jogosultnak méltányos kártérítést ítélhet meg, amelyet az illető Állam köteles megfizetni.

j) Magyarország kötelezi magát, hogy állampolgárait a Szövetséges és Társult Országokban levő javaik, jogaik vagy érdekeik felszámolásáért vagy visszatartásáért kártalanítja.

A magyar állam jelenlegi pénzügyi helyzetét, tekintve ennek a kötelezettségvállalásnak nem sok gyakorlati értéke van.

k) A tőkevagyonra kivetett illetékeknek és adóknak azt az összegét, amelyet Magyarország a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak javaira, jogaira és érdekeire 1918. évi november hó 3.-ától kezdve a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónap elteltéig, vagy ha olyan javokról, jogokról vagy érdekekről van szó, amelyek háborus kivételes intézkedések alá estek, a jelen Szerződés rendelkezéseinek megfelelő visszatérítésükig behajtott vagy be kellett volna hajtania, a jogosultak részére vissza kell téríteni.

Az osztrák békeszerződés hasonló rendelkezését a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben annak idején azzal magyarázták, hogy ez a rendelkezés az ugynevezett egyszeri nagy vagyonadó hatálya alól óhajtja mentesíteni a szövetséges és társult hatalmak állampolgárainak vagyonát. Ez a rendelkezés azonban nem érvényesülhet majd akkor, ha a nagy vagyonadó kivetése csak a békeszerződés hatálybalépésétől számított három hónap eltelte után fog megtörténni.

II. Az előző rendelkezések fenntartásával, semmiseknek és meg nem történteknek nyilvánítottak a fentemlítettek kivételével mindazok az intézkedések, amelyeket a törvényes vagy tényleg működött hatóságok a volt Magyar Királyság területén 1918. évi november hó 3.-a óta a jelen Szerződés életbelépéséig tettek és amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmaknak vagy állampolgáraiknak, ideértve azokat a társaságokat és társulatokat is, amelyeknél azok érdekelve voltak, javait, jogait és érdekeit sértik.

A fenti a), e), f), h) és k) pontok rendelkezései alkalmazandók a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak, ideértve azokat a társaságokat vagy társulatokat is, amelyekben azok érdekelve voltak, tulajdonában levő javakra, jogokra és érdekekre, amelyek tárgyai voltak kártokozó intézkedéseknek, így kisajátításnak, elkobzásnak, lefoglalásnak, rekvirálásnak, elpusztításnak vagy rongálásnak, akár törvények vagy rendeletek, akár a Magyarországon törvényesen vagy tényleg működött hatóságok, akár a magyar lakosság erőszakos ténykedései idézték elő azokat.

Ennek a pontnak rendelkezéseit szoroson kell magyarázni. Kitűnik ez a békefeltételek kísérelőjgyékéből is, amely ennek a pontnak indokolására a

vállalatok szocializálása által okozott károkra hivatkozik. Vagyis voltaképen az ugynevezett tanácsköztársaság idején szenvedett károk megtérítéséről van itt szó és ennek a szervezetnek intézkedéseit kell semmiséknek tekinteni. Az, hogy a jelen pont nem alkalmazható a törvényes magyar kormányoknak a törvényes hatáskörön belül és nemcsak az ellenséges alattvalóknak, hanem a magyar állampolgároknak a vagyonára is kiterjedő rendelkezéseire, következtethető a 233. cikk b) pontjából is.

«A magyar kormánynak a tényleg működött hatóságok jogellenes cselekedeteiért való felelőssége — mondja a válaszcikk — épp úgy tennáli, mint valamely törvényes kormány hasonló tényeiért.

Valóban, ezek a tényleg működött hatóságok a szövetséges állampolgárok jogait sértő valóságos törvényhozási intézkedéseket léptettek életbe. pl. bizonyos vállalatok köztulajdonba vétele tárgyában, amelyek eredményeként az illető vállalatok kihasználását a kormánytól létesített munkásszervezetekre bízták. Ezek a szervezetek a szövetséges vállalatok igazgatásával a jogosultaknak számos kárt okoztak, sőt a vállalatok működésének érdekében a kormány engedélyével még kölesönöket is vettek fel. A Szövetséges Hatalmak sem ezeknek az intézkedéseknek, sem az azok végrehajtása során bárki által elkövetett tényeknek a jogérvényességét nem ismerhetik el.»

III. A társaságok vagy társulatok közé kell számitani Budapesten és Magyarország egyéb városaiban levő görög keleti egyházközségeket, ugyszintén a kegyes alapítványokat vagy egyéb alapítványokat is, amennyiben a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai ezeknél az egyházközségeknél vagy alapítványoknál érdekelve vannak.

IV. Semmiféle joghátrány nem érheti és jogérvényesen nem érhet a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárait, ideértve azokat a társaságokat vagy társulatokat, amelyekben ezek érdekelve voltak, oly alakszerűségeik vagy nyilatkozatok elmulasztása miatt, amelyeket reájuk nézve a fegyverszünet után és a jelen Szerződés életbelépésének időpontja előtt keletkezett valamely magyar törvény vagy rendelet szabott meg.

Ez a pont is nehezen lenne végrehajtható. Azonban a kisérőjegyzékből kitűnik az, hogy ez a pont csakis azokra a határidőkre vonatkozik, amelyeknek elmulasztása jogvesztést vagy vagyonelkobzást vont maga után, vagyis itt is a forradalmi kormányok által megállapított határidőket kell érteni.

233. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak, valamint azoknak a társaságoknak vagy társulatoknak, amelyekben ezek az állampolgárok érdekelve voltak, a 232. cikk alkalmazásával visszatérített javak, jogok és érdekek tekintetében Magyarország kötelezi magát, hogy:

a) a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak javait, jogait és érdekeit, a jelen Szerződésben kifejezetten megállapított kivételektől eltekintve, abba a jogi

állapotba helyezi és hagyja meg, amelyben a háboru előtt érvényben volt törvények szerint a volt Magyar Királyság állampolgárainak javai, jogai és érdekei voltak;

b) a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak javait, jogait vagy érdekeit, a tulajdonjogot sértő semmiféle oly intézkedésnek alá nem veti, amely nem nyerne alkalmazást ugyanugy a magyar állampolgárok javaira, jogaira vagy érdekeire, ha pedig ilyen intézkedést tenne, megfelelő kártalanításokat fog fizetni.

Az a pont csupán deklarativ rendelkezést tartalmaz, ez kitűnik a b) pontból, amely csupán azt tartalmazza, hogy a szövetséges és társult hatalmak polgárainak vagyonára olyan rendelkezések alkalmaztassanak, amelyek nem vonatkoznak egyuttal a magyar állampolgárok vagyonára is.

Függelék.

1. §.

A 232. cikk d) pontja értelmében megerősítést nyer a tulajdont érintő minden olyan intézkedésnek, a vállalatok vagy társaságok felszámolása tárgyában hozott vagy kibocsátott minden olyan rendeletnek, szabályzatnak, határozatnak vagy utasításnak érvényessége, amelyet a Magas Szerződő Felek egyikének valamely bírósága vagy közigazgatási hatósága a háborus törvényhozás alkalmazásával az ellenséges javak, jogok vagy érdekekre vonatkozóan hozott vagy kibocsátott, vagy amelyekről vélelmezhető, hogy ilyenek gyanánt hozattak vagy bocsáttattak ki. Bárkinek érdekei ugy tekintendők, mintha érvényesen tárgyai lettek volna a javakat — ideértve a szóbanforgó érdekeket is — érintő minden rendeletnek, szabályzatnak, határozatnak vagy utasításnak, tekintet nélkül arra, hogy az említett rendeletek, szabályzatok, határozatok vagy utasítások ezeket az érdekeket kifejezetten tekintetbe vették-e, vagy sem. A fentemlített szabályzatok, rendeletek, határozatok vagy utasítások alapján foganatosított jószág-, jog- vagy érdekátruházás szabályszerűsége tekintetében semmiféle felszólalás nem emelhető. Hasonlóképen megerősítést nyer mindazoknak az intézkedéseknek az érvényessége, amelyek valamely tulajdonra, valamely vállalatra vagy társaságra vonatkozóan történtek, akár vizsgálatról, zárlatról, kényszerigazgatásról, használatról, rekvirálásról, felügyeletről vagy felszámolásról, javak, jogok és érdekek eladásáról vagy igazgatásáról, tartozások behajtásáról vagy megfizetéséről, költségek, terhek, kiadások megfizetéséről vagy bárminemű egyéb oly intézkedésekről van szó, ame-

lyeket rendeletek, szabályzatok, határozatok vagy utasítások végrehajtásaként a Magas Szerződő Felek egyikének valamely bírósága vagy közigazgatási hatósága hozott, kiadott vagy végrehajtott, avagy amelyekről vélelmezhető, hogy azokat az említett bíróság vagy hatóság a háborus kivételes törvényhozás alkalmazásával ellenséges javakra, jogokra vagy érdekekre vonatkozólag hozta, kiadta vagy végrehajtotta, mégis azzal a megszorítással, hogy ennek a szakasznak rendelkezései nem lehetnek hátrányosak a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai részéről szerzett oly tulajdonjogokra nézve, amelyeket ezek az állampolgárok már megelőzően jóhiszeműen, jogosan és a javak helye szerint érvényes törvényeknek megfelelően szereztek.

A jelen szakasz rendelkezései nem alkalmazhatók a fent felsorolt intézkedések közül azokra, amelyeket a volt Osztrák-Magyar Kormány a megszállott vagy elfoglalt területeken tett, sem pedig azokra a fent felsorolt intézkedésekre, amelyeket Magyarország vagy a magyar hatóságok 1918. évi november hó 3.-a után tettek; mindezek az intézkedések semmisek.

Ennek a hosszú §-nak értelme az, hogy a háborus jogszabályok és az azok alapján fogantatosított intézkedések általában véve érvényesek, ami természetesen nem zárja ki azt, hogy a 232. cikk e) pontja alapján a szövetséges és társult hatalmak polgárai Magyarország ilyen rendszabályaiért kártérítést ne kérhessenek.

Az előbb említett általános szabály alól a második bekezdés értelmében kivételnek van helye a volt osztrák-magyar kormány részéről a megszállott vagy elfoglalt területeket fogantatosított intézkedések, valamint Magyarország vagy a magyar hatóságok által 1918. évi november 3. után fogantatosított intézkedések tekintetében. Ezeket semmiseknek kell tekinteni, természetesen a 232. cikk II. §-ából kitűnőleg csak annyiban, amennyiben a szövetséges és társult hatalmak állampolgárainak vagyoniára vonatkoznak és arra sérelmesek. Utalunk különben a 232. cikk II. §-nál előadottakra.

A háborus jogszabályok fogalmának magyarázatára nézve lásd a 3. §-t.

2. §.

Nincs helye sem Magyarország, sem állampolgárai részéről sem pedig a volt Magyar Királyság állampolgárai részéről vagy az ő nevükben más valaki részéről, bárhol legyen is lakóhelyük, semmiféle felszólalásnak vagy keresetnek sem valamely Szövetséges és Társult Hatalom ellen, sem az illető Szövetséges és Társult Hatalom bármely bíróságának vagy közigazgatási hatóságának nevében vagy utasítására eljáró bármely személy ellen olyan ténykedés vagy mulasztás miatt, amelyet a háboru ideje alatt vagy

a háboru előkészítésére való tekintettel magyar állampolgárok javaira, jogaira vagy érdekeire vonatkozólag fogantatosítottak vagy elkövettek. Hasonlóképen nincs helye semmiféle felszólalásnak vagy keresetnek bármely személy ellen oly ténykedés vagy mulasztás miatt, amely bármelyik Szövetséges és Társult Hatalomnak háborus kivételes jogszabályaiból, továbbá törvényeiből és rendeleteiből ered.

Ez a §. kétféle irányban fosztja meg a magyar alattvalókat a kártérítési jogtól:

1. a szövetséges és társult hatalmak hatósági közegeivel szemben a háboru alatt vagy a háboru előkészítésére tekintettel fogantatosított intézkedésekből kifolyólag nincs helye kártérítési követelésnek, akár megfelelőnek ezek az intézkedések a háborus jogszabályok rendelkezéseinek, akár nem;

2. magánszemélyek ellen nincs helye kártérítési igénynek akkor, ha intézkedésük a szövetséges és társult hatalmak jogszabályain alapszik.

Vagyis a 2. alatti esetben a szabályellenes tény, vagy cselekedet kártérítés alapjául szolgálhat, az 1. alatti esetben azonban még ez sem.

3. §.

A 232. cikkben és a jelen Függelékben ez a kifejezés: «háborus kivételes intézkedések» magában foglalja azokat a bármiféle természetű törvényhozási, közigazgatási, bírósági vagy egyéb intézkedéseket, amelyeket ellenséges javakra vonatkozóan hoztak vagy hozni fognak és amelyeknek anélkül, hogy a tulajdonjogot érintenék, az a hatásuk, hogy a tulajdonostól megvonják a javaik fellett való rendelkezést; idetartoznak nevezetesen a felügyeleti kényszerigazgatási, zárlati intézkedések, továbbá azok az intézkedések, amelyeknek tárgya az ellenséges követelések lefoglalása, hasznosítása vagy elzárása volt vagy lesz, történjék ez bármely okból, bármely alakban és bármely helyen. Az ilyen intézkedések végrehajtásaként teljesített cselekményeknek tekintendők a közigazgatási hatóságoknak vagy bíróságoknak mindazok a határozatai, utasításai, rendeletei vagy rendelkezései, amelyek ezeket az intézkedéseket az ellenséges javakra alkalmazzák, valamint a bármely ellenséges javak igazgatásával vagy felügyeletével megbízott személy részéről teljesített összes cselekmények, mint tartozások kifizetése, követelések behajtása, költségek, terhek vagy kiadások kifizetése, tiszteletdíjak beszedése.

Az «elidegenítést rendelő intézkedések» azok, amelyek az ellenséges javak tulajdonjogát érintették vagy érinteni fogják, annak egészben vagy részben más személyre, mint az ellenséges tulajdonosra és pedig az utóbbi beleegyezése nélkül történő átruházásával, kiváltképen pedig azok az

intézkedések, amelyek az ellenséges javak eladását, felszámolását, átruházását, címletek vagy értékpapírok megsemmisítését rendelik el.

A jelen §. «háborus kivételes intézkedések» és «elidegenítést rendelő intézkedések» alatt csakis az olyan szabályokat és ténykedéseket érti, amelyek kifejezetten csupán az ellenséges vagyona vonatkoznak, amilyenek nálunk például az ellenséges vagyon felügyelet és gondnokság alá helyezésére vonatkozó jogszabályok voltak. Belföldi jogunk tudvalevőleg ettől eltérőleg a háboru esetére szóló kivételes intézkedések alatt azokat a jogszabályokat és hatósági cselekményeket érti, amelyeknek alapja a törvényhozás által a háboru esetére adott külön felhatalmazás (l. pl. az 1912: LXIII., 1914: L. stb. törvénycikkeket).

4. §.

A volt Magyar Királyság állampolgárainak valamely Szövetséges és Társult Hatalom területén levő javait, jogait és érdekeit, valamint az azok eladásából, felszámolásából vagy egyéb kisajátító intézkedésekből eredő tiszta jövedelmet az illető Szövetséges és Társult Hatalom megterhelheti és pedig elsősorban: saját állampolgárainak, ideértve azokat a társaságokat vagy társulatokat, amelyeknél ezek az állampolgárok a volt Magyar Királyság területén érdekelve voltak, felszólalásai folytán azok javaira, jogaira és érdekeire vonatkozólag megállapított kártalanítások vagy a javukra magyar állampolgárokkal szemben fennálló követelések megfizetésével, ugyszintén a volt Osztrák-Magyar Kormány vagy bármely magyar hatóság által 1914. évi július hó 28.-a után és az illető Szövetséges és Társult Hatalomnak a háboruban való részvétele előtt elkövetett ténykedések miatt követelt kártérítések megfizetésével. Az ilyen természetű igények összegét, amennyiben Ador Gusztáv ur ebbe beleegyezik, az ő részéről kijelölt döntőbíró állapíthatja meg, ellenkező esetben pedig a VI. cimben megjelölt Vegyes Döntőbírószág. Másodsorban a fentemlített javak, jogok és érdekek, valamint a fentemlített módon keletkező tiszta jövedelem a Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárainak olyan felszólalásai folytán megállapított kártalanítási összegek megfizetésével terhelhetők meg, amelyek az említett állampolgároknak a többi ellenséges Hatalmak területén levő javaira, jogaira és érdekeire vonatkoznak, amennyiben ezeket a kártalanítási összegeket más módon ki nem egyenlítették.

A jelen §. nem intézkedik arról, hogy valamely szövetséges és társult hatalom háboruba lépése előtt foganatosított intézkedések mely esetben szolgálhatnak kártérítés alapjául, ebben a tekintetben tehát a jelen §. értelmében eljáró bírónak vagy bíróságnak teljesen szabad mérlegelési joga lesz.

A §. többi rendelkezéseit a 232. cikk h) 1. és 2. pontjával kell összevetni.

5. §.

Ha közvetlenül a háboru kitörése előtt valamely Szövetséges és Társult Allamban engedélyezett társaságnak a felügyelete alatt álló és Magyarországon engedélyezett valamely társasággal gyári vagy kereskedelmi védjegyeknek más országokban való értékesítésére közös joga volt, vagy ha neki ezzel a társasággal más országokban való eladás céljából áruknak vagy iparcikkeknek kizárólagos gyártására közös joga volt, ilyen esetben a 232. cikk rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásával, a magyar társaság kizárásával először csakis az első helyen említett társaságnak lesz joga ezeket a gyári védjegyeket más országokban értékesíteni; ebben az esetben a közös gyártási eszközöket az első helyen említett társaság részére kell átszolgáltatni minden olyan intézkedésre való tekintet nélkül, amely az Osztrák-Magyar Monarchiában a háborus törvényhozás alkalmazásával a második helyen említett társaságra, annak érdekeire, üzleti javaira vagy részvényeire vonatkozóan történt. Mindazonáltal az első helyen említett társaság, ha erre vonatkozólag megkeresik, köteles a második helyen említett társaságnak átadni azokat a mintákat, amelyek a magyarországi fogyasztásra szánt áruk gyártásának folytatásához szükségesek.

6. §.

Addig az időpontig, amig a visszatérítés a 232. cikk értelmében foganatosítható lesz, Magyarország felelős a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai olyan javainak, jogainak és érdekeinek megőrzéseért, amelyeket valamely háborus kivételes intézkedésnek vetett alá, ideértve azokat a társaságokat és társulatokat, amelyekben az említett állampolgárok érdekelve voltak.

Ez a §. nem rendelkezik világosan arról, vajjon a 232. cikk a) pontja vagy ugyanezen cikk f) pontja értelmében foganatosítandó visszatérítésre vonatkozik-e. Valószínűleg mind a két esetet fel akarja ölelni ez a §., amely Magyarországot felelőssé önhajtja tenni az olyan javak megőrzéséért is, amelyek megszállott területen vannak, vagyis amelyek megőrzésére a magyar hatóságoknak semminemű befolyása nem lehet.

7. §.

A Szövetséges és Társult Hatalmaknak a jelen Szerződés életbelépésének időpontjától számított egy éven belül meg kell jelölniök azokat a javakat, jogokat és érdekeket, amelyekre nézve a 232. cikk f) pontjában megállapított joggal élni kívánnak.

8. §.

A 232. cikkben megjelölt visszatérítések a Magyar Kormány vagy az azt helyettesítő hatóságok rendeletére fognak fogantatosítani. A magyar hatóságok a hozzájuk a jelen Szerződés életbelépése után bármikor intézhető megkezesésekre az érdekelteknek a vagyonkezelők ügyvitelére vonatkozóan részletes felvilágosításokat kötelesek adni.

Ez a §. figyelembe veszi azokat az eseteket, amelyekben visszatérítendő javak felett nem a magyar hatóságok, hanem a megszálló hatalmak hatóságai rendelkezhetnek.

9. §.

A 232. cikk b) pontjában említett személyek javai, jogai és érdekei az ebben a pontban körülírt felszámolás befejeztéig változatlanul alávétve maradnak a reájuk névezett vagy teendő háborus kivételes intézkedéseknek.

10. §.

Magyarország a jelen Szerződés életbelépésének időpontjától számított hathónapi határidőn belül köteles minden egyes Szövetséges és Társult Hatalomnak azokat a szerződéseket, bizonyítványokat, ügyiratokat és a tulajdonjogra vonatkozó egyéb okiratokat átadni, amelyek állampolgárai birtokában vannak és az illető Szövetséges és Társult Hatalom területén levő javakra, jogokra és érdekekre vonatkoznak, ideértve az illető Hatalom törvényeinek megfelelően alakult bármely társaság részvényeit, kötelezvényeit vagy egyéb ingó értékeit.

Magyarország az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalom kívánságára bármikor megadja mindazokat a felvilágosításokat, amelyek magyar állampolgároknak az illető Szövetséges és Társult Hatalom területén levő javaira, jogaira és érdekeire, valamint azokra az ügyletekre vonatkoznak, amelyek 1914. évi július hó 1. napja után az említett javak, jogok vagy érdekek tekintetében esetleg létrejöttek.

Ez a kiszolgáltatási kötelezettség folyamánya a szövetséges és társult hatalmak javára a 232. cikk b) pontjában biztosított lefoglalási jognak, amiből következik az is, hogy a kiszolgáltatási kötelezettség csakis abban az esetben és csakis arra a vagyonra nézve forog majd fenn, amelyre vonatkozólag a lefoglalási joggal élnek. A jelen §-ban említett részvényeket és kötelezvényeket azért kell kiszolgáltatni, mert ezek is a 232. cikk b) pontjában említett vagyon fogalma alá esnek.

Bár ez a §. csak a társaságok cimleteiről beszél, nézetünk szerint a 232. cikk b) pontja alapján a szövetséges és társult hatalmak által kibocsátott állami cimletek kiszolgáltatása is követelhető.

11. §.

A «készpénzkövetelés» kifejezés alatt a háborus állapot előtt vagy után elhelyezett összes letéteket vagy fedezeteket, valamint vagyonkezelők, zárgondnokok vagy mások részéről beszedett letétekből, jövedelmekből vagy nyereségekből, bankokban letett fedezetekből vagy bármely egyéb forrásból eredő követeléseket kell érteni; mégis azoknak a pénzüsszegeknek kivételével, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak vagy egyes Allamaik, tartományaik vagy községeik tulajdonában vannak.

Ezen §-nak az a célzata, hogy a szóban forgó követelésekre is alkalmazni lehessen a III. címnek a teljesítésnél irányadó pénznemre, átszámítási árfolyamra és kamatokra vonatkozó rendelkezéseit.

12. §.

Az ellenséges javak igazgatásáért felelős vagy az igazgatás ellenőrzésével megbízott személyek részéről vagy ezeknek a személyeknek, avagy bármely hatóság parancsára, a Magas Szerződő Felek állampolgárai, valamint olyan társaságok és társulatok, amelyekben ezek az állampolgárok érdekelve voltak, készpénzköveteléseinek felhasználásával bárhol eszközölt befektetések semmiseneknek fognak nyilváníthatni; ezeket a követeléseket a szóbanforgó befektetéseknek tekintetbevétele nélkül kell rendezni.

Nézetünk szerint itt befektetések alatt nem az ellenséges vagyona történt szükséges és hasznos beruházásokat kell érteni, hanem az olyan eseteket amidőn például a vagyonkezelő hadikölcsönbe fektette a befojlt jövedelmet.

13. §.

Magyarország köteles a jelen Szerződés életbelépésétől számított egy hónapon belül, avagy kívánatra bármikor később is, az illető Szövetséges és Társult Hatalomnak átadni az összes számadásokat vagy bizonylatokat, levéltárakat, okmányokat és felvilágosításokat tartalmazó bármely természetű iratokat, amelyek az ő területén találhatók és amelyek e Hatalmak állampolgárainak, ideértve azokat a társaságokat vagy társulatokat is, amelyekben ezek az állampolgárok érdekelve voltak, olyan javaira, jogaira és érdekeire vonatkoznak, amelyek akár a volt Magyar Királyság területén, akár a részéről vagy szövetségesei részéről megszállva tartott területeken valamely háborus kivételes intézkedés vagy valamely elidegenítést rendelő intézkedés tárgyául szolgáltak.

Az ellenőrök, felügyelők, ügyvivők, vagyongkezelők, zárgondnokok, felszámolók és gondnokok — a Magyar Kormány jóállása mellett — személyesen felelősek ezeknek a számadásoknak és okmányoknak haladéktalan és hiánytalan átadásáért és azok pontosságáért.

14. §.

A 232. cikknek és a jelen Függeléknek az ellenséges országokban levő javakra, jogokra és érdekekre és azok felszámolásából eredő jövedelemre vonatkozó rendelkezései alkalmazást nyernek a tartozásokra, követelésekre és leszámolásokra is, mert a III. cím csak a fizetés módját szabályozza.

Amennyiben a Szövetséges és Társult Hatalmak, ezek gyarmatai, protektorátusai, a Brit Dominiumok közül valamelyik vagy India nem tesznek olyan nyilatkozatot, hogy a III. cím rendelkezéseit elfogadják, közöttük és Magyarország között, valamint állampolgáraik között a 232. cikkben említett kérdéseknek szabályozása tekintetében a III. címnek a fizetés pénznemére, az átszámítási árfolyamra és a kamatokra vonatkozó rendelkezései nyernek alkalmazást, hacsak az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalom Kormányja jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónapon belül Magyarországnak tudomására nem juttatja azt az elhatározását, hogy az említett rendelkezések közül egy vagy több nem fog alkalmazást nyerni.

Ahhoz tehát, hogy a III. cím általában alkalmazást nyerjen a 231. cikk pontja értelmében az érdekeit szövetséges és társult hatalom kifejezett nyilatkozata szükséges, ellenben a III. címnek a fizetés pénznemére, az átszámítási árfolyamra és a kamatokra vonatkozó rendelkezései a 232. cikk értelmében elszámolandó összegek tekintetében csak akkor nem alkalmaztatnak, ha az érdekelt szövetséges és társult hatalom Magyarországgal nem közli azt, hogy ezeknek a rendelkezéseknek valamelyikének alkalmazásától eltekint.

15. §.

A 232. cikknek és a jelen Függeléknek rendelkezései alkalmazást nyernek azokra az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogokra, amelyek a javak, jogok, érdekek, társaságok vagy vállalatok tekintetében a Szövetséges és Társult Hatalmak részéről akár háborus kivételes jogszabályok alkalmazásával, akár a 232. cikk b) pontja rendelkezéseinek alkalmazásával foganatosított felszámolás alá estek vagy esni fognak.

A szellemi tulajdon a VII. cím értelmében nem kerül felszámolás alá, Ettől az általános szabálytól eltér a jelen §., amelynek értelmében az ilyen

tulajdon esetében is helye van felszámolásnak olyankor, ha a tulajdonos olyan vállalat vagy társaság, amely a jelen cím értelmében maga is felszámolás alá kerül.

V. CIM.

Szerződések, elévülések, ítéletek.

Ellenségek között kötött szerződések (234. cikk a), b), d), e) pont, 235. cikk d) pont, Függelék 2—5. §., 8—23. §.). Az Északamerikai Egyesült-Államok, Japán és Magyarország állampolgárai között kötött szerződések (234. cikk c) pont). Elévülés, perindítási és záros határidők (235. cikk a) és g) pont, 236. cikk). Kártérítés perbeli és végrehajtási cselekményekért (235. cikk b), c), e) és f) pont, 237. cikk). Kereskedelmi papirok (235. cikk g) pont, 236. cikk, Függelék 6—7. §.). A szövetséges és társult hatalmak ítéleteinek végrehajtása (237. cikk). A «háboru alatt» kifejezés értelme (238. cikk). Az «ellenség» kifejezés értelme (Függelék 1. §.).

234. cikk.

a) Az ellenségek között kötött szerződéseket attól az időponttól kezdve, amelyben a felek közül bármelyik kettő ellenséggé vált, a tartozások és az illető szerződésekben kikötött cselekmény vagy fizetés teljesítéséből előálló egyéb pénzbeli kötelezettségek kivételével hatálytalanná válnak kell tekinteni, az alábbiakban, vagy a csatolt Függelékben meghatározott bizonyos szerződésekre vagy szerződésnemekre vonatkozó kivételek és különleges szabályok fenntartásával.

Ez a pont tartalmazza az általános szabályt, amely alól azonban a bevezető részben felsorolt többi pontok igen sok kivételt állapítanak meg.

Az általános szabály tehát az, hogy amennyiben a szerződő felek a háboru folyamán ellenségekké váltak, ennek bekövetkeztével a részükről bár korábban kötött szerződések hatálytalannak kell tekinteni, azonban ilyenkor is teljesíteni kell azokat a pénzbeli kötelezettségeket, amelyek a hatálytalanná válás előtt teljesített valamely szerződéses kötelezettségnek ellenértékét alkotják. Ez az általános szabály különben a nézetünk szerint csak a kötelmi jogi szerződésekre vonatkozhatik, ellenben a családjogi és öröklési jogi szerződésekre nem. Ezek tehát a szerződő felek ellenségekké válása esetén is hatályban maradnak.

Arról vonatkozólag, hogy a szerződések szempontjából a felek ellenségekké válása alatt mit kell érteni, a függelék 1. §-a nyújt felvilágosítást.

Ha valamely szerződés hatálytalanná válik, az általános jogi szabályok értelmében természetesen az eredeti állapot helyreállításának van helye, kivéve azt az esetet, amidőn a jelen ponthoz fűzött magyarázat második bekezdése értelmében a szerződés hatálytalanná válása ellenére teljesíteni kell a pénzbeli kötelezettséget.

Megemlítjük itt különben, hogy az esetben, ha valamely szerződés nem válik hatálytalanná, állampolgárainknak a szerződésből folyó jogai és követelései a 232. cikk b) pontja értelmében lefoglalhatók. Ez nézetünk szerint csak a jelen cikk b) pontjában említett esetben nem következhetik be.

Végül kiemeljük, hogy az a körülmény, hogy a békeszerződés nem hatálytalantja a szerződést, még nem zárja ki azt, hogy valamelyik szer-

polgárságát megszerezte; nem alkalmazhatók továbbá a Szövetséges és Társult Hatalmak oly állampolgárai között kötött szerződésekre sem, amely állampolgárok között a kereskedés azért volt megtiltva, mert az egyik fél valamelyik Szövetséges és Társult Hatalomnak az ellenség által megszállott területén tartózkodott.

e) A jelen cikknek és a csatolt Függeléknek egyik rendelkezése alapján sem tekinthetők érvényteleneknek az ellenségek között a hadviselő Hatalmak bármelyikének engedélyével létrejött szerződések alapján jogszerűen teljesített ténykedések.

235. cikk.

a) A Magas Szerződő Felek területén, az ellenségek közötti viszonylatokban, a háboru tartamára minden elévülési, záros és perindítási határidő felbeszakad, akár a háboru kezdete előtt, akár ez után volt ezeknek a határidőknek kezdőpontja; ezek a határidők legkorábban három hónappal a jelen Szerződés életbelépése után tovább folynak. Ez a rendelkezés alkalmazandó a kamat- és osztalékszelvények, valamint olyan értékpapírok bemutatásának határidőire is, amelyek kisorsolás folytán vagy más okból visszaváltandók.

A háboru tartama kifejezés értelmére vonatkozólag a 238. cikk nyújt felvilágosítást. az ellenség fogalma tekintetében pedig a függelék 1. §-a.

A «záros» határidő alatt a békeszerződés — úgy látszik — nem érti a perbeli cselekmények teljesítésére kitűzött határidőket, mert ezek elmulasztására vonatkozólag a következő b) pont külön rendelkezéseket tartalmaz. Nem vonatkozik továbbá a szerződéses kötelezettségek teljesítésére kitűzött határidőkre. A szerződésben kikötött határidők a jelen pont alapján nem hosszabbodnak meg (235. cikk d) pontja).

A kereskedelmi papirosokra vonatkozólag jelen cikk g) pontja külön intézkedik.

b) Abban az esetben, ha valamely cselekménynek vagy alakiságnak a háboru folyamán történt elmulasztása következtében a volt Magyar Királyság területén a Szövetséges és Társult Hatalmak valamely állampolgárára hátránnyal járó végrehajtási cselekményt foganatosítottak, a Szövetséges és Társult Hatalom illető állampolgára részéről bejelentett felszólalás a VI. cimben meghatározott Vegyes Döntőbiróság elé lesz terjesztendő, feltéve, hogy az ügy nem tartozik valamely Szövetséges és Társult Hatalom bíróságának illetékessége alá.

A kártérítési jog alapja a «volt Magyar Királyság» területén fogantatott végrehajtási cselekmény. A «volt Magyar Királyság» területe alatt a békeszerződés folytán elszakadó területeket, sőt Bosznia-hercegovinát is érteni kell (364. cikk első bekezdése). Az utóbbi területen foganatosított

zöldő fél, amennyiben ahhoz az általános szabályok értelmében joga van, a bíróságtól kérje a szerződés megszűntének kimondását. A 235. cikk d) pontjából is kitűnik az, hogy a békeszerződés ezzel az eshetőséggel is számol.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke szerint «a szerződés hatálytalanságának általánossá tételét, amit a teljesítés körülményeiben beállott változás részben már indokol, mindenképpen megkívánja az a szükségesség, hogy megelőztessék a jogvitáknak az a tömege, amely a szembenálló felek vagy azok kormányai részéről emelt ellentétes igényekből eredne.»

b) A hatálytalanná válás alól ki vannak véve a jelen cikk rendelkezései szerint azok a szerződések, amelyeknek teljesítését a jelen Szerződés életbelépésétől számított hathónapi határidőn belül közérdekből, valamely olyan Szövetséges és Társult Hatalom Kormányára követeli, amelynek az egyik szerződő fél állampolgára.

Ha az ekképen hatályban maradt szerződések teljesítése valamelyik szerződő félre nézve a kereskedelmi viszonyok megváltozása következtében jelentékeny hátránnyal járna, a VI. cimből meghatározott Vegyes Döntőbíróság a károsult félnek méltányos kártérítést ítélhet meg.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékéből: «A b) pontban foglalt kivétel szükséges enyhítése az a) pont általános szabályának, de ez az enyhítés csak akkor lehet hatásos, ha azt a szövetséges vagy társult fél kormánya alkalmazza, mint amely egyedül illetékes elbírálni azt a közérdeket, amelyet részére valamely meghatározott szerződés fenntartása jelent; ennek a közérdeknek az ügy teljes ismerete alapján való felismerésére a Szerződésben meghatározott hat hónapi határidő alig elegendő.»

c) Az Északamerikai Egyesült-Államok és Japán alkotmányának és jogának rendelkezései értelmében ez a cikk, valamint a 235. cikk és a csatolt Függelék az említett Államok polgárainak a volt Magyar Királyság állampolgáraival kötött szerződéseire nem alkalmazhatók; hasonlóképpen nem alkalmazható a 240. cikk az Északamerikai Egyesült-Államokra s azoknak állampolgáraira.

Az egyfelől az egyesült-államokbeli, vagy japán állampolgárok, másfelől a magyar állampolgárok között kötött szerződések tehát a békeszerződés alapján nem lesznek hatálytalanokká.

Szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy a 235. cikk azon rendelkezéseinek érvényét, amelyek nem vonatkoznak a szerződésekre (pl. az a) pont) a jelen pont nem érinti.

d) A jelen cikk, valamint a csatolt Függelék nem alkalmazhatók azokra a szerződésekre, amelyeknél a szerződő felek annak következtében váltak ellenségekké, hogy egyikük valamely más Állam szuverénitása alá kerülő területen lakott, feltéve, hogy ez a fél a jelen Szerződés alapján valamely Szövetséges és Társult Hatalom állam-

cselekményekből kifolyólag Magyarországot Ausztriával egyetemleges kártérítési kötelezettség terheli.

Ez a kártérítési jog minden korlátozás nélkül, nézetünk szerint, csak akkor állhat meg, ha a cselekmény vagy alaktság elmulasztása hiányában a végrehajtás egyáltalán nem lett volna foganatosítható. Vagyis az érdekelt szövetséges és társult hatalombeli állampolgárral szemben kellő védekezés esetén a végrehajtás alapjául szolgáló marasztaló határozatot nem lehetett volna meghozni. Ennek a felfogásnak helyességére utal a 237. cikk második bekezdése is. Ha ez a most tárgyalt eset nem forogna fenn, nézetünk szerint legfeljebb a végrehajtási eljárási költségek visszatérítéséről lehet szó.

c) Valamely Szövetséges és Társult Hatalom érdekelt állampolgárának kívánságára a Vegyes Döntőbiróság mindazokban az esetekben, amelyekben az ügy különleges körülményeinél fogva méltányos és lehetséges lesz, a b) pontban említett végrehajtási cselekmények által sértett jogok helyreállítását fogja kimondani.

Ha a helyreállítás igazságtalan vagy lehetetlen volna, a Vegyes Döntőbiróság a sértett fél javára a Magyar Kormányt terhelő kártérítést állapíthat meg.

Nézetünk szerint ilyen esetben a magyar államnak az általa fizetett kártérítési összeg erejéig visszereseti joga lesz a végrehajlatóval szemben.

d) Ha ellenségek között kötött valamely szerződés hatályát veszítette, akár ama ténykörülmény folytán, hogy az egyik fél annak valamely kikötését nem teljesítette, akár azért, mert a szerződésben kikötött joggal éltek, a károsult fél a Vegyes Döntőbirósághoz fordulhat jóvátételért. A Biróság ebben az esetben a c) pontban meghatározott jogkörrel jár el.

Ebben a pontban csak olyan szerződésekről van szó, amelyek nem a békeszerződés alapján váltak hatálytalanokká.

Azt, hogy melyik fél jogosult kártérítést követelni, az általános szabályok értelmében kell megítélni, mert a jelen pont nem valamely új kártérítési kötelezettséget, hanem csupán az általános szabályokon alapuló kártérítési kötelezettség számára kivételes illetékességet akar megállapítani.

A jóvátétel alatt itt voltaképpen a szerződés előtti állapot helyreállítása kell érteni, ha ennek a körülményeknél fogva nem lehet helye, a c) pont utolsó bekezdése értelmében más kártérítést kell megítélni, nézetünk szerint azonban nem Magyarországgal, hanem a másik szerződő féllel szemben.

e) A jelen cikk megelőző pontjainak rendelkezései alkalmazandók a Szövetséges és Társult Hatalomnak azokra az állampolgáira, akik a volt Magyar Kormány hatóságainak elfoglalt vagy megszállott területén foganatosított fentemlített intézkedések következtében szenvedtek kárt, feltéve, hogy más módon kártalanítást nem kaptak.

A «fentemlített intézkedések» alatt itt a megszállott területeken foganatosított végrehajtási cselekményeket kell érteni. Mintogy a megszállott területen voltaképpen az osztrák-magyar monarchia közös hatóságai

működtek, úgy látszik, hogy az ezek ténykedéséért való felelősség Ausztriát és Magyarországot egyetemlegesen fogja majd terhelni.

Hasonló rendelkezést tartalmaz a 237. cikk utolsó bekezdése.

f) Magyarország a Vegyes Döntőbiróságtól a jelen cikk megelőző pontjainak értelmében elrendelt visszaszolgáltatások vagy joghelyreállítások folytán sértett minden harmadik személyt kártalanítani köteles.

„Harmadik személy” alatt itt nem a végrehajthatót kell érteni, hanem azt a személyt, aki a lefoglalt tárgyra vonatkozólag már a végrehajthatóval szemben szerzett jogokat.

g) Kereskedelmi papirokra vonatkozólag az a) pontban meghatározott háromhónapi határidőt attól a naptól kell számítani, amelytől fogva az érdekelt Hatalom területén a kereskedelmi papirokra fennálló kivételes jogszabályok véglegesen hatályon kívül helyeztettek.

Nálunk ilyen kivételes jogszabályoknak kell tekinteni a kereskedelmi papirosok bemutatására és óvatolására vonatkozólag a háború folyamán kiadott kivételes rendeleteket.

236. cikk.

Ellenségek közötti viszonylatokban a háború előtt kiállított kereskedelmi papírok pusztán ama körülmény folytán, hogy azokat megszabott határidőkön belül elfogadás vagy fizetés végett nem mutatták be, vagy, hogy a kibocsátót vagy forgatót az el nem fogadásról vagy nemfizetésről nem értesítették, érvénytelenné váltaknak nem tekinthetők, éppogy az óvatolás elmulasztása vagy valamely alakiságnak a háború folyamán történt nemteljesítése miatt sem.

Ha valamely kereskedelmi papír elfogadás vagy fizetés végett történt bemutatásra vagy az el nem fogadásról vagy nemfizetésről a kibocsátóhoz vagy a forgatóhoz intézendő értesítés megtételére, vagy végül az óvatolásra megszabott határidő a háború alatt lejárt és ha az a fél, akinek az értékpapírt bemutatnia, óvatoltatnia, illetve az el nem fogadásról vagy nemfizetésről értesítést adnia kellett volna, ezt a háború alatt nem tette meg, a jelen Szerződés életbelépésétől számítandó legkevesebb háromhónapi határidő áll rendelkezésére abból a célból, hogy az értékpapírt bemutassa, az el nem fogadásról vagy nemfizetésről értesítést adjon, vagy azt megóvatolja.

237. cikk.

Valamely Szövetséges és Társult Hatalom bírósága által hozott ítéleteket, abban az esetben, ha ezek a bíró-

ságok a jelen Szerződés értelmében illetékesek voltak, Magyarországon jogerősnek kell tekinteni és azokat végre kell hajtani anélkül, hogy külön végrehajtási utasításra (exequatur) szükség volna.

Ha a volt Magyar Királyság valamely birói hatósága a háboru alatt a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgára vagy valamely olyan társaság vagy társulat ellen, amelyben ilyen állampolgár érdekelve volt, oly eljárás alapján, amelynek során az illető állampolgár vagy társulat védekezni nem tudott, bárminő tárgyban ítéletet hozott, vagy végrehajtási cselekményt foganatosított, az a szövetséges vagy társult állampolgár, aki ez okból kárt szenvedett, kártérítésben részesíthető, amelyet a VI. cimből meghatározott Vegyes Döntőbiróság állapít meg.

A Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárának kérelmére a fenti kártérítés a Vegyes Döntőbiróság rendeletére és a lehetőséghez képest a feleknek a magyar bíróság ítéletét megelőző állapotba való visszahelyezésében állhat.

A fenti jóvátételben részesítheti a Vegyes Döntőbiróság a Szövetséges és Társult Hatalmaknak azokat az állampolgárait is, akik elfoglalt vagy megszállott területen foganatosított birói intézkedések következtében szenvedtek kárt, feltéve, hogy más módon kártalanítást nem kaptak.

Az első bekezdés szövegéből arra lehet következtetni, hogy az csak kivételes szabály, amely csupán a békeszerződés alapján támasztható követelések tekintetében hozott ítéletekre vonatkozik, más ítéletek végrehajtására vonatkozólag pedig a belföldi jogunk szabályai lesznek továbbra is irányadók.

A második, harmadik és negyedik bekezdést illetőleg utalunk a 235. cikk b), c), e) pontjainál előadottakra.

Ezeknek a pontoknak és a jelen cikknek rendelkezései kiegészítik egymást, csupán az illetékességre vonatkozó szabályok tekintetében van eltérés. Nézetünk szerint ezekben a §-okban megállapított kártérítési jogot minden esetben lehet majd a Vegyes Döntőbiróság előtt érvényesíteni.

238. cikk.

A III., IV., V. és VII. címek alkalmazásánál a «háboru alatt» kifejezés az egyes Szövetséges és Társult Hatalmakra nézve azt az időtartamot jelenti, amely a volt Osztrák-Magyar Monarchia és az illető Hatalom között a hadiállapotnak bekövetkezésétől a jelen Szerződés életbelépéséig terjed.

A békeszerződés életbelépésének szabályait a 364. cikk után következő záró rendelkezések 3—7. bekezdései tartalmazzák.

Függelék.

I. Általános rendelkezések.

1. §.

A 234., 235. és 236. cikkek alkalmazásánál valamely szerződés ügyfeleit akkor kell ellenségeknek tekinteni, ha a kereskedés közöttük az egyik félre nézve kötelező törvények, rendeletek vagy rendszabályok értelmében tilos volt vagy jogellenessé vált, még pedig vagy attól a naptól kezdve, amikor ez a kereskedés tilossá vált, vagy attól a naptól kezdve, amikor a kereskedés bármi más módon vált jogellenessé.

A magyar állam a szövetséges és társult hatalmak polgáiraival való kereskedést a háboru alatt sem tiltotta el. A kiadott fizetési tilalmak nem tekinthetők a kereskedés eltiltásának. Ezzel szemben azonban a szövetséges és társult hatalmak tudunk szerint, ugyszólván kivételei nélküli kiadtak ilyen tilto szabályokat a magyar állampolgárokkal való kereskedés tekintetében, úgy, hogy a jelen cím szempontjából a magyar állampolgárokat és a szövetséges és társult hatalmak polgárait általában ellenségeknek kell tekinteni.

2. §.

A 234. cikkben meghatározott hatálytalanná válás alól alól ki vannak véve és a 232. cikk I. b) pontjában meghatározott jogok sérelme nélkül, valamint a Szövetséges és Társult Hatalmaknak a háboru alatt hozott belső törvényei, rendeletei és rendszabályai és az illető szerződéses rendelkezések alkalmazásának fenntartásával hatályban maradnak:

a) azok a szerződések, amelyeknek célja a tulajdonjogoknak, ingó és ingatlan javaknak és értékeknek átruházása, feltéve, hogy a tulajdonjog átruházása vagy az ügylet tárgyának átadása már megtörtént, mielőtt még a felek ellenségekkel váltak volna;

b) bérletek, haszonbérletek és bérletre vonatkozó ígérek;

c) jelzálog-, zálog- és alzálogszerződések;

d) bányákra, bányaművekre, kőbányákra vagy bányatelepekre vonatkozó engedélyek;

e) az egyfelől magánosok, másfelől Allamok, tartományok, községek vagy más hasonló közigazgatási jogi személyek között kötött szerződések és az említett Allamok, tartományok, községek vagy más hasonló közigazgatási jogi személyek részéről adott engedélyek.

A jelen §-ban felsorolt szerződéseket tehát a békeszerződés nem hatálytalanítja. Megszüntethetik azonban őket a szövetséges és társult hatalmak háborús jogszabályai és emellett természetesen a felek által is megszüntethetők azok, amennyiben az általános szabályok értelmében ehhez joguk van.

3. §.

Ha valamely szerződés kikötései a 234. cikk értelmében részben hatályukat veszítik, a szerződés többi kikötései, amennyiben a különválasztás keresztülvihető, a fenti 2. §-ban említett belső törvények, rendeletek és szabályok alkalmazásának fenntartásával hatályban maradnak. Ha a különválasztás nem vihető keresztül, a szerződést teljes egészében hatálytalaná válnak kell tekinteni.

Ez a rendelkezés az általában érvényes jogszabályoknak mindenben megfelel.

II. Egyes szerződésekre vonatkozó különös rendelkezések.

Érték- és árutőzsdei ügyletek.

4. §.

a) Az elismert érték- és árutőzsdék által a háboru alatt hozott azokat a szabályokat, amelyek valamely ellenséges magánfél részéről a háboru előtt kötött tőzsdeügyletek lebonyolítását rendezik, nemkülönben az illető szabályok alkalmazása során tett intézkedéseket a Magas Szerződő Felek jóváhagyják az alábbi fenntartásokkal:

1. ha ki volt kötve, hogy az ügyletre az illető tőzsde szabályait kell alkalmazni;

2. ha ezek a szabályok általánosan kötelezők voltak;

3. ha a lebonyolítás módja igazságos és észszerű volt.

b) Az előbbi bekezdés nem alkalmazható az ellenségtől megszállott területen fekvő tőzsdéken a megszállás tartama alatt foganatosított intézkedésekre.

c) A liverpooli Gyapot-Egyesülés határozatával egyhangzóan jóváhagyatik az 1914. évi július hó 31.-i kelettel teljesített gyapothatáridő-ügyletek lebonyolítása.

Zálog.

5. §.

Ellenség tartozásának biztosításául adott kézizálognak nemfizetés esetében való eladását akkor is érvényesnek kell tekinteni, ha a tulajdonos értesíthető nem volt, fel-

téve, hogy a hitelező jóhiszeműen és a rendes gondossággal és óvatossággal járt el; ebben az esetben a tulajdonos a zálogtárgy eladása okából semmiféle igényvel sem léphet fel.

Ez a rendelkezés nem alkalmazható ellenség részéről az elfoglalt vagy megszállott vidékeken a megszállás tartama alatt foganatosított zálogeladásokra.

Kereskedelmi papirok.

6. §.

A III. címhez és annak Függelékéhez hozzájáruló Hatalmak tekintetében az ellenségek között fennálló és kereskedelmi papirok kibocsátásából eredő pénztartozásokat az említett Függelék értelmében a Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok fogják rendezni, amelyek a papír birtokosát megillető különböző visszkereseti jogokat gyakorolhatják.

A Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivataloknak tehát a kereskedelmi papirosok tekintetében még szélesebb jogkörük van, mint az egyéb pénztartozások tekintetében, mert egyenesen a papiros birtokosát megillető jogokat és kötelezettségeket fogják gyakorolni, illetőleg teljesíteni. A kereskedelmi papiros eredeti birtokosa úgy látszik a kereskedelmi papiros kiszolgáltatásával befejezi a követelés behajtása tekintetében működését.

7. §.

Ha valaki, akár a háboru előtt, akár a háboru alatt kereskedelmi papiron alapuló pénzbeli kötelezettséget vállalt egy később ellenséggé vált másik személynek vele szemben vállalt kötelezettsége alapján, ez utóbbi az ellenségeskedések megkezdése ellenére is köteles a másikat vállalt kötelezettségének következményei tekintetében biztosítani.

Amennyiben a kereskedelmi papiros valamely szerződésen alapuló pénzbeh követelés könnyebb behajtásának biztosítása céljából adatott, a jelen címnek a szerződésekre vonatkozó szabályai szerint igazodik az, hogy a kereskedelmi papirost a szerződő felek egymás irányában érvényesíthetik-e vagy sem. Harmadik jóhiszemű személy azonban az általános szabályok értelmében esetleg akkor is felléphet a kereskedelmi papiros alapján, ha az olyan szerződéses kötelezettség biztosítására adatott, amely kötelezettség a békeszerződés alapján megszűnik. Erre az esetre vonatkozik a jelen §.

III. Biztosítási szerződések.

8. §.

Az ellenséggé vált személyek között kötött biztosítási szerződéseket az alábbi szakaszok szabályozzák.

A biztosítási szerződések különböző fajai tekintetében a következő §-ok világos rendelkezéseket tartalmaznak arra vonatkozólag, hogy mely esetben és mily időpontban szünteti meg őket a háboru. Ezek a szabályok tehát — bár nagyon eltérők és jogilag egyáltalán nem indokoltak — magyarázatra nem szorulnak, csupán azt óhajtjuk kiemelni, hogy a 9. §. második bekezdéséből kitűnőleg a tüzkárbiztosítási szerződésekből folyó pénztartozások miként való teljesítése tekintetében az érdekelt hatalmaknak külön egyezményt kell majd kötniök és így azokra a III. cím rendelkezései legalább is egyelőre egyáltalán nem alkalmazhatók.

Tüzkár biztosítások.

9. §.

Tüzkár elleni biztosítást tárgyazó szerződések, amelyek a biztosított tárgy tulajdonában érdekelt személy és utóbb ellenséggé vált személy között jöttek létre, nem tekintendők hatályukat veszítetteknek, sem az ellenségeskedések megkezdésének vagy az illető személy ellenséggé válásának tényénél fogva, sem pedig abból az okból, hogy valamelyik fél a szerződés valamely kikötését a háboru alatt, vagy a háborut követő három hónapon belül nem teljesítette; ellenben hatályukat veszítik az évi díjnak a jelen Szerződés életbelépését követő három hónapi időn túl bekövetkező első lejártától kezdődő hatállyal.

A háboru alatt lejárt és ki nem fizetett díjak, valamint a háboru alatt szenvedett veszteségekből eredő igények kérdése külön rendezés tárgya lesz.

L. az előző §-hoz tartozó jegyzetet.

10. §.

Ha háboru előtt kötött valamely tüzkárbiztosítási szerződést közigazgatási vagy törvényhozási intézkedés alapján a háboru alatt az eredeti biztosítóról más biztosítóra ruháztak át, az átruházást el kell ismerni és az eredeti biztosító felelősségét az átruházás napjától kezdődőleg megszüntnek kell tekinteni. Az eredeti biztosítónak mindazonáltal jogában áll, hogy kérelmére az átruházás feltételeiről kimerítő értesítést nyerjen és ha kiderül, hogy ezek a feltételek méltánytalanok voltak, azokat módosítani kell oly mértékben, amennyi méltányossá válásukhoz szükséges.

Egyébként a biztosítottnak jogában áll, hogy a szerződést az eredeti biztosító beleegyezésével, a vonatkozó kérelem keltétől számítandó hatállyal az eredeti biztosítóra visszaruházza.

Életbiztosítások.

11. §.

A biztosító és valamely utóbb ellenséggé vált személy között kötött életbiztosítási szerződéseket pusztán a hadüzenetnek, vagy az illető személy ellenséggé válásának tényénél fogva nem kell hatálytalanná váltaknak tekinteni.

Az előbbi bekezdés értelmében hatálytalanná válnak nem tekintendő szerződések alapján a háboru alatt lejárt összegek a háboru után igényelhetők. Ezek után az összegek után a lejárati napjától a fizetés napjáig számítandó 5%-os kamat jár.

Ha a szerződés a háboru alatt a díjak nem fizetése folytán hatálytalanná vált, vagy ha a szerződés kikötésének nem teljesítése miatt hatályát veszítette, a biztosítottak, képviselőinek vagy jogutódainak jogukban áll, hogy a biztosítótól a biztosítási kötvénynek a hatálytalanná válás napján fennálló értékét a jelen Szerződés életbelépésétől számítandó tizenkét hónapon belül követeljék.

Ha a szerződés a háboru alatt a díjak fizetésének valamely háborus jogszabály alkalmazása folytán bekövetkezett elmulasztása folytán vált hatálytalanná, a biztosítottak, képviselőinek és jogutódainak a jelen Szerződés életbelépését követő három hónapon belül joguk van a szerződést a netalán lejárt díjak és ezek 5%-os kamatainak megfizetésével hatályába visszaállítani.

12. §.

Azokra az életbiztosítási szerződésekre, amelyeket oly Biztosító-Társaság fiókja kötött, amelyeknek főintézete valamely utóbb ellenséggé vált országban volt, magában a szerződésben foglalt ellenkező kikötések hiányában a szerződéskötés helyének joga alkalmazandó; a biztosító azonban jogosítva van arra, hogy a biztosítottól vagy ennek képviselőitől visszakövetelje azokat az összegeket, amelyeket a háborus jogszabályok alkalmazásával emelt vagy rákényszerített igények alapján a szerződési kikötések vagy a szerződéskötés idejében fennálló törvények és államszerződések ellenére fizetett ki.

13. §.

Azokban az esetekben, amelyekben a szerződésre alkalmazandó jog értelmében a biztosítót a szerződés a díjfizetés elmulasztása esetében is köti mindaddig, míg a

biztosítottat a szerződés hatálytalanná válásáról nem értesítette, a biztosítónak, feltéve, hogy ezt az értesítést a háboru következtében nem állott módjában megadni, joga van a biztosítottól a meg nem fizetett díjakat ezek 5%-os kamataival együtt követelni.

14. §.

A 11—13. szakaszok alkalmazásánál életbiztosítási szerződéseknek kell tekinteni mindazokat a biztosítási szerződéseket, amelyeknél a két fél kölcsönös kötelezettségének kiszámítása az emberi élettartam esetlegességének és a kamatlábnak egybevetésén alapszik.

Tengeri biztosítások.

15. §.

Biztosító és utóbb ellenséggé vált személy között kötött tengeri biztosítási szerződéseket, ideértve az időre és a valamely utra szóló biztosítási kötvényeket, attól az időponttól kezdve, amelyben az utóbb említett személy ellenséggé vált, hatálytalanná váltaknak kell tekinteni, kivéve, ha a szerződésben meghatározott kockázat viselése a fenti időpont előtt kezdetét vette.

Abban az esetben, ha a kockázat viselése nem kezdődött meg, a díj fejében vagy más címen fizetett összegek a biztosítótól visszakövetelhetők.

Abban az esetben, ha a kockázat viselése megkezdődött, a szerződést fennállónak kell tekinteni, még ha a fél ellenséggé vált is és a szerződés kikötései értelmében járó díjak és kártérítési összegek megtérítése a jelen Szerződés életbelépése után követelhető lesz.

Abban az esetben, ha a háboru előtt, vagy a hadviselő Államok polgárai között létrejött és a háboru után behajtott tartozások kamatai tárgyában megállapodás jön létre, a tengeri biztosítási szerződés alapján követelhető kártérítési összegek után kamat csak a kár bekövetkezésétől számítandó egy évi határidő elteltével jár.

16. §.

Ellenséggé vált biztosítottal kötött tengeri biztosítási szerződés alapján nem követelhető olyan kárnak a megtérítése, amelyet annak a Hatalomnak — illetőleg vele Szövetséges és Társult Hatalomnak — háborus cselekménye okozott, amelynek a biztosító állampolgára.

17. §.

Ha bebizonyul, hogy valamely személy, aki a háboru előtt valamely utóbb ellenséggé vált biztosítóval tengeri biztosítási szerződést kötött, az ellenségeskedések megkezdése után ugyanazt a kockázatot fedező új szerződést kötött más, nem ellenséges biztosítóval, az új szerződést úgy kell tekinteni, mint amely megkötésének napján az eredeti szerződés helyébe lépett, s a lejárt díjakat annak az elvnek alapján kell rendezni, hogy az eredeti biztosító a szerződés alapján csak addig az időpontig felelős, amelyben az új szerződés megkötött.

Más biztosítások.

18. §.

Valamely biztosító és utóbb ellenséggé vált valamely személy között a háboru előtt kötött mindazokat a biztosítási szerződéseket, amelyekről a 9—17. szakaszok nem tesznek említést, minden tekintetben éppugy kell elbírálni, mint ahogy az ugyanazok között a felek között kötött tüzkárbiztosítási szerződések az említett szakaszok értelmében elbírálandók volnának.

Viszontbiztosítások.

19. §.

Ellenséggé vált személlyel kötött viszontbiztosítási szerződéseket az illető személy ellenséggé válásának tényével hatálytalanná váltaknak kell tekinteni anélkül, hogy ez a hatálytalanná válás az élet- és tengeri biztosításoknak azokban az eseteiben, amelyekben a kockázat viselése a háboru előtt kezdetét vette, érintené a fenti kockázatok alapján járó összegeknek a háboru utáni behajtásához való jogot.

Mindazonáltal, ha a viszontbiztosított fél ellenséges megszállás következtében nem volt képes más viszontbiztosítót találni, a viszontbiztosítási szerződés a jelen Szerződés életbelépésétől kezdődő háromhónapi határidő lejártáig hatályban marad.

Ha valamely viszontbiztosítási szerződés a jelen szakasz értelmében hatályát veszti, a felek a fizetett és fizetendő díjakkal, valamint oly élet- és tengeri biztosítások eseteiben, amelyekben a kockázat viselése a háboru előtt kezdetét vette, a bekövetkezett károk viselése tekintetében is, egymásközt elszámolnak. A 11—17. szakaszokban nem

említett kockázatok esetében az elszámolásnak arra az időpontra vonatkoztatva kell megtörténni, amelyben a felek ellenségekké váltak, tekintet nélkül az ezután az időpont után bekövetkezelt károk címén emelt igényekre.

20. §.

Az előbbi szakasz rendelkezései, az élet- és tengeri biztosítások kivételével, kiterjednek a biztosítótól egyéb biztosítási szerződés alapján elvállalt különös kockázatok tekintetében a felek válásának időpontjában fennállott viszontbiztosításokra is.

21. §.

Valamely életbiztosítási szerződés viszontbiztosítása, amennyiben külön szerződés útján történt és nem foglalatik benne valamely általános viszontbiztosítási szerződésben, hatályban marad.

22. §.

Tengeri biztosítási szerződésnek a háboru előtt történt viszontbiztosítása esetében ennek a kockázatnak a viszontbiztosítóra való átruházása érvényben marad, feltéve, hogy a kockázat viselése az ellenségeskedések megkezdése ellenére is hatályban marad. A viszontbiztosítási szerződés alapján akár díj, akár kártérítés címén járó összegek a háboru után behajthatók.

23. §.

A 16. és 17. szakaszok rendelkezéseit, nemkülönben a 15. szakasz utolsó bekezdését a tengeri kockázatok viszontbiztosítására irányuló szerződésekre is alkalmazni kell.

VI. CIM.

Vegyes Döntőbiróság.

A Vegyes Döntőbiróság személyzete (239. cikk a) pontja és a Füg. 1. és 5. §-a). A bíróság hatásköre (239. cikk b) pontja). A bíróság eljárása (239. cikk a), c) pontja, a Füg. 2., 3., 4., 6., 8. és 9. §-ai). A szerződő hatalmak kötelezettségei a bírósággal szemben (237. cikk f) és g) pontja; Füg. 7. §-a). Költségek és díjak (239. cikk d) és e) pontja).

239. cikk.

a) Egyfelől az egyes Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyike. másfelől pedig Magyarország között a jelen Szerződés életbelépését követő három hónapi határidőn

belül Vegyes Döntőbiróságokat kell felállítani. Ezek a Biróságok három tagból állanak. Egy-egy tagjukat az egyes érdekelt Kormányok jelölik ki. Az elnököt a két érdekelt Kormány közös megegyezésével kell választani.

Ha ez a megegyezés nem jönne létre, a Biróság elnökét s két másik személyt, akik közül az egyik vagy a másik őt szükség esetében helyettesítheti, a Nemzetek Szövetségének Tanácsa, illetőleg ennek megalakulásáig — amennyiben erre hajlandó — Ador Gusztáv ur választja ki. A kiválasztott személyeknek a háboru folyamán semlegesen maradt Hatalmak állampolgárainak kell lenniök.

Ha valamely Kormány, üresedés esetében, a Biróság egyik tagjának a fentiek értelmében kijelöléséről egy hónapi határidőn belül nem gondoskodik, ezt a tagot az elnökön kívül fentemlitett két személy közül, a másik Kormány választja.

A Biróság határozatait szótöbbséggel hozza.

A Vegyes Döntőbiróság tagjait az érdekelt hatalmak polgárai közül is lehet kijelölni, az elnök és az annak helyettesítésére szolgáló személyek ellenben csak valamely semleges hatalom állampolgárai lehetnek.

b) Az a) pont értelmében felállított Vegyes Döntőbiróságok a III., IV., V. és VII. címek rendelkezései szerint hatáskörükbe utalt vitás kérdésekben ítélnek.

Ezenfelül Vegyes Döntőbiróság jár el a jelen Szerződés életbelépése előtt a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai és a magyar állampolgárok között kötött szerződésekre vonatkozólag felmerült mindennemű vitás kérdésben, azoknak a kérdéseknek kivételével, amelyek valamely szövetséges, társult vagy semleges Hatalom törvényei értelmében e Hatalmak nemzeti biróságának hatáskörébe tartoznak. Ilyen esetben a vitás kérdést a Vegyes Döntőbiróság kizárásával az illető nemzeti biróság dönti el. A Szövetséges és Társult Hatalom érdekelt állampolgárának mindamellett joga van az ügyet a Vegyes Döntőbiróság elé vinni, feltéve, hogy saját hazai törvénye ezt nem tiltja.

Az első bekezdésben említett címeken felül még a VI. és VIII. cím is biztosít hatáskört a Vegyes Döntőbiróságnak.

A Vegyes Döntőbiróság a jelen pont második bekezdésében megállapított eseten felül még a következő ügyekben járhat el:

1. háboru előtt és háboru alatt lejárt pénztartozások (III. cím függelékének 16. §-a);
2. a szövetséges és társult hatalmak polgárainak kártérítési igényei Magyarország háborus kivételes intézkedéseiből kifolyólag (232. cikk e) pont);
3. a magyar állampolgároknak abból folyó kártérítési igényei, hogy javaik valamely új állam vagy valamely a jóvátételekben nem részesülő állam által felszámoltattak (232. cikk i) pont);

4. valamely szövetséges és társult hatalom állampolgárainak a volt Osztrák-magyar monarchia, vagy a magyar állam közegei által ezen hatalom háboruba lépése előtt foganatosított intézkedéseiből folyó kártérítési igényei (a IV. cím függelékének 4. §-a);

5. valamely szövetséges és társult hatalom rendeikézése alapján érvényben tartott szerződés teljesítéséből folyólag károsult szerződő fél kártérítési igénye (234. cikk b) pontja);

6. a magyar hatóságok által hozott ítéletekből, vagy az ezek által foganatosított végrehajtási cselekményekből eredő kártérítési igények (235. cikk b), c), e) pontjai és 237. cikk);

7. jóvátéte; valamely illetékes bíróságnak a békeszerződésset ellenkező ítélete folytán (240. cikk);

8. ipari, irodalmi és művészeti tulajdon kihasználására vonatkozó új szerződés feltételeinek megállapítása (245. cikk);

9. kártérítés a magyar állampolgárokat a megszállott területeken levő javaik tekintetében ért sérelmekért (250. cikk).

A Vegyes Döntőbíróság hatásköre kizárólagos az 5., 7. és 9. pontban meghatározotti esetekben.

Az 1. pont alatti esetekben esetenként alakított választott bíróság és az adós lakhelye szerint illetékes rendes bíróság is eljárhat. A 2. és 3. pont alatti ügyekben a Vegyes Döntőbíróság maga helyett egyes bírót küldhet ki. A 4. pont esetében a Vegyes Döntőbíróság csak akkor járhat el ha Ador Gusztáv nem jelöl ki egyes bírót, végül a 6. és 8. pontban említett ügyekben a Vegyes Döntőbíróságon kívül bizonyos esetekben valamely szövetséges és társult hatalom bírósága is eljárhat.

A szövetséges és társult hatalmak a 239. cikk b) pontját befejező mondatrészt kért elhagyásába nem egyeztek bele: és pedig a következő indokból:

«Magyarország azt javasolja, hogy a Vegyes Döntőbíróság elé tartozzanak oly jogviták, amelyekben a szövetséges és társult hatalmak bíróságai illetékesek. Erre vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy e hatalmak némelyike ezeknek az ügyeknek saját bíróságai elől való elvonása tekintetében áthidalhatatlan nehézségekkel áll szemközt. Az ő jogrendjük alapján és a jelen körülmények mellett nem látnak elég okot arra, hogy állampolgáraikat elzárják saját bíróságaik igénybevételétől, amihez azoknak a saját törvényük adta joguk van. Ezek a bíróságok semminemű új hatáskört nem nyernek, s a magyar felpereseket nem éri hátrány azáltal, hogy e bíróságoknak fennmarad az a hatáskörük, amely jelenleg is megvan.»

c) Ha az ügyek száma megkívánja, több tagot kell kijelölni, hogy minden egyes Vegyes Döntőbíróság több osztályra legyen osztható. Minden ilyen osztályt a fentiek értelmében kell összeállítani.

d) Minden Vegyes Döntőbíróság maga határozza meg eljárásának szabályait, amennyiben azokat a jelen cikk Függelékének rendelkezései nem szabályozzák. Minden Vegyes Döntőbíróságnak joga van megállapítani azokat az összegeket, amelyeket a vesztes fél eljárási költségek és kiadások fejében fizetni köteles.

e) Minden Kormány maga fizeti a Vegyes Döntőbírósághoz az ő részéről kinevezett tagnak, valamint a Bíróság előtt való képviselőjére kijelölt megbizottainak tiszteletdíjait. Az elnök tiszteletdíját az érdekelt Kormányok

külön megegyezéssel állapítják meg és ezt a tiszteletdíjat, valamint az egyes Biróságok közös kiadásait a két Kormány egyenlő arányban viseli.

f) A Magas Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy biróságaik és hatóságaik a Vegyes Döntőbiróság részére közvetlenül fognak minden hatáskörükbe tartozó s különösen a kézbesítésekre és a bizonyításfelvételre vonatkozó ügyben mindennemű jogsegélyt nyújtani.

g) A Magas Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy a Vegyes Döntőbiróság határozatait végérvényeseknek tekintik és állampolgáraikra kötelezőkké teszik.

A Vegyes Döntőbiróság előtti eljárásra vonatkozó szabályokat tartalmaz még a III. cím függelékének 17—20. §-a is.

Függelék.

1. §.

A Biróság valamely tagjának elhunytá vagy lemondása esetében, vagy ha a Biróságnak valamely tagja akármilyen okból nem tudja tisztét ellátni, pótlása végett az illető kinevezésénél követett eljárást kell alkalmazni.

2. §.

A Biróság eljárásának szabályait az igazságosságnak és méltányosságnak megfelelően állapítja meg. A Biróság dönt a felek indítványai előterjesztésének sorrendjére és határidőre nézve és meghatározza a bizonyításfelvételnél megkívánt alakiságokat.

3. §.

A felek ügyvédei és szaktanácsadói jogosítva vannak arra, hogy az ügyüket támogató vagy védő okfejtéseiket előszóval és írásban a Biróság elé terjesszék.

4. §.

A Biróság az eléje kerülő perekre és ügyekre, valamint az azokat tárgyaló eljárásokra vonatkozó iratokat az időpontok feltüntetésével megőrizni köteles.

5. §.

Mindegyik érdekelt Hatalom kinevezhet egy titkárt. Ezek a titkárok a Biróság vegyes Titkárságát alkotják és annak alá vannak rendelve. A Biróság a feladata teljesítéséhez szükséges segédmunkálatokra egy vagy több hivatalnokot nevezhet ki és alkalmazhat.

6. §.

A Biróság az eléje kerülő minden kérdésben és ügyben az érdekelt felek részéről szolgáltatott bizonyítékok, tanuvallomások és felvilágosítások alapján határoz.

7. §.

A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy a Biróságnak vizsgálatai foganatosításához szükséges minden könnyítést és felvilágosítást megadnak.

8. §.

Az eljárás nyelve ellenkező megállapodás hiányában az angol, a francia, az olasz vagy a japán, aszerint, hogy mit határoz az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalom.

9. §.

Az egyes Biróságok tárgyalásainak helyét és idejét a Biróság elnöke határozza meg.

240. cikk

Ha valamely illetékes Biróság a III., IV., V. vagy VII. címek alá tartozó kérdésben az említett címek rendelkezéseinek meg nem felelő ítéletet hozott vagy fog hozni, annak a félnek, aki ennek folytán kárt szenvedett, jóvátételre van igénye, amelyet a Vegyes Döntőbiróság állapít meg. Valamely Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárának kérelmére a fentemlített jóvátételt a Vegyes Döntőbiróság a lehetőséghez képest akként nyújthatja, hogy a feleket a volt Magyar Királyság biróságának ítéletét megelőző állapotba helyezi vissza.

A jelen cikk alapján nemcsak az ezután hozandó bírói ítéletekkel szemben lehet a Vegyes Döntőbirósághoz fordulni, hanem a háború alatt hozott minden olyan ítélettel szemben is, amely nem felel meg a békeszerződés rendelkezéseinek.

«Le kell szögezni, — így szól a válaszjegyzék — hogy a 240. cikk szövege egyformán alkalmazandó a jelen Szerződés életbelépése előtt és után hozott ítéletekre, nemkülönbön azokra is, amelyeknek végrehajtását a háború folyamán felfüggesztették.»

A jelen cikk határidőt sem tűz ki arra, hogy meddig lehet ezzel a joggal élni. Ez a jog megilleti természetesen a magyar állampolgárokat is, ellenben a 234. cikk c) pontja értelmében nem lehet a jelen cikket alkalmazni az Északamerikai Egyesült-Államok bíróságai által hozott ítéletekre vagy más oly ítéletekre, amelyeknél az Egyesült-Államok polgárai félként érdekelve vannak.

VII. CIM.

Ipari tulajdon.

Az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjog helyreállítása és gyakorlásának korlátai (241. cikk). A háború alatt elmulasztott alakítások pótlása

(242. és 243. cikk). Az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogoknak a háboru alatt történt megsértése (244. cikk). Ugyanezen jogok kihasználására vonatkozó szerződések (245. cikk).

241. cikk.

A Magas Szerződő Felek a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve és rendelkezéseinek fenntartásával ismét megadják vagy visszaállítják saját területeiken a 220. és 222. cikkeken említett párisi és berni nemzetközi egyezményekben megállapított ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogokat azoknak javára, akik a hadiállapot kezdetének időpontjában az említett jogok élvezetében voltak, valamint ezek jogutódainak javára. Hasonlóképen az igényjogosultak javára elismerik és érvényeseknek tekintik a jelen Szerződés életbelépésétől kezdve mindazokat a jogokat is, amelyeket ipari tulajdoni jogvédelem iránt előterjesztett kérvény, avagy valamely irodalmi vagy művészeti mű közzététele alapján a háboru tartama alatt megszerezhettek volna, ha a háboru ki nem tör.

Mindazonáltal azok a különös rendelkezések, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyikének törvényhozó, végrehajtó vagy közigazgatási hatalommal felruházott valamely hatósága a volt Magyar Királyság állampolgárainak ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogaira nézve kibocsátott, továbbra is érvényben és teljes hatályban maradnak.

Valamely ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjognak a háboru tartama alatt a Szövetséges és Társult Hatalmak Kormányainak egyike részéről, avagy ilyen Kormány számlájára vagy jóváhagyásával bárki részéről történt használatba vétele, valamint az említett jogok alá eső terméknek, készüléknek, cikknek vagy bármely egyéb tárgynak eladása vagy áruba bocsátása nem szolgálhat sem Magyarországnak, sem állampolgárainak, sem a volt Magyar Királyság állampolgárainak, sem ezek nevében fellépő személynek jogalapul visszakövetelési vagy más kereset támasztására.

Azokat az összegeket, amelyek a 232. cikk b) pontjában említett személyek tulajdonára vonatkozó és a jelen cikk második bekezdésében körülírt különleges intézkedések végrehajtásaként jelentkező bármely rendelkezés vagy intézkedés következtében váltak esedékessé, vagy fizetettek le, amennyiben valamely Szövetséges és Társult Hatalomnak a jelen Szerződés aláírásakor érvényben levő törvényei másként nem rendelkeznek, ugyanolyan módon

fogják felhasználni, mint azt a jelen Szerződés a nevezett személyek egyéb követeléseire nézve előírja; viszont azok az összegek, amelyek a volt Magyar Királyság Kormánya részéről a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogaira nézve különleges intézkedések következtében kerültek behajtásra, olyan tekintet és elbánás alá esnek, mint a magyar állampolgárok minden egyéb tartozása.

A Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyike fenntartja magának azt a jogot, hogy mindazokat az ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogokat (az ipari és kereskedelmi védjegyek kivételével), amelyeket törvényeik értelmében magyar állampolgárok a háboru előtt vagy annak tartama alatt megszereztek, vagy ezután megszerzeni fognak, akár közvetlen gyakorlatba vétel, akár használati engedélyek adása, akár a gyakorlatba vétel ellenőrzésének fenntartása útján, akár más uton, oly mértékben korlátozhassa, feltételekhez köthesse vagy megszoríthassa, amint az a nemzeti védelem szempontjából vagy a közjó érdekében, vagy abból a célból szükségesnek mutatkozik, hogy saját állampolgárainak ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogainak magyar területen Magyarország részéről méltányos elbánást biztosítson; végül pedig abból a célból is, hogy Magyarországgal szemben a jelen Szerződésen alapuló minden kötelezettség teljesítésére nézve biztosítókat szerezzen. A jelen Szerződés életbelépése után szerzett ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogokkal szemben a Szövetséges és Társult Hatalmak részéről a fentebb megállapított jog csak abban az esetben gyakorolható, ha az említett korlátozások, feltételek vagy megszorítások a nemzeti védelem vagy a közjó érdekében szükségeseknek mutatkoznak.

Minden olyan esetben, amikor a Szövetséges és Társult Hatalmak a fenti rendelkezéseket érvényesítik, méltányos kártalanításnak vagy az ellenérték megtérítésének lesz helye; ezek az összegek a jelen Szerződésnek a magyar állampolgárok javára fennálló egyéb tartozásokra vonatkozó rendelkezései szerint használandók fel.

A Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyike fenntartja magának azt a jogot, hogy semmisnek és érvénytelennek tekinthessen minden olyan engedélyezést, amely ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogra nézve 1914. évi július hó 28. óta történt vagy ezután fog történni, amennyiben az a jelen cikk rendelkezéseinek érvényesítését akadályozná.

A jelen cikk rendelkezései nem alkalmazhatók az olyan társaságok vagy vállalatok ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogaira, amelyeknek felszámolását a Szövetséges és Társult Hatalmak háborus kivételes törvényhozási intézkedések értelmében foganatosították, avagy a 232. cikk b) pontja alapján foganatosítani fogják.

Az első bekezdés helyreállítja ugyan a magyar állampolgároknak ipari, irodalmi és művészeti tulajdonát a szövetséges és társult hatalmak területére vonatkozólag, ezt a rendelkezést azonban ezen cikk további részei több tekintetben korlátozzák. A korlátozás mérve tekintetében különbség van egyrészt a háboru előtt és alatt szerzett tulajdon, másrészt a háboru után szerzett tulajdon között. Az előbb említett tulajdonra vonatkozó rendelkezések súlyosabbak, mert erre vonatkozólag érvényben maradnak a szövetséges és társult hatalmak vagy azok közegei által a háboru tartama alatti foganatosított intézkedések, (tehát esetleges lefoglalás is), továbbá a negyedik bekezdés értelmében azokat ezentul is lehet korlátozni, amennyiben azt valamely szövetséges és társult hatalom: 1. a közös; 2. a nemzeti védelem; 3. saját állampolgárai ipari és szellemi tulajdonjogai tekintetében Magyarország részéről méltányos eljárás biztosítása, végül 4. a békeszerződés rendelkezéseinek végrehajtása érdekében szükségesnek látja. Ez a korlátozás a negyedik bekezdés szövegéből kitűnőleg a tulajdonjog kényszerátvételére nem terjed ugyan ki, egyébként azonban bármiféle módon történhetik. Ilyen korlátozás esetén van ugyan kártérítésnek helye, egyrészt azonban annak nagysága az érdekelt szövetséges és társult hatalom belátásától függ; másrészt ezt, amennyiben még a háboru befejezése előtt állapított meg, vagyis a követelés még a háboru tartama alatt keletkezett, a 232. cikk b) pontja értelmében le lehet foglalni és a magyar állampolgár a hivatkozott cikk g) pontja értelmében csak Magyarországtól követelheti a kártérítési összeg kifizetését.

A szövetséges és társult hatalmak területén magyar állampolgárok részéről a háboru befejezése után szerzett ipari és szellemi tulajdonjog gyakorlását szintén lehet korlátozni, de csak az előbbi bekezdés 1. és 2. pontjában említett esetben. Ezek közül azonban az 1. pont elég alkalmat nyújt a szövetséges és társult hatalmaknak arra, hogy a korlátozás jogát minden nekik tetsző esetben élhessenek. A kártérítésre az előző bekezdésben elmondottak itt is állanak, csupán azt kell kiemelni, hogy a kártérítési összeg, nem a háboru alatt keletkezett követelésről lévén szó, sohasem foglalható le.

A jelen cikk utolsó bekezdésében említett esetben a IV. cím függelékének 15. §-a értelmében kell eljárni.

242. cikk.

A Magas Szerződő Felek mindegyikének állampolgárai jogot nyernek arra, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől számított legkevesebb egyévi időtartam alatt minden díjpótlék vagy bármilyen büntetési pótdíj nélkül elvégezhessék mindazokat a cselekményeket, megfelelhessenek mindazoknak a megszabott alakszerűségeknek, megfizethessék mindazokat a díjakat, s általában mindazokat a kötelezettségeket teljesíthessék, amelyek az egyes Allamok törvényei és rendeletei értelmében szükségesek azoknak az ipari tulajdonjogoknak megtartására vagy elnyerésére,

amely jogokat 1914. évi július hó 28.-án már megszerezvőlt, vagy amely jogokat, ha a háboru ki nem tör, a háboru előtt vagy alatt benyújtott kérvény alapján azóta már megszereztek volna; ugyanez vonatkozik az ipari tulajdonjogok ellen irányuló felszólalások érvényesítésére. Mindazonáltal ez a cikk nem ad jogot arra, hogy az Észak-amerikai Egyesült-Államokban olyan ügyben, amelyben a végtárgyalást már megtartották, az «interfERENCE» eljárás újból megindíttassék.

Ipari tulajdonjogok, amelyek valamely cselekvés elmulasztása, valamely alakszerűség nem teljesítése vagy valamely illeték kifizetésének elmaradása következtében elévültek, újból felélednek; ha azonban harmadik személyek szabadalmakat és mintákat az alatt az idő alatt, amíg a reájuk vonatkozó jog szünetelt, értékesítettek vagy felhasználtak, a Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyikének joga van e harmadik személyek jogainak megóvása érdekében szükséges méltányos intézkedéseket megtenni. Továbbá magyar állampolgároknak olyan szabadalmaira vagy mintáira, amelyek ily módon újból felélednek, továbbra is érvényesek azok a rendelkezések, amelyek a háboru alatt kényszerengedélyek megadását szabályozták, ugyancsak a jelen Szerződés összes rendelkezései.

Az 1914. évi július hó 28. napjától a jelen Szerződés életbelépéséig elmúlt idő nem számít be a szabadalom gyakorlatbavételére, valamely ipari vagy kereskedelmi védjegy vagy minta használatbavételére előirt időtartamba és megegyezés áll fenn arra nézve, hogy csupán a gyakorlás szünetelése, vagy nem használás okából nem évülnek el vagy nem szűnnek meg a jelen Szerződés életbelépésétől számított két éven belül azok a szabadalmi, ipari vagy kereskedelmi védjegy- vagy mintajogok, amelyek 1914. évi július hó 28.-án még fennállottak.

L. a 243. cikknél levő jegyzetet.

243.

A Párisban 1883. évi március hó 20.-án megkötött és Washingtonban 1911-ben módosított egyezménynek 4. cikkében, valamint bármely más hatályos egyezményben vagy törvényben megszabott elsőbbségi határidőket, amelyek a szabadalmak vagy használati minták, ipari vagy kereskedelmi védjegyek, minták és mustrák védelmére irányuló kérvények benyújtására vagy beiktatására vonatkoznak, ha ezek a határidők 1914. évi július hó 28. napjáig még le nem jártak, vagy ha ilyen határidő a háboru alatt

kezdődött vagy megkezdődhetett volna, ha a háboru ki nem tör, mindegyik Magas Szerződő Fél a többi Magas Szerződő Fél minden állampolgára javára a jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónappal meghosszabbítja.

Ez a határidőmeghosszabbítás nem érintheti azonban az egyes Magas Szerződő Feleknek vagy bármely személynek olyan ipari tulajdonjogait, amelyeknek ezek a jelen Szerződés életbelépése időpontjában jóhiszeműleg élvezetében vannak és amelyek az elsőbbségi határidő igénybevételére alapján kért jogokkal ellentétben állanak; ezek a jogok érvényben maradnak, akár a jóhiszemű jogosult, akár képviselői vagy jogutódai javára, ha a jogát ruházás a jelen Szerződés életbelépése előtt történt; az ilyen jogosultak semmi vonatkozásban sem zavarhatók vagy büntethetők, mint jogbitorlók.

Ugy a 242. cikknek, mint a jelen cikknek azok a rendelkezései, amelyek a háboru alatt lejárt határidőknek meghosszabbítását célozzák, megfelelnek a 235. cikk a) pontja rendelkezéseinek és annyira méltányosak, hogy az 1920. évi június 30-án kötött egyezményben olyan hatalmak, amelyek a békeszerződés megkötésében nem vettek részt, viszonyosan alkalmazni óhajtják azokat a hadviselő államokkal.

244. cikk.

Egyrésről a volt Magyar Királyság állampolgárai, vagy olyan személyek, akik a volt Magyar Királyság területén laknak vagy ipart üznek, másrésről a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai vagy olyan személyek, akik e Hatalmak területén laknak vagy ipart üznek, vagy olyan harmadik személyek, akikre ezek a személyek ruházták át a háboru alatt jogaikat, nem indíthatnak keresetet és nem emelhetnek igényt olyan tények alapján, amelyek a másik Szerződő Fél területén a hadiállapot kezdete és a jelen Szerződés életbelépése között lefolyt időben keletkeztek és amely tényeket a háboru tartamának bármely időpontjában fennállott, vagy az előző 242. és 243. cikkek értelmében helyreállott ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogoknak megsértéseként lehetett volna tekinteni.

Ugyanezek a személyek semmikor sem indíthatnak keresetet ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogok megsértése címén, azon az alapon, hogy valaki a hadiállapot kezdete és a jelen Szerződés aláírása között lefolyt időben előállított termékeket és ipari készítményeket, vagy ugyanezen időben közzétett irodalmi vagy művészeti műveket eladott vagy árubabocsátott, ha az eladás vagy árubabocsátás a jelen Szerződés aláírásától számított egy

éven belül egyrészt a Szövetséges és Társult Hatalmak területein, másrészt Magyarországon területén történik, sem azon az alapon, hogy valaki ilyen termékeket és ipari készítményeket, vagy irodalmi és művészeti műveket megszerzett vagy felhasználta; de ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a jogosult félnek olyan területen volt lakóhelye, ipari vagy kereskedelmi telepe, amelyet az osztrák-magyar hadsereg a háború tartama alatt megszállva tartott.

Ez a cikk nem alkalmazható egyrészt az Észak-amerikai Egyesült-Államok és másrészt Magyarországon egymásközötti viszonyában.

Ez a cikk az ipari és szellemi tulajdon sérelmére a háború alatt elkövetett büntetlenül bűncselekmények büntetlenségét óhajtja biztosítani. Nálunk különben a bírói gyakorlat jelen cikk rendelkezésével ellentétben a háború alatt is védte az ellenséges hatalmak állampolgárainak szóban forgó tulajdonát.

Az utolsó bekezdéséből kitűnően az Északamerikai Egyesült-Államok a mi bírói gyakorlatunkkal egyező álláspontot foglalnak el.

245. cikk.

Ipari tulajdonjog gyakorlatbavételének vagy irodalmi és művészeti művek sokszorosításának engedélyezésére vonatkozó szerződéseket, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai, vagy területükön lakó vagy ott ipart űző személyek egyrészt, másrészt pedig a volt Magyar Királyság állampolgárai a hadiállapot kezdete előtt kötöttek, attól az időponttól kezdve, amikor a volt Osztrák-Magyar Monarchia és az illető Szövetséges és Társult Hatalom közt a hadiállapot megkezdődött, megszünteknek kell tekinteni. Mindezekben az esetekben azonban az ilyfajta szerződések alapján eredetileg jogosult személy a jelen Szerződés életbelépésétől számított hat hónapon belül a jog tulajdonosától új engedély megadását követelheti; ennek feltételeit, ha a felek közt megegyezés nem jött létre, annak az országnak illetékes bírósága állapítja meg, amelynek joga az eredeti jogszerzésre irányadó volt, kivéve oly engedélyek eseteit, amelyekre vonatkozó jog szerzésére a volt Magyar Királyság joga volt az irányadó; ebben az esetben a feltételeket a jelen rész VI. címében meghatározott Vegyes Döntőbíróság állapítja meg. A Bíróság egyes esetekben megállapíthatja a háború alatti használat méltányosnak vélt ellenértékét is.

Azokat a használati engedélyeket, amelyek ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjogokra nézve valamely Szövetséges és Társult Hatalom háborús kivételes törvényei értelmében adtak, nem érintheti már a háború előtti időből származó ilyen engedélynek meghosszabbítása; azok érvényesek és teljesen joghatályosak maradnak és ha va-

lamely ilyen engedély ugyanazon személy javára adatott, aki a háboru előtt kötött szerződés értelmében eredetileg is jogosult volt, az új engedélyt úgy kell tekinteni, mint amely a régi helyébe lépett.

Ha azoknak a személyeknek tulajdonjoga alapján, akiket a 232. cikk b) pontja felsorol, ipari tulajdonjog gyakorlatbavételére, vagy irodalmi, színművészeti vagy művészeti mű sokszorosítására vagy előadására vonatkozólag a háboru előtt kötött szerződés vagy nyert engedély értelmében a háboru alatt fizetéseket teljesítettek, ezeket az összegeket ugyanarra a célra kell fordítani, mint a jelen Szerződés értelmében ezeknek a személyeknek egyéb tartozását vagy követelését.

Ez a cikk nem alkalmazható egyrészről az Észak-amerikai Egyesült-Államok és másrészről Magyarország egymásközötti viszonyában.

Az első bekezdés nem említi a színművek nyilvános előadásának engedélyezésére vonatkozó szerződéseket. Ezt a kihagyást nem lehet tévedésből történnék tekinteni, mert még ugyanennek a cikknek utolsóelőtti bekezdése más vonatkozásban megemlékezik ezekről a szerződésekről is. Ebből pedig az következik, hogy ezeket a szerződéseket a háboru nem szüntette meg, mert kivételes rendelkezés hiányában rájuk is áll az V. cím függeléke 2. §-a b) pontjának az a rendelkezése, hogy a börteli szerződéseket, amelyek közé a szóban forgó szerződések is sorolhatók, a háboru állásában nem szünteti meg.

A jelen cikk második bekezdéséből kitűnik az, hogy a szövetséges és társult hatalmak részéről a magyar állampolgárok szóban forgó jogaira adott használati engedélyek nem biztosítanak az engedélyes részere kizárólagosságot olyan esetben, amidőn még a háboru kezdete előtt a magyar állampolgár ezekre vonatkozólag kihasználási engedélyt adott.

A harmadik bekezdésben említett követelések felhasználására vonatkozólag utalunk a 232. cikk b) pontjára és az ahhoz tartozó függelék 4. §-ára.

Az utolsó bekezdésből kitűnőleg ez a cikk nem alkalmazható a jelen cikkben említett azokra a szerződésekre, amelyeket egyfelől az Észak-amerikai Egyesült-Államok polgárai vagy annak területén lakó személyek, másfelől magyar állampolgárok kötöttek. Ezen szerződések tekintetében tehát az V. cím függeléke 2. §-a b) pontjának rendelkezései irányadók.

VIII. CIM.

Az átcsatolt területekre vonatkozó különleges rendelkezések.

«A volt Magyar Királyság állampolgárai», a «magyar állampolgárok» és «a volt Osztrák Birodalom állampolgárai» kifejezés értelme a jelen cím szempontjából (246. és 259. cikk). A jelen cím értelmében kötendő külön egyezmények (248., 256., 257. és 258. cikk). Ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogok (247. és 257. cikk). A volt Magyar Királyság és a magyar állampolgárok javai, jogai és érdekei (249. és 250. cikk). Hagyományok, alapítványok és ösztöndíjak (249. cikk). Szerződések (251. cikk). Elévülési, lezáró és perindítási határidők (252. cikk). Társaságok vagyonátruházása (253. cikk). Tartozások (254. cikk). Biztosító intézetek és szövetkezetek jogi helyzete (255. és 258. cikk).

A jelen címnek rendelkezései voltaképen nem az úlszakadó területekre vonatkoznak, hanem az ugynevezett «volt Magyar Királyság állampolgárai»-nak (246. cikk) és a magyar állampolgároknak jogviszonyait a Magyarország területi viszonyaiban beállott változásokra tekintettel újból akarják szabályozni.

Vitás kérdés lehet az, vajjon a békeszerződés általános gazdasági vonatkozású rendelkezéseit lehet-e alkalmazni az említett jogviszonyokra olyan esetekben, amelyekre vonatkozólag a jelen címben nincs rendelkezés. Nézetünk szerint erre a kérdésre nemmel kell felelni, mert a jelen cím rendszerére alapított álláspontunk az, hogy ezekre a jogviszonyokra csupán a jelen cím vonatkozik. Különbben a kérdés inkább elméleti jelentőségű, mert a jelen cím ugyszólván valamennyi olyan kérdésre kiterjed, amelyet az általános gazdasági rendelkezések érintenek. Talán egyedüli lényeges rendelkezés, amelyről a jelen címben nincs szó, a 232. cikk e) pontjában, valamint a 235. cikk b) pontjában és a 237. cikkben szabályozott kártérítési kötelezettség. Nézetünk szerint ez a «volt Magyar Királyság állampolgárait» már csak azért sem illeheti meg, mert ellenkező felfogás esetén a kártérítés alapját saját államuk hatóságainak törvényes hatáskörükben kiadott rendelkezései alkotnák.

A szövetséges és társult hatalmak — válaszjegyzékük szerint — a VIII. Cím rendelkezéseit «kettős cézzal állapították meg; egyrészt azzal, hogy az átcsatolt területek és az azokat megszerző államok között a gazdasági forgalmat megkönnyítsék, másrészt pedig azért, hogy egyoldalú és mesterkélty megoldásokkal Magyarország gazdasági létét ne veszélyeztessék.»

246. cikk.

Azok közül a természetes és jogi személyek közül, akik, illetőleg amelyek azelőtt hozzátartozói voltak a volt Magyar Királyságnak, beleértve Bosznia-Hercegovinát is, mindazok, akik, illetőleg amelyek a jelen Szerződés alapján jogérvényesen valamelyik Szövetséges és Társult Hatalom állampolgárságát nyerik el, az alább következő rendelkezésekben mint «a volt Magyar Királyság állampolgárai», a többiek pedig mint «magyar állampolgárok» jelöltetnek meg.

A «volt Magyar Királyság állampolgárai» alatt csakis azokat a személyeket lehet érteni, akik az új állampolgárságukat a békeszerződés 61. cikke alapján a békeszerződés hatálybalépése után minden további eljárás nélkül megszerzik; azok a személyek ellenben, akik az új állampolgárságot csak valamely hatósági engedély vagy igénylés (optálás) útján nyerik el, a jelen cím szempontjából magyar állampolgároknak tekintendők. Ezeknek jogviszonyai tekintetében tehát nem a jelen cikk rendelkezései, hanem a magyar jog irányadó. Vitás csupán az lehet, hogy azon személyek, akik a 61. cikk alapján új állampolgárságot szereznek, de később a 63. és a 64. cikk értelmében Magyarországra optálnak, «volt Magyar Királyság állampolgára»-nak vagy magyar állampolgárnak tekintendők-e. Nézetünk szerint az optálás megtörténte előtt az előbbiekhöz, azután pedig az utóbbiakhoz kell őket számítani.

A jelen cím rendelkezései egyébként nemcsak a magyar állampolgárok és a «volt Magyar Királyság állampolgárai» közötti jogviszonyokra, hanem a magyar állampolgárok és a «volt Osztrák Birodalom állampolgárai» közötti jogviszonyokra is alkalmazandók (lásd erre vonatkozólag a 259. cikket). A jelen cím rendelkezései végül a boszniai-hercegovinai tartományi illetőségű személyekre is kiterjednek.

247. cikk.

A jelen Szerződés alapján Magyarországtól elszakított területek lakói, tekintet nélkül ezeknek a területeknek elszakítására és állampolgárságuknak ebből előálló megváltozásra, Magyarországon teljes és egész élvezetében maradnak mindazoknak az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogoknak, amelyeknek az elszakítás időpontjában fennálló törvények értelmében birtokosai voltak.

Utalunk még a 257. cikkre is.

248. cikk.

Azok a kérdések, amelyek a volt Magyar Királyság állampolgáira, valamint a magyar állampolgárokra, jogaira, előjogaira és javaikra vonatkoznak és amelyekről nem szól sem a jelen Szerződés, sem az a szerződés, amely bizonyos közvetlen vonatkozásokat fog szabályozni azok között az Államok között, amely Államokhoz a volt Osztrák-Magyar Monarchiának valamelyik területe átcsatoltatott, vagy amelyek a Monarchia feldarabolásából keletkeztek, az érdekelt Államok között — beleértve Magyarországot — külön egyezmények tárgyai lesznek, önmagától értetődően, hogy ezek az egyezmények a jelen Szerződés rendelkezéseivel semmiképen sem állhatnak ellentétben.

Ebből a célból megegyezés történt arra nézve, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül az érdekelt Hatalmak kiküldöttjei értekezletet fognak tartani.

Ilyen külön egyezmény tárgyai lesznek a többek között a korábbi bírói ítéletek joghatálya, a jogi személyek vagyonának szétszálása, az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonnal összefüggő egyes kérdések, az állami és társadalmi biztosító intézetek vagyonának kérdése, végül a pénztartozások rendezésének a 254. cikknél szabatosabb szabályozása.

Amennyiben ilyen egyezményeket nem sikerülne az érdekelt hatalmak között létrehozni, a 363. cikknek rendelkezései lesznek irányadók.

249. cikk.

A Magyar Kormány a volt Magyar Királyság állampolgárait magyar területen fekvő javaik, jogaik és érdekeik birtokába haladéktalanul visszahelyezi.

A tőkevagyonra kivetett adóknak és illetékeknek azt az összegét, amelyet a volt Magyar Királyság állampolgárainak javai, jogai és érdekei után 1918. évi november hó 3.-a óta szedtek be vagy emeltek fel, vagy amelyet a jelen Szerződés rendelkezései értelmében leendő visszaadásukig, vagy amennyiben olyan javokról, jogokról és érdekekről volna szó, amelyek háborus kivételes intézkedéseknek alá-

vetve nem voltak, a jelen Szerződés életbelépésétől számított háromhónapi határidő lejártáig esetleg még beszédnének vagy felemelnének, az igényjogosultaknak vissza kell fizetni.

A visszaadott javakat, jogokat és érdekeket ugyanannak a személynek valamely egészen más vagyonával vagy vállalatával kapcsolatban nem szabad semmiféle illetékekkel sújtani attól az időponttól kezdve, amelyben az illető vagyon Magyarországból kivitték, vagy a vállalat üzemét ott beszüntették.

Abban az esetben, ha a Magyarországból kivitt javak, jogok és érdekek után illetékeket bizonyos időre előre fizettek volna, az előre fizetett illetékeknek a javak, jogok és érdekek elvitele utáni időre eső részét az igényjogosultaknak vissza kell téríteni.

A jelen Szerződés 231/d és 254. cikkének rendelkezései, amelyek a fizetések teljesítésénél figyelembe jövő pénz-nemekre és átszámítási árfolyamra vonatkoznak, alkalmazást nyernek a jelen cikk 1. bekezdésében említett vagyonvisszatérítéseknek vonatkozó eseteiben is.

A volt Magyar Királyságban ennek a Királyságnak állampolgárai részére alapított vagy létesített mindennemű hagyományt, adományt, ösztöndíjat és alapítványt, amennyiben azok Magyarország területén vannak, Magyarország annak a Szövetséges és Társult Hatalomnak, amelynek az illető személyek jelenleg állampolgárai, vagy amelynek állampolgáraivá lesznek a jelen Szerződés vagy a jelenlegi ügyek rendezésére irányuló szerződések alapján, abban az állapotban fogja rendelkezésére bocsátani, amelyben ezek az alapítványok 1914. évi július hó 28.-án voltak, tekintetbe véve az alapítvány céljaira teljesített szabályszerű fizetéseket.

Abban az esetben, ha olyan családi alapítványok szabályzatai, amelyek ezentul is a Magyar Allam kezelésében maradnak, a javadalmak élvezetét a magyar állampolgárságtól teszik függővé, a javadalom várományosai a nyugdíjra, neveltetési járulékra, hozományra és más előnyökre vonatkozó jogokat megtartják akkor is, ha a jelen Szerződés vagy a jelenlegi ügyek rendezésére irányuló szerződések alapján megszerezték vagy megszereznék azon Allamok egyikének állampolgárságát, amelyekhez a volt Magyar Királyság területének valamely részét az említett szerződések átcsatolták vagy át fogják csatolni.

Abban az esetben, ha oly család kihalásával, amelynek érdekében ilyen alapítványt létesítettek, az alapok a

Magyar Allamra vagy a Magyar Állam valamely intézményére szállanak, az örökösödési jog arra az Allamra fog szállani, amelyhez az utolsó javadalmazott tartozott.

Az első bekezdésnek rendelkezése teljesen felesleges, mert Magyarország nem foglalta le a «volt Magyar Királyság állampolgárainak» vagyonát.

A második bekezdést illetőleg utalunk a 232. cikk k) pontjára vonatkozólag tett megjegyzésünkre.

A hatodik bekezdésre vonatkozólag megjegyezzük, hogy nézetünk szerint csakis olyan alapítványok vagy alapok vagyonának kiadásáról van itt szó, amelyek kizárólag olyan személyek javára szolgálnak, akiket ez a cím «volt Magyar Királyság állampolgárai»-nak nevez. Más esetekre a 256. cikk rendelkezései irányadók. A kiszolgáltatásnak a jelen bekezdésben megállapított feltételei igen súlyosak ugyan, azonban úgy látszik, a jelen cím ötödik bekezdésének rendelkezéseit az ilyen esetre nem lehet alkalmazni.

Az utolsóelőtti és utolsó bekezdésben említett «családi alapítvány» kifejezés alatt véleményünk szerint a családi hitbizományokat nem lehet érteni.

250. cikk.

A 232. cikk és a IV. címhez tartozó Függelék rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásával a magyar állampolgároknak vagy a magyar állampolgárok által ellenőrzött társaságoknak a volt Osztrák-Magyar Monarchia területein fekvő javai, jogai és érdekei nem esnek az említett rendelkezésekben megszabott lefoglalás vagy felszámolás alá.

Ezek a javak, jogok és érdekek a jogosultaknak — minden ilyenmü rendszabálytól vagy a kisajátításra, kényszerkezeltésre vagy zár alá vételre vonatkozólag 1918. évi november hó 3.ától a jelen Szerződés életbelépéséig alkotott bármely más rendelkezéstől mentesen — fognak visszaadni. Az említett javak, jogok és érdekek abban az állapotban fognak visszaadni, amelyben azok a szóbanlevő rendszabályok alkalmazása előtt voltak.

Azokat a felszólalásokat, amelyeket magyar állampolgár a jelen cikk alapján esetleg elő fognak terjeszteni, a 239. cikkben említett Vegyes Döntőbíróóság fogja elbírálni.

A jelen cikkben érintett javak, jogok és érdekek közé nem tartoznak azok a javak, amelyek a IX. rész (Pénzügyi rendelkezések) 191. cikke alá esnek.

A VIII. rész (Jóvátétel) I. címéhez tartozó IH. Függelékben a magyar állampolgároknak hajókra vonatkozó tulajdonjogaira nézve foglalt rendelkezéseket a jelen cikk semmiképen sem érinti.

Kérdés az, hogy a jelen cikknek rendelkezései alkalmasak lesznek-e arra hogy a magyar állampolgároknak vagyonát a szomszédos államok

minden olyan rendszabályával szemben megvédjék, amelyek azt célozzák, hogy a magyar állampolgárok különösen a megszállott területeken levő ingatlan vagyonuktól megfosztassanak. A magyar békeküldöttség az ilyen szabályoknak egész sorát hozta fel a békefeltételekre adott észrevételeiben, amire a szövetséges és társult hatalmak kiterőleg azzal válaszoltak, hogy magyarázat dolga az, vajjon az ilyen rendszabályok a jelen cikk második bekezdésében említett rendszabályok közé sorolhatók-e.

Nézetünk szerint az ilyen rendszabályok feltétlenül ide tartoznak, mert hisz a jelen cikknek éppen az a célzata, hogy a magyar állampolgárok vagyonát megvédje minden olyan erőszakos rendszabállyal szemben, amely nem alkalmaztatik egyuttal az ezen rendszabályokat alkotó hatalom állampolgáira is. Ebben a kérdésben különben a Vegyes Döntőbiróság lesz illetékes állást foglalni.

A magyar állampolgárok részére a harmadik bekezdésben biztosított reiszólás esetén nézetünk szerint a Vegyes Döntőbiróság az eredeti állapot helyreállítását rendelheti el.

251. cikk.

A tengeri uton szállítandó áruk eladására vonatkozólag 1917. évi január hó 1.-e előtt egyrészről a volt Magyar Királyság állampolgárai és másrészről a volt Osztrák-Magyar Monarchiának, Magyarországnak, Bosznia-Hercegovinának közigazgatási hatóságai vagy magyar állampolgárok között kötött minden szerződés hatályát veszti, kivéve azokat, amelyek oly tartozásokra és más pénzbeli kötelezettségekre vonatkoznak, amelyek azokban a szerződésekben megjelölt valamely műveletből vagy fizetésből származnak. Minden egyéb szerződés, amelyet ugyanezek a szerződő felek 1918. évi november hó 1.-e előtt kötöttek, s amelyek eddig az időpontig érvényben voltak, hatályban maradnak.

Az 1918. november 1. előtt kötött szerződéseknek csak igen kis köréi semmisítette meg a jelen cikk, az 1918. november 1. után kötött szerződések érvénye tekintetében a szövetséges és társult hatalmak válaszejegyzékéből kitünőleg az egyes államok belföldi törvényhozása lesz irányadó.

«Nem lehet a békeszerződésbe felvett rendelkezéssel hatályban tartani azokat a szerződéseket, amelyek a «volt Magyar Királyság állampolgárai» és a magyar állampolgárok között 1918. november 1. után jöttek létre; a 251. cikk tényleg a nem ellenséges személyek közt kötött szerződésekről szól, de a fegyverszünet után létrejött szerződésekre a dolgok természetes rendje szerint a különböző érdekelt törvényhozások közönséges jogát kell ismét alkalmazni; megjegyzendő különben, hogy ezek a szerződések ezért még nem veszti el okvetlenül hatályukat, mert e törvényhozások egyike vagy másika azok érvényességét elismerheti.»

252. cikk.

Az átcsatolt területeken az elévülési, kizáró és perindítási határidők tekintetében a 235. és 236. cikkeknek idevágó rendelkezései nyerne alkalmazást, oly módosítással, hogy «a háboru kezdete» kifejezés helyébe a kö-

vetkező kifejezés lép: «a Szövetséges és Társult Hatalmak mindegyike által közigazgatásilag meghatározandó az az időpont, amelyben a szerződő felek között az érintkezés tényleg vagy jogilag lehetetlenné vált»; továbbá, hogy ezt a kifejezést: «háboru tartama» a következő kifejezéssel kell helyettesíteni: «a fentebb körülírt időpont és a jelen Szerződés életbelépése között levő időtartam».

253. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy semmiképen sem akadályozza meg, hogy a volt Osztrák-Magyar Monarchia törvényei szerint alapított valamely oly társaságnak, amelyben a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai érdekelve vannak, javai, jogai és érdekei bármely más Hatalom törvényei szerint alapított valamely társaságra átruháztassanak; továbbá, hogy megkönnyíti mindazokat az intézkedéseket, amelyek az átruházás keresztülviteléhez szükségesek és a tőle esetleg kívánt támogatást megadja avégből, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai vagy oly társaságok, amelyekben azok érdekelve vannak, Magyarországon vagy az átszatolt területeken levő javaikat, jogaikat és érdekeiket visszaszerezhessék.

Ez a cikk rendkívül káros reánk nézve, amennyiben a társaságainak módot nyújt arra, hogy a vagyonukat külföldre vihessék, ami adózási szempontból nagy hátrányokkal jár.

A szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzékükben ezen rendelkezés indokolására azt hozzák fel, hogy a régi Osztrák-magyar monarchia törvényeinek megfelelően alakult társaságoknak a monarchia felbomlásából kifolyólag joguk nyílt arra, hogy az alapszabályaikat a változott helyzetnek megfelelően átalakítsák.

254. cikk.

A 231. cikk d) pontjának kivételével, a III. cím nem nyer alkalmazást olyan tartozásokra, amelyek magyar állampolgárok és a volt Magyar Királyság állampolgárai között jöttek létre.

Az újonnan alakult Államok számára a 231. cikk d) pontjában foglalt különleges rendelkezések fenntartásával, a jelen cikk 1. bekezdésében említett tartozásokat olyan pénznemben kell fizetni, amely a fizetés időpontjában törvényes fizetési eszköz abban az Államban, amelynek a volt Magyar Királyság állampolgára polgárává lett. Ilyen tartozás kiegyenlítésnél a genfi tőzsdének az 1918. évi november hó 1.-jél megelőző két hónapban jegyzett átlagos árfolyamát kell, mint átszámítási árfolyamot alkalmazni.

A magyar állampolgárok és a «volt Magyar Királyság állampolgárai» között fennálló tartozások tekintetében különböző szabályok irányadók aszerint, hogy a «volt Magyar Királyság állampolgára» valamely újonnan alakult szomszédos állam polgára lett vagy pedig valamely már korábban fennálló állam polgárságát nyerte el. Az előbbieik közé tartozik a Cseh-Szlovák állam, Lengyelország és talán Fiume is, az utóbbiak közé pedig Románia és Jugoszlávia. Az első esetben a pénznemre és át-számítási árfolyamra vonatkozólag a 231. cikk d) pont utolsó bekezdésének szabálya, a második esetben pedig a 254. cikk második bekezdésének szabálya irányadó.

Azonban ezen tartozások tekintetében még sok nyílt kérdés van. A 254. cikk ugyanis általában tartozásokról beszél; szó szerinti értelmezés mellett arra lehetne következtetni tehát, hogy az említett szabályok a magyar állampolgárok és a «volt Magyar Királyság állampolgárai» között fennálló minden tartozásra vonatkoznak. Nézetünk szerint azonban a helyes fel fogás az, hogy itt is csak a 231. cikk 1—4. pontjában felsorolt tartozások tartoznak a különleges szabályok alá. Ily fel fogás esetén is megoldatlan marad még számos kérdés. Elsősorban az, vajjon a szóban forgó tartozások közül melyik vonható a 231. cikk 2. pontja alá. Kétes ugyanis az, hogy a «háboru alatt» kifejezés alatt ezen követelések szempontjából milyen időtartamot kell érteni. Kétes továbbá az is, vajjon a szóban forgó tartozásoknak teljesítését a háboru ténye — úgy mint azt a 231. cikk 2. pontja megkívánja — felfüggesztette-e. Amint tudjuk, ugyanis a magyar állampolgárok és a «volt Magyar Királyság állampolgárai» között fennálló tartozások teljesítése fizikai akadályokba nem ütközik. Ezek a kérdések mind olyanok, amelyeket majd egy, a 248. cikk alapján kö-tendő egyezményben lehet legelőszerűbben megoldani és amíg ez meg nem történik, leghelyesebb, ha a «volt Magyar Királyság állampolgárai»-tól koronaértékű pénztartozások teljesítését ebben a pénznemben nem fogadjuk el. Ezt a 3291/1920. M. E. számú (a Budapesti Közlöny 1920. szeptember 29-én megjelent 223. számában kihirdetett) rendelet értelmében minden káros jogkövetkezmény nélkül meg lehet tenni.

255. cikk.

Azoknak a biztosító-társaságoknak, amelyeknek székhelye olyan területen volt, amely azelőtt a volt Osztrák-Magyar Monarchiának részét alkotta, jogukban áll a jelen Szerződés életbelépése után tíz éven át működésüket magyar területen tovább folytatni anélkül, hogy hovatar-tozásuknak megváltozása azt a jogi helyzetet, amelyben az-előtt voltak, bármiképen is befolyásolná.

A jelzett idő alatt, az említett társaságok ügyleteit Magyarország nem veheti magasabb illéték vagy teher alá, mint aminőket a hazai társaságok üzleteire kiró. Tulajdonukat nem lehet korlátozni olyan rendelkezésekkel, amelyeket hasonló módon a belföldi biztosító-társaságok javaira, jogaira és érdekeire is nem alkalmaznak; ilyen rendelkezések alkalmazása esetében megfelelő kártérítést kell fizetni.

A jelen rendelkezések csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben viszont azoknak a magyar biztosító-társasá-

goknak, amelyek üzleti tevékenységüket azelőtt az átszatolt területeken gyakorolták, ugyanaz a jog biztosítatik, hogy tevékenységüket az említett területeken akkor is gyakorolhatják, ha székhelyük ezeken a területeken kívül esett.

Az említett tízévi határidő lejárta után a jelzett biztosító-társaságok, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak valamelyikéhez tartoznak, a jelen Szerződés 211. cikkében megállapított elbánást élvezik.

A jelen cikk rendelkezései a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek, feltéve, hogy az e társaságokra vonatkozó törvényes szabályok tagjaiknak tényleges felelősségét megállapítják az említett társaságok működési körébe tartozó minden művelet és szerződés tekintetében.

Amint látjuk, ezen cikk rendelkezéseinek alkalmazása a szomszédos államok tetszésétől függ, ami annál is inkább hátrányos reánk nézve, mert a biztosító társaságainknak és szövetkezeteinknek tulnyomó részben Magyarország megmaradó területén van a székhelye, az elszakadó területeken igen kevés ilyen székhely van és így féltő, hogy a szomszédos államok nem fogják ezeket a rendelkezéseket alkalmazni.

Különbösen nézetünk szerint, amennyiben alkalmazásra kerül a sor, ez a §. ugyanazokat a jogokat biztosítja a mi társaságaink részére, mint az elszakado területeken levő társaságok részére.

256. cikk.

Azoknak a javaknak elosztását, amelyek olyan összegeknek vagy olyan erkölcsi közttestületeknek birtokai, amelyek tevékenységüket a jelen Szerződéssel feldarabolt területeken gyakorolták, külön egyezmények fogják szabályozni.

Az a kérdés, hogy mit kell a jelen cikk szempontjából összesség vagy erkölcsi közttestület alatt érteni. Nézetünk szerint az olyan jogi személyeket amelyek nem nyereszkesedés céljából alakultak. Ide tartoznak tehát a különböző közjogi személyek (törvényhatóságok, városok), a különféle jótékony egyesületek, baleset- és betegsegélyező intézetek, nyugdíjintézetek — amennyiben nem nyereszkesedésre alakultak — (a 258. cikk csak a tartalékok, de nem az egyéb vagyon felosztásáról intézkedik!), az alapítványok egy része is, mert a 249. cikk csak azon alapítványokról rendelkezik, amelyekkel teljes egészében át kell adnunk. Ellenben nem vonható ide például, az Országos Központi Hitelszövetkezet, a Kisbirtokosok Földmívelőintézete, mert ezek a tagjaikat részesíthetik a nyereségben.

A szövetséges és társult hatalmak válaszigygyéke szerint e cikk rendelkezései az árva- és gyámpénztárakra is vonatkoznak.

257. cikk.

Azok az Államok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchiából területek csatoltattak, vagy amelyek a Monarchia feldarabolásából keletkeztek, elismerik mindazokat az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogokat, amelyek

ezezen a területeken fennhatóságuk alá jutásuk időpontjában érvényben voltak, vagy a jelen Szerződés 241. cikkének alkalmazásával hatályba helyezettek vagy visszaállítottak. Ezek a jogok annyi ideig maradnak érvényben, amennyi azokat a volt Osztrák-Magyar Monarchia törvényei szerint megillette.

Külön egyezmény fogja szabályozni az ipari, irodalmi és művészeti tulajdon hatósági intézésével összefüggő levéltárakra, lajstromokra és tervekre vonatkozó minden kérdést, ugyszintén ezeknek netáni átadását vagy közlését a volt Osztrák-Magyar Monarchia hivatalai részéről az újonnan alakult Allamok hivatalai vagy azoknak az Allamoknak hivatalai számára, amelyek a nevezett Monarchiából területeket kaptak.

Ugy ez a cikk, mint a 247. cikk csupán a Magyarország feldarabolása előtt szerzett ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogokra vonatkozólag rendelkezik, a jövőben szerzendő ilyen tulajdonjogra vonatkozólag a különféle kollektív nemzetközi egyezmények lesznek irányadók, amelyekhez a szövetséges és társult hatalmak válaszejgyzéke szerint a szomszédos államok is kötelesek csatlakozni.

258. cikk.

A jelen Szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül a Magyar Kormány kötelezi magát, hogy minden Hatalomnak, amelyhez a volt Osztrák-Magyar Monarchiából területek csatoltattak, vagy amely a Monarchia feldarabolásából keletkezett, a maga részéről átadja a volt Osztrák-Magyar Monarchia Kormányai vagy hatóságai, vagy az ellenőrzésük alatt működő nyilvános vagy magánszervezetek által felhalmozott tartalékoknak azt a hányadát, amely az illető területeken társadalmi és állami biztosítások működésének céljaira szánva volt.

Azok a Hatalmak, amelyeknek ezek az alapok átadatnak, kötelesek azokat ezekből a biztosításokból eredő kötelezettségek teljesítésére fordítani.

Az átadás feltételeit a Magyar Kormány és az érdekelt Kormányok között kötendő külön egyezmények fogják szabályozni.

Ha ezek a külön egyezmények az előbbi bekezdésnek megfelelően a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül nem köttetnének meg, az átadás feltételei minden egyes esetben öttagu bizottság elé terjesztendő, amelynek egy tagját a Magyar Kormány, egyikét a másik érdekelt Kormány, három tagját pedig a Nemzetközi Munkahivatal Igazgatótanácsa más Allamok polgárai közül nevezi ki. Ez bizottság megalakulásától

számított három hónapon belül szavazattöbbséggel elfogadott javaslatokat fog a Nemzetek Szövetségének Tanácsa elé terjeszteni; a Tanács határozatait Magyarország és a másik érdekelt Állam nyomban végérvényeseknek köteles tekinteni.

Utalunk a 256. cikknél mondottakra. A Nemzetközi Munkahivatal igazgatótanácsa tekintetében a 321. cikk rendelkezik.

259. cikk.

A jelen címnek azok a rendelkezései, amelyek Magyarország vagy a magyar állampolgárok és a volt Magyar Királyság állampolgárai közti viszonyra vonatkoznak, alkalmazást nyernek ugyanilyen természetű viszonyokra Magyarország vagy a magyar állampolgárok és a volt Osztrák Birodalom állampolgárai között is, ez utóbbiakat az Ausztriával kötött békeszerződés 263. cikke értelmében véve.

Viszont a most említett szerződés X. része VIII. címének rendelkezései, amelyek az Ausztria vagy az osztrák állampolgárok és a volt Osztrák Birodalom állampolgárai közti viszonyra vonatkoznak, alkalmazást nyernek az ugyanilyen természetű viszonyokra az Ausztria vagy az osztrák állampolgárok és a volt Magyar Királyság állampolgárai között is, ez utóbbiakat a jelen Szerződés 246. cikke értelmében véve.

XI. RÉSZ.

Légi közlekedés.

A szövetséges és társult hatalmak légi járműveinek helyzete Magyarországon (260., 261., 262., 263. és 265. cikk). A szövetséges és társult hatalmak által kiállított igazolványok érvénye (264. cikk). A világítójelekre, a jelzésekre és a légtérre vonatkozó szabályok (266. cikk). A jelen rendelkezések időbeli hatálya (267. cikk).

A katonai és haditengerészeti léghajózásra vonatkozó rendelkezések az V. rész III. címében vannak.

260. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak kötelékébe tartozó légi járművek Magyarország területén teljesen szabadon repülhetnek és leszállhatnak és általában véve ugyanazokat a kedvezményeket élvezik, mint a magyar légi járművek, különösen veszély esetében.

L. a 263. cikkhez tartozó jegyzetet.

261. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak kötelékébe tartozó és bármely idegen országba haladó légi járóművek jogosultak Magyarország területén leszállás nélkül átrepülni, feltéve, hogy betartják azokat a szabályokat, amelyeket Magyarország esetleg megállapít és amelyek egyaránt alkalmazást nyernek mind Magyarország, mind a Szövetséges és Társult Országok légi járóműveire.

L. a 263. cikkhez tartozó jegyzetet.

262. cikk.

Azok a nyilvános repülőterek, amelyek Magyarországon a hazai belforgalom céljaira szolgálnak, a Szövetséges és Társult Hatalmak légi járóműveinek is rendelkezésre állanak; ezek a járóművek mindennemű illeték tekintetében, ideértve a leszállási és kezelési illetékeket, a magyar légi járóművekkel egyenlő elbánásban fognak részesülni.

L. a 263. cikkhez tartozó jegyzetet.

263. cikk.

A jelen rendelkezések sérelme nélkül a 260., 261. és 262. cikkekben meghatározott repülési, átrepülési és leszállási jog korlátozva lehet olyan szabályokkal, amelyeket Magyarország szükségesnek tart életbeléptetni; természetesen ezek a szabályok minden különbség nélkül alkalmazást fognak nyerni mind a magyar légi járóművekre, mind a Szövetséges és Társult Országok légi járóműveire.

Az előző három cikknek és a jelen cikknek célzata az, hogy a szövetséges és társult hatalmak légi járművei részére a Magyarország területén való átrepülés, leszállás, valamint a magyar légi kikötők használata tekintetében ugyanazok a jogok biztosítottassanak, mint a magyar légi járóművek javára.

264. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak bármelyike részéről az állampolgárságra és a légi közlekedésre nézve kiállított vagy érvényeseknek elismert bizonyítványokat, képesítési okleveleket és engedélyeket Magyarországon érvényeseknek és ugyanolyan értékűeknek fogják elismerni, mint a Magyarországon kiállított bizonyítványokat, okleveleket és engedélyeket.

265. cikk.

A belföldi kereskedelmi légi forgalomban a Szövetséges és Társult Hatalmak kötelékébe tartozó légi járó-

művek Magyarországon a legnagyobb kedvezményt élvező nemzettel egyenlő elbánásban részesülnék.

Eltérőleg a 260—263. cikk rendelkezéseitől, a belöldi kereskedelmi forgalomban a szövetséges és társult hatalmak légi járművei csupán a legnagyobb kedvezményt élvező nemzettel egyenlő bánásmódot élvezik.

266. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy olyan rendelkezéseket léptet életbe, amelyek alkalmasak annak biztosítására, hogy a területe fölött repülő minden magyar légi jármű alkalmazkodni fog azokhoz a szabályokhoz, amelyeket a világítójelek és jelzések, a légtérre vonatkozó szabályok, továbbá a repülőterek fölött vagy azok közelében való forgalom tárgyában a Szövetséges és Társult Hatalmak között a légi közlekedésre vonatkozólag kötött egyezmény megállapított.

Tehát Magyarország a közlekedési szabályok megalkotására van kötelezve, időbeli határ ezen kötelezettség teljesítésére nincs megállapítva.

267. cikk.

Az előző rendelkezésekben megszabott kötelezettségek az 1923. évi január hó 1. napjáig maradnak érvényben, hacsak Magyarországot a Nemzetek Szövetségébe előbb fel nem veszik, vagy a Szövetséges és Társult Hatalmak Magyarországot előbb fel nem hatalmazzák arra, hogy az említett Hatalmak között a légi közlekedésre vonatkozólag kötött egyezményhez csatlakozhasson.

A Nemzetek Szövetségébe való felvétel időpontja azért ezen rendelkezések időbeli határa, mert a Nemzetek Szövetségének tagjai a 23. cikk e) pontja értelmében csak olyan intézkedések megtételére vannak kötelezve, amelyek a közlekedés és átmenő forgalom szabadságát biztosítják, ezen cím rendelkezései pedig ezen a kereten tulmennek.

XII. RÉSZ.

Kikötők, vízi utak és vasutak.

I. CIM.

Általános rendelkezések.

Az átmeneti forgalom szabadsága (268. cikk). Kivándorlóké átutazásának szabadsága (269. cikk). Egyenlő elbánás az átmeneti forgalom tekintetében (268. cikk), a behozatalnál és kivitelnél (270. cikk), a határátlépésnél (271. cikk), a kikötők tekintetében (270. cikk 2. bek., 273. cikk).

268. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a nemzetközi átmenő forgalomra legalkalmasabb utakon, nevezetesen vasúton, hajózható vízi utakon vagy csatornákon szabad átmenetet engedélyez területén keresztül bármelyik szomszédos vagy nem szomszédos Szövetséges és Társult Hatalom területéről származó vagy oda irányított személyek, áruk, hajók, vasúti kocsik és a posta számára.

A személyek, áruk, hajók, vasúti kocsik és a posta semmiféle illetékeknek, sem pedig szükségtelen késedelemnek vagy korlátozásnak nem vehetők alá és Magyarországon a belföldiekkel azonos elbánásra lesz joguk, különösen az illetékek és könnyítések tekintetében, valamint minden más tekintetben is.

Az átmeneti áruk mentesek mindennemű vámtól vagy más hasonló illetékektől.

Az átmenő forgalmat terhelő minden illetéknek vagy díjnak a forgalom feltételeihez mértén méltányosnak kell lennie. Semmiféle illeték, könnyítés vagy korlátozás sem közvetlenül, sem közvetve nem függhet attól, hogy a teljes utvonal valamely részén igénybe vett vagy igénybe veendő hajóknak vagy más szállítóeszköznek ki a tulajdonosa vagy milyen a nemzetisége.

Magyarország részéről a szabadforgalom biztosítása tekintetében:

1. az átmeneti forgalom szabadságát biztosítja a 268. cikk; külön rendelkezik az átutazó kivándorlókról a 269. cikk; arról, hogy a kivitel és behozatal terén az elbánásban Magyarország ne tegyen megkülönböztetéseket az egyes államok között, a 270. cikk szól;

2. a magyar kikötőkben és behajózási utakon az egyenlő elbánást biztosítja a 274. cikk, a Duna vízhálózatának nemzetköziesített részére pedig a 276. cikk;

3. a magyar vasúton az átmenő áruk, behozott áruk továbbá a kivánságra névszerint megjelölt kivitelre kerülő áruk tekintetében a legkedvezőbb elbánást a 295. cikk biztosítja;

4. a vasúti kocsik kölcsönös besorozását a vonatokba a 300. cikk biztosítja.

A 268. cikkben «illetékek» (taxes) alatt nyilván érteni kell a szállítási díjakat is.

A 268. cikk rendelkezéseit a Duna nemzetköziesített részére kiterjeszti a 279. cikk.

A 268. cikkben csak Magyarország köteleességéről van szó; Magyarország részére bizonyos vonatkozásokban viszonyosságot biztosít a 294. cikk és a 313. cikk.

269. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy nem létesít és nem tart fenn ellenőrzést a területén átutazó kivándorlókra vonatkozólag az oda- és visszafelé irányuló átmenetben a

szállító közlekedési vállalatokkal szemben, kivéve az annak megállapítása végett szükséges rendszabályokat, hogy az utasok valóban átutaznak-e; a szállításnál érdekelt semmiféle hajózási társaságnak, sem bármely más szervezetnek, társulatnak vagy magánszemélynek nem engedheti meg, hogy ebből a célból szervezett igazgatási szolgálatban részt vegyenek, sem azt, hogy arra közvetlenül vagy közvetve befolyást gyakoroljanak.

E cikkre vonatkozólag a válaszjegyzék a következőket jegyzi meg: «A magyar küldöttség anélkül, hogy a 269. cikk rendelkezéseit bírálata tárgyává tette volna, mégis megjegyzi, hogy az államnak joggal kell bírnia arra, hogy a kivándorlókat területére való belépéskor egészségügyi vizsgálatnak és rendőri ellenőrzésnek vetesse alá. Bizonyos, hogy az államnak meg van az egészségügyi és rendőri ellenőrzés joga, de önként értendő, hogy ennek az ellenőrzésnek mindenütt és mindenki részére ugyanannak kell lennie és nem járhat oly komplikációkkal és felesleges határidőkikötésekkel amelyeknek célja valamely kikötőnek vagy bármely szállítási vállalatnak közvetett módon való kedvezményezése volna.»

A viszonyosság szempontjából 1. a 313. cikket.

270. cikk.

Magyarország lemond arról, hogy megkülönböztetést tegyen, vagy akár közvetlen, akár közvetett előnyöket nyújtson a területére való bevitelben vagy a területéről való kivitelben vámok, illetékek és tilalmak, valamint — a jelen Szerződésben foglalt különös rendelkezések fenntartásával — a területére utazó személyeknél és odarendelt áruknál, továbbá a területéről utazó személyeknél és onnan származó áruknál a menet- és szállítási díjak és szállítási feltételek tekintetében akár a be- vagy kilépés határpontja, akár a használt szállítóeszközök (ideértve a légi járműveket) minősége, tulajdonosa vagy lobogója, akár a hajó, vasuti kocsi, légi jármű vagy más szállítóeszköz eredeti vagy közbeeső kiindulási pontja, végső vagy közbenső rendeltetési helye, a megtett ut vagy az átrakódás helye alapján, vagy azon az alapon, hogy az árukat közvetlenül valamely magyar kikötőn vagy közvetve valamely külföldi kikötőn át hozták be vagy vitték ki, akár pedig azon az alapon, hogy az áruk behozatala vagy kivitele a földön vagy légi uton történik-e.

Különösen lemond Magyarország arról, hogy bármelyik Szövetséges és Társult Hatalom kikötőinek és hajóinak hátrányára Magyarországnak vagy valamely más Hatalomnak kikötőin át, vagy azoknak hajóival eszközölt ki- vagy bevitelben valamilyen pótdíjat (surtaxe), közvetlen vagy közvetett jutalmazást (prémiumot) léptessen életbe, különösen összetett (kombinált) díjszabás alakjában; vagy

hogy valamelyik Szövetséges és Társult Hatalom kikötőjén átmenő, vagy hajóit használó személyeket vagy árukat olyan alakiságokra vagy késedelmeskedésre kötelezzék, amelyeknek ezeknél a személyeknél és ezeknél az áruknál nem volna helyük, ha magyar kikötőn, vagy valamely más Hatalom kikötőjén át mennének, vagy ha magyar hajót vagy valamely más Hatalom hajóját használnák.

E cikk a behozatali és kiviteli forgalomra nézve az ugynevezett differenciálás talmát foglalja magában.

Kivételt állapít meg e cikk alól a 204. cikk.

Magyarország javára a viszonyosságot biztosítja bizonyos vonatkozásokban a 313. cikk.

271. cikk.

Igazgatási és műszaki tekintetben minden célszerű intézkedést meg kell tenni avégből, hogy Magyarország határán az áruk átmenete lehetőleg megrövidíttessék és arra való különbség nélkül, vajjon a Szövetséges és Társult Hatalmak területéről származó vagy oda irányított, vagy ezekről a területekről érkező vagy odamenő átfutó árukról van-e szó, ezeknek az áruknak az említett határtól való továbbítása és szállítása biztosítva legyen ugyanolyan anyagi feltételek mellett, — különösen a gyorsaság és a szállítás gondossága tekintetében — mint amelyek a magyar területen hasonló feltételek mellett szállított hasonló nemű árukra irányadók.

Különösen gyorsan és rendszeresen kell történie a romlandó áruk szállításának és a vámkezelésnek úgy kell végbemennie, hogy az áruk közvetlen továbbszállítása a legközelebbi csatlakozó vonatokkal megtörténhessék.

E cikk határolatát a Duna nemzetköziesített vízhálózatára kiterjeszti a 279. cikk.

A viszonyosság szempontjából l. a 313. cikket.

272. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak tengeri kikötői élvezni fogják mindazokat a kedvezményeket és mérsékelt díjszabásokat, amelyek Magyarország vasuti vonalain és hajózási utain bármely más Hatalom kikötője javára biztosítva vannak.

L. a 273. cikk jegyzetét.

273. cikk.

Magyarország nem tagadhatja meg részvételét azokban a díjszabásokban vagy díjszabásösszetételekben (díj-

szabás-kombinációkban), amelyeknek tárgya valamely Szövetséges és Társult Hatalom kikötői részére olyan kedvezmények biztosítása, amelyeket Magyarország valamely más Hatalom kikötője részére netalán engedélyezni fog.

A 273. cikk is nyilván csak tengeri kikötőre vonatkozik, noha ezt nem mondja kifejezetten, mint ahogy a 272. cikk teszi.

Nem állapít meg kivételt a 272. és 273. cikkek alól, — amint azt kifejezetten ki is jelenti — a 295. cikk utolsó bekezdése.

A viszonyosság szempontjából 1. a 313. cikket.

II. CIM.

Hajózás.

A hajózás szabadsága és egyenlő elbánás biztosítása (274. cikk). — A Dunára vonatkozó rendelkezések (275—291. cikk) és pedig: a Duna vízhálózatából egyes részek nemzetköziesítése (275. cikk); a nemzetköziesített víziutakon az egyenlő elbánás biztosítása (276. cikk), az e vizeken átmenő forgalom (279. cikk), parti hajózás (277. cikk), a hajózatóság biztosítása és fenntartása (281. és 282. cikkek), ezt célzó munkálatok a határvizeken (290. cikk); a parti állam által szedhető illetékek (278. és 280. cikkek); a hajópark megfelelő részének átengedése (281. cikk 1—5. bek.), ennek bekövetkeztéig ideiglenes intézkedések (284. cikk 6. és 7. bek.); általános egyezmény a Duna vízhálózatának hajózható utjaira (283. cikk). Európai Dunabizottság (285. cikk), e bizottsággal szemben jóvátételi kötelezettség (291. cikk); új nemzetközi Dunabizottság (286. cikk); ennek hatásköre, feladatai (287. és 288. cikkek); Vaskapu (289. cikk); az öntözés, vizierő, halászat és más nemzeti érdekek figyelembevételé (282. cikk 1. bek.). — Vizrendezés, vízhasználat, vizierők tekintetében megállapodások az érdekelt államok közt (292. cikk); állandó vízügyi műszaki bizottság (293. cikk).

I. FEJEZET.

A hajózás szabadsága.

274. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai, ugyancsak szintén javaik és hajóik Magyarország összes kikötőiben és belhajózási útján minden tekintetben ugyanolyan elbánásban fognak részesülni, mint a magyar állampolgárok, javaik és hajók.

Nevezetesen bármelyik Szövetséges és Társult Hatalom hajóinak joguk lesz Magyarország területén levő, s a magyar hajók számára nyitva álló összes kikötőkbe vagy helyekre, vagy onnan mindenféle árukat és utasokat nem súlyosabb feltételek mellett szállítani, mint amelyek a belföldi hajókra nézve irányadók; a belföldi hajókkal egyenlő elbánásban fognak továbbá részesülni mindennemű kedvezmények, ugyancsak szintén a kikötői és rakparti illetékek tekintetében, ideértve a könnyítéseket a veszteglésnél, be- és kirakodásnál, a tonnage-, rakpart-, kalauz-, világító,

vesztegzár- és minden más hasonló díjakat és illetékeket, amelyeket a Kormány, közhivatalnokok, magánosok, testületek vagy bármiféle intézetek nevében és javára szednek.

Abban az esetben, ha Magyarország bármelyik Szövetséges és Társult Hatalomnak vagy akármely más külföldi Hatalomnak kedvezményes elbánást biztosítana, ennek hatálya haladéktalanul és feltétlenül kiterjed az összes Szövetséges és Társult Hatalmakra.

A személyek és hajók forgalma nem esik más korlátozás alá, mint ami a vámokra, a rendészetre, az egészségügyi szabályzatra, a ki- vagy bevándorlásra, valamint az áruk be- vagy kivitelének tilalmára vonatkozó rendelkezésekből következik. Ezeknek a rendelkezéseknek méltányosoknak és egységeseknek kell lenniök és nem szabad a forgalmat szükségtelenül akadályozniok.

A 274. cikk a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai, ugyancsak jvai és hajói részére Magyarország összes kikötőiben és belhajózási utain biztosítja:

1. a magyar állampolgárokkal, javakkal és hajókkal egyenlő elbánást és

2. a legkedvezményesebb elbánást, vagyis olyant, amilyenben bármely más külföldi hatalom részéről (3-ik bekezdés.).

A viszonyosság szempontjából 1. a 313. cikket.

II. FEJEZET.

A Dunára vonatkozó rendelkezések.

1. Közös szabályok a nemzetközieseknek nyilvánított vízhálózatokra.

275. cikk.

A Duna Ulmtól kezdve nemzetközieseknek nyilvánítottatik; ennek a vízhálózatnak minden hajózható része, amely egyenél több Állam részére a tengerhez természetes kijáratként szolgál egyik hajóból a másikba való átrakódással vagy anélkül, ugyancsak azok az oldalcsatornák és vízmedrek, amelyek akár az említett vízhálózat természetétől fogva hajózható szakaszainak megkettőzésére vagy megjavítására, akár ugyanazon viziut természetétől hajózható két szakaszának összekötésére szolgálnak.

A parti Államok között létesült megegyezéssel a nemzetközi igazgatás az említett vízhálózat minden olyan részére is kiterjeszhető, amelyet az általános meghatározás nem foglal magában.

E cikk a Duna vízhálózatából nemzetközieseknek nyilvánítja:

1. a Dunát Ulmtól kezdve;

2. a Duna vízhálózatának minden hajózható részét, amely egyenél több állam részére a tengerhez természetes kijáratként szolgál;

3. a vízhálózatnak mindazokat az oldalcsatornáit és vízmedreit, amelyek akár a vízhálózat természettől fogva hajózható szakaszainak megkettőzésére vagy megjavítására, akár ugyanazon víziut természettől fogva hajózható két szakaszának összekötésére szolgálnak;

4. a vízhálózatnak azokat a részeit, amelyeket a parti államok közös megegyezése helyez nemzetközi igazgatás alá.

276. cikk.

Az előbbi cikkben nemzetközieseknek nyilvánított utakon, az összes Hatalmak állampolgárai, javai és lobogói teljesen egyenlő elbánásban fognak részesülni akként, hogy e Hatalmak bármelyikének állampolgárai, javai és lobogója hátrányára semmiféle megkülönböztetést sem szabad tenni köztük és magának a parti Allamnak vagy annak az Allamnak polgárai, javai és lobogója között, amelynek állampolgárai, javai és lobogója a legtöbb kedvezményt élvezik.

E cikknek szövegezése általános, vagyis Magyarország részére is biztosítja az egyenlő elbánást a többi államokkal szemben.

Az egyenlő elbánás alól csak a 277. cikk tesz a parti hajózás tekintetében különbséget; erre viszont a viszonsóság szempontjából a 313. cikk vonatkozik.

A 276. cikk a 286. cikk értelmében szervezett nemzetközi Duna-bizottságra is irányadó (287. cikk.)

A 276. cikk szabályát helyettesíteni fogja a 283. cikk értelmében a tervbevevett általános egyezmény.

277. cikk.

A magyar hajók a személy- és áruforgalmat rendes járatokkal valamelyik Szövetséges és Társult Hatalom kikötői között csak ennek különös felhatalmazása alapján bonyolíthatják le.

A viszonsóság szempontjából 1. a 313. cikket.

278. cikk.

A folyam különböző szakaszai szerint változó illetékek szedhetők azoktól a hajóktól, amelyek a hajózható utat vagy hozzájáróit használják, hacsak valamely fennálló egyezmény ellenkező szabályt nem tartalmaz. Ezeknek az illetékeknek az a kizárólagos rendeltetésük, hogy a folyam és hozzájárói hajózhatóságának fenntartásával és javításával járó költségek méltányos módon fedezhetők legyenek, vagy a hajózás érdekében tett kiadások megtérüljenek. A díjszabást ezek szerint a kiadások szerint kell kiszámítani és a kikötőkben ki kell függeszteni. Ezeket a díjakat akként kell megállapítani, hogy a rakomány részletes

megvizsgálása ne legyen szükséges, hacsak csempészet vagy kihágás gyanuja nem merül fel.

L. a 280. cikk jegyzetét.

279. cikk.

Az utasok, hajók és áruk átmenő forgalma az I. cimb^{en} megállapított általános rendelkezések szerint történik.

Ha valamely nemzetközi folyam mindkét partja ugyanahhoz az Allamhoz tartozik, az átmenő árukat vámzár vagy vámtisztviselők felügyelete alá lehet helyezni. Ha a folyam alkotja a határt, az átmenő áruk és utasok mentesek minden vámvizsgálattól; az áruk be- és kirakása, valamint az utasok be- és kiszállása csak a parti Allamtól kijelölt kikötőkben történhetik.

L. a 280. cikk jegyzetét.

280. cikk.

Az említett hajózható víziutak folyamán, valamint a torkolatban semmiféle más illetéket nem lehet szedni, mint amit a jelen rész megállapít.

Ez a rendelkezés nem akadályozza a parti Allamokat vámok, hely- és fogyasztási adó kivetésében, nemkülönben olyan méltányos és egységes illetékek megállapításában, amelyeket daruk, emelők, rakpartok, raktárak és más hasonló berendezések használatáért általános díjszabás szerint a kikötőben szednek.

A 280. cikk első bekezdése értelmében a hajózható víziutak folyamán valamint a torkolatokban semmiféle más illetéket nem lehet szedni, mint amit a jelen rész megállapít; ilyen illetékeket állapítanak meg a 278. cikk, továbbá a 280. cikk 2. bekezdése.

A 278—280. cikkek a 286. cikk értelmében szervezett nemzetközi Dunabizottságra is irányadók (287. cikk.)

A 278—280. cikkek szabályait helyettesíteni fogja a 283. cikk értelmében tervbevett általános egyezmény.

281. cikk

Valamely hajózható vízhálózat nemzetközi részének fenntartási és javítási munkálatait ellátó különös szervezet hiányában minden parti Allam köteles — megfelelő mértékben — a szükséges rendelkezéseket megtenni a hajózás akadályainak és veszélyeinek elhárítása és a hajózás jó állapotban tartásának biztosítása végett.

Ha valamely Allam elmulasztja ennek a kötelezettségének teljesítését, a parti Allamok vagy a Nemzetközi Bizottságban képviselt Allamok bármelyike a Nemzetek Szövetségétől erre a célra felállított bírósághoz fordulhat.

L. a 282. cikk jegyzetét.

282. cikk.

Ugyanigy kell eljárni abban az esetben, ha valamelyik parti Állam a nemzetközi folyamrész hajózására káros természetű munkálatokba fog. Az előbbi cikkben említett bíróság elrendelheti ezeknek a munkálatoknak felfüggesztését vagy beszüntetését, de határozataiban figyelembe kell vennie az öntözésre, a vizierőre, a halászatra és más nemzeti érdekekre vonatkozó jogokat, amelyek az összes parti Államok vagy a Nemzetközi Bizottságban képviselt összes Államok hozzájárulásával a hajózás érdekeivel szemben előnyben részesülnek.

A Nemzetek Szövetségének bíróságához intézett fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

A hajózhatóság fenntartása a 281. cikk első bekezdése értelmében minden egyes parti államnak kötelessége. A hajózhatóság biztosítása végett azonban a Nemzetek Szövetsége bíróságot állít fel (281. cikk 2. bekezdés), amelyhez bármely parti állam, továbbá a Nemzetközi Bizottságban képviselt államok bármelyike fordulhat akkor,

1. ha valamely parti állam elmulasztja kötelezettségének teljesítését (281. cikk 2. bekezdés), vagy

2. ha valamely parti állam a nemzetközi folyamrész hajózására káros természetű munkálatokba fog (282. cikk). Utóbbi esetben a bíróság a munkálatok felfüggesztését vagy beszüntetését is elrendelheti.

A 281. és 282. cikkek a nemzetközi Dunabizottságra is irányadók. (287. cikk.)

E cikkek rendelkezéseit helyettesíteni fogja a 283. cikk értelmében terfvett általános egyezmény.

283. cikk.

A fenti 276. és 278—282. cikkekben foglalt szabályokat a Szövetséges és Társult Hatalmak által megállapított és a Nemzetek Szövetsége részéről jóváhagyott általános egyezmény fogja helyettesíteni azokra a hajózható utakra vonatkozólag, amelyeknek nemzetközi jellegét az említett egyezmény elismeri. Ez az egyezmény alkalmazható lesz különösen a Duna fentemlített egész vízhalózatára vagy annak valamely részére, ugyancsak ennek a vízhalózatnak egyéb olyan alkotórészeire, amelyek általános meghatározással oda vonhatók.

A 314. cikk értelmében Magyarország kötelezi magát, hogy az említett általános egyezményhez csatlakozik.

Az e cikkben jelzett általános egyezmény maga fogja meghatározni, hogy a Duna egész nemzetközi vízhalózatára vagy ennek valamely részére, ugyancsak ennek a vízhalózatnak egyéb olyan alkotó részére is alkalmazást nyer-e, amelyek általános meghatározással odavonhatók.

A 283. cikk második bekezdése tekintetében 1. a 314. cikk jegyzetét.

284. cikk.

Legkésőbb három hónap alatt a neki szóló felszólítás vétele után Magyarország az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalmaknak átengedi azoknak a vontatógőzösöknek és uszályhajóknak egy részét, amelyek megtérítés és jóvátétel címén történő anyaglevonás után a 275. cikkben említett vízhálózatok kikötőiben maradnak bejegyezve. Ugyancsak átengedi Magyarország ezeknek a hálózatoknak kihasználásához az érdekelt Szövetséges és Társult Hatalmaknak szükséges mindenféle anyagot is.

A vontatógőzösök és uszályhajók számát és az átengedett anyag mennyiségét, valamint azoknak elosztását az Északamerikai Egyesült-Államoktól kijelölt egy vagy több döntőbíró határozza meg, figyelemmel az érdekelt felek jogos igényeire és különösen a háborút megelőző öt év hajózási forgalma alapján.

Az összes átengedett járóműveknek tartozékaikkal és felszerelésükkel ellátva, jó állapotban, áruszállításra alkalmasaknak és a legujabban készütek közé tartozóknak kell lenniök.

Ha a jelen cikkben említett átengedések a tulajdonjog átruházását tennék szükségessé, a döntőbíró vagy döntőbírák az 1918. évi október hó 15.-i állapot alapján meghatározzák a régi tulajdonosok jogait és a nekik fizetendő kártérítés összegét, valamint minden egyes esetben a kártalanítás eszközlésének módját. Ha a döntőbíró vagy döntőbírák azt találják, hogy ez a kártalanítás egészben vagy részben, közvetlenül vagy közvetve a jóvátételre kötelezett Államokat illeti, úgy meghatározzák azt az összeget, amelyet ezen az alapon az említett Államok javára kell irni.

Amit a Dunát illeti, ugyancsak az említett döntőbíró vagy döntőbírák elé tartoznak mindazok a kérdések, amelyek a tulajdonjog vagy nemzetiségük miatt az Államok között vitássá válható hajók végleges elosztására és ennek az elosztásnak módozataira vonatkoznak.

A végleges elosztásig az Északamerikai Egyesült-Államok, a Brit Birodalom, Franciaország és Olaszország képviselőiből alakult Bizottság nyer felhatalmazást ezeknek a hajóknak ellenőrzésére. Ez a Bizottság egyelőre megteszi a szükséges intézkedéseket avégből, hogy ezeknek a hajóknak üzemben tartását közérdekből valamilyen helyi szervezet útján biztosítsa, vagy ha ezt nem teszi, az üzemből maga veszi át, mindazonáltal anélkül, hogy a végleges elosztásnak elébe vágna.

Ez az ideiglenes üzemvezetés lehetőleg kereskedelmi alapon történjék és az említett Bizottságnak a hajók bérbeadásából eredő tiszta bevételét a Jóvátételi Bizottságtól meghatározott módon kell felhasználni.

A 174. cikk utáni III. Függelék 5. §-a értelmében Magyarország már jóvátétel címén is köteles folyami hajóinak és egyéb folyamhajózási járműveinek egy részét kiszolgáltatni. Az ezenfelül megmaradó hajópark és hajózási anyag azután a 284. cikk értelmében további elosztás tárgya. Ezt az elosztást a döntő bírók «figyelemmel az érdekelt felek jogos igényeire és különösen a háborút megelőző 5 év hajózási forgalma alapján» fogatosítják. Az elosztás irányelveit részletesen a békeszerződés nem. Ezt az elosztást a döntő bírók «figyelemmel az érdekelt felek jogos igényeire és különösen a háborút megelőző 5 év hajózási forgalma alap- határozza meg. Erre nézve a szövetséges és társult hatalmak válaszjegyzéke a következő kijelentést tartalmazza: «ennek az el- osztásnak célja . . . . a forgalmi anyagnak az érdekelt Államok szükségletei érdekében való méltányos kihasználása és ha a magyar Küldöttségnek a döntőbíró részére adott irányelvek nem is lát- szottak eléggé világosaknak, ezeknek viszont megvan az az előnyük, hogy az erre az anyagra vonatkozó kérdéseknek alkalmazkodással való sza- bályozását engedik meg, ami a legjobb biztosítékot nyújtja minden érdekelt Állam részére.»

A döntőbírák feladata :

1. az átengedendő vontatógőzösök és uszályhajók számát és az egyéb hajózási anyag mennyiségét, valamint azok elosztását s a tulajdonosok- nak nyújtandó kártérítés összegét meghatározni és

2. a tulajdonjog, vagy nemzetiségük miatt az Államok között vitássá válható hajók végleges elosztása és ennek módosításainak megállapítása.

2. A Dunára vonatkozó különös szabályok.

285. cikk.

Az Európai Dunabizottságnak újból az a hatásköre lesz, amely a háboru előtt megillette. Egyelőre azonban csak Nagybritannia, Franciaország, Olaszország és Romá- nia képviselői lesznek tagjai ennek a Bizottságnak.

E cikk az Európai Dunabizottság eddigi hatáskörét megerősíti.

Az Európai Dunabizottságot az 1856. évi párisi békeszerződés 16. cikke állította fel; 1. még erre vonatkozóan a Dunatorlatok 1865. évi hajózási okmányát (amelyet a hatalmak az 1866. évi párisi konferencián fogadtak el), és ennek 1881. évi pótokmányát, továbbá az 1871. évi lon- doni szerződés 7. cikkét, az 1878. évi berlini szerződés 52., 53. és 57. cikkét. Az 1883. évi londoni konferencia az Európai Dunabizottság mű- ködését meghosszabbította.

A Duna tekintetében ezután a következő bizottságok fognak mű- ködni :

1. az Európai Dunabizottság,

2. a 287. cikkben szabályozott Nemzetközi Bizottság és

3. a 293. cikk értelmében felállítandó Állandó Vízügyi Műszaki Bizottság.

Az Európai Dunabizottsággal szemben Magyarország jóvátételi kö- telezettségét állapítja meg a 291. cikk.

286. cikk.

Attól a ponttól, ahol az Európai Bizottság hatásköre megszűnik, a Dunának a 275. cikkben megjelölt hálózata Nemzetközi Bizottság igazgatása alá jut, amely alakul:

a német parti Allamok 2 képviselőjéből;

a többi összes parti Allamok 1—1 képviselőjéből;

mindazoknak a nem parti Allamoknak 1—1 képviselőjéből, amelyek a jövőben az Európai Dunabizottságban képviseltetik magukat.

Ha a jelen Szerződés életbelépésének időpontjában az említett képviselők közül egyiket vagy másikat még nem is lehetett kijelölni, a Bizottság határozatai erre való tekintet nélkül érvényesek lesznek.

Az 1878. évi berlini szerződés (1879: VIII. t.-c.) LIIL. cikke értelmében az Európai Dunabizottság hatásköre Galacig terjed.

A jelen cikk által alakított Nemzetközi Bizottságban a Magyar Allamnak, mint egyik parti államnak, egy képviselője lesz.

E Bizottság feladatairól szól különösen a 287. cikk 1. bekezdése, a 287. cikk utolsó bekezdése és a 288. cikk 2. bekezdése.

287. cikk.

Az előbbi cikkben említett Nemzetközi Bizottság a jelen Szerződés életbelépése után mielőbb összeül és ideiglenesen átveszi a folyam igazgatását a 276. és 278—282. cikkeken foglalt rendelkezések szerint addig, amíg a Szövetséges és Társult Hatalmaktól kijelölt Hatalmak a Dunára vonatkozólag végleges szabályzatot alkotnak.

Ez a Nemzetközi Bizottság határozatait szótöbbséggel hozza. A megbizottak illetményeit saját országuk határozza meg és fizeti.

Egyelőre mindazt a költségtöbbletet, ami a Nemzetközi Bizottság működésével járó kiadásoknál hiányképen felmerül, a Bizottságban képviselt Allamok egyenlő arányban viselik.

A Bizottság feladata lesz különösen a kalauzsképesítések elnyerésének és a kalauzdijaknak szabályozása, valamint a kalauzszolgálat ellenőrzése.

288. cikk.

Magyarország kötelezi magát annak a szabályzatnak elismerésére, amelyet a Szövetséges és Társult Hatalmaktól kijelölt Hatalmak értekezlete meg fog állapítani; ez az értekezlet, amelyen Magyarország képviselői jelen lehetnek, a jelen Szerződés életbelépésétől számított egy év alatt ül össze.

Addig, amig a Dunára nézve végleges szabályzat létesül, a 286. cikkben említett Nemzetközi Bizottság ideiglenesen ellenőrzi annak a felszerelésnek, azoknak az épületeknek és berendezéseknek igénybevételét, amelyek a Dunának Turn-Szeverin és Moldva között fekvő szakaszán végzett munkálatok kivételére és fenntartására szolgálnak. Ezeknek a felszereléseknek, épületeknek és berendezéseknek végleges rendeltetését az előző bekezdésben említett értekezlet állapítja meg. Magyarország kijelenti, hogy az említett felszerelésekre, épületekre és berendezésekre vonatkozó minden jogáról, igényéről és érdekéről lemond.

E cikkben Magyarország előre kötelezi magát az alakítandó Altalános Szabályzat elismerésére; erre nézve l. a 314. cikk jegyzetét.

289. cikk.

Az 1878. évi július hó 13.-án Berlinben létrejött szerződés 57. cikkében a Vaskapu munkálatainak elvégzésére Ausztria-Magyarországnak adott és általa Magyarországra ruházott megbízás hatályát veszti. A folyam e részének igazgatására kijelölt Bizottság a jelen Szerződés pénzügyi rendelkezéseinek sérelme nélkül határoz a költségek elszámolása felől. A netalán szükségessé váló illetékeket Magyarország semmi esetre sem szedheti.

Az e cikkben idézett berlini szerződést az 1879:VIII. törvénycikk foglalja magában.

290. cikk.

Abban az esetben, ha a Cseh-Szlovák Allam, a Szerb-Horvát-Szlovén Allam vagy Románia a Nemzetközi Bizottság hozzájárulásával vagy megbízásából szabályozási, javítási, duzzasztási vagy egyéb munkálatokat végeztetnének a vízhálózatnak valamely határt alkotó szakaszán, ezek az Allamok az átellenes parton, valamint a folyamágynak területükön kívül fekvő részén élvezni fogják ezeknek a munkálatoknak tervezéséhez, végrehajtásához és fenntartásához szükséges könnyítéseket.

A Magyar Allam részére a békeszerződés nem biztosít hasonló jogokat.

291. cikk.

Az Európai Dunabizottsággal szemben Magyarország köteles a teljes helyreállításra, jóvátételre és kártalanításra a háboru alatt a Bizottságot ért károk miatt.

III. FEJEZET.

Vizügyi rendelkezések.

292. cikk.

Ha új határ megállapítása következtében valamely Államban a vízrendezés (csatornázás, elárasztás, öntözés, lecsapolás vagy hasonló teendők) más Állam területén végzett munkálatoktól függ, vagy ha valamely Állam területén — a háborút megelőző szokás alapján — olyan vizeket vagy vizierőt használnak fel, amelynek eredete más Állam területén van, egyéb rendelkezések hiányában az érdekelt Államok között oly természetű megállapodást kell létesíteni, amely mindegyikük érdekeit és szerzett jogait biztosítja.

Ha valamely Államban helyi vagy magánszükségekre olyan villamosságot vagy vizeket használnak fel, amelynek eredete valamely új határ megállapítása folytán más Állam területén van, egyéb rendelkezések hiányában az érdekelt Államok között oly természetű megállapodást kell létesíteni, amely mindegyikük érdekeit és szerzett jogait biztosítja. Ennek a megállapodásnak létrejöttéig a központi villamossági állomások és a vizellátásra szolgáló berendezések az 1918. évi november hó 3.-án érvényben volt feltételek és megállapodások szerint kötelesek a szállítást folytatni.

Megegyezés hiányában az előbbi egyik vagy másik bekezdésben említett esetben, a 293. cikk rendelkezéseinek fenntartásával, a Nemzetek Szövetségének Tanácsától kijelölt döntőbíró határoz.

293. cikk.

A volt Magyar Királyságnak a Duna medencéjét, ide nem értve az Olt medencéjét, alkotó területeire vonatkozólag a 292. cikk alkalmazása céljából, valamint az alább felsorolt jogositványok gyakorlása végett, az említett területek feletti állami fennhatóságot gyakorló Államok közös érdekében, Állandó Vizügyi Műszaki Bizottság állittatik fel, amelyben mindegyik területileg érdekelt Államnak lesz egy képviselője s amelynek elnökét a Nemzetek Szövetségének Tanácsa nevezi ki.

Ez a Bizottság kezdeményezi a 292. cikkben említett megállapodásoknak kötését, ellenőrzi és sürgősség esetében biztosítja végrehajtásukat, fenntartja és javítja, különösen a fakiirtás és az újbóli fásítás tekintetében, a víz-

ügyi rendelkezések egységességét, valamint az azokra vonatkozó szolgálatot, így a vízmérnöki és a vizállás emelkedésének jelentésére vonatkozó szolgálatot. Tanulmányozza a hajózással kapcsolatos kérdéseket azoknak a kérdéseknek kivételével, amelyek a Felső-Dunára illetékes Hajózási Bizottság hatáskörébe tartoznak s amelyekre vonatkozólag ehhez a Bizottsághoz fordul; különösen figyelmet fordít a halászat érdekeire. A Bizottság ezenkívül minden oly munkálattal vagy tanulmánnyal foglalkozik s minden oly szolgálatot létesít, amelyet az érdekelt Allamok egyhangu megállapodással rá bízna.

A' Vízügyi Bizottság a jelen Szerződés életbelépésétől számított háromhónapi határidő alatt ül össze s kidolgozza a jogosítványaira és működésére vonatkozó szabályzatot, amelyet hozzájárulás végett az érdekelt Allamok elé terjeszt.

A' jelen cikkben tárgyalt kérdések tekintetében felmerült nézeteltérések oly módon nyernek szabályozást, amint azt a Nemzetek Szövetsége elrendeli.

A Magyar Királyság eddigi területének vízrajzi egysége folytán a magyar békeküldöttség vonatkozó javaslatainak figyelembevétele mellett a 293-ik cikk a Magyar Allam egész eddigi területére Allandó Vízügyi Műszaki Bizottság elnevezés alatt egy nemzetközi bizottságot állít fel.

E Bizottság hatáskörébe tartozik:

1. a 292. cikk alkalmazása, nevezetesen az idézett cikkben említett megállapodások kötésének kezdeményezése, e megállapodások végrehajtásának ellenőrzése és sürgős esetben a végrehajtás biztosítása; a Bizottság továbbá

2. fenntartja és javítja különösen a fakiirtás és az ujbóli fásítás tekintetében a vízügyi rendelkezések egységességét, valamint az azokra vonatkozó, különösen a vízmérnöki és a vizállás jelzésére vonatkozó szolgálatot;

3. tanulmányozza a hajózással kapcsolatos kérdéseket, s különösen figyelmet fordít a halászat érdekeire;

4. mindazzal foglalkozik, amit az érdekelt államok egyhangu megállapodással rábízna.

A Bizottság ezen alapelvek figyelembevétele mellett maga dolgozza ki Szabályzatát, de ahhoz az érdekelt államok hozzájárulására van szükség.

III. CIM.

Vasútak.

Vasutak: Az átmenet szabadsága az Adriához (294. cikk). A behozatali és az átmenő forgalom, továbbá bizonyos korlátok közt a kiviteli forgalom tekintetében egyenlő elbánás biztosítása (295. cikk 1. bek.); nemzetközi díjszabások (295. cikk 2. bek.); az Adriai és a Fekete-tenger kikötőhöz vezető forgalom (295. cikk 3. bek.). Vasuti árufuvarozási egyezmények (294. cikk 3. bek. és 296. cikk). Közvetlen menetjegyek, vonatok és vasuti kocsik (297. cikk 1. bek., 298. és 299. cikkek); kivándorlók szállításánál díjszabások (297. cikk 2. bek., 298. és 299. cikkek). Vasuti kocsik besorozhatóságának biztosítása és megfelelő fékrendszer előírása (300. cikk).

Vasutak átengedése, vasuti anyag elosztása (301. cikk). Más országon áthaladó vonal és más országban végződő szárnyvonal tekintetében az vezetés módja (302. cikk 1. bek.). Vonatátvezetési jogok: 1. Csehoszlovákia részére (302. cikk 2. bek., 306. és 307. cikkek); 2. Románia részére (302. cikk 3. bek.). A golai pályaudvar és a kotor—baresi vasut üzemi rendje (303. cikk). Határállomások (302. cikk 4. bek.). Több állam területén fekvő hálózattal rendelkező magánvasutak, különösen az Osztrák Déli-vaspálya Társaság (304. cikk). A pozsony—nagykanizsai vonal javítása (305. cikk). Csatat, munició és élelmiszerszállításokra ideiglenes rendelkezés (308. cikk). — Távirók és távbeszélők: A nemzetközi átmenő forgalom szabadsága (309. cikk és 294. cikk utolsó bek.). A cseh-szlovák állam kívánságára közvetlen táviró és távbeszélő vonalak létesítése magyar területen (310. cikk).

I. FEJEZET.

Az átmenet szabadsága Magyarország részére az Adria tengerhez.

294. cikk.

Az Adriai-tengerhez a szabad hozzájutás Magyarország részére engedélyeztetik és evégből részére az átmenet szabadsága a volt Osztrák-Magyar Monarchiától elszakított területeken és kikötőkön át biztosítatik.

Az átmenet szabadsága a 268. cikkben megállapított szabad átmenetnek felel meg mindaddig, amíg ebben a tárgyban a Szövetséges és Társult Hatalmak általános egyezményt kötnek, amikor is az új egyezmény rendelkezései lépnek életbe.

Az érdekelt Államok vagy igazgatások között létesítendő külön egyezmények határozzák meg a fent biztosított jog gyakorlásának feltételeit, szabályozzák különösen a kikötők és otlevő szabad területek, valamint a rendszerint odavezető vasuti vonalak használásának módját, a nemzetközi (közös) szolgálatok és dijszabások létesítését, ideértve a közvetlen menetjegyeket és fuvarleveleket, valamint az 1890. évi október hó 14.-én Bernben kelt egyezmény rendelkezéseinek és a kiegészítő szabályoknak fenntartását addig is, amíg azokat új egyezmény helyettesíti.

Az átmenet szabadsága kiterjed a póstára, a távirókra és a távbeszélőkre is.

V. ö. a 268. és a 272—273. cikkek jegyzeteit.

II. FEJEZET.

A nemzetközi szállításra vonatkozó rendelkezések.

295. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak területéről származó és Magyarországra rendelt áruk, ugyszintén Ma-

gyarországon átmenő azok az áruk, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak területéről származnak vagy oda rendeltetnek, a magyar vasutakon a szedett díjak (figyelembe véve az összes visszatérítéseket és dijmérsékléseket) és könnyítések tekintetében, valamint minden más tekintetben jogérvényesen abban a legkedvezőbb elbánásban részesülnek, amely a magyar vonalak bármelyikén, akár a belforgalomban, akár a kivitelben, behozatalban vagy átvitelben ugyanolyan nemű árukra azonos szállítási feltételek mellett, különös tekintettel a megtett út hosszúságára, alkalmazást nyer. A Szövetséges és Társult Hatalmak közül egynek vagy többnek kívánására ugyanez a szabály irányadó a tőlük névszerint megjelölt olyan árukra, amelyek Magyarországból érkeznek és az ő területeikre vannak rendelve.

A Szövetséges és Társult Hatalmak valamelyikének kívánására Magyarország köteles életbe léptetni az előbbi bekezdésben említett díjtételek alapján létesített és a közvetlen fuvarlevelekre kiterjeszkedő nemzetközi dijszabásokat.

Mindazonáltal Magyarország kötelezi magát, hogy a 272. és 273. cikkekben foglalt rendelkezések sérelme nélkül, az Adriai- és a Fekete-tenger kikötőihez vezető forgalomban saját vonalain fenntartja, az északnémet kikötőkkel való versenyük szempontjából, a háboru előtt érvényben volt dijszabások rendjét.

A kivitel tekintetében az egyenlő elbánás csak azzal az állammal szemben kötelező, amelyik ezt kívánja, és csak az illető állam által névszerint megjelölt árukra (első bekezdés utolsó mondata).

A viszonyosság tekintetében lásd a 313-ik cikket.

296. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől kezdve a Magas Szerződő Felek, ha érdekelve vannak és a jelen cikk második bekezdésében foglalt fenntartással, meg fogják ujítani a vasuti árufuvarozás tárgyában az 1890. évi október hó 14.-én, 1893. évi szeptember hó 20.-án, 1895. évi július hó 16.-án, 1898. évi június hó 16.-án és 1906. évi szeptember hó 19.-én Bernben aláírt egyezményeket és megállapodásokat.

Ha a jelen Szerződés életbelépése után ötévi határidő alatt az utasok, podgyász és áruk vasuti fuvarozása tárgyában új egyezmény jönne létre az 1890. évi október hó 14.-én Bernben kelt egyezmény és a fentemlített pótmegállapodások helyettesítése végett, ez az új egyezmény, ugyszintén a netalán azon alapuló kiegészítő rendelkezé-

sek, amelyek a nemzetközi vasuti fuvarozásra vonatkoznak, Magyarországra kötelezők lesznek még akkor is, ha ez a Hatalom vonakodnék attól, hogy az egyezmény előkészítésében részt vegyen, vagy ahhoz csatlakozzék. Uj egyezmény költséig Magyarország a berni egyezményhez és a fentemlitett pótmegállapodásokhoz, valamint a kiegészítő rendelkezésekhez alkalmazkodni.

A vasuti áru fuvarozási egyezmények közül az 1895. július 16-án kelt megállapodás nálunk nincs törvénybe iktatva; a többi egyezményt I. az 1892: XXV., 1894: XVII., 1901: XXV. és 1908: XLIV. törvénycikkekben.

Magyarországnak az újonnan kötendő egyezményhez való előzetes hozzájárulására nézve lásd a 314. cikk jegyzetét.

297. cikk.

Magyarország köteles közreműködni utasoknak és podgyászuoknak közvetlen menetjegyek alapján való szállításhoz szükséges olyan szolgálat létesítésében, amit tőle a Szövetséges és Társult Hatalmak közül egy vagy több kíván avégből, hogy vasuti összeköttetésüket egymással vagy bármely más országgal magyar területen át biztosítsák; ebből a célból nevezetesen Magyarországnak át kell vennie a Szövetséges és Társult Hatalmak területéről érkező vonatokat és vasuti kocsikat és azokat legalább oly sebességgel kell továbbítani, mint amilyennel ugyanazon a vonalon legjobb távolsági vonatai közlekednek. Ebben a közvetlen forgalomban megállapított viteldijak semmi esetre sem lehetnek magasabbak ugyanolyan sebesség és kényelem mellett ugyanazon az utvonalon a magyar beforgalomban szedett viteldijaknál.

A Szövetséges és Társult Hatalmak kikötőibe vagy azokból kivándorlóknak magyar vasutakon való szállításánál alkalmazott dijszabások ugyanolyan sebesség és kényelem mellett sohasem alapulhatnak magasabb kilométerikus egységtételeken, mint, figyelembe véve az összes dijmérsékléseket és visszatérítéseket, azok a legkedvezőbb dijszabások, amelyek az említett vasutakon bármely más kikötőbe vagy kikötőből utazó kivándorlókra irányadók.

A viszonyosság tekintetében lásd a 313. cikket.

298. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy nem léptet életbe semmiféle olyan műszaki, pénzügyi vagy igazgatási rendszabályt, így például vámvizsgálatot, általános rendőri, egészségrendőri vagy ellenőrzési rendszabályt, amely egyenesen az előbbi cikkben említett közvetlen forgalomra vagy a Szövetséges és Társult Hatalmak kikötőibe vagy azok-

ből utazó kivándorlók szállítására vonatkoznék és amely rendszabály ennek a forgalomnak megnehezítését vagy késleltetését eredményezhetné.

A viszonyosság tekintetében lásd a 313. cikket.

299. cikk.

Ha a szállítás közvetlen fuvarlevéllel vagy anélkül részben vasuton, részben belvizi hajózással történik, az előbbi rendelkezések a továbbításnak vasuton eszközölt részére nyernek alkalmazást.

A viszonyosság tekintetében lásd a 313. cikket.

III. FEJEZET.

Gördülő anyag.

300. cikk.

Magyarország kötelezi magát a magyar vasuti kocsik olyan berendezésére, amely lehetővé teszi:

1. az 1886. évi május hó 15.-én Bernben kelt s 1907. évi május hó 18.-án módosított egyezményben részes Szövetséges és Társult Hatalmak vonalain közlekedő tehervonatokba való besorozhatóságukat anélkül, hogy ezzel akadályozva volna annak a folytatólagos féknek működése, amelyet a jelen Szerződés életbelépését követő tíz év alatt ezekben az országokban netalán bevezetnek;

2. a Hatalmak vasuti kocsijainak besorozhatóságát a magyar vonalakon közlekedő minden tehervonatba.

A Szövetséges és Társult Hatalmak gördülő anyaga a magyar vonalakon a közlekedés, fenntartás és a javítások tekintetében a magyar anyaggal egyenlő elbánásban fog részesülni.

E cikk tekintetében a válaszjegyzék a következőket mondja: «Végül a Szövetséges és Társult Hatalmak teljesen készek Magyarország képviselőit a 300. cikkben jelzett folytatólagos fékrendszerre vonatkozó műszaki egyezmény kidolgozására alkalmával meghallgatni. Egyébként nem arról van szó, hogy Magyarország arra köteleztessék, hogy ugyanazt a fékrendszert alkalmazza, mint a Szövetséges és Társult Hatalmak, hanem, hogy kocsijait oly berendezésekkel lássa el, amelyek megengedik, hogy a kocsik folytatólagos fékkel ellátott vonatokba besorozhatók legyenek és viszont.»

IV. FEJEZET.

Vasuti vonalak átengedése.

301. cikk.

A jelen Szerződés alapján átcsatolt területeken fekvő kikötők, víziutak és vasutak átengedésére vonatkozó különös szabályok, ugyszintén az engedélyesekre és a személyzet nyugdíjára vonatkozó pénzügyi rendelkezések

fenntartásával a vasutak átengedése a következő módokat szerint történik:

1. Az összes vasutak építményeit és berendezéseit teljesen és jó állapotban kell átadni.

2. Ha Magyarország saját gördülő anyaggal rendelkező valamely vasuti hálózatot enged át egészben valamelyik Szövetséges és Társult Hatalomnak, ezt az anyagot az 1918. évi november hó 3. napját megelőző legutóbbi leltár szerint, teljesen és rendesen karbantartott állapotban kell átadnia.

3. Külön gördülő anyaggal nem rendelkező vonalaknál az azon a hálózaton levő anyag elosztását, amelyhez ezek a vonalak tartoznak, a Szövetséges és Társult Hatalmaktól kijelölt Szakértőbizottságok eszközlik, amelyekben Magyarország képviselteti magát. Ezeknek a Bizottságoknak figyelembe kell venniök az ezeken a vonalakon bejegyzett anyag mennyiségét az 1918. évi november hó 3. napját megelőző legutóbbi leltár szerint, a vonalak hosszát, ideértve a kezelési vágányokat, a forgalom természetét és fontosságát. Ugyancsak kijelölik minden egyes esetben azokat a mozdonyokat, személy- és teherkocsikat, amelyeket át kell engedni, meghatározzák átvételük módzatait és megteszik a szükséges ideiglenes intézkedéseket azok kijavításának a magyar műhelyekben való biztosítására.

4. A készleteket, az ingó felszerelési tárgyakat és a szerszámokat ugyanolyan módzatok szerint kell átadni, mint a gördülő anyagot.

A fenti 3. és 4. pontban foglalt rendelkezések alkalmazást nyernek a volt Orosz-Lengyelországnak azokra a vonalaira is, amelyeket az osztrák-magyar hatóságok rendes nyomtávra alakítottak át, mert ezek a vonalak az osztrák és a magyar állami vasuthálózatoktól elszakított részekhez hasonlókká váltak.

E cikk csak államvasuti vonalakra vonatkozik; a magánvasutakról a 304. cikk szól.

A vasuti anyag átadása, illetve elosztása az 1918. november hó 3-ik napját megelőző legutóbbi leltár szerint történik, ami Magyarországra nézve feletle súlyos kikötés; az erre vonatkozó kifogásokra a válaszjegyzék kijelentette, hogy azok mérlegelése a volt osztrák-magyar monarchia gördülő anyagát elosztó-bizottság elnökének lesz a feladata.

V. FEJEZET.

Egyes vasuti vonalakra vonatkozó rendelkezések.

302. cikk.

Ha új határ megállapítása folytán ugyanannak az országnak két részét összekötő valamely vonal más or-

szágon halad át, vagy ha valamely országból kiinduló szárnyvonal más országban végződik, a jelen Szerződésben foglalt különös szabályok fenntartásával az üzemvezetés módját az érdekelt vasutigazgatások között létrejött megállapodás fogja szabályozni. Abban az esetben, ha ezek az igazgatások nem jutnának megegyezésre, ennek a megállapodásnak feltételeire nézve a vitákat az előbbi cikkben körülírt módon alakult Szakértőbizottságok döntenek el.

Különösen a csata—losonczi vonal üzemére vonatkozó megállapodás biztosítani fogja azoknak a cseh-szlovák vonatoknak mindkét irányban közvetlen átvezetését magyar területen keresztül, amelyek cseh-szlovák szerelvényekkel és személyzettel vannak ellátva. Ha azonban erre nézve más határozat nem jönne létre, az átvezetésnek ez a joga véget ér vagy Csata és Losonc között egészen cseh-szlovák területen fekvő közvetlen vonal kiépítése után, vagy legkésőbb a jelen Szerződés életbelépésétől számított tizenötévi határidő elteltével.

Hasonlóképpen a Nagyszalontát Araddal és Kisjenővel Békéscsabán át összekötő vonal magyar területen fekvő szakaszának üzemére vonatkozó megállapodás biztosítani fogja azoknak a román vonatoknak mindkét irányban közvetlen átvezetését a magyar területen keresztül, amelyek román szerelvényekkel és személyzettel vannak ellátva. Ha azonban erre nézve más határozat nem jönne létre, az átvezetésnek az a joga véget ér vagy a nagyszalonta — békéscsabai és kisjenő—békéscsabai vonalak között teljesen román területen haladó vonalösszeköttetés kiépítése után, vagy a jelen Szerződés életbelépésétől számított tízévi határidő elteltével.

Magyarország és a vele határos Szövetséges és Társult Államok között létesült összes új határállomások berendezését, ugyancsak ezek között a határállomások között levő vonalak üzemét ugyanolyan feltételek mellett létesülő megállapodások fogják szabályozni.

E cikk a vasutjáratás jogát biztosítja a Cseh-Szlovák Állam részére a csata—losonci vonalon, a Román Állam részére pedig a Nagyszalontát Araddal és Kisjenővel Békéscsabán át összekötő vonalon. Hasonló jog kikötését tartalmazza még a Cseh-Szlovák Állam javára a 306. cikk.

303. cikk.

Avégből, hogy a szerb-horvát-szlovén területen fekvő Gola város és kerülete részére a magyar területen levő gólai vasuti állomásnak, ugyancsak ezeket a vonalakat és ezt a kerületet szolgáló vasutnak használata biztosítva legyen és abból a célból, hogy a csáktornya—nagykanizsai

és zágráb—gyékényesi vonal között a szerb-horvát-szlovén forgalom részére a közvetlen vasuti összeköttetés szabad használata a fentemlitett vonalak között szerb-horvát-szlovén területen levő közvetlen vasuti vonal kiépítéséhez szükséges idő alatt biztosítva legyen, a golai pályaudvar és a koter—barcsi vasuti vonal üzemének rendjét az érdekelt magyar és szerb-horvát-szlovén igazgatások között létesítendő egyezmény fogja megállapítani. Ha ezek az igazgatások nem tudnának megegyezésre jutni ennek az egyezménynek rendelkezéseire nézve, a vitás kérdéseket a jelen Szerződés 301. cikkében említett illetékes Szakértő-bizottságok döntenek el.

304. cikk.

Avégből, hogy biztosítva legyen a volt Osztrák-Magyar Monarchia magántársaságok részére engedélyezett olyan vasuti hálózatainak üzeme, amelyek a jelen Szerződés rendelkezései folytán több Allam területén feküdnének, ezeknek a hálózatoknak igazgatási és műszaki újjászervezését, minden egyes hálózatra nézve, az engedélyes társaság és a területükben érdekelt Allamok között létesítendő megegyezés szabályozza.

Azok az eilentétek, amelyekre nézve megegyezés nem jönne létre, ideértve a vonalak megváltására vonatkozó szerződések értelmezése körül felmerült kérdéseket is, a Nemzetek Szövetségének Tanácsától kijelölt döntőbírák elé tartoznak.

Az Osztrák Délivaspálya-Társaságra nézve ilyen birói ítéletet kívánhat akár a társaság Igazgatótanácsa, akár pedig az elsőbbségi tulajdonosokat képviselő Bizottság.

E cikk biztosítja,

1. hogy a magántársasági vasutak is részesei az érdekelt államok közötti megegyezésnek, és
2. hogy a megegyezések egészbéli, vagy részbeni nem sikerülte esetében a fennmaradó vitás kérdések a Nemzetek Szövetségének Tanácsától kijelölt döntő bírák elé tartoznak.

305. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számított öt évi határidő alatt a Cseh-Szlovák Allam kívánhatja annak a vasuti vonalnak megjavítását, amely magyar területen át Pozsony (Bratislava) és Nagykanizsa állomásokat köti össze.

A költségek megosztása az érdekelt Hatalmak ebből származó előnyeinek arányában történik. Megegyezés hiányában a megosztást a Nemzetek Szövetségétől kijelölt döntőbíró végzi.

306. cikk.

Tekintettel arra, hogy milyen fontossága van a Cseh-Szlovák Allamra nézve az Adriai-tengerhez való szabad közlekedésnek, Magyarország elismeri a Cseh-Szlovák Allamnak azt a jogát, hogy vonatait átvezethesse a következő vonalaknak magyar területen levő részvonalain:

1. Pozsonyból (Bratislavából) Fiuméba Sopronon, Szombathelyen és Murakereszturon keresztül és a Murakereszturtól Pragerhofig vezető elágazáson át;

2. Pozsonyból (Bratislavából) Fiuméba Hegyeshalom—Csorna—Hegyfalu—Zalabér—Zalaszentiván—Murakereszturon keresztül és a hegyfalu—szombathelyi, valamint a murakeresztur—pragerhofi elágazáson át.

Egyik vagy másik fél kívánságára azokat a vonalakat, amelyeken az átvezetés jogát gyakorolják, ideiglenesen vagy véglegesen meg lehet változtatni a cseh-szlovák vasutaknak és azoknak a vasutaknak igazgatása között létrejött megegyezéssel, amely vasutakon az átvezetés jogát gyakorolják.

Lásd a 302. cikk jegyzetét.

A helyi forgalom tekintetében a 307. cikk első bekezdése korlátozást tartalmaz.

307. cikk.

Azok a vonatok, amelyek az átvezetés jogának gyakorlásaképpen közlekednek, a helyi forgalmat csak az átszelt Allam és a Cseh-Szlovák Allam között létesült megegyezés alapján bonyolíthatják le.

Az átvezetésnek ez a joga különösen magában foglalja a jogot a gördülő anyag számára mozdonysinek és kisebb javításokat végző műhelyek létesítésére és a cseh-szlovák vasuti szolgálatot ellenőrző közegek kirendelésére.

Azokat a műszaki, igazgatási és pénzügyi szabályokat, amelyek szerint a Cseh-Szlovák Allam az átvezetés jogát gyakorolni fogja, az ő vasutigazgatása és a Magyarországon igénybevett vonalak vasutigazgatása között létrejött egyezmény határozza meg. Ha ezek az igazgatások nem tudnának megegyezésre jutni ennek az egyezménynek rendelkezéseire nézve, a nézeteltérés tárgyát tevő kérdésekben a Brit Kormánytól kijelölt döntőbíró határoz; ennek a döntőbírónak határozatai mindkét félre kötelezők.

Az egyezmény értelmezése körül felmerülő nézeteltérés, valamint az egyezményben nem említett vitás kérdések esetében ugyanilyen módon döntőbíráskodásnak van helye, ha csak a Nemzetek Szövetsége más eljárást nem rendelt.

VI. FEJEZET.

Átmeneti rendelkezések.

308. cikk.

Magyarország köteles eleget tenni a szállításra vonatkozó azoknak a rendelkezéseknek, amelyek a Szövetséges és Társult Hatalmak nevében eljáró hatóságtól származnak:

1. a jelen Szerződés végrehajtásaként eszközölt csapatszállítások, valamint a hadsereg részére szükséges hadianyag, lőszer és élelem szállítása tárgyában;

2. időlegesen pedig bizonyos vidékek részére élelmiszerek szállítása, a rendes forgalom minél gyorsabb helyreállítása és a posta- és távirószolgálat szervezése tekintetében.

VII. FEJEZET.

Távírók és távbeszélők.

309. cikk.

Tekintet nélkül a fennálló egyezmények ellenkező rendelkezéseire, Magyarország kötelezi magát, hogy a nemzetközi átmenő forgalomra legalkalmasabb vonalakon és az érvényben levő díjszabások szerint szabad átmenetet engedélyez bármelyik szomszédos vagy nem szomszédos Szövetséges és Társult Hatalomtól származó vagy hozzájuk intézett sürgönyváltások és távbeszélőösszeköttetések számára. Ezek a sürgönyváltások és összeköttetések nem szenvedhetnek semmiféle késedelmet, sem szükségtelen korlátozásnak nem lehetnek alávetve; Magyarországon a belsővel egyenlő elbánásban lesz részük mindennemű könnyítés, különösen a továbbítás gyorsasága tekintetében. Semmiféle díj, könnyítés vagy korlátozás sem közvetlenül, sem közvetve nem függhet a feladó vagy a címzett állampolgárságától.

A viszonyosság tekintetében lásd a 313. cikket.

310. cikk.

A Cseh-Szlovák Állam földrajzi fekvése folytán Magyarország elfogadja a távírókról és távbeszélőkről szóló és a jelen Szerződés X. részének (Gazdasági rendelkezések) 218. cikkében említett nemzetközi egyezmény következő módosításait:

1. A Cseh-Szlovák Allam kívánságára Magyarország a maga területén át közvetlen táviróvonalakat létesít és tart fenn.

2. A jelzett vonalak bármelyikéért a Cseh-Szlovák Allam részéről fizetendő évi díjat az említett egyezmények rendelkezéseinek megfelelően kell kiszámítani és ez a díj — ellenkező megegyezés hiányában — nem lehet kisebb annál az összegnél, amelyet az említett egyezmények értelmében azoknak a táviratoknak száma szerint kellene fizetni, amelyek ezen egyezmények szerint jogot adnak új közvetlen vonal igénylésére, amikor is a Nemzetközi Táviróegyezmény (lisszaboni szövegezés) 23. cikkének 5. szakaszában foglalt mérsékelt díjszabás szolgál alapul.

3. Amíg a Cseh-Szlovák Allam a közvetlen vonalért fentebb megállapított legkisebb évi díjat megfizeti:

a) a vonal kizárólag a Cseh-Szlovák Allamba irányított és onnan származó forgalom részére marad fenn-tartva;

b) az 1875. évi július hó 22.-én kelt Nemzetközi Táviróegyezmény 8. cikkében a nemzetközi távirószolgálat felfüggesztésére nézve Magyarország részére biztosított jog erre a vonalra nem nyerhet alkalmazást.

4. Hasonló rendelkezések irányadók a közvetlen távbeszélővonalak létesítésére és fenntartására és a Cseh-Szlovák Allam részéről a közvetlen távbeszélővezetékért fizetendő díj ellenkező megegyezés hiányában a közvetlen táviróvonalért járó díj kétszerese lesz.

5. A létesítendő egyes vonalakat, ugyszintén azokat a szükséges igazgatási, műszaki és pénzügyi szabályokat, amelyekről a nemzetközi egyezmények vagy a jelen cikk nem intézkednek, az érdekelt Allamok későbbi egyezménye fogja meghatározni. Megegyezés hiányában ebben a tárgyban a Nemzetek Szövetségének Tanácsától kijelölt döntőbíró határoz.

6. A jelen cikk rendelkezéseit Magyarország és a Cseh-Szlovák Allam a közöttük létrejött megállapodással bármikor módosíthatják. A jelen Szerződés életbelépésétől számított 10 év elteltével azokat a feltételeket, amelyek mellett a Cseh-Szlovák Allamot a jelen cikkben biztosított jogok megilletik, a felek megegyezése hiányában bármelyikük kívánságára a Nemzetek Szövetségének Tanácsától kijelölt döntőbíró módosíthatja.

7. Ha akár a jelen cikk, akár az 5. szakaszban említett egyezmény értelmezése körül a felek között vita tá-

madna, ezt a vitát a Nemzetek Szövetségétől létesítendő Állandó Nemzetközi Biróság döntése alá kell bocsátani.

Az idézett egyezmény tekintetében lásd a 218. cikk jegyzetét.

A 310. cikk a Cseh-Szlovák Allam javára nemzetközi szolgálatot biztosít, külön táviró- (1. pont) és távbeszélő- (4. pont) vonalak fentartása iránt.

IV. CIM.

Vitás kérdések eldöntése és az állandó érvényű rendelkezések felülvizsgálása.

A XII. rész tekintetében felmerülő vitás kérdések elintézése (311. cikk), egyes cikkeknek felülvizsgálása a Nemzetek Szövetsége részéről (312. cikk és 313. cikk 1. bek.). Viszonosság Magyarország részére bizonyos idő múlva, illetve az elszakított területekkel szemben (313. cikk 2. és 3. bek.).

311. cikk.

Azok a vitás kérdések, amelyek a jelen Szerződésnek ebben a részében foglalt rendelkezések értelmezése és alkalmazása körül az érdekelt Hatalmak között netalán felmerülnek, akként fognak elintéztést nyerni, amint azt a Nemzetek Szövetsége megállapítja.

L. a 313. cikk jegyzetét.

312. cikk.

A Nemzetek Szövetsége bármikor indítványozhatja a fenti cikkek közül azoknak felülvizsgálását, amelyek állandó érvényű igazgatási szabályozást tartalmaznak.

L. a 313. cikk jegyzetét.

313. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számított 3 évi határidő elteltével a Nemzetek Szövetségének Tanácsa bármikor felülvizsgálhatja a 268—274., 277., 295., 297—299. és 309. cikkekben foglalt rendelkezéseket.

Felülvizsgálás hiányában a fent elősorolt valamelyik cikkben foglalt szabállyal biztosított kedvezményt, az előbbi bekezdésben megállapított határidő eltelte előtt egyik Szövetséges és Társult Hatalom sem igényelheti területének valamely olyan része javára, amelyre nézve a viszonyosságot nem biztosítaná. A hároméves határidőt, amely alatt a viszonyosságot nem lehet igényelni, a Nemzetek Szövetségének Tanácsa megnesszabbíthatja.

Azok az Allamok, amelyekhez a volt Osztrák-Magyar Monarchia területéből valamely részt csatoltak, vagy ame-

lyek ennek a Monarchiának feldarabolásából keletkeztek, a fentemlített valamelyik rendelkezésben foglalt kedvezményt csak azzal a feltétellel igényelhetik, ha annak elie- nében a jelen Szerződés alapján fennhatóságuk alá jutott területre nézve Magyarországgal szemben viszonos elbánást biztosítanak.

A 311—313. cikkek a Nemzetek Szövetsége részére biztosítanak bizonyos jogkört, nevezetesen

1. a XII. részre vonatkozóan felmerülő vitás kérdések elintézésének módját a Nemzetek Szövetsége fogja megállapítani, (311. cikk) és

2. a XII. rész rendelkezéseinek felülvizsgálata tekintetében, nevezetesen a Nemzetek Szövetsége az állandó érvényű igazgatási szabályozást tartalmazó cikkek felülvizsgálását bármikor indítványozhatja (312. cikk), a 268—274., a 277., a 295., a 297—299. és 309. cikkekben foglalt rendelkezéseket pedig ő maga bármikor felülvizsgálhatja.

A 313. cikk szabályozza a 268—274., a 277., a 295., a 297—299. és a 309. cikkek tekintetében a viszonsóság kérdését is, úgy, hogy az idézett cikkekkel biztosított kedvezményeket

1. az osztrák-magyar monarchia területeiből részesedő vagy azokor alakult államok csak a viszonsóság feltétele mellett igényelhetik,

2. más államok az említett kedvezményeket 3 évig viszonsóság nélkül is igényelhetik, 3 év után azonban csak területük olyan része javára, amelynek részéről a viszonsóságot ők is biztosítják. E 3 évi határidőt azonban a Nemzetek Szövetségének Tanácsa meghosszabbíthatja.

V. CIM.

Különös rendelkezés.

Általános forgalmi egyezményekhez való hozzájárulás kötelezettsége (314. cikk).

314. cikk.

Magyarország azoknak a különös kötelezettségeknek sérelme nélkül, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak javára a jelen Szerződés reá ró, kötelezi magát, hogy csatlakozik az átmenő forgalom, hajózható utak, kikötők és vasutak nemzetközi szabályozására vonatkozó mindazokhoz az általános egyezményekhez, amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak a Nemzetek Szövetségének hozzájárulásával a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt év alatt netalán kötni fognak.

E cikk értelmében a Magyar Állam előre kötelezi magát bizonyos általános egyezmények elfogadására. Hasonló kötelezettségeket tartalmaz a jelen cimben a 283., a 288. cikk, továbbá a 296. cikk második bekezdése.

Ezek a rendelkezések a nemzetközi jog amaz alapelvének szelle- mébe ütköznek, amely szerint új nemzetközi jogszabályt csak az összes érdekelt államok egyetértő akarata hozhat létre; az említett kikötésekkel ugyanis a Magyar Állam a hozandó szabályok tartalmának közlel- lőbbi ismerete nélkül már előre, mintegy biancò elfogadja a többi államok

által alakítandó új nemzetközi jogszabályokat. A Magyar Allamra nézve megalázó ezen eljárás tekintetében a válaszjegyzék a következő kijelentéseket tartalmazta: «A magyar Küldöttség több alkalommal felpanaszolja, hogy Magyarország a békefeltételek XII. részében foglaltak szerint létesített különböző bizottságokban és értekezletekben nincs képviselve. Ami a 288. cikkben jelzett Dunabizottságot, valamint az általános egyezmények kidolgozásával megbízott értekezletet (314. cikk) illeti, a Szövetséges és Társult Hatalmak megengedhetetlennek találták azt, hogy Magyarország az összesség érdekében levő egyezmények megkötését politikai indító okokból ellenezhesse. Egyébként a magyar Küldöttség megnyugtatására az általános egyezményeket illetőleg annak ismétlése látszik szükségesnek, hogy ezek az egyezmények nem csupán a Szövetséges és Társult Hatalmakat fogják egymás között kötelezni, hanem ezeknek — mielőtt Magyarországot köteleznék — még a Nemzetek Szövetségének jóváhagyását is el kell nyerniök.» Ezenfelül a 296. cikkre vonatkozóan a válaszjegyzék a következőket mondja: «A 296. cikkben, amely a személyek, podgyászok és áruk vasuti szállítására nézve a berni egyezmény helyettesítésére hivatott új egyezmény kidolgozása tekintetében intézkedik, kétségtelen említés történik Magyarország lehető közreműködéséről.»

XIII. RÉSZ.

Munka.

Allandó szervezet létesítése (315. cikk). Az állandó szervezet alkotmánya (316—327. cikkek): az egyetemes értekezlet (317—319. cikkek); a nemzetközi munkahivatal, ennek igazgatótanácsa, igazgatója, személyzete, költségei (320—327. cikkek). Az állandó szervezet eljárása (328—348. cikkek): eljárás a határozathozattal kapcsolatban, a határozatok nemei (javaslatok vagy egyezménytervezetek) és azok végrehajtása (328—336. cikkek); panaszjog, vizsgálat, bíraskodás, a vizsgálatnak és a bíraskodásnak szervei (igazgatótanács, vizsgálóbizottság, állandó nemzetközi bíróság), ezek határozatainak szankciói (336—348. cikkek). Általános szabályok a gyarmatok tekintetében követendő eljárásról, a munkaügyi egyezmény módosításának feltételeiről és az egyezmény értelmezése tekintetében támadt viták eldöntéséről (349—351. cikkek). Átmeneti rendelkezések (352—354. cikkek). A munkaügyi politika alapelvei (355. cikk).

A békeszerződésnek «Munka» című XIII. része, épp úgy, mint annak «A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya» című I. része önálló nemzetközi egyezmény, amelynek a békét kötő volt ellenségeken kívül részesei az említett egyezményekhez csatlakozó semleges államok is. A volt ellenséges hatalmak a békeszerződések előkészítésével kapcsolatban 1919. évi április 11-én fogadták el «A munkajog nemzetközi szabályozása céljából állandó szervezetnek létesítésére irányuló egyezményt» és 1919. évi április 28-án a nemzetszövetségi egyezményt. Ha ezt az utóbbit beiktatták a békeszerződésbe, be kellett abba iktatni a munkaügyi egyezményt is. Hogy miért kellett a békeszerződésbe felvenni a nemzetszövetségi egyezményt, arra itt nem térhetünk ki. De meg kell állapítani, hogy ha már ez megtörtént, akkor ennek szükségszerű következménye volt a munkaügyi egyezménynek felvétele is a békeszerződésbe.

A munkaügyi egyezmény ugyanis a legszorosabb kapcsolatban áll a nemzetszövetségi egyezménnyel, ennek mintegy kiegészítő része. Magának a nemzetszövetségi egyezmény 23. cikkének a) pontja kötelezi a szövetség tagjait az odatörekvésre, hogy «férfiak, nők és gyermekek részére méltányos és emberséges munkafeltételeket biztosítsanak és tartsanak fenn saját országaikban, valamint mindazokban az országokban, amelyekre kereskedelmi vagy ipari összeköttetésük kiterjed és az ebből a célból

szükséges nemzetközi szervezeteket létesítsék és fenntartsák. A nemzetközi munkaügyi szervezet tehát már a nemzetszövetségi egyezményben vállalt kötelezettség alapján létesült. A kettő közötti szerves kapcsolatot kifejezetten megállapítja a 320. cikknek az a rendelkezése, hogy a nemzetközi munkahivatal, mint a nemzetszövetség szervezetének alkotó része állíttatik fel. Ez a szerves kapcsolat kitűnik azután a rendelkezéseknek egész sorozatából. Így pl. a nemzetszövetségnek minden tagja tagja egyúttal a munkaügyi szervezetnek is (345. cikk), a mi fordítva nem áll, mert pl. Németország tagja az utóbbinak, anélkül, hogy tagja volna már a nemzetszövetségnek is. A munkaügyi szervezet egyik legfontosabb szerveinek: igazgatótanácsának összetételét adott esetben a nemzetszövetség tanácsa dönti el (321. cikk). A nemzetszövetség fedezi a munkaügyi szervezet költségeinek tetemes részét és a nemzetközi munkahivatal igazgatója számadással tartozik e részben a nemzetszövetség főtitkárának (327. cikk). Végül a nemzetszövetség egyes szerveinek jelentékeny szerepe van a munkaügyi szervezet feladatainak ellátása körül is (így a nemzetszövetség főtitkárának a 334., 335., 340., 343., 348. cikkek, az állandó nemzetközi bíróságnak a 343–348. cikkek és a 351. cikk, a nemzetszövetségi tanácsnak a 350. cikk alapján.)

A nemzetközi munkaügyi szervezetnek ez az összekapcsolása a nemzetszövetséggel az előbbi által megvalósítani kívánt gondolat szempontjából feltétlenül előnyös volna, ha maga a nemzetszövetség szilárdabban meg volna alapozva. Nemcsak azért, mert a nemzetszövetségi szervezet, amint láttuk, a munkaügyi szervezet feladatainak ellátásában közvetlenül is résztvesz, hanem főképen azért, mert a nemzetszövetségnek politikai súlya és ereje igen jó szolgálatokat tehet a munkaügyi szervezet által elérni óhajtott célok érdekében is. Viszont ez a szoros kapcsolat okozza azt, hogy a nemzetszövetségben megnyilvánuló, emelkedetnek ma még egyáltalában nem mondható szellem szükségyszerűen visszahat a munkaügyi szervezetnek működésére is és mindaz a repesztő és bomlasztó erő, mely e szellemből származik, létében fenyegeti a nemzetszövetséggel együtt magát a munkaügyi szervezetet is.

Pedig ez a szervezet önmagában, egy némely hibától eltekintve, elég sikerült alkotásnak mondható. Ellentétben a nemzetszövetségi szervezettel, melyben a vezető Tanács egyfelől majdnem teljesen ugyanazokat a jogokat gyakorolja, mint az összes tagoknak közgyűlése, másfelől pedig legalább egyelőre feltétlen többséget biztosít a Tanácsban a központi hatalmakkal ellenséges viszonyban volt államoknak: a munkaügyi szervezet elég demokratikus módon van felépítve. Ennek kebelében a jogalkotás az összes tagok egyetemes értekezletének a dolga, míg a munkaügyi hivatal igazgatótanácsa csak a jogalkotás előkészítésének és konkrét vitás ügyekben a vizsgálat bevezetésének teendőit végzi. Demokratikus ez a szervezet annyiban is, hogy mindenik szervében (egyetemes értekezlet, igazgatótanács, vizsgálóbizottság) megfelelő helyet enged a hivatali képviselő mellett a közvetlenül érdekelt munkaadó- és munkás-érdekképviselőnek is. Szerencsésen állapítja meg az egyetemes értekezlet határozatainak formáját (egyezménytervezet és ajánlás), valamint azoknak azt a hatályát, hogy a tagállam köteles a határozatokat a jogalkotásra illetékes tényező elé terjeszteni. Biztosítván így e határozatok érvényesítése szempontjából annyit, hogy e határozatok fölött az egyes kormányok nem térhetnek egyszerűen napirendre, hanem hogy mindenesetre foglalkozniok kell azokkal a jogalkotásra illetékes tényezőknek: megóvja mégis az államok szuverenitását, midőn ezek elhatározására bizza, hogy elfogadják-e, vagy sem a munkaügyi szervezetnek kérdéses határozatait. A nemzetközi munkaügyi szervezet nem oktroálja tehát határozatait az egyes államokra, de biztosítékokat keres és talál is arra, hogy könnyelműen viszont el se háríthassák maguktól azokat. Ilyen biztosítéknak tekinthető az is, hogy

az egyezménytervezetnek elfogadását a nemzetszövetség főtitkáránál is be kell jelenteni, ami mintegy szimbolizálja azt a tényt, hogy maga a nemzetszövetség is figyeli azt, mit tesznek az egyes államok a munkaügyi szervezet határozatainak érvényesítéseért. Es ilyen biztosíték végül az is, hogy esetleg súlyos következményekkel járó bírói eljárással fenyegeti az egyezmény nemcsak azt az államot, amely az általa elfogadott egyezményt nem hajtja kellően végre, hanem azt is, amely a munkaügyi szervezetnek valamely határozatát — akár ajánlását, akár egyezménytervezetét — elfogadás iránti határozás végett nem terjesztü kellő időben és módon az arra illetékes jogalkotó tényezőkhöz elé.

Az egyezmény általános elveket is állít a nemzetközi munkaügyi szervezet működése elé; azt lehetne mondani: programot, melynek megvalósítására a szervezetnek törekedni kell. Tökéletesnek ez a program — amint azt az idevonatkozó 355. cikk' maga is elismeri — nem mondható. Az egyezmény bevezetése maga is emlit a programba fel nem vett több olyan kérdést, amelyeknek megoldatlanul hagyása megbénítja az ott mondottak szerint a haladásra törekvő államok szociális munkáját és veszélyezteti a világ békéjét és összhangját, melyeknek gyors megoldása tehát épen az egyezmény célzatához képest igen kívánatos volna. Tényleg az eddig megtartott egyetemes értekezletek, nevezetesen az 1919-ben megtartott washingtoni és az 1920-ban megtartott genouai konferencia több olyan kérdésben is hozott már határozatot, melyeket a 355. cikkbe foglalt program nem emlit.

A washingtoni egyetemes értekezet hat egyezménytervezetet és hat ajánlást hozott. Az egyezménytervezetek közül három a munkaidőre, egy a munkanélküliségre, egy a gyermekágyas nők foglalkoztatására és egy a gyermekek tekintetében a munkára bocsátás legalsó korhatárára vonatkozik. Az ajánlások közül egy szintén a munkanélküliségre, egy a külföldi munkásokkal szemben követendő bánásmódra és négy a munkások egészségének megóvására vonatkozólag tesz javaslatot az államoknak.

A munkaidőre vonatkozó három egyezménytervezet egyikének célja a nyolcórás munkanapnak, illetőleg negyvennyolcórás munkahétnek a bevezetése a pályaszatban, iparban, mindennemű építkezésben, a közutakon, vasutakon, víziutakon végzett személy- és áru fuvarozásban. A másik a nők éjjeli munkáját tilalmazza az előbb felsorolt foglalkozási körökben a fuvarozási üzemek kivételével és tartalmára nézve nagyjában megegyezik az ugyane tárgyú 1906. évi berni egyezménnyel (1908: LIII. t.-c. és 1911: XIX. t.-c.), gyökeresebb azonban ennél különösen annyiban, hogy a tiznél kevesebb munkást foglalkoztató üzemeket sem veszi ki hatálya alól. A munkaidőre vonatkozó harmadik egyezménytervezet végül a 18 évesnél fiatalabb munkások éjjeli foglalkoztatását tilalmazza mindazokban a foglalkozási körökben, amelyekre a 8 órai munkaidőre vonatkozó egyezménytervezet kiterjed és e tilalom alól csak a 16 évesnél idősebb munkások tekintetében némely vasműben, továbbá az üveg-, papir- és nyerscukor-gyárakban, végül az aranyolvasztókban enged kivételt.

A munkanélküliségre vonatkozó egyezménytervezet a munkanélküliségre vonatkozó statisztikai adatoknak negyedévenkénti közlésére, nyilvános, ingyenes, paritásos és egymással kapcsolatba hozott munkaközvetítők felállítására és végül arra kötelezi az egyezménytervezetet elfogadó tagállamokat, hogy amennyiben a munkanélküliség ellen van már valaminő biztosítási rendszerük, létesítsenek oly megállapodást a többi ilyen állammal, hogy ebben a kérdésben az utóbbi államok honosait a belföldiekkel egyenlő bánásmódban részesítik.

A gyermekágyas nőkre vonatkozó egyezménytervezet azokra a foglalkozási körökre terjed ki, amelyekre a 8 órai munkaidőről szóló és azt tartalmazza, hogy a nő a lebetegedést követő hat hét alatt nem dolgozhatnak; hogy olyan orvosi bizonyítvány alapján, mely szerint a szülés

hat héten belül várható, jogában áll kilépni a munkából; hogy munkát-lanságának ez ideje alatt megfelelő táppénzben és ingyenes orvosi vagy bábsegélyben részesül; a csecsemő táplálásának ideje alatt pedig munká-közben legalább kétszer fél-fél órai szünetet kap a táplálásra; végül, hogy a terhességből vagy a szülésből származó betegség oly ideje alatt, amely a mindenik állam saját törvényhozása által megállapítandó maximumot túl nem haladja, a nőnek felmondani tilos.

A hatodik egyezménytervezet végül a nyolcórás munkaidőre vonat-kozó egyezmény hatálya alá tartozó üzemekben a tizennégy évesnél fiatalabb gyermekeknek alkalmazását tilalmazza és ellenőrzés céljából kö-tetezi a munkaadókat, hogy a tizenhatévesnél fiatalabb gyermekekről szü-letésük napjának feltüntetésével külön nyilvántartást vezessenek.

Az ajánlások közül a munkanélküliségre vonatkozó az ipari munka-közvetítők fokozatos megszüntetését, továbbá azt javasolja, hogy külföldi munkásokat csak az érdekelt államok és munkaadó- és munkásérdek-képviseltek meghallgatása után lehessen toborozni; hogy az államok iparkodjanak a munkanélküliségi biztosítást bevezetni; végül hogy a köz-hatóságok a munkanélküliség enyhítésére inségmunkát is végeztesenek és a közmunkákat a munkanélküliség elleni védekezés követelményeire való tekintettel végeztessék.

A második ajánlás azt javasolja, hogy a külföldi munkások úgy a munkásvédelmi törvények alkalmazása, mint a szakszervezkedési jog te-kintetében a belföldiekkel egyenlő bánásmódban részesüljenek.

Végül a négy egészségügyi ajánlás közül az egyik a lépfene le-küzdése végett azt javasolja, hogy a gyanús gyapjút vagy a ki- vagy a beviteli államban fertőtlenítsék; a másik az ólommérgezés megakadályo-zása végett a tizennyolcévesnél fiatalabb koru munkásoknak és a nőknek kizárását javasolja a cinkkel és ólommal végzett bizonyos munkákból, minden ilyen munkára nézve pedig különleges egészségügyi szabályokat állít fel; a harmadik az iparfelügyeleten kívül külön munkaügyi egészsé-gügyi szolgálat bevezetését, végül a negyedik a fehér (sárga) foszforos gyújtógyártás eltüntására vonatkozó 1906. évi berni egyezményhez való csatlakozást javasolja (1911: V. t.-c.).

A génuai egyetemes értekezlet csak a hajósok és a halászok ügyei-vel foglalkozott. Az ott hozott három egyezménytervezet közül az egyik a tengerhajózásban tiltja a tizennégyévesnél fiatalabb gyermekek foglalkoz-tatását; a második azt írja elő, hogy a hajó megsérülése által okozott munkanélküliség ideje alatt a tengerészeket kártalanítani kell; a harmadik pedig a tengerészek munkaközvetítését szabályozza. A négy ajánlás közül az egyik a nyolcórás munkaidő megfelelő bevezetését javasolja a halászatban; egy másik ugyanazt a belvízi hajózásban és a parti álla-mok kölcsönös megállapodásait e kérdésben; a harmadik a tengerészek szolgálati viszonyára vonatkozólag érvényben levő szabályoknak világos és rendszeres kodifikálását, hogy ez alapon mielőbb el legyen készíthető a tengerészek nemzetközi statutuma; végül a negyedik a tengerészek munkanélküliség ellen való biztosításának bevezetését javasolja.

A munkaügyi szervezet harmadik egyetemes értekezletét az 1921. évben Genfben fogják megtartani és foglalkozni fognak ott főképen a mezőgazdasági munkásoknak védelmével.

Megemlítendő még e helyen, hogy az egyezmény egyáltalán nem szo-ritkozik a munkásoknak bizonyos kategóriáira, pl. csak az ipari vagy kereskedelmi alkalmazottakra és másokra nem. A genfi értekezlet napi-rendje pl. már a mezőgazdasági munkások ügyeit is felöleli. Az eddigi értekezleti határozatoknak mindegyike megmondja, hogy azt csak az alkalmazottak bizonyos kategóriáira kell-e és ha igen, melyekre kell vonatkoztatni. Ilyen megszorítás nélkül elvileg alkalmazni kell azokat minden rendbeli alkalmazottra.

I. CIM.

A munka szervezése.

Minthogy a Nemzetek Szövetsége az általános béke megvalósítását tűzte ki céljául és ezt a békét csak úgy lehet elérni, ha a szociális igazságosságra alapítják; és

minthogy vannak munkaviszonyok, amelyek az emberek nagy tömegét annyi igazságtalansággal, nyomorral és nélkülözéssel sújtják, hogy az ebből keletkező nagy elégedetlenség a világ békéjét és összhangját veszélyezteti, s e viszonyok javítása sürgősen szükséges, példákat említve: a munkaidő szabályozásával, ideértve a munkanap és a munkahét leghosszabb tartamának megállapítását, ugyszintén a munkaközvetítés szabályozásával, a munkanélküliség leküzdésével, tisztességes megélhetést biztosító munkabérek szolgáltatásával, a munkásoknak a foglalkozásukkal járó vagy egyéb betegségek ellen és a munka közben bekövetkezett balesetek ellen való védelmével, a gyermekek, fiatalok és nők védelmével, aggkori és rokkantságélyezéssel, az idegen országokban dolgozó munkások érdekeinek védelmével, a szakszervezkedési szabadság elvének elismerésével, a szakoktatás és a műszaki oktatás szervezésével és egyéb idevágó intézkedésekkel;

minthogy bármelyik Nemzet vonakodása igazán emberies munkaviszonyok létesítésétől egymagában is akadályul szolgál más Nemzetek abbeli törekvésének, hogy a munkások sorsát saját országaikban javítsák:

a Magas Szerződő Felek az igazságosság és az emberiesség érzéseitől, valamint attól a vágytól indítva, hogy a világ békéjét állandóan biztosítsák, a következőkben állapodnak meg:

I. FEJEZET.

Szervezet.

315. cikk.

A Bevezetésben megjelölt feladatok megvalósítására állandó szervezet állittatik fel.

A Nemzetek Szövetségének eredeti tagjai ennek a szervezetnek is eredeti tagjai, s jövőben a Nemzetek Szövetségének tagságával együtt jár a szóbanforgó szervezet tagsága is.

E szakasz nem zárja ki azt, hogy valamely állam, amely nem tagja a nemzetszövetségnek, tagja legyen a nemzetközi munkaügyi szervezetnek. Így pl. Németország is tagja már a munkaügyi szervezetnek, noha még nem tagja a nemzetszövetségnek és Németausztria is csak későbbben lett tagja ennek, mint amannak.

316. cikk.

Az állandó szervezet áll:

1. a tagok képviselőinek Egyetemes Értekezletéből,
2. a Nemzetközi Munkahivatalból, amely a 321. cikkben említett Igazgatótanács ellenőrzése alatt áll.

317. cikk.

A tagok képviselőinek Egyetemes Értekezlete időről-időre a szükséghez képest, de évenként legalább egyszer ül össze. Az Egyetemes Értekezlet mindegyik tag négy-négy képviselőjéből alakul, akik közül kettő kormánykiküldött, a másik kettő közül az egyik az illető tag munkaadóinak, a másik pedig munkásainak képviselője.

Bármelyik kiküldött szaktanácsadókat hozhat magával, de az ülészak ugyanazon tárgyra vonatkozóan legfeljebb kettőt. Ha az Értekezleten a nőket különösen érdeklő kérdés fordul elő, legalább az egyik szaktanácsadónak nőnek kell lennie.

A tagok kötelezik magukat, hogy azokat a kiküldötteket és szaktanácsadókat, akik nem kormánykiküldöttek, országuk munkaadóinak és munkásainak a körülményekhez képest legszámottevőbb szervezeteivel egyetértően nevezik ki, feltéve, hogy vannak ilyen szervezetek.

Szaktanácsadók csak úgy szólalhatnak fel, ha a kiküldött, aki mellé be vannak osztva, őket arra felhívja és az Értekezlet elnöke külön felhatalmazást ad; szavazati joguk nincs.

A kiküldötteknek jogában áll helyettesül egyik szaktanácsadóját az elnökhöz intézett írásbeli meghatalmazással kijelölni és a szaktanácsadónak helyettesi minőségben felszólalási és szavazati joga van.

A kiküldötteknek és szaktanácsadóiknak neveit az illető tagok Kormányai a Nemzetközi Munkahivatalnak bejelentik.

Az Értekezlet a kiküldöttek és szaktanácsadók megbízólevelét megvizsgálja és a jelenlevő kiküldöttek kétharmadrészének szavazatával jogában áll bármely kiküldöttet vagy szaktanácsadót visszautasítani, ha kinevezését nem találja a jelen cikk rendelkezéseivel megegyezőnek.

318. cikk.

Mindegyik kiküldött önállóan gyakorolja szavazati jogát az Értekezlet elé terjesztett minden kérdésben.

Ha valamelyik tag a nem kormánykiküldöttek közül az egyiket, noha erre joga van, nem nevezné ki, a másik

nem kormánykiküldöttnek joga van ugyan a tanácskozásban résztvenni, de szavazati joga nincs.

Ha az Értekezlet a 317. cikk rendelkezéséhez képest valamely tag kiküldöttjét visszautasítja, a jelen cikk rendelkezéseit olyképen kell alkalmazni, mintha az illető kiküldöttet ki sem nevezték volna.

319. cikk.

Az Értekezlet üléseit a Nemzetek Szövetségének székhelyén, vagy bármely más oly helyen tartja, amelyet az Értekezlet a megelőző ülészakon a jelenlevő kiküldöttek kétharmadrészének szavazatával kijelölt.

Az első egyetemes értekezletet 1919. október 29-től 1919. november 29-ig Washingtonban, a másodikat 1920. június 15-től 1920. július 10-ig Genuában tartották. A harmadik értekezlet színhelyül Genf és időpontjául az 1921. év október hónapja van kijelölve.

320. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal, mint a Nemzetek Szövetsége szervezetének alkotó része, a Szövetség székhelyén állittatik fel.

321. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal huszonnégytagu Igazgatótanács vezetése alatt áll, amelynek tagjait az alábbi rendelkezések szerint kell kijelölni.

A Nemzetközi Munkahivatal Igazgatótanácsa a következőképen alakul:

tizenkét kormányképviselő;

a munkaadókat az Értekezleten képviselő kiküldöttek részéről választott hat személy;

a munkásokat az Értekezleten képviselő kiküldöttek részéről választott hat személy.

A tizenkét kormányképviselőből nyolcat azok a tagok neveznek ki, amelyeknek legnagyobb ipari jelentőségük van és négyet azok a tagok, amelyeket az Értekezleten erre a célra az előbb említett nyolc tag kiküldötteinek kizárásával, a kormánykiküldöttek neveznek meg.

Ha vitás az a kérdés, hogy a tagok közül melyeknek van legnagyobb ipari jelentőségük, a Nemzetek Szövetségének Tanácsa határoz.

Az Igazgatótanács tagjainak megbízatása három esztendőre szól. Megüresedett helyek miként való betöltéséről és más hasonló kérdésekről az Igazgatótanács határozhat az Értekezlet jóváhagyásával.

Az Igazgatótanács tagjai sorából időről-időre elnököt választ, megállapítja a tanácskozás rendjét és meghatározza üléseinek idejét. Rendkívüli ülészakot kell egybehozni, valahányszor az Igazgatótanácsnak legalább tíz tagja erre vonatkozó írásbeli indítványt terjeszt elő.

322. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal élére az Igazgatótanács igazgatót nevez ki, aki az Igazgatótanácstól kapja utasításait és úgy a helyes ügymenetért, mint a rábizott egyéb teendők végrehajtásáért felelős.

Az igazgató vagy helyettese az Igazgatótanács valamennyi ülésén köteles résztvenni.

323. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal személyzetét az igazgató jelöli ki különféle állampolgárságu egyének közül, amennyiben ez a Hivatal minél sikeresebb működésének érdekével összhangba hozható. A személyzet egy része nőkből áll.

324. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal működésének körébe tartozik mindazoknak a felvilágosításoknak összegyűjtése és megadása, amelyek a munkáviszonyok és munkarendszer nemzetközi szabályozására és főképen azoknak a kérdéseknek tanulmányozására vonatkoznak, amelyeket nemzetközi egyezmények kötése céljából az Értekezlet elé kívánnak terjeszteni, ugyszintén az Értekezlet részéről elrendelt mindennemű különleges vizsgálatok lefolytatása.

A Munkahivatal kötelessége az értekezleti ülések tárgysorozatának előkészítése.

A Munkahivatal a Békeszerződés jelen részének értelmében teljesíti a nemzetközi vitás kérdésekben reárahamló kötelességeket.

L. a 337—340. cikkeket.

A Munkahivatal francia, angol és más olyan nyelveken, amelyeket az Igazgatótanács megfelelőknek ítél, időszaki folyóiratot szerkeszt és ad ki, amely a nemzetközi érdekű ipari és munkáskérdések tanulmányozásával foglalkozik.

Ma már elhatározott dolog, hogy a munkahivatal kiadványai németül is megjelennek, miután a szervezett munkások nagyobb része tud németül, mint franciául vagy angolul.

Altalában véve a Hivatalt a jelen cikkben megjelölt hatáskörén kívül mindaz a hatalom és jogosultság megilleti, amelyet az Értekezlet reáruház.

325. cikk.

A tagok oly minisztériumai, amelyek ipari és munkáskérdésekkel foglalkoznak, az igazgatóval a Nemzetközi Munkáshivatal Igazgatótanácsában levő kormányképviselőjük útján, vagy ily képviselő hiányában a kormányuk részéről erre a célra kijelölt és megfelelően képesített tisztviselő útján közvetlenül érintkezhetnek.

326. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal a Nemzetek Szövetsége Főtitkárságának támogatását mindazokban a kérdésekben igénybeveheti, amelyekben ez a támogatás szükséges lehet.

327. cikk.

Mindegyik tag maga fedezi kiküldötteinek és szaktanácsadóinak, valamint az Értekezlet vagy az Igazgatótanács ülésein résztvevő képviselőinek utazási és tartózkodási költségeit.

A Nemzetközi Munkahivatal, valamint az Értekezlet és az Igazgatótanács üléseinek minden egyéb költségeit a Nemzetek Szövetségének főtitkára a Nemzetek Szövetsége általános költségvetésének terhére az igazgatónak megtéríti.

Az igazgató a Nemzetek Szövetsége főtitkárának felelős mindazoknak az összegeknek szabályszerű felhasználásáért, amelyeket neki a jelen cikk rendelkezéseihez képest kiutalnak.

II. FEJEZET.

Eljárás.

328. cikk.

Az Igazgatótanács állapítja meg az Értekezlet minden ülészakának napirendjét, figyelembevételével mindazokat az indítványokat, amelyeket a tagok valamelyikének Kormányja, vagy a 317. cikk szerint elismert valamely szervezet a napirendre nézve előterjesztett.

329. cikk.

Az igazgató az Értekezlet titkáraként működik és minden ülészak napirendjét négy hónappal annak megnyitása előtti a tagok mindegyikének és ezek közvetítésével a nem kormánykiküldötteknek is, ha már ki vannak jelölve, megküldi.

330. cikk.

Bármelyik tag Kormánya tiltakozhat az ellen, hogy a megjelölt kérdések közül egyet vagy többet a napirendbe felvegyenek. Az ilyen tiltakozás indokait az igazgatóhoz intézett magyarázó emlékiratban kell kifejtetni, aki azt az Állandó Szervezet tagjaival közli.

A kérdések, amelyek ellen tiltakozást jelentettek be, napirenden maradnak, ha az Értekezlet a jelenlevő kiküldöttek szavazatának kétharmad többségével úgy határoz.

Minden kérdést, amelyre nézve (az előző bekezdésben említett esetet kivéve) az Értekezlet a jelenlevő kiküldötteknek ugyancsak kétharmad többségével úgy határoz, hogy az az Értekezleten tárgyalandó, a következő ülészak napirendjére ki kell tűzni.

Igy tiltakozott pl. a svájci szövetség tanács az ellen, hogy a genfi értekezlet napirendjére kitűzzék a mezőgazdasági munkások védelmének kérdéseit.

331. cikk.

Az Értekezlet maga határozza meg tanácskozási rendjét és választja meg elnökét; kiküldhet bizottságokat, hogy azok bizonyos kérdéseket tanulmányozás és jelentés tárgyává tegyenek.

Az Értekezleten jelenlevő kiküldöttek minden ügyben egyszerű szótöbbséggel határoznak, kivéve azokat az eseteket, melyekben a jelen Szerződés e részének más cikkei kifejezetten nagyobb többséget kívánnak.

L. a 317. cikk utolsó bekezdését, a 319. cikk utolsó bekezdését, a 330. cikk második bekezdését, a 333. cikk második bekezdését és a 350. cikket.

Ha a leadott szavazatok száma kisebb az Értekezleten jelenlevő kiküldöttek felénél, a szavazás érvénytelen.

332. cikk.

Az Értekezlet a részéről kiküldött bármely bizottsághoz műszaki szakértőket is oszthat be, akik szavazati jog nélkül vésznak részt a tanácskozásokon.

333. cikk.

Ha az Értekezlet a napirend valamelyik pontjára vonatkozó indítvány elfogadása mellett dönt, el kell határoznia azt is, hogy az elfogadott indítványt minő alakban kell szövegezni, nevezetesen:

a) javaslat alakjában-e, amelyet a tagok elé terjesztenek a nemzeti törvényhozás útján vagy más módon való megvalósítás megfontolásának céljára, vagy pedig

b) a tagok részéről való megerősítés céljára nemzetközi egyezmény tervezete alakjában-e.

Akár javaslat, akár egyezménytervezet esetében annak elfogadásához a végleges szavazásnál az Értekezleten jelenlevő kiküldöttek szavazatának kétharmad többsége szükséges.

Bármely javaslat vagy általános érvényű egyezménytervezet szerkesztésénél az Értekezlet kellő figyelembe veszi azokat az országokat is, amelyekben az éghajlatviszonyok, az ipari szervezetnek hiányos fejlettsége vagy más különös körülmények folytán az ipari viszonyok jelentékeny eltérést mutatnak és olyan eltérő rendelkezéseket ajánl, amelyek az illető országok különleges viszonyaihoz képest megfelelőeknek látszanak.

A javaslat vagy egyezménytervezet egyik példányát az Értekezlet elnöke és az igazgató aláírásukkal hitelesítik és ezt a példányt a Nemzetek Szövetsége főtitkáránál kell letétbe helyezni. A főtitkár a javaslat vagy egyezménytervezet egy-egy hiteles másolatát minden tagnak megküldi.

Minden tag kötelezi magát, hogy az Értekezlet ülészakának berekesztése után legkésőbb egy éven belül, vagy ha ez rendkívüli körülmények folytán lehetetlen, mihelyt lehetséges, de minden esetre tizennyolc hónapon belül az Értekezlet ülészakának berekesztése után, a javaslatot vagy egyezménytervezetet törvénybeiktatás vagy más intézkedés céljából az illetékes hatóság vagy hatóságok elé terjeszti.

Ha javaslatról van szó, a tagok a főtitkárt a tett intézkedésekről értesítik.

Ha egyezménytervezetről van szó, az illető tag, ha az illetékes hatóság vagy hatóságok hozzájárulását megnyerte, az egyezmény alakszerű megerősítését közli a főtitkárral és megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az illető egyezmény intézkedéseit hatálybaléptesse.

Ha valamely javaslat megvalósítása nem tesz szükségessé törvényhozási cselekményt vagy más intézkedést,

vagy ha valamely egyezménytervezet nem nyeri meg az illetékes hatóság vagy hatóságok hozzájárulását, a tagot semmiféle további kötelezettség nem terheli.

E pont meglehetősen homályos. Már az eddigi javaslatoknak egy része is pl. csak arra irányul, hogy az államok bizonyos kérdésekben egymással nemzetközi megállapodásokat kössenek. Mit kell e részben e szakasz hatodik bekezdése értelmében bejelenteni? Az államnak a többi állammal szemben idevonatkozólag tett kezdeményező lépéseit vagy a tényleg megkötött egyezményt?

Ha olyan szövetséges Allamról van szó, amelyben az egyezménykötési jog munkásügyekben bizonyos korlátozásoknak van alávetve, Kormányának szabadságában áll, hogy azt az egyezménytervezetet, amelyre ezek a korlátozások vonatkoznak, egyszerűen javaslatnak tekintse. Ebben az esetben a jelen cikknek a javaslatokra vonatkozó intézkedései nyerne alkalmazást.

Az északamerikai Egyesült-Államokban pl. a munkaügyi törvényhozás nem a szövetséges államnak, hanem az ahhoz tartozó egyes államoknak hatáskörébe tartozik.

A fenti cikk értelmezésénél a következő alapelv irányadó:

Semmi esetre sem kívánható vagy követelhető a tagok egyikétől sem, hogy valamely javaslatnak vagy egyezménytervezetnek az Értekezleten történt elfogadása következtében csökkentse a saját törvényhozásában a szóbanforgó munkásoknak már nyújtott védelmet.

334. cikk.

Az említett módon megerősített minden egyezményt a Nemzetek Szövetségének főtitkára beiktat, de ez egyezmény csak azokat a tagokat kötelezi, amelyek azt megerősítették.

335. cikk.

Ha valamely egyezménytervezet a végső szavazás alkalmával nem is nyerte el az Értekezleten a jelenlevő kiküldöttek szavazatának kétharmad többségét, azért az Állandó Szervezet egyes tagjainak jogukban áll, hogy egymás között ilytartalmu egyezményt kössenek.

Minden ily módon kötött egyezményt az érdekelt Kormányok a Nemzetek Szövetségének főtitkárával közölnek, aki azt beiktatja.

336. cikk.

Minden tag kötelezi magát, hogy a Nemzetközi Munkahivatalnak évi jelentést terjeszt elő azokról az intézke-

désekről amelyeket a maga részéről elfogadott egyezmények végrehajtása tárgyában tett. Ezeket a jelentéseket az Igazgatótanács részéről kívánt alakban és részletes tartalommal kell szerkeszteni. Az igazgató az Értekezlet legközelebbi ülészakán ezekből a jelentésekből készített összefoglalást terjeszt elő.

337. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatalhoz munkaadók vagy munkások szakszervezete részéről intézett olyan panaszt, hogy valamelyik tag valamely elfogadott egyezmény végrehajtását bárminő tekintetben nem biztosította kellő módon, az illető Kormányhoz átteheti és a Kormányt felszólíthatja, hogy az ügyben megfelelő nyilatkozatot tegyen.

338. cikk.

Ha az illető Kormánytól megfelelő határidőn belül nyilatkozat nem érkezik, vagy ha a beérkezett nyilatkozatot az Igazgatótanács kielégítőnek nem tartja, az utóbbinak joga van a benyújtott panaszt és az arra vonatkozó esetleges nyilatkozatot nyilvánosságra hozni.

339. cikk.

Minden tag panaszt tehet a Nemzetközi Munkahivatalnál bármely másik tag ellen, amely nézete szerint a mindkét tag részéről az előző cikkeknek megfelelően megerősített valamely egyezmény végrehajtását kellő módon nem biztosítja.

Az Igazgatótanács, mielőtt az alábbiak szerint a Vizsgálóbizottsághoz fordulna, a 337. cikkben körülírt módon érintkezésbe léphet a kérdéses Kormánnyal, ha ezt célszerűnek tartja.

Ha az Igazgatótanács nem tartja szükségesnek, hogy a panaszt a kérdéses Kormánnyal közölje, vagy ha a megtörtént közlés után megfelelő határidőn belül nem érkezett be olyan válasz, amelyet az Igazgatótanács kielégítőnek tart, az Igazgatótanács a felvetett panasznak megvizsgálása és megfelelő jelentéstétel végett Vizsgálóbizottság kiküldését határozhatja el.

Ugyanezt az eljárást az Igazgatótanács akár hivatalból, akár az Értekezlet valamelyik kiküldöttjének panaszára folyamatba teheti.

Ha a 338. vagy a 339. cikkek alapján felmerülő kérdés az Igazgatótanács elé kerül, az illető Kormánynak,

amennyiben az Igazgatótanácsban még nincs képviselve, jogában áll, hogy az Igazgatótanácsnak erre az ügyre vonatkozó tárgyalásain való részvétel céljából képviselőt küldjön ki. Az ügy tárgyalásának időpontjáról a kérdéses Kormányt idejekorán megfelelően értesíteni kell.

340. cikk.

A Vizsgálóbizottságot a következő rendelkezéseknek megfelelő módon kell megalakítani:

Minden tag a jelen Szerződés életbelépése után fél-éven belül ipari ügyekben jártas három személyt nevez meg és pedig egyet a munkaadók, egyet a munkások képviselőjeként, a harmadikat pedig úgy a munkások, mint a munkaadóktól független egyének köréből. Mindezeket a személyeket lajstromba veszik, s ebből a lajstromból kell a Vizsgálóbizottság tagjait kiválasztani.

Az igazgatótanács az így megnevezett személyek alkalmasságát megvizsgálhatja és a jelenlevő képviselők szavazatainak kétharmadrészával visszautasíthatja azoknak kinevezését, akiknek alkalmasságát nem találja a jelen cikk rendelkezéseivel egybehangzónak.

Az Igazgatótanács felhívására a Nemzetek Szövetségének főtitkára a Vizsgálóbizottság tagjául három személyt nevez ki és pedig a lajstrom három csoportjának mind-egyikéből egyet-egyet és e három személy egyikét a Bizottság elnökéül jelöli ki. E három személy közül egyik sem lehet olyan személy, akit a lajstromba a panasznál közvetlenül érdekelt valamelyik tag jelölt ki.

Mint az állandó szervezet szerveinél, itt is, sőt itt még fokozottabban érvényesül az az elv, hogy a hivatali képviselő mellett a munkaadó- és munkásérdekeltség is képviselve legyen a bizottságban.

341. cikk.

Valamennyi tag kötelezi magát, hogy abban az esetben, ha valamely panaszt a 339. cikk alapján a Vizsgálóbizottság elé utasítanak, a Bizottságnak megadja mindazokat a felvilágosításokat, amelyek a panasz tárgyára nézve az ő rendelkezése alatt vannak, akár érdekelve van közvetlenül a panasznál, akár nincs.

342. cikk.

A Vizsgálóbizottság a panasz beható megvizsgálása után jelentést készít, amely magában foglalja mindazokra a ténykedésekre vonatkozó megállapításait, amelyek a fe-

lek között fennforgó vitás eset elbírálásánál lényegesek és egyuttal javaslatot tartalmaz azokra a lépésekre nézve, amelyek a panasz elintézése céljából szükségeseknek látszanak, megjelölvén egyuttal a javaslat intézkedések határidejét is.

A jelentésnek egyuttal meg kell jelölnie azokat az esetleges gazdasági intézkedéseket is, amelyeket valamely vétkesnek talált Kormánnyal szemben helyénvalóknak tart és amelyekre nézve indokoltnak látná, hogy azokat a többi Kormányok alkalmazásba vegyék.

343. cikk.

A Nemzetek Szövetségének főtitkára a Vizsgálóbizottság jelentését a panaszban érdekelt valamennyi Kormánnyal közli és annak közzétételéről gondoskodik.

Az érdekelt Kormányok mindegyike köteles a Nemzetek Szövetségének főtitkárával egy hónapon belül közölni, hogy a bizottsági jelentésben foglalt javaslatokat elfogadja-e vagy sem és amennyiben el nem fogadja, vajjon óhajtja-e a vitás esetet a Nemzetek Szövetségének Állandó Nemzetközi Birósága elé terjeszteni.

344. cikk.

Abban az esetben, ha valamely tag bármely javaslat vagy egyezménytervezet tekintetében a 333. cikknek megfelelő intézkedéseket nem teszi meg, a többi tagok bármelyikének jogában áll az ügyet az Állandó Nemzetközi Biróság elé terjeszteni.

345. cikk.

Az Állandó Nemzetközi Biróság döntése a 343. és a 344. cikkek értelmében eléje terjesztett panaszok vagy vitás kérdések tárgyában végérvényes.

Az állandó Nemzetközi Biróság a 344. cikk esetében mint első és végső fórum, a 343. cikk esetében pedig mint felelbiteli végső fórum jár el. Az állandó Nemzetközi Biróság hatáskörébe tartozik a 351. cikk alapján történő döntés is.

346. cikk.

Az Állandó Nemzetközi Biróság a Vizsgálóbizottság bármely megállapítását vagy javaslatát helybenhagyhatja, megváltoztathatja vagy érvénytelennek nyilváníthatja és határozatában megjelölheti azokat az esetleges gazdasági intézkedéseket is, amelyeket helyénvalóknak tart és ame-

lyekre nézve indokoltnak látja, hogy azokat valamely vétkesnek talált Kormánnyal szemben a többi Kormányok alkalmazásba vegyék.

347. cikk.

Ha valamely tag a megszabott határidőn belül nem veti magát alá azoknak a javaslatoknak, amelyeket az eset körülményekhez képest a Vizsgálóbizottság jelentése vagy az Állandó Nemzetközi Biróság határozata tartalmaz, a többi tagok közül bármelyik az előbb említett tag ellenében azokat a gazdasági intézkedéseket alkalmazhatja, amelyeknek alkalmazását a Bizottság jelentése vagy a Biróság határozata erre az esetre helyénvalóknak tartott.

348. cikk.

A vétkes Kormány bármikor értesítheti az Igazgatótanácsot, hogy megtette a szükséges intézkedéseket arra nézve, hogy az eset körülményeihez képest vagy a Vizsgálóbizottság részéről ajánlott vagy az Állandó Nemzetközi Biróság határozatában foglalt javaslatok megvalósuljanak és kérheti az Igazgatótanácsot, hogy a Nemzetek Szövetségének főtitkára útján küldjön ki Vizsgálóbizottságot állításai valóságának megállapítására. Ebben az esetben a 340., 341., 342., 343., 345. és 346. cikkek rendelkezéseit kell alkalmazni, s ha a Vizsgálóbizottság jelentése, vagy az Állandó Nemzetközi Biróság döntése a vétkes Kormány javára szól, a többi Kormányok kötelesek azokat a gazdasági rendelkezéseket, amelyeket a vétkes Kormánnyal szemben alkalmaztak, azonnal beszüntetni.

III. FEJEZET.

Általános szabályok.

349. cikk.

A Tagok kötelezik magukat, hogy azokat az egyezményeket, amelyeket megerősítettek, a jelen Szerződés rendelkezései szerint mindazokra a gyarmataikra, birókaikra és fennhatóságuk alá tartozó területeikre is életbeléptetik, amelyeknek nincs teljes önkormányzatuk, de:

1. kivéve azokat az eseteket, amikor az egyezmény a helyi viszonyok miatt keresztülvihetetlen és

2. fenntartva azokat a módosításokat, amelyek az egyezménynek a helyi viszonyokkal való összeegyeztetéséhez szükségesek.

Ehhez képest minden tag köteles a Nemzetközi Munkahivatallal közölni mindazokra a gyarmataira, birtokaira és fennhatósága alá tartozó területeire vonatkozó elhatározását, amelyeknek nincs teljes önkormányzatuk.

350. cikk.

A jelen Szerződés e részének oly módosításai, amelyeket az Értekezlet a jelenlevő kiküldöttek szavazatainak kétharmad többségével elfogadott, akkor válnak jogerősekké, amikor azokat azok a Államok, amelyeknek képviselői a Nemzetek Szövetségének Tanácsát alkotják és a tagok háromnegyedrésze megerősítették.

351. cikk.

A jelen Szerződés e részének, valamint a tagok között a jelen Szerződés e részének értelmében kötött későbbi egyezményeknek értelmezésére vonatkozó minden kérdést vagy vitát elbírálás végett az Állandó Nemzetközi Biróság elé kell terjeszteni.

IV. FEJEZET.

Átmeneti rendelkezések,

amint ezek a Németországgal 1919. évi június hó 28-án kötött békeszerződésben fel vannak sorolva.

352. cikk.

Az Értekezlet első ülészakát 1919. október havában tartja. Az ülészak helyét és napirendjét az idecsatolt Függlék határozza meg.

Az első ülészak egybehívására és szervezésére vonatkozó intézkedéseket az említett Függlékben ebből a célból kijelölt Kormány teszi meg. Ezt a Kormányt az Értekezlet elé terjesztendő okmányok előkészítésében az a Nemzetközi Bizottság támogatja, amely a Függlékben előírt módon megalakul.

Az első és minden további ülészak költségeit — a kiküldöttek és a szaktanácsadók költségeinek kivételével — addig, amíg a szükséges hitel a Nemzetek Szövetsége költségvetésének terhére felvehető, az egyes tagok között abban az arányban kell felosztani, amely szerint ezek az Egyetemes Postaegyesületi Nemzetközi Iroda költségeihez hozzájárulnak.

353. cikk.

A Nemzetek Szövetségének megalakulásáig mindazokat a közleményeket, amelyeket az előző cikkek szerint a Szövetség főtitkárához kellene intézni, a Nemzetközi Munkahivatal igazgatója veszi át, aki azokat a Szövetség főtitkárához juttatja.

354. cikk.

Az Állandó Nemzetközi Biróság megalakulásáig mindazokat a vitás ügyeket, amelyeket a jelen Szerződés e részének értelmében eléje kellene terjeszteni, a Nemzetek Szövetségének Tanácsa részéről kijelölt három személyből álló biróság elé kell utalni.

Függelék.

A Munkaügyi Évi Értekezlet első ülészsaka 1919-ben.

Az Értekezlet helye: Washington.

Az Északamerikai Egyesült-Államok Kormánya felkérte, hogy az Értekezletet hívja össze.

A Nemzetközi Szervezőbizottság hét tagból áll, akiket az Északamerikai Egyesült-Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Japán, Belgium és Svájc Kormányai jelölnek ki. A Bizottság, ha szükségesnek látja, más tagokat is felhívhat, hogy a Szervezőbizottságba képviselőt küldjenek.

A napirend a következő:

1. A 8 órás munkanap vagy a 48 órás munkahét elvének alkalmazása.

2. A munkanélküliség meggátlására és következményeinek elhárítására vonatkozó kérdések.

3. A nők alkalmazása:

a) szülés előtt és után, beleértve az anyasági segély kérdését;

b) éjjeli munkára;

c) az egészségre ártalmas üzemekben.

4. Gyermekek alkalmazása:

a) az alkalmazás legalacsonyabb korhatára;

b) éjjeli munkára;

c) az egészségre ártalmas üzemekben.

5. Az iparban alkalmazott nők éjjeli munkájának tilalma iránt és a gyufagyártásban a fehér foszfor használatának tilalma iránt 1906-ban Bernben alkotott egyezmények kiterjesztése és végrehajtása.

II. CIM.

Általános elvek.

355. cikk.

A Magas Szerződő Felek elismervén azt, hogy a bér- munkások testi, erkölcsi és szellemi jóléte nemzetközi szempontból a legnagyobb jelentőségű, ennek a magas- sztos célnak előmozdítása érdekében az I. cimben megállapított és a Nemzetek Szövetségével kapcsolatba hozott állandó szervezetet létesítették.

Elismerik, hogy az éghajlatnak, az erkölcsöknek és szokásoknak, valamint a gazdasági célszerűségnek és az ipari hagyományoknak különbözősége megnehezítik a munkaviszonyok teljes egyöntetűségének közvetlen megvalósítását. De abban a meggyőződésben, hogy a munka nem tekinthető csupán árucikknek, azt tartják, hogy vannak a munkaviszonyok szabályozásainak oly módszerei és elvei, amelyeknek alkalmazására minden ipari szervezetnek törekednie kellene, amennyire ezt sajátos körülményeik megengedik.

Ezek közül a módszerek és elvek közül a Magas Szerződő Felek előtt kiváltképen a következők látszanak különösen és sürgősen fontosaknak:

1. A fentemlített vezérelv, hogy a munka nem tekinthető csupán árunak vagy kereskedelmi cikknek.
2. A szabadszervezkedés joga minden törvényes célra ugy a munkások, mint a munkaadók részéről.
3. A munkások díjazása olyan munkabérrel, amely, abban az időben és abban az országban, amelyben élnek, számukra tisztességes életmódot biztosít.
4. A 8 órás munkanap vagy 48 órás munkahét elfogadása mint elérendő zsinórmérték mindenütt, ahol még nincs elérve.
5. Hetenkint legalább 24 órás munkaszünet, amely, amennyire csak lehetséges, a vasárnapot magában foglalja.
6. A gyermekmunka megszüntetése és mindkét nem- beli fiatalkorúak munkájának oly korlátozása, amely ne- velésük folytatását és kellő testi fejlődésüket lehetővé teszi.
7. Az az elv, hogy férfiak és nők egyenlő értékű mun- káért egyenlő munkabért kapjanak.
8. A munkaviszonyokra vonatkozólag alkotott jogsza- bályok minden országban méltányos gazdasági elbánásban ban részesítsenek az ország területén jogosan tartózkodó minden munkást.

9. Abból a bélből, hogy a munkásvédelmi törvények és szabályok alkalmazása biztosítottassék, minden államban felügyelet rendszeresítéséről kell gondoskodni, amelyben nők is résztvesznek.

Anélkül, hogy ezeket a módszereket és elveket kimerítőknek vagy véglegeseknek tekintenék, a Magas Szerződő Felek azt a nézetet vallják, hogy ezek az elvek alkalmasak a Nemzetek Szövetsége politikájának irányítására és hogy, ha azokat a Szövetség tagjainak sorába tartozó ipari közületek elfogadják és a gyakorlatban megfelelő felügyeleti rendszer mellett sértetlenül érvényben tartják, a világ bér-munkásainak maradandó jótéteményeket fognak biztosítani.

Az irányelveknek felsorolása e cikkben nem kimerítő. Tényleg már a washingtoni és génuai értekezlet is foglalkozott többrendbeli oly kérdéssel, amely e cikkben megemlítve nincs.

XIV. RÉSZ.

Vegyés rendelkezések.

Nemzetközi egyezményekhez hozzájárulás (356—358. cikkek). Nemzetközi egyezmények tekintetében felmerülő nehézségek elosztatása (363. cikk). A békeszerződéssel létesített bizottságok elnökének döntő szavazata (362. cikk). Keresztény vallásos missziók (359. cikk). Lemondás pénzkövetelésekről (360. cikk). Zsákmánybírószági határozatok (361. cikk). A «volt Magyar Királyság» kifejezés értelme. (364. cikk.)

356. cikk.

Magyarország kötelezi magát a Szövetséges és Társult Hatalmak, vagy közülük egyesek és bármely más Hatalom között létrejött vagy a jövőben létesülő olyan egyezmények és azokat kiegészítő és módosító egyezmények elismerésére és megerősítésére, amelyek a fegyverekkel és szesz italokkal üzőtt kereskedelemre, valamint az 1885. évi február hó 26.-án Berlinben és az 1890. évi július hó 2.-án Brüsszelben kelt főokmányokban szabályozott más ügyekre vonatkoznak.

A cikkben említett főokmányokat l. az 1886: XIV. és az 1892: IX. törvénycikkekben; l. még az 1911: XXIV. törvénycikkbe iktatott kiegészítő nyilatkozatot is.

357. cikk.

A Magas Szerződő Felek elismerik és igazolják, hogy tudomásul vették a Francia Köztársaság Kormányának a Monakói Fejedelem Ő Fenségével 1918. évi július hó 17.-én kötött azt a szerződését, amely Franciaország és a Fejedelemség viszonyát határozza meg.

Monakó a világháboru előtt független, szuverén állam volt, habár Franciaországgal szoros összeköttetésben is állott.

358. cikk.

A Magas Szerződő Felek elismerik ugyan az 1815. évi szerződésekben és különösen az 1815. évi november hó 20.-án kelt okmányban Svájc javára szolgáló azokat a biztosítékokat, amelyek a béke fenntartása végett nemzetközi kötelezettségeket tartalmaznak, de megállapítják, hogy Szavójának semlegesített területrésére vonatkozó ezeknek a szerződéseknek és egyezményeknek, nyilatkozatoknak és más kiegészítő okmányoknak rendelkezései, amiként azokat a Bécsi Kongresszus záróokmánya 92. cikkének 1. bekezdése és az 1815. évi november hó 20.-i Párisi Szerződés 3. cikkének 2. bekezdése meghatározza, többé nem felelnek meg a jelenlegi viszonyoknak. Ennek folytán a Magas Szerződő Felek tudomásul veszik a Francia Kormány és a Svájci Kormány között létrejött megegyezést erre a területrésre vonatkozó szabályok hatályon kívül helyezése tárgyában, amely szabályok tehát érvénytelenekké váltak és érvénytelenek maradnak.

Ugyancsak elismerik a Magas Szerződő Felek, hogy az 1815. évi szerződéseknek és egyéb kiegészítő okmányoknak Felső-Szavója és Gex vidék szabadterületeire vonatkozó rendelkezései többé nem felelnek meg a jelenlegi viszonyoknak és hogy Franciaország és Svájc vannak hivatva arra, hogy ezeknek a területeknek szabályait mindkettejük részéről célszerűeknek tartott elvek szerint egymás között közös megegyezéssel megállapítsák.

E cikknek és függelékének tartalma Magyarországot vajmi kevésbé érdekli.

A német békeszerződésnek a Függelék I. és II. részében idézett 435. cikke megegyezik a magyar békeszerződés 358. cikkével.

Függelék.

I.

A Svájci Szövetségtanács 1919. évi május hó 5.-én közölte a Francia Kormánnyal, hogy szerencsésnek érzi magát, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak részéről Németországnak átnyújtott békefeltételek 435. cikkében foglalt rendelkezésekhez — ugyancsak őszinte baráti szellemben történt megvizsgálásuk után — megnyugvással hozzájáruljon a következő megjegyzésekkel és fenntartásokkal:

1. Felső-Szavója semlegesített terület része:

a) Megegyezés van arra nézve, hogy mindaddig, amíg a

Szavója semlegesített terület részére vonatkozó szabályok hatályon kívül helyezése tárgyában a két Kormány között létrejött megegyezést a szövetségi kamarák meg nem erősítik, ebben az irányban egyikük sem fog végleges intézkedést tenni.

b) A Svajci Kormány hozzájárulása a fentemlitett szabályok hatályon kívül helyezéséhez — az elfogadott szövegnek megfelelően — feltételezi az 1815. évi szerződésekben és különösen az 1815. évi november hó 20.-i nyilatkozatban Svájc javára szolgáló biztosítékok elismerését.

c) A fentemlitett szabályok hatályon kívül helyezése tárgyában a Francia és a Svajci Kormányok között létrejött megegyezés csak úgy válik érvényessé, ha a kérdéses cikk abban a szövegben jut a Békeszerződésbe, amint az ezidőszerint irányadó. A Békeszerződésben résztvevő Feleknek ezenkívül be kell szerezniök az 1815. évi szerződéseket és az 1815. évi november hó 20.-i nyilatkozatot aláíró azoknak a Hatalmaknak hozzájárulását, amelyek a jelenlegi Békeszerződést nem írják alá.

2. Felső-Szavójának és Gex vidékének szabadterülete:

a) A Szövetségtanács kijelenti, hogy a leghatározottabb fenntartással él annak a nyilatkozatnak értelmezésére, amelyet a Békeszerződésbe felveendő fenti cikk utolsó bekezdése következőképen fejez ki: «az 1815. évi szerződéseknek és egyéb kiegészítő okmányoknak Felső-Szavója és Gex vidék szabadterületeire vonatkozó rendelkezései többé nem felelnek meg a jelenlegi viszonyoknak». A Szövetségtanács semmi esetre sem óhajtana, hogy ehhez a szöveghez való hozzájárulásból azt a következtetést vonhassák le, mintha beleegyeznék olyan berendezés megszüntetésébe, amelynek célja az, hogy a szomszédos vidékek javára sajátos földrajzi és gazdasági helyzetüknek megfelelő és jóknak bizonyult előnyeiket biztosítsa. A Szövetségtanács véleménye szerint nem arról van szó, hogy módosuljon a kérdéses területeknek az a vámügyi szervezete, amelyet a fentemlitett szerződések megállapítanak, hanem csakis arról, hogy az érdekelt vidékek között az árucserre módosítottai a jelenlegi gazdasági viszonyoknak jobban megfelelő szabályozást nyerjenek. Ezekre az észrevételekre a Szövetségtanácsot a kérdéses területek jövő alakulására vonatkozó annak az egyezménytervezetnek tanulmányozása indította, amely a Francia Kormánynak április hó 26.-án kelt jegyzékéhez volt mellékelve. A fentemlitett fenntartásokkal a Szövetségtanács késznek nyilatkozik mindazoknak az indítványoknak a legbarátságosabb szellemben való

megvizsgálására, amelyeket ebben a tárgyban a Francia Kormány jónak lát hozzájuttatni.

b) Megegyezés van arra nézve, hogy az 1815. évi szerződéseknek és egyéb kiegészítő okmányoknak a szabadterületekre vonatkozó rendelkezései érvényben maradjanak addig, amíg ezeknek a területeknek helyzetét Svájc és Franciaország kötött létesítendő új megállapodás nem szabályozza.

II.

A Francia Kormány az előbbi szakaszban foglalt közlésre 1919. évi május hó 18.-án a Svájci Kormányhoz intézett következő jegyzékben válaszolt:

Svájc párisi Követsége folyó évi május hó 5.-én kelt jegyzékében szíves volt közölni a Francia Köztársaság Kormányával a Szövetségi Kormány csatlakozását az egyrészről a Szövetséges és Társult Kormányok, másrészről Németország között létrejött Békeszerződésbe felveendő cikk tervezetéhez.

A Francia Kormány nagy örömmel vette az ekként létrejött megegyezést és kívánságára a kérdéses cikktervezetet, amelyet a Szövetséges és Társult Hatalmak elfogadtak, a német meghatalmazottaknak átnyújtott békefeltételek közé 435. szám alatt beiktatták.

A Svájci Kormány május hó 5.-én erre a kérdésre vonatkozó jegyzékében különböző megjegyzéseket és fenntartásokat tett.

E megjegyzések közül azokhoz, amelyek Felső-Szavónának és Gex vidékének szabadterületeire vonatkoznak, a Francia Kormány azt a tiszteletteljes észrevételt füzi, hogy a 435. cikk utolsó bekezdésében foglalt világos szabály nem hagy semmi kétséget annak értelmére nézve, különösen abban a tekintetben, hogy a jövőben Franciaországon és Svájcön kívül ez a kérdés más Hatalom érdekeit nem fogja érinteni.

A Köztársaság Kormányja a maga részéről igyekszik megvédeni a szóbanforgó francia területek érdekeit és figyelemmel azoknak sajátzerű helyzetére, nem téveszti szem elől, hogy hasznos volna számukra megfelelő vámrendszert biztosítani és az árucserre módozatait e területek és a szomszédos svájci területek között — a kétoldalú érdekek figyelembevételével — a jelenlegi viszonyoknak megfelelőbb módon szabályozni.

Természetesen ez semmiképen sem érintheti Franciaországnak azt a jogát, hogy ebbe a vidékbe eső politikai

határán vámvonalát éppugy felállithassa, mint a területén fekvő határainak más részén, ahogy maga Svájc is rég idő óta teszi ezen a területen belül levő határain.

A Köztársaság Kormánya ez alkalommal nagy örömmel veszi tudomásul azt a barátságos kijelentést, hogy a Svájci Kormány késznek nyilatkozik azoknak a francia indítványoknak megvizsgálására, amelyek az említett szabadterületek jelenlegi szabályait helyettesítő megállapodást célozzák és amelyeket a Francia Kormány ugyanilyen barátságos szellemben kíván előterjeszteni.

Másrésről a Köztársaság Kormányának nincsenek kétségei afelől, hogy a szabadterületekre vonatkozó 1815. évi szabályzat ideiglenes fenntartása — amelyre a svájci Követség május 5.-i jegyzékének ez a bekezdése utal és amelynek célja nyilván az átmenet biztosítása a jelenlegi állapotból a szerződészerű állapotba — semmiképen sem lesz ok arra, hogy az új helyzetnek mindkét Kormány részéről szükségesnek tartott szabályozása késedelmet szenvedjen. Ez a megjegyzés vonatkozik a szövetségi kamarák részére fenntartott megerősítésre is, amelyről a május 5.-i svájci jegyzék első pontjának a) bekezdése «Felső-Szavója semlegesített területrésze» cím alatt szól.

359. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak egyetértenek arra nézve, hogy azokban az esetekben, amikor területeiken vagy a jelen Szerződés értelmében Kormányaikra bízott területeken magyar társaságok vagy magánszemélyek keresztény vallásos missziókat tartottak fenn, ezeknek a misszióknak vagy misszió-társaságoknak tulajdonát, ideértve azoknak a kereskedelmi társaságoknak tulajdonát is, amelyeknek nyeresége az ilyen missziók fenntartására szolgált, továbbra is missziócélokra fordítsák. E kötelezettség helyes végrehajtásának biztosítása végett a Szövetséges és Társult Kormányok az említett tulajdont azoknak az Igazgatótanácsoknak adják át, amelyeket a Kormányok neveznek ki vagy erősítenek meg és amelyek a kérdéses tulajdon alapján érdekelt misszió hitfelekezetéhez tartozó személyekből alakulnak.

A Szövetséges és Társult Kormányok ezekkel a missziókat vezető személyekkel szemben továbbra is teljes ellenőrzést gyakorolnak és védeni fogják ezeknek a misszióknak érdekeit.

Magyarország ezennel tudomásul veszi a fent vállalt kötelezettségeket és kijelenti, hogy az említett missziók

vagy kereskedelmi társaságok működésének sikere érdekében a Szövetséges és Társult Kormányok részéről tett vagy teendő minden rendezéshez hozzájárul és azokkal szemben lemond minden kifogásról.

A Budapesten és Magyarország egyéb városában levő görög-keleti egyházközsegekre vonatkozólag v. ö. a 232. cikk III. pontjával.

360. cikk.

A jelen Szerződés rendelkezéseinek fenntartásával Magyarország kötelezi magát, hogy a jelen Szerződést aláíró egyik Szövetséges és Társult Hatalommal szemben sem lép fel sem közvetlenül, sem közvetve, a jelen Szerződés életbelépését megelőző tényre alapított pénzköveteléssel.

Ez a szabály teljes és végleges lemondást jelent minden ilyenmü igényről, amely tehát ezennel megszűnik, bárkik volnának is érdekelve.

E cikk nem vonatkozik az előző szerződéseken, hanem csupán a szerződés életbeléptét megelőző károkozó tényeken (delictum) alapuló pénzkövetésekre.

Nem vonatkozik a lemondás az ily igények közül sem azokra, amelyeket a békeszerződés valamely cikke kifejezetten fenntart (l. pl. az 1918. évi november hó 3-ika után fogatosított hadműveletek esetében Magyarország igényének fenntartását a 181. cikkben).

361. cikk.

Magyarország érvényeseknek és kötelezőknek fogadja és ismeri el a Szövetséges és Társult Hatalmak bármely zsákmánybíróságától származó mindazokat a határozatokat és rendelkezéseket, amelyek osztrák-magyar hajókat és magyar árukat tárgyaznak, ugyszintén mindazokat a határozatokat és rendelkezéseket, amelyek a költségek fizetésére vonatkoznak és kötelezi magát, hogy e határozatok és rendelkezések ellen állampolgárai nevében semmiféle módon fel nem szólal.

A Szövetséges és Társult Hatalmak fenntartják maguknak a jogot arra, hogy olyan feltételek mellett, amint azokat meg fogják állapítani, a zsákmánybírósági ügyekben hozott osztrák-magyar birói határozatokat és rendelkezéseket felülvizsgálják, akár az említett Hatalmak állampolgárainak, akár a semleges Allamok polgárainak tulajdonjogára vonatkoznak ezek a határozatok és rendelkezések. Magyarország kötelezi magát arra, hogy közölni fogja az egyes ügyek iratesomójába tartozó összes okiratok másolatát, ideértve a hozott határozatokat és a tett rendelkezéseket is, ugyszintén arra is, hogy az ügy szóbanforgó felülvizsgálása után a vele közölt indítványokat magáévé teszi és végrehajtja.

A nálunk érvényben volt tengeri zsákmánybírószági rendtartást a m. kir. minisztériumnak 8704/1914. M. E. számú rendelete (Rendeleték Tára 1914. évf. 2647. l.) tartalmazza.

362. cikk.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek arra nézve, hogy — hacsak később ellenkező szabály létre nem jön — a jelen Szerződéssel létesített minden Bizottság elnökének joga lesz arra, hogy a szavazatok egyenlő megoszlása esetében szavazatával döntsön.

363. cikk.

A jelen Szerződés ellenkező rendelkezéseinek sérelme nélkül a Magas Szerződő Felek között megegyezés van és marad arra nézve, hogy mindazokban az esetekben, amikor ez a Szerződés egyes Allamokat érintő valamely kérdés szabályozását az érdekelt Allamok között létesítendő különös egyezmény útján tervezi, azokat a nehézségeket, amelyek ebben a tekintetben netalán felmerülnek, a Szövetséges és Társult Főhatalmak oszlassák el addig, amig Magyarország a Nemzetek Szövetségének tagjává lehet.

A Nemzetek Szövetségébe való tagfelvétel feltételeire l. az 1. cikk második bekezdését.

364. cikk.

A jelen Szerződésnek ez a kifejezése: «a volt Magyar Királyság» magában foglalja Bosznia-Hercegovinát is, hacsak a szöveg mást nem mond. Ez a rendelkezés nem érinti Ausztriának erre a két területre vonatkozó jogait és kötelezettségeit.

Az osztrák békeszerződés 381. cikke Ausztriára nézve ugyanilyen kijelentést tartalmaz, amennyiben megállapítja, hogy az osztrák békeszerződésben előforduló «a volt Osztrák Birodalom» kifejezés, hacsak a szöveg mást nem mond, magában foglalja Bosznia-Hercegovinát is, de ez a rendelkezés nem érinti Magyarországnak erre a két területre vonatkozó jogait és kötelezettségeit.

A békeszerződés záró rendelkezései:

A jelen Szerződés, amely francia, angol és olasz nyelven készült, meg fog erősíttetni; eltérés esetében a francia szöveg lesz irányadó, kivéve az I. részt (A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya) és a XIII. részt (Munka), amelyekre nézve a francia és az angol szövegek ereje azonos lesz.

A megerősítő okiratok letétele, mihelyt lehetséges, Párisban fog végbemenni.

Azok a Hatalmak, amelyek Kormányának Európán kívül van székhelye, arra szoritkozhatnak, hogy párisi diplomáciai képviselőjük útján tudatják a Francia Kormány-nal a saját megerősítésük megtörténtét és ebben az esetben mielőbb át kell szolgáltatniok a vonatkozó okiratot.

Az első jegyzőkönyvet a megerősítő okiratok letételéről fel kell venni, mihelyt a Szerződést egyrésztől Magyarország, másrésztől a Szövetséges és Társult Főhatalmak közül három megerősítette.

Ez első jegyzőkönyv keltének időpontjában a Szerződés életbelép azok között a Magas Szerződő Felek között, amelyek azt ekként megerősítették.

A jelen Szerződésben kitűzött összes határidők számításánál ez a kelet lesz az életbelépés időpontja.

Minden más tekintetben a Szerződés minden egyes Hatalomra nézve a saját megerősítő okirata letételének időpontjában lép életbe.

A Francia Kormány minden aláíró Hatalommal közli a megerősítő okiratok letételéről felvett jegyzőkönyveknek megfelelően hitelesített egy-egy másolatát.

L. a becikkelyező törvény 8. §-át és az ahhoz tartozó jegyzetet.

Ennek hitelül a fentnevezett meghatalmazottak a jelen Szerződést aláírták.

Kelt a Trianonban, az ezerkilencszázhuszadik évi június hó 4. napján, egyetlen példányban, amely a Francia Köztársaság Kormányának levéltárában marad elhelyezve és amelynek hiteles másolatát minden egyes aláíró Hatalom részére meg kell küldeni.

- (P. H.) *Hugh C. Wallace*
- (P. H.) *Derby*
- (P. H.) *George H. Perley*
- (P. H.) *Andrew Fisher*
- (P. H.) *Thomas Mackenzie*
- (P. H.) *R. A. Blankenberg*
- (P. H.) *Derby*
- (P. H.) *A. Millerand*
- (P. H.) *F. François-Marsal*
- (P. H.) *Aug. Isaac*
- (P. H.) *Jules Cambon*
- (P. H.) *Paléologue*
- (P. H.) *Bonin*
- (P. H.) *M. Grassi*
- (P. H.) *K. Matsui*
- (P. H.) *J. Van den Heuvel*
- (P. H.) *Rolin-Jaequemyns*

- (P. H.) *Vikyuin Wellington Koo*
 (P. H.) *Rafael Martinez Ortiz*
 (P. H.) *A. Romanos*
 (P. H.) *Carlos A. Villanueva*
 (P. H.) *R. A. Amador*
 (P. H.) *E. Sapieha*
 (P. H.) *Erasme Piltz*
 (P. H.) *Affonso Costa*
 (P. H.) *João Chagas*
 (P. H.) *Dr. I. Cantacuzéne*
 (P. H.) *N. Titulescu*
 (P. H.) *Nik. N. Pachitch*
 (P. H.) *Dr. Ante Trumbić*
 (P. H.) *Dr. Ivan Zolger*
 (P. H.) *Charoon*
 (P. H.) *Dr. Edvard Beneš*
 (P. H.) *Stefan Osusky*
 (P. H.) *A. Benárd*
 (P. H.) *Drasche-Lázár.*

4. §.

A békeszerződés I. részének (A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya) és XIII. részének (Munka), valamint e részek függelékeinek a francia eredeti szöveggel azonos erejű angol eredeti szövege a következő:

Az angol eredeti szöveg közlését mellőzzük.

E §. indokolását l. a 3. §-nál.

5. §.

A békeszerződést kiegészítő jegyzőkönyv francia eredeti szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

A francia eredeti szöveg közlését mellőzzük.

E. §. indokolását l. a 3. §-nál.

Hivatalos magyar fordítás:

Jegyzőkönyv.

Azoknak a feltételeknek szabatos meghatározása végett, amelyeknek szem előtt tartásával kell a mai napon aláírt Szerződés némely rendelkezését végrehajtani, a Magas Szerződő Felek között egyetértés áll fenn arra nézve, hogy:

1. Azoknak a személyeknek a névsorát, akiket Magyarország a 157. cikk második bekezdéséhez képest a

Szövetséges és Társult Hatalmaknak kiszolgáltatni köteles, a Szerződés életbelépését követő hó folyamán fogják a Magyar Kormánnyal közölni.

2. A 170. cikkben és a IV. Függelék 2., 3. és 4. szakaszaiban említett Jóvátételi Bizottság, valamint a 163. cikkben megjelölt Külön Osztály a gyártási titkoknak vagy más bizalmas természetű adatoknak közlését nem követelhetik.

3. A Szerződés aláírásának időpontjától kezdve s az ezt követő négy hónap alatt Magyarország számára fennáll a lehetőség arra nézve, hogy a jóvátételre vonatkozó munkálatok gyorsítása, az eljárás megrövidítése és a határozathozatal siettetése céljából a Szövetséges és Társult Hatalmaknak megvizsgálás végett okiratokat és javaslatokat terjeszthessen elő.

4. Azok ellen, akik a magyar javak felszámolásánál büntetendő cselekményt követnek el, eljárást kell indítani, s a Szövetséges és Társult Hatalmak átveszik mindazokat az adatokat és bizonyítékokat, amelyeket a Magyar Kormány ebben a tekintetben rendelkezésükre bocsát.

Kiállítottott francia, angol és olasz nyelven azzal, hogy eltérés esetében a francia szöveg az irányadó, a Trianonban, az egyezerkilencszázhuszadik évi június hó 4. napján.

A Jegyzőkönyvben foglalt megállapodások a békeszerződés egyes rendelkezéseinek végrehajtásánál szem előtt tartandó elveket tartalmazzák. L. a békeszerződés megfelelő cikkeinél levő jegyzeteket.

A Jegyzőkönyv a békeszerződés kiegészítő része. Feltűnő, hogy a Jegyzőkönyv, habár önálló okirat, a szerződő hatalmak meghatalmazottainak aláírásával — az állandó nemzetközi gyakorlattól eltérően — nincs külön ellátva.

6. §.

A békeszerződést kiegészítő nyilatkozat francia eredeti szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

A francia eredeti szöveg közlését mellőzzük.

E §. indokolását l. a 3. §-nál.

Hivatalos magyar fordítás:

Nyilatkozat.

Abból a célból, hogy a háboru alatt történt hajó- és hajórakomány-sülyesztés folytán keletkezett veszteségeket a legkisebb mértékre szorítsa és hogy a megmenthető hajók-

nak és hajórakományoknak visszaszerzését, valamint a magánosok részéről erre vonatkozólag emelhető kártérítési igények rendezését megkönnyítse, a Magyar Kormány kötelezi magát, hogy közölni fogja mindazokat a birtokában levő adatokat, amelyek a magyar tengeri haderő részéről az ellenségeskedések időtartama alatt elsülyesztett vagy megrongált hajókra vonatkoznak és amelyeket a Szövetséges és Társult Hatalmak Kormányai vagy e Hatalmak állampolgárai felhasználhatnak.

A jelen Nyilatkozat francia, angol és olasz nyelven állítattott ki azzal, hogy eltérés esetében a francia szöveg az irányadó, a Trianonban, az egyezerkilencszázhuszadik évi június hó 4. napján.

A Nyilatkozat a békeszerződés kiegészítő része. Feltűnő, hogy a Nyilatkozat, habár önálló okirat, a szerződő hatalmak meghatalmazottainak aláírásával — az állandó nemzetközi gyakorlattól eltérően, nincs külön ellátva.

7. §.

A békeszerződéshez tartozó térkép a jelen törvényhez van csatolva, mint annak kiegészítő része.

(A törvényjavaslat indokolásából):

«A 7. §. a békeszerződéshez csatolt térképről állapítja meg, hogy az a törvénynek szerves kiegészítő része.»

Magyarország határait a békeszerződés 27. cikke határozza meg; a 28. cikk pedig annak kijelentése után, hogy a szerződésben leírt határoknak megállapított részei a szerződéshez mellékelt 1:1,000,000 térképen meg vannak jelölve, kimondja, hogy abban az esetben, ha a szöveg és a térkép között eltérés mutatkozik, a szöveg lesz az irányadó.

A jelen műhöz csatolt térképmelléklet nyomdatechnikai okokból 1:1,500,000 léptékben készült.

8. §.

A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe, még pedig a békeszerződés életbelépésének napjától kezdődő hatállyal. A békeszerződés életbelépésének napját a minisztérium rendelettel közzéteszi.

(A törvényjavaslat indokolásából):

«Végül a 8. §. a törvény életbelépésére vonatkozó rendelkezést tartalmazza; eszerint a törvény kihirdetése napján lép ugyan életbe, de a békeszerződés életbelépésének napjától kezdődő hatállyal. A békeszerződés zárórendelkezéseinek negyedik és ötödik bekezdése értelmében ugyanis a megerősítő okiratok letételéről az első jegyzőkönyvet akkor kell felvenni, ha a szerződést egyrésztől Magyarország, másrésztől a szövetséges

és társult főhatalmak közül három megerősítette s az első jegyzőkönyv keltének időpontjában a szerződés életbelép azok között a szerződő felek között, amelyek ezt ekként megerősítették. Kívánatos, sőt elengedhetetlenül szükséges, hogy a törvény, amely a békeszerződést becikkelyezi, a békeszerződés nemzetközi jogi értelemben vett életbelépésével egyidejűleg lépjen életbe; minthogy pedig a törvény csak a megerősítő okiratok letételéről felvett jegyzőkönyv felvétele s így a békeszerződés életbelépése után lesz kihirdethető, célszerűnek mutatkozott a törvényjavaslatban kifejezetten kimondani, hogy a törvény kihirdetése napján lép ugyan életbe, de a békeszerződés életbelépésének napjától kezdődő hatállyal.

Az életbelépés napját a minisztérium rendelettel fogja közzé tenni. A minisztérium által kibocsátandó rendelet természetesen tartalmazni fogja annak nyilvánosságra hozatalát is, hogy a békeszerződést a fentebb említett első jegyzőkönyv felvételéig mely hatalmak erősítették meg. A békeszerződésnek az egyes szerződő hatalmak részéről később történő megerősítésére vonatkozó adatoknak közzétételéről a minisztérium a békeszerződés végrehajtására a 2. §-ban nyert felhatalmazás keretében fog gondoskodni.

Pótlás a jegyzetekhez.

A becikkelyező törvény 3. §-ához.

Az 1920. évi május hó 6-án kelt kísérlével teljes szövegét l. a törvény 1. §-át megelőző jegyzetben, az ugyanakkor kelt válaszjegyzék fontosabb kijelentéseit pedig l. a békeszerződés egyes cikkeihez tartozó jegyzetekben.

A békeszerződés 1. cikkéhez.

A Nemzetek Szövetsége időközben tagjai sorába felvette Ausztriát, Bulgáriát, Kosztarikát, Finnországot, Luxemburgot és Albániát, ellenben Németországnak, Lichtensteinnak, Esztországnak, Lettországnak, Litvániának, Aszerbeidzsánnak, Ukrániának, Orményországnak és Georgiának felvételét megtagadta.

A békeszerződés 4. cikkéhez.

A Nemzetek Szövetségének közgyűlése időközben Belgiumot, Braziliát, Spanyolországot és Kanadát jelölte ki az első bekezdés alapján oly tagokul, amelyeknek képviselői további intézkedésig a Tanács tagjai lesznek.

A békeszerződés 48. cikkéhez.

L. alább az 54. cikkhez tartozó kiegészítő jegyzetet!

A békeszerződés 54. cikkéhez.

Az 54. cikkhez tartozó jegyzet szerint a Cseh-Szlovák Allam a kisebbségek védelmére vonatkozólag a békeszerződésben azért nem vállal kötelezettséget, mert már megerősítette azt a szerződést, amelyet a fennhatósága alá helyezett területeken lakó kisebbségek védelme tárgyában a szövetséges és társult főhatalmakkal kötött.

Ez a szerződés három fejezetből áll. Az I. fejezet a kisebbségek védelmére, a II. fejezet a ruthén terület autonómiájára vonatkozó rendelkezésekkel foglalkozik; a III. fejezet pedig különféle gazdasági természetű kérdéseket szabályoz.

A szerződés hiteles szövegének teljes magyar fordítása a következő:

A Szövetséges és Társult Főhatalmak és Cseh-Szlovákország között Saint-Germain-en-Laye-ben 1919. évi szeptember hó 10-én aláírt szerződés.

Az Eszakamerikai Egyesült-Allamok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán,
mint a Szövetséges és Társult Főhatalmak, egyrésztől;

és Cseh-Szlovákország másrésztől;

tekintettel arra, hogy az unió, amely azelőtt egyrésztől a volt Cseh Királyság, Morva Orgrólság és Sziléziai Hercegség, másrésztől a volt Osztrák-Magyar Monarchia többi területei között fennállott, végképen megszűnt;

tekintettel arra, hogy mind Csehországnak, Morvaországnak és Szilézia egy részének népei, mind pedig Szlovákországnak népe önként elhatározták az egyesülést s állandó unióba egyesültek is avégből, hogy Cseh-Szlovák Köztársaság elnevezés alatt egy, szuverén és független Allamot alkossanak; s

hogy a Kárpátoktól délre lakó rutén nép ehhez az unióhoz csatlakozott;

tekintettel arra, hogy a Cseh-Szlovák Köztársaság a fentebb említett területek felett tényleg gyakorolja az állami fennhatóságot s mint szuverén és független Allam a Magas Szerződő Felek részéről már elismeretett;

az Eszszakamerikai Egyesült-Allamok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán részéről megerősítvén, a mai napon Ausztriával kötött Békészerződésnek megfelelően megállapított vagy megállapítandó határok között, a Cseh-Szlovák Allamnak, mint oly Allamnak elismerését, amely a Nemzetek családjának szuverén és független tagja;

Cseh-Szlovákország pedig másrésztől óhajtván, hogy intézményei a szabadság és igazságosság elveinek megfelelően s hogy e tekintetben mindazon területek lakóinak, amelyek állami fennhatósága alá jutottak, alapos biztosítékot nyújtson;

a Magas Szerződő Felek gondot fordítván arra, hogy az Ausztriával kötött említett Békészerződés 57. cikkének végrehajtását biztosítsák, evégből meghatalmazottakká kijelölték, még pedig:

Az Eszszakamerikai Egyesült-Allamok elnöke:

Honourable Frank Lyon Polk. alállamtitkár urat;

Honourable Henry White urat, az Egyesült-Allamoknak volt rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét Rómában és Párisban;

Tasker H. Bliss tábornok urat, az Egyesült-Allamok katonai képviselőjét a Felső Haditanácsban.

Ő Felsége Nagybritannia és Írország Egyesült Királyság, valamint a Tengerentuli Brit Területek királya, India császára:

Right Honourable Arthur James Balfour urat, O. M., M. P., külügyi államtitkárt;

Right Honourable Andrew Bonar Law urat, M. P., a titkos pecsét őrét;

Right Honourable Vicomte Milner urat, G. C. B., G. C. M. G., gyarmatügyi államtitkárt;

Right Honourable George Nicoll Barnes urat, M. P., tárcanélküli minisztert;

és a Kanadai Dominium részéről:

Honourable Sir Albert Edward Kemp urat, K. C. M. G., a tengerentuli haderők miniszterét;

az Ausztráliai Commonwealth részéről:

Honourable Georges Foster Pearce urat, honvédelmi minisztert;

a Délafrikai Unió részéről:

Right Honourable Vicomte Milner urat, G. C. B., G. C. M. G.;

az Ujzéländi Dominium részéről:

Honourable Sir Thomas Mackenzie urat, K. C. M. G., Ujzéländ főbiztosát az Egyesült Királyságban;

India részéről:

Right Honourable Baron Sinha urat, K. C., indiai alállamtitkár urat

A Francia Köztársaság elnöke:

Georges Clemenceau miniszterelnök és hadügyminiszter urat;
 Stephan Pichon külügyminiszter urat;
 Louis-Lucien Klotz pénzügyminiszter urat;
 André Tardieu urat, a francia-amerikai háborus ügyek főbiztosát;
 Jules Cambon urat, Franciaország nagykövétét.

O Felsége Olaszország királya :

Onorevole Tomaso Tittoni urat, a Királyság szenátorát, külügy-
 minisztert;

Onorevole Vittorio Scialoja urat, a Királyság szenátorát;

Onorevole Maggiorino Ferraris urat, a Királyság szenátorát;

Onorevole Guglielmo Marconi urat, a Királyság szenátorát;

Onorevole Silvio Crespi képviselő urat.

O Felsége Japán császára:

Vicomte Chinda urat, O Felsége Japán császáranak rendkívüli és
 meghatalmazott nagykövétét Londonban;

K. Matsui urat, O Felsége Japán császáranak rendkívüli és meghatal-
 mazott nagykövétét Párisban;

H. Ijuin urat, O Felsége Japán császáranak rendkívüli és meghatal-
 mazott nagykövétét Rómában.

A Cseh-Szlovák Köztársaság elnöke:

Charles Kramár urat, a minisztertanács elnökét;

Edouard Benes külügyminiszter urat.

Akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kicserélése után
 a következő rendelkezésekben állapodtak meg:

I. FEJEZET.

1. cikk.

Cseh-Szlovákország kötelezi magát arra, hogy a jelen fejezet 2—3.
 cikkeiben foglalt rendelkezéseket alaptörvényekül ismeri el; hogy semmi-
 nemű törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés ezekkel a rendelkezések-
 kel nem lesz ellenmondásban vagy ellentétben s hogy ezekkel szemben
 semmiféle törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés nem lesz hatályos.

2. cikk.

Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosá-
 nak születési, nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélkül az
 élet és szabadság teljes védelmét biztosítja.

Cseh-Szlovákország minden lakosát megilleti az a jog, hogy bár-
 mely hitet, vallást vagy hitvallást, nyilvánosan vagy otthonában, szaba-
 don gyakoroljon, amennyiben ezeknek gyakorlata a közrenddel és a jó
 erkölcsökkel nem ellenkezik.

3. cikk.

Az alább említett Szerződések különleges rendelkezéseinek fenntartásá-
 val, Cseh-Szlovákország cseh-szlovák állampolgároknak ismeri el jogérvé-
 nyesen és mindennemű alakosság nélkül mindazokat a német, osztrák
 vagy magyar állampolgárokat, akiknek a jelen Szerződés életbelépésének
 idejében, az eset körülményei szerint, lakóhelyük vagy illetőségük (pertin-
 enza) oly területen van, amely a Németországgal, Ausztriával vagy Ma-
 gyarországgal kötött Szerződésekben vagy a szóbanforgó ügyeket szabá-
 lyozó egyéb Szerződésekben Cseh-Szlovákország alkotó részeként ismer-
 tetett el vagy fog elismertetni.

Mindazonáltal a fent jelzett, 18 évesnél idősebb személyeknek jo-

gukban fog állni, az említett Szerződésekben megállapított feltételek mellett, minden más, számukra elérhető állampolgárságot igényelni (opció). A férj opciója maga után vonja a feleségét és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekeikét.

Azok a személyek, akik a fent említett opciójogot gyakorolták, az ezt követő tizenkét hónapon belül kötelesek abba az Allamba áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optáltak. Jogukban áll azonban megtartani azokat az ingatlanokat, amelyeket cseh-szlovák területen birtokolnak. Magukkal vihetik bármi néven nevezendő ingó vagyონukat. Emiatt semmiféle kilépési díjakkal nem terhelhetők.

4. cikk.

Cseh-Szlovákország cseh-szlovák állampolgároknak ismeri el jogérvényesen és mindennemű alakítás nélkül, mindazokat a német, osztrák vagy magyar állampolgárságu személyeket, akik a fent említett területen születtek oly szülőktől, akiknek, az eset körülményei szerint, lakóhelyük vagy illetőségük (pertinenza), azon a területen van, még abban az esetben is, ha maguknak ezeknek a személyeknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében nincs is ott a lakóhelyük vagy az eset körülményei szerint, az illetőségük.

Mindazonáltal ezek a személyek, a jelen Szerződés életbelépését követő két éven belül, lakóhelyük országában az illetékes cseh-szlovák hatóságok előtt kijelenthetik, hogy lemondanak a cseh-szlovák állampolgárságról s ez esetben nem tekinthetők tovább cseh-szlovák állampolgároknak. Ebből a szempontból a férj nyilatkozata érvényes lesz a feleségre és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekekre nézve is.

5. cikk.

Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy semmiféle akadályt sem gördít a Szövetséges és Társult Hatalmak által Németországgal, Ausztriával vagy Magyarországgal kötött vagy kötendő Szerződésekben megállapított oly opciójog gyakorlása elé, amely az érdekelteknek megengedi, hogy a cseh-szlovák állampolgárságot megszerezzék, vagy meg ne szerezzék.

6. cikk.

A cseh-szlovák területen való születés pusztán tényével jogérvényesen megszerzi a cseh-szlovák állampolgárságot minden személy, akit születésénél fogva valamely más állampolgárság nem illet meg.

7. cikk.

Minden cseh-szlovák állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezzi.

Vallási, hitbeli vagy felekezeti különbség a polgári és politikai jogok élvezete, így nevezetesen: nyilvános állások, hivatalok és méltóságok elnyerése vagy a különféle foglalkozások és iparok gyakorlása tekintetében egyetlen cseh-szlovák állampolgárra sem lehet hátrányos.

Egyetlen cseh-szlovák állampolgár sem korlátozható bármely nyelv szabad használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a vallás, a sajtó útján történő vagy bármilyen közzététel terén vagy a nyilvános gyűléseken.

A Cseh-Szlovák Kormányznak a hivatalos nyelv megállapítására vonatkozó intézkedését nem érintve, a nem cseh nyelvű cseh-szlovák állampolgárok nyelvüknek a bíróságok előtt akár szóban, akár írásban való használata tekintetében megfelelő könnyítésekben fognak részesülni.

8. cikk.

Azok a cseh-szlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és ténylegesen ugyanazt a bánásmódot és ugyanazokat a biztosítékokat élvezik, mint a többi cseh-szlovák állampolgárok. Nevezetesen joguk van saját költségükön jótékonyági, vallási vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy azokban saját nyelvüket szabadon használják és vallásukat szabadon gyakorolják.

9. cikk.

Olyan városokban és kerületekben, ahol nem cseh nyelvű cseh-szlovák állampolgárok jelentékeny arányban laknak, a Cseh-Szlovák Kormány a közoktatásügy terén megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni avégből, hogy ily cseh-szlovák állampolgárok gyermekeit saját nyelvükön tanítsák. Ez a rendelkezés nem akadályozza a Cseh-Szlovák Kormányt abban, hogy a cseh nyelv oktatását kötelezővé tegye.

Azokban a városokban és kerületekben, ahol jelentékeny arányban laknak oly cseh-szlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezeknek a kisebbségeknek méltányos részt kell biztosítani mindazoknak az összegeknek élvezetéből és felhasználásából, amelyek a közvagyon terhére állami, községi vagy más költségvetésekben nevelési, vallási vagy jótékonyági célokra fordítatnak.

II. FEJEZET.

10. cikk.

Cseh-Szlovákország kötelezi magát arra, hogy a ruthéneknek a Kárpátoktól délre fekvő területét, a Szövetséges és Társult Főhatalmak által megállapított határok között, a Cseh-Szlovák Allam kebelében autonóm egység alakjában oly szervezettel látja el, amely a Cseh-Szlovákország egységével összeegyeztethető legszélesebb körű autonómiával rendelkezik.

11. cikk.

A ruthéneknek a Kárpátoktól délre fekvő területe autonóm Országgyűléssel fog birni. Ez az Országgyűlés fogja a törvényhozó hatalmat gyakorolni a nyelv-, közoktatási és vallásügyekben, valamint a helyi közgazgatási és minden egyéb oly kérdésekben, amelyeket a Cseh-Szlovák Allam törvényei hatáskörébe fognak utalni. A ruthének területének Kormányzóját a Cseh-Szlovák Köztársaság Elnöke nevezi ki s a Kormányzó a ruthén Országgyűlésnek lesz felelős.

12. cikk.

Cseh-Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy a ruthének területének hivatalnokait, amennyire lehetséges, e terület lakói közül válasszák.

13. cikk.

Cseh-Szlovákország a ruthének területének méltányos képviselőlet biztosít a Cseh-Szlovák Köztársaság törvényhozó gyűlésében, amelybe az említett terület a Cseh-Szlovák Köztársaság alkotmányának megfelelő módon választott képviselőket fog küldeni. Mindazonáltal a képviselőknek a cseh-szlovák Országgyűlésen nem lesz szavazati joguk oly törvényhozási kérdésekben, amelyekkel egyező kérdések a ruthén Országgyűlés hatáskörébe vannak utalva.

14. cikk.

Cseh-Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben az I. és II. fejezetek rendelkezései oly személyeket érintenek, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezek a rendelkezések nemzetközi érdekű kötelezettségek és a Nemzetek Szövetségének védelme alatt fognak állni. Ezek a rendelkezések a Nemzetek Szövetsége Tanácsa többségének hozzájárulása nélkül nem változtathatók meg. Az Északamerikai Egyesült-Államok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán kötelezik magukat, hogy nem tagadják meg hozzájárulásukat az említett cikkeknek egyetlen olyan módosításától sem, amelyet a Nemzetek Szövetsége Tanácsának többsége megfelelő formában elfogadott.

Cseh-Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy a Nemzetek Szövetségének Tanácsa minden egyes tagjának meg legyen az a joga, hogy a Tanács figyelmét e kötelezettségek valamelyikének megsértésére vagy megsértésének veszélyére felhívja és hogy a Tanács oly módon járhasson el és oly utasításokat adhasson, amelyek az adott esetben alkalmasaknak és hatóságoknak mutatkoznak.

Cseh-Szlovákország azonkívül hozzájárul ahhoz, hogy abban az esetben, ha ezekre a cikkekre vonatkozó jogi vagy ténykérdésekről a Cseh-Szlovák Kormány és valamely Szövetséges és Társult Főhatalom vagy bármely más oly Hatalom között merülne fel véleménykülönbség, amely Hatalom a Nemzetek Szövetsége Tanácsának tagja, ez a véleménykülönbség a Nemzetek Szövetségéről szóló Egyességokmány 14. cikke értelmében nemzetközi jellegű vitának tekintendő. A Cseh-Szlovák Kormány hozzájárul ahhoz, hogy minden ilyenmű vitás kérdés, ha a másik fél kéri, az Allandó Biróság elé terjesztessék. Az Allandó Biróság döntése ellen felebezésnek nincs helye s a határozat ugyanolyan erejű és érvényű, mint az Egyességokmány 13. cikke értelmében hozott határozat.

III. FEJEZET.

15. cikk.

Minden Szövetséges és Társult Hatalom egyrésztől és a Cseh-Szlovák Állam másrésztől egymás fővárosaiba diplomáciai képviselőket, valamint országaik városaiba és kikötőibe főkonzulokat, konzulokat, al-konzulokat és konzuli ügynököket nevezhetnek ki.

Mindazonáltal a főkonzulok, konzulok, al-konzulok és konzuli ügynökök csak akkor kezdhetik meg hivatalos működésüket, ha attól a Kormánytól, amelynek területére küldettek, a szokásos módon megerősítést nyertek.

A főkonzulok, konzulok, al-konzulok és konzuli ügynökök mindazokat az előnyöket, kivételeket és kiváltságokat élvezni fogják, amelyek a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet konzuli képviselői számára biztosítva vannak, vagy biztosítva lesznek.

16. cikk.

A Cseh-Szlovák Állam vámtarifájának életbeléptetéséig a Szövetséges vagy Társult Államokból származó áruk a Cseh-Szlovák Állam területére való bevitelüknél nem fognak azoknál a legkedvezőbb vámnál magasabb vámokkal sújtatni, mint amelyek ugyanazon áruk bevitelénél az 1914. július 1-én érvényben állott osztrák-magyar vámtarifa alapján alkalmazhatók voltak.

17. cikk.

A Cseh-Szlovák Állam kötelezi magát, hogy nem köt semminemű olyan szerződést, egyezményt vagy megegyezést és hogy nem tesz semmi-

féle olyan intézkedést, amely meggátolná őt abban, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt éven belül, a Nemzetek Szövetségének védelme alatt más Allamok kereskedelmének egyenlő elbánásban való részesítése iránt esetleg kötetendő általános egyezményben résztvehesen.

Hasonlóképen kötelezi magát a Cseh-Szlovák Allam, hogy minden kedvezményt vagy minden kiváltságot, amelyet ugyanezen öt évi időtartam alatt a vámügy terén valamely oly Allamnak engedélyezne, amellyel a Szövetséges vagy Társult Hatalmak 1914. évi augusztus hava óta hadiállapotban voltak, minden Szövetséges vagy Társult Hatalomra is ki fog terjeszteni, kivéve azokat a kedvezményeket, vagy kiváltságokat, amelyeket az Ausztriával a mai napon kötött Békeszerződés 222. cikkében körülírt vámügyi megállapodások értelmében engedélyezne.

18. cikk.

A fentemlített általános Egyezmény megkötéséig a Cseh-Szlovák Allam kötelezi magát, hogy minden oly Szövetséges és Társult Hatalom hajóit, amely a cseh-szlovák hajók számára a viszonyosságnak megfelelő elbánást biztosítja, ugyanolyan elbánásban fogja részesíteni, mint a saját vagy a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet hajóit.

19. cikk.

A forgalom és az átvitel szabadságának biztosítása és fenntartása iránt a Nemzetek Szövetségének védelme alatt kötetendő általános egyezmény létrejöttéig, a Cseh-Szlovák Allam kötelezi magát, hogy személyeknek, áruknak, hajóknak, kocsiknak, vagonoknak és postai szállítmányoknak, akik, illetőleg amelyek a Szövetséges és Társult Allamok valamelyikéből származnak vagy oda vannak rendelve, szabad átvitelét cseh-szlovák területen át biztosítja és hogy azokat a könnyítések, illetékek, korlátozások tekintetében vagy minden más tekintetben legalább oly kedvező elbánásban részesíti, mint amilyent a cseh-szlovák vagy bármely más, kedvezőbb elbánásban részesülő nemzetiségű, származásu, behozatalu vagy tulajdonu személyek, áruk, hajók, kocsik, vagonok és postai szállítmányok élveznek.

Minden illeték, amely a Cseh-Szlovák Allamban ezt az átmeneti forgalmat terheli, e forgalom feltételeivel összhangban kell, hogy álljon. Az átviteli áruk mentesek lesznek minden vám vagy egyéb illeték alól.

A Cseh-Szlovák Allamon át irányuló forgalomra nézve közvetlen átmeneti dijszabások és a Cseh-Szlovák Allam és valamely Szövetséges vagy Társult Hatalom között ez utóbbi Allam kívánságára, közvetlen menetjegyek és fuvarlevelekre nézve közvetlen dijszabások lesznek létesítendőek.

Az átmenet szabadsága a postai, távirdai és távbeszélői forgalomra is kiterjed.

Egyetértés áll fenn arra nézve, hogy egy Szövetséges vagy Társult Hatalom sem követelheti ezeknek a rendelkezéseknek előnyeit területének oly részére nézve, amelyen ugyanazon kérdés tekintetében nem biztosítaná a viszonyosságnak megfelelő elbánást.

Ha a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt éven belül a fentiekben megjelölt általános Egyezmény a Nemzetek Szövetségének védelme alatt nem köttetnék meg, a Cseh-Szlovák Allam jogosítva lesz bármikor a fenti rendelkezéseknek végét vetni, feltéve, hogy tizenkét hónappal előbb ezt a Nemzetek Szövetsége főtitkárságának bejelenti.

20. cikk.

A Cseh-Szlovák Allam kötelezi magát, hogy a jelen Szerződés megkötésétől számított 12 hónapon belül az I. Függelékben felsorolt nemzetközi egyezményekhez csatlakozni fog.

A Cseh-Szlovák Állam kötelezi magát, hogy a jelen Szerződés életbepetésétől számított öt éven belül, a Nemzetek Szövetségének Tanácsa által jóváhagyott és az I. Függelékben felsorolt valamely egyezmény helyettesítésére rendelt minden új egyezményhez csatlakozni fog.

A Cseh-Szlovák Kormány kötelezi magát, hogy tizenkét hónapon belül a Nemzetek Szövetsége főtítkárságának be fogja jelenteni, vajjon kíván-e a Cseh-Szlovák Állam a II. Függelékben felsorolt egyik vagy mindkét egyezményhez csatlakozni vagy sem.

A Cseh-Szlovák Állam, a viszonyosságnak megfelelő elbánást feltételezve, kötelezi magát, hogy mindaddig, amíg az I. Függelékben felsorolt két utolsó egyezményhez csatlakozni fog, a Szövetséges vagy Társult Hatalmak állampolgárai részére ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjoguk védelmét hatályos intézkedésekkel biztosítani fogja. Ha valamely Szövetséges és Társult Hatalom nem csatlakoznék az említett egyezményekhez, a Cseh-Szlovák Állam mindaddig, míg a szóbanforgó Szövetséges vagy Társult Hatalommal e célból kétoldalú szerződést vagy megegyezést nem köt, ezt a hatályos védelmet ugyanazon feltételek mellett továbbra is biztosítani fogja.

A Cseh-Szlovák Állam mindaddig, míg az I. Függelékben felsorolt többi egyezményhez nem csatlakozik, a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárai számára biztosítani fogja azokat az előnyöket, amelyek őket a szóban levő Egyezmények értelmében megilletnék.

A Cseh-Szlovák Állam beleegyezik egyébként abba, hogy a viszonyosságnak megfelelő elbánást feltételezve elismeri és megvédi a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgárainak mindazokat az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogait, amelyek területének minden részén javukra elismerést nyertek vagy a hadiállapot be nem következte esetén elismerést nyertek volna. Évégből a Cseh-Szlovák Állam részükre engedélyezni fogja azoknak a határidőknek kedvezményét, amelyeket az Ausztriával kötött Szerződés 259. és 260. cikkei megállapítanak.

I. Függelék.

Postai egyezmények.

Az egyetemes posta-egyesületre vonatkozólag Bécsben 1891. évi július hó 4-én kötött egyezmények és megegyezések.

A posta-egyesületre vonatkozólag Washingtonban 1897. évi június hó 15-én kötött egyezmények és megegyezések.

A posta-egyesületre vonatkozólag Rómában 1906. évi május hó 26-án kötött egyezmények és megegyezések.

Távíró- és szikratávíró-egyezmények.

A Szentpétervárott 1875. évi július hó 10/22-én kötött nemzetközi távíró-egyezmények.

A nemzetközi távírókonferencia által Lisszabonban 1908. évi június hó 11-én megállapított szabályzatok és díjszabások.

Az 1912. évi július hó 5-én kötött szikratávíró-egyezmény.

Vasuti egyezmények.

A Bernben 1890. évi október hó 14-én, 1893. évi szeptember hó 20-án, 1895. évi július hó 16-án, 1898. évi június hó 16-án és 1906. évi szeptember hó 19-én kötött egyezmények és megegyezések, valamint az említett egyezmények alapján létrejött és használatban álló kiegészítő rendelkezések.

A vámvizsgálat alá eső teherkocsiknak vámzárral való ellátása tárgyában 1886. évi május hó 15-én kötött megegyezés és az 1907. évi május hó 18-án kelt jegyzőkönyv.

A vasutak és a vasuti anyagok műszaki egysége tárgyában 1886. évi május hó 15-én kötött és 1907. évi május hó 18-án módosított meg-
egyeződés.

Egészségügyi egyezmény.

Az 1894. évi április hó 3-án, 1897. évi március hó 19-én és 1903. évi december hó 3-án kötött párisi és bécsi egyezmények.

Egyéb egyezmények.

Az iparban alkalmazott nők éjjeli munkájának eltöltése tárgyában 1906. évi szeptember hó 26-án kötött egyezmény.

A fehér foszfor használatának a gyufagyártásban való eltöltésére vonatkozólag 1906. évi szeptember hó 26-án kötött egyezmény.

A leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. évi május hó 18-án és 1910. évi május hó 4-én kötött egyezmények.

A fajtalan közlemények forgalmának elnyomása tárgyában 1910. évi május hó 4-én kötött egyezmény.

Az ipari tulajdon védelme tárgyában Párisban 1883. évi március hó 20-án kötött és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án módosított nemzetközi egyezmény.

Az irodalmi és művészeti művek védelme tárgyában Bernben 1886. évi szeptember hó 9-én kötött, Berlinben 1908. évi november hó 15-én módosított és a Bernben 1914. évi március hó 20-án aláírt pótljegyzőkönyvvel kiegészített nemzetközi egyezmény.

II. Függelék.

Az áruk származására vonatkozó hamis megjelölések eltöltése iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én kötött és Washington 1911-ben átvizsgált megegyezés.

A gyári védjegyek nemzetközi belajstromozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én kötött és Washingtonban 1911-ben átvizsgált megegyezés.

21. cikk.

A Szövetséges és Társult Hatalmak számára biztosított minden jog és kiváltság egyuttal minden olyan Allamra is kiterjed, amely a Nemzetek Szövetségének tagja.

A jelen Szerződés, amely francia, angol és olasz nyelven állítatott ki és amelynél eltérés esetében a francia szöveg lesz irányadó, meg fog erősíteni. A szerződés az Ausztriával kötött békeszerződéssel egyidejűleg fog életbelépni.

A megerősítő okiratok letétele Párisban fog végbemenni.

Azok a Hatalmak, amelyek Kormányának Európán kívül van a székhelye, arra szorítkozhatnak, hogy a Francia Köztársaság Kormányával párisi diplomáciai képviselőjük útján tudatják saját megerősítésük megtörténtét és ebben az esetben mielőbb át kell szolgáltatniok a vonatkozó okiratot.

A megerősítő okiratok letételéről jegyzőkönyv fog felvétetni.

A Francia Kormány minden aláíró Hatalommal közli a megerősítő okiratok letételéről felvett jegyzőkönyvnek megfelelően hitelesített egy-egy másolatát.

Ennek hiteléül a fentnevezett meghatalmazottak a jelen szerződést aláírták.

Kelt Saint-Germain-en-Layeben, az ezerkilencszáztizenkilencedik évi szeptember hó tizedikén egyetlen példányban, amely a Francia Köztársas-

ság Kormányának levéltárában marad elhelyezve és amelynek hiteles másolatát minden egyes aláíró Hatalom részére meg kell küldeni.

- (P. H.) Frank L. Polk.
- (P. H.) Henry White.
- (P. H.) Tasker H. Bliss.
- (P. H.) Arthur James Balfour.
- (P. H.)
- (P. H.) Milner.
- (P. H.) Geo. N. Barnes.
- (P. H.) A. E. Kemp.
- (P. H.) G. F. Pearce.
- (P. H.) Milner.
- (P. H.) Thos. Mackenzie.
- (P. H.) Sinha of Raipur.
- (P. H.) G. Clemenceau.
- (P. H.) S. Pichon.
- (P. H.) L.-L. Klotz.
- (P. H.) André Tardieu.
- (P. H.) Jules Cambon.
- (P. H.) Tom. Tittoni.
- (P. H.) Vittorio Scialoja.
- (P. H.) Maggiorino Ferraris.
- (P. H.) Guglielmo Marconi.
- (P. H.) S. Chinda.
- (P. H.) K. Matsui.
- (P. H.) H. Ijuin.
- (P. H.) D. Karel Kramar.
- (P. H.) Dr. Eduard Benes.

A békeszerződés 59. cikkéhez.

A nemzeti kisebbségek egyenjogúságáról szóló kormányrendelet törvénykezési szabályainak végrehajtása tárgyában a m. kir. igazságügy-miniszter 1262/1920. I. M. szám alatt bocsátott ki rendeletet (l. a Budapesti Közlöny 1920. évi január hó 23-án megjelent számában).

A magyar és az osztrák békeszerződések rendelkezéseinek összehasonlítása.

A magyar békeszerződésnek és az osztrák békeszerződésnek tudvalevőleg nemcsak a rendszere és a beosztása ugyanaz, hanem rendelkezéseik nagyrészt szóról-szóra is megegyeznek.

Annál a szoros kapcsolatnál fogva, amelyben a legutóbbi időkig Ausztriával állottunk, nem lesz érdektelen a két békeszerződés rendelkezéseit egymással összehasonlítani.

Az alábbi táblázatból kitűnik, hogy a magyar békeszerződés egyes cikkeinek az osztrák békeszerződés mely cikkei felelnek meg s hogy a békeszerződésben mely cikkeek azok, amelyeknek megfelelő rendelkezéseket a másik békeszerződés nem tartalmaz.

Ott, ahol a két békeszerződés megfelelő cikkei — a szerződő felek különbözőségéből folyó elnevezésektől s egyéb magától értetődő különbségektől eltekintve — lényegesebb eltérést mutatnak, ezekre az eltérésekre az alábbi táblázatban jegyzet alakjában utalunk. A lényegtelen eltérések nincsenek jelezve.

Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés	Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés
Bevezetés ¹⁾	Bevezetés ¹⁾	48—49. cikk	53—54. cikk
1—26. cikk	1—26. cikk	50. cikk ⁷⁾	55. cikk ⁷⁾
Függelék	Függelék	51. cikk	56. cikk
27. cikk ²⁾	27. cikk ²⁾	—	57. cikk
28—35. cikk	28—35. cikk	52. cikk	58. cikk
36. cikk ³⁾	36. cikk ³⁾	53. cikk	—
37. cikk	40. cikk	54—57. cikk	62—65. cikk
—	41. cikk	58. cikk, 1-4. bek.	66. cikk
38. cikk ⁴⁾	42. cikk ⁴⁾	58. cikk, 5. bek.	67. cikk
—	43—44. cikk	59—60. cikk	68—69. cikk
39. cikk	37. cikk	61. cikk	70. cikk
—	38—39. cikk	—	71—75. cikk
40. cikk ⁴⁾	45. cikk 1-2. bek. ⁴⁾	62. cikk, 1. bek.	76. cikk
—	45. cikk 3—5. bek.	62. cikk, 2. bek.	77. cikk
41—42. cikk	46—47. cikk	63. cikk	78. cikk
43. cikk ⁵⁾	48. cikk ⁵⁾	—	79. cikk
—	49—50. cikk	64. cikk ⁸⁾	80. cikk ⁸⁾
44. cikk 1. bek. ⁴⁾	51. cikk ⁴⁾	65—66. cikk	81—82. cikk
44. cikk 2—3. bek.	52. cikk	67—69. cikk	83—85. cikk
45. cikk ⁶⁾	59. cikk ⁶⁾	70. cikk ⁴⁾	86. cikk ⁴⁾
46. cikk	—	71. cikk	—
47. cikk 1. bek. ⁴⁾	60. cikk ⁴⁾	72. cikk	87. cikk
47. cikk 2—3. bek.	61. cikk	73. cikk	88. cikk

Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés	Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés
74. cikk, 1. bek.	89. cikk	177. cikk, 3. bek.	—
74. cikk, 2. bek.	90. cikk	178. cikk	193. cikk, 2. bek.
75—78. cikk	91—94. cikk	179. cikk	194. cikk
79. cikk	95. cikk	—	195. cikk
80—85. cikk	96—101. cikk	—	I—IV. Függ.
86—93. cikk	102—109. cikk	180. cikk	197. cikk
94—96. cikk	110—112. cikk	181. cikk ²⁰⁾	198. cikk ²⁰⁾
97—101. cikk	113—117. cikk	182. cikk	199. cikk
102—103. cikk	118—119. cikk	183. cikk ²¹⁾	200. cikk ²¹⁾
104. cikk ⁹⁾	120. cikk ⁹⁾	184—185. cikk	201—202. cikk
105—106. cikk	121—122. cikk	186. cikk ²²⁾	203. cikk ²²⁾
107. cikk ¹⁰⁾	123. cikk ¹⁰⁾	Függelék ²³⁾	Függelék ²³⁾
108. cikk ⁹⁾	124. cikk ⁹⁾	187—188. cikk	204—205. cikk
109—110. cikk	125—126. cikk	189. cikk ²⁴⁾	206. cikk ²⁴⁾
111—112. cikk	127—128. cikk	Függelék	Függelék
113—114. cikk	129—130. cikk	190. cikk	207. cikk
—	131. cikk	191. cikk ²⁵⁾	208. cikk ²⁵⁾
115. cikk ¹¹⁾	132. cikk, 1—4. bek. ¹¹⁾	192. cikk	209. cikk
116. cikk	132. cikk, 5. bek.	193. cikk ²⁶⁾	210. cikk ²⁶⁾
117—119. cikk	133—135. cikk	194—199. cikk	211—216. cikk
I—V. Táblázat	I—V. Táblázat	200—203. cikk	217—220. cikk
120. cikk ¹²⁾	136. cikk ¹²⁾	204. cikk ²⁷⁾	221. cikk ²⁷⁾
121. cikk	137. cikk	205—206. cikk	222—223. cikk
122. cikk ¹³⁾	138. cikk ¹³⁾	—	224. cikk, 1. p.
123—127. cikk	139—143. cikk	207. cikk, 1—3 p. ⁴⁾	224. cikk 2—4. p. ⁴⁾
128—132. cikk	144—148. cikk	207. cikk, 4. p.	—
133—136. cikk	149—152. cikk	207. cikk, 5. p.	224. cikk, 5. p.
137. cikk ¹⁴⁾	153. cikk ¹⁴⁾	207. cikk, 6. p.	—
138—139. cikk	154—155. cikk	208. cikk	—
140—143. cikk	156—159. cikk	209. cikk	225. cikk
144—147. cikk	160—163. cikk	210. cikk, 1—2. bek.	226. cikk
148. cikk ¹⁵⁾	164. cikk ¹⁵⁾	210. cikk, 3. bek.	227. cikk
149—154. cikk	165—170. cikk	211—214. cikk	228—231. cikk
155—156. cikk	171—172. cikk	215—216. cikk	232—233. cikk
157—160. cikk	173—176. cikk	217—230. cikk	234—247. cikk
161—164. cikk	177—180. cikk	231. cikk	248. cikk
165. cikk ⁴⁾	181. cikk ⁴⁾	Függelék ²⁸⁾	Függelék ²⁸⁾
166—169. cikk	182—185. cikk	232. cikk, I. p. ²⁹⁾	249. cikk ²⁹⁾
170. cikk ¹⁶⁾	186. cikk ¹⁶⁾	232. cikk, II—IV. p.	—
171—174. cikk	187—190. cikk	233. cikk	250. cikk
I. Függ.	I. Függ.	Függelék ³⁰⁾	Függelék ³⁰⁾
II. Függ. ¹⁷⁾	II. Függ. ¹⁷⁾	234. cikk ³¹⁾	251. cikk ³¹⁾
III. Függ.	III. Függ.	235—238. cikk	252—255. cikk
IV. Függ. 1—5. § ¹⁸⁾	IV. Függ., 1—5. § ¹⁸⁾	Függelék	Függelék
IV. Függ., 6. §.	—	239. cikk	256. cikk
—	IV. Függ., 6—7. §	Függelék	Függelék
V. Függ. ¹⁹⁾	V. Függ. ¹⁹⁾	240. cikk	257. cikk
VI. Függ. ¹⁴⁾	VI. Függ. ¹⁴⁾	241—245. cikk	258—262. cikk
175—176. cikk	191—192. cikk	246—248. cikk	263—265. cikk
177. cikk, 1. bek.	193. cikk, 1. bek.	249. cikk ³²⁾	266. cikk ³²⁾
177. cikk, 2. bek.	196. cikk	250. cikk ³³⁾	267. cikk ³³⁾

Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés	Magyar békeszerződés	Osztrák békeszerződés
251—254. cikk 255. cikk ³⁴⁾	268—271. cikk 272. cikk ³⁴⁾	305. cikk —	— 321. cikk
256—258. cikk 259. cikk	273—275. cikk —	306. cikk ³⁹⁾	322. cikk ³⁹⁾
260—267. cikk	276—283. cikk	307. cikk, 1—2. bek. 307. cikk, 3. és 4. bek.	323. cikk 324. cikk
268—273. cikk 274. cikk	284—289. cikk 290. cikk	308. cikk.	325. cikk
275. cikk ³⁵⁾	291. cikk ³⁵⁾	309—310. cikk	326—327. cikk
276—284. cikk	292—300. cikk	311—313. cikk	328—330. cikk
285—287. cikk 288. cikk ³⁶⁾	301—303. cikk 304. cikk ³⁶⁾	314. cikk	331. cikk
289—291. cikk —	305—307. cikk 308. cikk	315—327. cikk	332—344. cikk
292. cikk, 1—3. bek. ³⁷⁾	309. cikk ³⁷⁾	328—348. cikk	345—365. cikk
292. cikk, 1—3. bek. ³⁷⁾	310. cikk ³⁷⁾	349—351. cikk	366—368. cikk
293. cikk	—	352—354. cikk	369—371. cikk
294. cikk	311. cikk	Függelék	Függelék
295—299. cikk	312—316. cikk	355. cikk	372. cikk
300. cikk	317. cikk	356—357. cikk	373—374. cikk
301. cikk	318. cikk	Függelék	Függelék
302. cikk ³⁸⁾	319. cikk ³⁸⁾	358—364. cikk	375—381. cikk
303. cikk	—	Záró rendelkezések	Záró rendelkezések
304. cikk	320. cikk	Jegyzőkönyv Nyilatkozat	Jegyzőkönyv Nyilatkozat
		—	Külön nyilatkozat

1) A magyar Bsz. bevezetésének nyolecadik bekezdésében előforduló hivatkozás a Magyarországgal 1918. évi november 13-án kötött katonailag egyezményre az osztrák Bsz. bevezetésében nincs meg, viszont az osztrák Bsz. bevezetésében a meghatalmazottak felsorolását megelőző három bekezdés a magyar Bsz. bevezetéséből hiányzik. A meghatalmazottak felsorolásánál előforduló nevek túlnyomó részben különböznek a két Bsz.-ben.

2) A magyar Bsz. 27. cikke Magyarország, az osztrák Bsz. 27. cikke pedig Ausztria határait állapítja meg s így e két cikk rendelkezései természetesen egészen eltérnek egymástól.

3) Az osztrák Bsz. 36. cikke négy bekezdésből áll; a magyar Bsz. 36. cikke ellenben e rendelkezések közül — lényegesen eltérő szövegezéssel — csupán az első bekezdésben foglaltakat tartalmazza.

4) Részben eltérő szöveg.

5) Az osztrák Bsz. 48. cikkének második bekezdése nincs meg a magyar Bsz. 43. cikkében.

6) Eltérő szöveg.

7) Az osztrák Bsz. 55. cikkének második bekezdése nincs meg a magyar Bsz. 50. cikkében.

8) Az osztrák Bsz. 80. cikke alapján Magyarország javára nem lehet optálni, holott a magyar Bsz. 64. cikke alapján Ausztria javára lehet.

9) A magyar hadsereg létszáma 35.000 főben, az osztráké 30.000 főben van megállapítva.

10) A magyar Bsz. 107. cikke első bekezdésének utolsó mondata nincs meg az osztrák Bsz. 123. cikkében.

- 11) A magyar Bsz. 115. cikke első bekezdésének utolsó mondata nincs meg az osztrák Bsz. 132. cikkében.
- 12) A magyar Bsz. 120. cikke utolsó bekezdésének második mondata nincs meg az osztrák Bsz. 136. cikkében.
- 13) A magyar Bsz. 122. cikkének utolsó bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 138. cikkében.
- 14) Az első bekezdés részben eltérő szövegezésű.
- 15) A magyar Bsz. 148. cikkének második bekezdésében megállapított határidő (1920. január 1.) helyett az osztrák Bsz. 164. cikkének második bekezdésében 1919. június 1. van határidőül megállapítva.
- 16) A magyar Bsz. 170. cikke a világháborút 1914—1920. évi háborúnak nevezi, az osztrák Bsz. 186. cikke ellenben 1914—1919. évi háborúnak.
- 17) A II. Füg. 16. §-ának utolsó bekezdése részben eltérő szövegezésű a két Bsz.-ben.
- 18) A IV. Füg. 3. §-ánál az osztrák Bsz.-ben előforduló második bekezdés nincs meg a magyar Bsz.-ben; további eltérés, hogy az osztrák Füg. 2. a) pontjában és a 4. §. harmadik bekezdésében nincs szőlővasúti anyagokról.
- 19) Az V. Füg. 1. §-ánál a magyar Bsz.-ben előforduló utolsó bekezdés nincs meg az osztrák Bsz.-ben. A 3. §-ban megállapított határidő a magyar Bsz.-ben 1920. július 1., az osztrák Bsz.-ben 1920. január 1.
- 20) Az első bekezdés első mondata és a második bekezdés vége részben eltérő szövegezésű; a magyar Bsz. 181. cikkének harmadik és ötödik bekezdése, valamint ennek a) és b) pontjai nincsenek meg az osztrák Bsz. 198. cikkében.
- 21) A magyar Bsz. 183. cikkének utolsó bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 200. cikkében.
- 22) Az 1. pont első bekezdése részben eltérő szövegezésű; ezenkívül a magyar Bsz. 186. cikke 2. pontjának első bekezdésében előforduló utolsó mondat nincs meg az osztrák Bsz. 203. cikkében.
- 23) Az osztrák Füg. 1. és tizedik bekezdésének második mondata nincs meg a magyar Füg. 1. és tizedik bekezdésében, viszont a magyar Füg. 1. és tizedik bekezdése nincs meg az osztrák Füg. 1. és tizedik bekezdésében.
- 24) A 6. pont részben eltérő szövegezésű. A magyar 189. cikkben előforduló 15. pont nincs meg az osztrák 206. cikkben.
- 25) A második bekezdés részben eltérő szövegezésű. Az osztrák Bsz. 208. cikke utolsóelőtti bekezdésének 3. pontja nincs meg a magyar Bsz. 191. cikkében. Az utolsó bekezdésben előforduló felsorolás a magyar Bsz.-ben nem tesz említést a Lengyel Királyságról.
- 26) Az 1. pont eltérő szövegezésű.
- 27) A magyar Bsz. 204. cikke az 1906. évi osztrák-magyar vámtarifára, az osztrák Bsz. 221. cikke pedig az 1906. évi február hó 13-iki osztrák-magyar vámtarifára utal.
- 28) A Füg. 3. §-a, valamint a 11. és 16. §-ok első bekezdése részben eltérő szövegezésűek a két Bsz.-ben.
- 29) A b) pont utolsó bekezdése részben eltérő szövegezésű a két Bsz.-ben.
- 30) Az 1. §. utolsó bekezdése részben eltérő szövegezésű a két Bsz.-ben.
- 31) Az osztrák Bsz. 251. cikke c) pontjában előforduló hivatkozás Braziliára nincs meg a magyar Bsz. 234. cikkében.
- 32) A hatodik bekezdés részben eltérő szövegezésű. A magyar Bsz.

249. cikkének utolsó két bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 266. cikkében.

³³⁾ A magyar Bsz. 250. cikkének harmadik bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 267. cikkében.

³⁴⁾ A magyar Bsz. 255. cikkének utolsó bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 272. cikkében.

³⁵⁾ Az első bekezdés részben eltérő szövegezésű. Az osztrák Bsz. 291. cikkének második bekezdése nincs meg a magyar Bsz. 275. cikkében.

³⁶⁾ A magyar Bsz. 288. cikkének második bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 304. cikkében.

³⁷⁾ A magyar Bsz. 292. cikkének harmadik bekezdése az osztrák Bsz. 309. és 310. cikkének utolsó bekezdéseitől némi eltérést mutat.

³⁸⁾ A magyar Bsz. 302. cikkének második és harmadik bekezdése nincs meg az osztrák Bsz. 319. cikkében.

³⁹⁾ A második pont eltérő a két Bsz.-ben.

Betűsoros mutató

a Békeszerződéshez.

A magyar békeszerződés nagy anyagánál, valamint az abban szabályozott kérdések rendkívüli sokféleségénél fogva egy teljes részletességgel megszerkesztett betűsoros mutató önálló kötetet tenne ki. Erre való tekintettel — figyelembe véve a jelen mű célját is — a mutató összeállításánál bizonyos rövidsége kellett törekedni, s ebből az okból az alábbi betűsoros mutató nem is tart igényt arra, hogy a teljes részletesség kiválmáinak mindenben megfeleljen. Remélhető azonban, hogy a mutató ebben a korlátozott terjedelmében is alkalmas lesz az olvasót a békeszerződés cikkeinek utvestőiben eligazítani.

A betűsoros mutató használatát illetően a következőket kell kiemelni:

A mutatóban előforduló számok (pl. 189.) a békeszerződésnek arra a cikkére utalnak, amely a vonatkozó rendelkezést tartalmazza. A cikkre utaló számhoz törtvonal alatt kapcsolt szám vagy betű (pl. 189/4., vagy 231/c) az illető cikk bekezdését vagy pontját jelzi. Végül a békeszerződés függelékei az azokat közvetlenül megelőző cikk számának felhívásával jeleltettek meg (pl. 233. Függ. 3. §.).

A. Á.

Abaujnádas, 27/4.
Abaujvár, 27/4.
Ablaküveg újjáépítéshez, 174. IV. Függ. 2—6. §.
Acél újjáépítéshez, 174. IV. Függ. 2—6. §.
Adatszolgáltatás Szövetséges és Társult kormányok részére, 77/2.
Adók kivetése, 211/c.
 — kivetése nemzetközi folyamón, 280.
Adományok volt Magyar Királyság állampolgárai részére, 249.
Ador Gusztáv, 233. Függ. 24. §., 39.
Adós Hivatal, 231. Függ. 2. §.
Adriai tengerhez átmenet szabadsága, 291.
Afrika segédcirkáló, 121.
Aknarakó hajók, 122/3.
Aknák kiszolgáltatása, 125.
Alapítványok, 232/III.
 — volt Magyar Királyság állampolgárai részére, 249.

Alkonzulok kinevezése Magyarországra, 214.
Alsómhályi, 27/4.
Altítók szolgálati kötelezettsége, 110.
Ant, 27/3.
Antonienhof, 27/1., 27/4.
Anyagok átadása fegyverszüneti szerződés alapján, 182.
Arad vármegye, 27/3.
Aranyfedezete első török bankjegykibocsátásnak, 193/1.
Aranykiviteli tilalom, 180/2.
Aranymennység kiszolgáltatása versailles-i békeszerződés alapján, 193/4.
Argentina segédcirkáló, 121.
Argentínai Köztársaság a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Asztély, 27/4.
Atyás, 27/3.
Ausztrália a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Ausztria határainak elismerése, 74/1—2.

Ausztria-Magyarország volt uralkodócsaládjának magánjvai, 83/2., 92/3., 191/2.
Ausztriai vevők kedvezményezése, 208/3.
Ausztriára vonatkozó politikai rendelkezések, 71.
Ausztriával kötött békeszerződés, 189/1—4., 6., 193/1.
 — kötött egyezmények, 225.
 — kötött szállítási megállapodás, 208/1.
 — szemben kiviteli korlátozások, 208/2.
 — szemben különös vámelbáns biztosítása, 205.
 — szemben Magyarország határai, 27/1.
Ágvuk száma magyar hadseregben, 104/3.
Állam, mint a Nemzetek Szövetségének tagja, 1/2.
Államadóssági Bizottság Egyiptomban, 90.
Államadósságok áthárulása, 186/1—2.
 — átvállalása, 186/1—2.
 — felosztása, 187/1.
Állami bizottságokban képviseletijogról lemondás, 192.
Államjavak és birtokok átháramlása, 191.
Állampolgárai volt Magyar Királyságnak, 246.
Állampolgárság elismerése Magyarországon, 56.
 — megszerzése Cseh-Szlovák-Államban, 62.
 — megszerzése Szerb-Horvát-Szlovén-Államban, 62.
 — megszerzése születéssel, 57.
 — utódállamokban, 61.
Állampolgárságról szóló rendelkezések, 61—66.
Állandó bizottság fegyverkezés ellenőrzésére, 9.
 — Nemzetközi Biróság, 14., 343—348., 354.
 — Nemzetközi Biróság táviróegyezmény értelmezésére, 310/7.
 — Vízügyi Műszaki Bizottság, 293.
Állatok pótlása, 174, IV. Füg. 2—6. §.
 — visszaszolgáltatása jóvátételre, 168—169.
Álmosá, 27/3.
Általános hadkötelezettség Magyarországon, 103.
 — rendelkezések III. Részhez, 78—78.

Általános rendelkezések V. Részhez, 140—143.
 — rendelkezések VIII. Részhez, 161—174.
 — rendelkezések X. Rész I. Fejezetéhez, 215—216.
Ápolási költségei megszálló hadseregeknek, 181.
Ártánd, 27/3.
Áruátviteli kedvezmény, 203.
Árubeviteli kedvezmény és mentesség, 203.
Árucikkek pótlása, 174, IV. Füg. 2—6. §.
Árutorgalma magyar hajóknak, 277.
Árukiviteli kedvezmény és mentesség, 203.
Áruk átmenete Magyarország határan, 271/1.
 — beviteli vámja, 200.
 — kiviteli vámja, 202.
 — szabad átmenetele, 268/1.
 — szállításának kedvezményes elbánsása, 295.
Árutözsdei ügyletek, 238. Füg. 4. §.
Áthelyezése Nemzetek Szövetsége székhelyének, 7/2.
Átadása levéltáraknak, tervrajzoknak, okiratoknak, 77.
Átcsatolt területek kikötőinek és vasútjainak átengedése, 301.
 — területekre vonatkozó rendelkezések, 246—259.
 — területen levő magyar hivatalos iratok és okmányok, 178.
Átengedett területek közigazgatásának levéltárai, okiratai, okmányai, 77.
Áthárulása biztosított államadósságoknak, 186/1.
Átmenet szabadsága az Adriai tengerhez, 294.
Átmeneti áruk vámmentessége, 268/3.
 — forgalom szabadsága, 268/1.
 — illetek, 268/2—4.
Átmenő forgalom nemzetközi folyamon, 279.
 — forgalom szabadságának biztosítása, 23/e.
Átrepülési jog, 260—262.
 — jog korlátozása, 263.
Átruházása jóvátételi követeléseknek és jogoknak, 196.
Átutazó kívándorlók ellenőrzése 269.
Átvezetési joga cseh—szlovák vonatoknak, 306—307.
Átviteli kedvezmények, 203.

B.

Badaló, 27/4.
Bagamér, 27/3.
Bankjegyek alakjában vállalt kötelezettségek, 186/2., 188.
 — lebélyezése, 186. Füg.
 — megsemmisítése, 189. Füg. 3. §.
Barabás, 27/4.
Baranyavár, 27/2.
Barnaszén szállítása Lengyel- és Cseh-Szlovák országba, 207/4.
Baron Bruck segédcirkáló, 121.
Baron Call segédcirkáló, 121.
Batár, 27/4.
Battonya, 27/3
Bácsmadaras, 27/2.
Bánásmód a Szövetséges és Társult Hatalmak állampolgáraival, 211-214,
Bányajogok Marokkóban, 83/4.
Becserélése lebélyezettértékpapíroknak, 188.
 — felülbélyezett bankjegyeknek, 189/2.
Becsület ellen irányuló károk, 174. I. Füg. 3.
Behozatala fegyvernek, lőszernek és hadi anyagnak, 118.
 — légi járóműveknek és motoroknak, 131.
Beiktatása nemzetközi szerződéseknek és megállapodásoknak, 18.
Belföldi kereskedelmi légi forgalom, 265.
Belgium a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
 — képviselői a Nemzetek Szövetségében, 4/1.
 — kiküldötti Jótételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2. §.
Belgiumra vonatkozó politikai rendelkezések, 67.
Belt tengerszorosban hajózási illetékek, 217/7.
Benge, 27/2.
Bennszülött lakossággal bánásmód, 23/b.
Bennszülöttek katonai kiképzése 22/5,
Berecsomaköz, 27/3.
Beregurány, 27/4.
Bereg vármegye, 27/4.
Berek-Böszörmény, 27/3.
Beremend, 27/2.
Berki-tanya, 27/4.
Bernece, 27/4.

Berni egyezmény ipari tulajdon védelméről, 241.
 — egyezmény irodalmi- és művészeti művek védelméről, 222.
 — vasuti árufuvarozási egyezmények, 296.
Beszolgáltatása osztrák-magyar bankjegyeknek, 189/4—5., 189. Füg. 1. §.
Betegségek elhárítása és legyőzése, 23/f.
Bevitele áruknak és nyersterményeknek, 200.
Beviteli kedvezmények, 203.
 — vámok, illetékek és tilalmak, 270.
Bécsi kongresszus, 358.
 — szerződés 1866. október 3-áról, 179.
Béke fenntartását biztosító megegyezések, 21.
Békeszerződés Ausztriával, 189/1., 4., 6., 193/1.
 — életbelépése, 364/6—8.
 — megerősítése, 364/2.
 — Németországgal, 163/1., 193/4.
Békeszerződések a volt Osztrák—Magyar Monarchia szövetségeivel, 74/2.
Bérez, 27/2.
Bihardíószeg, 27/3.
Bíráskodás Egyiptomban, 88.
Bíróság előtti védelme idegen állampolgároknak, 212.
Blórsági itéletek Olaszországhoz csatolt területeken, 40.
Bizottság alakítása fegyverkezés ellenőrzésére, 9.
 — hajók elosztására, 284/6—7.
 — magyar hadifoglyok hazaszállítására, 145.
 — siremlékek gondozására, 155/2.
Biztosítása jogoknak és előnyöknek idegen állampolgárok javára, 226., 229.
 — Nemzelek Szövetsége megállapodásai betartásának, 16/2.
Biztosítási szerződések, 238. Füg. 8—23. §.
Biztosító társaságok átcsatolt területeken, 255.
Biztosított államadósságok hárulása, 186/1.
Bodrog, 27/4.
Bodrogszerdahely, 27/4.
Bodrogszög, 27/4.
Bodva, 27/4.
Bodvavendégi, 27/4.

- Bolivia* a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Bors, 27/3.
Borsi, 27/4.
Bosznia segédcirkáló, 121.
Bosznia—Hercegovina ingatlanai és javai, 191/6., 8.
 — Hercegovina jövedelmei, 186/2.
 — Hercegovina tartományi adóssága, 187/2.
Bozsva, 27/4.
Bödeháza, 27/2.
Börvény, 27/3.
Brazília a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
 — képviselői Nemzetek Szövetségében, 4/1.
Bresztlitovszki békeszerződés kedvezményeiről lemondás, 193/2.
 — szerződések semmissége, 72/1.
Brit Birodalom a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
 — Dominium 231.
 — konzuli bíróságok 88.
Brixeni Hercegeárség ingatlanai, 191/2.
Bucsu, 27/1.
Budapesti drótnélküli táviróállomás, 127/1.
Buffel segédcirkáló, 121.
Bukaresti békeszerződés kedvezményeiről lemondás, 193/2.
Bulgár állampolgárok jogainak kiszajátítása vállalatokban, 195.
Bulgária határainak elismerése, 74/1—2.
Bulgáriára vonatkozó politikai rendelkezések, 70.
Bulgáriával kötött egyezmények, 225.
Buzita, 27/4.
Bútorok ujjáépítéshez 174. IV. Függ. 2—6. §.
Büntető rendelkezések, 157—160.

C. Cs.

- Carolina* segédcirkáló, 121.
Cement ujjáépítéshez, 174. IV. Függ. 2—6. §.
Cimletkibocsátás, 186. Függ.
Cimlészteri államadóságok áthárítása, 186/2.
Családi alapítványok 249.
Csanád vármegye, 27/3.
Csanólos, 27/3.
Csaronda, 27/4.

- Csata-losonczi* vasútvonala, 302/2.
Csatlakozás a Nemzetek Szövetségének Egyességokmányához, 1/1.
Csatornákon szabad átmenet engedélyezése, 268/1.
Csáktornya-gyékényesi vasútvonala, 303.
Cseh királyság ingatlanai és javai, 191/8.
Cseh-Szlovák Állam határainak elismerése, 74/1.
 — Szlovák Állam részére táviróvonalak létesítése, 310.
 — Szlovák Állammal különös vámelhánás biztosítása, 205.
 — Szlovák Állam szabad közlekedése az Adriához, 306.
 — Szlovák Állammal szállítási megállapodás, 207.
 — szlovák állampolgárság megszerzése, 62.
 — Szlovák Államra vonatkozó politikai rendelkezések, 48.
Cseh-Szlovákország a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
 — Szlovákország kiküldöttei Jóvá-tételi Bizottságban, 174. II. Függ. 2—3. §.
 — Szlovákországgal szemben Magyarország határai, 27/4.
 — szlovák vonatok átvezetési joga, 306—307.
Csendes-Oceán szigetei, 22/6.
Csendőrök létszáma, 107.
Csenger, 27/3.
 — Bágos, 27/3.
 — Ujfalú, 27/3.
Csentevölgy, 27/2.
Csereforgalmi tárgyakra egyezmények kötése, 207.
Csikéria, 27/2.
Csile a Nemzetek Szövetségében. 26. Függ.
Csoma, 27/4.
Csokaly, 27/3.
Csökkentése fegyverkezésnek, 8.
Cyclop segédcirkáló, 121.

D.

- Dalmat* segédcirkáló, 121.
Dandár szervezete és létszáma, 119. III. Táblázat.
Dara, 27/3.
Darócz, 27/4.
Dátyok, 27/2.

- Dámóc*, 27/4.
Dánország a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Degenfeld-tanya, 27/4.
Déda, 27/4.
Dédes, 27/2.
Délafrika a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Délnyugat-Afrika, 22/6.
Díjszabási kedvezmények biztosítása, 273.
Diplomáciai lakások és helyiségek 95/1., 99/2.
Dobroda, 27/4.
Domahida, 27/3.
Dombegyház, 27/3.
Dominium, mint a Nemzetek Szövetségének tagja, 1/2.
Domonkosja, 27/2.
Dozmat, 27/1.
Döntőbíró vontatógőzösök átengedése, 284/2., 4—5.
Dráva, 27/2.
Drótnélküli táviróállomás Budapesten, 127/1.
 — táviróállomások építése, 127/2.
Drummond, Sir James Eric, a Nemzetek Szövetségének főtitkára, 26. Füg.
Duna mint határ, 27/2., 4.
 — nemzetközi igazgatása, 275/2.
 — nemzetközivé nyilvánítása, 275/1.
Dunabizottság, 285—286.
Dunai flottillák, 120/2.
 — folyamrendőri szolgálat, 120/3.
 — Nemzetközi Bizottság tagjai, 286.
 — szabályozási és javítási munkálatok, 290.
Dunára vonatkozó különös szabályok, 285—291.
 — vonatkozó rendelkezések, 275—291.

E. É.

- Egészség* ellen okozott károk, 174.
 I. Füg./3.
Egészségügyi egyezmény, 217/16.
Egyességokmánya Nemzetek Szövetségének, 1—26.
Egyességokmányhoz csatlakozásra meghívott államok, 26. Füg.
Egyesült államok I. Északamerikai Egyesült Államok.
Egyetemes értekezlet a munka szervezésére, 316/1.

- Egyetemes* értekezlet eljárási szabályai, 328—335.
 — Értekezlet első ülészaka, 352.
 — Értekezlet tagjai és jogaik, 317—318.
 — Értekezlet ülései, 319.
 — Postaegyesület 218.
 — Postaegyesület Nemzetközi irodája, 6/5.
Egyezmény légi közlekedésről, 267.
 — nemzetközi hajózható utakról, 283.
Egyezmények a vasuti árufuvarozás tárgyában, 296.
 — Belgiummal, 67.
 — fegyverkereskedésről, 356.
 — Magyarország és az utódállamok lakossága érdekeinek szabályozásáról, 78.
 — Németalfölddel, 67.
 — szesz italokkal üzött kereskedésről, 356.
Egyezménytervezet a munka szabályozásáról, 333—335.
Egyiptom feletti protektorátus, 86.
Egyiptomban bíraskodás magyar állampolgárok felett, 88.
 — kapitulációs jogokról lemondás, 86.
Egyiptomban magyar állampolgárok jogállása, 89.
Egyiptomi Államadóssági Bizottság, 90.
 — áruk behozatala, 93.
 — egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári Tanács, 91/2.
Egyiptommal kötött szerződések, 87.
Egyiptomra vonatkozó szerződések, 87.
Egységes hangvilla megállapítása, 217/19.
Elbai hajózási illetékek megváltása, 217/8.
Elek, 27/3.
Elemi iskolai oktatásban kisebbségek védelme, 59.
Elvülési határidők, 235.
 — határidők átcsatolt területeken, 252.
Elteljesítési költségei megszállt hadseregeknek, 181.
Elidegenítési rendelő intézkedések meghatározása, 233. Füg. 3. §.
 — rendelő intézkedésekből kárterítési igény, 232/a., d., e—h.
Elisabeth segédcírkáló, 121.
Elismervényei Jóvátételi Bizottságnak, 174. II. Füg. 15. §.

Eljárása az Egyetemes Értekezletnek, 328—335.

Ellenőrző Bizottságok I. Szövetségközi Ellenőrző Bizottságok.

Ellenségek között kötött szerződések, 234.

Ellenséges adósok, 231. Füg.

— aktívák és vagyontárgyak fölötti rendelkezés, 184.

— hitelezők, 231. Füg.

— országokban javak, jogok és érdekek 233. és Füg.

— szerződő felek, 238. Füg. 1. §.

— tartozások, 231. Füg.

Elmulasztása jóvátételi kötelezettségnek, 174. II. Füg. 17—18. §.

Elnöke Jóvátételi Bizottságnak, 174. II. Füg. 6. §.

Elosztása a szövetséges államok közt vitás hajóknak, 284/5—7.

Előnyök biztosítása idegen állampolgárok javára, 226., 229.

Elsőbbségi jog Magyarországra vagyónaira és jövedelmeire, 180., 183.

Elsüllyedt hajókra vonatkozó igények, 174. III. Füg. 8. §.

Elszakított területen lakók ipari tulajdonjogai, 247.

Elszállásolási költségei megszálló hadseregeknek, 181.

Eltűntek felkutatására alakult bizottságok, 152. I.

Elvámolási eljárás, 201.

Equador a Nemzetek Szövetségében 26. Füg.

Erdőőrök létszáma, 107.

Eredeti tagjai Nemzetek Szövetségének, 26. Füg.

Erőszakoskodásból okozott károk, 164. I. Füg./2.

Esztergapadok pótlása, 174. IV. Füg. 2—6. §.

Európai államokra vonatkozó politikai rendelkezések, 67—72.

— De la Bizottság, 285—286.

Európai Nyitány Magyarországra érdekei, 29—101.

Executio, 40/1.

Éjjeli munka, 354. Füg./3. b., 4. b.

— munka tilalma, 354. Füg./5.

Értelmezési költségei megszálló hadseregeknek, 181.

Ételmiszerszállítási megállapodás, 207/1.

Ételbelépése a békeszerződésnek, 364/6—8.

Ételbiztosítások, 238. Füg. 11—14. §.

Épületei Nemzetek Szövetségének, 7/5.

Épületfa újjáépítéshez, 174. IV. Füg. 2—6. §.

Épületfára opció biztosítása, 174. V. Füg. 1. §.

Érdekei magyar állampolgároknak, 250.

Érdekek ellenséges országokban, 233. és Füg.

Érkenéz, 27/3.

Érmihályfalva, 27/3.

Érselind, 27/3.

Értelmezése szerződésnek, 13/2.

Értékügyletek, 238. Füg. 4. §.

Értéke újjáépítéshez szállított anyagoknak, tárgyaknak és állatoknak, 174. IV. Füg. 5. §.

Értékpapírok alakjában vállalt kötelezettségek, 186/2., 188.

— lebegvézése, 188.

— visszaszolgáltatása jóvátételre, 168—169.

Északamerikai Egyesült-Államok a Nemzetek Szövetségében, 26 Füg.

— Egyesült-Államok kiküldöttei a Jóvátételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2—3. §.

F.

Faji kisebbségek, I. Kisebbségek védelme.

Fajtanak közlemények forgalma, 217/15.

Fatermékekre opció biztosítása, 174. V. Füg. 1. §.

Fedezet nyújtása jóvátételnél, 174. II. Füg. 12. §/a.

Fedőcserep újjáépítéshez, 174. IV. Füg. 2—6. §.

Fegyelmi büntetés alatt álló hadifoglyok hazaszállítása, 148.

Fegyver behozatala, 118.

— kiszolgáltatása, 117., 125.

Fegyverkereskedelem ellenőrzése, 23/d.

— megtiltása, 22/5.

Fegyverkereskedésre vonatkozó egyezmények, 356.

Fegyverkezés csökkentése, 8.

— mértéke, 8/6.

Fegyverszüneti szerződés 1918. évi november 3-áról, 128., 141., 180/1., 181/1., 182.

— szerződésen alapuló hadműveletek, 181/5.

Fegyvertárak megszüntetése, 115/4.
Fegyverzet magyar hadseregnél, 113.
 — és lőszer legnagyobb mennyisége, 119. V. Táblázat.
Fehér foszfor használatának tilalma, 223/1., 354. Füg./5.
Fekete-Víz, 27/4.
Feljegyzések visszaszolgáltatása Magyarországnak, 178.
Felmondása Nemzetek Szövetségének, 13.
Feloztandó magyar államadósság, 186. Füg.
Felsőberezeki, 27/4.
Felső-szavojai szabadterületek, 358/2. és Füg.
Felszámolása ellenséges állampolgárok javainak, 232 a., h.
 — magyar állampolgárok javainak, 232 b—c.
 — az Osztrák-Magyar Banknak, 189. 6—14. §.
Fel számolási jövedelmek kifizetése, 232 i.
Felszerelések pótlása, 174. IV. Füg. 2—6. §.
Felszerelési költségei megszálló hadseregeknek, 181.
Felülbélyegzett bankjegyek becserélése, 189 2.
Felülbélyegzése az Osztrák-Magyar Bank bankjegyeinek, 189/1.
Felülvizsgáló és Kiegyenlítő Hivatalok, 231. és Füg. 1—25. §.
Fenntartási költségei megszálló hadseregeknek. 181.
Fertőboz, 27/1.
Fertőcsatorna, 27/1.
Fertőszalmás, 27/3.
Fertő-tó, 27/1.
Fény, 27/3.
Filokszéra elleni védőrendszabályok, 217/21.
Fiumére vonatkozó politikai rendelkezések, 53.
Fizetése megszálló hadseregeknek, 181.
 — tartozásoknak, 231.
Fizetési határidők és feltételek jóvátételnél, 164.
 — tervezete jóvátételi tartozásoknak, 163/3.
Fogyatartása hadifogyoknak, 149.
Fójtó gázok előállításának és behozatalának tilalma, 119.

Folyamhajózási tonnatartalomban szenvedett kár pótlása, 174. III. Füg. 5. §./2—3.
Folyami hajók visszaadása. 174. III. Füg. 5. §./1.
Folyamrendőri szolgálat a Dunán, 120/3.
Folyás, 30.
Folytatólagos fizetések jóvátételi követelések kielégítésére, 167.
Főhatalmak képviselői Nemzetek Szövetségének Tanácsában, 4/1.
Főherceglak, 27/2.
Főirodaja Jóvátételi Bizottságnak, 174. II. Füg. 5. §.
Főkonzulok kinevezése Magyarországra, 214.
Főtthkára Nemzetek Szövetségének, 6/1., 26. Füg.
Francia idegen légió, 142/3.
 — protektorátus Marokkó felett, 81.
Franciaország a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
 — kiküldöttei jóvátételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2—3. §.
Füles, 27/1.
Fütes költségei megszálló hadseregeknek, 181.
Fűtőkészülékek újjáépítéshez, 174. IV. Füg. 2—6. §.

G. GY.

Gablonz segédcirkáló, 121.
Gaea segédcirkáló, 121.
Garbolcz, 27/3.
Gastein segédcirkáló, 121.
Gazdasági erőforrások felhasználása jóvátételre, 166.
 — rendelkezések, 200—259.
Gazdasági rendelkezések az Olaszországhoz csatolt területeken lakó személyekről, 39.
Gáborjánháza, 27/2.
Genf, mint a Nemzetek Szövetségének székhelye, 7/1.
Geszt, 27/3.
Gex vidék szabadterületei, 358/2. és Füg.
Gépek pótlása, 174. IV. Füg. 2—6. §.
Géppuskák száma magyar hadseregben, 104/3.
Gigant segédcirkáló, 121.
Golai vasuti állomás, 303.
Göntérháza, 27/2.
Gördülő anyag, 300.

- Görögország** a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
 — határainak elismerése, 74/1.
 — képviselői Nemzetek Szövetségében, 4/1.
 — kiküldöttéi Jóvátételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2—3. §.
Graf Wurmbrand segédcircáló, 121.
Guatemala a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Gyaloghadosztály szervezete és létszáma, 119. I. táblázat.
Gyarmat, mint a Nemzetek Szövetségének tagja, 1/2.
Gyarmatok feletti gyámságra megbízás, 22/2—3.
 — jólétének biztosítása, 22.
Gyála, 27/2.
Gyári védjegyek értékesítése, 233. Füg. 5. §.
Gyártás légi járóműveknek és motoroknak, 131.
 — lőszernek és hadianyagnak, 8/5.
Gyermekek alkalmazása ártalmas üzemekben, 354. Füg. 4./c.
 — alkalmazásának korhatára, 354. Füg. 4/a.
 — éjjeli munkája, 354. Füg. 4/b.
Gyermekkereskedelemre vonatkozó egyezmények, 23/c.
Gyermekmunka megszüntetése, 355/6.
Gyógyszerek készítésének egységesítése, 217/18.
Gyula, 27/3.
Gyulavarsánd, 27/3.
Gyulavári, 27/3.
Gyűjtemények felosztása, 177.

H.

- Hadiadóssági** értékpapírok lebélyegzése, 188.
Hadianyag behozatala, 118.
 — gyártása, 8/5., 115.
Hadianyag kiszolgáltatása, 117.
Hadifoglyok, 144—154.
 — ellátási költségei, 154.
 — hazaszállításának költségei, 147.
 — Magyarországon, 151.
 — további fogvatartása, 149.
Hadifoglyoknak okozott károk, 174. I. Füg./4.
Hadifogolysegélyek, mint károk, 174. I. Füg./6.
Hadifogságban elhunyt foglyok sírhelyei, 156.

- Hadihajók**, 120/1.
 — lebontásából származó tárgyak és gépek, 123.
Hadihajózási anyag kiszolgáltatása, 125.
 — küldöttség, 142/1.
 — rendelkezések, 120—127.
 — Szövetségekői Ellenőrző Bizottság, 122/3.
 — Szövetségekői Ellenőrző Bizottság feladata, 138.
Hadítengerészeti léghajózás, 128—132.
 — léghajózási anyag kiszolgáltatása, 132.
Hadkiegészítés, 109—110.
Hadkötelezettség, 103.
Hadműveletek fegyverszüneti szerződés alapján, 181/5.
Hadsereg létszáma és tagozása, 104—108.
Hagyományok volt Magyar királyság állampolgárai részére, 249.
Haiti a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Hajók lajstromozása, 209.
 — lefoglalásából eredő visszakövetelési igény, 174. III. Füg. 7. §.
 — szabad átmenetele, 268.
Hajólobogók, 209.
Hajóösszeütközésekre vonatkozó szabályok, 721/11,
Hajózás, 274—293.
 — szabadsága, 274.
 — szabályozása, 209.
Hajózási illetek a Dunán, 278.
 — illetek megváltása 217/7—9.
Hajózható meder, 30.
Halászhajók tulajdonjogának átruházása, 174. III. Füg. 1—4. §.
Hangony, 27/4.
Harsány, 27/3.
Használati engedélyek ipari tulajdonjogokra, 245.
Hatályban maradt szerződések, 238. Füg. 2. §.
Hatálytalan szerződések, 234.
Határai a volt Orosz Birodalom területén alakult államoknak, 72/2.
Határai Magyarországnak, 27—36.
Határállamok, 35.
Határállomások vasúton, 302/4.
Határcölöpök, 29/2., 33.
Határkövek, 29/2., 33—34.
Határok megállapítása vízfolyással, 30.
Határozatai határrendező bizottságoknak, 29/3.

Határozatai Nemzetek Szövetsége Közgyűlésének és Tanácsának, 5.
Határozathozatal Jótételi Bizottságban, 174. II. Függ. 13. §.
Határpontja Ausztriának, Magyarországnak és Cseh-Szlovákiának, 27/4.
 — Ausztriának, Magyarországnak és Szerb-Horvát-Szlovén Államnak, 27/1.
 — Magyarországnak, Ausztriának és Cseh-Szlovákiának, 27/1.
 — Magyarországnak, Romániának és Cseh-Szlovákiának, 27/3.
 — Romániának, Magyarországnak és a Szerb—Horvát—Szlovén államnak, 27/2.
Határrendezési jegyzőkönyvek, 35.
Határrendező bizottságok, 29—35.
Határrendőrszolgálat, 104/3.
Határvonalat Ausztriával szemben megállapító bizottság, 71/2.
 — Cseh-Szlovák állammal szemben megállapító bizottság, 50.
 — Romániával szemben megállapító bizottság, 46.
 — Szerb-Horvát-Szlovén állammal szemben megállapító bizottság, 43.
Hatásköre Állandó Nemzetközi Biróságának, 14.
 — Jótételi Bizottságának, 174. II. Függ. 12., 14—20. §., III—V. Függ.
 — Nemzetközi Munkahivatalnak, 324.
Haszallítása hadifoglyoknak és polgári internáltaknak, 144—151.
 — katonák és tengerészek holttesteinek, 155/3.
Háborúban bűnös személyek felelősségre vonása, 157/1., 158., 160.
 — bűnös személyeknek kiszolgáltatása, 157/2., 158.
 — elfoglalt területek helyreállítása, 174. IV. Függ. 1—6 §.
 — elpusztított ingatlanok helyreállítása, 174. II. Függ. 12. §/e.
Háborus cselekmény Nemzetek Szövetsége tagjai ellen, 16.
 — károkkért felelősség, 161—162.
Háborus kivételes intézkedések meghatározása, 233. Függ. 3. §.
 — kivételes intézkedésekből kártérítési igény, 232/a., e—h.
Háborúval fenyegetése Nemzetek Szövetsége tagjának, 11/1.

Hágai egyezmény polgári eljárás tárgyában, 227.
 — ópium egyezmény, 230.
Hedzsasz a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Helyreállítása háborúban elfoglalt területeknek, 174. IV. Függ. 1—6. §.
 — háborúban elpusztult ingatlanoknak, 174. II. Függ. 12. §/e.
 — háborúban kipusztított marhaállományoknak, 174. IV. Függ. 6. §.
 — végrehajtási cselekménnyel sérített jogoknak, 235/b—c.
Herczegszántó, 27/2.
Herkules segédcirkáló, 121.
Hernád, 27/4.
Hetyén, 27/4.
Hélouan segédcirkáló, 121.
Hidegség, 27/1.
Hidogréngyártó készülékek kiszolgáltatása, 132/6.
Hidvérgárdó, 27/4.
Hitelező Hivatal, 231. Függ.
Hivatalnokai Nemzetek Szövetségének, 7/4.
Hivatalos iratok visszaszolgáltatása, 77., 175—177.
 — iratok visszaszolgáltatása Magyarországnak, 178.
Hochkogel, 27/1.
Hondurasz a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Honosítás, 213.
Honosság elismerése, 213.
Horgos, 37/2.
Horváthi-tanya, 27/4.
Horvátjárfalu, 27/1.
Horvát-Szlavon-Dalmát királyságok ingatlanai és javai, 191/8.

I.

Igazgatótanácsa Nemzetközi Munkahivatalnak, 321.
Igazolványok bankjegyek becseréléséről, 189. Függ. 2. §.
Igazságügyi levéltárak, okiratok, okmányok, 77.
Illetékei légi járműveknek, 262.
Illetékek áruk bevitelére, 200.
 — áruk kivitelére, 202.
 — kivetésre, 211/c.
Illetékmentessége átmeneti áruknak, 268/3.

Illetékszedés nemzetközi folyamom, 280.
Illetőség, 56, 61.
Ilócsko, 27/2.
lilye, 27/3.
India a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Ingatlanai Nemzetek Szövetségének, 75.
Internálása magyar állampolgárok-
 nak Kínában, 101.
 — magyar állampolgárok-
 nak Sziam-
 ban, 96.
Internáltak hazaszállítása, 144—151.
Ipar gyakorlásától eltiltás, 211/a.
Ipari gyártmányok beviteli vámja, 200.
 — gyártmányok kiviteli vámja, 202.
 — tulajdon, 241—245.
 — tulajdon védelme, 220.
 — tulajdonjogai elszakított terüle-
 ten lakóknak, 246.
 — tulajdonjogok átsatolt területe-
 ken, 257.
 — tulajdonjogok gyakorlatbavétele,
 245.
 — tulajdonjogok megtartása és el-
 nyerése, 242.
 — tulajdonjogok visszaállítása, 241.
 — tulajdonjogvédelmi határidők,
 243.
Ipoly, 27/4.
Irodalmi művek sokszorosítása, 245.
 — művek védelme, 222.
 — tulajdonjogok átsatolt területen,
 246., 257.
 — tulajdonjogok visszaállítása, 241.
Irott kö, 27/1.
Itélete Nemzetek Szövetsége választott bíróságának, 12/2., 13/4.
Itéletek jogereje, 237.
Ivándárda, 27/2.
Izabellaföld, 27/2.

J.

Janke hegy, 27/1.
Japán a Nemzetek Szövetségében,
 26. Függ.
 — kiküldöttei Jóvátételi Bizottság-
 ban, 174. II. Függ. 2. §.
Javai magyar állampolgárok-
 nak, 250.
 — volt magyar Királyság állam-
 polgárainak, 248—249.
Javak ellenséges országokban, 233,
 és Függ.
ánok, 27/4.

Járadék kötvények alakjában vállalt
 kötelezettségek, 186/2., 188.
Jelzalogok magyar államjavarokra, 185.
 — magyar állampolgárok javaira,
 185.
Jegyzőkönyv megerősítő okiratok le-
 tételéről, 364/5.
Jogai magyar állampolgárok-
 nak, 250.
 — volt Magyar Királyság állam-
 polgárainak, 248—249.
Jogát ruházás Kina javára, 99.
Jogereje itéleteknek, 237.
Jogok ellenséges országokban, 233.
 és Függ.
 — biztosítása idegen állampolgá-
 rok javára, 226—229.
Jóváírása tartozásoknak, 231.
Jóvátétel, 13/2., 161—179.
 — címén opció biztosítása, 174. V.
 Függ. 1—3. §.
 — Európai Dunabizottsággal szem-
 ben, 291.
Jóvátételi aranyfizetések helyettesi-
 tése, 174. II. Függ. 19. §.
 — Bizottság, 122/3., 163—165., 166.,
 170., 173., 174. I—V. Függ., 176.,
 180—182., 186. és Függ., 187.,
 189. és Függ., 191., 194—196.,
 207., 208., 231., 232/i., 284/7.
 — Bizottság elismervényei, 174. II.
 Függ. 15. §.
 — Bizottság elnöke, 174., II. Függ.
 6. §.
 — Bizottság feloszlása, 174. II.
 Függ. 23. §.
 — Bizottság főirodája, 174. II. Függ.
 5. §.
 — Bizottság hatásköre, 174. II.
 Függ. 12, 14—20. §. III—V.
 Függ.
 — Bizottság hatáskörének és szer-
 vezetének módosítása, 174. II.
 Függ. 22. §.
 — Bizottság költségei, 170/4.
 — Bizottság működésének támo-
 gatása, 170/1—2.
 — Bizottság szervezete, 174. II.
 Függ. 1—11., 13., 21—23. §.
 — Bizottság tagjai, 174. II. Függ.
 2. §.
 — Bizottság tagjainak felelőssége,
 174. II. Függ. 21. §.
 — Bizottság tagjainak mentessége,
 170/3.
 — Bizottság tanácskozásai, 174. III.
 Függ. 8. §.

- Jóvátételi Bizottság* tisztviselői, osztályai és albizottságai, 174. II. Füg. 7. §.
- Bizottságba kiküldöttek utódjának kinevezése, 174. II. Füg. 4. §.
  - fizetések javak vagy jogok átengedése alakjában, 174. II. Füg. 20. §.
  - fizetési határidők és feltételek, 164.
  - igénye Oroszországnak, 72/1.
  - károszeg megállapítása, 163/1.
  - kötelezettség elmulasztása, 174. II. Füg. 17—18. §.
  - kötelezettség teljesítésére részfizetés, 165.
  - követelések megfizetéseért szavatolás, 180/1.
  - tartozásoknak fizetési tervezete, 163/3.
- Jóvátételre* folytatólagos fizetések, 167.
- gazdasági erőforrások felhasználása, 166.
  - irányuló követelések és jogok átruházása, 196.

K.

- Kaiser Franz Joseph* segédcirkáló, 121.
- Kalonda*, 27/4.
- Kamenje*, 27/1.
- Kanada* a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
- Kapitulációs jogokról* lemondás Egyiptomban, 86.
- jogokról lemondás Marokkóban, 81.
- Kapornak*, 27/2.
- Karácsony*, 27/1.
- Karos*, 27/4.
- Katonai bíróságok* elé állítása a háboruban bűnös személyeknek, 157/1, 158.
- egyesületek, 112.
  - egységek legkisebb létszáma, 119. IV. Táblázat.
  - erők leszerelése, 102,
  - erők összessége Magyarországon, 104.
  - gyártelepek és fegyvertárak géberendezése, 116.
  - iskolák, 111.
  - kiképzés, 109—110.
  - küldöttség, 142/1.

- Katonai levéltárak*, okiratok, okmányok, 77.
- léghajózás, 128—132.
  - léghajózási anyag kiszolgáltatása, 132.
  - művek Duna jobbpartján, 51.
  - rendelkezések, 102—119.
  - Szövetségtközi Ellenőrző Bizottság ieladata, 137.
  - tanintézetek, 112.
  - társulatok, 112.
- Katonák* sírhelyei, 155/1.
- Kábelekről* lemondás, 174. VI. F./1-2.
- Károk* egészesség, munkaképesség vagy becsület ellen, 174. Füg./3.
- felsorolása, 174. I. Füg.
  - jóvátétele, 164—179.
  - kegyetlenkedésből vagy erőszakoskodásból, 174. I. Füg./2.
  - kivetésekből és kényszer szolgáltatásokból, 174. I. Füg./10.
  - okozása hadifoglyoknak, 174. I. Füg. 4.
  - okozása Szövetséges és Társult Hatalmaknak, 174. I. Füg./5—7.
  - polgári egyének személyében vagy életében, 174. I. Füg./1.
  - polgári személyek ingyen dolgoztatásából, 174. I. Füg./8.
  - vagyontárgyakban, 174. I. Füg./9.
- Kárpótlása* háboruban elpusztult kereskedelmi és halászhajóknak, 174. III. Füg. 1—4. §.
- magyar állampolgároknak kisajtított jogokért, 194.
- Kártalanítás* tulajdonjog sérelme miatt, 233 b.
- Kártalanítása* magyar állampolgároknak felszámolásért, 232 j.
- Kártérítési igény* háborus intézkedésekből, 232 e—h.
- igényről lemondás Kína javára, 97., 101.
  - igényről lemondás Sziámmal szemben, 96.
  - kötelezettsége Magyarországnak, 161—162.
- Kásád*, 27/2.
- Kebeleszentmárton*, 27/2.
- Kegyetlenkedésből* okozott károk, 174. I. Füg./2.
- Kelebia*, 27/2.
- Kelemért*, 27/4.
- Kerek-Gorond-tanya*, 27/4.
- Kereseti jog* magyar állampolgárok javainak sérelméből, 233. Füg. 2. §.

Keresetindítás ipari és irodalmi tulajdonjogok megsértéséből, 244.
Kereskedelem gyakorlásától eltiltás, 211/a.
Kereskedelemi hajók tulajdonjogának átruházása, 174. III. Függ. 1—4. §.
 — légi forgalom belföldön, 265.
 — papírok, 235/g., 236., 238. Függ. 6. §.
 — statisztikák egységesítése, 223/2.
 — táviratok, 127/1.
 — vonatkozásu rendelkezések, 200-216.
Keresztény vallásos missziók, 359.
Kevermes, 27/3.
Kényszer szolgáltatások alakjában okozott károk, 174. I. Függ./10.
Képviselési jogokról lemondás állami bizottságokban, 192.
Képviseleti Nemzetek Szövetségének, 3/1.
 — Szövetséges és Társult Főhatalmaknak a Nemzetek Szövetségének Tanácsában, 4/1.
Készpénz visszaszolgáltatása jóvátételre, 168—169.
Készpénzfizetési kötelezettség teljesítése, 197.
Kibocsátása új pénzjegyeknek, 189/3.
Kigyós patak, 27/2.
Kikötői kedvezmények biztosítása, 272.
Kikötők, 268—291.
Kikötőkön átmenő áruk, 204.
Kilépés Nemzetek Szövetségéből, 1/3.
Kimutatásai elpusztított anyagoknak, tárgyaknak és állatoknak, 174. IV. Függ. 2—6. §.
Kina a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
 — javára jogátruházás, 99.
 — javára lemondás kiváltságokról, 97.
Kinai vámtarifák, 98/1.
Kinában magyar javak felszámolása, 101.
 — internálása magyar állampolgároknak, 101.
Kisajátítása magyar állampolgárok jogainak vállalatokban és koncessziókban, 194.
Kishódos, 27/3.
Kisjenő-békéscsabai vasútvonal, 302/3.
Kiskoruak gyámsága, 217/23.
Kisköszeg, 27/2.
Kiskövesd, 27 4.

Kismarja, 27/3.
Kispalád, 27/3.
Kispereg, 27/3.
Kisebbségek védelme Romániában, 47/1.
 — védelme Magyarországon, 54-60.
 — védelme Szerb-Horvát-Szlovén államban, 44/1.
Kisszerdahely, 27/2.
Kisvarjas, 27/3.
Kiszombor, 27/2.
Kiszolgáltatása fegyvernek, lőszernek és hadianyagnak, 117., 125.
Kiszolgáltatása háboruban bűnös személyeknek, 157/2., 158.
 — léghajózási anyagok, 132.
 — okmányoknak háboruban bűnösök kinyomozására, 159.
Kivándorlók ellenőrzése átutazásnál, 269.
Kiváltságai Nemzetek Szövetsége képviselőinek és hivatalnokainak, 7/4.
Kivetések alakjában okozott károk, 174. I. Függ./10.
Kivitele áruknak és nyersterményeknek, 202.
 — légi járóműveknek és motoroknak, 131.
 — szénnek Lengyel- és Cseh-Szlovákországból, 207/2—3.
Kivíteli kedvezmények, 203.
 — korlátozások Ausztriával szemben, 208/2.
 — tilalom aranyra, 180/2.
 — vámok, illetékek és tilalmak, 270.
Kizárás Nemzetek Szövetségéből, 16/4.
Kolumbia a Nemzetek Szövetségében, 26. Függ.
Komjáthy-tanya, 27/4.
Komlód-Tótfalu, 27/3.
Koncessziók megszerzése és átruházása, 194.
Konstantinápolyi egyezmény a Suez-csatornai hajózásról, 91.
Konzuli bíraskodás joga Sziámban, 94.
 — lakások és helyiségek 95/1. 99 2
 — ügynökök kinevezése Magyarországra, 214.
Konzulok kinevezése Magyarországra, 214.
Kórházhajóknak kikötői illetékek alól mentesítése, 217/12,

Korlátozás alá vetése idegen állam-
polgároknek, 211/d.
Korlátozása fegyverkezésnek, 8.
— repülési jognak, 268.
Korlátozások áruk és nyerstermények
bevitelére, 200.
— áruk és nyerstermények kivite-
lére, 202.
— ipar és kereskedelem gyakorlá-
sában, 211/b.
Kormányozható léghajó tartása, 128/2.
— léghajók kiszolgáltatása, 132/5.
Korona-birtokok, 191/2.
Kotormány, 27/2.
Kölcsöncimleiek, 186. Füg.

Kötségei Felülvizsgáló és Kiegyen-
lítő Hivatalnak, 231. Füg. 15. §.
— hadifoglyok ellátásának, 154.
— hadifoglyok hazaszállításának,
147.
— határrendező bizottságoknak,
29/4.
— Jóvételi Bizottságnak, 170/4.
— megszálló hadseregek fenntar-
tásának, 181.
— Nemzetek Szövetsége Titkársá-
gának, 6/5.
— Nemzetközi Munkahivatalnak,
327.
— Szövetségekői Ellenőrző Bizotti-
ságoknak, 136.

Könyvészeti anyag visszaszolgálta-
tása, 175—177.
Köpcseny, 27/1—4.
Körösszeg, 27/3.
Köröstarján, 27/3.
Köszeg, 27/1.
Kötegyán, 27/3.
Kötelezettsége magyar kormánynak
hadiadóságért, 188.
Kötelezőjegyek alakjában vállalt kö-
telezettségek, 186/2., 188.
— kibocsátása Magyarország tar-
tozásának biztosítására, 174. II.
Füg. 21. §./c.-d., 15., 16. §.
Kötelezvények alakjában vállalt kö-
telezettségek, 186/2., 188.
Kő újjaépítéshez, 174. IV. Füg. b.
2—6. §.
Középfrikai népek területének köz-
igazgatása, 22/5.
Közgyűlése Nemzetek Szövetségének,
1/2., 2—3. 4/1—2, 11., 14., 15.,
19., 26.
Közhasznú vállalatokban jogok meg-
szerzése és átruházása, 194.

Közigazgatása középfrikai népek
területének, 22/5.
Közlekedés szabadságának biztosí-
tása, 23/e.
Közükölcsönért való felelősség, 187/1.
Köztulajdon szerzése utódállamok ré-
széről, 191/5.
Kövesd, 27/1.
Kuba a Nemzetek Szövetségében,
26. Füg.
Kunbaja, 27/2.
Kübekháza, 27/2.
Különös rendelkezések a VIII. Rész-
hez, 175—179.

L.

Lajstromok átadása, 77.
Lajstromozása hajóknak, 200.
Lácza, 27/4.
Lángvetők előállításának és behoza-
talának tilalma, 119/1—2.
Leánykereskedelem elnyomása, 217/14.
Leánykereskedelemre vonatkozó
egyezmények, 23/c.
Lebélyegzése magyar államadóság
címeleinek, 186. Füg.
— magyar hadiadósági értékpapi-
roknak, 188.
Legénységi egyének szolgálati köte-
lezettsége, 110.
Legnagyobb kedvezmény légi forga-
lomban, 265.
Legtöbb kedvezmény nemzetközi
útvonalon, 276.
— kedvezménye külföldi állam-
polgároknek, 211/b.
Lemondás az Európán kívüli terüle-
tekről, 79.
Lendva, 27/2.
Lendvahüvög, 27/2.
Lendvajakabfa, 27/2.
Lendvaújfalú, 27/2.
Lengyelország a Nemzetek Szövetsé-
gében, 26. Füg.
— határainak elismerése, 74/I.
— kiküldöttei Jóvételi Bizottság-
ban, 174. II. Füg. 2—3.
Lengyelországgal szállítási megállá-
podás, 207.
Leszállási jog, 260—262.
— jog korlátozása, 263.
Leszerelése léghajózási személynél-
nek, 129.
— osztrák—magyar segédcirkáló-
knak, 121.

- Letétele* megerősítő okiratoknak, 364/3.
Levéltárak átadása, 77.
Légihajó csarnokok kiszolgáltatása, 132/7.
Légihajózási anyag kiszolgáltatása, 132.
 — küldöttség, 142/1.
 — rendelkezések, 128—132.
 — személyzet leszerelése, 129.
 — Szövetségközi Ellenőrző Bizottság feladata, 139.
Légi járóművei Szövetséges és Társult hatalmaknak, 130.
 — járóművek, 260—267.
 — járóművek, műszerek és motorok gyártása, 131.
 — közlekedés, 260—267.
 — közlekedésre kiállított bizonyítványok, 264.
 — közlekedésre vonatkozó egyezmény, 267.
 — repülés jelzései, 266.
Légtéri szabályok, 266.
Létszáma és tagozása a magyar hadseregnek, 104—108.
Libéria a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Lisszaboni távirókonferencia, 218.
Litke, 27/4.
Locsmánd, 27/1.
Lónyay-tanya, 27/4.
Lovashadosztály szervezete és létszáma, 119. II. Táblázat.
Lócs, 27/2.
Lószőr behozatala, 117.
 — gyártása, 8/5.
 — kiszolgáltatása, 117., 125.,
Lószerkészedelem ellenőrzése, 23/d.
Lószerkészlete magyar hadseregnek, 111.
Lussin segédcirkáló, 121.
Luxemburg semlegeségének megszüntetése, 68.

M.

- Macsoła*, 27/4.
Magánjavai volt uralkodó családnak 83/2., 92/2., 191/2.
Magántársulati vasútvonalak, 304.
Maghzen, 83/1.
Magosliget, 27/3—4.
Magyar alkuszok Marokkóban, 82/2.
 — államadosságok átvállalása, 186/1—2,

- Magyar* állami javak és birtokok átháramlása, 191.
 — állampolgárok felett bíraskodás Egyiptomban, 88.
 — állampolgárok idegen hadseregben, 142/1—2.
 — állampolgárok internálása Kinában, 101.
 — állampolgárok internálása Sziában, 96.
 — állampolgárok javainak felszámolása, 232 b—c.
 — állampolgárok javainak megterhelése, 233. Füg. 4. §.
 — állampolgárok jogai és javai, 250.
 — állampolgárok jogainak kisajátítása közhasznú vállalatokban és koncessziókban, 194.
 — állampolgárok jogállása Egyiptomban, 89.
 — állampolgárok jogállása Marokkóban, 82/1.
 — állampolgárok kártalanítása felszámolásért, 232 j.
 — állampolgárok megjelölése, 246.
 — állampolgárok új honosságának elismerése, 213.
 — állampolgárság elismerése, 56.
 — állampolgárság megszerzése születéssel, 57.
 — hadifoglyok hazaszállítása, 144—151.
 — hadsereg létszáma és tagozása, 104—108.
 — hajók forgalma, 277.
 — javak felszámolása Kinában, 101.
 — javak felszámolása Sziában, 96.
 — közigazgatási hivatalos iratok és okmányok, 178.
 — társaságok vallásos missziói, 359.
 — tengeralatti kábel, 174.
 — történeti iratok és okmányok, 178.
 — védencek Marokkóban, 82/2.
Magyarország a Nemzetek Szövetségében, 363.
 — által megtérítendő károk, 174. I. Füg.
 — érdekei Európán kívül, 79—101.
 — felelőssége háborús károkért, 161., 162.
 — felvétele a Nemzetek Szövetségébe, 73.
 — fizetőképességének becslése, 174. II. függ. 12. §/b.

Magyarország fizetőképességének vizsgálata és bizonyítása, 174. II. Függ. 9—11. §.
 — függetlensége, 73.
 — gazdasági erőforrásainak helyreállításra fordítása, 174. IV. Függ. 1—6. §.
 — határai, 27—35.
 — határai Ausztriával, 27/1.
 — határai Cseh-Szlovákiával, 27/4.
 — határai Romániával, 27/3.
 — határai Szerb - Horvát - Szlovén Állammal, 27/2.
 — határain áruk átmenetele, 271/1.
 — javára irandó jóvátételi kötelezettségek, 173.
 — pénzügyi rendszerének vizsgálata, 174. II. Függ. 12. §. b.
 — szavatolása vagyonával és jövedelmével, 180/1.
 — tartozásának biztosítására kötelezőjegyek kibocsátása, 174. II. Függ. 12. §. c—d., 15., 16. §.
Magyarországba konzulok kinevezése, 214.
Magyarországon visszatartott hadifoglyok, 151.
Marcziháza, 27/3.
Marhaállomány helyreállítása, 174. IV. Függ. 6. §.
Marokkóban bányajogok, 83/4.
 — kapitulációs jogokról lemondás, 81.
 — magyar állampolgárok jogállása, 82/1.
Marokkói Állambank részvényei, 84.
 — áruk behozatala, 85.
 — francia protektorátus, 81.
Marokkóra vonatkozó megegyezések, 80.
Maros, 27/3.
Megállapodások beiktatása, 18.
Megbízás gyarmatok felett való gyámságra, 22/2—3.
Megbízott Hatalom, 22/4—9.
Megerősítése békeszerződésnek, 364/2—4.
Megerősítő okiratok letétele, 364/3.
 — okiratok letételéről jegyzőkönyv, 364/5.
Megörzése idegen állampolgárok javainak, 233. Függ. 6. §.
Megszálló hadseregek fenntartási költségei, 181.
Megszállott területen rekvirálások, 181.

Megszállott területen vásárlások, 181.
Megszegése nemzetközi kötelezettségeknek, 13/2.
Megterhelése magyar állampolgárok javainak. 233. Függ. 4. §.
Mendjivak, 270.
Mentességei Nemzetek Szövetsége képviselőinek és hivatalnokainak, 7/4.
Metcovich segédcirkáló, 121.
Mexikó, 27/1.
Mezőgazdaságra hasznos madarak védelme, 217/22.
Mezőkaszony, 27/4.
Méhkerék, 27/3.
Méhtekek, 27/3.
Mértéke fegyverkezésnek, 8/6.
Mész ujjáépítéshez, 174. IV. Függ. 2—6. §.
Méterrendszer egységesítése, 217/17.
Niglicznémeli, 27/4.
Miholjacdolnji, 27/2.
Miklóshalma, 27/1.
Missziótársaságok, 359.
Módosításai Nemzetek Szövetsége Egységokmányának, 26.
Monakói Fejedelemségről szóló szerződés, 357.
Monitorok, 120/2.
Monroe-elmélet érvényessége, 21.
Mosonszentjános, 27/1.
Mosontarcsa, 27/1.
Mozgósítási segélyek, mint károk, 174. I. Függ. 7.
Mozgósítási tilalom, 106.
Munka, 315—355.
 — állandó szervezetei, 316.
Munkaadók szabadszervezkedési joga, 355/2.
Munkabér, 355/3.
 — férfiaknál és nőknél, 355/7.
 — szabályozásáról egyezménytervezet, 333—335.
 — szervezésére bizottság felállítása, 315.
Munkafeltételek biztosítása és fenntartása, 23/a.
Munkahét szabályozása, 355/4.
Munkahivatal I. Nemzetközi Munkahivatal.
Munkaképesség ellen okozott károk, 174. I. Függ. 3.
Munkanap szabályozása, 355/4.
Munkanélküliség meggátlása, 354. Függ./1.
Munkaszünet szabályozása, 355/5.

- Munkügyi* egyezmények végrehajtása, 337—348.
 — Értekezlet 1, Egyetemes Értekezlet.
 — Évi Értekezlet első ülészaka, 354. Füg.
- Munkaviszonyok* szabályozása államokként, 355/8.
 — szabályozásának módszerei, 355.
Munkások díjazása, 355/3.
 — szabadszervezkedési joga, 355/2.
Munkásvédelmi törvények megtartásának biztosítása, 355/9.
Mura, 27/1—2.
Muraszombat, 27/2.
Műtárgyak visszaszolgáltatása, 175—177.
Művészeti művek sokszorosítása, 245.
 — művek védelme, 222.
 — tárgyak visszaszolgáltatása, 177.
 — tulajdonjogok átszatolt területeken, 240., 257.
 — tulajdonjogok visszaállítása, 241.

N. Ny.

- Nagyörítannia* kiküldöttei Jóváhírteli Bizottságban, 174. II. Füg., 2—3. §.
 — protektorátusa Egyiptom felett, 86.
Nagycezenk, 27/1.
Nagydolány, 27/2.
Nagyfalva, 27/1.
Nagygécz, 27/3.
Nagyhódos, 27/3.
Nagyiratos, 27/3.
Nagykerék, 27/3.
Nagylak, 27/3.
Nagyléta, 27/3.
Nagynarda, 27/1.
Nagypalád, 27/3.
Nagypél, 27/3.
Nagysároslok, 27/1.
Nagyszalonta, 27/3.
Nagyszalonta-aradi vasútvonal, 302/3.
Nagyszántó, 27/3.
Nagyvarjas, 27/3.
Nisade segédcirkáló, 121.
Nemesnap, 27/2.
Nemmagyar nyelvű állampolgárok gyermekeinek oktatása, 38.
 — nyelvű állampolgárok nyelvének használata, 58/3—4.
Nemzetek békéjének fenntartása, 11/1.
 — fegyverkezésének csökkentése, 8.

- Nemzetek Szövetsége*, 1—26., 224., 281/2., 282/2., 283., 305/2., 311—313., 315., 319—320., 353., 355., 367.
 — Szövetsége a kisebbségek védelmében, 60.
 — Szövetsége által igazgatott nemzetközi hivatalok és bizottságok, 24.
 — Szövetsége Egyességokmányával összeférhetetlen kötelezettségek, 20.
 — Szövetsége elleni szerződészegés, 16.
 — Szövetsége képviselőinek és hivatalnokainak kiváltságai, 7/4.
 — Szövetsége közgyűléseinek ülései, 3/3—4.
 — Szövetsége közgyűlésének határozatai, 5.
 — Szövetsége megállapodásai betartásának biztosítása, 16/2.
 — Szövetsége tagjai elleni háborús cselekmény, 16.
 — Szövetsége tagjainak politikai függetlensége, 10.
 — Szövetsége tagjainak területi épsége, 10.
 — Szövetsége Tanácsának határozatai, 5.
 — Szövetsége Tanácsának jelentése vitás esetben, 15.
 — Szövetsége Tanácsának tagjai, 4/1.
 — Szövetsége Titkárságának köllségei, 6/5.
 — Szövetségébe Magyarország bevétele, 72.
 — Szövetségéből kilépés, 1/3.
 — Szövetségéből kizárás, 16/4.
 — Szövetségének Állandó Nemzetközi Bírósága, 343—348., 351., 354.
 — Szövetségének Egyességokmánya, 1—26.
 — Szövetségének eredeti tagjai, 26. Füg.
 — Szövetségének építetel, 7/5.
 — Szövetségének felmondása, 1/3.
 — Szövetségének főtitkára, 6/1.
 — 26. Füg., 327/2—3., 334—336., 348.
 — Szövetségének főtitkársága, 326.
 — Szövetségének hivatalnokai, 7/4.
 — Szövetségének ingatlanai, 7/5.
 — Szövetségének képviselői, 3/1.

Nemzetek Szövetségének közgyűlése, 1/2., 2., 3., 4/1—2., 11., 14., 15., 19., 28.

— Szövetségének székhelye, 6/1., 7.

— Szövetségének tagjai, 1/1.

— Szövetségének Tanácsa, 2., 8., 10—12., 14—17., 22/7—9., 24/2-3., 26., 73., 143., 215., 239., 293., 350., 354.

— Szövetségének titkársága, 1/1., 2., 6., 18., 24/2—3.

— Szövetségének választott bírósága, 12., 13.

Nemzeti kisebbségek, l. Kisebbségek védelme.

— szervezetei VörösKeresztEgyletek, 25.

Nemzetközi automobilforgalom, 217/2.

— állapotok megvizsgálása, 19.

— átmenő forgalom, 268/1.

— Bíróság felállítására, 14.

— Bizottság a Dunán, 286—291.

— egyezmény hajózható utakra, 288.

— hajózásra káros munkálatok, 282.

— hivatalok és bizottságok igazgatása, 24.

— jellegű pénzügyi és gazdasági szervezetekben részvétel, 192.

— kereskedelmi tevékenység folytatása, 216.

— kötelezettség megszegése, 13/2.

— megállapodások beiktatása, 18.

— megegyezések béke fenntartására, 21.

— Mezőgazdasági Intézet Rómában, 217/20.

— Munkahivatal, 321/2.

— Munkahivatal hatásköre, 324.

— Munkahivatal igazgatója, 322.

— Munkahivatal igazgatótanácsának tagjai, 321.

— Munkahivatal költségei, 327.

— Munkahivatal személyzete, 323.

— Munkahivatal székhelye, 320.

— szállításra vonatkozó rendelkezések, 295—299.

— szerződések, 217—230.

— szerződések beiktatása, 18.

— szikratávíró egyezmény, 219.

— távíró egylet, 218.

— távírókonferencia Lisszabonban, 218.

— Unió vámtarifák közzétételére, 217/5.

— utakon egyenlő elbánás elve, 276.

Nemzetközi vízhálózatok szabályai, 275—284.

— víziutak fenntartása, 281.

Nyerstermények beviteli vámja, 200.

— kivitelési vámja, 202.

Németalföld a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

Német állampolgárok jogainak kisértelése vállalatokban, 196.

— Birodalom határainak elismerése, 74/2.

Németbükös, 27/1.

Németjársalu, 27/1.

Németiak, 27/1.

Németország fizetési kötelezettsége, 163/3.

Németországgal kötött békeszerződés, 163/1., 196/4.

— kötött egyezmények, 225.

— szerződés opció jog gyakorlására, 65.

Németpereg, 27/3

Németpereszteg, 27/1.

Népszövetség, l. Nemzetek Szövetsége.

Nikaragua a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

Nixe segédcirkáló, 121.

Norvégország a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

Nők alkalmazása ártalmas üzemekben, 354. Füg./3. a.

— alkalmazása éjjeli munkára, 354. Füg./3. a.

— éjjeli munkájának eltöltése, 217/13.

— munkaalkalmazása szülés előtt, 354. Füg./3. a.

Nyelvi kisebbségek, l. Kisebbségek védelme.

Nymphe segédcirkáló, 121.

Nyugdíjak mint károk, 174. I. Füg./5.

Nyugdíjigények Magyarországgal szemben, 199.

O. Ö.

Óbék, 27/2.

Okiratok átadása, 77.

Okmányok átadása, 77.

— visszaszolgáltatása, 175—177.

Okmányok visszaszolgáltatása Magyarországnak, 178.

Ólász állampolgárok politikai bűncselekményei, 40/2.

— vasuti kocsik, 38.

- Olaszország* a Nemzetek Szövetségében. 26. Függ.
 — javára kábelekről lemondás, 174. VI. Függ./1.
 — kiküldöttéi Jóvátételi Bizottságban, 174. II. Függ. 2—3. §.
Olaszországgal kötött szerződések, 179.
Olaszországhoz csatolt területek bíróságainak ítéletei, 40.
 — csatolt területeken lakó személyekről gazdasági rendelkezések, 39.
Olaszországra vonatkozó politikai rendelkezések, 36—40.
Oláh-Szent-Miklós, 27/3.
Ólmód, 27/1.
Opció, 63—65.
 — biztosítása jóvátétel címén, 174. V. Függ. 1—3. §.
Ópium egyezmény, 230.
Ópiumkereskedésre vonatkozó egyezmények, 23/c.
Orosz Államokra vonatkozó politikai rendelkezések, 72.
Oroszország által nyújtott kiváltságok és kedvezmények, 228.
Oroszországgal kötött szerződések, 65., 227.
Oroszországra vonatkozó politikai rendelkezések, 72.
Öszentiván, 27/2.
Osztürk államadósság, 186. Függ.
 — állampolgárok jogainak kisajátítása vállalatokban, 195.
 — békeszerződés, 36., 39., 40/2.
 — Délivaspálya-Társaság, 304/3.
 — magyar általános államadósság, 186. Függ.
 — Magyar Bank bankjegyeinek beszolgáltatása, 189/4—5. és Függ. 1. §.
 — Magyar Bank bankjegyeinek felülbélyegzése, 189/1.
 — Magyar Bank felszámolása, 189/6—14.
 — Magyar Bank jegyeinek fedezetére szolgáló kötelezvények, 186/2., 188.
 — magyar hadihajók, 120/1.
 — magyar hadihajók lebontásából származó tárgyak és gépek, 123.
 — Magyar hajók lefoglalása Kínában, 101.
 — Magyar Monarchia Európán kívüli területei, 79.

- Osztürk Magyar Monarchia gazdasági szerződései*, 217.
 — Magyar Monarchia gyűjteményébe tartozott műtárgyak felosztása, 177.
 — Magyar Monarchia javai Egyiptomban, 92.
 — Magyar Monarchia jogai a Serif Birodalomban, 83.
 — Magyar Monarchia jogai Kínában, 99.
 — Magyar Monarchia jogai Sziámban, 95.
 — Magyar Monarchia közös javai, 191/2.
 — Magyar Monarchia lakosainak politikai magatartása, 76.
 — Magyar Monarchia tartományainak és községeinek javai, 191/7.
 — Magyar Monarchia tulajdonában volt iskolák és kórházak, 191/7.
 — Magyar Monarchia szerződései a Serif Birodalommal, 80/1.
 — Magyar Monarchia szerződései Egyiptommal, 87.
 — Magyar Monarchia szerződései Sziámmal, 94.
 — Magyar Monarchia törvénykezési hatóságai, 40/2.
 — Magyar Monarchia volt szövetségeseivel kötött békeszerződések, 74/2.
 — Magyar Monarchia zsákmánybírósága, 174. III. Függ. 8. §.
 — Magyar Monarchiából keletkezett államokban háborúban bűnös személyek felelősségre vonása, 160.
 — Magyar Monarchiából keletkezett államokban a lakosság érdekeinek szabályozása, 78.
 — Magyar Monarchiához tartozott kikötők, 204.
 — Magyar Monarchiához tartozott kikötőkben épülő hadihajók, 122.
 — Magyar Monarchiához tartozott területrészekről lemondás, 75. t.
 — Magyar Monarchiához tartozott területen illetőségük opció-joga, 64.
 — Magyar Monarchiának biztosított kiváltságok Kínában, 98.
 — Magyar Monarchiának Cseh-Szlovák Államhoz csatolt területei, 49.
 — Magyar Monarchiának Olaszországhoz csatolt területei, 36., 39.

- Osztrák Magyar Monarchiának Románia**hoz csatolt területei, 45.
 — Magyar Monarchiának Szerb-Horvát-Szlovén Államhoz csatolt területei, 42.
 — Magyar Monarchiával kötött és fenntartott egyezmények, 224.
 — Magyar Monarchia vámdíjtételei, 206.
 — magyar papirkoronák becserélése, 186. Füg.
 — magyar papírpénz lebélyezése, 186. Füg.
 — magyar segédcirkálók leszerelése, 121.
 — magyar zsákmánybírósi határozatok, 361 2.
Ottlaka, 27 3.
Ottomán államadóssági szolgálat igazgatótanácsa, 193/1.
 — Birodalom I. Törökország alatt is.
 — Birodalom határainak elismerése, 74/2.
Óvári, 27/3.
Órihodos, 27/2.
Órös, 27/4.
Összeférhetetlenség Nemzetek Szövetsége Egyességokmányával, 20.
Ösztöndíjak volt Magyar Királyság állampolgárai részére, 249.

P.

- Palazzo Venezia** Rómában, 37.
Panama a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Paraguay a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Páczin, 27/4.
Páncélos járművek gyártási tilalma, 119/3.
Párisi egyezmény ipari tulajdon védelmére, 220., 241.
 — szerződés 1815. november 20-áról, 358.
Pekingi követségi negyed, 99/2.
Pelbárthida, 27/3.
Pelikan segédcirkáló, 121.
Petsöcz, 27/4.
Penészlek, 27/3.
Perbenyik, 27/4.
Perény, 27/4.
Perindítási határidők, 235.
 — határidők átcsatolt területeken, 252.
Persia segédcirkáló, 121.

- Peru** a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Perzsia a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Pete, 27/3,
Pécsi szénbányából származó szénre opció biztosítása, 174. V. Füg. 1. §.
Pénzbüntetések alakjában okozott károk, 174. I. Füg./10.
Pénzkövetelési igényekről lemondás, 360.
Pénztartozások, 231/1—4.
Pénzügyi egyezmények cimletszerű magyar államadóságról, 186/2.
 — levéltárak, okiratok, okmányok, 77.
 — rendelkezések, 180—199.
 — szabályozások egyezményes megállapítása, 198.
 — terhek aránya cseh-szlovák viszonylatban, 52/1.
 — terhek aránya román viszonylatban, 47/2.
 — terhek aránya szerb-horvát-szlovák viszonylatban, 44/2.
Pénzügyőrök létszáma, 107.
Pincze, 27/2.
Pinkamindszent, 27/1.
Pluto segédcirkáló, 121.
Pola segédcirkáló, 121.
Polgári egyének személyében okozott károk, 174. I. Füg./1.
 — eljárásról szóló hágai egyezmény, 221.
 — internáltak hazaszállítása, 144—151.
 — jogok élvezete, 58/1—2.
 — közigazgatási levéltárak, okiratok, okmányok, 77.
 — személyeknek ingyen munkáltatásból okozott károk, 174. I. Füg. 8.
Politikai bűncselekményei olasz állampolgároknak, 40/2.
 — függetlensége Nemzetek Szövetsége tagjainak, 10.
 — jogok élvezete, 58/1—2.
 — magatartása a volt Osztrák-Magyar Monarchia lakosainak, 76.
 — rendelkezések, 36—78.
 — rendelkezések európai államok-ról, 67—72.
Pomogy, 27/1.
Porto-re-i hajógyár, 122/2.
Portugália a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

- Pósta*-egyesületre vonatkozó római egyezmény, 218.
 — egyesületre vonatkozó washingtoni egyezmény, 218.
 — számára szabad átmenet, 268/1.
Póstaegyezmények, 218.
Postaegyezmények a volt Osztrák—Magyar Monarchia szövetségeseivel, 74/2.
Pozsony, 51.
 — nagykanizsai vasútvonal javítása, 305.
President Wilson segédcirkáló, 121.
Prinz Hohenlohe segédcirkáló, 121.
Pusztafalu, 27/4.
Pusztasomorja, 27/1.
Putnok, 27/4.

R.

- Rabszolgakereskedelem* megtiltása, 22/5.
Raguzai Köztársaság ingatlanai, 191/8.
Rakacza, 27/4.
Ratifikálás 1. Megerősítés.
Rába, 27/1—2.
Rábakeresztur, 27/1.
Regöcze, 27/2.
Rekvirálások megszállott területen, 181.
Rendek, 27/1.
Rendőrök létszáma, 107.
Repülési jog, 260—262.
 — jog korlátozása, 263.
Repülőgépek kiszolgáltatása, 132/4.
Repülőszolgálat a magyar hadsereg-nél, 128/1.
Repülőterek, 262., 266.
Régiségek visszaszolgáltatása, 175—177.
Részfizetés jóvátételnél, 165.
Részvételi jogokról lemondás állami bizottságokban, 192.
Rima, 27/4.
Rojt, 27/3.
Rohoncz, 27/1.
Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet, 217/20.
 — „Palazzo Venezia”, 37.
 — póstaegyezmény, 218.
Románia a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
 — határainak elismerése, 74/1.
 — kiküldötti Jóvátételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2—3. §.

- Romániának* fizetési eszközök kiszolgáltatása, 193/2.
Romániára vonatkozó politikai rendelkezések, 45—47.
Romániával kötött szerződések, 227.
 — szemben Magyarország határai, 27/3.
Ronyva, 27/4.
Rozvagy, 27/4.
Röszkeszentmihálytelek, 27/2.
Ruházati költségei megszálló hadseregeknek, 181.
Ruthén autonom terület, 48.

S. SZ.

- Sajó*, 27/4.
Salamonfa, 27/1.
Salgó, 27/4.
Salgótarján, 27/4.
Sárok, 27/2.
Sátoraljaujhely, 27/4.
Scheldei hajózási illetek megváltása, 217/9.
Schleswigre vonatkozó politikai rendelkezések, 69.
Segédcirkálók és segédjárművek leszerelése, 121.
Semleges zászló alá került hajók tulajdonjoga, 174. III. Füg. 6. §.
Serif birodalommal kötött szerződések, 80/1.
Sérthetlensége Nemzetek Szövetsége épületeinek, 7/5.
Siremlékek karbantartása, 155/2.
Sírhelyek, 155—156.
Sokszorosítása irodalmi és művészeti műveknek, 245.
Somosujfalu, 27/4.
Spanyolország a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
 — képviselői Nemzetek Szövetségében, 4/1.
Svájc a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Svédország a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Szabad átmenet engedélyezése, 268/1.
 — átmenete sürgöny- és távbeszélő-összeköttetéseknek, 309.
Szabadszervezkedés joga munkások-és munkaadóknak, 355/2.
Szabolcs vármegye, 27/4.
Szakáll, 27/3.
Szakértőbizottságok vasutvonalak átengedésénél, 301/3., 303.

Szalvador a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

Szaniszló, 27/3.

Szavatolás jóvátételi követelések megfizetéséért, 180/1.

Szavója semlegesített területe, 358.

Szállítási díjak, 270.

— díjak nemzetközi forgalomban, 295.

— megállapodás Ausztriával, 208/1.

— megállapodások, 207/1.

Szárz-Berek, 27/3.

Személyek szabad átmenete, 268/1.

Személyforgalma magyar hajóknak, 277.

Szentgotthárd, 27/1—2.

Szent-György-Ábrány, 27/3.

Szenipétervári táviróegyezmény, 218.

Szerb-Horvát-Szlovén Állam a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

— Horvát-Szlovén Állam határainak elismerése, 74/1.

— Horvát-Szlovén Állam kiküldöttei Jóvátételi Bizottságban, 174. II. Füg. 2—3. §.

— Horvát-Szlovén Állammal szemben Magyarország határai, 27/2.

— Horvát-Szlovén Állam opció-joga pécsi szénbányák termékére, 174. V. Füg. I. §.

— horvát-szlovén állampolgárság megszerzése, 62.

— Horvát-Szlovén Államra vonatkozó politikai rendelkezések, 41—44.

Szervezete Jóvátételi Bizottságnak, 174. II. Füg. 1—11., 13., 21—23. §.

Szerződés értelmezése, 13/2.

Szerződések beiktatása, 18.

— Belgiummal, 67.

— ellenségek között, 234.

— hatályának fenntartása, 238. Füg. 2. §.

— megvizsgálása, 19.

— Németalfölddel, 67.

Szerződésszegés Nemzetek Szövetségével szemben, 16.

Szeszes italokkal üzött kereskedelem egyezményei, 356.

Szeszkeresedelem megfíltása, 22/5.

Székhelye Munkaügyi Egyetemes értekezletnek, 319.

— Nemzetek Szövetségének, 6 1., 7.

— Nemzetközi Munkahiválnak, 320.

Szén kivitele Lengyel- és Cseh-Szlovákországból, 207/2—3.

Szénszállítási megállapodás, 207/1.

Sziám a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.

Sziámban internálása magyar állampolgároknak, 96.

— konzuli bíraskodás joga, 94.

— magyar javak felszámolása, 96.

Sziámmal kötött szerződések, 94.

Szomorócz, 27/2.

Szövegbeli eltérések a békeszerződésben, 364/2.

Szövetsége Nemzeteknek, 1—26.

Szövetsége és Társult Hatalmaknak okozott károk, 174. I. Füg. 5-7.

— Főhatalmak a Nemzetek Szövetségének Tanácsában, 4/1.

Szövetségi Bizottságok katonai, hadihajózási és léghajózási rendelkezések ellenőrzése, 133-139.

— Ellenőrző Bizottság, 120/3—4., 122/3.

— Ellenőrző Bizottságok hivatalai, 134.

— Ellenőrző bizottságok költségei, 136.

— Ellenőrző Bizottságoknak okiratok átszolgáltatása, 135.

— Katonai Ellenőrző Bizottság, 107., 115/1. 116.

Szuezi csatornai szabad hajózásról szóló egyezmény. 91.

— csatorna szabad használata, 217/10.

Szuha, 27/4.

Szund tengerszorosban hajózási illetékek, 217/7.

Születéssel magyar állampolgárság megszerzése, 57.

T.

Tagjai Jóvátételi Bizottságnak, 174. II. Füg. 2. §.

— Nemzetek Szövetsége Tanácsának, 4/1.

— Nemzetek Szövetségének, 1/1, 26. Füg.

Tagozása magyar hadseregnek, 104-108.

Tankok gyártási tilalma, 119/3.

Tarackok száma magyar hadseregben, 104/3.

Tarna, 27/4.

Tarnócz, 27/4.

Tartozás elengedése, 174. II. Füg. 12. §. f.

Tartozások, 231.
Táblázatok magyar hadsereg létszámáról, 105.
Tárkány, 27/4.
Társult Főhatalmak Nemzetek Szövetségének Tanácsában, 4/1.
Távíróegyzmények, 218.
 — módosítása, 310.
Távírók és távbeszélők, 309—310.
Távíróvonalak létesítése Cseh—Szlovák állam részére, 310.
Teherkocsik ólomzár alá helyezése, 217/3
Tengeralatti kábelek védelme, 217/1.
Tengeralattjáró hajó építése, 124.
Tengeralattjárók, 120/1.
Tengerészek sírhelyei, 155/1.
Tengeri biztosítások, 238. Füg. 15—17. §.
Tengeri segélynyújtás szabályozása, 217/11.
 — szállítási szerződések, 251.
Teodo segédcirkáló, 121.
Területi épsége Nemzetek Szövetsége tagjainak, 10.
Tervrajzok átadása, 77.
Tesmag, 27/4.
Tégla ujjáépítéshez, 174. IV. Füg. 2—6. §.
Térkép, 28.
Tésa, 27/4.
Tien-tsin osztrák-magyar telep, 99/1., 100.
Tilalmak áruk és nyerstermények bevitelére, 200.
 — áruk és nyerstermények kivitelére, 202.
Tiltó rendszabály, szakma, hivatás, ipar gyakorlásában, 211/a.
Tirol segédcirkáló, 121.
Tisza, 27/2.
Tisztek arányszáma magyar hadseregben, 104/2.
 — szolgálati kötelezettsége, 109.
Tisztességtelen verseny, 210.
Titkársága Nemzetek Szövetségének, 1/1., 2., 6., 18., 24/2—3.
Torjancz, 27/2.
Torna, 27/4.
Tornahorvái, 27/4.
Tornaszentjakab, 27/4.
Tornya, 27/3.
Tornyosnémeti, 27/4.
Torpedóhajók, 120/2.
Torpedók kiszolgáltatása, 125.
Tóka, 27/1.

Tőkevagyonra kivetett adók és illetékek, 232/k.
Török állampolgárok jogainak ki-sajátítása vállalatokban, 195.
 — Birodalomhoz tartozott közületek, 22/4.
 — kormány első bankjegykibocsátásának fedezete, 193/1.
 — vámtarifa emelése, 217/6.
Törökország I. Ottomán Birodalom alatt is.
Törökországgal kötött egyezmények, 225.
Törökországra vonatkozó politikai rendelkezések, 70.
Történeti feljegyzések visszaszolgáltatása, 177.
Törvény előtti egyenlőség, 58/1.
Trienti Hercegsérség ingatlanai, 191/8.
Trieste segédcirkáló, 121.
Triest-korfi kábelvonal, 174. VI. Füg./3.
Tudományos anyag visszaszolgáltatása, 175—177.
Tűzkárbiztosítások 238. Füg. 9—10. §.

U. Ü.

Udvar, 27/2,
Ugra, 27/3.
Újzéländ a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Uruguay a Nemzetek Szövetségében, 26. Füg.
Uszályhajók átengedése, 284.
Utóállamok felelőssége magyar államadósságért, 186. Füg.
 — felelőssége magyar államadóssági címletekért, 186. Füg.
 — kötelezettsége magyar hadiadósságból kifolyólag, 188.
Utóállamokban állampolgárság megszerzése, 61.
Ütései Nemzetek Szövetsége közgyűlésének, 3/3—4.

V.

Vadászfegyverek előállítás, 115/2.
Vagyontárgyakban okozott károk, 174. I. Füg./9.
Vallás szabad gyakorlása, 55/2.
Vallási kisebbségek I. Kisebbségelt védelme.
Vallásos missziók, 359.

- Vas és vasöntvényekre opció biztosítása*, 174. V. Füg. 1. §.
- Vaskapu szabályozási munkálatai*, 289.
- Vasúttak*, 268., 294—308.
— átengedése, 301/1—4.
— lekötésével biztosított államadóságek, 186/1.
— műszaki egysége, 217/4.
- Vasúti anyagok pótlása*, 174. IV. Füg. 2—6. §.
— áruúvarozási egyezmények, 296.
— határállomások, 302/4.
— kocsik szabad átmenetele, 268/1.
— összeköttetések biztosítása, 297.
— vonalak átengedése, 301.
— vonalak szabályozása új határ folytán, 302.
- Vasúton szabad átmenet engedélyezése*, 268/1.
- Vasútvonalak megváltása*, 304/2.
- Választott bírósága Nemzetek Szövetségének*, 12., 13.
— bírósági szerződések, 21.
- Vállaj*, 27/3.
- Váltópénz*, 190.
- Vámdíjak*, 200—208.
- Vámdíjtételek magassága*, 206.
- Vámelbáns biztosítása Ausztriával*, 205.
— biztosítása Cseh-Szlovák Állammal, 205.
- Vámfizetés*, 201.
- Vámkezelés*, 271/2.
- Vámigazgatási eljárás*, 201.
- Vámkorlátozások*, 200—208.
- Vámmentessége átmeneti áruknak*, 268/3.
- Vámmérséklések*, 204.
- Vámok kivetése nemzetközi viziutakon*, 280.
- Vámszabályok*, 200—208.
- Vámtarifa értelmezése*, 201.
- Vámtarifák közzététele*, 217/5.
- Vásárlások megszállott területen*, 181.
- Vegyés Döntőbíróság*, 232/e., i., 235., 237., 239. és Füg. 240.
— Döntőbíróság pénztartozások vitás kérdéseiben, 231. Füg. 16—21. §., 23—24. §.
— rendelkezések, 356—364.
- Venei köztársaság ingatlanai*, 191/8.
- Venezuela a Nemzetek Szövetségében*, 26. Füg.
- Versailles-i békeszerződés*, 193/4.
- Vesta segédcirkáló*, 121.
- Véderőprogramm*, 8/6.
- Védjegyek értékesítése*, 233. Füg. 5. §.
- Végrehajtása ítéleteknek*, 237.
— Jóvátételi Bizottság határozatainak, 174. II. Füg. 14. §.
- Végrehajtási cselekményekkel sértett jogok helyreállítása*, 235/b—c.
- Világbéke*, 3/3.
- Világbékét veszélyeztető szerződések és állapotok*, 19.
- Világítási költségei megszálló hadseregeknek*, 181.
- Világítójelek légi repülésnél*, 266.
- Visszaszolgáltatása hivatalos iratoknak és okmányoknak Magyarországrészére*, 178.
— hivatalos iratoknak, okmányoknak, régiségeknek, művészeti s tudományos tárgyaknak, 175—177.
- Visszatartása magyar állampolgárok javainak*, 232/b—c.
- Visszatartott értékek és okiratok átadása*, 153.
- Visszakövetelési igény hajók lefoglalásából*, 174. III. Füg. 7. §.
- Viszontbiztosítások*, 238. Füg. 19—23. §.
- Vitás kérdések elintézése Nemzetek Szövetségének Tanácsában*, 15., 17.
- Vizfolyással megállapított határok*, 30.
- Vízi repülőgépek kiszolgáltatása*, 132/4.
— utak, 268—291.
— utakon szabad átmenet engedélyezése, 268/1.
- Vízügyi Műszaki Bizottság*, 293.
— rendelkezések, 292—293.
- Vizsgálóbizottságok munkügyi egyezmények megtartására*, 339—343.
- Volt Magyar Királyság állampolgárai*, 246.
— Magyar Királyság állampolgárainak jogai és javai, 248—249.
- Vontatógőzösök átengedése*, 284.
- Vörös Kereszt Egylet nemzeti szervezete*, 25.
- Washingtoni egyezmény ipari tulajdon védelmére*, 220.
— postaegyezmény, 218.
- Whang-Poo-ra vonatkozó megállapodás*, 98/2.

Z. ZS.

Zagyvaróna, 27/4.

Zálog ellenség tartozásának biztosítására, 238. Füg. 5, §.

Zálogok magyar államjavarokra, 185,
— magyar állampolgárok javaira, 185.

Zürichi szerződés 1859. november 10-éről, 179.

Zámánd, 27/1.

Zsákmánybírósi határozatok elismerése, 361/1.

Zsitkócz, 27/2.

Zsoldja megszálló hadseregeknek, 181.

Jegyzetek a békeszerződés 54—66. cikkeihez.

Az 54. cikkhez.

Az 54—60. cikkek a magyar állam megmaradó területén levő faji, nyelvi és felekezeti kisebbségek védelmét célozzák.

A Magyarországtól elszakított területeken levő faji, nyelvi és felekezeti kisebbségek védelmét az e területeket megszerző egyes államok és a szövetséges és társult főhatalmak között kötött külön szerződések biztosítják.

Az 59. cikkhez.

A nemzeti kisebbségek egyenjogúsága tárgyában újabban 4044/1919. M. E. sz. a. (Budapesti Közlöny 1919. november 19.) adatott ki rendelet.

A most említett 4044/1919. M. E. sz. rendelet 12., 13. és 14. §-ai alatt foglalt és az állami és községi kiseddővódákra, elemi népiskolákra és ismétlőkiskolákra vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a nemzeti kisebbségek miniszterével egyetértőleg kiadott 209494/1919. számú rendelete (Budapesti Közlöny 1919. december 28.) szól, ugyanazon rendelet rendelkezéseinek a pénzügyi közgazgatás és jogszolgáltatás terén való életbeléptetéséről pedig a m. kir. pénzügyminiszternek ugyancsak a nemzeti kisebbségek miniszterével egyetértve kiadott 5838/1920. P. M. sz. rendelete (Budapesti Közlöny 1920. november 28.) gondoskodik.

A 61. cikkhez.

A 61. cikk értelmében azok, akiknek illetősége valamely elszakadó területen van, a magyar állampolgárságot elvesztik és annak az államnak állampolgárságát szerzik meg, amelyhez az illető terület csatoltatott; az új állampolgárság megszerzése ipso jure történik, anélkül, hogy ahhoz az új állampolgárságot szerző részről bármiféle nyilatkozatra vagy hűség esküre volna szükség.

L. a 62. cikknél levő jegyzetet is.

A 62. cikkhez.

A 61. cikk rendelkezését kiegészíti, helyesebben az alól részben kivételt állapít meg a 62. cikk, amely szerint azok, akik a Szerb-Horvát-Szlovén vagy a Cseh-Szlovák államhoz csatolt valamely területen 1910. évi január hó 1. után szereztek illetőséget, csak az illető állam engedélyével szerezhetik meg az új állampolgárságot; ha ily engedélyt nem kérnek, vagy az tőlük megtagadatik, annak az államnak az állampolgárságát szerzik meg, amely az állami főhatalmat azon a területen gyakorolja, ahol az illetőknek azelőtt volt illetőségük. Eszerint tehát például az erdélyi illetőségű eddigi magyar állampolgár minden esetben a román állampolgárságot szerzi meg, míg például a felvidéki, illetőleg a bácskai illetőségűek csak akkor szerzik meg feltétlenül a cseh-szlovák, illetőleg a szerb-horvát-szlovén állampolgárságot, ha említett községi illetőségüket 1910. évi január hó 1-je előtt szereztek, míg ellenkező esetben külön kérnük kell a cseh-szlovák, illetve a szerb-horvát-szlovén állampolgárságot és azt csak akkor szerzik meg, ha azt nekik a cseh-szlovák, illetve a szerb-horvát-szlovén állam megadja. Ha az illető ezt az állampolgár-

ságot nem kéri, vagy azt tőle megtagadják, a 62. cikk szerint ez esetben sem marad feltétlenül magyar állampolgár, hanem annak az államnak az állampolgárságát szerzi meg, amelyhez az a község tartozik, melynek kötelékébe az illető személy új községi illetőségének megszerzése előtt tartozott, tehát például, ha valaki bácskai illetőségét 1911. március 1-én szerezte meg s előzően mondjuk erdélyi illetőségű volt, akkor a most tárgyalt esetben ipso jure a szerződés erejénél fogva román állampolgárrá válik.

Az állampolgárságnak a 61. és 62. cikkeken körülírt változása tekintetében a 66. cikk értelmében a férjes asszonyok férjük, a 18 évesnél fiatalabb gyermekek szülőik állapotát követik.

A 63. cikkhez.

Az opcióról a békeszerződés a 63. és 64. cikkeken rendelkezik. A 63. cikk alapján azok a 18 évesnél idősebb személyek, akik magyar állampolgárságukat elvesztik és a 61. cikk értelmében új állampolgárságot szereznek, a békeszerződés életbeléptétől számított egy évi időtartamon belül a magyar állampolgárságot igényelhetik.

A cikk szövege ugyan nem ilyen világos, mert nem azt mondja, hogy «a magyar állampolgárságot igényelhetik», hanem ezt úgy fejezi ki, hogy «jogukban áll... annak az államnak az állampolgárságát igényelni, amelyben illetőségük volt, mielőtt illetőségüket az átszatolt területen megszerezték», ami esetleg arra a félreértésre adhat okot, mintha nem előző magyar állampolgárságukat tarthatnák meg, hanem csupán annak az államnak a javára optálhatnának, amely előző illetőségük területén a békeszerződés hatálybalépte után a szuverénitást gyakorolja. Ez pedig azt jelentené, hogy pl. az erdélyi illetőségű, ha nem akar román állampolgár lenni, abban az esetben, ha előzően felvidéki illetőségű volt, nem a magyar állampolgárságot tarthatná meg, hanem csupán a cseh-szlovák állampolgárság javára optálhatna. Sőt a szövegnek még olyan magyarázata is elképzelhető, amely az optálásból kizárná azokat, akiknek illetősége mindig ugyanaz volt. Alig hisszük, hogy valóban ez lett volna a békeszerződés készítőinek intenciója, ami egyébként az optálásra vonatkozó eddigi nemzetközi gyakorlattal is merőben ellenkeznék, mert az optálás joga az eddigi nemzetközi felfogás szerint mindenkor az illető eddigi hazájának javára való optálás lehetőségét jelentette. E cikk értelmét egyébként hitelesen azok az egyes külön szerződések lesznek hivatva megállapítani, amelyeket a magyar állam és annak volt területéből részesedő államok az opció jogának gyakorlása tekintetében is kötni fognak.

Az optálás joga a 18 évnél idősebb személyeket illeti meg; a férfi opciója kiterjed nejeére és a szülőké 18 éven aluli gyermekükre.

Amíg eszerint a 18 éven felüli kiskorú egyáltalában nincs korlátozva az optálás jogának gyakorlásában s noha az állampolgárság változásának messze kiható közjogi, ezenfelül magánjogi, sőt etikai jelentősége van, e tekintetben a 18 éven felüli kiskorú elhatározása törvényes képviselőjének még csak hozzájárulásához sincs kötve, addig másrésztől az opció jogától a békeszerződés szerint teljesen elesnek az, aki a békeszerződés hatálybaléptekor 18-ik életévét még nem töltötte be és nincs szülője, aki rá kiterjedő hatállyal optálhasson. Nevezetesen nem tartalmaz a békeszerződés oly rendelkezést, aminőt számos előző békeszerződésben találunk, s amely az ily kiskorú árvák részére az optálásra jogosító kor eléréseig az optálás jogát függőben tartaná.

A 63. cikk harmadik bekezdése szerint azok, akik az optálás jogával éltek, kötelesek lakóhelyüket az optálási nyilatkozatot követő 12 hónapon belül abba az államba áttenni, amelynek javára optáltak. A negyedik és ötödik bekezdés azonban a kiköltözettek javára kifejezetten biztosítja azt a jogot, hogy bármi néven nevezendő ingó vagyonukat magukkal vihetik és pedig minden kilépési vagy belépési díjtól mentesen.

Biztosítja továbbá részükre azt a jogot is, hogy ingatlanukat megtarthassák. Kétségtelen, hogy az ingatlan fogalma magában foglalja a szoros értelemben vett ingatlanon felül annak egész gazdasági felszerelését is; a magyar békeküldöttség ennek kifejezett kimondását is kívánta a békeszerződésben, de a válaszejegyzék erre a következően felelt: «Ami azt a kívánságot illeti, hogy azok a személyek, akik valamely új államba költöznek át, jogosítva legyenek arra, hogy a másik államban ingatlan javaikon kívül azokat az ingóságokat is megtarthassák, amelyek az ingatlan megművelésére szolgálnak (gazdasági felszerelés és állatok), a hatalmak úgy vélik, hogy ez a kérdés tárgytalan, mert a rendeltetésük alapján ingatlan minőséggel bíró ingók az ingatlanokhoz tartoznak.» Kétségtelen az is, hogy az ingatlan megtartása alatt nemcsak a tulajdonjog fennmaradását, hanem azt is érteni kell, hogy azok tulajdonosa — habár állandó lakóhelyét máshova is teszi át — ingatlanának kezelése és használatára végett a törvények korlátai között mindent megteheszen, így beleértve ebbe az ingatlanra való tartózkodást is.

A 64. cikkhez.

E cikk szerint azok, akiknek illetősége az osztrák-magyar monarchiához tartozó valamely területen van és ott a lakosság többségétől fajra és nyelvre nézve különböznek, a békeszerződés életbeléptétől számított hat hónapon belül optálhatnak Ausztria, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén, vagy a Cseh-Szlovák állam javára aszerint, amint a lakosság többsége ott ugyanazt a nyelvet beszéli és ugyanahhoz a fajhoz tartozik, mint ők; vagyis azok a magyarok, akiknek a magyar államtól a szomszédos államokhoz csatolt területek valamelyikén van illetőségük, e cikk alapján is optálhatnak a magyar állam javára.

Az opció jogának gyakorlására egyébként a 63. cikk rendelkezéseire az irányadók. (I. e cikk jegyzetét.)

A 65. cikkhez.

Nem tartalmaz e cikk semmiféle rendelkezést arra nézve, hogy az optálás jogának gyakorlása miképpen történik, nevezetesen, hogy az optálást mely hatóságnál lehet bejelenteni.

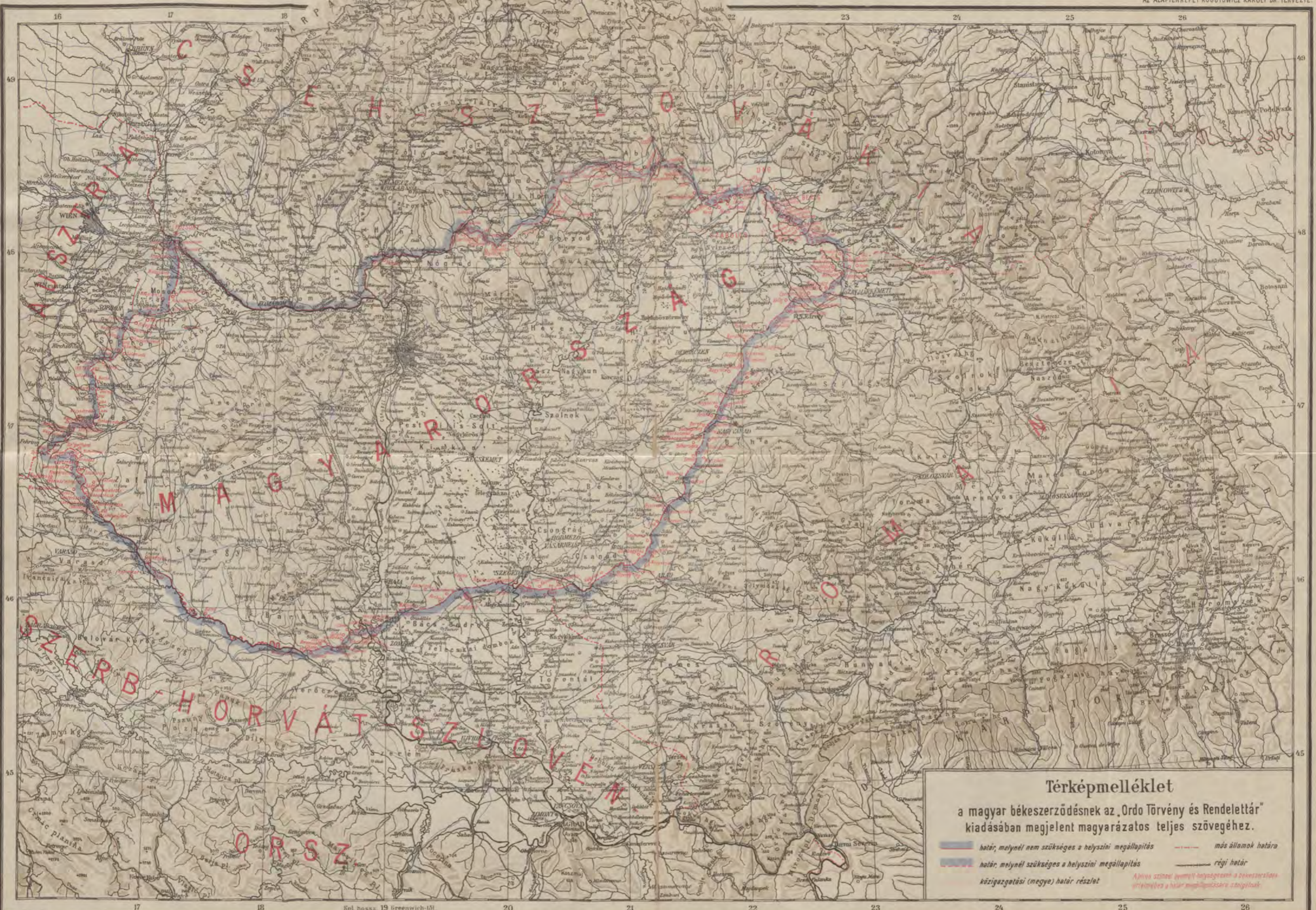
Az opciójog gyakorlásának módját az egyes államoknak egymás között kötendő szerződéseik lesznek hivatva megállapítani.

A 66. cikkhez.

Az opció tekintetében e cikk szabályát a 63. cikk második bekezdése külön is kimondja.

Értelemzavaró hibák és sajtóhibák.

- 5. lap felülről 6. sor törlendő.
- 19. lap alulról 5. sorban „X” helyett „XX”.
- 20. lap alulról 17. sorban „Argentíniai” helyett „Argentínai”.
- 26. lap alulról 6. sorban „Hargony és Torna” helyett „Hangony és Tarna”.
- 29. lap alulról 5. sorban „Politikai rendelkezések” helyett „Európára vonatkozó politikai rendelkezések”.
- 31. lap alulról 15. sorban „nincs” szó után beszúrandó „jelentékenyebb számban”.
- 35. lap alulról utolsóelőtti és utolsó sor helyett „is. L. erre nézve az 54. cikkhez tartozó jegyzeteket a 288. és a 327. lapokon”.
- 36. lap felülről 13. sorban „állapodni” helyett „állapítani”.
- 36. lap alulról 19. sorban „ellentétben” helyett „ellenmondásban vagy ellentétben”.
- 74. lap felülről 7. sorban „158” helyett „159”.
- 90. lap alulról 19. sorban „kama-” helyett „kamatok”.
- 215. lap felülről 1. sorban „megszerez” helyett „megszereztek”.
- 221. lap felülről 9. sorban „vagyon” helyett „vagyon”.
- 222. lap alulról 6. sorban „IH” helyett „III”.
- 288. lap felülről 3. és 4. sorban „kísérőlevél teljes szövegét 1. a törvény 1. §-át megelőző jegyzetben, az ugyanakkor kelt” szavak törlendők.
- 288. lap felülről 15. sorban „Kanadát” helyett „Kinát”.

Térképmelléklet

a magyar békeszerződésnek az „Ordo Törvény és Rendelet” kiadásában megjelent magyarázatos teljes szövegéhez.

- határ, melynél nem szükséges a helyszíni megállítás
- határ, melynél szükséges a helyszíni megállítás
- - - más államok határa
- régi határ
- közigazgatási (megye) határ részlet

Az újvonal színeivel a határ megállapítására szolgálunk.

